دافغانستان تاریخي پېښلیک

لومړی ټوک

له تاریخ د مخه بیا د ۱۳۴۱ ش تر پایه

د کلونو په ترتیب

مؤلف

پوهاند عبدالحی حبیبي

خپروونکی

د بیهقي کتاب خپرولو مؤسسه

کابل - د افغانستان جمهوریت

۱۳۵۳ ش

Ketabton.com

© Kitabton.com The Digital Library

پیل

دلوی څښتن په نا مه

د افغانستان د اوسني جمهوريت تأسيس اود افغان اولس د مترقي ژوندانه پيلامه خود۱۳۵۲لمريني کال دچنگاښ په شپږويشتمه دسه‌شنبې په ورځ (۱۷ جولاي ۱۹۷۳م) ټينګه سوه چي راتلونکې وختونه به يې دافغانستان په نيکمرغي او لوړتيا ډير روښانه اود وياړ وړوي .

مگر دالوي ملت اودا هيواد خپل روڼ تاريخ هم لري، چي په دې کتاب کې يې ما دسياسي او اجتماعي تاريخ پيښمليك يانيته ليك ، لـه تاريخه دمخه بـيا د ۱۳۴۱ ش کال ترپايـه پوري دکلونو په ترتيب سره راټول اولنډ کړی‌دی .

دا يـوازې سياسي اود جـګړو پيښې ليك ندی، بلکه دلـوی افغان اولس د اجتماعي ژوندانه : ياندې پـوهني ، ژواك (کلتور) اود هـنر (آرټ) پيښې هم‌لري، اود خلکو د ژوندا نـه اړخونه گـرده ښيي، او ترميلاد دمخه له پنځوس زرم کاله موږ غسي کال په کال، تر اوسني زماني را رسوي اودهرکال داوريد لو وړ پيښې، په‌لنډه‌توگه ښرگندوي .

ددې کتاب دوهم‌ټوك‌به‌هم‌پر خپل‌وخت ترتيب او خپور سي .

اميد لرم چي‌دا افغا نستان آينـده تاريخ به دجمهوريت په سيوری کې ترپخوا لا روڼ اوداجتماعي سرلوړي او هوسايي سره وی .

کابل، جمال‌مينه، دوری‌دريمه ۱۳۵۳

عبدالحی حبيبی

دافغانستان تاريخي پيښليك

CHRONOLOGY

(۱)

ترتاريخ دمخه

پنځوس زره کاله ترميلاد دمخه (قبل الميلاد = ق،م)تر۴۰زرو پوری

ـ پـه دره دادل ـهره چخـماخ ـ هزار سم‌ـدره‌کور کې‌دبکری‌لرغونی دوره (ماو ستيرين) .

دلس زره پنځه سوه اتيايم ق،م شاوخوا :

ـ په قره‌کمر (خلم) کی دډبری دمنځنۍ دورې آثار .

داته زره شپږ سـوم ق،م کـال شاوخوا :

ـ په آق کپروك کې داږدهزاراوآس دآثارو سره دډبرې نوې دوره چي خاورين لوښي لانسته .

داوه زره دوه سوم ق، م کال‌شا و خوا :

ـ په آق کپروك کې دډبری نوې دوره دخاورينو لوښو سره .

داوه زرم ق ، م کال شا وخوا :

ـ په آق کپروك ـ ديمراسي ـ منډی گك ـ سيستان کې دصيقلي ډيری او خاورينو لوښو او قلزدوره (کلکو ليتك)

پنځه‌زره‌تردری‌زره کاله ق ـ م :

(دمفرغ‌دوره په‌آق کپروك ـديمراسي منـډی گـك ـ سيستا ن کې دانځور سوو کودرو دوره په‌منډی‌گك او ناد علي کی. دبلوچستان په‌سيدکلا او قلعه گل محمد او دقندهار دمنډی گك په لاندی بر خه کې دلر غونيو کرونکو ځای .

د دری نيم زره کاله ق ـ م شا و خوا :

ـ په دره کور کی د ډبری نوی دوره او دوزې پرستۍ دوره .

دوه‌نيم زره کاله ق ـ م :

ـ آريايي خلك په آريانا ويجه کی ـ دآر يك ژبې دوره .

ددوو زرو کالو ق ـم‌شاو خوا :

ـ دآريائی لېږد (هجرت) لومړۍ ځپه ـدآس دسپر لو دوره ـ

تاريخي‌دوره

ديونيم زرو کالو ق ـم شاوخوا:

دويدی مدنيت دوره ـ په‌ريگو يدکی دپکهت (پښتون) او نو رو افغا نـی قبيلو ذکر ـ دافغانستان دځينو غرو او رودو نو مو نه په ريگو يد کی :

ديوزردوه‌سوم کال ق‌ـم‌شاوخوا:

داوستايي مدنيت دوره ـ دبخـدی زراعتي اوښاری ژوند ـ دپيشدادی شاهي رژيـم بنياد ـ دفـر دوره ـ

دبخدی واره اويما اولوړ بيرغو نه‌ـ دبيو راسپ سهاك يرغل.

دزرم کال ق‌ـم شاوخوا :

په‌آق کپروك‌ـديمراسي‌ـمنډی گك ـنادعلي اونور سيستان کی دمفرغ او داوسپنی‌داستعمال لر غو نـۍ دوره ـ دآريايي لېږددو همه ځپه له شمالي افغا نستان د آمو له سيمو تر هند و کشه او جنوبي څنډوته.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ٦٠٠ ق–م شاوخوا :

دزر دشت پاځېدنه – د ښې مننې اوښې کړنې او ښې وه ينې دوره – شپاړس آريايي سيمې – په بخدی او آريا ناکی دکاوی (کيان) شاهی کهول – او ستائی پهلوا نان – د اوستا لر غونی کتاب گيتو نــه – داهوره مزده مننه – داهريمن غندنه.

٦٥٠ ق–م شاوخوا :

له ٦٥٥ تر ٦٣٣ ق،م پوری فره اوتس دديوکس زوی دوهـــم مـــادی پادشاه تر باختر اوآمو پوری سيمی ونيولی .

٥٦٦ –٤٨٦ ق، م :

دگوتمه بوده ژوندون .

٥٥٩ –٣٣٠ ق،م

دهخامنشی امپراتوری اقتدار .

٥٣٩ –٥٣٠ ق – م :

کو روش (سير وس) دکمبوجيه زوی دهخا منشی کهول اوم پا چــا (٥٥٠–٥٢٩ ق،م) ټول افغانستان ونيوی‌ء .

٥٢٢–٤٢١ ق،م :

په اراکوزی (ارغنداو) او مرگيان (مرو) کی پرهخا منشيانو بانـــدی بړورښت. دلومړی‌داريوش هخامنشی شهنشا هی (٢٢–٤٨٦ ق،م)

٥٢٠–٥١٨ ق،م

د لومړی داريوش ډبرليك پـــــه بيستون‌کی چی‌په هغه‌کی دافغانستان دسيمو نومونه ياد سوی دی .

٥١٧–٥١٢ ق،م :

دسند ترغاړ وپوری دهخامنشيانو رسيدنگ .

٤٦٥–٤٢٤ ق،م :

دلومړی اردشير دخشيارشا دزوی شاهنشهی .

٤٨٦–٤٠٤ ق،م :

خشيارشا اودوهم‌داريوش هخامنشی پاچهانو مستقيما برگندهارا حکومت لاره چـــی شـــرقـــی پـــايتخت ئـــی کسپا تورس(پېښور)اوپ و کيلاوتس (چارسده) وه .

٣٣٤ ق،م :

د مقدونی اسکندر دیرغلونو پيل

پرآريانا باندی .

٣٣٠ ق،م :

اسکندر په آرياناکی آريه (هرات) درنگيانـــه (سيستان) اراکـــوز يـــه (ارغنداو) ونيول (اکتوبر) .

٣٢٩ ق،م :

د اراکوزيه اسکندريـــه (قندهار) ودا نول (جولائی)ممنن د ارغنداود سيمی والی سو.

اسکندر کابل هم نيوی (نومبر– ٣٢٩ ق،م) اود پسرلی په‌ پای کی‌ئی په هوپيان کـــی (دقفقاز اسکندريه) ښار ودان کی‌ء .

ساتی بارزانس دهرات ملی‌سردار اسکندر ته‌پورته‌سو ،مگرژرمړ کړسو اواسکندر دقفقاز له‌اسکندر يی څخه رهی سو تر هندو کش و او ښـــت باختر ئی ونيوی‌ء اوترآموهم واوښت سغديانه‌ئی ونيوله (٣٢٨ ق،م) .

٣٢٧ ق،م :

دباختريانو مقاومت دااسکندر پـــه مقابل کی‌ختم سواواسکندر روښانه دهو خيار لور باختری ملکه واده‌کړه (د ٣٢٧ ق،م مارچ)

اسکندر تر هندو کش او کابل تېر سو، دکنړ اوبا جوړ له‌لاری داباسين سيمو ته ورسېد د٣٢٦ ق ،م کال په فروری تراټك واوښت .

٣٢٦ ق،م :

اسکندر د تکسيلا ښارونيو اود جيلم څنډو ته ورسېدی (مـــئی) د جولائی په مياشت پورو س(فور) دهند پاچا ورته ايل سو اسکندر د اباسين پرشرقی سيمو باند ی سی سی کوتوس والی کی‌ء اوشر قـــــی سيمی ئی‌نيکا تور ته ورکړ ی.

٣٢٥ ق،م :

بـــه جولائی کـــی اسکندر د يبل (اوسنی کراچی ته‌نژدی) ورسيد اود گدروزيا (اوسنی بلوچستان) له‌خوا پارس ته ولاړ .

٣٢٤ ق،م :

تـــر نيکا تور وروسته فيلپس د اباسين دغربی‌سيموحکمران سوی ؤ خو پـــه دغـــه کال يونانی سپايانـــو وواژه .

٣١٧ ق،م :

ايودا موس يونانی حکمران دهند پاچا پوروس وواژه. د اباسين پـــر څنډو يونانی حکمر انی ختمه سو ه.

٣١١ ق،م :

سيليو کوس نيکاتور (د اسکندر يونانـــی جنرال) اود بابـــل حکمران (٣٦٤–٣٢١ ق،م) آريانا ونيوله .

٣٠٥ ق،م :

سيليو کوس دکابل له خوا داباسين سيمی ته ولاړ، اودهندی پاچاچندره گوپته سره ئی‌صلح وکړه .

گندهاره – اراکو زيه– گدرو زيه –پاروپا ميزاد ئی چندره گوپته تـــه پريښوول ، اوديـــو دوتس‌ئی پـــر باختر حکمران کی اودهنديانو نفوذ تر منځنی افغانستا نه راورسيد.

٣٠٠ ق،م :

دچندره گوپته مرگ اودده دزوی بيندوساره دوستانه‌روابط دگندهاره اوپاروپاميزاد له‌خوا له‌سيليو کوس ســـره .

٢٩٢ ق،م :

انتوهيد دلومړی سيليوك زوی د مشرق حکمران سو .

٢٧٣ ق،م :

بيند وساره مـــړ سو اودده زو ی اشوکا پاچا سو .

٢٦٠ ق،م :

اشوکا دبودا دين‌ومانه اوخپرولو ته‌ئی ملاوتړله، اوپه افغانستان کی ترقندهار خپور کی‌ء .

٢٥٦ ق،م شاوخوا :

ديو دوتوس‌په‌باختر‌کی ديونانيانو مستقل سلطنت جوړ کی‌ء ،دگريکو باختری مدنيت خپر يدنه .

٢٥٠ ق،م :

په قندهار کی داشوکا ډبرليك‌په يونانی اوآرامی ژبو. داشوکادکهول (موريا) سياسی نفوذ پری سو،خود بودا دين په افغا نستان کی ترلسو پيړيو پوری‌پاته‌سو، ديونانی مدنيت اوخط نفوذ په‌اراکوزيه کی .

٢٥٠– ٢٣٠ ق،م :

په باختر‌کی ددوهم ديودوتوس د لومړی ديود وتوس دزو ی پاچهی.

د ٢٢٠ ق،م شاوخوا :

ايوتيد يموس دسغد حـــکمران د باختر مستقل پاچا سوتر ١٩٠ق، م پـــوری .

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ۲۰۸ ق،م شاوخوا :

دریـــم انتیو کوس پرپارت حمله وکړه‌او په‌هریرودکی‌ئی‌دایو تیدیموس سره هم‌جنګ وکی‌ءاودی‌ئی ماتکیء درنګیانه اواراکوزیه‌ئی ونیول .

۲۰۷ـ۲۰۶ ق،م :

انتی اوهید باختر کلا بند کیء.

۱۹۰ ق،م :

دیمتر یوس دایوتید یمـوس زو ی دباختر پاچاسو،دده‌سپه سالارمناندر تکسیلا اوهند دګجرات ترځنډوپوری ونیول، اوتر ۱۰۰ ق،م پـوری دده کهول په‌هندکـی حـکمرانـان وو ، دیمتریوس تراراکوزیا پوری‌ونیول.

۱۸۱ ق،م :

ایوکراتید یس د (بـاز یلو ز میکـا لیوس)په لقب دباختر پاچا ســواود باختر دیونانی پاچهانو دریم کهو ل ئی جوړکیء تر۱۵۵ ق،م پور ی.

د ۱۷۵ ق،م شاوخوا :

دیمتر یوس له‌هند وستانه باخترته راستون سواو دده زوی دو هم‌دیمتر یوس دباختر پاچاومګر ددوی کهول ایو کراتیدیس ورك کی ء.

د ۱۳۵ ق،م شاوخوا :

لومړی مهرداد پارتی پاچا دباختر سلطنت وځابه، اومرکزئی له‌باختره کاپیسا د کـابل شمال تـه رانـقل سو .

۱۳۰ ق، م:

یویه‌ـ چی قبیلی دآمو پـه شمال کی‌وی ، چانګ‌ـچی‌ـین دچین له‌خوا دهون دامپراتور دربارته استا ځـی راغی ء.

۱۲٤ ق،م :

پراشکانی دوهم ارتبان بانـدی د تخار یـانو بری‌ـ سکاقبیلو پرهند یرغل وکیءاو دانډوسیتهین حکومت ئی‌هلته جوړکیء .دو هم مهـر داد دارتبان‌زوی‌اشکانی‌لوی‌په‌چایرسکایانو باندی بری وموند، باختر اوسیستان اوشمالی هندئی ونیول .

د ۱۲۰ ق،م شاوخوا :

په سیستان او اراکوزیــه کــی د پهلوالـه قبیـلی ځخه د ونــونیس سلطنت :

۷۸ ـ۷۵ ق،م

مایوس‌سکایی داراکوزیه(ارغنداو) اوسند سیمی ونیولی ، او سکه‌ئــی ووهله ، اوتــر تکسیلا پـوری لاس وغځا وه .

د ۷۰ ق،م شاوخوا :

یو یه‌ـ چی‌یعنی کوشانیان ترآموړا واوښتل اود تخاریانو پــه کومك‌ئی باختر ونیو .

د ۵۰ ق،م شاوخوا :

دباختری‌یونانیانو مستقل‌سلطنت تردوی نیمی پیړی‌ وروسته دسکا ـ سیتی‌ـ تخاری قبیلو پــه یرغلونــو ختم سو. دسکایی پاچهانواز یس‌ـ ازیلیسس دوره ـ

۳۰ـ۲۰ ق،م :

دسکا اوتخاریانو جګړی دپارفیان له اشکا نیانو سره .

۲۹ ـ۲۸ ق،م :

د پــارفیان پاچا دوهــم فرهــاد دسکایانو په‌جنګ کی وواژه سو او دوی درنګیانه ونیوله، چی‌هم ددوی په‌نامه سکستان سو .

(۳)

ترمیلا دوروسته

(م)

۴۰ـ۷۸م

لوی کوشا نشاه کوجو له کره‌کد فیزیس دکوشانیانو شهنشاهی پــه آریانا کی جوړه‌کړه .

۱۹ـ۴۸ م :

دپهلوا قبیلی ګـند وفاریس لـه سیستانه ترسند او پنجابه ونیول ، اوده دربارته دحضرت مسیح‌شاګرد سنت تـوماس راغیء اوده مسیحی دین ومانه‌اوپه افغانستان‌کی لومړی پــلاد مسیحی دین‌اغیزه ښــکار ه سوه.

۵۰ م:

دګندو فاریس لـوی سلطنت دده د زامنو ترمنځ وویشل سو .

۷۸ـ۱۱۰ م:

ویمه کد فیزیس‌دلومړی‌کد فیزیس زوی دکوشانی کهول دوهــم لــوی پادشاه خپل سلطنت دګنګا ترځنډو پوری ورساوه .

۱۲۵ یا ۱٤٤ م:

کنیشکه لوی کونشا نشاه ددنیا ځلورمه لویه امپراتوری جوړه‌کړه، د دوبی مرکزئی دکاپیسا بګرام‌اودژمی دایپښوروؤ. دګریکو بودیك ګډ هنر خپریدنه .

۱۵۰م شا خوا:

دبودایی دین اوم وا سو میشره ګندهاری پــه مشری د بودایی ۵۰۰ پوهانو لو جرګه دکنیشکه په‌فر مان په‌کشمیرکی جوړه سوه، دهینه یانه کوچنی مذهب پرځای مهایا نه لوی مذهب‌غوره‌سو. اود کنیشکه په روزنه بودایی دیــن دارغنداو تــرځنډو او شمالا ترسیر دریا پوری خپور سو. د بغلان مهاد ژاومندر د کنیشکه‌په فرمان جوړ سو، دپیــښور دبــودا د کچکول مندر پــه شا جی ډیری کی جوړسو. دبګرام دشترك پرغو نډی دشاـ لوـکیا معبد جوړ سو .

د ۱۵۱ م شاوخوا :

د دنــیا لویــه ځلورمه کوشانــی امپراتوری دګنګا له‌ځنډو د خراسان ترپایه اوله بحیره عرب ځخه تر سیر دریا اوختنه‌دکنیشکه ترفرمان لاندی جوړه سوه اوپه همدغه وخت کــی کنشکه مړ سو .

۱۵٤ـ۱۶۰ م:

دواسیشکه دکنیشکه‌زوی اودوهم کنیشکه دوره ـدبغلان‌دمهادژد منىر په‌یونانی خطدتخاری ژبی‌ډبرلیك.

د۱۶۹م شاو خوا :

مهاراجه دیوه پتره هــو ویشکه د کنیشکه زوی .

۱۸۰ م :

دخوات په خروشتهی لرغون لیك کی دهوویشکه لوی پاچا یادونه. د افغانی کوشانی مــد نیت او کلتــور جوړ یدنه.

۱۸۲ـ ۲۲۶م

دهوو یشکه مړینه اودواسو شکه (واسو د یوه) پاچهی .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲۲۶ ـ۲۵۱ م

دساسا نیانو شهنشهی

۲۴۱م

دلومړی شاپور ساسا نی پا چا یرغلونه تراباسینه،له۲۴۱م **تر۳۶۵م** پوری دساسانی اقتدار اوږ دیدنــه ــپه **بامیان** کی‌په **ساســانـی دو ل** دیوالی انځور .دهغې دستو پو **هنر** دمانی دین جوړ بنت .

۲۶۰ـ۲۷۳ م

دلومړی ساسانی شاپور د **نقش** رستم په ډبرلیك کی دابگان **(افغان)** او پسکی باوره (پیښور) یا دونه. دکوشا نیانو دا مېرا توری سقوط.

د۳۵۰م شاو خوا :

کیداره (قیدار)کوشانی **شهزادگان** له‌کابله ترکشمیره‌ـ دهفتلیانو **ظهور** او راوتل.

۳۸۵م:

شاپور ساسانی د گــرو مبــاتس هفتلی پاچا سره روغه وکړه.هفتلیان دجنوب خواته راو خو ځید ل.

۳۶۷ م

کیداره په‌گندهاره کی‌سکه وو هله.

د۳۷۵ مشاوخوا :

پیرو شاه د کیداره زوی .

۳۸۰م شاو خوا :

ورهران کیداری پاچا.

۴۲۵م

پرباختر دهفتلیانو بری .شیر مه په‌با میان کی .

۴۵۹ـ ۴۸۴م

بیرو ز د بهرام ساسانی زو ی‌د کیدار یانو سره په شخړو بوخت ؤ او کنگخاس کیداری ته‌یی خپله خور ورکوله خو هغه ونه منله.دکیداریانو پایتخت کاپیسا اوبیا پیښور و .

۴۶۰ م

د هفتلیا نو بشپړ ا قتدار پــر ټول افغانستان اوشمالی هند.

۴۸۴م

دافغانستان د هفتلی دو لت‌مقابله له ساسانی شا هانو سره ـ خشو نور هفتالی لوی پاچا ساسانی‌پیروز مات کیٔ اوپه جنگ‌کی‌وواژه سو .د پیروز لورخشو نور وکړه شیــر ی با میکان په **بامیان** او خودویه کــه کابلشاه په **کابل** کی .

۴۸۸م:

ساسانی کواذ دا یرا ن پر **تخت** کښینو **ست** اوهفتلیانو **ته‌یی ججــه** ور کوله .

۴۹۹م

کواذ چی‌هفتلیانو ته‌یی پناه‌راوړی وه ددوی په مرسته بیا دپارس‌تخت ونیو یٔ.

۵۰۰م

توره من‌هفتالی زاو لی‌پاچا ټــول افغانستان او شمالی هند ونیــول هندی پایتخت یې سکله (د پنجاب اوسنی سیا لکو ټ)و. سپاله پتــی کابلشاه .

۵۴۰م:

مهیره‌کوله د توره من زو ی پر ټول ا فغانستان اوشمالی‌هند پاچهی کوله په هندکی دده سخت جنگو نه او په ۵۴۲م کی دده مړینه .

۵۵۰م شاوخوا :

په هندی کتاب بهر یته سمم یته (۱۱ر۶۱) او (۱۶ر۳۸) دوه ره هه میهیره تالیف کی او ه‌گه نه‌(افغان) یا دسوی دی . پد مه‌کابلشاه.

۵۶۸م

د هفتلیانو دلوی دو لت سقو ط. .دنیز کانو اوپیغوانو اور تبیلانو او کابلشاهانو اقتدار . و که د یـــوه کابلشاه .

۵۸۸ـ ۵۸۹ م:

د بهرام چوبین جنگ له‌ترکانــو سره .

۶۰۰م

په افغانستان کی ملوك طوایف:د روزگان ،جغتو ،گومل، کوشانی او هفتلی شاهزادگان. دغزنی لویکان‌ـ کابلشاهان‌ـدزابل‌رتبهیلان‌ـنیزکان‌ـ پیغوان‌ـ سوریان‌ـدبامیان شیران ـ دغرستان شاران ـتگینان ـپه‌شمالی افغانستان کی دری ژبه ـپه غربی افغانستان کی‌پهلوی ژبه ـ په‌شرقی افغانستان کی دد ری شر قی‌لهجه (تخاری) ـ د پهلوی ـیونانی ـسره داناگری لیك دودو نــو روا ج‌ـ د بو دایی‌او زر د شتی عقاید و گډون. په‌غور اوکسی غره‌کی دپښتوځرك .

۶۳۰م:

هیون ـتسنگ چینی گر زندوی له سمر قنده په (۲۰) مارچ‌خلم او په (۲۰) اپریل بلخ او په(۳۰)اپریل با میان ته راغی او تر د سمبرپوری له اباسین ځخه‌تیرسو . دی د هندله خوا بیرته پر ا فغانستان راغی ا وپه ۲۰جون ۶۴۴ م‌داوـپوـکین (افغان) سیمه د بنو او غزنی ترمنځ یادوی او دا د نقش رستم ترډبرلیك ا و بهریته‌سمهیته وروسته د (ا فغان) دریم ذکر دی .

هیون‌ـ تسنگ په هم د غه کال (۸ستمبر۶۴۴م)بد خشان‌ته ورسید اوپه ۱۲ ستمبر ترپا میر تیــر او یارکند او ختن ته ولاړ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

اسلامی دوره

خلافت

۶۳۹ ــ ۶۴۲ م ۱۸ ــ ۲۲ ق
احنف د قیس زوی پهخپله تمیمی دیز گرد په تعاقب دطبسین له لاری خراسان ته راغی او هرات ئی ونیو. د رتبیلانو کهول په زابلستان کی تر ۲۵۸ ق پوری . دلو یکانو کهول په غزنی او گردیز کی تر ۴۰۰ ق .

۶۴۲ م ۲۲ ق :
عبد الله بن عامر دکرمان له خوا د حضرت عمر فاروق په امر پـــر سیستان راغیء او دده اسلامی لښکر تر قندهار او سنده ورسیده.

۶۴۴ م ۲۴ ق :
د اسلامی لښکرو او رتبیلا نـــو مقابله په سیستان او هلمند اوزابل کی .

۶۴۵م ۲۵ق شاو خوا :
د عبد الله بن عامر عربی لښکرو کابل کلا بند کیء دلته کابلشا هانو اقتدار لاره .

۶۴۸ م ۲۸ ق :
عمیر بـــن عثمـــان د خرا سان حکمران .

۶۴۹ م ۲۹ ق :
عربی سپه سالار مجاشع بن مسعود جنوبی افغا نستان اوگرمسیر ونیوی او ربیع بن زیاد سیستان لاس ته راوړ .

۶۵۰م ۳۰ق:
عبد الله بن قیس دخـــرا ســـان حکمران سو ،عبدالرحمن بن‌سمر ه دهلمند سیمی ونیوی اوپه زمینداور کی د زون (زور) معبد ونړا وه .

۶۵۱ م ۳۱ ق :
یزد گرد په مرو کی ما هوی سوری ته پناه راوړه او دیوه ژرنده گری په لاس مړ سو .له دمسره دساسانی کهول پا چهی سوه .او اسلا مـــی حکمران احنف بن قیس پرمرو باندی بری وموند .

۶۵۲ م ۳۲ ق
باذان دهـــرات او فـــو شنج او بادغیس پاچا دعربی حکمران عبدالله بن عامر سره دروغی معاهده وکړه او یو ملیون درهمه ئی ورکړه .
احنف بن‌قیس بلخ او طخارستان او سمنگان او گوز گانان او تالقان ونیول ــ دغسی هم خالد بن عبدالله هرات او باد غیس اوغور او سرخس او ټول خراسان ونیو ، که څه هم هراتی قارن ولاړ سو خوعبدالله بن خازم دی وځابه .

۶۵۳ م ۳۳ ق :
اپرو یز دسیستان د زرنج پـــاچا عربوته تسلیم سو اودوی دا سلا م خپر ولو ته دلته ملاوتړ له .
عبد الرحمن بن سمره د حضرت عثمان په فرمان دسیستان والی سو، او داســـلام دتبلیغ له پاره ئی حسن بصری آو نور فقیهان له ځانه سره راوستل ، د زرنج دمسجد آد ینـــه محراب ده جوړ کیء .

د ۶۵۵م۳۵ق شا وخوا
په غور او مرو کی دماهوی‌سوری پاچهی .

۶۵۶م۳۶ق :
ثاغر بن دعور عربی سالار تـــر قیقان (دبلو څو قلات) پوری و لاړ. او عبدالرحمن بن سمره کابل ونیو، او کابلشاه ایل سو .

په غور کی دشنسپ ابــن خرنك امارت .
خلید بن کاس دحضرت علی لـــه خوا دخراسان حکمران سو .

د ۶۶۰م۴۰ق شا وخوا :
سرود کر کوی د دری ژبی‌پخوانی شعر .

۶۶۱ــ۷۴۹ م ۴۱ــ ۱۳۲ق :
دعربی اموی خلافت دوره ــ قیس بن هیثم سلمی دبادغیس له لاری بلخ ته ورسید او دنوبهار معبد ئی وران کی ء . عطاء خشک دبلخ‌پررود دری پلان جوړ کړه .

۶۶۴م ۴۴ق :
عبدالرحمن بن سمره بیا کا بل ونیو ابو رفاعه تمیم بـــن اسیـــد (صحا بـــی) په کابل کـــی شهـــید سو (؟)
مهلب بن ابی صفره د کا بل او پیښور له خـــوا تر بنـــه او لا هور (دابا سین تر غاړی) پوری ولاړ، او دملتان له خوائی دبلو څو قندا بیل او قیقان (قلات) ونیول .

له ۶۶۷ څخه تر ۷۲۷ م ۴۷ تـــر ۱۵۶ق پوری :
په سیستان اوزابلستان‌اوجنوبی افغانستان کی دعر بو اور تبیلا نـــو آخری جنگونه او دټول افغانستان پرسمو سیمو تر ابا سین پو ری د اسلام خپریدنگ .

۶۶۷ م ۴۷ ق:
خلید بن قره یر بو عی د حضرت علی له خوا او بیا خلید بن عبدالله حنفی دخراسان حکمران سو .

۶۷۱ م ۵۱ق :
ربیع بن زیاد حارثی دخراسا ن حکمران سو .

۶۷۳ م ۵۳ ق:
دعبید الله بن زیاد او دعباد بـــن زیاد یر غلونه پر هلمند او قند هارــ دقندهار دجگو تیش خو لیو تقلیـــد او هغه (عبادیه) بلل .

۶۷۴ م ۵۵ ق:
عرب لوموړی پلاتر در یای آ موتیر سول .

۶۷۶ م ۵۶ ق:
سعید بن عثمان‌بن عفان دخراسان حکمران .

۶۷۷ م ۵۸ ق:
عبدالرحمن بن زیاد بن ابی سفیان دخراسان حکمران .

۶۸۰م۶۸ق:
سلم بن زیاد دخراسان حکمران ؤ او دکابل خلکو ســـر واخیست او یزید بن زیاد ئی مړ کیء نو طلحة الطلحات ورته را و لیږل سو .

۶۸۱ــ ۶۸۳ م ۶۲ ــ ۶۴ ق:
سلم بن زیاد دخراسان حکمران ؤ او عر بو پرما وراء النهر لوموړی‌حمله وکړه .

۶۸۳ــ ۶۸۸م۶۴ــ شصت‌نو ق:
عبدالله بن خازم پر خرا سان او عبدالعزیز بن عبدالله پر سیستـــان

(c) ketabton.com: The Digital Library

وگمارل سوه ـ رستم بن مهرهر مزد
مجوسی متکلم په سیستان کی و .

۶۹۰ـ۶۹۱م ۷۱ـ۷۲ ق :

بگیر بن وشاح پر خرا سا ن
حکمران سو .

۶۸۹ـ۷۰۴ م ۷۰ـ۸۵ ق :

موسی بن عبدالله بن خازم په
ترمذکی حکمران و .

عبید الله بن ابی بکره د سیستان
والی سو او هلته در تبیل او
سیستانیانو سره دده لښکرتباه‌سول
چه (جیش الفنا) ئی وبلل .

۶۹۱م ۷۲ ق :

وکیع بن عمیره دعبدالملك اموی
خلیفه له خوا پر خراسان و گمارل
سو ، دڼ عبدالله بن خازم پخوانی
حکمران ووازه ، او داموبانو اقتدار
په خراسان کی ټینګ سو .

۶۹۷ م۷۸ ق:

مهلب بن ابی صفره د حجا ج‌له
خوا بلخ ته راغیء .

۶۹۹م ۸۰ق :

جیش الطوا ویس (آراسته‌لښکر)
دعبدالرحمن بن محمد سره پر
سیستان راغلل او ټول زابل اوکابل
ئی ونیول ـ شادیبغو په تخار کی.
دامام ابو حنیفه نعمان بن ثابت تولد

۷۰۱ م۸۳ ق :

دمهلب بن ابی صفره وفات دمرو
په زاغول کی .

۷۰۳م۸۵ ق:

مفضل بن‌ابی صفره دخراسا ن
امیر بادغیس ونیویء . رتبیل‌دزابل
پاچا عبدالرحمن عربی یاغی حکمران
ونیو او حجاج ته ئی وسپاره .

۷۰۵م۸۶ق تر۷۱۵م ۹۶ ق :

قتیبه بن مسلم دخراسان وا لی
سو او ټول خراسا ن او ماوراء النهر
ئی فتح کړه . په ۸۶ ق کا ل کی
صالح بن عبدالرحمن سیستانی‌کاتب
دیوان او دفتر له پهلوی څخه عر بی
ته را واړاوه .

۷۰۸م ۹۰ ق:

قتیبه عربی حکمران داشکمشت‌په
در شیا ن کلی کی لومړی مسجد
جوړ کیء .

۷۰۹م ۹۱ ق :

قتیبه پر تخارستان حمله وکړه
او دنیزك لښکر ئی په تالقان کی
مات کړه .

۷۱۱م ۹۳ق :

محمد بن قاسم سند فتح کیء .

۷۱۲م ۹۴ ق :

عربو خوارزم او چغانیان و نیول
او شرقی تر کانوسمر قندواخیست.

۷۱۳م ۹۵ق :

دقتیبه لښکر بیو نگ شاش او
فرغانای ته . په بخا را کی لومړ ی
مسجد جو ړ سو . محمد بن قاسم
ملتان ونیو .

۷۱۵م ۹۶ق :

په خراسان او ماوراء النهر کی
دقتیبه بن مسلم با هلی تر قیادت
لاندی ۵۴زره‌تنه عر بی لښکر وو
چی د (۷) زرو عجمی موا لیو
قو ما ندا ن ئی حیا ن خراسانی ؤاو
ده خلك پر عربو پارول .

قتیبه له اموی خلافته یا غی سو
او په فرغانه کی دوکیع په وسیله
ووازه سو .

۷۱۷ـ۷۲۰م۹۹ـ۱۰۲ق :

په خراسان کی د آل علی (رض)
دشیعیانو غور ځنگونه او دحضر ت
یحیی بن زید راتګ . جراح بن
عبدالله حکمی دخراسان حکمران
سو .

۷۱۸م ۱۰۰ ق :

ابو مسلم عبدالرحمن دمرودماخان
دبنداد هر مز زوی و زیږید ی‌دعلی
بن مجاهد کابلی لوی محدث او فقیه
ژوند ـ و جویرلویك په غزنه کی ـ
هو په بامیان کی .
دآل عباس لومړنی دعوت خراسان
ته را ورسیدیء .

۷۲۰ـ۷۲۱م ۱۰۲ـ ۱۰۳ ق:

پر خراسان دسعید بن عبدالله
حکمرانی او ددهقا نا نو غورځنګ.

۷۳۴م ۱۰۶ق :

دبلخ په برو قان کی داعرا بو
خانه جنگی ـ دخالد بن عبدالله
قسری حکمرانی له ۱۰۵ تر ۱۲۰ ق
پوری . دضحاك بن مزاحم‌بلخی‌مفسر
او محدث وفات . دشیخ سعیدمقبری
وفات او ښخیدل په بلخ کی .

۷۲۵م ۱۰۷ ق :

اسد بن‌عبدالله د خراسان‌حکمران
په غور او غر جستان کی دهغه ځای
پاچا نمرون مسلمان کیء .له‌بروقانه
بیرته مرکز بلخ‌ته رانقل سو، ا و
دا ښار بیا ودان سو . یزید بن‌عریف
دا ښار بیا ودان سو . یزید بن‌عریف
پر سیستان حکمران او معمربن
عبدالله دسیستان قا ضی سو .

۷۲۶م۱۰۸ق :

دبلخ دعر بی حکمران اسد بن
عبدالله په غندنه لی دبلخیا نو یو
دری شعر .

۷۲۷ـ ۷۲۹م ۱۰۹ـ ۱۱۱ ق :

اشرس بن‌عبدالله سلمی دخراسان
حکمران ؤ، اوراباطو نه جوړ سول ـ
بو حریر بن عبدالله لوی محدث او
عابد دزرنج قاضی سو .

۷۲۹م ۱۱۱ق :

عبدالله بن ابی برده د زرنج لویه
مصلا په در پارس کی جوړه کړه .

۷۳۳م ۱۱۵ق :

په خراسان کی کاختی .

۷۳۵ـ۷۳۸م ۱۱۷ـ۱۲۱ق :

پر خراسان داسد بن عبدالله
حکمرانی ، دی په بلخ کی مړ سو.

۷۳۵م ۱۱۷ق :

دابو عبدالله نافع کابلی محدث
او فقیه وفات .

۷۳۶ـ۷۹۷م ۱۱۸ـ ۱۸۱ ق :

دلوی محدث او عالم عبدالله بن
مبارك مروی دژوند دوره .

۷۳۶م ۱۱۸ ق :

دمر جئه فرقی دمشر حارث بن
سریج قیام .
په بلخ کی داسد آباد جوړ و نه
دمکحول بن مسهراب کابلی فقیه او
محدث وفات .

۷۳۸ـ ۷۴۸م ۱۲۱ـ ۱۳۱ق:

پر خراسان دنصر بن سیار
حکمرانی .

۷۴۱ م ۱۲۴ ق :

ابو مسلم کوفی ته ولاړ او په مکه
کی دامام ابراهیم عباسی مرید سو،
او دال عباس دعوت شروع سو .

۷۴۳ م ۱۲۵ ق :

په بلخ کی دلوی مسجد جوړول

(c) ketabton.com: The Digital Library

امام یحیی دزید زوی دجو ز جا ن د
ار غوی په کلی کی دشعبان پـــه
میاشت په جنگ کی دنصر بن سیار
لښکر وواژه .

٧٤٥ ـ ٧٤٦ م ١٢٨ ـ ١٢٩ ق :
په مرو کی د حارث بـن سر یج
بل بغاوت او دده مرگ . جهم بـن
صفوان خراسانی دجهمیه مذهبـــی
ډلی مشر چی په دغه غور ځنگ کی
شریك ؤ وواژه سو .

٧٤٦ م ١٢٩ ق :
عبدالله بن معاویه دابو طالب له
کهوله چی په مد این او اصفهـا ن
کی را ولا ړ سوی ؤ ، تـرما تـــی
وروسته خراسا ن ته راغی ، او پـه
هرات کی ووژل سو همدلی ښخ دی.

٧٤٧ ـ ٧٥٥ م ١٣٠ ـ ١٣٧ ق :
پر خراسان دابو مسلم داقتـدار
دوره .
دبلخ دهند وان کلا جوړ و ل د
ابو مسلم له خوا .
دمرو په ما جان کی دارا لا مـاره
جوړول.
دنشا پور دلوی مسجد بنا ـ
په غورکی دامیر پو لاد بن‌شنسب
امارت .

٧٤٨ م ١٣٧ ق :
ابو اسحاق ابراهیم بن میـمو ن
مروزی خراسانی محدث وواژه سو.

٧٤٩ م ٠٦٨ م ١٣٢ ـ ٢٠٥ ق :
دعبا سیانو دخـلا فـت دوره او
پر افغانستان باندی ددوی نیغ حکم.
ابو مسلم په کوفه کی دعباسی‌کهول
خلافت اعلان کړ ١٣٢ق .
دابو مسلم سره دغور دامیرپولاد
ملگری ١٣٠ق .

٧٥٠ م ١٣٣ ق :
~~عبدالرحمن بن مسلم) په نا مه سکه~~
ابو مسلم په مروکی د (ابو مسلـم
~~ووهله~~. عبدالرحمن بن مسلم په نامه سکه ووهله
دعطا بن ابی‌مسلم خراسانی‌محدث
او مفسر وفات په بیت المقدس کی
(ولادت ٥٠ ق) .

٧٥١م ١٣٤ق :
مسلمانانو چینی اسیران راوستل
او له دوی څخه ئی د کا غـذ جوړول
زده کـړ ه . تگین شاه خـرا سا ن
شاه .

٧٥٢م ١٣٥ق :
مقاتل بن حیان بلخی محـدث او
مفسر په گردیز کی وفات او ښـخ
سو .
دعطا بن میسره بلـخی محـد ث
وفات په بیت المقدس کی .

٧٥٢م ١٣٦ ق :
ابو مسلم دحج په سفر ولاړ .

٧٥٥ م ١٣٧ق :
خلیفه منصور دوانیقی ابومسلم
وواژه او په خـراسان کی فـیرو ز
سنباد زرد شتی دده په کسات کـی
دهرات له اهروانه کلی څخه راولاړ
سو ، خو جهور بن مرارعجلی‌دبغداد
دخلافت له خوا دده شپیته زره اتباع
او دی ووژل .

٧٥٦ـ٧٧٠ م١٣٩تر ١٥٤ ق:
جهان پهلوا ن امیر کروړ دامیر
پولاد غوری زو ی دشنسب ســوری
له کهوله خپله پښتو حماسه (قدیم
ترین شعر) ووایه .

٧٥٧م ١٤٠ق :
په مرو کی دسپین کا لیو خلکــو

بلوا دسعید جولاه په مشری او دابو
دا ؤد خالد مرینه .

٧٥٨م١٤١ق :
په خراسان کی دراوند یـــا نو
بلوا دابو مسلم دوژلنگ په کسا ت
کی .

٧٥٨ـ٧٥٩م ١٤١ـ ١٤٢ ق:
براز بنده دسپین بیرغ ســره د
عباسی کهول څخه سر واخیست ،
خو دجنگ پرډگرپه ٦ ربیع الاول ـ
١٤١ق وواژه سو .
په سیستان کی دحضین بـــن
رقاد ولاړیدنگ .
دبلخ دقاضی متوکل بن حمـران
شهادت په بلخ کی .

٧٦٠ـ١٤٣ق :
دابو مجاهد علی بن مسلم کا بلی
مشهور فقیه او عالم او دری قا ضی
او دابو حنیفه دشیخ دژوند وخت .

٧٦١م ١٤٤ق :
له متصور خلیفه څخه دبست او
قندهار خلك یاغی سول او دزهیـر
بن محمد ازدی سره ئی‌سخت‌جنگونه
وکړه .
ابو عثمان عمر و بن عبید کا بلی
محدث او مفتی او شیخ معتزلـه او
مفسر وفات سو .

٧٦٧ م ١٥٠ق:
مقاتل بن سلیمان مروزی چـه د
قرآن تفسیر ئی په بلخ کی لیکلی ؤ
تر دنیای تیر سو ـ
ابو حاتم بلخی او کنکه له هندی
څخه کتاب السموم په پهلـو ی را
واړاوه .
استاد سیس هروی له باد غیسه
دحریش سیستانی په ملگری راولاړ
سو ، عربی لښکرو او یازده تنه د
سیس ملگری ووژل ، دی په بغداد
کی ووژل سو ، مرجیله ښکلی لور
ئی هارون خلیفه و کړه چه دمأمون
موروه .

٦٩٩ـ ٧٦٧م
٨٠ـ ١٥٠ ق:
دابو مجاهد علی بن مسلم کا بلی مشهور فقیه او عالم او دری قاضی او دابو حنیفه دشیخ دژوند وخت .
~~٦٩٩ـ٧٦٧م٨٠ـ١٥٠ ق:~~
عباسی والیانو په نشا پور کـی
په‌خپل نامه سکه ووهله .

روسی سودا گرانو دبیز نتین او
بغداد او پارس او کرمان او جنوبی
افغانستان له لاری دسند او هنداو
چین تجارت کاوه .

٧٦٧م ١٥٠ ق :
ابوالجارو دزیاد بن منذرخراسانی
شیعی فقیه او دحضرت امام محمـد
باقر دتفسیر راوی وفات سو .
په سیستان کی دمحمد بن شداد
لغیری او آذرویه بن مرزبان‌زردشتی
ولاړیدنگ ـ
دمعن بن زایده راتگ او تر رخج
(ارغنداو) پوری پر مختگ
سیستانیانو په ١٥١ق دده نس
ور خیری کړ ه .

٧٦٩م ١٥٢ق :
په ویهند کی دبدهـ دمعبـد پـر
ځای مسجد جوړ سو .

٧٧٤م ١٥٨ق :
دمقاتل بن سلیمان بلخی محدث
وفات په آبادان کی .

۷۷۵م ۱۵۹ق :

په سیستان کی دخارجی نـوح ولاړیدنه او دحمزه بن مالك په لاس محو کیدل .

امام حسین بن واقد دمرو قا ضی او ابو غانم یونس مروزی قا ضـی مړه سول .

۷۷٦م۱٦۰ق:

یوسف البرم خارجی په میمنـه مرغاب او پو شنج‌کی راولا ړ سـو عربی حکمران یزید بن مزیـد د ی ونیوی ، او په بغـداد کـی ووا ژه سو .

خاقان لویك په گردیز کی ـ

امیر ناصر بن امیر کرور سوری په غور کی .

۷۷۷م ۱٦۱ ق :

دهاشم بن حکیم (مقنع) ولاړیدنه (دمرود کازه له کلی ځخه) په هرات او بادغیس او مرو کی دده د سپین کالیو انقلا بیانو ښورښتونه ، چـی دیرش زره تنه ئی په ماوراء النهر کی ووژل سوه (۱٦۳ق ۷۷۹م) .

۷۷۸م ۱٦۲ق :

ابراهیم بن ادهم بلخی مشهـور صوفی او زاهد دروم په سوفنن کی مړ سو .

۷۷۹م ۱٦۳ ق :

دامام ابراهیم بن تهمان با شانی لوی هروی محدث په مکه کی وفات.

دابو معاذ بکیر نشاپوری قا ضی او مفسر وفات .

دشیخ ابوبکر یعقوب قاری وفات او ښخیدل په بلخ کی .

۷۸۰م ۱٦٤ق :

دغزنی په درب با میان‌کی‌دلویکانو دبت خانی پر ځای مسـجد افلـح جوړ سو .

۷۸۰ـ۷۸۳م۱٦٤ـ۱٦۷ق :

دمسیب بن زهیر حکمـرانی او د مسیبی سکی رواج ـ

بشار بن برد تخاری‌مشهورشعربی شاعر (تولد ئی ۹۵ق) دالمهدی خلیفه په حکم تروهلو لاندی مړسو ۱٦۷ق .

دآمو په بیابان کی دفضل آبـاد جوړول ۱٦۷ق .

المهدی خلیفه خپل استا ځی‌کابل شاه خنجـل (خنگل) ته واستـاوه (۱٦٤ق) .

۷۸۲م ۱٦٦ق :

دفضل بن سلیمان په حکم دهرات مځکی مساحت سوی .

دهرات دحله فروشانو بازار یزید بن جریر بجلی جوړ کیٔ .

۷۸۳م ۱٦۷ ق :

دمحمد بن میمون مروزی محد ث او عالم وفات .

۷۸۵م ۱٦۹ق :

تمیم بن سعید دسیستان حکمران بر بست او رخج تر ار غنداوه حمله وکړه اودرتبیل ورور ئی ونیو .

دنصر صیقل بن عبدالکریم بلخی لوی فقیه وفات .

۷۸٦م۱۷۰ق شا وخوا :

امیـر بنجـی نهـا ران قسیـم امیر المؤ منین په غور کـی امیـر او شیش بن بهرام د غورسپه سالار سو .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۷۸۷م ۱۷۱ق :

جعفر بن محمـد پـر خـرا سان حکمران سو او دده زوی عباس‌کابل ونیو او دشاه بهار معبد ئی ورا ن کیٔ .

دبلخ دقاضی عمر بن میمون رماح وفات په بلخ کی .

۷۸۹م۱۷۳ق :

عباس بن جعفر دخراسان حکمران سو ، او دسیستان او هلمند خلك‌د حضین په مشری و ښوریدل .

دابو عصمه نوح بن یزید مرو ی قاضی دحنفی فقه دجامع وفات .

۷۹۰م۱۷٤ق :

خالد غطریف دخراسان حکمران د (غطریفی) در هم سکه ووهله .

دشقیق بن ابراهیم بلخی زا هد شهادت په واشگر دکی .

۷۹۲م ۱۷٦ق :

داؤد بن بشر سیستانی‌دسیستان والی سو . ده دحضین سیستانـی ښورښت پـه سیستان کـی آرام کیٔ ـ

حسن شیر بامیان ـ

۷۹۳ـ۷۹۵م۱۷۷ـ۱۷۹ ق :

برمکی فضل دبلخی یحیی زوی د خراسان حکمران سو او نیم ملیو ن د (خراسان لښکر) ئی ودراوه .

دبخارانوی مسجد ئی جوړ کیٔ بامیان ئی ونیوی او دسرخ بت او شابهار معبدونه ئی وران کړل .

حسن ئی دخپلو نیکو نو په لقب (شیر بامیان) هلته مقرر کیٔ .

۷۹٤م ۱۷۸ ق :

فضل دیحیی برمکی زوی‌دنوبهار وفات سو .

یوه ځنډه ونړوله او پرځای ئی‌دبلخ مسجد جوړ کیٔ .

۷۹٦م ۱۸۰ق :

علی بن عیسی ماهان د خراسان والی ؤ ـ

دابو عا صم محمد بن فضل فقیه او محدث وفات .

۷۹۷م ۱۸۱ق :

دعبدالله بن مبارك مروزی امـام او محدث وفات .

۷۹۸ـ۸۲۸م ۱۸۲ـ۲۱۳ ق :

امیر حمزه بن عبدالله سیستانی په خراسان کی د خار جیا نو پـه مرسته پور ته سو . هارون الرشید دده مقابلی ته خراسان ته راغـی حمزه له نشاپوره تر سند پـو ری سیمی ونیولـی او په ۲۱۳ق ووژل سو .

۷۹۸م۱۸۲ ق :

دو سیم بن جمیل بلخی شیخ او محدث وفات او ښخیدل په بلخ کی.

۸۰۲م۱۸۷ق :

دفضیل بن عیاض‌مروی دخراسان دلوی صوفی په کوفه کی وفات .

دجعفر بن یحیی بر مکی لوی‌وزیر وژل په بغداد کی (تولدئی ۱۵۰ق).

۸۵۰م ۱۹۰ق :

عایذ بن حبیب هروی محدث او د امام احمد شیخ وفات سو .

دیحیی بن خالد بر مکی بلخی د بغداد دوزیر و فات (ولادت ۱۲۰ق)

۸۰٦م۱۹۱ق :

هر ثمه بن اعین دخراسان والی سو . فضل بن موسی مروی محدث

(c) ketabton.com: The Digital Library

۸۱۸م۱۹۳ق :
عباس بن جعفر دخراسان وا لــی
سو ، هارون الرشید در بیــع الاول
په میاشت په طوس کی مړ او ښخ
سو .

په همدغه کال دمامون په ستا ینه
کیعباس‌مروزی دری قصیده‌وویله(؟)
او ابوسهل نصیر مروزی عالم وفات
سو .
علی بن عیسی بن ما ها ن د بلخ
علیا باد جوړکیء .
فضل بن یحیی بر مکی په حبس
کی مړ سو .

۸۰۹ـ۸۱۸م ۱۹٤ـ۲۰۳ ق :
مامون خلیفه په خراسان کی و ـ
دابو حفص عمر بن هارو ن بلخــی
عا لم او شقیق بن ابراهیم بلخــــی
زاهد او فقیه دوفات کال۱۹٤ق .

۸۱۱م۱۹٦ق :
دما مون او امیــن په جنگ کی د
طاهر پو شنگی لښکــر کشی او د
بغداد نیول .

دامام بخاری محمد بن اسما عیــل
زیږیدنه .
دعمر بن هارون بلخی محدث او
مفتی وفات او ښخیدل په بلخ‌کی .

۸۱۲م۱۹۷ق :
سامان خداة بلخی چه زر دشتی
و ، دمامون الرشید پر لا س مسلمان
سو . اسد دده زوی دمامون په دربار
کی و .

۸۱٤م۱۹۹ق:
په بست کی دخاش حر ب بــن
عبیده ولاړ سو .
دخراسان دلوی قاضی ابو مطیــع
حکم بن عبدالله بلخی دفقه الاکبر
دراوی او دحفص بن عبدالرحمن‌بلخی
دنشاپور دقاضی وفات .
کابلشاه دخپل دربار یو عا لم او
منجم ذوبان حکیم دمامون الر شیــد
دربار خراسان ته واستاوه .
دابو معاذ خالد بن سلیمان امام
وفات او ښخیدل په بلخ کی .

(٥)

خپلواك خراسان

۲۰۰ ق

له ۷۱۸ ـ۸۱٥ م۱۰۰ تر ۲۰۰ ق پوري :
په خرا سان کی د عربی اشرافیت
پر خلاف د شعو بیه وو پیدا کېدل .
دعربی ژبی رواج .
په سیستان اوخراسان کی داموی
او عباسی خلافت پر خلاف دخوارجو
خپریدنه ـ
په دری ژبه د عربی لغاتو ننوتل.
دخراسان په ښارو کی دمعــتز لــه
وو خپر یدنه .
دلته ابو مسلمیه فرقه پیدا سوه،
چی ابو مسلم ئی دالو هیت درجې ته
رساوه .

۸۱٥ ـ ۹۰۰ م ۲۰۰ ـ ۲۸۷ ق :
دحدیث دصحاحو تألیف‌دخراسان
دپو هانو له خوا او ددی علم تشکیل
او په خراسان کی دعلم حدیث او
حنفی فقه رواج .

۸۱٥ م ۲۰۰ ق حدود .
چغان خدات د آمو پر شمالی غاړو
حکمران و .
دموسی بن سلیمان جوز جانــی
حنفی فقیه دالسیرالصغیر دمؤ لــف
وفات .
محمد بن خاقان دگر دیز کوشانی
شهزاده .
لکتور مان کابلشاه .
امیر بنجی نهاران په غور کی .
حمزه شــاری امیــر المومنین د
سیستان خارجی قائد دگردیز کــلا
جوړه کړه ـ
دکرا میانو دمذهبی فرقې پیــدا
کېدنه ـ
دخرا سانی اوعربی فرهنگ سره
گډیدنه‌اودیوه (خراسانی اسلا می)
کلتور پیدا کیدنه ـ
دحنظله باد غیسی ددری شاعری
دوره ـ دابوسلیمان موسی جوزجانی
عالم وفات .

۸۱٦ م ۲ ـ ۲۰۱ ق :
په خراسان کیوچ کالی او کاختی .
دقاسم بن زریق بلخی فقیه وفا ت
اوښخیدل په‌بلخ کی.
په ټول افغا نستان کی دبریــد
(پست)لاری او پړاوونه جوړید ل
په خرا سان کی دعیا رانو دډلو
جوړښت چی جوانمردان اوفتیانئی
هم بلل .

۸۱۷ م ۲۰۲ ق :
فضل بن سهل خرا سانی وزیر
دمرو په یوه حمام کــی وواژه سو
(ولادت ئې په سر خس کی ١٥٤ق).
خواجه قطب الدین محمد رخبند د
هرات په ښار کی وفات او ښخ‌سو.

۸۱۸ م ۲۰۳ ق :
د نضر بن شمیل مروی دنحود امام
او محدث وفات .
دامام علی رضا (رض) وفات ا و
ښخېدنه په‌طوســ کــی (دوشنبــه د

(c) ketabton.com: The Digital Library

شوال ۷)ولادت ئې په مد ينــــه کې ۱۵۳ ق :
امام علي رضا په هرات کې سکه ووهله (دمشهد موزيم) .

۸۱۹ ـ ۸۲۱ م ۲۰٤ ـ ۲۰٦ ق :
دغسان بن عباس حکمراني دآمو پر سيمو او دنوح بن اسد سا ماني روزنه په سمر قند کې اوپه خراسان کې دايله جاري لښکرو بلوا پــــه ۲۰٦ ق .

۸۲۰ م ۲۰۵ ق :
دخلف بن ايوب عـامري بلخـي محدث اوفقيــه وفـات اوښخېد نــه په بلخ کې .

۸۲۱ م ۲۰٦ ق :
داؤد بن بانيجور تخاری **دبصرې** عامل و .

۸۲۱ ـ ۸۲۲ م ۲۰۵ ـ ۲۰۷ ق :
طاهر د حسين پو شنګي زوی په خراسان کې مستقل دولت جوړ کړ او په جمعـه ۲٤ دجـما دی الا خری ۲۰۷ ق ئې خپل استقلال اعلان کړ او مړ سو .

۸۲۱ م ۲۰٦ ق :
داسحاق بن بشر بن محمد بلخي بخاری مورخ دکتاب **الفتوح دمؤ لف** وفات په بخارا کې ، ولادت ئې په بلخ کې .

۸۲۲ ـ ۸۲۸ م ۲۰۷ ـ ۲۱۳ ق :
طلحه د طاهر زوی په خرا سان کې پاچا و .

۸۲٦ م ۲۱۱ ق :
دابو بکـر ابرا هيم بــن رستـم مروزی حنفي فقيه وفات .
دابو معاذ فضل بن خالد مروزی نحوی وفات .

۸۲۷ م ۲۱۲ ق
د محمد بن يوسف فريابی محدث او عالم وفات .
(تولد ئې ۷۲۷ م ۱۲۰ ق) :

۸۲۸ ـ ۸٤٤ م ۲۱۳ ـ ۲۳۰ ق :
له طا هريانو څخه د دريم پاچا عبد الله بن طاهر پاچهی .
ده په ۲۱۳ **قزرد شتی کتا بــو نه** وسو ځل .

۸۲۹ م ۲۱٤ ق :
دشداد بن حکيم بلخي قاضی او حنفي فقيه وفات اوښخېدل په بلخ کې .

۸۳۰ م ۲۱۵ ق
د مکی بن ابراهيم بلخي محدث او عصام بن يوسف بلخي فقيه ا و محدث ، او يحيی بن نصر مروی محدث وفات .

۸۳۵ م ۲۲۱ ق حدود :
داحمد بن عبد الله حبش مروزی لوی منجم د ژوندانه عصر او پر زيج شهړ يار باندی دده څېړنې .
د محمود وراق د دری قديم شاعر او سعيد اخفش اوسطبلخي دسيبويه د شا ګرد وفات .

۸۳۷ م ۲۲۲ ق :
د ابو عبد الله حسين بن محمد بن خسرو بلخي فقيه د مسند ابو حنيفه دراوی وفات .

۸۳۷ م ۲۲۳ ق :
دابو عبيد قاسم بن سلام هروی لوی محدث او فقيه او **مؤلف وفات** په مکه کې (ولادت ئې په هرات کې ۱۵۷ ق) .

۸۳۹ م ۲۲۵ ق :
دفر غاني سخته ريږ دله (زلزله) .

۸٤۰ م ۲۲٦ ق حدود :
عمران بن موسی بن يحيی بر مکـی دسند امير ؤ، دده پلار **موسی هـم** دسند اميرؤ چې‌پــه ۲۲۱ ق مړ سو او دی ئې پر ځای کښينو ست .
دليث بن مساور د بلخ دقاضی او فقيه وفات او په بلخ کې ښخيدنګ

۸٤۱ م ۲۲۷ ق :
د سعيد بن‌منصور جوزجانی بلخي محدث او مفسر وفات په مکه کې (رمضان)
د بشر حافی بن حارث مـروی صوفی او محدث وفات په بغداد کې.
افشين د شمالي شرقي خراسان يو مشر ، دعباسی د ربـار سپــه سالار ووژل سو .

۸٤٤ م ۲۳۰ ق :
دابو الينبغی عباس بن طر خان دری بيتونه دسمر قند په مرثيه کې.
دزکريا بن يحيی بلخي دالا يمان دمؤ لف‌او محدث وفات .

۸٤٤ـ۸٦۲م ۲۳۰ـ ٤٨ ق :
دو هـم طاهر د عبــد الله زوی طاهری خلرم پاچا و.

۸٤٦ م ۲۳۲ ق :
داؤد بن **الياس دبا نيجور کهول** د شمالي هندو کش‌پاچا سکه‌ووهله.
ابوالو ليد احمد بن ابی رجا عبدالله هروی لوی محدث په هرات کې وفات او ښخ سو .

۸٤۷ م ۲۳۳ ق :
ديحيی بن معين سرخسی مشهور محدث او رجالي پوهاند وفات (دده تولد ۷۷٤ م ۱۵۸ ق) .
دابو علی‌حسين بن‌وليد نشاپوری (کميل) **لوی محدث وفات ۲۳۳ ق .**

۸٤۷ ـ ۸۷۲ م ۲۳۳ ـ ۲۵۹ ق :
داؤدبن الياس دآل بـا نيـــجو ر څخه د بلخ او تخار او هندو کش د سيمو پاچا .

۸٤۹ م ۲۳۵ ق :
دسريج بن يونس مروزی محدث او مفسر او فقيه وفات .

۸۵۱ م ۲۳۷ ق :
دحاتم اصم بن عنوان بلخي مشهور صوفی وفات په واشګرد کې .

۸۵۲ م ۲۳۸ ق :
داسحاق‌بن ابراهيم (ابن راهويه) لوی مروی محدث او فقيه وفات .

۸۵۵ م ۲٤۰ ق :
د محمد بن عمر وراق تر مذ ی بلخي صوفی د ژوند وخت .
د امام قتيبه بن سعيد بغلانی لوی محدث وفات او ښخېدل په بغلا ن کې (ولادت ۱٤۸ ق په بلخ کې) .
د ابو حامد احمد بن خضرو يــه بلخي صوفی وفات په بلخ کې .

۸۵۵ م ۲٤۱ ق :
دلوی مروی عالم او **دمـذ هــب** خاوند امام احمد بن حنبل وفات .
(تولد ۷۸۰ م۱٦٤ ق)
د ابو قدامه عبيد الله بن سعيد سر خسی محدث وفات .

۸۵٦ م ۲٤۲ ق :
الياس د سامانی اسد زوی پــه هرات کې مړ سو .
دمحمد بن اسلم **طوسی مفسر** او محدث **دالا يمان والا عمال دمؤلـف** وفات .

۸۵۷ م ۲٤۳ ق :
د هاشم بــن بــانيجور تخاری د وخش د حکمران وفات .

۷۷۷ ــ ۸۵۹ م ۱۶۰ ــ ۲۴۴ ق :

داحمد بن منيع بن عبد الر حمن بغوی مرو رو دی محدث د ژ ونــد دوره .

د محمد بــن ابان بلخــی محدث وفات په بلخ کی ۲۴۴ ق .

د قاضی ابو مطيع بلخی وفات په بلخ کی .

د محمد بن مالك بلخی فقيه وفات او ښخېدل په بلخ کی .

۸۶۱ ــ ۸۷۸ م ۲۴۷ ــ ۲۶۵ ق:

د يعقوب ليث صفاری پاچهی پر افغا نستان او ايران باندی .

د احمد بن يعقوب‌بلخی عالم وفات او ښخېدل په بلخ کی ۲۴۷ ق .

۸۶۱ م ۲۴۷ ق :

په ۲۵ محرم يعقوب ليث صفاری په زرنج کی پاچا سو .

۸۶۲ ــ ۸۷۲ م ۲۴۸ ــ ۲۵۹ ق :

محمد ددوهم طاهر زوی دخراسان پادشاهۀ ــ

هوی ــ چا وکور يائــی راهب باميان ته راغیء ۸۷۲ م .

۸۶۴ــ ۹۹۰ م ۲۵۰ ــ۳۸۰ ق:

په چغا نيان او تخار او د آمو په سيمو کی دآل محتاج د اقتداردوره.

۸۶۴ ــ۱۰۱۹ م۲۵۰ــ ۴۱۰ق:

په جوز جان کی دفريغون کهول پاچهی ،د دوی اقتدار تر غــور او هلمنده پوری و .

۸۶۴ م ۲۵۰ ق حدود :

دبسام کــورد خارجی او د محمد بن مخلد قديم دری شعرو نه پــه سيستان کی .

احمد دچغان خدات لــه کهو لــه په چغا نيان کی حکمران و .

دبيټ نيکه (شيخ بيټنی) دپښتو مناجات دوره (يو قديم شعر) .

دکلر کا بلشاه ژوند .

له خرا سانه تر اباسين پوری له آمو ښخه بيا تر بحيرۀ عرب پوری دبغداد د خلافت ټول مالی عايدات ۴۵ مليو نه درهمه‌وو ، چی‌ټول‌نزدې و ۲۲۵ مليونو افغا نيو ته کيږی .

دابو حاتم سهل بن‌محمد سيستانی دعربی ژبی دعالم وفات (۲۴۸ ق؟)

دآل شاکر خرا سانی منجمانو او مهند سانو د ژوند دوره .

د آل اما جور مشهور وهراتــی منجمانو او دزيج د مصنفانو د ژوند دوره .

دخالد مروزی دکهول دمهند سانو او منجمانو اورصديانو دژوند دوره.

۸۶۵م ۲۵۱ ق:

يعقوب ليث صفاری په سيستان کی عمار خارجی وځا به .

ايوب بن حسن نشاپوری فقيــه وفات سو .

د محمد بن از هر خراسانی فقيه د الا ختيارات دمولف وفات .

محمد بن طاهر پوشنگی د کابل پيلان او خوشبو يه شيان دمستعين خليفه دربار بغداد ته واستول .

۸۶۴ ــ ۹۱۲ م ۲۵۰ ــ ۳۰۰ ق : حدود

په کوه سليمان (کسې غره) کی د کيس عبدالرشيددرېزامن (غرغښت‌ــ بيټنی ــ سړه بن)

۸۶۵ م ۲۵۱ حدود

کوشان گومل بغپور شاه بوسر

(c) ketabton.com: The Digital Library

(دخاقان له کهوله) په پختيا کی .

۸۶۶ م ۲۵۲ ق :

يعقوب ليث صفاری پاچا ته صا لح بن‌حجر درتبيل تربور دار غــندا و په کوهژ (کوهك)کی ياغی ســو ، يعقوب دی په ۲۵۳ ق وواژه. .

د زياد بن ايوب طوسی محدث او گرزند وی وفات (ولادت ۱۶۶ ق)

۹۶۷ م ۲۵۳ ق حدود :

امير سوری په غور کی .

يعقــوب ليث صفــا ری رخج ــ والشتان ــ بست ــ هرات ونيول .

۸۶۹ م ۲۵۵ ق :

د شمر بن حمدو يه هروی دعربی ژبی عالم او د کتاب الجيم دخاوند وفات .

د محمد بــن کــرام سيستانی د کــراميانو دمــذهب مؤسس پــه بيت المقدس کی او دمحمد بن علی حکيم تر مذی په ترمذ کی وفات .

دابــو حــاتــم سهل بن محمــد سجستانی عالم وفات (ولادت ئــی ۱۷۲ ق)

۳۱ آگست ــ ۸۷۰ م ۳۰ رمضان‌ــ ۲۵۶ ق :

امام محمد بن اسما عيل بخاری دصحيح بخاری خاوند دسمر قند په خرتنگ کی وفات او هم ئــی هورې ښخ کیء .

۸۶۹ م ۲۵۶ ق :

يعقوب ليث پر فيروز بــن کنك کابلشاه باندی بری وموند .

۸۷۰ م ۲۵۷ ق :

يعقوب ليث صفاری کــا بــل ونيو او دکابل بتان ئی دبغداد د المعتمد خليفه در بار ته واستول .

د ابو داؤد سليمان بــــن اسحاق سجستانی صاحب السنن وفات په بصره کی .

۸۷۱ م۲۵۸ ق :

ابو منصور افلح دمحمد بن خاقان لويکی زوی په‌گرديز کی‌يعقوب ليث ته غاړه کښېښو ه،لس زره درهمه ججه ئی دکاله ومنله .

يعقوب ليث له داؤد بــــن اليا س بانيجوری ښخه بلخ ونيو .

۸۷۲ ــ ۸۹۵ م ۲۵۹ ــ ۲۸۲ ق :

دريم‌طاهر دمحمدزوی دطاهريانو آخرنی پاچا په نشا پور کی .

۸۷۳ م ۲۵۹ ق :

يعقوب ليث صفاری پر محمد بن طاهر پوشنگی بری وموند او هغه‌ئی زندانی کیء .

د ابراهيم بن يعقوب جوز جانی لوی محدث وفات .

۸۷۳ ــ ۸۷۸ م ۲۶۰ ــ ۲۶۵ ق :

ابو داؤد محمد بن‌ا حمد بن بانيجور د بلخ او تخار او جوز جان او ترمذ پاچا و ، په ۲۶۰ ق ئی سکه وهلی ده .

۸۷۳ م ۲۶۰ ق شا وخوا :

يعقوب ليث صفاری په پنجهير کی سکه ووهله .

۸۷۳ م ۲۶۰ ق شاوخوا :

محمد بن وصيف سگزی د يعقوب ليث د دربار سر منشی په دری ژبه يوه قصيده د پاچا په ستاينه کی وويله .

۸۷۳ م۲۶۰ ق:

دابو محمد فضل بــن شــا ذان نشا پوری شيعی عالم کلام او دامام رضا دشاگرد اولوی مؤلف وفا ت .

۷۸٤ ـ۸۹۲م ۲۶۱ ـ ۲۷۹ ق:

نصر داحمد سامانی بلخی زوی د شمالی افغا نستان او ماوراء النهر سامانی اول پاچا و .

۸۷۵ م ۲۶۱ ق :

دامام مسلم بن حجاج قشیری نشاپوری دصحیح مسلم خاوند وفات دنشا پور په‌نصر آباد کی (۲۵ رجب)

دبایزید طیفور بن عیسی بسطامی مشهور خرا سانی صوفی وفات په بسطام کی .

په نشا پور کی د احمد بن عبدالله خجستانی رزولاړیدل.

د محمد بن فضیل بلخی عابد وفات او تدفین په بلخ کی (ولادت ۱۷۱ ق)

۸۷۸ ـ۹۰۰ م ۲۶۵ ـ۲۸۷ ق :

د عمر ولیث صفاری دپاچهی‌دوره

۸۷۸ م ۲۶۵ ق :

یعقوب لیث صفاری په دو شنبه ۱٤ شوال په جند یسا بور کی په قولنج مړ سو .

خواجه علی بن موفق لوی شیخ او صوفی په هرات کی وفات او ښخ سو .

۸۷۹ م ۲۶۶ ق :

احمد بن عبد الله خجستانی په خرا سان کی ښورښت وکیٔ خو عمرو لیث دی په ۲۶۷ ق مات کیٔ.

احمد بن عبد الله خجستانی د خرا سان امیر ، دبیهق دسبزوار مسجد او منبر جوړ کی .

۸۸۰ م ۲۶۷ ق :

د ابو بکر نصر بن یحیی شاذان بلخی محدث او فقیه وفات .

۸۸۱ م ۲۶۸ ق :

د امام ابو الحسن احمد بن سیار مروزی محدث او شافعی فقیه وفات.

د احمد بن عبد الله خجستا نی وژل .

دنصیر بن یحیی بلخی فقیه او عالم زاهد وفات او ښخیدل د بلخ په نو بهار کی .

۸۸۲ م ۲۶۹ ق:

په نشاپور کی د رافع دهر ثمه دزوی اقتدار .

۸۸۳ ـ ۲۷۰ ق حدود :

محتاج د احمد زوی دچغان له پښته په چغا نیان کی دآل محتاج موسسس سو .

د محمد بن فروخ بلخی زا هد وفات او ښخیدل په بلخ کی .

۸۸٤ م ۲۷۱ ق :

د حمدون قصار نشا پوری دملا متیانو دشیخ وفات په نشاپور کی .

۸۸۵ ـ ۹۰۵ م ۲۷۲ ـ ۲۹۳ ق :

بیگ بن عباس بن بانیجور تخاری دختل حکمران ؤ .

حارث بانیجوری‌تخاری په‌ختل‌کی سکه ووهله .

۸۸۶ م ۲۷۲ ق :

دابو معشر جعفر بن محمد بلخی منجم وفات په‌واسط کی.

د بغداد د خلیفه فرمان دعمرولیث پر خلاف .

۲۲ فروری ۸۸۹ م ۱۶ شوال ۲۷۵ ق :

دامام ابو داؤد سلیمان بن جارود سجستانی د صحیح سنن دخاوند وفات په بصره کی .

۸۹۰ م ۲۷۸ ق :

(c) ketabton.com: The Digital Library

د سید ابو عبد الله محمد مختار بن احمد هروی وفات او ښخیدل په هرات کی .

۸۹۲ ـ ۹٤۸ م ۲۷۹ ـ ۳۳۷ ق :

د امیر احمد بن فریغون امارت په جوز جان او بلخ کی .

۸۹۲ ـ ۹۰۷ م ۲۷۹ ـ ۲۹۵ ق :

اسمعیل بن احمد سامانی دوهم پادشاه .

۸۹۲ م ۲۷۹ ق :

دعمرو لیث سلطنت پر خرا سان ومنل سو .

د محمد بن سلمه بلخی عابدوفات

۸۹۲ ـ ۹۰۰ م ۲۷۹ ـ ۲۸۸ ق :

دابو جعفر احمد بن محمد بن‌احمد بن بانیجور دحکمرانی دوره ، ده په ۲۸۸ ق په اندراب کی سکه ووهله .

۸۹۳م ۲۷۹ـ ۲۸۰ ق :

د ابوبکر احمد نسایی خراسانی محدث دالتا ریخ‌الکبیر خاوند وفات.

داحمد بن طاهر ابن طیفور خراسانی مرو رودی مورخ دتاریخ بغداد دمؤلف وفات .(تولد ئی ـ ۲۰٤ ق)

۱ نومبر ۸۹۲م‌دوشنبه ۱۲درجب ۲۷۹ ق

د امام ابو عیسی محمد بن عیسی تر مذی دجامع صحیح خاوند وفات په ترمذ کی .

۸۹۳ م ۲۸۰ ق :

دافلح بن محمد دگریز دلو یک او سامند کابلشاه د ژوند وخت .

دعلی بن عبد الله‌بن هیصم هروی عالم او ادیب وفات .

دعثمان بن سعید د ارمی سیستانی او هروی لوی محدث وفات په هرات کی (ولادت ئی ۲۰۰ ق)

دمحمد بن اسماعیل سلمی ترمذی محدث وفات.

د محمد بن عمر بلخی شافعی د العالم والمتعلم دمؤلف وفات(مشهور په وراق) .

اسماعیل سامانی د خلافت له در باره دما وراء النهر او بلخ په امارت ومنل سو .

۸۹۵ م ۲۸۲ ق :

دطاهر یانو سلطنت چی‌له ۲۰۵ق څخه شروع سوی و ، پر دریم طاهر باندی په نشا پور کی ختم سو .

۸۹۶ م ۲۸۳ ق :

عمرو لیث دبست ـ داورد سیمی یوبت دبغداد خلیفه المعتضد ته وا ستاوه .

۸۹۸ م ۲۸۵ ق :

د محمد بن اسحاق بن سعید سعدی هروی شافعی محدث او فقیه دکتاب الضیاع دمؤلف وفات .

۸۹۹ م ۲۸۶ ق :

ابو العباس‌احمد بن‌محمد سرخسی لوی خراسانی فیلسوف او ریاضی پوهاند دیعقوب کندی شاگرد وواژه سو .

(په ابن الطیب مشهور و)

دعلی بن عبد العزیز بن مرزبان بغوی محدث دالمسند الکبیر دمولف وفات .

۹۰۰ م ۲۸۷ ق :

عمر ولیث صفاری د۷۰ زروسپرو سره په‌بلخ‌کی داسماعیل سامانی‌سره وجنگیدیٔ خو ونیول سو او بغداد ته واستول سو ، چی هلته ئی مړ کیٔ .

دابو سعید یحیی بن منصور زاهد دهرات دجامع امام وفات (شعبان) .

ابو عمران سیمجور دواتي (دسامانیانو سر منشي) دخراسانې سیمجوریانو دکهول موسس او د ری حکمران و په ۳۱٤ ق .

ابو الفضل بلعمی دامیر اسماعیل ساماني وزیر سو .

۹۰۱ م ۲۸۹ ق :

عمرو لیث صفاري پاچا په بغداد کې وواژه سو .

اسماعیل ساماني پاچا دخراسان په امارت هم وماته سو .

دحسین بن‌محمدبن زیاد نشاپوری محدث وفات .

۹۰۱ ـ ۹۰۸ م ۲۸۹ ـ ۲۹٦ ق :

طاهر بـن محمد بن عمر ولیث د سیستان پاچا و .

۹۰۱ ـ ۱۱۱۱ م ۲۸۹ ـ ۵۵۰ ق:

دغرستان (غرجستان) دشارانو کهول د حکمرانی دوره .

۹۰۲ م ۲۹۰ ق :

د هرات دامام زاهـد او محـدث ابو سعید مهین وفات او بنخېدل په هرات کې .

مسعودی مروزی د دری لرغونی شاعر د شاهنامې نظـم کوونکی د ژوند وخت .

دمنصور بن اسحاق سجستانـی فقیه او اصولی وفات .

۹۰۳ م ۲۹۱ ق :

کملو کابلشاه و .

د محمد بن ابراهیم پوشنگی فقیه او محدث وفات پـه نشا پـور کې (ولادت ۲۰٤ ق):

۹۰۵ م ۲۹۲ق

داحمدبن علي بن‌سعید مروزی ددمشق دقاضي وفات (ولادت ۲۰۲ق) دمحمد بن احمد هروی فقیه اومحدث وفات .

۹۰٦م ـ ۲۹٤ ق

دمحمدبن نصر مروزی فقـیه او محدث‌وفات په‌سمرقندکې . (ولادت‌ئې ۲۰۲ ق)

دعبدالله بن‌محمد بن علي ... بـن زبیر بلخي محدث اومؤرخ وژل په بغداد کې.

۹۰٦م ۲۹۳ ق

دعبدالله بن‌محمد عیسی مروزی محدث اودشافعي مذهب خپروونکي اولوی مفتي وفات پـه‌مـروکـې ـ (ولادت ئې ۲۲۰ ق).

۹۰۷ـ ۹۱۳ م ۲۹۵ـ ۳۰۱ ق :

د احمد د اسمعیل زوی سامانی دریم پاچا سلطنت ـ

دامام ابو بکر محمد بن اسماعیل مهران نشا پوری لوی محدث وفات.

۹۰۸ ـ۹۱۰ م۲۹٦ـ ۲۹۸ ق :

لیث بن علي‌بن عمر ولیث (شیر لباده) دسیستان پاد شاه و .

۹۰۹ م ۲۹۷ ق :

ابو محمد هاشم سرواني د پښتو قدیم شاعر په بست کې مـړ سو (ولادت ئې په سروان کې ۲۲۳ ق) .

لیث بن علي د سیستان امیر د ساماني قائد حسین بن‌علي‌مرورودی په امر ووژل سو او پر ځای‌ئې معدل بن علي کښېنوست خو دی هم په ۲۹۸ ق هرات ته نفی سو .

(c) ketabton.com: The Digital Library

فضل دسهل‌زوی (ذوالریاستین) دکابل شاه ، تخت او تاج په مروکې مأمون خلیفه ته را وړل او هغه تاج په کعبه کې وځړول سو .

مهراب د دومی کوشاني کهو له کابلشاه و .

۹۱۰ ـ ۹۹۸ م ۲۹۸ ـ ۳۸۸ ق :

پـه خـرا سـان کې د دواتـي سیمجوری کهول اقتدار .

د احمد بن مسروق طوسي صوفي وفات په بغداد کې (ولادت ۲۱٤ ق)

د زکریا بن یحیی نشا پـــوری (بزاز) فقیه او محدث وفات .

دمحمد بن علي بـن طرخان بـلخـي محدث وفات (ولادت ۲۲۱ ق) .

۹۱۱ م ۲۹۹ ق :

ابو علي معدل بن علي بن لیث د سیستان صفاری پنځم پاچا په‌هرات کې نفي البلد و .

۹۱۲ م ۳۰۰ ق :

د ابو علي حسین بن احمد سلامي بیهقي دکتاب ولاة خراسان اونورو کتابو دمؤلف وفات .

د ابو العباس حنوذ مروزی ددری قدیم شاعر د ژوند عصر .

ابو سعد مظفر د محتاج زوی او ابوبکر محمد بن مظفر په سامانـي در بار کې چغاني امیران وو .

ابو حفص حکیم بن احوص سغدی ددری قدیم شاعر شهرود دموسیقي آله اختراع کړه .

ابوحفص عمر وبن یعقوب بن‌محمد بن عمرولیث د سیستان صفـاری شپږم پاچا په سیستان کې .

۹۱۳ ـ ۹٤۲ م ۳۰۱ ـ ۳۳۱ ق :

دوهم نصر د احمد زوی ساماني څلرم پاچا په‌خراسان او ماوراءالنهر کې .

دجعفر بن محمد فریابي مشهور قاضي او محدث وفات (ولادت ئې ۲۰۷ ق) .

اگست ۹۱۵ م ۱۳ صفر ۳۰۳ ق:

د احمد بن علي نسایي د سـنن نسایي خاوند وفات په رمله کې .

۹۱۷ م ۳۰۵ ق :

دمحمد بن محمد بن سلام حنفي‌بلخي فقیه وفات .

۹۱۹ م ۳۰۷ ق

په خرا سان کې د احمد بن سهل دبغاوت کښېنول .

دعبد الرحمن بن حسن نشا پوری محدث او دمسند دخاوند وفات .

۹۲۲ م ۳۱۰ ق :

جعفر بن احمد بن محمد بانیجوری په ۳۱۰ ق په ختل کې حکمران و ده په۳۱۰ ـ۳۱۲ ـ ۳۱۳ ق سکه وهلې ده .

ابو عبد الله محمد بن احمد بن نصر جیهاني ساماني وزیـر خپـل جغرافي کتاب (المسالك والممالك) تألیف کړء چي اوس نسته .

دلوی خرا ساني محدث عبد الله بن محمد بغوی د معجم الصحابه د خاوند وفات ـ (دده تولد ۲۱۰ ق ۸۲۵ م)

۹۲۳ ـ ۹٦۳ م ۳۱۱ ـ ۳۵۲ ق :

دعبدالله بن عروه هروی محدث وفات او بنخیدل په هرات کې .

د امیر ابو جعفر احمد بن محمد

بن خلف بن لیث صفاری اوم پاچا په ۳۲۹ ق وفات سو .
سلطنت .

۹۲٤ م ۳۱۲ ق :

دابراهیم بن سری هر وی محد ث
د جزاء الا عمال د مؤلف وفات .
دحسن بن‌علی طوسی محدث وفات
په طوس کی (ولادت ۲۲۲ ق)

۹۲۵ م ۳۱۳ ق :

د محمد بن اسحاق خرا سا نی
نشا پوری محدث او مؤرخ وفات
(ولادت ۲۱٦ ق) .

۹۲۸ م ۳۱٦ ق :

د محمد بن عقیل بن از هر بلخی
دتاریخ بلخ د مؤلف وفات .
دامام عبد الله بن داؤد سجستانی
حنبلی پوهاند وفات .
د عبد الله بن سلیمان سجستانی
محدث اومفسر وفات په بغداد کی
(ولادت ۲۳۰ ق)

۹۳۰ م ۳۱۸ ق :

د نصر سامانی دوروڼو یاغی‌توب.

۹۳۱ م ۳۱۹ ق :

د ابو القاسم عبد الله بن احمد
کعبی بلخی لوی معتزلی عالم او د
کعبیه ډلی پیشوا وفات .
دمحمد بن‌فضل بلخی لوی صوفی
وفات په سمر قند کی .

۹۳۲ م ۳۲۰ ق حدود :

بهیم دیو کابلشاه په کندهار اکی
د ابراهیم بن‌محمدبیهقی دالمحاسن
والمساوی دمؤلف د ژوند وخت .

۹۳۳ م ۳۲۱ ق :

ابوبکر محمد بن مظفر بن محتاج
چغانی د ټول خراسان سپه سالار او

۹۳٤ م ۳۲۲ ق :

د ابو زید احمد بن سهل لوی
متکلم او فیلسوف او دصور الاقالیم
د مؤلف وفات (ولادت ئې ۲۳۵ ق)

۹۳۵ م ۳۲۳ ق :

د موسی بن عبا س بن محمد
جوینی نشا پوری لوی محدث وفات
په جوین کی .

۹۳٦ م ۳۲۵ ق :

د ابو الحسن شهید بن حسین
جهودانکی‌بلخی شاعر اومتکلم‌وفات.

۹۳۷ م ۳۲٦ ق :

د احمد بن عصمة صفار بلخی
فقیه وفات او ښخیدل په بلخ کی .

۹۳۸ ـ ۹۵۵ م ۳۲۷ ـ ۳٤٤ ق :

د ابو علی احمد بن محمد بن
مظفر بن محتاج چغانی د اقتدار وخت
(متوفی ۳٤٤ ق)

۹۳۸ م ۳۲۷ ق :

د ابو علی جیهانی وزارت په
سامانی در بار کی .

۹۳۹ م ۳۲۸ ق :

د ابو بکر محمد بن سعید بلخی
فقیه وفات او ښخیدل په بلخ کی .

۹٤۰ م ۳۲۹ ق :

د ابو عبد الله جعفر بن محمد
رودکی د دری د مشهور شاعر وفات
(مولد ئی دسمرقند په بنج کی
په ۲۵۰) **دمحمد بن احمد مروزی**
(ابن الوراق) فقیه دبیان السنه د
مؤلف وفات .

۹٤۰ م ۳۳۰ ق :

د ابو الفضل محمد بن عبد الله
حکمران د سامانی دربار له خوا چی بلعمی مروی د سامانیا نو دوزیر

وفات (د دری تاریخ طبری مترجم)

۹٤۱ م ۳۳۰ ق حدود .

د ابوشعیب صالح بن‌محمد هروی
دری لرغونی شاعر وفات .
د ابو علی جیهانی وزیر مړینه .

۹٤۲ م ۳۳۱ ق :

په ماوراء النهر کی دشیعه وبلوا
او دنصر سامانی عزل .
ابو یعقوب اسحق بن‌احمد سکزی
اسما عیلی‌داعی دکشف المحجو ب
لیکوال په بخا راکی ووژل سو .

۹٤۲ ـ ۹۵٤ م ۳۳۱ ـ ۳٤۳ ق :

دلومړی نوح دنصر زوی سامانی
پنځم پاچا دامارت دوره .

۹٤٤ ـ ۹٤٦ م ۳۳۳ ـ ۳۳۵ ق :

ابو علی ابرا هیم بن سیمجور د
هرات او نشاپور والی و (متوفی ـ
۳۳٦ ق.)

۹٤٤ ـ ۹٤۷ م ۳۳۳ ـ ۳۳٦ ق :

ابو العباس فضل بن محمد بن
مظفر چغانی د سامانی لښکر سپه
سالارو چی په ۳۳٦ ق په بخا را کی
بندی سو .

۹٤٤ م ۳۳۳ ق :

د بو شکور بلخی لوی دری شاعر د
ژوند وخت . دعبد الله بن محمد
ترخان بلخی محدث او رجالی عا لم
وفات . د محمد بن احمد اسکاف
بلخی عالم وفات او ښخیدنګ په
بلخ کی .

۹٤۵ م ۳۳٤ ق :

د ابو علی چغانی یاغی توب ، دی
په ۹٤۷ م مات کړ سو . د ابواسحاق
احمد بن محمدبن یاسین حداد هروی
محدث او مورخ او **(دتاریخ هرا ت)**
دمؤلف وفات .
د وزیر الحاکم الشهید ابوالفضل
محمد بن حکم سر خسی بلخی وژنه.
دی دمختصر کافی مؤلف دی .

۹٤۸ ـ ۹۹۸ م ۳۳۷ ـ ۳۸۹ ق :

د ابو حارث محمد بن احمد امارت
په جوز جان کی . دی دفریغو نیانو
دو هم پا چا دی چه **دحدود العا لم**
کتاب دده په نامه لیکل سوی دی .

۹٤۸ م ۳۳۸ ق :

ابراهیم بن سیمجور مړ سو او پر
ځای ئی منصور دقراتګین زوی د
خرا سان سپه سالار سو (د سامانی
پاچا له خوا) .

۹۵۱ م ۳٤۰ ق :

دخرا سان حکمران منصور بن
قراتګین مړسو، اوپرځای‌ئی ابوعلی
چغانی له سامانی درباره مقرر سو.
ابو المظفر عبد الله بن احمد بن
محمد بن مظفر چغانی امیر له آسه
ولوید او مړ سو .
ابو منصور بن احمد بن محمد بن
مظفر د چغانیان امیر و .

۹۵۱م ۳٤۰ق حدود :

د ابو عبد الله محمد بن حسن
معروفی بلخی شاعر د ژوند حدود .

۹۵۲ م ۳٤۱ ق :

د ابو الحسن حکیم کسایی مروزی
ددری قدیم شاعر دژوند وخت .
د شرح المزنی د مؤ لف شافعی
فقیه ابراهیم بن احمد مروزی وفات.

۹۵۳ م ۳٤۲ ق :

دابوبکر محمد بن داؤد نشاپوری
صوفی داخبار الصوفیه دمؤلف‌وفات.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دمحمد بن داؤد صوفی نشاپوری دکتاب الشيوخ د مولف وفات .

٩٥٤ ـ ٩٦١ م ٣٤٣ ـ ٣٥٠ ق :

دلومړی عبد الملك دنوح زوی ، سامانی شپږم پاچا دامارت دوره .

٩٥٤ م ٣٤٣ ق :

له سامانی درباره څخه بکر بن مالك فر غانی دخرا سان حکمران او ابو منصور محمد بن عزیر وزیر و .

٩٥٥ م ٣٤٤ ق :

ابو احمد خلف بن احمد (ابن بانو) دسیستان صفاری اتم پاچا سلطنت (وفات ئی ٣٩٩ ق)

دابو علی چغانی او ستوق بغرا خان مړینه .

د محمد بن محمد بن یوسف طوسی شافعی فقیه او محدث او دخراسان دمفتی و فات (ولادت ٢٥٠ق)

٩٥٦ م ٣٤٥ ق :

دخرا سان حکمران بکر بن مالك فرغانی وواژه سو .

٩٥٧ م ٣٤٦ ق :

ابو الحسن سیمجوری په خراسان کی دنوح سامانی په فرمان سپه سالار او حکمران سو .

د ابو العباس احمد بن محمد سرخسی لوی منجم او طبیب ا و د کتاب المدخل د مؤلف دوفات کال.

د ابو منصور محمد بن عبد الرزاق خرا سانی سپه سالار په نامه د منثوری ابو منصوری شاهنا مى تالیف ، چی د محمد بن عبد الله معمری په ښوونه ولیکله سوه .

٩٥٩ م ٣٤٨ ق :

د ابو منصور یوسف بن اسحاق وزارت په سامانی در بار کی .

٩٦٠ م ٣٤٩ ق :

دشیخ محمد بن عبد الله الحاکم نشا پوری لوی محدث وفات په نشاپور کی . (تولد ئې ٢٧٧ ق) .

ابو منصور بختگین دخرا سا ن قائد وفات سو .

ابو منصور محمد بن عبد الرزاق دخرا سان سپه سالار او حکمران و. چه وروسته امیر حاجب الپ تگین د اول عبد الملك سامانی پاچا له خوا دخرا سان سپه سالار او حکمران سو .

٩٦١ م ٣٥٠ ق :

الپ تگین ،منصور بن نوح سامانی پاچا ته یاغی سو ، او غزنی ته راغی، او هغه ئی له لویك څخه ونیو ٣٥١ ق.

٩٦١ ـ ٩٧٦ م ٣٥٠ ـ ٣٦٦ ق :

دلومړی منصوردنوح زوی سامانی اوم پاچا دامارت دوره چی وزیر ئی ابو علی محمد بلعمی سو .

٩٦١ م ٣٥٠ ق حدود .

دابو المؤید بلخي شهنامه او دده عجایب البلدان په دری نثر تا لیف سول .

رابعه دکعب قز داری یا بلخی لور د دری قدیمه شاعره په دغو وختو کی وه .

دسیستان دپاچا خلف بن احمد صفاری په امر یو د قرآن لوی تفسیر سل ټوکه په ٢٠ زره دیناره مصرف تالیف سو .

دابو عبدالله محمد بن صالح ولوالجی (تخار ستانی) د دری قدیم شاعر د ژوند وخت .

د ابو سلیمان محمد بن معشر بستی

(c) ketabton.com: The Digital Library

ژوند چی داخوان الصفا له مؤلفینو څخه دی .

منصور بن افلح لویکی په غزنه او گردیز کی **حکمران و .**

جیه پاله کابلشاه په گندهاراکی.

٩٦٢ م ٣٥١ ق :

الپ تگین غزنی ونیو .

ابو منصور عبد الرزاق په خراسان کی **یاغی سو .**

ابو الحسن سیمجور ی دخراسان حکمران **سو .**

دعلج بن احمد سجزی محدث او فقیه دمسند الکبیر مؤلف وفات سو (ولادت ٢٦٠ ق .

٩٦٣ ـ ٩٦٩ م ٣٥٢ ـ ٣٥٩ ق :

امیر طاهر بن محمد بن طا هر (دمور له خوا صفاری) د سیستان **امیرو .**

٩٦٣ م ٣٥٢ ق :

دالپ تگین دغزنی دحکمران وفات چی اسحاق زوی ئی پر ځا ی **کښېنوست .**

٩٦٤ م ٣٥٣ ق :

اسحاق دالپ تگین زوی له غز نی څخه بخاراته وتښتید او لویك دی مات کیء .

٩٦٤ـ ٣٥٣ق

خلف بن احمد دسیستان پادشاه حج ته ولاړ .

٩٦٥ م ٢٢ شوال ٣٥٤ ق :

د ابو حاتم محمد بن حبان بستی دسمر قند د قاضی او لوی عالم او مؤلف وفات په بست کی (ولادت په بست کی ٢٧٠ ق) قبر ئې هم په بست کی و .

٩٦٥ م ٣٥٥ ق :

اسحاق دالپ تگین زوی د غز نی حکمران مړ سو ، او بلکاتگین ئی پر ځای کښېنوست او په ٣٥٨ ق ئی په غزنی کی سکه ووهله او په ٣٦٥ ق مړ سو .

دخواجه ابو احمد ابدال چشتی وفات (دده تولد ٢٦٠ ق ٨٧٣ م دی) او په چشت کی ښخ دی.

٩٦٥ م ٣٥٥ ق حدود:

دابو جعفر خازن خرا سانی لوی منجم او ریاضی پوهاند د ژوندوخت

٩٦٦ م ٣٥٦ ق :

د امام فقیه ابو علی حامد بن محمد رقاع هروی وفات او **ښخید ل** په هرات کی .

٩٦٨ م ٣٥٨ ق :

دشیخ ابو حامد بن احمد شار کی هروی محدث او مفسر وفات او ښخیدل **په هرات کی .**

٩٦٩ م ٣٥٩ ق :

مکتوم بن حرب په اندراب کی سکه **ووهله .**

٩٦٩ ـ ٩٨٣ م ٣٥٩ ـ ٣٧٣ ق :

امیر حسین دطاهرزوی دسیستان امیر و .

٩٧٠ م ٣٦٠ ق حدود :

ابو علی محمد بن عبد الله بلعمی وزیر (متوفی ٣٦٣ ق) تاریخ طبری په دری ژبه ترجمه او لنډ کیء .

دهمدغه کال په شا وخوا کی د منصور بن نوح سامانی په امریوې ډلی پوهانو تفسیر طبری په دری ترجمه کیء .

٩٧١ م ١٠ محرم ٣٦١ ق :

دسلطان محمود زیږید نه .

۹۷۲ م ۳۶۲ ق :
دشیخ خراسان اسماعیل بن عبدالله بن محمد بن میکال سرمنشي او دنشاپور دمیکالي خاندان دمشر وفات په نشاپور کې (تولد ئې ۲۷۰ق).
داحمد بن عامر بن بشر مرورودي شافعي فقیه او دبصري دقاضي وفات.
دابو جعفر محمد بن عبدالله هند واني بلخي فقیه وفات او په بلخ کې ښخیدنګ.

۹۷۴م ۳۶۴ق:
دابوعلي بلعمي وزیر او دیوسف بن اسحاق وزیر مړینه.
دبلکاتګین اقتدار په غزني کې.

۹۷۵م ۳۶۵ق:
پیري تګین په غزني کې.

۹۷۵-۹۸۴م ۳۶۵-۳۷۴ ق :
په اندراب کې دسهلان بن مکتوم دامارت دوره چې سکه ئې هم وهلې ده.
ابو منصور محمد بن احمد دقیقي بلخي لوی شاعر مقتول سو ۳۶۵ق (؟).
ابوعلي یا ابوبکر لویك په غزنه او ګردیز کې.

۹۷۳ - ۹۷۶ م ۳۶۵ - ۳۶۶ ق :
دامیر پیري تګین حکمراني پر غزني باندي .د(غزنویانو خلرم پاچا).

۹۷۶- ۹۹۷م ۳۶۶- ۳۸۷ :
په غزني کې دامیر سبکتګین ناصر الدوله حکمراني (دغزنو یانو پنځم پاچا) .

۹۷۶ - ۹۹۷ م ۳۶۶ - ۳۸۷ ق :
دو هم نوح دمنصور زوی ساماني اتم پادشاه .

۹۷۶م ۳۶۶ق حدود:
دلوګر په چرخ کې دغزني دآخري لویك او کابلشاه په ګوه دسبکتګین سره جنګ او ددوی ماته .

۹۷۶م ۲۷ شعبان ۳۶۶ق:
دناصر الدین امیر سبکتګین بن جوق قرا بجکم بن قرا ارسلان جلوس په غزني کې او دآل ناصر دسلطنت پیل .

۹۷۷ م ۳۶۷ق :
دابوا لجیش مظفر بن محمد خرا ساني بلخي متکلم مو لف وفات.

۹۸۰ م ۳۶۹ ق:
دمحمد بن سلیمان بن محمد صعلو کي نشا پوري شا فعي فقیه او مفسر او ادیب و فا ت په نشا پور کې . (ولا دت ئي ۲۹۶ق).

۹۸۰ م ۳۷۰ ق :
قراتګین په غزني کې .
دعبیدالله ابو بکر بن ابوسعید بلخي عالم وفات .
دابو منصور محمد بن احمد ازهري هروي دکتاب التهذیب خاوند اولوی لغوي وفات .

۹۸۰م ۳۷۰ق حدود :
شیخ حمید لودي پښتون پاچا په ملتان کې او دده روغه له سبکتګین سره (۳۸۲ق) .
اسحاق بن محمد بن اسماعیل مشهور په حکیم سمرقندي عربي السواد الاعظم په ۲۹۰ق ولیکیء او د ۳۷۰ق په شا وخواکي په دري ژبه ترجمه سو . (دتهران طبع ۱۳۴۸ دعبدالحي حبیبي په اهتمام).

(c) ketabton.com: The Digital Library

۹۸۱م ۳۷۱ق:
فردوسي دشاهنامې نظم شروع کیء .
شیخ ابوزید محمد بن احمد مرغزي په هرات کې وفات او ښخ سو (۱۳ رجب) .

۹۸۲ م ۳۷۲ ق :
دابو الحسن سیمجوري پر خای تاش دخراسان سپه سالار سو .
عبدالله بن احمد عتبي دنوح بن منصور ساماني وزیر قتل سو .
احمد بن جعفر بن احمد د آل بانیجور حکمران اوابو علي احمد بن محتاج مرستیال ئي په چغانیان کې .
یوه جوزجاني عالم دحدود العالم جغرافي کتاب په دري دجوزجانان دامیر محمد بن احمد فریغوني په نامه وکیښی او لومړی پلائي په اسلامي دوره کې د(افغان)ذ کر وکیء .

۹۸۳م ۳۷۳ق :
دفقیه ابو اللیث نصر بن محمد سمرقندي وفات او ښخیدل په بلخ کې .

۹۸۴م ۳۷٤ ق :
دابو عمر و احمد بن محمد زوزني (دهرات او نشاپور ترمنځ) دعربي ژبې لوی عالم وفات .دعبدالله بن موسی سلامي مورخ او ادیب وفات په مرو کې .

۹۸۵م ۳۷۵ق:
دسلجوقیانو ظهور د بخارا په شا و خواکي .

۹۸٦م ۳۷٦ق:
دعبدالله بن محمد بن عزیر وزارت په ساماني دربار کې .
دمعجم الشیوخ دمؤلف ابراهیم بن احمد مستملي بلخي وفات .

۹۸۷ م ۳۷۷ ق :
په خراسان کې ابو الحسن سیمجوري اوفایق پر تاش باندي بری وموند .
ابو الظفر طاهر بن فضل بن محمد بن مظفر د چغانیان امیر دمنجیك شاعر ممدوح مړ سو .

۹۸۸ م۳۷۸ق:
دناصر الدوله ابو الحسن محمد بن ابراهیم بن سیمجور دواتی مړینه. دده په نامه سکه هم وهلی سوې ده.
دابونصر سراج طوسي عبدالله بن علي دکتاب اللمع دخاوند اولوی صوفي وفات په طوس کې (رجب).
دمحمد بن محمد کرابیسي نشاپوري محدث او قاضي وفات په بصره کې(ولادت ئي ۲۸۵ق) دخلیل بن احمد سجزي دسمر قند دقاضي وفات .
دخواجه قر بنج وفات په هرات کې او په ګازرګاه کې ښخیدنه .

۹۸۹م ۳۷۹ق:
دابو الحسن سیمجوري مړینه .

۹۹۰م ۳۸۰ق:
ابو بکر بن محمد بن ابراهیم بخاري کلا باذي دخراسان صوفي او دالتعرف المذهب التصوف دمؤلف وفات ، او ابوعلي سیمجوري دخراسان حکمران سو .
ابو بکر ربیع بن احمد بخاري په طب کې دهدایة المتعلمین کتاب په دري تالیف کیء .

۹۹۰م ۳۸۰ق حدود:
دفخر الدوله ابو المظفر احمد بن محمد دچغانیان امیر دفرخي دممدوح دژوند دوره .

شیخ‌رضی لودی دشیخ حمید وراره دپښتو قدیم شاعر په کسی غره کی داسلام تبلیغ کاوه :

دمحمد بن علی خسروی سرخسی او ابومحمد بدیع بن محمد بلخی او دابوالحسن علی بن محمد منجیك ترمذی ددری قدیمو شاعرانو دژوند دوره .

دابو سلیمان محمد بن طاهر منطقی سیستانی و فات .

دابوالفضل احمد هروی ریاضی دان او منجم وفات .

۹۹۱م ۳۸۱ ق:

په لغمان کی دکابل رود پرغاړه دجیپاله کابلشاه ماته د سبکتگین له خوا . په دی سیمه کی داسلام خپرونه – افغانان‌اوخلجیان(غلجیان) دسبکتگین په لښکروکی داخل سوه

داحمد بن حسین بن مهران نشاپوری محدث وفات . دمحمد بن عبدالله هروی فقیه او مفسروفات.

دطاهر بن فضل بن محمد بن محتاج چغانی امیر او ددری ژبی شاعر دژوند وخت .

دابو الحسن محمد بن یوسف عامری نشاپوری (ابن ابی ذر)دکتاب السعادة والاسعاد دمؤلف وفات .

۹۹۲م۳۸۲ق:

دمحمد بن‌احمدبن‌سلیمان نوقانی سیستانی ادیب او مؤلف وفات .

۹۹٤ م ۳۸٤ ق :

دهرات په جنگ کی دسبکتگین او محمود بری پرباغی ابوعلی سیمجوری باندی چی دوهم نوح سامانی امیر، پلارته «ناصر الدین» او محمود ته دسیف الدوله لقب ورکی .

اوسبکتگین دخراسان په‌حکمداری ترکابله مقرر سو .

۹۹٤ م ۱۵ رمضا ن ۳۸٤ ق :

سبکتگین او امیر محمود په طوس کی ابو علی محمد مظفر دواتی ما ت کیء هغه په۳۸٦ق په خوارزم کی ونیول سو ، په گردیز کی بندی او په ۳۸۸ق مړ سو .

دمحمد بن‌عمران مرزبانی‌خراسانی ادیب وفات په بغداد کی (ولا دت ۲۹٦ق) .

۹۹۵ م ۳۸۵ ق :

ابو الحسن بن ابو علی دواتی سیمجوری دسلطان محمود په لا س کنبیووت اوپه **گردیز کی‌بندی ا و** مړ سو .

دابو القاسم اسماعیل بن عباد طالقانی وزیر او لیکوال مړینه .

۹۹٦ م ۳۸٦ ق :

دقره خانانو او سبکتگین په ما وراء النهر کی مقابله .

دوزیر عبدالله بن عزیر معزولی او دوزیر ابو نصر احمد بن محمد مقرری .

۹۹۷ م ۳۸۷ ق :

امیر سبکتگین ٥٦کلن **پس له** ۲۱کاله سلطنته دبلخ او بامیان‌ترمنځ دمدرموی په کلی کی وفات سو او په غزنی کی خاورو ته وسپا ر ل سو .

دمحمد بن احمد بلخی خوارزمی مورخ دمفاتیح العلوم دمؤلف وفات.

امیر اسماعیل دسبکتگین زو ی په غزنی کی سکه ووهله (دغز نو یانو شپږم پاچا) خو په دغه کال دغزنی په جنگ کی سلطان محمود پرغالب سو .

دسهل بن محمدصعلوکی‌نشاپوری مفتی نشاپور وفات .

۹۹۷ – ۱۰۳۰ م ۳۸۷ – ٤۲۱ق :

دغزنو یانو داوم پاچا یمین‌الدوله سلطان محمود بن سبکتگین دپاچهی دوره .

۹۹۷ م ۳۸۷ ق :

دوزیر ابو نصر مړینه .

دوزیر ابو المظفر محمد بن‌ابراهیم برغشی مقرری .

دخوارزمشاه مامون مړینه او دعلی بن مامون جلوس .

۹۹۷ – ۹۹۸ م ۳۸۷ – ۳۸۹ ق .

ددوهم منصور ددوهم نوح زوی دسامانی نهم پادشاه امارت .

۹۹۷ م ۳۸۷ ق :

دابو الوفا محمد بن یحیی‌بوزجانی نشاپوری لوی خراسانی ریاضی پوهاند وفات (تولد ئی ۳۲۸ق) .

۹۹۸ م ۳۸۸ ق :

دابو سلیمان احمد بن‌محمدخطابی بستی دمعالم السنن دمؤلف وفات په بست کی (ولادت ۳۱۹ق) .

دعماد الدوله ابوعلی محمد مظفر بن محمد بن‌ابراهیم‌دواتی دخراسان‌د لوی حکمران مړینه .دی سکه هم لری .

دابو الوفاء محمد بن‌محمدبوزجانی مشهور ریاضی پوهاند وفات په بغداد کی . (ولادت ئی ۳۲۸ق) .

سلطان محمود تول شمالی افغانستان ونیو او سامانی دربار هم دده پاچهی ومنله.

۹۹۸م ذیقعده ۳۸۹ق:

دالقادر بالله خلیفه له خوا دبغداد داستا ځو را تگ بلخ ته او سلطان محمو دته د«یمین‌الدوله‌اوامین الملة ولی امیر المؤمنین» لقبو نه‌ورکول .

۹۹۸م ۳۸۹ق:

پر ابو القاسم سیمجوری باندی په خراسان کی دبگتو زون بری– د برغشی وزیر تیښته .

دارسلان خان علی مړینه .

سلطان محمود دسامانی منصور او عبدالملك پر سالا رانو بگتو زون او فائق خاصه باندی بری وموند .

دو هم عبدالملك ددوهم نوح‌زوی سامانی لسم پاچاپرتخت‌کښینوست.

شار رشید دغرستان پاچا سلطان محمود ته‌غاړه کښیښښووه او **خطبه‌یی** دده په نامه وویله .

۹۹۸ م ۳۸۹ ق حدود :

امام ابو الحسن محمد بن شعیب بیهقی شافعی فقیه دنشاپور دسیار په‌کوڅه کی **«مدرسهٔ بیهقیه» جوړه** کړه .

مدرسهٔ صاعدیه په نشاپور کی (یا سعدیه) دشهزاده نصر بن سبکتگین په همت جوړه سوه .

۹۹۹ – ۱۰۰۱ م ۳۹۰ – ۳۹۲ق :

په‌لغمان او **پیښور او ویهند کی** دسلطان‌محمود بری‌پر جیپاله‌کابلشاه باندی .

۹۹۹ م ۳۹۰ ق :

په خشباجی (اوسنی دمقر زرکشان) کی د طلا کان ښکاره سو.

۹۹۹ – ۱۰۱۹ م ۳۹۰ – ٤۱۰ق :

او گره بوت منجم دکابلشاه انند

(c) ketabton.com: The Digital Library

پاله په دربار کی د «شکهت پرت» کتاب تالیف کیٔ .

ابو نصر احمد بن محمددفریغونی کهول پنځم پاچا په جوزجان کی .

۹۹۹ م ۳۹۰ ق حدود :

ابو یعقوب اسحاق بن احمد سگزی خپل کتاب کشف المحجوب په دری ژبه داسماعیلی فرقی پر عقایدو وکیښ .

۱۰۰۰م ۳۹۱ق :

ابو القاسم علی بن محمد بن ابراهیم سیمجوری دو اتی دهرات والی دنصر بن سبکتگین سره په سرخس کیٔو جنگید **او ونیول** سو .

دطا هر بن خلف‌صفاری‌دسیستان دامیر وفات .

دابو سلیمان محمد بن طاهر سجستانی منطقی لوی فیلسوف وفات .

۱۰۰۱ م ۳۹۲ ق :

سلطان محمود خپل سفیر داوزگند ایلك خان ته واستاوه.

۱۰۰۲م ۳۹۳ق:

سلطان محمود په حصار طاق کی دسیستان پاچا خلف ابن بانو کلا بند کیٔ او هغه یی جوزجان ته واستاوه . په سیستان کی قبجی حاجب حکمران کیٔ .

ابو القاسم منصور بن محمد هروِی دسلطان محمود وزیریو قرآن‌په‌کوفی نسخی خط دمشهد رضوی کتابخانی ته وقف کیٔ چی تر اوسه هلته ستته .

۱۰۰۳م ۳۹۴ق :

دفریغو نیانو دکهول څلرم پاچا فریغون دمحمد زوی په جوز جان کی .

۱۰۰٤ـ ۱۰۱۰ م ۳۹۵ـ٤۰۱ق

په ملتان کی دابو الفتوح داؤد بن نصر لودی څلرم پاچا سلطنت .

۱۰۰٤ م ۳۹۵ ق حدود :

دابو منصور عماره بن‌محمدمروزی دری قدیم شاعر دژوند وخت .

۹۹۹ ـ ۱۰۰٤ م ۳۹۰ ـ ۳۹۵ق :

ابو ابراهیم منتصرد دو هم نوح زوی سامانی آخر نی پاد شاه وچی په ۳۹۵ق سامانی پاچهی ختمه‌سوه.

۱۰۰۵ م ۳۹٦ ق :

سلطان محمود په ملتان کی پر ابو الفتوح داؤد بن نصر بن حمید لودی دو هم پاچا باندی حمله وکړه هغه ججه ومنله .

دمحمد بن احمدبن محمدنشاپوری محدث وفات (ولادت ۳۳۳ق) .

دابو العباس احمد بن محمد زاهد نسوی او خراسانی صوفی د طبقات الصوفیه د مؤلف وفات .

۱۰۰٦ م ۳۹۷ ق :

دترکستان ایلك خان چی بلخ او هرات نیولی ؤ، سلطان محمود بیرته ځنی ونیول ، او په شرخیان کی ماته وکړه .

۱۰۰۷ م ۳۹۸ ق :

داسماعیل بن حماد جوهری‌فارابی دالصحاح فی اللغه دخاوند وفات .

۱۰۰۸ م ۳۹۹ ق :

سلطان محمود کابلشاه اننده پاله په ویهند کی داباسین پر غاړه مات کیٔ .

خلف بن احمد دسیستان صفاری پادشاه په‌جلاوطنی کی‌وفات‌سو (رجب)

۱۰۰۹م ٤۰۰ق :

دابو الفتح علی بن محمد بستی لوی منشی او شاعر وفات په‌اوزگند کی .

۱۰۰۹م ٤۰۰ ق حدود :

عنصری دسلطان محمود دملتان دفتو حا تو په شرح کی «تاج‌الفتوح» نظم کیٔ .

فرخی دسلطان‌محمود ددربارشاعر «دولت نامه » دسلطان دفتو حا توپه بیان کی زر بیته نظم کړه .

په‌دری ادب‌کی دداستان سرا یی رواج او دقصیده ویلو عروج .

شار ابو محمد بن محمد دغرستان شاه دسلطان محمودسره وجنگید او مړ سو .

دمرسل بن منصور لویکی د ژوند وخت .

ابو العباس فضل بن احمد اسفراینی دسلطان محمود وزیر په بلخ کی یوه مدرسه جوړه کړه .

دحسین ابن سینا او دابو عبید عبدالواحد بن محمد جوزجانی دابن سینا دشاگرد د ژوند وِخت .

ابو الحسن محمد بن سلیمان بیهقی مزید التاریخ دغز نو یانو پر احوال تا لیف کیٔ .

دسلجوق ددرو زا منو میکا ئیل‌ـ اسرائیل ـموسی یرغلونه‌او اقتد ار دآمو پرسیمو او دخراسان پر شمال باندی .

دمحمد بن‌حسین خراسانی‌مشهور په ابو جعفر خازن دریاضی اوفلکیاتو پوهاند د ژوند وخت .

دمحمد بن احمد بن محمد نوقانی سجستانی دالعلم والعلماء دمؤلف او محدث وفات .

۱۰۱۰ م ٤۰۱ ق:

سلطان محمود ملتان ونیو او ابو الفتوح داؤد پښتون‌لودی پاچائی په غورك کی بندی کیٔ .

شمس الکفاة احمد بن حسن میمندی دغزنو ی سلطنت په وزارت وټاکل سو .

ابو العباس فضل بن احمد اسفراینی دسلطان محمود له وِزارته معزول سو .

دامام ابو عبید احمد بن‌محمدهروی دغریب القر آن دمؤلف وفات .

ابو العباس احمد اسفرا ینی د سلطان محمود وزیر په شکنجه کی. په خراسا ن کی و چ کا لی او کاختی .

۱۰۱۰ ـ۱۰۲۵م ٤۰۱ـ٤۱٦ ق:

شمس الکفاة احمد بن حسن میوندی دسلطان محمود وزیر و چی په ٤۱٦ق معزول او په هند کی بندی سو . (متوفا ٤۲٤ق) .

۲ ر ۱۰۱۱ م ٤۰۲ ق :

دایلك خان نصر او تغان خان استاځی سلطان محمو دته راغی.

تا هر تی دمصر ایلچی دالحاکم با مرالله اسماعیلی له خوا غز نی ته را ولیږل سو ، خو په لار کی مړ کړ سو .

دجوزجان دپاچاابو نصرابوالحارث فریغونی وفات .

دیحیی بن عمار سیستانی لو ی عالم او دخواجه عبدالله انصاری د مرشد وِ فات او دهرات په خیابان‌کی دده ښخونه .

(c) ketabton.com: The Digital Library

فردو سی د شاهنامی نظم تمـام کیء .

دحنفی لوی فقیه او زاهداسماعیل بن حسین بیهقی وفات .

۱۰۱۱-۱۰۱۲ م۴۰۲-۴۰۳ق

سلطان محمود پنجاب او کشمیر ونیول .

۱۰۱۲ م ۴۰۳ ق :

سلطان محمود غرجستان ونیوء او دشا رانو مستقله شاهی ئی ختمه کړه .

۱۳ د ۱۰۱۲ م ۴۰۳ ق :

دایلك خان نصر مړینه او دایلك احمد بن علی جلوس په ما وراء النهر کی .

۱۴د۱۰۱۳م ۴۰۴ق:

دوزیر ابو العباس **فضل اسفراینی** مړینه .

په یار کند کی د قدر خان یوسف دغزنی سره دو ستانه روابط .

دامام سهل محمد صعلو کی لوی مفتی او عالم وفات په نشاپور کی .

۱۰۱۴ م ۴۰۵ ق :

وزیر احمد میوندی خوارزم شاه ته وویل چی خطبه دسلطان محمو د په نامه ووایی .

سلطان محمود دبست له لاری پر غور یر غل وکیء او دهغه ځای امیر محمد سوری ئی د آهنگران په کلاکی محصور او بندی کیء امیر محمـد سوری په زهرو ځان وواژه .

امیر بو علی دمحمد سوری زوی دغور په مندیش کی دسلطان محمود تابع امیرسو . او مسجدونه، مدرسی اومانی جوړی کړی .

دابو عبدالله محمد بـن عبداللـه حاکم نشاپوری محدث او د« تاریخ نشاپور » دموظف وفات (ولادت ئی ۳۲۱ق) .

۱۶ د ۱۰۱۵ م ۴۰۶ ق :

خوارزم شاه مأ مـون د سلـطان محمود خور واده کړه .

دابو علی حسن بن علی د قـاق نشاپوری عالم او صوفی او وا عظ وفات .

شارابو نصر محمد بن اسدغرستان پا چا پـه ۴۰۵ ق د سلـطـا ن محمود په لاس بندی سو او په۴۰۶ق په هرات کی مړ سو .

۱۰۱۶م ۴۰۷ ق:

دعبدالله بن محمد بن ابراهیـــم نشاپوری واعظ او مفسر وفات .

دسلطان محمود یـر غلـونه پـر پنجاب او کشمیر باندی .

۱۰۱۷م ۴۰۷ ق شوال :

دخوارزم خلکو مامون خوارزمشاه دسلطان محمود اخښی مړکیءسلطان محمود خوارزم ونیو .

دعبدالملك بن محمد خر گو شی نشاپوری شافعی فقیه او واعظ وفات په نشاپور کی.ده په خرگو شـــی کوڅه کی یوه مدرسه اوکتابخانه او روغتون جوړ کړی وو .

۱۰۱۷م ۴۰۸ ق

سلطان محمود ابو الحارث محمد بن علی بـن ما مـون خـوارزمشاه هیسته کیء او پر ځای یی لوی حاجب **التونتا ش هلته دخوارزمشاه په‌ټول** وگماره .

(c) ketabton.com: The Digital Library

دجوزجان مقامی امیران‌فریغونیان ختم سول او ددوی سیمی دغز نوی سلطنت ضمیمه سو ی .

دایلك خان لور دغزنی ولیعهـد مسعود ته واده سوه .

شهزاده مسعود رسما دسلطـان محمود ولیعهد سو .

نظام الملك حسن بن علی طوسی وزیر وز یږ ید.

دابو الخیر خمار حسین بن سوار مشهور خراسانی فیلسوف او عالم وفات . (تولد ئی ۳۳۱ق) .

۱۰۱۸م ۴۰۹ق

سلطان محمود په غزنی کی یـــو مسجد جا مع او په هغه پوری نښتی یوه لویه مدرسه جوړه کړه .

دامام ابو منصور از هری هروی لغوی عالم و فات .

امام هیصم بن محمد بن‌عبدالعزیز ناوی هروی دقصص نابی مؤلـــف وفات سو .

۱۰۱۸-۱۹م ۴۰۹-۱۰ق

سلطان محمود دهند قنو چ تـــر گنگا پوری و نیول ، او دری ملیو نه در همه غنیمت یی واخیست .

۱۰۱۹م۴۱۰ق

له هندوستانه دراستون کیدو پر وخت سلطان محمود له افغانانو سره ونښت .

۱۰۱۹م۴۱۰ق

حسن دابو نصـر احـمد زوی د فریغو نی کورنی آخر شهزاده .

۱۰۱۹م۴۱۰ق حدود

دترو جنپاله‌کابلشاه د ژوندوخت.

دغرستان دپاچا شارابرد شیـر ژوند .

دامام ابو الطیب سهل بن‌سلیمان صعلو کی مشهور محدث او فقیه او دسلطان محمود د دربار ملا دژوند وخت .

امام قفال صغیر عبدالله بن احمد مروی شافعی (متوفا ۴۱۷ق) د«مآثر محمودی»کتاب وکیښ .

حاکم امام ابو سلیمان فندق بن ایوب بن حسن له والشتانه دسلطان محمود په حکم دنشاپور قاضی‌سو.

ابو بکر عبدالـله بـن یـوسف سیستانی حصیری دسلطان محمود ندیم ؤ .

دابو القاسم منـصور بـن حسن فردوسی‌طوسی وفات. دی‌دشاهنامی شاعراودنیا له‌لویو شا عرانو څخه دی . (تولد ئی ۳۳۰ق)

ابو سهل احمد بن حسن حمدوی دسلطان محمود او مسعود وزیر او دری حکمران و تر ۴۳۰ق پوری .

۱۰۲۰م ۴۱۱ق

دخر ښبون بن سره‌بن بن‌کیس‌وفات دکسی غره په جنوبی‌لمن‌کی.داسړی دپښتنو مشرو او پښتو شعر یـی سته .

سلطان محمود **غور** فتح کیء .

دشیخ الاسلام یو نس بن طاهر نصیری بلخی **عالم دکتاب بهـجه د** مؤلف وفات او ښخیدل په بلخ کی.

۱۰۲۱م۴۱۲ق

دابو عبدالرحمن محمد بن حسین سلمی نشاپوری مشهور صوفی او دطبقات الصوفیه دمؤلف وفات پـه نشاپور کی .(ولادت یی ۳۲۵ق) .

دحافظ احمد بن محمد مالینـــی

(هروی) محدث وفات په مصریا په هرات کی .

دامیر نصر بن امیر سبکتگین د سلطان محمود کشر ورور وفات .

سلطان محمود دکشمیر لوهرکوټ کلا بند او فتح کیٔ .

۱۰۲۲م۴۱۳ق

سلطان محمود دهند گوالیار او کالنجر ونیول .

دقاضی محمد بن فضل رواس (میرك بلخی) مفسر او عالم وفات او ښخیدل په بلخ کی .

دمحمد بن احمد جارو دی هروی لوی محدث وفات .

۱۰۲۳م ۴۱۳ق

دامام ابو محمد اسماعیل بن ابراهیم سرخسی لوی عالم وفات او دهرات دعیدگاه غر بی خواته یی ښخیدل . دی د مناقب الشافعی مؤلف دی. (ولادت یی تر ۳۳۰ ق وروسته) .

دابو سعید احمد بن محمدسجزی لوی منجم او ریاضی پو هاند وفات.

محمد بن عثمان وراق او غزنوی مذهب یو خو شخطه قر آن وکیښی چی په ۴۱۴ق ئی وقف کیٔ . (دمشهد رضو ی کتابخا نه)

دمحمد بنآدم هروی متکلماولغوی ددیوان متنبی دشارح وفات .

سلطان محمود تر کسی غره (کوه سلیمان) پوری دافغانانوسیمی ټولی ونیولی .

۱۰۲۴ـ۲۵م ۴۱۵ـ۱۶ق

سلطان محمود ماوراء النهر ونیو او دکاشغر دقدر خان سره یی معاهده وکړه .

۱۰۲۴م ۴۱۵ق

اسماعیل دبیټنی زوی په کوه سلیمان ـ وازه خواکی دپښتنومشر ودده پښتو شعر سته .

سلطان محمود خپل وزیر احمد بن حسن میوندی عزلاو مصادره او په هند کی بندی کیٔ .

ملا محمدغزنوی‌چی دسلطانمحمود سره هندته تللی ویو تار یخ یی وکیښ چی تر ۱۰۳۲ق پوری لا په هند کی ؤ.

دعلی بن محمد هروی ادیباو نحوی دوفات وخت .

امام ابو اسحق ابراهیم بن محمد اسفراینی په نشاپور کی یومدرسه جوړه کړه .

۱۰۲۵م۴۱۶ق

سلطان محمود څلور زره‌کهوله سلجوقیان خراسان ته راوستل .

په دغه کال ده دجنو بی هند پر کاتیا وار حمله وکړه اودسو منات مندریی وران کیٔ گجرات‌یی هم ونیو .

سلطان محمود په ماوراء النهرکی دقدر خان سره ولیدل .

دخواجه ابو عبدالله محمد طاقی سجزی وفات او ښخیدل په هرات کی .

دلوی محدث امام ابو عبدالله محمد بن یمان وفات او ښخیدل په هرات کی .

دفردوسی طوسی وفات په طو س کی .

سلطان محمود دسلجو قاسرائیل

چی دسلجوقیانو مشرؤ دهندو ستان په کالنجر کی بندی کیٔ .

۱۰۲۶م۴۱۷ق

دعبدالله بن احمد قفال صغیر مروزی مشهور شافعی فقیه دمآثر محموودی دمولف وفات په سیستان کی (تولد یی ۳۲۷ق) .

دخلیفه القادر بالله سفیر له بغداده سلطان محمود ته راغی .

بهیم پاله آخرنی‌کابلشاه دگندهارا په شرق کی .

۱۰۲۷م۴۱۸ق

دوه تنه سفیران قلتنکا او قاشی دقتاخان او یغر خان له خوا له خطا او ختن څخه دسلطان محموددربارته راغله .

دامام ابو اسحق ابراهیم بنمحمد بن ابراهیم اسفراینی مشهور عالم وفات په نشاپور کی .

دسلطان محمود آخره حمله‌پرهند اود ملتان دجتا نو ایلو ل .

عیسی بن عبدالله بلخی کاتب یوه نسخه خوشخطه قرآن وکیښی (دمیلان کتابخانه) .

۱۰۲۸م۴۱۹ق

ابوعلی حسن بن محمد نشاپوری (حسنك) دسلطان محمود وزیر سو.

۱۰۲۹م ۴۲۰ق

سلطان محمود ټول ایران و نیو او شهزاده مسعود یی په اصفهان کی خپل نائب وټاکه .

بوریحان بیرونی خپل کتاب التفهیم لاوایل صناعةالتنجم دریحانه بنت الحسن په نامه تالیف‌کیٔ .

دابو العباس فضل بن عباس صاغانی محدث دژوند وخت‌په بغداد کی .

دمحمدبن عبدالله مسعودی‌مروزی شافعی فقیه دشرح مختصرالمزنی دمؤلف وفات په مرو کی.

۱۰۲۹ـ۱۱۰۶م۴۲۰ـ ۵۰۰ق .

دصاعد دکهول دمشهورو پوهانو او قاضیانو دژوند وخت په‌نشاپور او هرات کی .

۱۰۳۰م پنجشنبه ۲۳ ربیع‌الاخر ۴۲۱ق

دسلطان محمود وفات او دغز نی په باغ فیروزی کی ښخول . دده عمر (۶۱) او پاچهی ۳۳ کاله وه.

مملکت یی دهند له گنگا څخه تر دجلی پوری او دشمالی خواله سیر دریا څخه جنوبا دعربو تربحیری پوری پروت ؤ .

امیر محمد دسلطان محمود زوی په غزنی کی سکه ووهله (دغزنو یانو اتم پاچا) .

۱۰۳۰ـ۱۰۴۰م۴۲۱ـ۴۳۲ق

دناصر الدین الله سلطان مسعود بن محمود دسلطنت دور ه په غزنی کی .

(دغزنویانو نهم پاچا)

۱۰۳۰م رمضان ۴۲۱ق

القادر بالله خلیفه له بغداده‌خپل عهد اولوا دمرسل بنمنصورگردیزی په لاس سلطان مسعود بن محمودته په نشاپور کی راولیږل او ده ته‌یی ناصر الدین الله لقب ورکی ٔ.

۱۰۳۰م۴۲۱ق شوال .

امیر محمد دسلطان محمود زوی

(c) ketabton.com: The Digital Library

په تگین آباد کی ونیول سو اوړوند کړ سو .

سلطان مسعود خواجه احمد بن حسن میوندی دهند له زندانه راوغوښت او وزیر یی کی .

حسن میکالی (امیر حسنك) دسلطان محمود وزیر په بلخ کی دسلطان مسعود په حکم په دارسو.

دابو بکر محمد بن اسحاق بن ممشاد واعظ دکرامیانو در ئیس وفات په نشاپور کی .

دعلی بن احمد نسوی خراسانی ریاضی پوهاند او مهندس او منطقی دژوند وخت .

١٠٣١م٤٢٢ق

سلطان مسعود کرمان او مکران ونیول . او استاځی یی کاشغر ته واستول .

امام یحیی بن عمار سجستانی هروی وفات او دهرات په خیابان کی ښخ سو .

١٠٣١م٤٢٣ق

سلطان مسعود هرات ته ولاړ او سپه سالار عبدوس یی دسلجوقیانو ترکمانانو مقابلی ته وتاکه.

امیرابویعقوب‌یوسف بن‌سبکتگین دسلطان مسعود په حکم دسگاوند دکلا په حبس کی مړ سو .

١٠٣٢م٤٢٤ق

دقدر خان مړینه ـ دارسلان خان سلیمان مړینه .

التو نتاش خوارزم شاه بخاراته لښکر بوت او مړ سو .

١٠٣٢ـ١٠٣٥م٤٢٤ـ٤٢٧ق

هارون دالتو نتاش زوی په خوارزم کی دغزنی ترحمایت لاندی پرتخت کښینوست .

١٠٣٣م ٤٢٤ ق

دخواجه احمد بن حسن میو ندی دغزنی دلوی وزیر په هرات کی‌وفات (٢٠محرم) احمد بن‌علی‌بن‌عبدالصمد وزیر سو.

١٠٣٣م٤٢٥ق

دمسعود لښکر کشی پر آمل ـ ساری ـ طبرستان .

عباس بن شیش دبو علی وراره دغور امیر دمندیش دو لایت په‌سنگه کلاکی یور صد گاه جوړ کی ء .

دشیخ ابو الحسن علی بن جعفر خرقانی لوی صوفی وفات (سه‌شنبه ١٠ محرم په عمر ٧٣کاله) .

شیخ اسعد بن محمد سوری د پښتو شاعر دزمینداورپه بغنی کی مړ سو .

ابو القاسم علی بن حاتم بیهقی چی دسلطان محمود په وخت کی مشرف و ، دسلطان مسعود په‌فرمان «صاحب برید» سو .

١٠٣٤م٤٢٦ق

احمد ینالتگین په هندوستان کی یاغی سو ، سلطان مسعود دده مقابلی ته هندو سپه سالار تلك بن جهلن واستاوه .

هارون سلطان مسعود ته یاغی سو ـ دسلطان مسعود استاځی له کاشغره راغلل ـ دبغرا خان استاځی سلطان مسعود ته را ورسیدل .

دشافعی فقه دامام ابوعلی حسین بن شعیب مروزی سنجی وفات .

١٠٣٥م٤٢٧ق

احمد ینالتگین مات او په در یای

سندکی ډوب سو .

سلجوقیان په خراسان کی ـ

دعلی تگین زامنو استاځی‌مسعود ته راغی .

دابو نصر محمد بن عبدالجبار عتبی دتاریخ یمینی دلیکوال وفات .

١٠٣٥ر٣٦م ٤٢٧ر٢٨ق

سلطان مسعود په هند کی پرهانسی حمله وکړه او خپل زوی امیر مجدود یی د لاهور حکمران وټاکه .

١٠٣٥ـ١٠٤١م٤٢٧ـ٤٣٣ ق

اسماعیل خندان دالتو نتا ش زوی په‌خوارزم کی‌اقتدار و مو ند.

دمحمد بن علی هروی لغوی او د مصر د مؤذن وفات (ولاد ت یی ٣٧٢ق).

١٠٣٧م٤٢٨ق

دشیخ الرئیس بوعلی حسین بن عبدالله ابن سینا بلخی لوی‌فیلسوف طبیب او ددری او عربی مؤلف‌وفات په همدان کی . (تولد یی صفر٣٧٠ق په بخاراکی .)

دامام اسحاق بن ابراهیم بن‌محمد هروی عالم وفات او دهرات په نماز گاه کی ښخیدل .

دسلطان مسعود استاځی‌ترکستان ته ولاړل او دهغه ځای استاځی مسعود ته راغلل .

سلطان مسعود په جوزجان کی علی قندوزی مات کی .

١٠٣٧ر٣٩م١٠٣١ر٤٢٩ق

سلطان مسعود دسلجوقیانو سره په شمالی ولایاتو کی په شخړو بوخت و،دوی‌ته یی اورشوگا نی ور کړی او دغور له خوا غزنی ته راغی .

سلطان طغرل سلجو قی‌په‌نشاپور کی پاچا سو او خپل ورورپیغو یی دسیستان او پوشنگ او هرات حکمران کی .

دابو منصور عبدالملك بن محمد ثعالبی نشاپوری دیتیمة الدهر دلیکوال وفات .(تولد یی ٣٥٠ق).

دابو الحسن بن جولوغ فر خی سیستانی ددری لوی ستایوال بولله ویونکی شاعر وفات .

داسحاق بن ابراهیم بن محمد قراب سرخسی هروی‌مورخ اومحدث وفات (ولادت ٣٥٢ ق).

١٠٣٨ر٣٩م١٠٣٠ق٤

پر صغانیان دمسعود ژمنی لښکر کشی .

ابویعلی بیهقی حنیفی ددیوان انشا مشر خپل کتاب السیرة المسعودیه دسلطان مسعود غزنو ی لپاره تالیف کی .

دابوعلی حسین بن شعیب‌سنجی مروزی شافعی فقیه او دفرو ع دمؤلف وفات .

دمقامات بونصر مشکان تالیف .

١٠٣٩م٤٣١ق

دابو نصر مشکان دسلطان‌محمود او مسعود ددربار لوی منشی وفات.

ابو سهل زوزنی صا حبدیوان‌ـ رسالت سو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دابو القاسم حسن بن احمد عنصری
بلخی دسلطان محمود ددربار لوی
شاعر وفات .

١٠٤٠م٤٣٢ق

سلجوقیانو شمالی ولایات او
خراسان ونیول او په دندانقان کی
سلطان مسعود مات کی .

١٠٤٠-١١٧٥م٤٣٢-٥٥٢ق

دسلجوقیانو دسلطنت دوره پر
افغانستان باندی .

دحسن بن محمد بن شعیب مروزی
شافعی فقیه وفات په ربیع الاول
٤٣٢ .

١٠٤٠ م ربیع الاخر ٤٣٢ق

سلطان مسعود خپل زوی مودود
په غزنی کی پرېښو ، پخپله دخزانو
سره هندوستان ته رهی سو .

١٠٤٠م ١١ جمادی الاولی ٤٣٢ق

لښکرو په ماریګله کی سلطان
مسعود ونیو او دده پر ځای یی دده
ړوند ورور محمد بیا پاچا کی .
وروسته سلطان مسعود دخپل
وزاره طاهر بن محمد په لاس مړ کړ
سو .

١٠٤٠م جمادی الاخری ٤٣٢ ق

سلطان مودود له غزنی څخه
راووت او دخپل ړانده اکا محمد
سره یی په دنپور کی جنګ وکی .
محمداوده زوی طاهر یی ووژل اوددی
بری په نسبت یی فتح آباد هلته
جوړ کی .

١٠٤٠م ٤٣٢

امیر محمد دسلطان محمود زوی
دو همه پلا پاچا سو .

١٠٤٠-١٠٤٩م٤٣٢-٤٤١ ق

دغزنو یانو دیو ولسم سلطان
مودود بن مسعود سلطنت په غزنی
کی .

١٠٤٠-١٠٦٣م٤٣٢-٤٥٥ ق

دطغرل بیګ بن میکائیل دسلجوقی
کهول لومړی پاچا سلطنت .

١٠٤٠م٤٣٢ق

دقاضی صاعد بن محمد ابو العلا
نشاپوری حنفی فقیه او دحنفیانو
درئیس وفات .
دابو نظر عبدالعزیز بن منصور
عسجدی دسلطان محمود ددرباری
شاعر وفات .
په دغه کال دابو النجم احمد بن
قوص منوچهری دسلطان محمود
ددربار دشاعر وفات .

١٠٤١م٤٣٣ق

دسالم بن عبدالله هروی فقیه او
متکلم داللمعد مؤلف وفات .
دابو سهل محمد بن علی هروی
لغوی وفات ٣ محرم په مصر کی
(ولادت رمضان ٣٧٢ق).
طغرل سلجوقی په نشاپور کی
سکه ووهله .
سند پاله دجیه پاله لمسی آخرین
کابلشاه دګندهارا په پای کی .

١٠٤٢م٤٣٤ق

ابو ابراهیم اسماعیل بن محمد
مستملی په دری ژبه دتعرف شرح
ولیکله .
دابوذر عبد الله بن احمد انصاری
هروی مالکی فقیه او محدث وفات په
مکه کی .

(c) ketabton.com: The Digital Library

١٠٤٣ م ٤٣٥ ق حدود

عبدالرزاق د احمد بن حسن
میوندی زوی د سلطان مودودوزیرو.
د احمد بن حسین باخرزی د
دمیة القصر د مولف وژل .

١٠٤٤ م ٤٣٦ ق

په ماوراالنهر کی شیعی
غور ځنګونه، دابوالفضل عبیدالله بن
احمد میکالی خراسانی منشی اومولف
امیروفات (نوم یی عبدالرحمن هم
راغلی دی)دغزنی دوزیر احمد بن
علی بن عبدالصمد وفات . او د طاهر
مستوفی وزیر کول .

١٠٤٥ م ٤٣٧ ق

امام عبدالکریم بن هوازن قشیری
الرسالة القشیریه په تصوف کی په
عربی وکښله . چی ابوالفتوح
عبدالرحمن بن محمد نشاپوری په
کرمان کی په ٥٥٠ ق په دری ترجمه
کړه .
امام ابوالقاسم قشیری په نیشاپور کی
یوه مدرسه جوړه کړه .
ناصر خسرو بلخی خپل سفرله
جوزجانه دحجاز خواته شروع کی
(٦ جمادی الاخری)دی په جمادی الاخری
کی د ٤٤٤ ق بیرته بلخ ته راغی .

١٠٤٦م ٤٣٨ ق

دامام ابو محمد عبدالله بن یوسف
جوینی شافعی فقیه او مفسر اواديب
وفات په نشاپور کی .
دعبیدالله بن عبدالله هروی محدث
او مورخ دژوند وخت .

١٠٤٨ م ٤٣٩ ق

د عبدالرحمن بن محمد سرخسی
حنفی فقیه د بصری د قاضی
وفات د تکملة التجرید خاوند .
دملک ابدال (اودل)بن ترین
د ابدالی افغانانو دیوه نیکه دژوند
وخت په کسی غره کی .

١٠٤٨م-٤٤٠ ق

دابو ریحان محمد بن احمد بیرونی
لوی عالم او منجم د کتاب الهند او
نورو ډیرو تالیفاتو د مولف وفات،
او په غزنی کی ښخیدل . دده تر
٤٧٢ق پوری ٦٥ کتابونه تالیف
کړی وو. تولد یی ٣٦٢ ق .
د ابو سعید فضل الله بن
ابی الخیر میهنی خراسانی مشهور
صوفی وفات .
د مشهور ادیب علی بن حسن عمید
قهستانی وفات .

١٠٤٨-١٠٥٢ م ٤٤٠-٤٤٤ق

پر غزنی باندی د طغریل تغلب او
د سلطان عبدالرشید وژنه .

١٠٤٨ م ٤٤٠ ق حدود

ابو منصور موفق بن علی الهروی
په درمل پیژندنه کی کتاب الابنیه
عن حقایق الادویه په دری ژبه تالیف
کی چی یوه خطی نسخه یی په ٤٤٧ق
کال اسدی طوسی وکښله (دویانا
کتابخانه)د منصور بن محمد هروی
فقیه او شاعر او دهرات د قاضی او
د منیة الراضی د مولف وفات .

١٠٤٩ م ٤٤١ ق

د غزنو یانو د وولسم پاچادوهم
مسعود د مودود زوی په غزنی کی
سکه ووهله .
علی بن مسعود بن محمود په
همدغه کال پاچا شو .

۱۰۴۹ ـ۱۰۵۲ م۴۴۱ـ۴۴۴ ق

د غزنويانو د څورلسم پاچـــا عبدالرشيد دسلطان محمود د زو ی سلطنت پهغزني کې.

۱۰۴۹ م ۴۴۱ ق

د شيخ عمو مشهور صوفي احمد بن محمد بن حمزه وفات په هرات‌کی او په گازر گاه کې ښخيدل .

ابو معين ناصر بن خسروقباديانی بلخي (حجت خراسان) لهخپله سفره راستون سواود اسما عيلی مذ هب تبليغ يې په بنخ او بدخشان کـــی شروع کی د ده ډله(ناصريه) بللـــه کيده .

۱۰۵۰ م۴۴۲ ق

د سلجوقيانو او طغريل دغزنوی لښکر د مشر جنگونه او په دره خمار اوبست کی د سلجو قيانو ماتی .

د عبدالسلام بن محمد بن هيصم کرا می وفات پههرات کی .

د حسن بن مظفر نشاپوری اديب اوشاعر وفات.

۱۰۵۰م۴۴۲ ـ۴۴۳ ق

ابو سعيد عبدالحی بن ضحاك‌بن محمود گرديزی زين الاخبار پهدری ژبه پهغزنی کی‌د سلطان عبدالرشيد په نامه وکيښی (د عبدالحی حبيبـــی طبع ، تهران ۱۳۴۷)

۱۰۵۲ م ۴۴۴ق

عبدالر زاق بن احمد بـــن حسن ميوندی د سلطان فرخزاد لهوزارته معزول او پر ځای يی خواجه حسن مهران وزير سو .

د خرخيز حاجب‌د غزنی سپهسالار په خراسان کی د سلجو قيانو سره جنگونه .

دعبيد الله بن سعيد بن حاتـــم سجزی محدث وفات‌په مکه کی .

طغريل د سلطان محمود مريی د غزنی ترنيولو وروسته ډير غزنـــوی شهزاد گان مړه کړل اوخلکـــو دی وواژه .

۱۰۵۲ ــ ۱۰۶۰ م۴۴۴ ـ۴۵۱ ق

د غزنويانو شپاړسم پاچا فرخزاد د لومړی مسعود د زوی سلطنت .

۱۰۵۳ م ۴۴۵ حدود

يوه نامعلوم‌مولف تاريخ سيستان وليکلی .

۱۰۵۴ م ۴۴۶ ق

دابوبکر احمد بن اسحاق صبغی نشاپوری شافعی عالم او فقيه‌وفات.

۱۰۵۵ م ۴۴۷ق

حکيم علی بن‌احمد اسدی طوسی دگرشاسپ نامی شاعر د کتاب‌الابنيه عن حقايق الادويه خطی نسخه‌وکښله (دويانا کتابخانه) مولف يې موفـــق الدين ابومنصور علی الهروی پهدغه کال ژوندی و .

۱۰۵۶ م۴۴۸ ق

د حجةالا سلام ابو حامد محمدبن محمد غزالی طوسی زيږيدنه .

۱۰۵۷ م ربيع الاول ۴۴۹ق

د ابو النجم اياز اويماق وفات او ښخيدل په لاهور کی (؟)

داسماعيل بن عبدالرحمن‌بن احمد صابونی نشاپوری فقيه ا ومفسر او واعظ وفات پهنشاپور کی(ولادت‌يی ۳۷۳ ق)

۱۰۵۸ م ۴۵۰ ق :

په خراسان کی د عربی نسخی‌او

(c) ketabton.com: The Digital Library

کوفی خطپه هنری ډول سره گڼهيږی زوامق عذرای عنصری دپروفـيسور محمد شفيع کتابخانه ـلاهور)

محمود وراق يو تاريخ د ۴۰۹ ق تر واقعو پوری په غزنی کی وکيښ.

امير محمد دعباس زوی په غورکی حکمران وو .

د شار ابراهيم بـــن ارد شير د ژوند وخت .

د سهل بن مرسل لويکی د ژوند عصر .

۱۰۵۸م ۴۵۰ق حدو د

اسحاق بن ابراهيم بن منصورـ نيشاپوری خپل قصص‌الانبياء پهدری ژبه وکيښ .

محمد بن عمر رادويانی ترجمان البلاغه وکيښ .

د ابوحنيفه اسکافی مروزی دری شاعر د ژوند وخت .

د شيخ امام ابوبکر محمد بن‌امام احمد بن محمد حدادی شالنگـــی غزنوی وفات ۴۵۰ ق .

(قبراو شنخته يې‌په غزنی کی‌سته)

د محمود بن عمر جوهری‌صايغ هروی دری شاعر د ژوند وخت .

۱۰۵۹ م ۴۵۱ ق

د غزنويانو او سلجو قيانوترمنځ معاهده .

سلطان ابر اهيم د مسعود زوی غزنوی پاچا د سلجوقـــی داود او الپ ارسلان سره روغه وکـــړه او فقط شرقی افغا نستان تر لاهوره غزنوی سلطنت ته پاته شو .

لومړی پلاد سلطان‌لقب دسلطان ابراهيم غزنوی پرسکه ضرب سو .

۱۰۵۹ار ۱۰۹۸م ۴۵۱ ر۴۹۲ ق

د غزنويانو د اولسم سلطـــان ابراهيم د لومـــړی مسعود د زوری سلطنت .

۱۰۶۰ م ۴۵۲ ق

د علی بن حسين مروزی حنفـــی فقيه وفات .

۱۰۶۲ م۴۵۴ ق

د زهير بن‌حسن بن‌علی سرخسی فقيه اومورخ او مفتی خرسا ن‌وفات.

د عبد الرحيم بن‌عبدا لله صيرفی بلخی قاضی القضاة او شيخ‌الاسلام وفات اوښخيدل پهبلخ کی .

۱۰۶۳ار ۱۰۷۲ م۴۵۵ر۴۶۵ ق

الپ ارسلان د چغری بيگ داود زوی دميکائيل لمسی سلجوقی‌دوهم پاچا .

۱۰۶۴ م ۴۵۷ق

پرختل دالپ ارسلان ير غل.

۱۰۶۵ م ۴۵۸ ق

د ابوبکر احمد بن حسين‌بيهقی شافعی فقيه او محـــدث او مولـــف وفات .

د قاضی ابو عاصم مـــحمد بـــن احمد عبادی هروی عالم د طبقات الفقها او مبسوط مولف وفات .

حکيم ابونصر علی بن احمداسدی طوسی گرشا سپ نامه نظم کړه .

۱۰۶۶ م۴۵۹ق

شرف الملك ابو سعد مستوفی په بغداد کی دامام ابو حنيفه پرمزار گنبده جوړه کړه .

د ابراهيم بن محمد تونی هروی محدث وفات په هرات کی .

د شيخ يوسف بن محمد سمعان

وفات او ښخیدل په چشت کی .

١٠٦٧ م ٤٦٠ ق

دشیخ الطایفه ابو جعفر محمدبن حسن طوسی د شیعه مشهور عالم او مولف وفات په بغداد کی .
(تولدئی په طوس کی ٣٨٥ ق)

١٠٦٧ م٤٦٠ق حدود

منصور بن‌سعیدبن حسن میوندی دسلطان ابراهیم دسپاه عارض سو.

د ابوبکر عتیق بن محمد هروی سور آبادی د دری تفسیر لیکوال د ژوند وخت .

قطب الدین حسن بن محمد د غور امیرو .

نظام الملک حسن بن علی‌طوسی د سلجوقیانو لوی وزیر په نشاپور بلخ،هرات ،مروکی (نظامیه مدرسی) جوړی کړی .

د قاروت بن جغری بیگ داود سلجوقی د ژوند وخت چی د کرمان سلجوقیان د ده له پښته دی .

١٠٦٩ م٤٦١ ق

د ابوالقاسم بن ابراهیم مروزی فورانی فقیه وفات .

١٠٦٩م ٤٦٢ ق

دشافعی فقیه حسین بن محمد مرورودی وفات په مرورود کی (٢٣ محرم)

ناصر خسرو بلخی خپل کتاب جامع الحکمتین د بد خشان د امیر علی بن اسد بن حارث په خواهش تالیف کی .

١٠٧٠ م٤٦٣ ق

د ابو علی حسان بن سعیدمنیعی نشاپوری فقیه او بنای د مسجداو رباطو جوړوونکی وفات په مرورود کی .

١٠٧٢ م٤٦٥ ق

د الپ ارسلان پرماورا النهر باندی یرغلونه اودده مړینه ،شمس الملک بنخ او ترمذ ونیول .

د شیخ ابو القاسم عبدالکریم بن هوازن قشیری دخراسان د مشهور صوفی وفات په نشاپور کی .

د ابوبکر زین الدین اسماعیل وراق ازرقی هروی د دری مشهور شاعر وفات .

طاهر بن نصر بن احمد د سیستان پادشاه سو .

١٠٧٢ر ١٠٩٢م ٤٦٥ر ٤٨٥ ق

دملکشاه د الپ ارسلان زوی سلجوقی دریم پاچا سلطنت .

١٠٧٣ م٤٦٦ ق

د عثمان بن حسین وراق غزنوی په خط یو ډیر ښکلی منقش قرآن وکیښی سوچی د مشهد رضوی په کتابخانه کی‌ستته.

موید الملک د نظام الملک زوی‌د هرات والی سو .

١٠٧٤ م٤٦٧ ق

د عبدالر حمن بن محمد داودی پوشنگی فقیه‌اومحدث وفات‌په‌پوشنگ کی .(ولادت یی ربیع الاول ٣٧٤ق)

ملکشاه ترمذ ونیو او دشمس الملک سره ئی روغه وکړه .

د ابوالقاسم علی‌بن حسن‌باخرزی عربی شاعر او دمیة القصر د مولف وژل .

١٠٧٥ م٤٦٨ق

دابوبکر محمد بن القاسم‌جوینی

(c) ketabton.com: The Digital Library

(صفارنشاپوری) شافعی فقیه‌وفات.

١٠٧٦ م ٤٦٩ ق

سیف الدو له د سلطان ابراهیم غزنوی له‌خوا د هندو ستان‌حکمران او له بغداده د صنیع امیر المومنین لقب ورکړ سو .

ابو بکر محمد بن‌احمد بن هیشم رود باری بلخی دقرائت عالم خپل کتاب (جامع القراآت) په٤٦٩ ق د سلطان ابراهیم بن مسعود په نامه په‌غزنی کی‌تالیف کی.(١٧ محر م)

د عبدالله بن سعید بن حاتم سجزی محدث او دالا بانه د مولف وفات.

١٠٧٧ م ٤٧٠ ق

د ابوا لفضل محمد بن حسین بیهقی‌دغزنی ددربار منشی‌اودتا ریخ بیهقی‌دمو لف‌وفات‌په‌غزنی کی.(تولد یی دبیهق په حارث آباد کی٣٨٥ق»

انوشتگین چی د بلکا تگین مریی وپه خوارزم کی د غر شاه په لقب د خوارزم مشاهی دوهم کهول جوړ کی چی تر ٦١٧ ق‌پوری دغه‌کورنی حکمرانه وه .

د احمد بن عبدالملک نشاپوری دخراسان دمحدث وفات .

د الشیخ العمید الجلیل سید ابوالفضل محمد بن‌علی طوسی‌وفات پنجشنبه ٩ رمضان ٤٧٠ ق(قبر او شنختنه یی په غزنی کی ستته»

١٠٧٧ م٤٧٠ ق حدود

د هیصم بن محمد ناوی (هروی) د دری قصص الانبیأ د مولف دژوند وخت .

١٠٧٨ م٤٧١ ق

د حسن بن علی بن محمد بلخی وخشی محدث اوقاضی‌وفات (ولادت یی ٣٨٥ ق)

١٠٨٠ م ٤٧٣ ق

د ابو علی فضل بن محمد فارمدی طوسی مشهور عارف وفات .

١٠٨٢ م ٤٧٤ ق

دقاضی القضات ابوبکر محمد بن عبدالملک اسکا فی بلخی وفات ا و ښخیده نگک په بلخ کی .

١٠٨٤ م٤٧٧ ق

ابو علی فضل بن محمد فارمدی د خراسان مرشد وفات سو .

تکش په‌بلخ کی والی سو ملکشاه دی په ترمذ کی ونیوی اوړوند یی کی .

د احمد بن محمد بن عبدالجلیل سجزی ریاضی پوهاند او منجم وفات .

بیبی د عبدالصمد هروی لور محد ثه وفات سوه (ولادت یی ٣٨٧ ق) عبدا لاول هروی له دی شخه روایت کوی .

١٠٨٥ م٤٧٨ ق

د امام الحرمین ابوالمعا لی عبدالملک بن عبدا لله جوینی وفات چی د نشاپور نظامیه مدرسی مشر استادو.

ولادت یی په جوین کی ٤١٩ ق

۱۰۸۷ م ٤٨٠ ق حدود :

دسلطان ابراهیم غزنوی دسلطنت اوږده دآرامی دوره اودخیر آباد ، ایمن آباد دکلا وجوړول ،مسجدونه اومدرسی او قصرونه آباد ول.

دابو حاتم مظفر بن اسماعیل اسفزاری مهندس اومنجم وفات.

فاطمه دابوعلی دقاق لو ر د خراسان زاهده وفات سوه .

قتلمش دارسلان پیغوز وی د اسرائیل لمسی چی داناطو ل سلجوقیان دده له پښته دی .

تتش دالپ ارسلان زوی چی دشام سلجوقیان ځنی پید ا سول.

دعبدالله بن سعید خوافی شا عر اومنشی او حاسب دخلق الا نسا ن دمولف وفات په بغداد کی .

۱۰۸۸ م ٤٨١ ق

دناصر خسرو بلخی شاعر ا و سماعیلی مولف وفات دبدخشا ن په یمگان کی (تولد ۳۹٤ ق قبادیان)

دقاضی القضات خلیل بن احمد شجری بلخی وفات.

داحمدبن عبدالصمد هروی محدث وفات.

دشیخ ا لاسلام ابو اسماعیل عبدالله بن محمد انصاری هر و ی رفات او ښخیدل دهرات په گازرگاه کی.

(تولد ۲ شعبان ۳۹٦ ق) د طبقات الصوفیه او منازل السایرین ارنورو ډیرو عربی اودری تالیفا تو خاوند .

په سیستان کی کاختی .

۱۰۸۹ م ٤٨٢ ق

فقیه ابو جعفر محمد بن عبدالجبار بن محمد جوزجا نی په ویهندکی یوځا جوړ کی (ډیر لیک ئی دپیښنور په موزیم کی)

دفخر ا لاسلام علی بن محمد بزدوی حنفی مشهور فقیه دا صو ل الفقه دمؤلف وفات.

۱۰۹۰ م ٤٨٣ ق

محمد بن ابو جعفر محدث ا و صوفی دبستان العارفین مؤ لف وفات سو.

دشمس الائمه محمد بن ا حمد سرخسی مشهور فقیه او دمبسوط دمؤلف وفات.

تاج الدین ابو الفتح صفا ر ی دسیستان پاچاسو.

۱۰۹۲ م ٤٨٥

نظام الملک طوسی وزیر خپل کتاب سیاست نامه یاسیرالملو ک په فصیحه دری ۵۰ فصله تا لیف کی .

۱۰۹۲ ـ ۱۰۹٤م ٤٨٥ـ٤٨٧ ق

دسلطان محمود دملکشاه ز وی سلجو قی خلرم پاچاسلطنت .

۱۰۹۲ م ٤٨٥ ق

نظام الملک ابو علی حسن ابن ابو الحسن علی بن اسحاق طو سی د سلجوقیانو مشهور وزیر اولیکوا ل (تولد ٤٨٠ یا ٤١٠ په طوس کښی وزارت له ٤٥١ ق تر ٤٨٥ ق پوری» په ۱۰ رمضان ٤٨٥ ق دبغداد پر لار دبوطاهر ارانی پـه لاس وو ژ ل سو .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۰۹۳ م ٤٨٦ ق

دابو عبدالله حسین بن احمد زوزنی خراسا نی قاضی او لغو ی دکتاب المصادر د مؤلف وفات.

۱۰۹٤ـ۱۱۰٤ م ٤٨٧ـ ٤٩٨

برکیارق دملکشاه زوی دسلجو قی پخم پاچا سلطنت .

۱۰۹٦ م ٤٩٠ ق حدود

دابو الحسن علی بن عثما ن هجویری غزنوی لوی صو فی د کشف المحجوب دمولف و فا ت پلاهور کی .

محمد بن منصور مستو فی (متوفا ٤٩٤ ق) په مرو کی یوه مدرسه جوړ ه کړه .

دعبدالرحمن بن علی بن ابی الصادق نشاپوری طبیب (بقر ا ط ثانی) وفات .

دعبیدالله بن عبدالله حـد اد نشاپوری حنفی فقیه او محدث او قاضی وفات تر ٤٩٠ ق وروسته.

دمحمد بن احمد بن ابی سهـل سرخسی حنفی فقیه او متکلم او دالمبسوط دمولف وفات (٤٨١ ق ؟)

۱۰۹۷ـ۱۱۲۷ م ٤٩١ـ٥٢١ ق

دقطب الد ین محمد خوارزمشاه سلطنت .

۱۰۹۷ م ٤٩١ ق

دعلی بن سهل بن عباس نشاپوری مفسر وفات .

دعطاء بن یعقوب دغزنوی دربار کاتب او دعربی اودری د شا عر وفات .

دابو الفتح عبدالرزاق منیعی بن حسان دخراسان دمحد ث او فقیه ښخیدل .

وفات.

سلطان سنجر سلجو قی دملکشاه زوی هرات ته راغی.

۱۰۹۸ـ۱۱۱۵ م ٤٩٢ـ٥٠٩ ق

دغزنو یانو داتسلم پاچا علاء الدین دریم مسعود سلطنت .

۱۰۹۹ م ٤٩٣ ق حدود

قطب الد ین حسن بن محمد دغور دشاهنشاها نو نیکه دوجیرستان په جنگ کی وواژه سو.

شیخ عبدالهادی دخواجه عبدالله انصاری زوی په هرات کی مقتو ل او په گازرگاه کی ښخ سو .

۱۱۰۰ م ٤٩٤ ق

دامام ابولفرج عبدالرحمن ا حمد سرخسی شافعی فقیه و فـا ت (زیږیدنه ٤٣٢ ق)

۱۱۰۱ م ٤٩٥ حدود .

امام غز الی په دری کیمیای سعادت وکیښ

سر هنگ عمید محمد خطیبـی هروی دغزنی سپه سالار اووروسته دقزدار حکمران و .

۱۱۰۲ م ٤٩٦ ق

دابو لفضل محمد بن محمـد سهلکی بسطامی فخر الا سلا م وفات .

۱۱۰٤ م ٤٩٨ ق

درهم ملکشـاه دبرکیارق زو ی دسلجوقی شپږم پاچا سلطنت .

۱۱۰٦ م ٥٠٠ ق

دابونصر محمدبن احمدبن ا بـو جعفر هروی پیر ا یـروه وفـا ت او دهرات په خمچه آبـاد کـی ښخیدل .

په‌غزنی کی دسلطان علاء الدین مسعود دماینی مهد عراق دسلطان سنجر دخور په توجه آرامی او د سلجوقیانو سره دوستی.

دطغاتگین غز نوی سالارفتوحات دهند ترگنگاپوری .

ابو حاتم مظفر بن اسما عیل اسفزاری اسمان اوزیاضی پوها ند (کائنات الجو) کتاب‌وکیښی .

دشیخ علی قسوره بن محمد گردیزی دژوند وخت .

امام ابوعلی حسن بن علی‌قطان مروزی مشهور طبیب او عا لم‌خپل کتاب (کیهان شناخت)وکیښی.

(تولد ئی مرو ۴۶۵ق)

دملك کرت دژوند وخت په‌غور اوهرات کی ، دکرت دپاچهانو لوی نیکه.

محمد بن حسین بن عمر هروی تاریخ برامکه په‌دری ترجمه‌کی.

۱۱۰۶ م ۵۰۰ق احدود

عمدة الملك رشید بن محتا ج دسلطان ابراهیم غزنوی سپهبد او دمسعود سعدممدوح و.

خواجه محمد بن بهروز احمد وزیرو .

خواجه طاهر بن علی ثقت الملك دبو نصر مشکان وزاره دغز نی وزیرخاص و.

قوام الملك نظام الدین ابو نصر فارسی دشهزاده شیرزاد سره دهند سپهسالارسو .

عمید الملك عمادالدوله‌ابوالقاسم خاص دسلطان ابراهیم غز نوی د دربار مشرو.

منصور بن سعید بن احمد بن حسن میوندی دسلطان ابرا هیم غزنوی صاحب دیوان عر ض و عبدالحمید بن‌احمدبن عبد الصمد د سلطان ابراهیم غزنوی وزیرسو.

دقاضی امین المله عبدالودود د عبدالصمد غزنوی زوی د ژ و ند وخت .

ابونصر محمد بن عبدالحمید مستوفی دبهرا مشاه غز نو ی وزیرو.

ابومحمد بن حسن قاینی د بهرامشاه غزنوی وزیرو .

خواجه اسماعیل شنیزی د حکیم سنایی مرشد او استاد دژو ند وخت .(قبرئی تراوسه په شنیز کی‌سته)

علاء الدین ابو یعقوب یوسف اونجم الدین ابو المعا لی‌احمد دقاضی القضات یوسف‌بن احمد حداد شالنگی غزنوی زا من په غزنی کی‌علماوه.

دشیخ الاسلام جمال الدین ابو نصر احمد بن محمد بن سلیمان صغانی دژوند وخت. (قبرئی په غزنی کی‌سته)

دابو سعد احمد بن ابویوسف هروی‌دکتاب (الاشراف‌علی‌غوا مض الحکومات) دمؤلف ژوند.

دملك الجبال عزالدین حسین بن قطب الدین حسن‌غوری‌پاچاسلطنت په‌غور کی .

دعبدالرب بن منصور غز نو ی فقیه اودملتمس الاخوان دمؤ لف د ژوند و خت .

دابو العباس فضل محمدلو کری مروزودی مشهور فیلسوف د ژوند وخت. .دډیرو ترکی لغاتو گڼیدنه‌په دری اوپښتو ژبو کی.

۱۱۰۸ م ۵۰۲ ق حدود

ثقة الملك طاهربن علی دسلطان مسعود بن‌ابراهیم وزیر و .

۱۱۰۹ م ۵۰۳ ق حدود

جمال المعاشرین دغزنی دقوال ژوند .

دزاهدبن محمد بن احمد سرخسی شافعی محدث وفات .

۱۱۱۰ م ۵۰۴ ق حدود

دابوالفرج بن مسعودرونی ددری مشهور شاعر اود غزنویانو د ستایونکی وفات، (تولدئی‌د ۴۳۵ ق حدود)

۱۱۱۱ م ۵۰۵ ق حدود

دحجة الاسلام ابوحامد محمد بن محمد غزالی طوسی و فات (تولدئی ۴۱۵ق) دی د«حیاء علوم الدین» او نورو ډیرو تالیفاتو خاوندی .

عثمان مختاری غزنوی شاعرخپله «شهر یار نامه» په دری ژبه نظم کړه .

دجمال الحکماء ابوالحسن علی‌بن محمد دغزنی دطبیب دژوند وخت .

۱۱۱۲ م ۵۰۶ ق

دامام زاهدسلیمان‌بن احمدصغانی قاضی وفات (قبرئی په غزنی کی سته)

نظامی عروضی سمرقندی دبلخ د برده فروشانو په کوڅه دامیرابو سعید جره په‌کور کی‌دعمر خیام‌سره لیدنه وکړه .

قاضی حسن محمودی او قاضی حسین محمودی د احمد زامن دبلخ قاضیان مړه اوپه‌بلخ کی ښخ سول .

۱۰۹۸-۱۱۱۴م ۴۹۲-۵۰۸ ق

دغزنی دیوه منار بناد (السلطان الاعظم‌ملك الاسلام‌علاء الدولةوالدین ابوسعد مسعودبن ظهیرالدوله امیر المؤ منین ابراهیم خلد الله ملکه) په نامه

۱۱۱۵-۱۱۱۷ م ۵۰۹-۵۱۱ ق

دغزنویانو دشلم پاچا ارسلان‌شاه ددریم مسعود زوی سلطنت .

۱۱۱۶ م ۵۱۰ ق

دعبدالرحمن بن‌احمد خزاعی‌شیعی نشاپوری عالم وفات .

دمحمد بن‌منصور سمعانی مروزی محدث او فقیه وفات په مرو کی (ولادت ۴۶۶ق)

۱۱۱۷-۱۱۵۷ م ۵۱۱-۵۵۲ ق

د غزنویانو د یوویشتم پاچا بهرا مشاه ددریم مسعود زوی سلطنت .

۱۱۱۵ م ۵۰۹ یا ۵۱۷ ق

د حکیم ابوالفتح عمربن ابراهیم خیام نشاپوری لوی منجم اوریاضی پوهاند اوشاعر وفات په نشاپور کی .

۱۱۱۵ م ۵۰۹ ق

دغزنو یانو دنونسم پاچا شیرز اد ددریم مسعود زوی جلوس په‌غزنی کی .

د اسماعیل بن عبدالسلام بن

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

عبدالرحمن بن حسن لغمانی حنفی فقیه ژوند په بغداد کی .

علاءالدین مسعودغزنوی‌خیل‌ورور شیرزاد مړ کیء، اوبل ورور بهرا مشاه ئی سلطان سنجر ته پناه وروړه .

۱۱۱۶ م ۵۱۰ ق

سلطان ارسلانشاه غزنوی یوه دانی په‌غزنی کی جوړه کړه .

ملك الجبال عزالدین حسین دقطب الدین حسن زوی دغور امیرؤ چی‌دده اوه زامن پر غوری دولت قابض سوه .

۱۱۱۶ م ۵۱۰ ق حدود

دابوعبدالله احمدبن عمر خراسانی د الایضاح فی‌القرائات العشر دمؤلف دژوند وخت .

خواجه صدر شمس الوزراء قطب الدین یوسف بن یعقوب دغزنی‌سپه سالار او وزیر و.

قاضی القضات یوسف بن احمد حدادی شالنگی غزنوی د سلطان مسعود دعهد دغزنی قاضی القضات او وزیر و.

موفق الدوله ابو طاهر خاتونی‌د سلجو قیانووزیرخپل «مناقب‌الشعراء» وکیښ .

د نصرین ابراهیم هروی حنفی محدث دالمسند دمؤلف وفات .

دعثمان‌بن عمرمختاری‌غزنوی ددری دمشهور شاعر دژوند وخت .

۱۱۱۷–۱۱۵۷ م ۵۱۱–۵۵۲ ق

سلطان سنجرد ملکشاه زوی د سلجوقی اتم لوی پاچا سلطنت .

بهرا مشاه غزنوی پرخپله سکه باندی دسلطان سنجر سلجوقی نوم شمو کیښ .

۱۱۱۷–۱۱۵۷ م ۵۱۱–۵۵۲ ق

دغزنی دیوه منار بناد(السلطان الاعظم ملك الاسلام یمین الدولت وامین الملة ابو المظفر بهرامشاه خلدالله تعالی ملکه) په نامه .

۱۱۰۴–۱۱۱۷ م ۴۹۸–۵۱۱ ق

دسلطان محمد دملکشاه زوی سلجوقی ارم پاچا سلطنت چی د عراق‌سلجوقیان دده له‌پښتنه‌دی .

دمحمد بن عمر ضریر بلخی‌مفسر اوواعظ ، ددعوةالهند دمؤلف وفات

اوښخیدل په‌بلخ‌کی ۵۱۱ ق .

دقاضی‌القضات شیخ الاسلام بلخ محمد ابو القصیر بلخی وفات

۱۱۱۸ م ۵۱۲ ق

دبهرامشاه غزنوی‌لښکرو په‌ملتان کی محمد باهلیم دده دزامنو سره مات‌کی اوپه سوالك‌کی دناکوړ کلا جوړه کړه .

دسلمان بن‌ناصرنشاپوری شافعی متکلم ، صوفی فقیه وفات .

دشمس الائمه ابوالقاسم‌اسماعیل بن‌حسن‌بیهقی دمرود مدرسی‌داستاد وفات .

۱۰۴۲–۱۱۱۹ م ۴۳۳–۵۱۳ ق

د شیخ الافاضل علی‌بن احمد بنجکردی نشاپوری‌ادیب دژونددوره (وفات په‌نشاپور کی رمضان)

۱۱۲۰ م ۵۱۴ ق حدود

طبیب شرف الزمان طاهر مروزی (طبایع الحیوان) تالیف کی .

دعبدالرحیم‌بن عبدالکریم‌بن‌هوازن قشیری نشاپوری صوفی اوواعظ وفات په نشاپور کی.

دناصربن محمد عیاضی سرخسی فقیه اومحدث وفات په سرخس کی (ولادت ۴۳۹ ق)

۱۱۲۱م ۵۱۵ ق

د غزنوی داری دمشهور شاعر مسعود سعد سلمان وفات په غزنی کی (تولدئی لاهورد ۴۴۰ ق حدود)

۱۱۲۱ م ۵۱۵ ق حدود

دابو حاتم مظفر بن اسماعیل اسفزاری ریاضی‌پوهانه اوهیئت‌دان وفات .

دابو المفاخر محمد بن منصور قاضی سرخس په نامه حکیم سنایی (سیرالعباد الی المعاد) نظم‌کی .

۱۱۲۲ م ۵۱۶ ق

دعلی بن احمد غزال نشاپوری نحوی اوقاری وفات.

دابو محمد حسین بن مسعودفراء بغوی شافعی‌فقیه‌اود (مصابیح‌السنه) دمولف وفات په‌مروروډ کی(شوال)

برهان‌الدین ابوالحسن علی‌بن ناصر بریانگر غزنوی واعظ بغداد ته ولاړ .

۱۱۲۳ م ۵۱۷ ق

دحکیم عمر خیام نشاپوری وفات په‌نشاپور کی .

دشیخ الاسلام محمدبن محمدژالی بلخی وفات اوښخیدنگ په بلخ‌کی

۱۱۲۴ م ۵۱۸ ق

داحمد بن محمد میدانی نشاپوری ادیب اولغوی دکتاب (السامی‌فی‌الا–سامی) دمؤلف وفات .

حکیم سنایی له سفره غزنی ته راستون سو .

محمد بن‌نصر هروی بشکانی د بغداد قاضی اوفقیه په همدان کی وراژه سو (ولادت‌یی ۴۵۸ ق) .

شرف الدوله رضی الملك احمد دغزنی سپه سالار و .

۱۱۲۶ م ۵۲۰ ق

ابو الفتح اسعد بن محمدمیهنی دبغداد د نظامیه مدرسی داستاد وفات .

دمجدالدین احمد بن محمد غزالی طوسی وفات.دی دامام غزالی‌ورو ر دی .

رشیدالدین ابو الفضل احمد بن محمدمیبذی دخواجه عبدالله‌انصاری تفسیر کشف الاسرار ولیکلی .

۱۱۲۶ م ۵۲۰ ق حدود .

ابونصرمحمدبن عبدالحمیدمستوفی دبهرامشاه غزنوی وزیرو .

دامیر الشعراء محمدبن عبدالملك معزی نشاپوری دسلجوقیانو ددربار دری شاعر وفات .

۱۱۲۷–۱۱۵۶ م ۵۲۱–۵۵۱ ق .

داتسز بن محمد خوارز مشاه سلطنت .

دعلاء الدین حسین غوری اوبهرامشاه غزنوی جنگ پرتگین آبادباندی چی غوری پاچا هغه ونیو ی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۱۲۸ م ۵۲۲ ق

دحسن بن محمدبن خسرو بلخی حنفی عالم وفات

۱۱۲۹ـ۳۰ م ۵۲۴ـ۵۲۵ ق

حکیم‌سنایی‌غزنوی (حدیقة‌الحقیقه) پەدری ژبه نظم کړه اومحمد بن‌علی الرفاسره راټوله کړه لس زره بیته دبهرامشاه غزنوی په‌نامه

۱۱۳۰یا ۱۱۴۰ م ۵۲۵یا۵۳۵ ق

دحکیم ابوالمجد مجدود بـن آدم سنایی دغزنی دمشهور عارف‌اودری شاعر وفات . (یکشنبه ۱۱ شعبان ۵۲۵ ق) .

۱۱۳۰ م ۵۲۵ ق حدود

امام برهان‌الدین ابوالحسن علی بن‌ناصر بریانګر غزنوی عالم‌په‌بغداد کـی .

خواجه عمید احمد بن مسعودتیشه ګـن دسلطان بهرامشاه غزنـوی د دربار مشرو .

۱۱۳۱ م ۵۲۶ ق

دخراسان دقاضی‌القضات احمدبن بن محمدبن صاعد وفات .

۱۰۶۹ـ۱۱۳۳ م ۴۶۱ـ۵۲۷ ق

د مجدالدین اسعدبن ابـی نصر میهنی طوسی شافعی فقیـه دژوند دوره .

د خواجه قطب الدین مودودبـن یوسف چشتی زاهد اوصوفی وفات په‌چشت کی .

۱۱۳۳ م ۵۲۸ ق

حکیم سنایی‌غزنوی (طریق‌التحقیق) تالیف کی (؟) .

۱۱۳۵ م ۵۲۹ ق

دعبدالغافربن اسماعیل‌نشا پوری شافعی محدث اوفقیه دالسیاق‌فی‌ذیل تاریخ نیسابوردمؤلف‌وفات‌په‌نشاپورکی (ولادت ئی ۸ربیع الاخر ۴۵۱هـ‌دلی)

۱۱۳۵ م ۵۳۰ق ۲۴ جمادی‌الاولی

محمد بن اسماعیل غوری عالم‌په هرات‌کی وفات‌اوښخ‌سو (شنخته‌ئی سمته) .

۱۱۳۵ م ۵۳۰ ق

ابو محمد بن‌قاینی دبهر امشـا • وزیر وپه‌غزنی کی

دمحمد بن‌حمویه جوینی مفسر او صوفی اوفقیه‌دلطایف الاذهان‌دمؤلف وفات (ولادت ۴۴۹ ق) .

۱۱۳۷ م ۵۳۲ ق

دابو العلا صاعد بـن حسین بن اسماعیل بن‌صاعد دخراسان‌دقاضی وفات په نشاپور کی .

دشرف الدین ابو محمد بن علی بـن ابوطالب حسینی بلخی وفات اوښخیدل په بلخ‌کی .

۱۱۳۸ م ۵۳۳ ق

دابوبکر محمد بن احمد خرقـی مروزی لوی‌منجم‌اوجغرافیا اوریاضی پوهاند مؤلف وفات .

دزاهر بن‌طاهر نشاپوری محـد ث وفات .

۱۱۴۰ م ۵۳۵ ق

دشیخ الاسلام محمد بن حسین فلانسی دبلخ دجامع دامام وفات‌اوپه بلخ‌کی ښخیدنه .

۱۱۴۱ مشنبه ۷ شعبان ۵۳۶ ق

د ابـو یوسف اسما عیل بـن عبدالرحمن بن عبدالسلام بن حسن

بن عبدالرحمن بن ابراهیم‌بن بشیر بن منکولغمانی حنفی‌فقیه اوپه بغداد کی دامام ابوحنیفه دمدرسی داستاد وفات اوهلته‌ئی ښخیده .

۱۱۴۱ م ۵۳۶ ق

ابو المعالی نصرالله بن محمد د بهرامشاه غزنـوی منشی او وزیـر (کلیله اودمنه) کتاب په‌دری‌وکیښی

دادم‌بن اسعد هروی دبلخ د نظامیه مدرسی دستاد وفات .

دعثمان بن عمرغزنوی مقری عالم وفات اوپه بلخ کښی ښخیدنګ .

دشیخ ابونصر احمد بن‌ابوالحسن نامقی جامی مشهور پـه ژنده پیل وفات (ولادت‌ئی ۴۴۱ ق) .

دابو سعد آدم بـن احمد هروی نحوی عالم وفات .

دابو الفتح مختار بن عبدالحمید وشنجی مؤرخ وفات .

دامام ابـو سعد اسماعیل بـن عبدالواحد فوشنجی هروی وفات .

قاضی بهاء الدین عمر بن احمد محمودی دبلخ قاضی وو .

۱۱۴۲ م ۵۳۷ ق

اتسز خوار زمشاه نشاپور ونیو دسلطان‌سنجرسلطنت‌بیا پرخراسان راندی .

دشیخ ابو حامد فریدالدین محمد بن‌ابراهیم عطارنشاپوری‌لوی صوفی تولد .

دنجم الدین ابوحفص عمربن‌محمد نسفی حنفی عالم وفات په‌سمر قند کی (تولدیی ۴۶۱ ق)ده‌دعتقا داهل سنت رساله په ۵۳۵ ق وکښه .

د عبدالمجید بن اسماعیل قیسی هروی حنفی‌فقیه‌اودروم قاضی‌وفات په‌قیسار یه‌کی .

درئیس بلخ سیدمحمدبن حسین حسینی وفات په بلخ‌کی .

۱۱۴۳ م ۵۳۸ ق

خواجه فرید الدین محمد بـن ابراهیم عطار خپل منطق الطیرنظم کی .

۱۱۴۵ م ۵۴۰ ق حدود

دابو الفضل محمد بن سلیمان‌بن احمد صفانی دغزنی د قاضی وفات (قبرئی په غزنی کی‌ستته) .

دعبدالرشید بن‌ابی‌حنیفه‌ولوالجی بدخشی دفتاوی ولوالجیه د مؤلف وفات .په ولوا لجکی (ولاد ت یی ۴۶۷ ق) .

ملك فخرالدین بن‌عزالدین غوری نونسم پاچا سکه ووهله اوشغنان، تخار، درواز ،وخش ،بدخشان‌ئی هم ونیول .

د عمید محمد بـن عثمان یمینی غزنوی کاتب دبهرامشاه غزنوی د دربار شاعر دژوند وخت .

شرف الدین محمد بن ناصرعلوی غزنوی د بهرامشاه غزنوی ددربـار شاعرو .

عبدالله محمد بن طیفورسجاوندی غزنوی تفسیر سجاوندی‌مؤلف‌وفات سو .

د ادیب صابر اسماعیل ترمذی دری شاعر وفات .

حوز ملك دشارشاه بن ابراهیم غرستانی لور سلطان‌حسین‌جهانسوز غوری وکړه .

١١٤٦ م ٥٤١ ق

قطب الدین محمدبن عز الد ین دغور امیرپه غزنی‌کی بهرامشاه‌وواژه، اود غوریانو او غزنویانو دعداوت سبب سو .

١١٤٧ م ٥٤٣ ق

ظهیر الدین محمد بن مسعود غزنوی ریاضی‌پوهاند «کفایة‌التعلیم» په دری ژبه تالیف کی .

١١٤٨ـ ١١٤٩ م ٥٤٣ـ٥٤٤ ق

دسلطان سیف الدین بن عزالدین غوری اتلسم پاچا داقتدار وخت .

داسعد بن محمدبن موسی‌فوشنجی محدث وفات په فوشنج کی ذیقعده ٥٤٣ ق)

١١٤٩ م ٥٤٤ ق

بهاء الدین سام بن‌محمد چی د مندیش په‌سنگه کی امیرو، دفیروز کوه پرتخت کښېنو ست .

١١٤٩ـ١١٥٩ م ٥٤٤ـ٥٥٤ ق

دغوری خوارلسم پاچا بهاء الدین سام بن عزالدین حسین سلطنت .

١١٤٩ـ١١٥٦ م ٥٤٤ـ٥٥١ ق

دسلطان علاءالدین حسین جهانسوز بن عزالدین دغوریانو داولسم پاچا سلطنت .

١١٤٩ م ٥٤٤ ق

سلطان سیف الدین‌سوری غوری په‌غزنی‌کی دخپل‌وزیر سیدمجدالدین دوسوی سره دبهرامشاه په‌حکم د بل طا ق‌پرسر وځړول سو.

د احمد بن علی بوجعفرك مقری بیهقی لغوی عالم و فات (تولد ٤٧٠ ق)

١١٥٠ م ٥٤٤ ق حدود

دحکیم ابوعمر عثمان بن عمر مختاری غزنوی ددری لوی شاعر وفات.

دمحمد بن محمد رضی الد ین سرخسی حنفی فقیه او مؤلف وفات په‌دمشق کی .

دامام فخرالدین رازی محمد بن عمر مشهور امام اومفسرزیږیدنه .

١٠٨٥ـ١١٥١ م ٤٧٧ـ٥٤٥ ق

دعتیتو بن‌علی‌بن منصورمروی‌فقیه او دیب اوحاسب دژوند دوره‌په مرو کی پ ١٥ ذیقعده زیږیدلی او په ٢٧ شوال وفات سوی دی .

١١٥٠ م ٥٤٥ ق

غوری سلطان علاء الدین حسین غزنی وسواځه وله دی جهته په (جهانسوز) مشهور سو .

١١٥١ م ٥٤٦ ق

غوری‌سلطان علاء الدین‌جهانسوز دبست ښارونړاوه .

دبلخ دقاضی ابوسعد عمر بن علی بن حسین محمودی وفات او ښخیدل په‌بلخ کی (ولادت ٤٥٧ ق)

دابو الفتح محمد بن ابوالقاسم عبد الکریم شار ستانی متکلم د «دالملل والنحل» دمؤلف و فات (شار ستان په‌خراسان کی نسا ته نږدی‌ؤ) .

١١٥٣ م ٥٤٨ ق

دعین‌الزمان حسن قطان مروزی‌بن علی طبیب‌اوریاضی‌پوهاند دلوکر ی دشاگر وفات په مروکی (تولدئی په مروکی ٤٦٥ ق) .

دعبدالرحمن بن محمد خرکردی

(c) ketabton.com: The Digital Library

پوشنگی محدث وفات .

١١٥٠ م ٥٥٠ ق حدود .

د سلطان سنجر سلجوقی او سلطان علاء الدین حسین جهانسوز جنگ دوبی په‌سه گوشه ناب کی، چی جهانسوز ونیول سو اومعاف سو .

دغوری ملك شهاب الدین محمد حرنك بن عزالدین حسین داقتدار وخت .

ملك شجاع‌الدین علی‌بن عزالدین هم پادغه وخت‌کی دغور په جرماس کی حکمران‌و .

امیر فخرالدین خالد بن ربیع‌مکی دعلاء الدین جهانسوز غوری دربار شاعر اوعالم دژوند وخت .

شیخ تیمن په‌غورکی د پښتو شاعرو .

دمحمود بن‌ابی الحسن بن حسین نشاپوری غزنوی مفسر او لغوی وفات .

دعبدالرحمن خازن‌مروزی‌حکیم او مهندس دزیج‌سنجری‌اومیزان‌الحکمه دمؤلف وفات .

١١٥٦م ٥٥١ ق :

تره خطائیان او غزان‌را غلل‌اودولت سنجری ئی ونړاوه سلطان سنجرئی ونیوی .

داتسز لښکر کښی پر خراسان اود سلطان سنجرایله کیدل .

د برهان الدین علی بن ناصر بریانگرغزنوی عالم‌وفات‌په‌بغدادکی.

١١٥٦ـ١١٧٢ م٥٥١ ـ٥٦٨ ق:

دایل ارسلان‌بن‌اتسز خوارزمشاه سلطنت .

ملك سیف الدین بن علاء الد ین جهانسوز غوری شلم پاچا سکه وو هله .

نظام الدین احمد بن عمربن علی مشهور په‌نظامی عروضی‌سمر قندی دغور یانو د دربار لیکوال چهار مقاله یا مجمع النوادر تالیف کړه .

١١٥٧ م ٥٥٢ ق

دابو تمام محمد بن عبدالملك بن عبدالسلام بن حسین لغمانی‌فقیه وفات (١١ رمضان) او د بغداد په باب الطاق کی ښخیدل.

دناصر بن‌سلمان‌انصاری نشاپوری شافعی فقیه‌او محدث‌وفات په‌مروکی.

د سلطان سنجر سلجوقی وفات.

د قاضی بر هان الدین منصوربن ابو سعد محمد بن ابو نصر صاعدی د نشاپور دقاضی او حنفی‌امام‌وفات.

١١٥٧ ـ١١٦١ م ٥٥٢ ـ ٥٥٧ق

په غزنی کی دمحمودی کهول دوه ویشتم پاچا خسرو شاه بن بهرامشاه سلطنت .

١١٥٨ م٥٥٣ ق

د عبدالاول بن عیسی بن شعیب صوفی سجزی هروی محدث وفات.

داحمد بن‌علی ظهیر بلخی حنفی فقیه او اصولی وفات .

د عبدالجبار بن عبدالجبار خرقی شافعی فقیه او محدث او مورخ وفات په‌مروکی (ولادت یی دمر و په‌خرق‌کی ٤٧٧ق)

١١٥٩م ٩ شعبان ٥٥٤ق

د ابو عبدالله الضریر محمد بن عبدالرحمن بن حسن لغمانی حنفی

فقیه وفات او ښخیدل دبغداد دا بی حنیفه په محله کی .

١١٦٠ م ٥٥٥ ق

د عبدالو اسع بن عبد لجا مـع غرستانی جبلی شاعر وفات .

١١٦١ م ٥٥٦ ق

داشرف الدین ابو محمد حسن‌بن محمد حسینی غزنوی(اشرف) دغزنی دمشهور شاعر وفات .

د امام سیدناصر الدین سمرقندی دتاریخ بلخ‌دمؤلف‌وفات‌او ښخیدل په سمرقندکی .

١١٦١ ـ١١٨٧ م٥٥٧ـ٥٨٣ ق

دغزیانو دکهو ل داخرنی پـا چـا خسرو ملك‌بن‌خسرو شاه پا چهی .

١١٦٢ م ٥٥٨ ق

محمدبن سام غور ی دسلـطا ن غیاث الدین ورور د غور داستیه او کجوران حکمران سو .

١١٦٢ـ ١١٧٤م ٥٥٨ـ ٥٧٠ ق

مؤید الدین آی‌ابه په خراسا ن‌کی.

١١٦٢ م ٥٥٨ ق

د سلطان شمس الدین محمد بـن فخرالدین مسعودغوری‌د اقتداررخت.

١١٦٢ ـ ١٢٠٢ م ٥٥٨ـ ٥٩٩ق

د غور د یوویشتم لوی سلطـان غیاث الدین محمدبن بهاءالدین سام د سلطنت دوره .

١١٦٣ م ٥٥٩ ق

د مولاناشهاب الدین عبدالله فامی هروی د تاریخ هراة د لیکوال دژوند وخت .

د قاضی حمید الدین محمود بـن عمربن احمد بلخی دمقامات حمید ی د مولف وفات .

محمد دعبدالواحد زوی په هرات کی یو ښکلی برنجی لوښی جوړکی (دارمتیاژ موزیم)

١١٦٤ م ٥٦٠ ق

د ابو الفضل محمد بن طیفـور سجاوندی غزنوی (د کتاب وقوف) مولف وفات .

د احمد بن‌محمد سجاوندی مورخ د ذخایر نثارفی اخبار السیدالمختار دمولف وفات .

١١٦٤ ـ ١٢٠٢ م ٥٦٠ تر٥٩٩ ق

ملك سیف الدین مسعود تمران د غوری د ربار لوی امیر و .

١١٦٤م ٥٦٠ ق‌حدود

فخر الملك شر ف‌الدین فرداری د غور د سلطان غیاث الدین محمد سام وزیر و .

ملك الکلام فخر الدین مبارکشاه‌د غوری دربار شاعر د غوریانومنظومه نسب نامه وکښله .

١١٦٥ م٥٦٢ ق

قره ختائیانو بلخ او اند خـود ونیول .

د ضیاء الدین عمر بن محمـد بسطامی بلخی محدث او مـفسراو صوفی وفات (ولادت ٤٧٥ق) .

د ابو سعید عبدالکریم بن محمد منصور مروزی سمعانی محدث او د (کتاب الانساب) دمؤلف وفا ت پـه مروکی (ولادت ٥٠٦ق)

١١٦٥م ٥٦٢ ق‌شاو خوا :

تاج‌الدین حرب‌بن‌محمد دسیستان پادشاه و (متوفا ٦١٢ ق)

(c) ketabton.com: The Digital Library

١١٦٨ م٥٦٢ ق:

امام یوسف بن‌عبیدا لمه اندخودی دعمیر ینابیع العلوم به‌فارسی شرو کی (د کابل خطی نسخه)

١١٦٩ م ٥٦٥ ق

د ابو الحسن علی ب ن‌زیدبیهقی (ابن فندق) مورخ او حکیم اوریاضی پوهاند وفات چی د (تاریخ بیهق) مولف دی .

١١٦٩ م ٥٦٥ ق حدود

مجد الملك دیو شـاری د سلطـا ن غیاث الدین محمد سام غوری وزیرو.

١١٧١ م ٥٦٦ ق

ابو بکر بن احمد بن عبید الله غزنوی خطاط په ښکلی خط یو قرآن وکیښی (دمصر موزیم)

دمحمد بن محمد بن محمد هروی مفسر او متکلم او واعظ وفات .

١٠٩٤ ـ١١٧٢ م٤٨٧ـ٥٦٨ ق

د ابو الفضل عبدالله بن احمـد طوسی شافعی عالم (خطیب موصل) دژوند دوره .

١١٧٣ ـ ١٢٠٧ م ٥٦٩ ـ٦٠٢ق

دغور د دوه‌ویشتم لوی سلطـان معز الدین (شهاب الدین) محمد بن بهاوالدین سام‌د هند فاتح دسلطنت دوره .

١١٧٣ م٥٦٩ ق

ملك معز الدین محمد غوری دخپل وروز سلطان غیاث‌الدین په‌حکم تول سیستان او زاول اوکابل ونیول او غزان یی له غزنی څخه وایستل .

٤ر ١١٧٣ م ٥٧٠ ق

غوریانو غـزنی ونیوی . عبدالله بن محمد بلخی مورخ په‌اندلس‌کی و.

دعمر بن محـمد ابـو شجـا ع بسطامی بلخی محدث او شاعر وفات .

سلطان معز الدین محمد غـوری گردیز او ملتان فتح کړل .

قاضی القضاة معز الدین هروی د سلطان غیاث الدین محمد سام غوری د عصر لوی قاضی و .

عین الملك سوریانی د سلطـا ن غیاث الدین محمد سام غوری‌وزیرو.

شمس الملك عبدالجبار گیلانی د سلطان غیاث الدین محمد سام غوری وزیر و .

١١٧٤ ـ١٢٠٣ م ٥٧٠ ـ٦٠٠ ق

قاضی صدر شهید نظام الدیـن ابو بکریه غزنی کی‌دسلطان معزالدین له خوا قاضی ممالك و.

او تر ده وروسته د ده زوی : سید شرف الدین ابو بکر .

سلطان ناصرالدین قباچه په‌ملتان اچه کی دسلطان معز الدین محـمد غوری له خوا حکمران و .

١١٧٥م ٥٧١ ق

ملك معز الدین محمد غوری له بهاء الدین طغرل څخه‌هرات ونیواو د غور په سلطنت پوری ونښلاوه.

او پو شنگ یی په ٥٧٣ق ونیو.

ملك یار غرشین د هند په‌فتوحاتو کی خپل حماسی پښتو شعر ووایه. دی په ډهلی کی وفا ت‌او ښخ دی .

د محمد بن محمد سرخسی حنفی فقیه او دالمحیط الکبیرد مولف‌وفات.

١١٧٦ م٥٧٢ ق

د محمد بن معتصم مرجانی بلخی زاهد وفات په بلخ کی .

(c) ketabton.com: The Digital Library

شمس الدین بلخی د سلطان معز الدین قاضی لشکر او ملکشاه زخشی دغوری دربار لوی امیرو .

١١٧٧ م ٥٧٣ ق

د رشید الدین محمد بن محمدبن عبدالجلیل (رشید وطواط) بلخی مشهور منشی او شاعر او مولف د «حدایق السحر» د لیکوال وفات .

١١٧٨ م ٥٧٤ق

امام فخرالدین محمد بن‌عمر رازی (متوفا ٦٠٦ ق) خپل دری کتاب (جامع العلوم)دعلاءالدین تکش خوار زمشاه په‌نامه تالیف کی .

سلطان معز الدین محمد غوری‌په نهرو اله کی د بهیم د یوله جنگه راستون سو .

١١٧٩ م ٥٧٥ ق

سلطان معز الدین غوری پیښور ونیو .

قاضی شهاب الدین خرما بادی‌د سلطان غیاث الدین محمد سام غوری دعصر لوی قاضی و .

١١٨٠ م ٥٧٦ ق

دمحمد بن حسین‌بن‌حسن‌بیهقی‌عالم‌د انوارالعقول د مولف د ژوند وخت.

د شیخ سیف الدین سعید بن مطهر باخر زی مشهور صوفی‌وفات.

ښکار ندوی بن احمد چی پلارئی دفیروز کوه کو توال و خپله پښتو قصیده یی د سلطان معزالدین محمد غوری د هند د فتوحاتو په ستاینه کی وویله (د ٥٧٦ ق حدود)

١١٨١ م ٥٧٧ ق

سلطان معزالدین‌محمدغوری لاهور ونیو او ملك قطب الدین ایبك ته یی وسپاره .

د سلطان غیاث الدین محمد سام غوری استا ځی خوارزم ته ولاړل .

دخواجهٔ احمد بن مو دود چشتی زاهد وفات اوښخیدل په چشت‌کی.

د امام شمس الدین محمود بن مسعود اندخو دی عالم او شاعر وفات .

١١٨٢ م ٥٧٨ ق

تکش په خراسان کی سر خس کلا بندکی.

١١٨٣ م ٥٧٩ ق

د خوار زم‌سلطان شاه پرسلطان غیاث الدین غوری بری وموند .

تایمنی دغور پښتو شاعرد سلطان غیاث الدین د باغ ارم په ستا ینه کی پښتو شعر ووایه .

١١٨٤ م ٥٨٠ قحدود

فرید الدین عمر بن غیلان بلخی‌د ابو العباس‌لوکری شاگرداو دفلسفی دکتابو د مولف د ژوند وخت .

١١٨٥ – ١١٨٧ م ٥٨٠ – ٥٨٣ق

د خوارزم سنجر شاه په نیشاپور کی‌پاچا و.

١١٨٥ م ٥٨٠ق حدود

ملك قطب الدین یوسف تمرانی دغوری دربار لوی امیر و.

سلطان غیاث الدین عوض خلجی د هند په لکهنو تی کی دسلطان معزالدین له‌خوا حکمرا ن و.

ظهیر الملك عبدالله سجزی د سلطان غیاث الدین محمد سام غوری وزیر و.

١١٨٦ م ٥٨٢ ق

سلطان تکش نشاپور ونیو اوخپل

زوی ملکشاه ته یی وسپاره .

سلطان خسرو ملك آخرنی غزنوی پاچا غزانو مات‌کی اودوی غز نی ونیو .

مولانا سراج‌الدین منهاج دسلطان معز الدین محمد غوری په فرمان د هندو ستان قاضی لشکر سو .

سپه سالار حسام‌الدین علی‌کرماج د سلطان معزالدین محمد غوری له خواد ملتان والی دلاهور حکمران‌سو

دعالی بن ابراهیم بن اسما عیل غزنوی حنفی فقیه او مفسر د مشارع الشرایع د مولف وفات .

١١٨٧ م ٥٨٣ ق حدود

دا وحد الدین محمد بن محمد انوری ایبور دی خراسانی مشهور دری‌شاعر وفات .

١١٨٨ م ٥٨٤ ق

د شیخ فرید الدین گنج شکر بن جمال الدین تولد (د کابل دپنجشیر د فرخ شاه له پښته ، دده وفات په اجودهن کی د ٦٨٧ ق حدود)

د شیخ الاسلام‌خطیب‌امام الحرمین محمد بن احمد بلخی زاهد او امام وفات او ښخیدل په بلخ کی .

محمد بن عیسی بن‌علی نشا پوری یو قرآن په ښکلی نسخی خط د سلطان غیاث الدین محمد بن سام غوری لپاره وکیښی (دایران باستان موزیم)

شریف محمد بن منصورمبارکشاه فخر مدبرغزنوی خپل رحیق‌التحقیق نظم کی (محرم) محمد د عبدالرحمن زوی خراسانی صوفی دمقاماتوشارح وفات سو .

١١٨٩ م٥٨٥ ق حدود

جلال الدین د یو شاری دسلطان غیاث الدین محمد سام‌غوری وزیرو.

د قاضی وحید الدین مرو رودی‌د شافعی مذهب مقتدا او د سلطان غیاث الدین محمدسام غوری داستاد د ژوند وخت .

دکاکړ نیکه شهادت او ښخیدل په هرات کی .

١١٩٠ م ٥٨٦ق حدود

امام‌صدرالدین‌علی هیصم‌نشاپوری کرامی دغرستان دافشین دښار د مدرسی لوی مدرس و.

١١٩١– ١٢٠٥ م٥٨٧ –٦٠٢ ق

د غور نه ویشتم پاچا سلطان بهاء الدین سام‌بن شمس الدین محمد په بامیان کی .

١١٩١ م ٥٨٧ ق

سلطان خسروملك د غزنی آخرنی پاچا په ٥٨٣ ق د سلطان معزالدین محمد سام غوری په لاس د بلروان په‌کلاکی بندی سوی وپه ٥٨٧ ق ووژل‌سو او د غزنی د سبکتگین‌کهول ورسره ختم سو،دده زوی بهرامشاه هم وواژه سو .

١١٩٢ م ٥٨٨ ق

د مرغاب په جنگ کی د غوریانو بری پر جلال الدین محمود بن ایل ارسلان خوارز مشاه باندی .اود غوریانو له خوا مرو اونشاپور او سرخس نیول .

سلطان معز الدین محمد غوری په هند کی رای پتهورامات کی اواجمیر او تهول سوالك‌یی ونیول، قطب‌الدین ایبك یی د کهرام حکمران کی .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۱۹۳ م ۵۸۹ ق

منکشاه مړینه . قطب الدین محمد په نشاپور کی مړ سو .

سلطا ن معزالدین محمد غـور ی دهلی اوکول ونیو ل.

۱۱۹۳ م۵۹۰ق حدود

دبهاء الدین سام غوری دبامیا ن په دربار کی امام فخر الدین راز ی او شیخ الاسلام جلال الدین ورسل اومولانا سراج الدین جوز جا نـی غوندی پوهان سره راټول و.

دابو شجاع محمدبن مسعـــود کرمانی محدث وفات او ښخیـــد ل په هرات کی .

سلطان معز الدین محمد غـور ی لەغزنی څخه هند ته ولاړ ،بنارس، قنوج یې ونیول ، رای چی چند یې پەچندوال کیمات کی.

ملك ناصر الدین سوری مادینی دغوری دربار لوی امیرو .

شیـخ الا سـلام ملـك العلمـا جلال الدین ورسـل دبلـخ شیـخ الاسلام و، دسلطان بهاء الد یـن سام غوری له خوا .

ملك الکلام تاج الدین زوز نـــی قاضی د سلطان بهاء الدین ســام غوری پاچا پەدربار کی .

۱۱۹۴م۵۹۱ق .

دسلطان طغرل سلجـوقی مړینــه.

ملك تاج الدین مکران د غـور ی دربار لوی امیرو .

۱۱۹۵م۵۹۲ق .

منصور شیخ الاسلام مشهور پـــه قاضی خان دفتاوی دخاوند وفات

۱۱۹۷م۵۹۳ق .

داحمد بن محمدبن سعید غزنو ی فقیه وفات پەحلب کـی داختـلا ف العلماء او روضة المتکلمین مولف .

دعبدالله بن حمو یه سر خســی گرزندوی د ژوند وخت ، دی سفر نامه هم لری په دمشق کی مړیدی.

۱۱۹۷ م۵۹٤ ق .

ملکشاه دتکش زوی مړ سو .

۱۱۹۷م۱۵رمضان ۵۹٤ ق .

سلطان معزالدنیا والدین محمــد بن سام غوری پەغزنی کی یومسجد جوړ کی چیډیر لیك ئی تراوســـه ستته .

۱۱۹۸م ۵۹۵ق.

ملك تاج الدین یلدوزپه غز نـی اوکړه مان اوکورم کی دسلطـا ن معزالدین غوری له خوا حکمران و .

محمدبن منور دابو الخیر میهنی له پښته خپل کتاب (اسرارالتو حیدفی مقامات الشیخ ابی سعید) په در ی ژبه دسلطان غیا ثالدین بن محمد سام غوری پەنامه تالیف کی .

اقضی القضاه ابوالفقیر محمد بن ابوا لمعالی بن محمد الحسن دبست قاضی وفات اوپەنسبت کیښخ سو (جمعه اربیع الاول)

۱۱۹۹ م۵۹٦ق .

دبغداد خلیفه الناصر الدین الله خپل سفیران ابن ربیع اوقا ضـــی فخرالدین حسین بن بدر الد ین مجد الدین قدوه دسلطان غیاثالدین

محمدسام غور ی سلطان دربار تـه راواستول ، او د غور له خــــوا سراج الدین محمد جوز جانی پـــه سفارت بغداد تەولاړ .

احمد بن محمد مستوفی هـرو ی دفتوح اعثم کوفی کتاب لەعربیڅخه پەدری را واړاوه .

۱۲۰۰ م رمضان ۵۹۷ ق

عماد الدین محمود بن ا حـــمد فاریابی عالم (متوفا ٦۰۷ ق)خالصة الحایق تألیف کی .

سلطان غیاث الدین محمد بـــن سام غوری د هرات جامع مسجـــد جوړ کی (کتیبه ئی تر اوسه ستته) درکن الدین محمود شاه سنجـــان وفات او ښخیدل په چشت کی .

دشیخ محمد سررزی وفـات او ښخیدل ئی په غزنی کی .

۱۲۰۱ م۵۹۸ ق

مولانا سراج منهاج جوزجانی د بامیان قاضی الممالكاود دوومدرسو دمرو.

د حکیم شهاب الدین شاه علی ابورجا غزنوی شاعر وفات .

دابو الفضل طاهر بن محمـــــد (ظهیر فاریابی) مشهور دری شاعر وفات په تبریز کی .

د محمد بن عمر بن عبداللەسنجی نشاپوری فقیه د فتاوی رشید یەد مولف وفات .

۱۲۰۲ م۵۹۹ ق

سلطان غیاث الدین بن محمــــد سام د غور لوی شهنشاه ٦۳ کلن په هرات کی وفات او ښخ سو

لەهندوستان ترعرا ق اود جیحو ن څخه تربحیره عرب پوری خپور و.

۱۲۰۲ - ۱۲۱۰ م ۵۹۹ -٦۰۷ق

د غور د درو یشتـم سلطـــان غیاث الدین محمود بن غیاث الدین محمد سلطنت په غور کی .

۱۲۰۲ -۱۲۱۵ م۵۹۹- ٦۱۲ ق

دغوری پاچا علاء الدین درغو رد اقتدار وخت په خر اسان کی .

۱۲۰۲ م ۵۹۹ ق حدود

مولانا افصحالعجم اعجو بةالزمان سراج الدین منهاج جوزجانـــی د سلطان بهاء الدین سام غور ی په دربار پەبامیان کی و.

۱۲۰۲ م ۵۹۹ ق

د وحید الدین محمد بنمحمـــود مرو رودی شافعی فقیه په هـرات کی وفات .

د ظهیر الدین محمد بن محمـود مرو رودی نشاپوری شافعی فقیه او مفسر د تفسیر البصائر د مولـف وفات .

شمس الدین ابوالفتح احمدبننصربن طاهر دسیستان صفار ی شهـز ا ده اقتدارو موند .

٦۰۰ ق

۱۲۰۳ م ٦۰۰ ق

د با میان سلطنت د سلطـــان بهاء الدین سام غوری تر پا چهـی لاندی له کشمیر او کاشغره تـــر ترمذ او غرجستانه ورسیدی .

د هرات دقاضی عمدة الدیـــن فضل بنمحمودبنصاعد سیاریوفات (رمضان) چی زوی یی صاعدپرځای (۲۷ جمادی الاولی) د دەمملکت کښینو ست .

(c) ketabton.com: The Digital Library

دقاضی حمید بن‌قاضی ابو سعد عمرمحمودی دبلخ دقاضی وفات او ښخیدل په بلخ کی.

ملک تاج الدین عثمان مرغنی او عزالدین عمر مرغنی د سلطان غیاث الدین محمد سام غوری تر برونه د غوری دربار امیران او د امیر محمد غرستانی له کهو لـه څخه وو .

مغولی امپراتوری د تموچن بن یسو کای بهادر په مشری د منگولیا په قرا قرم کی جوړه سوه. تموچن دقیات له قبیلی څخه په چنگیز خان مشهور دی‌ولادت یی۵۴۹ ق۱۱۵۴م کال دی .

۱۲۰۳ م ۶۰۰ ق حدود

سید ظهیر الدین تاج الکتاب سرخسی دسلطان معزالدین غوری‌د دربار منشی و .

دمحمد بن‌محمد بن عبدالرشید سجاوندی حنفی فقیه او مفسر او حاسب وفات .

د ده مولفات : سراجیه ، رساله فی الجبر والمقابله ، عین المعانی.

امام فخر الدین رازی (رساله بهائیه دسلطان بهاء الدین سام غوری په نامه تالیف کړه .

د عبدالرفع بن ابو الفتح هروی شاعر د ژوند وخت .

۱۲۰۴ م۶۰۱ ق

غوریانو خوارزمونیو شهاب‌الدین محمد غوری داند خود سره ماتـه ورکړه .

د هرات دخانقاه سلطان د شیخ صدر الدین سجزی وفات .

ملک شجاع الدین علی بن حسین غوری گناباد له‌ملا حد ووڅخه ونیو .

۱۲۰۵ م ۶۰۲ ق

سلطان معزالدین غوری دجیلم د دهمیک په کلی کی یوه کهکر فدایی وواژه او جنازه یی د غزنی په دهک کی ښخه سوه .

بلخ ، غور ، هرات د خوارزمشاه په لاس ورغلل .

د فخر الدین مبارکشاه حسین مرو رودی دغور د سلاطینو دنسب نامی د ناظم وفات .

دعلی بن ابوبکر هروی وفات چی د التذ کرةالهرویه فی حیل‌الحربیه مولف دی .

۱۲۰۵ – ۱۲۱۵ م ۶۰۲ –۶۱۲ ق

دغورد دیر شم پا چا سلطان جلال الدین ابوعلی‌بن بهاءالدین‌سام سلطنت .

علاء الدین مسعود بن بهاء الدین سام دده ورور هم اقتداردرلود .

۱۲۰۵ – ۱۲۱۰ م ۶۰۲ –۶۰۷ق

د قطب الدین ایبک سلطنت په دهلی‌کی .دی دسلطان معز ا لدین غوری سپه سالاروو .

حسن نظامی نشاپوری خپل کتاب (تاج الماثر) د سلطان قطب الدین ایبک په‌نامه شروع کی ، او تر ۶۱۲ ق پوری پیښنی یی ولیکلی .

شریف محمد بن منصور بن ابو الفرج سعید غزنوی (مبارکشاه فخر مدبر)خپل کتاب بحرالانساب سلطان قطب الدین ایبک ته وړاندی کی .

د ده نور تالیفات :
آداب الحرب والشجاعه .

۱۲۰۶ م ۶۰۳ ق

د چنگیز خان ترحکم لاندی د مغولو اتحاد .

د امام عصام الدین ابی‌حفص عمر بن‌احمد صفار نشاپوری‌شافعی فقیه وفات .

۱۲۰۷ م ۶۰۴ ق

مولانا جلال الدین بلخی (رومی) دشرق‌مشهور شاعر او صوفی او مفکر په‌بلخ کی وز و کید (۸ربیع الاول)

۱۲۰۸ م ۶۰۵ ق

په‌خراسان بیاد خوارزم شاهیانو حکومت .

په نشاپور کی سخته زلزلـه او د سلطان محمد خوارزم شاه پـه امریی بیا ودانونه .

د سلطان غیاث الدین محمود غوری پاچا له حضوره دهندوستان دسلطنت فرمان د قطب الدین‌ایبک په نامه صادر سو .

۱۲۰۸ م ۱ رجب ۶۰۵ ق

د ابومحمد عبدالسلام‌بن اسماعیل بن عبدالسلام بن عبدالرحمن بن حسن لغمانی فقیه‌او دبغداد دقاضی وفات . دی د بغداد دسوق العمید مدرسی مدرس هم وو (تولدیی‌بغداد ۵۲۰ق) په خیز رانیه کی د امام ابوحنیفه سره ښخ دی .

۱۲۰۸ م ۶۰۵ ق حدود

قاضی امام حمید الدین علی بن عمر محمود ی (بلخی) د سلطان‌قطب الدین ایبک دهندی دربار شا عر او منشی و .

۱۲۰۹ م ۱۰ محرم ۶۰۶ ق

د شیخ کمال الدین محمود بن محمد سرخسی(خواجه سرمه)وفات او د هرات د هندوان په کلی کی ښخیدل .

د شرف الدین مظفر بن محمدبن مظفر طوسی ریاضی پوهاند دالجبر والمقابله ، لهندسه دمو لف دژوند وخت .

۱۲۱۰ م ۶۰۶ ق

دامام فخر الدین محمد بن عمربن حسین رازی شافعی مشهور عالم او مفسر وفات اوپه هرات‌کی ښخیدنه (اشوال دوشنبه)دده ولادت په ری کی۲۵ رمضان ۵٤٤ ق و.

شیخ کمال الدین محمود بن‌محمد سرمقی زاهد او جوانمرد د هرات په خوا جه سرمه کی وفات او ښخ سو .

۱۲۱۰ م‌جمعه۱۹جمادی الاولی۶۰۶ق

د ابو یعقوب یوسف بن اسماعیل بن عبدالسلام لغمانی حنفی فقیه وفات او د بغداد په خیز رانیه کی ښخیدل . (تولدیی ۵۱۸ق)

۱۲۱۰ م ۶۰۷ ق

دغور سلطان بهاء الدین سام بن محمود سکه‌ووهله .

دمحمود بن احمد بن ابی الحسن فاریابی صوفی‌اوواعظد سلك‌الجواهر مصباح الجنان،خالصة الحقایق‌دمولف وفات .

۱۲۱۰ – ۱۲۲۸ م ۶۰۷– ۶۲۵ق

د سلطان ناصر الدین قباچـه

معز ىد سلطان معز الدين غورى د مملوك سلطنت پر شرقى افغانستان او سند باندى .

عين الملك ملك الوزرا فخرالدين حسين بن شرف الملك رضى الدين ابو بكراشعرىدسلطان ناصر الدين قباچه ددربار لوى وزير و .

١٢١٠– ١٢١٤ م ٦٠٧– ٦١١ ق

دغور دپنځه ويشتم پاچا علاء الد ين اتسز بن علاءالدين جهانسوزسلطنت

١٢١٢ م ٦٠٩ ق

دشرف الدين مظفر بن محمدالمظفر طوسى منجم او رياضى پوهاند دکتاب المسطح دمو لف وفات

١٢١٣ م ٦١٠ ق

سلطان العلماء بهاء الدين محمد بن حسين خطيبى بلخى (سلطان ولد) دمولانا جلال الدين بلخى پلار له بلخه هجرت وکړ او په قو نيه کى ساکن سو .

شيخ الاسلا م صفى الدين ابو بكر عبدالله بن عمر واعظ بلخى خپل کتاب « فضايل بلخ » په عر بى و کيښى (غره ر مضان)

١٢١٣ م ٦١١ ق

علاء الدين مسعود بن شمس الدين محمد په غور کى .

دفريد الدين محمد بن ابو بـکر ابراهيم عطار نشا پورى د تذکرة الاوليا دتاليف و خت

١٢١٤ م ٦١١ ق

علاء الدين محمد خوارزم شاه غور او فيروز کوه او هرات تر غـز نى پورى و نيول .

تاج الدين يلدوز دسلطان ايلتتمش په لاس گرفتار او په بداون کى وواژه سو .

اما م عزالدين ابى شعبه مسعود بن امير جلال الدين اسماعيل بن محمد په بست کى مړاو ښخ سو (٢٧شعبان)

١٢١٤–١٢٩٨ م ٦١١–٦٩٨ ق .

عبدالله بن محمدسليمان بن حسن بن حسين بلخى قدسى حنفى مفسرژوند و وفات په قدس کى .

١٢١٥ م ٦١٢ ق

دابو الحسن على بن ابى بكر بن على هروى گرزندوى وفات په حلب کى. دالاشارات الى معرفة الزيارات او خطب الهرويه، والتذکرة الهرويه فى الحيل الحربيه مولف .

١٢١٥ م ٦١٢ ق .

دغور يـانو سلطنت خـتم سواو خوارزمشا هيان بر يمن سول .

ددوى له خوا ملك کر بر په غزنى کى او امين ملك په هرات کـى او اختيار الدين محمد خر پوست پـه پيښور کى حکمرا نان وو .

علاء الدين محمد بن تکش خوارزم شاه با ميان او غـزنى ونيـو ل او جلال الدين مينکبرتى يى دافغانستان حکمران وگوماره .

حسام الدين على عمر مرغنـى د غرستان اوتاج الدين عثمان مر غنى دخيسار حکمرانان وو دوى د ملك ابوبكر كرت لمسيا نوو .

تاج الدين حرب بن محمد دسيستان صفارى پاچا مړ شو .

شمس الدين يمين الدو له بهرام شاه بن عثمان دسيستان پادشاسو .

سليمان ماکود بارك خان سابز ى دقندهار دارغسان او سيد و نـکى خپل کتاب پښتو تذکرة اوليا وکيښى تر اوسه دپښتو منثور مکشوف قد يم کتاب دغه دى .

١٦ار٢١٥ م ٦١٣ ق

دخوارزم شاه سلطان محمد استاځى چنگيز خان ته ولاړ ل

١٢١٧ م ٦١٤ ق

داسما عيل بن حسين بن محمد حسينى مرور دى جـامـع عالم او د حظيرة القدس دمولف وفات (و لادت ٥٧٢ ق)

١٢١٨ م ٦١٤ ق

دچنگيز خان استاځـى دخوارزم دربار ته راغله او شرقى ترکستان چنگيز ونيو .

١٢١٩ م ٦١٦ ق

علاء الدين محمد خـوارزم شا ه دتاتار تجارتى قافله تاراج کړه اود چنگيزخان استاځى يى وواژه

دچنگيز خان تاتار ى لښکر پـر ماوراءالنهر راتوى سول .

دعبدالمطلب بن فضل بلخى حنفى دجامع الکبير دشارح و فات په حلب کى جمادى الاخرى (ولادت ٥٣٩ق)

١٢١٩–١٢٢١ م ٦١٦–٦١٨ ق

چنگيز خان په افغانستان کـــى (مغولى لو مړى پاچا)

١٢٢٠ م شوال ٦١٧ ق

علاء الدين محمد خوارزم شاه له مغولو ښخه وتښتيد او دآبسکو ن په جزيره کى لغ مړ سو.

سلطان جلال الدين مينکبر تـى دخپل پلار پرځاى پاچا سو اوشهاب الدين سرخسى يى وزيرو.

چنگيز ماوراء النهر ونيو او پـر خراسان يى يرغلونه شرو سول.

١٢٢٠ دبيع الاول ٦١٧ ق

جبه، سبتاى ،تغاجار دچنگيزخان دلښکر ومشران ترآمو راتير سول بلخ، هرات، طوس يى ونيول اووران يى کړل.

دچنگيز خان، دلښکرو مقا بـــل مشران په تر مذکى امير زنگـــى ابو حفص دسيستان لښکر مشر ، دتخارستان دولخ په کلاکى ا ميــر سرهنگ سام، په باميان کى ا ميـر عمر کر باوردى ،په غزنى کى ملـك اختيار الدين خرپوست ،دغور پـه سنگه کى ملك حسام الدين سرزراد اوپه غور کى ملك قطب الدين حسن او دهرات په کاليون کى اختيارالملك دولت يار ،اوپه هرات کى شمس الدين جوزجانى ،دتالقان په نصرت کوه کى ملك شمس الدين اتسز په گرزيوان کى الغ خان ،په غرستان کى پهلوان شروان، په فيروزکوه کى مبارزالدين سبزوارى ،او په تولك کى ا ميرحبشى نيزه وروو.

دشيخ الشيوخ محمدبن عمر بن على جوينى شافعى فقيه او د مصر مفتى دسلوت الطالبين دمو لـــف وفات.

١٢٢٠ م ٦١٧ ق

دعبد الرحيم بن عبد الکريـــم سمعانى مروزى شافعى فقـــيه ا و محدث وفات په مرو کى ،دى دمعجم الشيوخ مولف دى. (ولادت ٥٣٧ق)

(c) ketabton.com: The Digital Library

ابو نصر فراهی جامع الصغیـــر
منظوم کی.

۱۲۲۰ - ۱۲۲۷ م ۶۱۷-۶۲۵ ق
نورالدین محمد بن‌محمد عو فـی
بخاری جوامع الحکایات و لوا مـع
الروایات تالیف کی.

۱۲۲۱ م صفر ۶۱۸ ق
چنگیز خان اور گنج، تر مذ،بلخ
پوپنا کړل اوزوی یی تولی خان مرو
نساء ،هرات ،فیروز کوه استیه ،
تولك وران کړل ،په مرو کی دو ه
ملیونه تنه ووژل.
په‌هرات کی څو لکه تنه مــړه
او یولك نجونی اسیری سوی . په
بامیان کی‌چی دچنگیز لمسی موتوجن
دچغتای زوی ووژل سو، هغه ښا ر
چنگیز له‌بیخه وکینښ.

۱۲۲۱ م شوال ۶۱۸ ق
سلطان جلال الدین مینکبر تــی
آخرین خوارزم شاه په پروان کی د
افغانی ملکانو امین‌ملك ،سیف‌الدین
اغرق ، اعظم ملك ، مظفر ملك بــه
ملګری د چنگیز لښکر دقوتو قویه
قیادت مات کی ، خوچنگیز د بامیان
له لاری غزنی ته راغی ، او پـــه
مینکبرتی پسی ګردیز اوداباسیـــن
غاړو ته ولاړ ، کله چــه مینکبر تی
ترا باسین و اوښت نو چنگیز تر
چتراله چور کړه او د کــابـل او
بامیان له لاری د آموغاړو ته ولاړ.

۱۲۲۱ م ۶۱۸ ق
او ګدای د چنگیز زوی پـــه
افغا نستان کی. (مغولی دوهم‌پاچا

۱۲۲۱ - ۱۲۴۱ م ۶۱۸ - ۶۳۹ق
دریم مغولی پاچا چغتای دچنگیز
زوی په افغانستان کی .

۱۲۲۱ م۶۱۸ حدود
ملك ناصر الدین‌بن شهاب الدین
خرنك دغورپه گزیو کی. (په ۶۲۰ق
په هند کی مړ سو.)
ملك تاج الدین نصربن بهرامشاه
په سیستان کی پاچا سو په دغه
کال رکن الدین ابو منصور بـــن
بهرامشاه هم سکه ووهله .
نور الدین محمد عوفی خپلـــه
تذکره شعرا لباب الالباب دوه‌ټوکه
تالیف کړه .

۱۲۲۱ م ۶۱۸ ق
احمد بن عمر بن محمد خیو قی
(شیخ نجم لدین کبری) لوی‌صوفی‌او
محدث او مفسر په ربیع الاول کی
مغولو شهید کی .

(ولادت یی ۵۴۰ق)
ملك شمس الدین بهرا مشاه د
سیستان پاچا ملحدانو مړ کی .

۱۲۲۲ م جمادی الاولی ۶۱۹ ق
ایکچیلدای نویان دچنگیزی لښکر
مشر هرات وران او قتل عام کی .
او ګدای غزنی وران او قتل‌عام
کی . فیروز کوه هم ګـرده وران
کړسو .
شهاب الدین محمود په سیستان
کی‌امیرو .

۱۲۲۳ م ۶۲۰ ق حدود
تولی خان د چنگیز زوی مغولی
څلرم پاچا په افغا نستان .

(c) ketabton.com: The Digital Library

تاج الفضلا محمد کاتب بلخی د
سلطان ناصر الدین قبا چه د دربار
شاعر .
ضیا الدین فخر الشعرا سجزی‌د
قباچه ددربار شاعر‌په‌شرقی افغانستان
او سند کی .

۱۲۲۳ - ۱۲۵۲ م ۶۲۰ - ۶۵۰ ق
د افغا نستان په اسلامی ثقافت
کی علاوه پر افغانی ،عربی عناصرو
یو بل عنصر مغولی هم ګډ سو .
او مغولی اصطلا حات په‌دری او
پښتو ګډ سول .

۱۲۲۴ م۶۲۱ق
چنگیزله‌افغانستانه ماوراء النهرته
ولاړ هغه‌ځایه خپل اصلی اردو ګا ه
د تنګت صحرا ته ولاړ .
جلال الدین مینګبر تی له هند ه
کرمان ته ولاړ .

۱۲۲۵ - ۱۲۳۵ م۶۲۲ - ۶۳۳ ق
پرغزنی ،بامیان ،غور بانـــد ی د
سیف‌الدین حسن قرلغ حکمرانی د
چنګیز خان له خوا .

ه په ۶۲۲ ق د الظاهر خیفه په
نامه سکه وهلی ده .

۱۲۲۵ م ۶۲۲ ق حدود
شمس الدین محمد بلخی دسلطان
ناصر الدین قباچه د دربار شاعر او
خطاط په‌شرقی افغانستان اوسندکی.
ملك علی بن عثمان په سیستان
کی .

۱۲۲۶ م۶۲۴ ق
چنگیز خان دتنگت په صحرا کی
(۷۲)کلن مړ سو .«رمضان »
جوجی دچنگیز زوی هم دقبچاق
په دښت کی مړ سو .

۱۲۲۷ م۶۲۵ ق
سدید الدین محمد عوفی خپـل
کتاب جوامع‌الحکایات‌ولوامع‌الروایات
(څلور مجلده هر مجلد ۲۵ بابــه)
تمام کی .

۱۲۲۸ م ۶۲۶ ق .
قرچه او یغان سنقور د مغولو په
مقابل کی بیا ولاړ سول ، د اوګتای
له‌خوا طایر بهادر د دوی سرکوبلو ته
راغی او د غور او خراسان پاتـه
ښارونه او کلا وی یی ورانی کړی.
ملك شمس الدین علی‌بن مسعود
بن خلف بن مهربان بن طـاهـر د
سیستان صفاری پاچا و .

۱۲۲۹ م۱۰ جمادی الاخری۶۲۷ق
دفرید الدین ابوحامد محمد بــن
ابوبکر بن ابراهیم عطار نشاپوری
مشهور شاعراوصوفی‌د تذکرةالاولیا
د مولف وفات په نشاپور کی .

۱۲۳۰ م ۶۲۸ ق

جلال الدین مینکبرتی په ایران
کی ګرجستان ،ارمینستان ترتفلیس
پوری ونیول ، او په میا فارقین کی
کردانو مړ کی او د خوارزمشا هیانو
کهول ختم سو .

۱۲۳۰ م ربیع الاخر ۶۲۸ ق
دسلطان العلما بهاء الدین محمــد
بن حسین خطیبی بلخی (بهاء ولد)
د مولانا جلال الدین بلخی د پــلار
وفات په قونیه کی . دی د‌المعارف
مولف دی .

١٢٣٠ م ٦٢٨ ق حدود

فخر مدبر مبار کشاه شریـــف محمد بن منصور غزنوی خپل کتاب آداب الحرب والشجاعه په هند کی سلطان شمس الدین ایلتتمش تــه اهدا کی .

١٢٣٢ م ٦٣٠ ق

د مغولو د پاچا له خوا جنتمورد خراسان په حکمداری وګومارل سو اوده دخراسان امیری ملك بهاء الدین ته ور کړه .

١٢٣٤ م ٦٣٢ ق

خوجه معین الدین حسن بـــن غیاث الدین حسینی سجزی چی په سیستان کی زیږیدلی او په اجمیر کی د چشتی طریقی مرشد و وفات سو اوپه اجمیر کی ښخ دی (دوشنبه ٦رجب) د نور الدین شیخ الاسلام دهی سید مبارك غزنوی وفات او ښخیدل په دهلی کی .

١٢٣٥ م ٦٣٣ ق

ملك شمس الدین علی بن مسعود د سیستان پاچا سو (رمضان)

١٢٣٧ م ٦٣٥ ق

نوسال نوین مغولی حکمران پــه خراسان کی.

١٢٣٩ م ٦٣٧ ق

د عتیق بن علی بن محمد هروی محدث وفات .

دهرات بیا ودانی او دانجیـــل او النجان ولی بیا جوړ ول .

١٢٤٠ م ٦٣٨ ق

ګرګوز مغولی حکمران په خر اسا ن کی .

یوسف بن احمد سجستانی حنفی فقیه دمنیة المفتی او غنیة الفقهـاء مولف په سیواس کی مړ سو .

دسید بر هان الدین محقق ترمذی وفات . دی دمو لانا جلال الدین بلخی مرشد و .

١٢٤١–١٢٥١ م ٦٣٩–٦٤٩ق

مغولی پنځم پاچا قرا هولا ګوبن تولی بن چنګیز په افغا نستان کی.

١٢٤٢ م جمعه ١٣ رجب ٦٤٠ ق

دعبدالرحمن بن عبد السلام بـــن اسماعیل لغمانی اقضی القضات اود بغداد د مستنصریه مدرسی دمدرس وفات او دابو حنیفه په هدیره کـــی ښخیدل . (تولد یی ٥٦٤ق)

١٢٤٢ م ٦٤٠ ق

دابو نصر مسعود بن ابی بکربن حسین بن جعفر فراهی حنفی فقیه دنصاب الصبیان او اللمعه فی نظـم مسایل الجامع الصغیر اوذات العقدین دمؤلف وفات .

امیر مجدالدین کالیو نی فـــرا ه ونیوی اود اسپهبد کلایی ورانه کړه، اوپه سیستان کی سیل راغی .

١٢٤٣ ـ ١٢٥٦ م ٦٤١ـ ٦٥٤ق

امیر ار غون بن ابا قابن هولاګو بن تو لی بن چنګیز مغولی شپږم پاچا په افغا نستان کی .

١٢٤٤ م ٦٤٢ ق

محمد بن اسما عیل خطیب شفور قانی (شبرغانی) حنفی فقیه په دهلی کی صنوان القضا فی الفتاوی تالیف کیء .

١٢٤٥ـ ١٢٧٧ م ٦٤٣ـ ٦٧٦ ق

ملك شمس الدین محمد مهین دابوبکر کرت زوی دمور له خوا دتاج الدین

عثمان مرغنی لمسی دهرات پا چا.

١٢٤٥ م ٦٤٣ ق

ملك رکن الدین دعا یشی ز وی دعزا لدین عمر مر غنی لمسی دکرت دکهول حکمران په خیسار کی .

١٢٤٥ م ٦٤٣ ق

هولا ګو دچنګیز لمسی خرا سان ته راغی او ملك شمس الدین کر ت دهرات پاچا دامیر ار غون سره دده هر کلی وکی .

١٢٤٦ م ٦٤٤ ق

شمس الدین محمد مهین دابوبکر کرت زوی د هرات پاچا دسا لیـــن نوین مغول سره ملتان او لا هـــور ونیول او دی دلا هور حکمران سو مګر په ٦٤٥ ق دمنکو خان در بارته وغو ښت سو .

١٢٤٧ م ٦٤٥ ق

منکو خان دهرات شمس الدیـــن محمد مهین کرت ترابا سین پوری دټول افغانستان مستقل پاچاومانه.

١٢٤٨ م ٦٤٦ حدود

شیخ عماد الدین شفور قانی دهند قاضی القضات معزول اوپه بدایون کی عماد الدین ریحان دی مړ کی.

١٢٤٩ م ٦٤٧ ق

شمس الدین محمد مهین کـــرت دهرات لو ی پاچا، ټول افغا نستان دخرا سان له آخره ترابا سین پوری دهرات په مر کزی حکو مت پـــوری ونښلول .

١٢٥٠ م ذیحجه ٦٤٨ ق

دعبدا لملك بن عبدا لسلام بـــن حسین لغما نی حنفی فقیه دبغـــداد دمشهد ابی حنیفه مدر س و فات او دامام ابو حنیفه په هدیره کی ښخیدل.

١٢٥٠ م ٦٤٨ حدود

فخر الدو لة والدین ملك شاهنشاه افغان حکمران چی مستنګ یـــی پایتخت و .

دده زوم میرا نشاه اوزوی ملـــك بهرا مشاه هم ددی وخت افغا نـــی امیران وو .

١٢٥١ م ٦٤٩ ق حدود

ملك تاج الدین هر موز په تیر ی کی دقند هار شمالی خواته افغانـــی حکمران و .

١٢٥٢ رمضان ٦٥٠ ق

دامام رضی الدین حسن بن محمد بن حسن صغانی غز نوی مشهور لغوی اوعالم و فات په بغداد کی.

(ولادت : لاهور ٥٧٧ ق پرورښت غزنی) دمشارق الا نوار او العباب لیکوال .

١٢٥٢ م ٦٥٠ ق

محمد بن علی بستی (تاریخ سوری) وکیښ چی ځنی قدیم پښتو اشعاریی یکښی و لیکل .

١٢٥٣ م ٦٥١ ق

ملك شمس الدین مهین کرت پاچا مستنګ او خاسك ونیول او ملـــك شهنشاه او بهرامشاه افغانی امیران ئی روزل اومیرانشاه سیستان ته ولاړ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

١٢٥٣ م ٦٥٢ ق

دامیر خسرو بن امیر سیف ا لدین بلخی دهلوی مشهور شاعر دژو ند دوره .

دنجم الدین حسن بن علاء سجزی دهلوی دری شاعر اوصوفی ولادت ده خپل فوائد الفواد په ٧٢٠ ق تالیف کړی دی .

١٢٥٤ م ٦٥٢ ق حدود

ملك حسام الدین جاړل په زابل کی افغانی حکمران و .

ملك نصرالدین ابوالفتح بن مسعود صفاری په نیمروز کی سکه وو هله.

١٢٥٥ م صفر ٦٥٣ ق

الماز افغان دقندهار دشمالی خوا تیری حکمران دملك شمس الد یــن مهین کرت سره په جنګ کی وواژه سواوتیری ئی ملك حسام الدین حاول ته وسپاره .

١٢٥٥ م شعبان ٦٥٣ ق

په تګین آبادکی دشعیب سورانی افغان سره دملك شمس الد یــن مهین کرت جنګــك او دشعیب وژل دکهیرا په کلاکی .

١٢٥٦ م رجب ٦٥٤ ق

ددوکی په کلاکی د ملك سنــدان افغان سو رانی (دشعیب ترېور) اودملك شمس الدین مهین کرت جنګ اودسندان وژل .

١٢٥٧ م ٦٥٥ ق

دملك شمس الدین مهین کــرت لښکر ترکوه سلیمان پوری پر مــخ ولاړل او دافغانی امیــرانو بله کــلا (ساجی)ئی هم ونیوله.

١٢٥٧ م ٦٥٥ ق حدود

دقندهار په جنــوب اودپښین او کاکړستان په سیموکی ملك پهلوان جلم ــ احمــدتوری ــ مهتر کیــورا ــ مهتر سیوړ ــ راناکنجر ــ جمال الدین مهروز کهیرایی افغانی امیران وو.

١٢٥٨م ٦٥٦ ق

دملك شمس الدین مهین کر ت غلبه پر سیستان باندی . دملك علی بن مسعود وژل او دملك نصیرالدین اوعلاؤالدین شړل مستنګ تــه .

دشیخ ابو المعالی سیف الدیــن سعید بن مظفر با خرزی صوفــی وفات په بخارا کی .

١٢٥٩م٦٥٧ق

ملك شمس الدین مهین کرت تر دره بولان ور تیر سو او په سند کی بهکر کلابند کیء .

١٢٥٩م ٦٥٨ق

قاضی القضات صدر جهان ابــو عمر منهاج الدین عثمان بن سراج ــ الدین محمد بن منهاج الدین عثمان جوز جانی خپل کتاب طبقات ناصری دسلطان ناصر الدین محمود بـــن ایلتتمش په نامه وکیښ .(دده ولادت ٥٨٩ ق دغور په فیروز کوه کی) .

ملك میر انشاه افغانی امیر دشمس الدین مهین کرت لښکرو په جنګ کی وواژه

په دهلی کی دشیخ بدر الدیــن غزنوی وفات او هلته یی ښخیدل .

علاء ا لد ین عطا ملك جــو ینــی (جهانکشای جوینی ؤدمغولو پراحوال باندی وکیښ د لیدن طبع ١٩٠٦)

١٢٦٠م٦٥٩ق

دملك تاج الدین کرد اوامیرهوبو ــ امیر هرموز افغانی امیرانو جنګ په مستنګ کی د کرت پاچا دجنګی امیرانو سره .

١٢٦٢ــ ١٣٣٩م ٦٦١ ــ ٧٤٠ق

باباهوتك دتولرزوی دزابل دترنك پښتو شاعر او دهو تکو دلوی پلار دژوند دوره دمغولو په جنګ کی دده پښتو حماسی شعر ستته .

١٢٦٤م٦٦٣ق

دسیستان په بر زر کی ولی کښبل او کښت ډیرول .

١٢٦٧م٦٦٦ق

ملك شمس الدین مهین کرت تر تیراه پوری ټولی افغانی سیمــی ونیولی .

مولانا جلال الدین غزنوی مفتــی چی دیوه چا ما ینه یی بل ته ورکړی وه په هرات کی وواژه سو.

په سختی زلزلی سره دنشا پو ر بیا ورانی چی په ٦٦٩ق داباقا پــه امر بیا ودان سو .

١٢٦٩م ٦٦٧ق

دمحمد بن ابوبکر عثمان امامــی هروی شاعر وفات .

ملك نصیرالدین محمد دسیستان پایتخت ودان کی .

١٢٦٩م٦٦٨ق حدود

په هرات کی دمغولی شهزادګانو براق او ابا قا ج نګونه او دملــك شمس الدین مهین کرت تګ خیسار ته .

خسرو نیمروز نصیر الدین محمد بن مبارز الدین دنیمروز ارګ بیــا جوړ کی .

١٢٧٠م ٦٦٩ق

دشیخ ابو نصریحیی بن تاج الدین محمود بوزجانی جامی وفات(٤صفر).

١٢٠٧ــ١٢٧٣م ٦٠٤ــ٦٧٢ق

دمحمد بن محمد بن حسین بن احمد(مولانا جلال الدین) بلخی رومی دمشهور مثنوی دشاعر او لوی صوفی دژوند دوره .

ولادت یی په بلخ او مرګ یی په قونیه (ترکیه) کی و ، دمولو یــه صوفیانو ډله ده ته منسوبه ده .

١٢٠١ــ١٢٧٤ م٥٩٧ ــ٦٧٢ ق

دخواجه نصیر الدین محمد بـــن محمد بن حســن طوســی مــعروف فیلسوف او ریاضی پو هاند دمراغی درصد خانی بنا کوونکی د ژوند دوره (وفات یی په بغداد کی ذیحجه ،ولادت یی په طوس کی ١١ جمادی الاولی).

١٢٧٥م٦٧٤ق

له خیساره دملك شمس الدیــن مهین بیرته راتګ هرات ته .

١٢٧٦م٦٧٥ق

دسیستان په لاش کی دسفیــد دزکلاجوړول اوله هلمنده خشکرود ته او به رسول .

١٢٧٨م٦٧٦ق

ملك شمس الدین مهین کرت د مغولو دربار اصفهان ته و غو ښت اوپه تبریز کی یی په زهرومړ کیء.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۲۸۷ـ۱۳۰۵م۶۷۷ـ۷۰۵ق

دمحمد شمس الدین کهین دشمس الدین مهین زوی په هرات کی‌دکرت کهول دپاچا سلطنت .

۱۲۸۱م۶۸۰ق

دقند هار ښار ملك رکن الدین کرت (شمس الدین کهین) ونیوی.

۱۲۸۲م۶۸۱ق

دعلاء الدین عطا ملك جوینی‌وزیر او لوی مؤرخ دتاریخ‌جهانکشادمؤلف وفات (ولادت یی ۶۲۳ق)

۱۲۸۳ م ۶۸۲ ق

ابو جعفر محمد مرو رودی‌محدث خپل کتاب مختصر جامع الاصول وکیښس .

۱۲۸۴ م ۶۸۳ ق

دسلطان احمد نکو دربن هلاکوله خوا پر سیستان او فراه ، بست ، تگین آباد باندی د نیمروز د ملك نصیر الدین د پاچهی منته .

۱۲۸۵ م ۶۸۴ ق

په زرنج کی د حصار طاق ودانول.

۱۲۸۷م۶۸۶ق

احمد بن سعید لودی خپل کتاب اعلام اللو ذعی فی اخبار اللودی د دلود یانو پرتاریخ باندی وکیښی .

په بلخ کی دحضرت علی بن‌ابی طالب پر مزار باندی دخواجه‌خیران په کلی کی ودانی جوړه سوه .

درضی الدین عبدالله بن محمد امامی هروی شاعر و فات په اصفهان‌کی (۱۷ محرم)

۱۲۸۹ م ۶۸۷ ق

دمحمد بن محمد ابو الفضل بر هان الدین نسفی حنفی مفسر او اصولی او کلامی مؤلف وفات په بغداد کی (ولادت‌ئی ۶۰۰ ق) دی دابن سینا د اشارا تو شارح اود مطلع السعاده مؤلف دی .

د مولانا برهان الدین محمود بن ابوالخیر سعد بلخی مشهور عالم‌په دهلی کی وفات .

۱۲۲۶ـ ۱۲۸۹ م ۶۲۳ـ ۶۸۸ ق

دشیخ متی دعباس زوی په‌قوم خلیل غوریاخیل دژوند وخت. ده په پښتو خپل‌اشعار په‌یوه‌کتاب (دخدای مینه) کی‌سره راټول‌کړه اود (ښکلاشاعر) بلل کیږی .

۱۲۹۰ م ۶۸۹ ق

سلطان فیروز شاه جلال الدین خلجی (افغان) د هند پاچا سو، (۳ جمادی الاخری) قتل ۶۹٤ ق .

۱۲۹۳ م ۶۹۳ ق

دملك شمس الدین کرت استاخی مولانا شمس الدین دغور قاضی او مولانا زین الدین داسفزار قاضی د نیمروز دملك نصیر الدین دربار ته راغلل اوروغه‌ئی وکړه .

۱۲۹٤ م ۶۹٤ ق

شاه شمس الدین علی دقهستان اوقاین حکمرا ن دنیمر و ز د ملك نصیر الدین اطاعت و مانه او ملك ینا لتگین په فراه کی اود کرمان حکمرانانو هم دنیمروز پاچا ته غاړه کښیښوه، سلطان رکن الدین‌ابراهیم شاه خلجی په هند کی سکه ووهله

(رمضان) .

۱۲۹۶ م ۶۹۵ ق

دمحمد بن ابراهیم بن محمدبستی مالکی فقیه دشرح الایضاح دمؤلف وفات. په سیستان کی‌د (دیورك) سیمه بیاودانه کړه سوه .

علاء الدین محمدشاه خلجی په هندکی پاچا سو (وفات ۶ شوال ۷۱۵ ق) .

۱۲۹۷ م ۶۹۷ ق

ملك فخرالدین کرت دشمس‌الدین کهین زوی په هرات کی پرتخت کښیناوست اوغازان‌خان‌دده حکمرانی له‌هراته تردریای سند او آموپوری ومنله .

۱۳۰۰ م ۶۹۹ ق

د محمد بن محمود زوزنی حنفی فقیه دنصاب الذرایع او ملتقی‌البحار دمولف وفات . دپور بهاء جامی خراسانی شاعر دوفات حدود .

۷۰۰ق

۱۳۰۰ م ۷۰۰ ق حدود

ربیعی فوشنجی شاعر خپله کرت نامه دملك فخرالدین کرت په نامه‌په هرات‌کی نظم کړه .

په خراسان کی دنستعلیق هنری خط آغاز .

۱۳۰۱ م ۷۰۱ ق

د ظهیر الدین اسحاق بن ابی بکر ولوا لجی حنفی فقیه او مفتی وفات .

۱۳۰۲ م ۷۰۲ ق

د قاضی محمد بن حمید الدین محمود بن عمر محمودی دبلخ‌دقاضی اود الملل والنحل دمؤلف وفات په بلخ کی .

صدرالدین ربیعی‌فوشنجی خطیب اودملك فخر الدین کرت ندیم‌دکرت نامی ناظم په‌هرات کی ووژل سو.

۱۳۰۳ م ۷۰۳ ق

شاه علی د سیستان شهزاده په قائن‌کی وواژه سو .

۱۳۰۵ م ۷۰۵ ق

د مولانا حکیم الدین غوری عالم وفات .

۱۳۰۵ ـ ۱۳۰۶ م ۷۰۵ـ ۷۰۶ ق

ملك فخرالدین دشمس الدین‌کهین زوی په هرات کی دکرت کهول پاچاو.

۱۳۰۶ م ۷۰۶ ق

دعبدالعزیز بن محمد علی طوسی شافعی فقیه او عالم وفات په دمشق کی ۹ جمادی الاولی .

دشیخ صلاح الدین طوسی وفات چی د شیخ ابو نصر سرا ج له پښته‌ؤ (رجب) .

۱۳۰۷ م ۷۰۶ ق

ملك فخر الدین امانکوه ته ولاړ امیریساول اوبو جای دمغولی لښکر مشرانو په‌هرات کی‌جمال الد ین‌سام محاصره او مړ کی ء .

۱۳۰۷ـ ۱۳۲۸ م ۷۰۶ـ ۷۲۹ ق

ملك غیاث‌الدین‌محمدشمس‌الدین کهین کرت زوی دهرات پاچاو .

۱۳۰۹ م ۷۰۹ ق

دسید نظام الدین مرتضی‌عربشاه بن سید محمودشاه سبز واری‌عالم وفات .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۳۰۹ م ۱۰ محرم ۷۱۰ ق

دمولانا اقضی القضاء علاء الدیـــن ابی بکر ابیوردی وفات په ابیورد کی .

۱۳۱۱ م ۷۱۱ ق

میرحسینی غوری نز هة الا روا ح تالیف کیء .

۱۳۱۳م ۷۱۳ ق

ملك علاء الدین دشمس الدین کهین زوی دهرات امیرسو.

۱۳۱۳– ۱۳۱٦ م ۷۱۳– ۷۱٦ ق

د ابوسعید بن اولجایتو حکمرانی په خراسان کی .

۱۳۱۵ م ۷۱۵ ق

دحسن بن نصیر الدین محمدبن محمدبن حسن طوسی عالم وفات په بغداد کی .

۱۳۱٦ ـ ۱۳۳۵ م ۷۱٦ ۷۳٦ ق

دسلطان ابو سعید بهادر خان‌بن اولجایتو دسلطنت دوره پر خراسان او ایران‌باندی.

۱۳۱٦ م ۷۱٦ ق

دشیخ عبدالرحمن‌خراسانی زاهد وفات په بغدادکی .

سلطان مبارك شاه قطب الدیـــن خلجی په هندکی پاچاسو (تر ۷۲۰ق پوری) .

ملك غیاث الدین کرت پـر اکثر افغانستان قبضه وکړه .

۱۳۱۸ م ۱٦ شوال ۷۱۸ ق

د امیر حسینی حسین بن عالـــم غوری هـــروی دروز گان دگـــزیو د اوسیدو نکی دری شاعر او عارف وفات اوښخیدل دهرات‌په مصرخ‌کی دنزهة‌الا ر وا ح او کنز الر مو ز مؤلف .

۱۳۱۸– ۱۳٤۱ م ۷۱۸ ـ ۷٤۲ ق

شمس الدین احمد افلا کی خپل مناقب العارفین دمولانا جلال الدین بلخی دکورنی او دوستانو پراحوال وکیښ .

۱۳۱۹ م ۷۲۰ ق

عبدالله صیرفی هروی خطا ط یو قرآن په ثلث خط و کیښ (گنجینه مشهد رضوی) .

ملك غیاث‌الدین محمدکرت‌اسفزار له ملك قطب الدین اسفزاری څخه ونیو .دغسی هم ده باخر ز،خوا ف، نیاز آباد ونیول .

د هرات لـــوی مسجد د ملـــك غیاث الدین محمد کرت په امرترمیم سو.ددغه ملك‌په‌حکم دشیخ الاسلا م احمدجام ژنده پیل دهدیری بناجوړه سوه.

سلطان خسرو شاه ناصرالدین خلجی دهند پاچا سو .

۱۳۲۰ م ۷۲۰ ق حدود

دمولانا عماد الدین غوری وژل‌په هند کی .

۱۳۲۱ م ۷۲۱ ق

غیاث الدین محمد کرت حج ته‌په سفر ولاړ اوخپل زوی شمس الدین محمدیی په‌هرات‌کی جانشین‌پریښود. دهرات ددر بار منشی خواجه شهاب عزیز او مولانا نظام الـــدین قاضی القضات او مو لانا بدرالدین ازابی‌د هرات قاضی و .

۱۳۲۲م ۷۲۲ق

دمولاناضیاالدین محمدبن‌سراج‌الدین هاشم ابیوردی وفات اوپه میمنه کی ښخیده .

دابراهیم بن محمد بن ابی‌بکربن محمد حمویه جوینی شافعی فقیه او محدث وفات (ولادت‌ئی ٦٤٤ ق) .

۱۳۲٤ م ۷۲۵ ق

دامیر خسرو بلخی‌دهلوی مشهور شاعر وفات او ښخیدنګ په دهلی کی .

۱۳۲٦ م ۷۲۷ ق

غیاث‌الدین محمدکرت امیرچوپان ووازه اوپخپله د سلطان ابو سعید دربار ته ولاړ (۷۲۸ ق) .

دامیر نجم‌الدین‌حسن‌بن علاسجزی دهلوی شاعر او صوفی وفـــات او ښخیدنګ په دهلی‌کی .

۱۳۲۷ م ۷۲۸ ق

امیر چوپان نویان په هرات کی دسلطان ابو سعید بهادرایلخان په امر ووژل سو.

ملك نصیر الدین په سیستان‌کی مړ سو .

شاه نصرت بن نصیر الدین بن مسعود دسیستان صفاری پاچا په نیمروز کی کښینوست .

اخی محمود خیاط (عیار) په نشا پور کی مړ سو .

۱۳۲۸ م ۷۲۹ ق

ناری طغای دخراسان حکمران د سلطان ابو سعید څخه یاغی سومگر په همدغه کال ووژل سواوپه ۷۳۰ ق امیر شیخ علی دخراسان حکمران سو .

۱۳۲۸– ۱۳۲۹ م ۷۲۹– ۷۳۰ ق

ملك شمس‌الدین دملك‌غیاث‌الدین محمد کرت زوی دهرات پاچاؤ .

ضیامحمد مسعود غز نوی طبیب په هند کی مجمو عـــه ضیایی دطب تالیف کړه .

۱۳۲۹– ۱۳۳۱ م ۷۳۰– ۷۳۲ ق

ملك حافـــظ د ملك غیاث الدین محمدکرت زوی دهرات پاچاؤ .

۱۳۳۰ م ۷۳۱ ق

ملك قطب‌الدین‌محمدبن رکن‌الدین محمودبن‌بهرامشاه دسیستان‌صفاری پاچا په نیمروزکی‌سکه‌ووهله، اوشاه نصرت الدین مړ سو .

د جلال الـــدین شاه بـــن قاضی فخر الدین د هرات دقاضی وفـــات (۱۷ رمضان) .

۱۳۳۱– ۱۳٦۹ م ۷۳۲– ۷۷۱ ق

ملـــك مـــعز الدین دغیاث الدین کرت زوی د هرات لوی پاچاؤ .

۱۳۳۲ م ۷۳۳ ق

ملك عزالدین‌بن رکن‌الدین محمود په نیمروزکی سکه ووهله .

دمولانا ظهیرالدین محمد بن‌احمد غوری شیخ الاسلام وفات اوښخیدل په هرات کی .

مجد الدین محمد خوافی (مجـــد خوافی) خپل کتاب (روضه خلد) د سعد ی‌د گلستان په تقلید وکیښ (شوال) .

۱۳۳۳م محرم ۷۳٤ ق

ابو عبدالله محمد بن موسی بن محمد طنجی (ا ین بطـو طـه) دالمغرب مشهور گرزندوی دنشاپور څخه هرات، سر خس، ترمذ، بلخ ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

راغی اود هندوکش له لاری کابل، غزنی‌ته‌ولاړ، دکرماش (کورم)پرخوا دریای سند او هندوستان ته تیر سو .

۱۳۳۴ م ۷۳۵ ق

شیخ معین الدین آده یی جوینی خپل نگارستان دسعدی دگلستان‌په تقلید وکیښ .

شمس‌الدین طاهرشاه میرسواتی په کشمیر کی سکه ووهله .

۱۳۳۵ م ۷۳۶ ق

په‌هرات کی دسید عبدا لله بن معاویه علوی دمزار عمارت اوگنبده په مصرخ کی داؤد تاج الدین احمد جوړه کړه .

۱۱ اپریل ۱۳۳۶ م ۲۷ شعبان ۷۳۶ ق

تیمور بن تراغای برلاس دماوراء النهر دکش په ښارکی وزیږیده .

۱۳۳۷م۷۳۷ق

مولانا نظام الدین عبدالرحیم بن فصیح الدین محمدمایز نابادی‌خوافی په هرات‌کی شهید اوپه خیابان کی ښخ سو (ذیقعده).

مولا نا جمال الدین محمدبن‌حسام دهرات عالم او شاعر وفات سو .

په خراسان‌کی دخواجه‌عبدالرزاق بن خواجه شهاب الدین با شیقینی‌د سر بداری پاچهانو د نیکه خروج (قتل ئی په ۷۳۹ ق) پایتخت ئی سبز وارو

۱۳۳۸ م ۷۳۸ ق

دجمشید بن طاهرشاه‌میر سواتی حکومت پر کشمیر .

۱۳۳۹ م ۷۴۰ ق

دبابا هوتك دتولو زوی دپښتنوقائد اوشاعر وفات .

د ابو الفضل خواجه قطب الدین یحیی جامی صوفی او عالم وفات‌په هرات‌کی اود فیروز آباد په دروازه کی ښخیده (یکشنبه ۲۱ جمادی الاخری) .

دعلاء الدین علی شیر بن طاهر سواتی پاچهی پرکشمیر تر ۷۵۳ ق پوری .

۱۳۴۰ م ۷۴۱ ق

دشیخ الاسلام ابو نصریحیی بن ابو الفضل محمود بوزجانی جامی وفات په هرات‌کی اوپه دروازه‌فیروز آبادکی‌ښخیدنه (پنجشنبه ۲۱جمادی الاخره) ملك معز الدین کرت دده پرهدیره یوه‌ودانی جوړه کړه .

۱۳۴۱ م ۷۴۲ ق حدود

دعلی بن محمد بن ایدمرجلد کی کیمیاوئی عالم مؤلف دژوند وخت . جلدك دخراسان یوکلی‌ودوه فرسخه له‌مشهده لیری)

۱۳۴۱ م ۱۳ صفر ۷۴۳ ق

سلطان معزالدین حسین کرت په زاوه کی امیر مسعود سربداری‌مات کی .

۱۳۴۱ م ۷۴۳ ق

دشیخ قوام الدین محمد بسطامی وفات اود هرات په خیابان‌کی دامام فخر رازی په هد یره کی ښخ سو (رجب) .

دمحمد بن عثمان خراسانی مفسر اومحدث د لطایف التفسیر دمؤلف

وفات .

۱۳۴۳ م ۷۴۴ ق

دخراسان دعیار خواجه قوام‌الدین حسن وفات (جمعه ۷جمادی‌الثانیه).

۱۳۴۶ م ۷۴۷ ق

ملك تاج الدین بن محمد بن‌رکن الدین محمود دسیستان مقامی پاچا په نیمروز کی کښیښوست او ملك قطب الدین مرسو .

۱۳۴۷ م ۷۴۸ ق

مولانا سعدالدین تفتا زانی‌هروی خپل‌کتاب (مطول) دسلطان معزالدین حسین کرت په نامه په هرات کی وکیښ .

۱۳۴۸ م ۷۴۹ ق حدود

شیخ ملکیار د بابا هوتك زوی پښتو شاعر خپله د ترنك عشقی سندره وویله (ولادتئی ۷۱۵ ق) .

۱۳۴۹ م ۷۵۰ ق حدود

شیخ کته بن شیخ یوسف بن شیخ‌متی‌خپل کتاب (لرغونی‌پښتانه) وکیښ، چی څینی پښتو قدیم اشعار ئی پکښی ولیکل .

ملك سلیمان څیرك بن عیسی ابدالی قبایل دکسی غره څخه د قندهار سیموته راوستل.

درکن الدین صاین هروی شاعر دژوند وخت .

فخر الا سلام قطب الدین نسابه رغندی خراسانی مختصر شا فی په طب کی تالیف کی ء .

مولا نا عصامی د هند د افغانی شاهانو تاریخ فتوح السلا طین نظم کیء (طبع بنگلور۱۹۴۸م)

۱۳۵۰ م ۷۵۱ ق

په هرات کی دملك معزالدین‌کرت له‌خوا دبرامان دمدرسه سبز جوړول تمام سوه .

سلطان محمود بن شاه علی د سیستان دصفاری کهول څخه په نیمروز کی اقتدار وموند .

۱۳۵۲ م ۷۵۳ ق

ملك باقر دغیاث الدین محمدکرت زوی دهرات حکمدارو .

دشهاب الدین‌بن علی شیرسواتی پاچهی پر کشمیر .

امیر قزاغن له هراته ماورا النهر ته ولاړ .

په سیستان‌کی ملك شهاب الدین پرتخت کښینو ست .

۱۳۵۸ م ۷۶۰ ق

دمولانا امام فصیح الدین محمدبن محمدبن علاء مروی حنفی زیږ یدنه په مروکی (یکشنبه ۱۷ محرم) .

شیخ ابو سعید بن محمد طوسی دامام محمد غزالی له‌پښته دهرات‌په مصرخ‌کی دامیر حسینی له‌قبره‌سره ښخ سو .

ملك بارك دڅیرك زوی دقندهار دابدالی قبیلو مشرو .

۱۳۵۹ م ۷۶۱ ق

امیر تیمور په ماوراء النهر کی حکمران وپیژاند سو .

۱۳۶۳ م ۷۶۵ ق

امیر حسین گور کان دهنډوان

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کلاشمالی خوا جوړه کړه .

په هرات کــی زلزله وسوه اود مسجد جامع پیش طاق ونړیدی .

۱۳۶۵م ۷۶۷ق

دکروخ دغــار دمسجد ودانــی د ابو الحسین **محمد بن محمد بن‌محمد** بن محمد ابی بکر کرت له خوا.

۱۳۶۸م ۷۶۹ق

دامیر محمود بن امیر یمین‌الدین طغرائی (ابن یمین)دخراسان‌داخلاقی شا عر وفات . (۸ جمادی الاخــری ۳۰ جنوری) .

۱۳۶۹ م ۷۷۱ ق

امیر تیمور لنگ په‌ماوراء النهر کی امیر حسین مات کیٔ اوپه (صا حبقران) مشهور ســو ، دده سلطنت تر ۸۰۷ ق پوری‌و .

امیر تیمور بلخ‌ونیوی اوددغه‌ځای امیر حسین گور گان ئی وواژه اود بلخ زړه کلائی ونړوله. اوخلك ئی قلعه هندوان ته راوستل .

ملك بهرام په سیستان کی مــړ سو .

۱۳۶۹ ــ ۱۳۸۱ م ۷۷۱ــ ۷۸۳ ق

دملك غیاث الدین پیر علی کرت دمعزالدین دزوی سلطنت په هرات کی .

۱۳۸۲ م ۷۷۲ ق

د قطب الدین بن طاهر شاه میر سواتی سلطنت پرکشمیر تر ۷۸۸ق پوری .

۱۳۱۴ــ ۱۳۷۲ م ۷۱۴ــ ۷۷۳ ق

دعمر بن اسحاق بن احمد غزنوی فقیه او حکیم او مؤلف اود مصر د قاضی دژوند دوره .

۱۳۱۶ ــ۱۳۷۴م ۷۰۶ ــ۷۷۶ ق

دعبدالله بن محمدبن احمد حسینی نشا پــور ی حنفی فقیه او اصولی (جمال الدین نقره کار) دشرح‌المنار دمؤلف دژوند دوره .

۱۳۷۵ م ۷۷۷ ق

سلطان شاه خطاط **په‌رقاع تعلیق** خط دسلطان غیاث الدین **محمدکرت** په امر دهرات دمسجد جامع **پرهفت** جوش لوښی باندی تاریخ ولیکه .

فصیح احمد بن جلال الدین **محمد** خوافی‌هروی‌د (**مجمل فصیحی**)لیکوال په هرات کی وزیږید .

۱۳۷۶ م ۷۷۸ ق

دمولانا جلال‌الدین‌محمود مرغابی‌زاهد وفات اود هرات دمرغاب په کلی‌کی ښخیدل .

۱۳۷۷ م ۷۷۹ ق

شاهرخ میرزا دامیر تیمور زوی وزیږید (پنجشنبه ۱۴ ربیع‌الثانی) .

په‌هرات کی دخواجه **نظام الدین** داؤد تاج الدین احمدپه سعی‌دخواجه ابوالولید احمد مزار جوړ کړسو .

۱۳۷۸ م ۷۸۰ ق

ملك غیاث الدین پیر علی کرت د هرات کلابیا جوړه کړه .

۱۳۸۰ م ۷۸۲ ق

امیر تیمور لنگ دماوراء النهرتر نیولو وروسته تر دریای آمو راتیر سو، اندخود، سرخس، فوشنج ئی ونیول .

امیر تیمور خپل زوی میرا نشاه

دخراسان په حکمرانی او فتح کولو وگوماره

په اندخود کی‌دباباسنکو درویش دژوند و خت چی قبرئی هم هوری دی .

دملك القضاه قاضی جلال الدین محمود امامی دهرات دقاضی وفات اوپه گازرگاه کی ښخیدل .

۱۳۸۱ م ۷۸۳ ق

امیر تیمور هرات ونیوی او دهغه ښار کلاوی‌ئی‌ونړولی، دکرت‌دکهول پاچهی پرپیر علی ختمه سوه .

ملك پرپل دځیرك زوی دقندهار دابدالیانو مشرو .

۱۳۸۲ م ۷۸۴ ق

دمحمدبن‌محمدبن‌علی نشاپوری‌خطیب اود مصر دمفتی وفات په مصر کی. دی د شرح التعجیز فی‌الفقه مؤلف دی .

ملك قطب الدین بن عزالدین بن رکن الدین محمود دنیمروز امیرو .

امیر تیمور نشاپور ونیوی.

۱۳۸۳ م ۷۸۵ ق

امیرتیمور اسفزار،فراه، سیستان ونیول، بست اوقندهارئی وران‌کړل اود شمالی او غربی افغانستان پاچا سو .

امیرتیمور دقندهار حکمرانی امیر سیفل برلاس ته وسپارله .

دشیخ سیف الدین خلوتی هروی زاهد وفات اود گازرگاه دپله سره ئی په هرات کی ښخیدل .

۱۳۸۴ م ۷۸۶ ق

ملك غیاث الدین پیرعلی اخرنی کرت پاچــا اودده ورور ملك محمد سرخس او امیر غوری بن ملك پیر علی په سمرقند کی دامیر تیمور په حکم ووژل سوه. (دپنجشنبی مابنام ۱۰ ربیع الثانی)

۱۳۸۵ م ۷۸۷ ق

بابا سنگوی ولی په اندخوی کی وفات او ښخ سو .

۱۳۸۶ م ۷۸۸ ق

شاه شاهان تاج الدین بن قطب الدین دسیستان پادشاهو .

سکندر شاه بن هندال بن طاهر سواتی دکشمیر پاچاو تر ۸۱۳ ق پوری .

۱۳۸۸م ۷۹۰ق

امیر تیمور د فارس له فتو حاتو څخه راستون سو .

احمد هــروی خــطاط د عجایب المخلو قات یــوه خطی نسخه پــه نستعلیق خط دربیع الاول په لومړی ورځ ولیکله. (دپاریس ملی‌کتابخانه)

۱۳۸۸ م ۷۹۱ ق

ملك پیرمحمدبن ملك غیاث‌الدین پیر علی دمیرزا میرانشاه بــن امیر تیمو ر په حکم په هرات کی وواژه سو .

۱۳۲۷ــ ۱۳۸۸م ۷۲۸ــ ۷۹۱ ق

دبهاء الدین محمدبن احمدنقشبند فاروقی لوی صوفی اود نقشبند ی طریقی دمؤسس دژوند دوره .

۱۳۸۸ م ۷۹۱ ق

دشیخ زین الدین ابوبکر تایبادی وفات چی په تا یبا د کی ښخ دی (پنجشنبه ۳۰ محرم).

(c) Ketabton.com: The Digital Library

دمولانا علی بدر دهرات د شاعر دژوند وخت .

۱۳۸۹ م ۷۹۲ ق

دمحمد بن عثمان بن محمدزوزنی دشرح تلخیص المتاح دمؤلف‌وفات

۱۳۹۰ م ۷۹۳ ق

د سعد الدین مسعود بـن عـمر تفتازانی هروی لوی عالم او مولف وفات په سمر قند کی او‌په‌سرخس کی ښخیدنه. (ولادت ۷۱۲ ق) .

۱۳۹۳ م ۷۹۶ ق

د مولانا جـلال الدین محمد بـن نصیر الدین‌یحیی وفات اوښخیدنګ دهرات په خمچه آبادکی (پنجشنبه ۲۵ ذیحجه) دی دفصیحی خوافی‌پلار دی .

شهزاده ابراهیم سلطان دشاهرخ زوی وزیږیدی دی لوی خطاط هـم دی .

۱۳۹٦ م ۷۹۹ ق

شاهزاده با یسنقر دشاهرخ زوی وزیږیدی (جمعه ۱۱ ذیحجه) دی یو هنر مـند خطاط او عـلم پالونکی شهزاده و .

د امیر تیمور په فرمان دخراسان حکمرانی دده زو ی میرزا شا هرخ بهادرخان ته وسپارله سوه

۸۰۰ق

اپریل ۱۳۹۸ م رجب ۸۰۰ ق

امیر تیموردترمذ، خلم، سمنګان، بغلان‌له‌خوا اندراب ته راغی‌اوله دغه ځایه ئی پرکتور (کافرانو) باندی د خاواك له‌خوا حملی وکړی (رمضان)

۱۳۹۸ م ۸۰۰ ق

امیر تیمور دخاواك او پنجشیرله خوا کابل ته راورسیدی .

په‌سیاه پو شو کا فرو کی‌یی یوه ک[illegible] جوړه کړه اولښکرئی پکښی‌کښینو[illegible] (ذی قعده) .

امیر تیمور دپنجشیرله‌خوا پروا[illegible] ته‌راغی اویوه لویه‌واله (جوی ماه[illegible] ګیر) پنځه فر سخه یی دغور بن[illegible] له‌روده وکښله (ذی‌قعده)

ملك محمد دلشکر شاه او غان[illegible] وزور امیر تیمور ته پناه ور وړه او[illegible] ایریوب دکلا ودانـول شرو سوه (ذی قعده) .

چهار شنبه دذیحجی لومړی ور[illegible] امیرتیمور له کابله دکورم دایر یاب[illegible] (ایریوب) خواته رهی سو. په ۱۸ ذیحجه دشنبی پـه ورځ د شنوزان[illegible] دری ته ورسیدی او په ۲۱ ذیحج[illegible] سه شنبه‌دنغر کلا ته و رسیـدی او[illegible] هغه‌ئی ودانه کړه .

امیر تیمور خراسان تـر غـور[illegible] پوری خپل زوی شاهرح ته وسپاره.

امیر تیمور خپل لمسی پیر محمد[illegible] دکابل او غزنی اوقندهارحکمران کی‌[illegible] اوهغه تراباسین پوری‌دکوه سلیمان افغانان سره وکوتل، اواچه اوملتان ئی‌دلوړ سند په وادی کی ونیول .

په کورم کی دلشکر شاه اوغانی‌او موسی او غانی‌دبنګښو دمشرترمنځ دایر یوب پرکلا باندی جنګ اود لشکرشاه او غانی وژل او دایریوب کلا ورانول. دقندهار په سیمو کی دملك حبیب بن پوپل مشری په ابدالی قبیلو باندی. د شیخ‌الاسلام ظهیرالدین خلوتی هروی وفات اوپه هرات کی‌ښخیدل ،خواجه‌تاج‌سلمانی

هروی دتعلیق خط په خر ا سان کی رواج کیء .

۱۳۹۷، ۱٤۹٤ م ۸۰۰، ۹۰۰ق

په خراسا ن کی شپږ دوله خط (اقلام ستته) رواجیدل. نسخ، ثلث مناشیر، محقق ، رقاع، ریحان. علاوه پردی دنسخ او تعلیق اوځخه نستعلیق‌هم وزیږید. دکنردسلطانانو داقتداروخت له ننګرهاره‌تر کشمیره پوری چی مرکز یی‌دکنړ دپیچ‌دره‌وه. ذ۸۰۰ ق ، په حدودکی له دوی‌ځخه سلطان پکهل بن کهجامن ین‌هندو حکمران و.

۱۳۹۸ م ۸۰۱ ق

امیر تیمور داورکزو- ترکانو او برمل او غانانو ترایلولو وروسته په جمعه لومړی محرم ۸۰۱ ق کال‌دنغر له‌کلا ځخه دبنوخواته رهی سو،اوپه ۱۲ محرم سه شنبی تر دریای سند واوښت .

(۲٤ سپتمبر ۱۳۹۸م)

امیر تیمور دهند په‌فتح کی ۱۲ازره سپاره افغانان‌دملك بهاءالدین‌جلوانی اوملك یوسف سروانی اوملك‌حبیب نیازی په مشری بیولی وو .

۱۳۹۹ م ۸۰۱ ق

امیر تیموردهندترنیولو وروسته په ۲ رجب سه شنبی دریای سندته راورسیدی‌اودکښیتیو پرپله راووښت په چهار شنبی ۳ رجب بنو ته‌راغی اوپـه سه شنبی ۹ رجب د کـرماچ (کورم) له خوا پروان ته ولاړ،اوپه شنبی ۱۳ رجب تر کوتل شیبر تیر سو، په ۱۹ رجب سمنګان ته ولاړ، اوپه یکشنبی ۲۱ رجب ترمذ تـــه واوښت .

دامیر تیمور په حکم دشاهر خ لپاره په هرات کی دباغ شهر قصر جوړ سو .

دقاسم بن حسین غزنوی فقیه د فتاوی النتـف الـحسان د مـؤلف وفات .

دابو القاسم محمدبن محمدزوزنی فقیه دالنصاب فی‌الفقه د مو لــف وفات .

۱٤۰۰ م ۸۰۲ ق

خواجه‌علاءالدین محمد عطارنقشبندی په دره چغیان کی درستاق شرق‌ته وفات اوښخ سـو (چهار شنبه ۲۰ رجب) .

دامیر تیمورپه حکم مولانا محمد کاخکی او قطب الدین نایی اوحبیب عودی اوعبدالمومن ګوینده دموسیقی استادان په‌دار کړل سوه .

۱٤۰۱- ۱٤۰۵ م ۸۰٤- ۸۰۸ ق

ددلاور خان حسین‌غوری سلطنت دهند په مالوه کی .

۱٤۰۲ م ۸۰۵ ق

ملك قطب الدین بن تاج الدین‌بن قطب الدین پـه نیمروز کـی سـکه ووهله .

۱٤۰٤م ۸۰۷ق

امیر تیمور خواجه فخرالدین احمد طوسی او احمد بـن شیخ حسن د هرات دمالیاتو پردیوان مقرر کړل، اوعلی شاه ګربه پخوانی دیوان‌بیګی ئی په دارکیء او دوولس تنه‌مشران ئی له‌هراته وایستل .

مولانا سید حسام الدین هروی‌په (جمعه غره ر جب) او مولانا محمود

حلاج هروی وا عظ په (۱۷ذیقعده) پههرات کیږ فات سو ل .

امیر تیمورلنګدلوئی امپراتوری نرجوړولو وروسته ۷۱ کلن په اترار ی مړسو (۱۷ شعبان) اوپهسمرقند کی ښخ سو .

ده ګردهافغانستان نیولیؤ اوددی خوا حکمران پیرمحمدبن جهانګیربن تیمورو .

شاهرخ میررا دامیر تیمور زوی په هرات کی پرنخت کښیناوست ، دی دشرق لـوی هنر پالونکی پاچا دی .

پهدغهکال دسلطان علی سبزواری ښوربنت هم آرام کړ سو .

۱۴۰۴ـ۱۴۴۶ م ۸۰۷ـ۸۵۰ ق

دسلطان شاهرخ بهادر بن امیر تیمور دسلطنت دوره (پایتخت ئـی هرات) .

۱۴۰۴ م ۸۰۷ ق

دشاهرخ په حکم امیر جلالالدین فیروز شاه دهرات کلا او امیر سید خواجه دطوس کلا بیا جوړه کړه . په سبزوار کی دسلطان عـلی بـن مسعود سبزواری او پیرك بغاوتاود طوس دحاکم امیر سید خواجهلهخوا ددوی ماتول

دمحمد بن احمد بن محمدبسطامی شافعی صوفی دتذکرةالمرید دمؤلف وفات .

۱۴۰۵ م ۸۰۸ ق

شاهرخ خپل مخالفان لـه بیخه وکښل اودده زوی میرزا الـغ بیګ اندخود اوشبرغانونیول اودخراسان حکمران سو .

امیر سلیمان شاه چی پهسرخس کی دشاهرخ پـه فرمان حکمران په خراسان کی یاغی سو، شاهر ددهمقابلی ته ولاړ، خوهغه سمرق ته وتښید او شاهرخ په کلات کـ دده کلاورانه کړه، بیرته هرات راغی (۷ جمادی الاولی) .

میرزا سلطان حسین چی د مو لهخوا دامیر تیمور کړوسیؤ پـ خراسان کی یاغی اونیول سوی پههرات کی ووژل سو .

نشاپور په زلزله وران سو .

امیر سید خواجه بنشیخ علی بهاد دطو س حکمرا ن سو .دخوا ج شهاب الدین بنناصر الدین لطف الله هروی وفات .

سید خواجه په طوس کییاغی س اوشاهرخ ورغی اوهغه ئی وتښتاو (۸۰۹ق) او استرا بادئی ونیوی .

۱۴۰۵ـ۱۴۳۴ م ۸۰۸ـ۸۳۸ ق

دهوشنګ الپ خان بن دلاورخا غوری سلطنت دهند په مالوه کی .

۱۴۰۶م ۸۰۹ق

ملك صالح دملك اسماعیل زوی په غور کی وښوریدی خود شاهر امیرانو لقمان برلاس او امیر حسی جاندار هغه وځابه .

دمحرم په لومړی ورځ شاهـر لههراته دطوس خواته رهی سو، ا تول خراسان ئی میرزا الغ بیك ت وسپاره، مولانا جلال الدین صدرئ ساری تهپهسفارت واستاوه اوبیرت هرات تهرا غی (٤ جمادیالاو لی).

په بلخ کی پیرعلی تـاز دمیرزا پیر محمد بن جهانګیر بنامیرتیمور پیشکار راولاړ سو اومیرزا پیرمحمد ئی مړکی ء.

شیخ محمد طغرایی هروی خطاط په اعلی ثلث خط یوقرآن وکیښی .

دجام (بردویهکلی) په جنګ کـی شاهرخ پرمیرزا عـمر بهـادر بـن میرانشاه کـور ګـان بـریمن سو (دوشنبه ۹ ذیقعده ۸۰۹ ق)

میرزا عمر چی په بادغیس کـی نیول سویؤ مړسو، اوپه هرات کی دامام فخر رازی په هدیره کی ښخ سو لا(۲۵ ذیقعده) .

د هــر ا ت عید ګا ه د خواجه غیاث الدین سالار په اهتمام جوړه سوه. دفتح آباد والهدادوان او تیزان پر بلوك په هرات کی جاری سوه. په هرات کی کاختی اوګرانی وه .

۱۴۰۷م ۸۱۰ ق

پیرعلی تا زپه بلخکییاغیسوخوچی شا هرخ ورغی نو پیر علیپههندو کش ننوت او شاهرخ ټول شمالی افغانستان تر تخار ستانه و نیو او

میرزا قیدو دپیر محمد زوییی هلته حکمران کیء . یوسف امیریدهرات خطاط او شاعر او مذهبپه هراتکی د۱۹ مینا تورو سره یوه کلیله دمنه وکښله (استا نبول) دشا هرخپه فر مانحصار هندوان بیا جوړهشوه .ند خو داو شبرغان امیرزاده سیدی احمد بن عمر شیخ ته وسپارل سوه.

شاهرخ لههراته دماز ندران په دوهم سفررهی سو او دهغهځای تر سمو لو وروسته په ۹ذیقعده هرات ته راستون سو.

پههمدغه وخت پیر علی تاز چی دبد خشانه یی پر بلخ حمله کړیوه ووژل سو او سریی هرات ته راواستول سو . دمرو ښار بیا ودا نو ل.

~~ستول سو~~

دسلطان بهرام بن کهجامن کنړی حکمرانی پر ننګرهار تر کشمیره.

۱۴۰۸ م ۸۱۱ ق

خواجه شمسالدین محمد سمنانی له دیوان اعلی څخه معزول اوپرځای ئی خواجه محمد طاهر مقررسو.

سید فخر الدین محمد او امرعلی شغانی پـه ګـډه پـه وزارت مقرر سـول .

خواجه غیاثالدین سالار سمنانی دسید فخر الدین په لمسون وواژه سو .

دهرات پهباغشهرکی دشهزادګانو دختنه کولو لـوی جشن وسـو . (دربیع الثانی اواخر)

شاهرخ پـه جمادی الاولی کـی پر سیستان حمله وکړه اود هلمند دری بندونه یی وران کړه اودزره ولایت وچاووران سو، شاهر خشاه اسکندر د شاه علی زوی په فراه او پهلو ا ن جما ل پــه او ك کی مقرر کړل او پخپله هرات تـه ولاړ (دشعبان سلخ) .

شاهرح په فراه کی ینـا لتګین

مطیع کی اوداوك اوجوین کلاوی یی تر
سیستانه ونیولی .

دخطای دپاچا ایلچیان هرات ته
راغله اود شاهرخ دربار ته ئی دامیر
تیمور دمرگ تعزیت او تحفی وړاندی
کړی (رمضان) .

شاهرخ دشوال په میاشت د
بادغیس له لاری ماوراء النهر ته
ولاړ، اود حصار تر سیمی پوری یی
ټول هغه مملکت ونیوپه (۲۷) ذیحجه
سمرقند ته ولاړ .

حسن بن محمد نشاپوری (نظام
اعرج) دریاضیاتو او هیئت پوهاند
شرح التذکره للطوسی په علم هیئت
کی تالیف کړه .

۱٤۰۹ م ۸۱۲ ق

شاهرخ ټول ماوراء النهر تر
مغلستان پوری خپل زوی الغ بیگ
ته وسپاره، او پخپله هرات ته
ولاړ. په همدغه کال مقرر سول :

حصار شادمان ته میرزا محمد
جهانگیر بن میرزا محمد سلطان .
کابل او قندهار ته تر دریای سند
پوری: میرزا قیدو د شاهرخ زوی.
بلخ او تخارستان تر بدخشانه :
میرزا ابراهیم د شاهرخ زوی .
سیستان ته: شیخ زین الدین
خوافی .

د شاهرخ په حکم دمرو ښاربیا
ودان سو، اود اوبو بندئی له مرغابه
وتاړه سو، او شاهرخ پخپله مروته
ولاړ، او ترلوی اختر وروسته هرات
ته راستون سو .

امیر نیک پی شاه بدخشانی هرات

ته پناه راوړه او شیخ زین الدین
خوافی سیستان ته دروغی اوسمون
لپاره ولیږل سو، اوشاه نصرت
سیستانی چی په طوس کی بندی ؤ
بیرته خپل پلار شاه محمود ته
سیستان ته واستول سو .

د مولانا شهاب الدین عبدالحق
طوسی وفات (شوال) .

۱٤۱۰ م ۸۱۳ ق

په قندهار کی دامیر ترمان پیر
محمد بن امیر کتلو (پیرك) او مو دود
گرمسیری ترمنځ ونښت او دواړه
هرات ته راوغوښتل سوه، اودقندهار
مشری دشاهرخ له خوا پیر لك ته
وسپارله سوه مودود په دربار کی
مقرر سو .

شاهرخ خپل زوی میرزا بایسنقر
په هرات کی قایم مقام پریښو اوپه
۱٤ محرم ماوراء النهر ته رهی سو،
او امیر شیخ نورالدین ئی دسمرقند
په سیمه کی مات کی اوپه ۱۱ ربیع
الاول ئی سمرقند ونیو ، اود ربیع
الاخر په اوله کی هرات ته راغی .

په هرات کی دشاهرخ په حکم د
یوی مدرسی او خانقاه ودانی پای
ته ورسیده . اود ښار سرپوښ
بازارونه اوچارسو جوړ سول. د
مدرسی مدرسان مقرر سول :

مولانا جلال الدین یوسف حلاج،
مولانا نظام الدین عبدالرحیم باراحمد
مولانا خواجه ناصر لطف الله.
شیخ الاسلام خواجه علاالدین علی چشتی
دشاهرخ په فرمان دهرات دخانقاه

(c) ketabton.com: The Digital Library

شاهرخیه مشر سو .

په هرات کی دشرقی شمال خواته
دباغ سفید سره دشاهرخ په فرمان
یو نوی کوشك او باغ جوړ سو .
(جمعه ۲٤ ذیقعده) .

مولانا شهاب الدین فضل الله د
هرات د دار القضا کاتب وفات
سو .

۱٤۱۰– ۱٤۱۷– م ۸۱۳ ۸۲۰ ق

علی شاه امیرخان دسکندر زوی د
هندال لمسی دشاه میر سواتی
کړوسی دکشمیر پاچاو .

دمولانا حافظ جلال الدین محمدبن
ناصر الدین لطف الله وفات او د
هرات په خیابان کی دامام رازی په
هدیره کی ښخیدل (٤محرم)

۱٤۱۱ م ۸۱٤ ق

دهند دپاچا خضر خان له خوا د
ملتان قاضی دشاهرخ دربار ته د
سفیر په توگه راغی او په بادغیس کی
شاهرخ ولیدی .

امیر شیخ نورالدین دوهمه پلا په
ماوراء النهر کی ونښورید او شاهرخ
په ۲۱ جمادی الاولی ترآمو واوښت
او سمرقند ته ورسید، خوامیر شاه ملك
دهرقداق په و سیله امیر نورالدین
مړ کی، اوشاهرخ بیرته هرات ته
راغی او بیا مشهد ته ولاړ .
(۹ ذیقعده)

دمولانا شمس الدین محمد ظهیر
وفات اود هرات په خیابان کی
ښخیدل

دمولانا شیخ اسماعیل خوارزمی
وفات په هرات کی (رمضان) .

۱٤۱۲ م ۸۱۵ ق

شاه بهاء الدین دبدخشان حکمران
یاغی سو، خود شاهرخ لښکرو دی
دپامیر خواته وتښتاوه اودده ورور
شاه محمود ئی پرځای کینیناوه .

وروسته میر زا سیو غتمش د
بدخشان حکمران وټاکل سو .

شاهرخ په ذیقعده کی مشهد ته ولاړ
اومودودگر مسیری چی له هراته
تښتیدلی ؤ بلوڅانو وواژه.دخطا دپاچا
دای منك خان ایلچیان او مکتوب د
شاهرخ دربار ته راغله اوله هراته
شیخ محمد بخشی دسفیر په ډول د
شاهرخ له فرمانه سره خطا ته
واستول سو .

دروم ایلچی محمدقرامان دسوغاتو
سره هرات ته راغی، دغسی همله
بدخشانه دشاه بهاء الدین بدخشانی
ایلچی راغی .

خوارزم هم دشاهرخ په سلطنت
کی شامل سو. پیرك قندهاری مشر
دشاهرخ حضورته راغی .

د مولانا عبدالله بن قاضی
جلال الدین محمود د هرات دقاضی
وفات اوپه گازرگاه کی ښخیدل
(محرم)

شیخ صدرحیدری دهرات دخانقاء
ملك مشر وفات اود فیروز آباد په
دروازه کی ښخ سو .

ملك قطب الدین علی بن ملك محمود
له سیستانه هرات ته راغی اوشاهرخ
ته ایل سو .

دسلطان تومنا کنړی اقتدار له
ننگرهار ه ترکشمیره .

۱٤۱۳ م ۸۱٦ ق

دهرات حصار اختیارالدین جی

(c) ketabton.com: The Digital Library

ملك فخرالدين كرت جوړ كړۍ اود تيموړ په حملو كې وران سوۍ د شاهرخ په حكم بيرته ودان‌سو .

شاهرخ دمازندران په‌سفر ولاړ .

خواجه عبدالقادر گو ينده دهرات لوى موسيقى نواز خپل كتاب‌مقاصد الالحان دشا هرخ په نامه وكيښ.

عبدالرزاق بن‌اسحق‌سمرقندى عا لم او مورخ دمطلع سعدين مؤلف پــــه هرات كى وزيږيدى. (۱۲ شعبا ن).

۱۴۱۴ م ۸۱۷ ق

شاهرخ تو ل‌ا يرا ن‌تر شيراز ه او اصفها نه او تبر يزپورى ونيوى او داصفهان په‌حكمرانى ميرزا ر ستم بن عمر شيخ، دهمدان اولرستان‌په حكمرانى ميرزا بايقرا، دشيراز پــه امارت ميرزا ابراهيم سلطان مقــرر سول .

ملك قطب الدين دشاه على زوى له‌سيستانه هرات ته ولاړ (رجب) .

خواجه قوام الدين شيخ محمد بن مجدالدين خوافى دسيد فخر الدين وزير په لمسون ووژل سو .

شاهرخ دعراق له‌سفره هرات ته راغى (۱۲رجب) هشهد اود خراسان ښارونه تراستر آباده بــا يسنقــــر ميرزا ته وسپارل سوه .

مولانا عبدالرحمن جامى دجام په خرجرد كى دشعبان په ۲۳ شپــه وزيږيدى .

۱۴۱۵ م ۸۱۸ ق

دشاهرخ په فرمان ابيوردسملقان ترمازندران اوجرجان پورى ميرزا

بايسنقر ته وركړل سوه .

دهرات داختيارالدين كلادشاهرخ پــه فرمــان بيــا جــوړه ســوه . (ربيع الثانى)

شاهرخ دكرمان په سفر ولاړاود محرم ۸۱۹ ق پــه منځ كــى بيرته هرات ته راغى .

خواجه نظام‌الدين احمد بن داؤد دهرات‌په ديوان‌كى دسيد فخرالدين محمد وزير سره مقرر سو .

۱۴۱۶ م ۸۱۹ ق

ميرزا بايسنقر ته دشاهرخ‌فرمان صادر سو چى دهرات دديوان اعلى پرمسند كښينى اود خلكو شكايات واورى .

ځكه چى پــه قندهار كــى ميرزا قيدوته دده نوكران ياغيان‌سوه، نو امير نوشيروان دلسو زرو لښكرو سره له‌هراته دده كومك تهو لاړ.

شاه نيك پى له‌بدخشانه هرات‌ته راغى اودهغه ځاى په حكمرانى‌ميرزا سيور غتمش د شاهرخ زوى مقرر سو. (جمادى الاخرى) .

خواجه علاء الدين شغانى په‌وزا رت مقرر سو (۱۸ رجب)

ددايمنگ خان دخطا دپاچا ايلچيان بياهرات ته راغلل اوډيرى تحفى‌ئى شاهرخ ته راوړى. (ربيع‌الاول) .

شاهرخ قندهار ته دسيفل‌قندرهارى دزوى اوملك محمد دشخړى لــپاره ولاړ (۲۲ شعبان) اود برمل پښتنانه او خربنوانى افغانان ده تــه راغلل (۳رمضان) .

شاهرخ دقندهار دلنگر په كلى كى بابا حسن ابدال (باباولى) وليد

اودغه كلى ئى ده‌ته‌وقف‌كيء.

۱۴۱۷م ۸۲۰ق

په قندهار كى دسيفل دزوى او ملك محمد تر منځ شخړه‌پيښه سوه او تو لو آفغانانوله قندهاره‌تر درياى سنده ښو رښتوكى شاهرخ دصدر عالى ابراهيم په‌مشرى دبدخشان او سيستان او هرات دلښكرو سره‌پر قندهار ورغــى او خلــك ئــى مطيع كــړه .

امير قوام‌الدين‌محمدبن عمادالدين سنجانى په‌خواف‌كي مړسو.(۱محرم)

شاهرخ قندهار ته‌ولاړ اوبايسنقر ميرزائى دهزاره‌وو ايلولو‌ته‌واستاوه او ددوى مشران محمدفيروز ،خواجه آرام، قدم دشاهرخ دربارته راغلل .

امير حسام دقندهار كوتوال او امير عبدالصمد د گــرمسير حكمــرا ن سو .

ميرزا الغ بيگ له ماو راء النهره هرات‌ته‌راغىء (۱۹ربيع الاول) .

سيد مرتضى امير على مروى دهرات په ديوانى مقرر سو.سيد فخرالدين محمد دمخنى وزير په هرات كى مړ سو. (۲۵ جمادى الاولى) .

امير كبير علاء الدين على تر خان او امير غياث‌الدين ترخان په هرات كى‌مړه سول (۲۲ــ رجب).

خواجه غياث الدين پيراحمد بن جلال الدين اسحاق دهرات ديوان‌ته مقرر سو .

د برهان الدين حيدر بــن محمد خوافى هروى مفسر او متــكلم او اديب دوفات حدود .

دشيخ ابو سعيد خلوتى هــروى زاهد وفات اوپه هرات كى ښخيدل (اذى حجه).

۱۴۱۷ــ ۱۴۶۷ م ۸۲۰ــ ۸۷۲ ق

شاه خان زين العابدين بن‌سكندر بن هندال بــن شاه مير سواتى د كشمير پا چا و .

۱۴۱۸ م ۸۲۱ ق

ميرزاقيدو بغاوت‌وكيء اوداوبى‌په ناب كى ونيول سو، نو شاهرخ كابل اوغزنى او قندهار تر سند پورى خپل زوى ميرزا سيور غتمش تــه وركړه .

شاهرخ له‌گرمسيره هرات تهولاړ او ميرزا قيدو چــى ياغى سوى‌و د پلار له حضوره معاف سو .

امير شيخ لقمان او نور اميران بدخشان ته دميرزا الغ بيگ سره واستول سوه ، خــود شيخ ألاسلام علاء الدين‌عطار په‌شفاعت دبدخشا ن خلك معاف اومطيع سوه .

گوهر شاد ملكى دامام على‌بن موسى رضا په مشهد كى‌يولوى‌مسجد جوړ كيء چى كتيبه ئى‌دميرزابايسنقرپه خط ده (اوائل رجب) معمارئى استاد قوام الدين شيرازىۋ، اودا تمام په مراسمو كى پخپله شاهرخ شركت وكيء، اوپه شعبان ۸۲۱ق له‌هراته مشهد ته ولاړ. ددى مسجد ودانى په (۱۲) كاله ختمه سوه چى‌ددنياله ۱۲بهترينو ودانيوڅخه‌شميرل‌كيږى.

شاهرخ دامام على رضا دمر قد په گنبده كى ددروزرو مثقالو طلايــى

(c) ketabton.com: The Digital Library

قنديل وځړاوه .

په مشهد کی یوباغ دشاهرخ په امرجوړسو. شمس‌الدین محمدطاهر اعلی دیوان ته مقرر او بیائی پرځای خواجه شمس‌الدین محمد سمنانی وګومارل سو .

دبد خشان دشاه بهاءالدین زامن وښوریدل اوبیادشیخ الاسلام خواجه تاج‌الدین حسن عطار په شفاعت وبخښل سوه او بد خشان دوی ته و سپارل سو .

۱۴۱۸- ۱۴۸۹- م ۸۲۱- ۸۹۴ق

دمحمد بن محمد بن عبدالله بن **خیضر دمشقی خیضری محدث‌اوفقیه** و مؤرخ دژوند و خت. دی دمو لانا جامی استادواوپه ۸۷۷ ق چی‌مولانا جامی دحج په سفر تللی‌و په دمشق کی داحادیثو اجازت نامه له دهٔخخه واخیسته (عین اجازت‌نامه دخیضری په‌خط دمرحوم ګویا پـه کتاب‌خانـه کی‌وه) .

۱۴۱۹ م ۸۲۲ ق

دخطاد دا یمنك خان پاچا ا یلچیا ن دریمهٔ پلا دهرات دربار ته راغله اود خپل پاچا مکتوبونه‌ئی په فارسی او **اویغوری خط دتحفو سره شاهرخ ته** راوړل .

شهزاده محمد جوکی د شاهرخ زوی‌دمهر نګار آغا سره واده وکیء چی‌دمغولستان دپاچا **محمدخان**لوروه په‌دی ښادی کی دهرات په باغ‌زاغان کی لوی جشن وسو (شوال) .

شاه شاهان‌شمس‌الدین بن‌قطب‌الدین بن‌تاج الدین په‌نیمروز کـی سکـه ووهله .

۱۴۱۹ م ۸۲۲ق

د ملك قطـب ا لـد یــــن علی و فات په نیمروز کی(۱۵محرم).

۱۴۲۰ م ۸۲۳ ق

یوه ډله ایلچیان له هرا ته **خـطا** (غربی چین) ته **واستول سو ه:**

دشاهرخ له خوا شادی خواجه .

دمیرزا با یسنقر له‌خوا سلطان **احـمـد او غیـا ث الدین نقـا ش**

دمیر زا ابراهیم له خوا امیر حســن او پهلوان جمال .

د میرزا سیور غتمش لـه خـوا ارقداق .

دامیر شاه ملك له خوا اردوان.

دشاه بدخشان لـه خوا خواجه تاج‌الدین .

له‌دوی سره ډیر سوداګران هم ولاړل .

ملکه ګوهر شاده له هراته دخپل زوی الغ بیګ دلیدنی لپاره‌سمرقند ته و لاړه (ربیع الاول).

مو لا نا جلا ل ا لد یـن ا فتخا ر چی خپله کتا بخا نه ئی **خلــکــو ته** وقف کړی وه و **فات او د هر ات‌په** خیابان کی‌ښخ سو .

امیر سید احمدترخان **دخراسان‌په حکومت مقرر سو او پخپله شاهرخ** په ۱۵ شعبان دایران په سفر رهی سو اوتر تبریز اودعراق عرب تـر سرحداتوپوری‌یی تولی‌سیمی ونیولی اوپه۱۹شوال هرات ته راغی.**دمطلع سعدین په قول دشاهرخ سلطنت له** خطا (چین) **څخه‌تر‌روم (عثمانی‌ترك)** ودترکستان **له آخره تر هندوستان** پوری‌و .

میرزا الغ بیګ په سمرقند کـی

یوه مدرسه اوخانقاه دارګ سره او یوه رصدخانه دښارپه‌شمالی خواکی جوړه کـړه اود یـوی ډلی پوهانو (غیاث الدین جمشید، معین الدین، صلاح الدین موسی قاضی‌زاده رومی علاء لدین قوشجی) په مرسته **ئــی «زیج الغ بیګی» هم‌ترتیب اوتالیف** کیء. چه **ز یج کور ګانی هم بلل** کیدیء.

مولانا جمال الدین **غوری اومولانا ناصرالدین لطف الله (۲٦ شعبان)** اومولانا شمس الدین **محمد** پارسا بخاری په مدینه او **مولانا یو سف حلاج بن قاسم (۲۲ جمادی الاولی)** اومولانا صفی الله **بن** شهاب الدین خیابانی (۱۹ ربیع الثانی) **و فا ت** سول .

خواجه جلال‌الدین یوسف‌سمعانی وفات اود هرات **په‌ګازرګاه‌کی‌ښخ‌سو**

۱۴۲۱م ۸۲۴ ق

امیر ابدال مجذوب (سید غیاث دیوانه) په‌باد غیس کی وفات سو . (دمحرم آخر) .

دهرات ایلچی مولانا امیر خواجه چی‌دهند دخضرخان دربار ته‌تللی‌و، بیرته هرات ته راغی او یوکرګدن‌ئی هم‌راوړیء. محمد طیب **چی مصر تــه** ایلچی تللی‌ودشوال‌په‌آخر کی‌هرات‌ته راغیء،دغسی هم‌سلطان قوشچی‌چی **دقبچاق دپاچامحمدخان دربار ته‌تللی** و بیرته‌هرات‌ته‌راورسیدیء(ذیقعده).

۱۴۲۱ م ۸۲۵ ق

هغه ایلچیان چی له‌هراته خطا (چین) ته‌په (۸۲۲ق) **تللی وو بیرته** راغلل (۱۱ رمضان) اوخواجه‌غیاث‌الدین نقاشن ددی سفر روز نا **مچه** وکښله چی عبد **الرزاق پخپل مطلع** سعدین‌کی رانقل کړیده .

میرزا ابراهیم سلطـان د فارس حمکران خو ز ستان هم **ونیوی ء .**

شاه‌سلطان محموداوشاه‌ارغون‌شاه دبدخشان پا چهان هرات‌ته دشاهرخ دربار ته‌راغلل(۳صفر). **حافظ مولانا** شمس الدین **محمد** رازی په هرات کی وفات او پـه یزدکـی ښخ سو (۱۲ جمادی الثانیه) .

میرزا ابوالقا سـم بابـر دمیرزا بایسنقر زوی په هرات‌کی وزیرېدی (۱۷ رجب) .

دسید محمد ګیسو دراز بـــن یوسف حسینی هروی عارف‌وفات **د جنو بـی هند پـه ګلبرګه کـی** (۱٦ ذی‌قعده) .

۱۴۲۴ م ۸۲۷ ق

دیحیی بن علی داؤد سجستانی‌د منازل السا ئـرین دشارح دژونـد وخت .

دمولانا شهاب الدین **عبدالله** بن معین الدین باخرزی وفات په مالین کی (سه شنبه ۱۴ ذی‌حجه) .

شهزاده ابراهیم سلطان دشاهرخ زوی په هرات کی یوقرآن په ښکلی جلی ریحان او رقاع خـط وکیښی. (ګنجینه قرآن ،مشهد رضو ی) .

دسلطان ابو سعید **مصورالبم چی** اوس په‌استانبول‌کی‌دی‌نمبر۲۱۵۲ په هرات کی تر تیب سو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱٤۲٤ م ۸۲۸ ق

شیخ قوام الدین تبریزی هر وی په هرات‌کی وفات اود انجیل دولی پر غاړه ښخ سو (صفر) .

دمولانا نظام‌الدین عبدالرحیم بن یار احمد وفات پــه هرات کــی . (۳۰ صفر) .

مولانا ناصرالدین کوسویی وفات اوپه خیابان کی ښخ شو .

مولانا صدر الدین داردو قاضی اود حضور املم په هرات‌کی وفات سو .

مولانا شرف‌الدین علی یزدی چی دظفر نامی تالیف‌ئی په ۸۲۴ ق کی شروع کړی و اوس ئی تمام کیء. (دوه ټوکه) .

میرزا الغ بیگ لــه سمر قنــده مغولستان ته ولاړ، اوتر هغه ځایــه نولی سیمی ئی تصفیه کړی .او په ۱۵ذیحجه هرات ته راور سیدیء .

خواجه غیاث‌الدین پیراحمدخوافی دهرات له دیوان اعلی څخه معزول سو .

شیخ جــمال الدین ابــو اسحاق محدث کازرو نی په هرات کی‌وفات اوپه گازر گاه‌کی ښخ‌سو (چهارشنبه (۱۳ ذیعقعده).

۱٤۲۵ م ۸۲۹ ق

دشاهرخ په حکم په گازرگاه کی دخواجــه عبدالله انصاری د مــزار عمارتونه جــوړ او ډیــری مځکی او اسباب دهغــه ځــای لپاره و قــف سوه .

امیر شاه ملك غیاث الدین دخوارزم حکمران اود شاهرخ ددربار لوی‌امیر وفات اوپه مشهد کی ښخ سو . (دوشنبه ۱۱ ربیع‌الاول) .

یــوی ډلــی عالما نــو د شهزاده بایسنقر په‌امرد فردوسی دشاهنا می یوه‌جامعه نسخه ترتیب کړه اویو ه مقدمه یی پر وکښله چی بایسنقری مقدمه‌ئی بولی.

حافظ قاری عثمان غزنوی دهرات پــه زیارتــگاه کــی وفــات ســو ، (۱۹ شوال) .

سید نظام الدین عبدالحی‌دمشهد دساداتو نقیب وفات سو .

۱۳٦۵– ۱٤۲٦ م –۷٦۷– ۸۲۹ ق

دمحمدبن عطاءالله بن‌محمدهروی‌د مصردقاضی او شافعی‌فقیه او مؤلف‌د ژوند دوره چی په قدس کی وفات ســو. دی دمشارق الانــوار شارح دی .

۱٤۲٦ م ۸۳۰ ق

میرزا سیورغتمش دشاهرخ زوی دافغانستان حکمران په کابل کــی مړسو (محرم) اودهغه ځای حکمرانی دده زوی میرزا سلطان مسعود تــه ورکړه سوه .

دشیخ الا سلام محی الدین محمد غزالی طوسی عالم او زاهد وفــات (۱۵ رمضان) .

احمد لرچی دفضل الله‌استرابادی دحروفی ډلی مریدو دهرات په‌جامع کی شاهرخ په نسس کی پــه چاړه وواهه (جمعه ۲۳ ربیع‌الثانی) خوټپ ئی کاری نه وجوړ سو .

احمدلر اومولانا معروف بغداد ی هروی خطاط ووژل سوه‌اوسید قاسم انوار له‌هراته تبعید سو .

شاهرخ د شعبان په اوله، له هراتــه سمر قند ته رهــــی سو او په (۲۱) رمضان دهرا ت با غ زا غا ن تـــه راغیء.

دهرات د مشهورو طبیبانو مولانا شمس‌الدین آدم اومولانا نظام‌الدین دژوند وخت .

دهرات دگازرگاه بیاودانی .

دحافظ ابرو هــر وی مــؤرخ د زبدةالتواریخ تالیف تــما م سو . (٤ ټوکه) .

محمود بن حسین خوا فی (متوفا ۸۷۵ق) خپل کتاب خاوران نا مــه (خاور نامه) وکیښ .

دمحمدبن عثمان‌بن‌عمر بلخی حنفی عالم دعین العلم دمؤلف وفا ت .

۱٤۲۷ م ۸۳۱ ق

دمولانا قطب الدین داردو دقاضی وفات په تون کــی (چهار شنبه ۳ ربیع‌الثانی) .

شاهرخ له سمرقنده هرات تــه راغیء (۱۱محرم) .

۱٤۲۸ م ۸۳۲ ق

څکه چی امیر سکندر دقرایوسف زوی په آذر بایجان کی یاغی سو ، نوشاهرخ دخپلو لښکرو سره لــه هراته ور رهی سو(یکشنبه ۵رجب) اود سلماس تربری وروسته هرات ته راورسیدیء. (۸ ذیحجه ۸۳۳ق)

دمولانا سیف‌الدین هندوی هروی واعظ وفات‌په‌هرات‌کی (۱۷ شوال).

شاهرخ دهرات پاچا په گازرگاه کی‌دخواجه عبدالله انصاری پر مزار لوئی ودانی جوړی کړی.

په بلخ کی دملکت آغا دمــد رســی ودانی تمامه سوه .

۱٤۲۹ م ۸۳۳ ق

ددنیا بهترین او گرانبها تریــن کتاب شهنا مهٔ بایسنقری په‌هرات کی‌د جعفر خطاط په‌خط او دبهزاد دبایسنقر میرزا پــه امر مصوره او طلاکاری و کښله‌سوه. (موزهٔ‌گلستان دتهران).

دشیخ عبــدالله خــلو تی و فا ت په هرات کی .

مولانا شهاب‌الدین‌عبدالله خوافی هروی (حافظ ابرو) دجامع التواریخ سلطانی (زبدةالتواریخ)مؤلف وفات اوپه زنجان‌کی ښخ ســو، (یکشنبه ۳ شوال) .

دشیخ الاسلام خواجــه خلیل الله بن خواجه محمود وفات (داحمد جام زنده پیل له‌اولادی څخه) .

شمس بایسنقر ی هروی خطاط کلیله دمنه وکښله چی ۲٦مینا توره لری (استانبول نمبر ۱۰۲۷).

دمولانا جلال الدین یوسف بــن ناصرالدین او بهی هر و ی و فا ت (شنبه ۵ شعبان) په هرات کی .

دملك محمدبن خواجه جلال الدین یوسف سمعانی وفــات (چهارشنبه ۳۰ربیع الثانی)په هرات کی .

دشیخ‌الاسلام معز الدین خلیل الله جامی بن جلال الدین محمود جا می وفات (شوال) .

دشیخ الاسلام محمد جزری‌محدث وفات په‌هرات کی (۵ربیع الاول).

۱٤۳۰ م ۸۳٤ ق حدود

شهزاده بایسنقر بن شاهرخ پــه هرات کی په ښکلی او پاخه ثلث‌خط یو قر آن وکیښ (چی څو پاڼی ئی د ایران پــه ملــی کتاب خانــه کــی سته) .

دمرقعات با یسنقری مصور البم‌په هرات کــی وکښل سو، چی ٦۵۰

(c) ketabton.com: The Digital Library

تصویرونه اود شهزاده بایسنقر او ابراهیم امضاوی لری (د استانبول کتابخانه) .

جعفر بایسنقری په هرات کی د بایسنقر لپاره کلیله دمنه وکښله چی ۱۹ تصویره لری (استا نبول ۳۶۲) .

۱۴۳۰ م ۸۳۴ ق

دمولانا رکن الدین محمد خوافی‌وفات اودهرات په گازر گاه کی ښخیدل. (یکشنبه ۲۷ شوال) .

۱۴۳۱ م ۸۳۵ ق

دخواجه صاین الدین علی ترکه اصفهانی هروی وفات او ښخیدل په هرات کی(۱۴ذیحجه)چی دفصوص الحکم شارح اود کتاب مفاحص مؤلف دی .

د مولانا جمال الدین عبدالغفاربن مولانا جلال‌الدین اسحق قاضی‌وفات په هرات کی (۱۹ ذیحجه) .

دعروضی چهار مقاله په هرات کی‌دبایسنقر دکتابخانی لپاره مزینه وکښله سوه (داستا نبول هنر ی موزیم ۱۹۵۴) .

دامیر اعظم ناصر الدین محراب ترخان وفات (۱۳ محرم) په هرات کی .

۱۴۳۲ م ۸۳۶ ق

دانجیل دپله پر سر په هرات کی دمهد علیا گوهر شاد آغامدرسه ا و لوړ عمارت جوړ سو . ددغه خای خطیب مولانا اعظم‌شمس الدین‌محمد بن‌اوحد مقرر سو .

دخواجه نظام الدین عبدالقا در د شاهرخ ددرباری‌او امیرمحمددرویش داروغه وفات په هرات کی.

د مولانا قاری هبة الله وفات په هرات‌کی (پنجشنبه ۳ ربیع‌الثانی).

دمولانا نظام‌الدین یحیی‌بن خواجه کمال الدین خوافی وفات په هرات کی .

په هرات کی استاد فرج ریخته‌گر «کمان رعد» جوړه‌کړه چی ۴۰۰ منه دبره‌ئی غور ځوله داآله دکوه باو لی په شمال کی‌دشاهرخ په مخکی تجربه سوه .

۱۴۳۳ م ۸۳۷ ق

مولانا شمس‌الدین هروی دمولانا معروف بغدادی خطاط شاگرد په هرات کی میرزا بایسنقر و روزلی دغسی هم مولانا جعفر تبریزی او مولانا ظهیر الدین اظهر او مولا نا شهاب الدین عبدا لله او مولانا جلال‌الدین شیخ محمود دمولاناجعفر شاگردان ټول په هرات کی هنرمند خطاطان وو .

شهزاده میرزا بایسنقر بهادر د شاهرخ زوی چی تکړه خطاط اود هنرمندانو پالونکی هم‌ؤ دهرات په باغ سفیدکی‌وفات‌اودگوهرشاد آغاپه مدرسه کی ښخ سو (شنبه ۷جمادی الاولی) .

دمولانای اعظم فصیح الدین محمد علاغوری مشهور فقیه او عالم وفات اوپه‌گازرگاه‌کی ښخیدل (۱۵ جمادی الاخری) .

قاسم انوار د خراسان صوفی شاعر دجام‌په خرگرد کی وفات سو .

۱۴۳۴ م ۸۳۸ ق

شیخ الاسلام محمد بن احمد د هرات په گازر گاه‌کی ښخ سو چی شنخته ئی په اعلی ثلث خط کښلی سوی‌ده .

د هرات دلوی سلطنت وزارت خواجه غیاث‌الدین سیدی احمد بن خواجه نظام‌الدین احمد اندخودی‌ته دشا هر خ په فر مان وسپا ر ل‌سو. شاهرخ دریمه‌پلاله‌هراته دآذربایجان په سفررهی‌سو (۲ ربیع الاول) او په هرات کی امیر نظام الدین په حکومت پرینښو .

خواجه عبدالقادر گوینده دهرات لوی موسیقی نواز او حافظ اوخطاط اوشاعر په هرات کی وفات اوښخ سو.دمقاصدالالحان اوجامع الا لحان ۸۱۶ق او فوائد عشره اوکنزالالحان اوزبدة الا دوار مؤلف .

میرزا سلطان ابراهیم د شاهرخ زوی دفارس فرمانفرما په شیرازکی وفات سو (۴ شوال) .

د بدخشان له شاهانو څخه ارغونشاه مړسو .

په هرات کی وبا اوطاعون پیدا سو (جمادی‌الاخری‌ترذیقعدی پوری)

په‌هرات کی و فیات :

شیخ‌زین‌الدین خوافی‌په (۲شوال) اقضی القضات قاضی صدرالد ین محمد امامی په (۶ شوال) مولانای اعظم ضیاء الدین نورالله خوارزمی‌د هرات دجامع امام په (شوال) مولانا شمس الدین محمد بن سعد الدین تفتا زانی (په‌۸ ذیقعده) مو لا نانظام الدین احمدبن برهان‌الدین خوارزمی په (۵ ذیقعده) مولانا اصیل‌الدین تاج الائمه (په ذیقعده) شیخ ابو سعید محمد کازرونی هروی او مولانا جلال‌الدین قاینی محتسب او مولانا شمس الدین او حدد مد رسهٔ مبز مدرس او قاضی زاده شیخ‌ابوسعید امامی‌اوخواجه‌مجدالدین‌اوشیخ‌الاسلام رکن الدین محمد خیابانی او مولانا کمال الدین حسین بن اسد اوخواجه عبدالقادر گوینده او مولانا نور الدین محمد خطیب غزنوی او مولانا شمس الدین شیخ محمد گرنگی او حافظ علاءالدین محمد هروی‌اوصدر حفاظ عبدالرحیم فوشنجی ..

۱۴۳۵ م ۸۳۸ ق

دکاتبی‌تر شیزی‌شاعر وفات، دی دبهرام وگلندام،حسن‌وعشق‌د مثنوی ناظم دی .

ابراهیم سلطان دشاهرخ زوی په بلخ کی حکمران و. دمحمد غزنین خان بن هوشنگ غوری سلطنت د هندپه مالوه کی. یحیی بن احمد بن عبدالله سهرندی خپل تا ریخ مبارکشاهی دهند دافغانی شاهانوپر احوال وکیښی .

۱۴۳۵ م ۸۳۹ ق

مولانا محمد دشتی دشاهرخ له خواگر جستان ته‌په‌سفارت ولاړ اود گرجستان حکمران اطاعت وکی ججه ئی ومنله .

خواجه غیاث الدین سیدی ا حمد اندخودی لوی وزیر وفات اود هرات دخواجه احمدابو الو لیدپه مزار کی ښخ سو .

۱۴۳۶ م ۸۴۰ ق

شاهرخ دآذربایجان له دریم سفر څخه هرات‌ته راغیء (۲ربیع‌الثانی).
شاه‌سیف‌الدین‌دعمان دکځ‌دهرموز حکمران هرات ته‌راغیء (۲۶شوال).
سلطان محمود شاه خلجی پښتون دهند په مالوه‌کی سکه ووهله .
د مولانا معروف خطاط دشاهرخ دکتابخانی د خوش نویس دڅونـــد وخت په هرات کی .

۱۴۳۷ م ۸۴۱ ق

د هرات پـــه مصلاکی گوهر شاد ملکی ودانی وکړه، چی تاریخ ئی پر ډبره په جلی ثلث خـــط جلال جعفر خطاط کښلی دی (دهرات مو زیم) .
عبدالرزاق سمرقندی‌دهرات مؤرخ رسالهٔ عضدیه د شاهرخ په نا مـــه تالیف او هغه ته‌ئی وړاندی کړه او لکه خپل پلار پـــه دربار کـــی مقرر سو .

د شاهرخ له درباره دهر مـــوزد والی شاه سیف الدین او توران‌شاه ترمنځ روغه وسوه اود طرزك‌كلاشاه سیف‌الدین ته ورکړه سوه .
دشیخ الاسلام ابوبکر بن شیخ محمد خوافی وفات (۹ صفر) .
د مولانا اخی تونی (شیخ محمد) وفات (۱۶ صفر) .
شهزاده سلطان مسعود د کابل والی دغه ښار ته ولاړ .
دمولانا سراج الدین‌ملتانی هروی عالم او زاهد وفات په هرات کـــی (صفر).

ددیوان پـــه امـــارت مـــقرر ســـو .
(۱۸ صفر) .
امیر الامرا شیخ لقمان برلاس وفات اودده ځای‌ئی زوی امیر پیرلقمان ته ورکړسو (۲۲ ربیع الاول) .
امیر ملك حسین با شلیغ‌یساولان مړسو اوپرځای یی زوی امیر فرخ حسین مقرر سو .
امیر بابا مسعود دهرات داختیار الدین دکلا کوتوال مړ سو (جمادی الاولی) .

۱۴۳۸ م ۸۴۲ ق

عارفی هروی خپل مثنوی گوی وچوگان نظم کیء. دی‌په ۸۵۳ق‌مـــړ دی .
سلطان حسین بایقرا دهرات دپل تولگی سره وزیږ یدیء (محرم‌ـــجون ۱۴۳۸).
دصدر مولانا جلال‌الدین لطف‌الله اومولانا شمس الدین محمد بن‌مولانا شیخ علی و فات په هرات‌کی.(جمعه ۲۱ ربیع الاول).
داستاد قوام‌الدین‌معماروفات (غره شعبان) ده په هرات کی دگوهرشاد اغامدرسه او په مشهد کی دگوهر شاد مسجد جوړ کړیؤ .
ملك نظام الدین یحیی بن شمس الدین بن قطب الدین په نیمروز کی پاچا سو .

۱۴۳۹ م ۸۴۳ ق

میرزا مسعود دمیر زا سیو ر غتمش زوی دشاهرخ لمسی چـــی د شرقی افغانستان تر سنده پـــوری حکمرانو هرات ته راوغوښت سو .

امیر مبارزالدین شیخ حاجی دهرات (۳شعبان) او قراجار په کابل کـــی

(c) ketabton.com: The Digital Library

حکمرانؤ .
مولانا قطب الدین عبدالله امامی دهرات قاضی وفات سو. (دوشنبه ۱ ذی قعده) .
مولانا مفتی عمادالدین عبدالعزیز ابهری په هرات کـــی وفات ســـو . (۱۸ رجب) .
امیر کبیر فرمان شیخ دهرات د خیابان د مدرسی مؤسس په هرات کی وفات سو. (۸ صفر) .
سید شهاب‌الدین امیراسمعیل‌په بلوك‌گذاره‌کی‌وفات‌سو. (غره‌ذیحجة).
دمصر دملك الظاهر چقماق بیگ ایلچی جیجکبو قاد شاهرخ در بار هرات ته‌راغی (۷ جمادی الا خر ی) اود شاه ملك په باغ کی کښنـــتـــه سو .

ملك الظاهر دخپل ایلچی پـــه واسطه د شاهرخ له کتابخانی څخه پنځه کتابونه غوښتی وو .
۱ـدابو منصور ماتریدی تاو یـــلات اهل سنت.
۲ـدفخر رازی تفسیر کبیر .
۳ـشرح تلخیص.
۴ـجامع .
۵ـشرح کشاف .
شاهرخ خپل ایلچی مولانا حسا م الدین مبارك شاه پروانچی‌دسوغاتو اوپنځو کتابوسره دمصر ملك‌الظاهر ته‌و استاوه .
دمولانااعظم حاجی‌محمدفراهی‌په‌مشری یوه دعلماو جرگه دشاهرخ په حکم دعبدالرزاق سمرقندی دامتحان‌لپاره دشاهزادگانو او امیرانو په گډون جوړه‌سوه اود غه مؤرخ په‌امتحا نکی

کامیاب سو .
گوهر شاده ملکه پرفصیح‌خوا فی دمجمل فصیحی پر مؤلف پـــه قهر سوه اودی ئی‌بندی کیء.

۱۴۴۰م ۸۴۴ق

دهرات دنظامیه مدرسی د فلـــك الدین مناره دعراق په بازار کـــــی ونړیده او ۱۲ تنه ترلاندی سوه . (آخر ذیحجه)دا فلك‌الدین دسلطان سنجر سلجوقی یو امیر و.
استاد کمال الدین بهزاد مشهور نقاش په‌هرات کی وزیږیدیء.
ملکت آغادمیرزاسیورغتمش مورد شاهرخ ماینه‌وفات‌اوپه‌هغه مدرسه‌کی ښخه‌سوه چی دی په بلخ‌کی جوړه کړی وه .
دهرات دکلا اوخندق په ودانولو شرووسوه. (۱۶ صفر) .
امیر نظام الدین علی شیر نوایی دهرات اوی وزیر او شاعر اومؤلف په‌هرات کی وزیږ ید یء .
(۱۷رمضان ۸۴۴ق۹ فبر و ر ی ۱۴۴۱ م).
امیرکبیرعلاءالدین‌علیکه گوکلتاش دشاهرخ ددربار لوی امیر مړ او په خیابان کی پخپله جوړه کړی‌مدرسه کی‌ښخ سو (۱۷ جمادی الاولی) .
شیخ الاسلام بهاءالدین عمرجغاره یی هروی له هراته دحج پـــه سفـــر رهی سو .
سلطان شاهرخ له شراب چښلو څخه توبه وکړه اود محتسب مولانا عبدالجلیل قاینی پـــه وینائی دټولو شاهزادگانو خم خانی تر دړ وازهٔ خوش دباندی په سه پلك کی ما تی کړی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۴۴۱ م ۸۴۵ ق

عبدالله طباخ هروی د هرات مشهور خطاط یوقرآن په‌نسخ ،ثلث، رقاع و کیښی. (دمشهد رضوی خزانه) .

امیر محمد مبارزالدین په نیمروز کی حکمرانؤ .

مهد علیا ملکه‌گوهر شاده‌سمرقند ته‌ولاړه اوخپل‌لمسی میرزاعبدالطیف ئی هرات ته راوست (۱۴ شوال) .

ملك علی دسیستان داوك‌حکمران په ۲۰ شعبان او خواجه نصرالله‌تر شیزی (په رمضان‌کی) او خواجه ناصر الدین نصرالله‌خوافی دشاهرخ دمملکت مشاهیرمړه سول .

دمولانا جلال الدین یوسف‌عتیقی دهرات د دارالقضا د کاتب وفات (۱۳ محرم) .

د شمس الدین مولانا محمدآدم زاهد او طبیب وفات (۱۱صفر) .

دمولانا محمدبن نجیب الدین علی خوافی وفات، (۱۶ رجب) دسید فضل‌الله طوسی کمانگر وفات په هرات کی .

دشاه محمود علی سیستانی اوقی وفات .

دخواجه علی بن فخرالدین وفات او ښخیدل‌په‌گازرگاه‌کی(۱۱رمضان).

دمطلع سعدین مؤلف عبدا لر زاق سمرقندی دشاهرخ له‌خوا د هرموز اود لوی دریاب دغا ړو له لار ی هندوستان ته ولاړ په ۸۴۶ ق د کالیکوت بندر ته ورسیدی او په ذیحجه کی‌په بیجانگرکی‌و ،د۸۴۸ ق کال د روژی دمیاشتی په نیمائی‌کی

هرات ته دهند دایلچیانو خواجه محمد او خواجه جمال الدین سره یوځای راو رسیدیٴ .

د شاهرخ په فرمان خواجه شمس الدین سمنانی وزیر سو . (چهار شنبه سلخ صفر) .

امیر سیدی دفارس حکمران مړ اود مشهد په هغه مدرسه کی ښخ سوچی ده جوړه کړی وه.پرځای ئی دفارس په حکمرانی خواجه معزالدین سمنانی‌له‌هراته مقرر سو .

د فصیح احمد بن جلال الدین محمد فصیحی هروی مؤرخ د مجمل فصیحی دلیکوال وفات .

۱۴۴۲ م ۸۴۶ ق

له هراته‌یوه نسخه‌چی ۴ تصویره لری، دسلطان محمد بن مراد د کتابخا نی لپاره و کښله سوه ، (استانبول نمبر ۸۶۲).

عبدالرحیم او عبدالکریم او جعفر بایسنقری دهرات هنر منانو دسعدی کلیات وکیښی چی د شا هر خ تصویرو نه اود خطا طی شهکارونه لری. (داستانبول‌پوهنتون ۱۴۱۲) .

۱۴۴۳ م ۸۴۷ ق

سید شمس الدین‌زمزمی دشاهرخ له‌درباره دمصر په‌سفارت ولاړ د مصر پاچا داومنله چی‌دبیت‌الله لپاره دی دشاهرخ له‌خوا له‌هراته یوپوښ ورولیږل سی .

خواجه معز الدین سمنانی دفارس حکمران په‌شیرازکی‌مړسو او ځای‌ئی شیخ محب‌الدین ابو الخیر ته وسپارل سو .

۱۴۴۴ م ۸۴۸ ق

شیخ نورالدین محمد مرشدی او مولانا شمس الدین محمد ابهری د شاهرخ له درباره مصرته‌استا ځی واستول سوه اود بیت‌الله پوښ‌ئی هم‌له هراته ورسره یووی اود مصر دایلچی سره یوځای‌د حج ترو خته مکی ته‌ورسیدل اوتر حج وروسته بیرته هرات ته راغلل.

ابو بکر بن ا سما عیل الفاروقی‌د ۳۴ میناتورو مجموعه په هرات کی و کښله (استا نبو ل نمبر ۸۷۰) .

امیر جلال الدین فیروز شاه د هرات لوی وزیر چی دده کارونه تر تفتیش لاندی‌وو‌له‌غمه مړاو دهرات په هغه مدرسه کی ښخ سو چی ده دخیابان پرلار دپل انجیل سره‌نژدی جوړه کړی وه دده پرځای یی زو ی امیرنظام الدین ددیوان اعلی ا میر سوچی دامیر مظفر الدین سلطا ن برلاس ترلاس لاندی کارو کی .

غیاث الدین پیراحمد خوافی د هرات وزیر دشاهرخ په نامه‌دمولانا زین‌الدین تایبا دی مقبره جوړه کړه، (متوفا ۷۹۱ ق) معمارئی غیاث الدین او خط لیکونکی‌ئی جلال الدین بن محمد جعفرو .

مولانا اعظم نصر الله گنا بادی دشاهرخ له‌درباره‌دهندوستان‌بیجانگر ته په سفارت ولاړ او دده سره دوه ننه دبیجا نگر دپاچا ایلچیان هم د سوغاتو سره ولیږل سوه .

دمولانا شیخ الاسلام محمد بن ابو بکر سنو گر دی هرو ی وفات .

شهزاده میرزا محمد جوکی د شاهرخ کشر زوی په بادغیس کی مړاوپه هرات کی دمیرزا بایسنقرد ځنگه ښخ سو .

۱۴۴۵ م ۸۴۹ ق

د نظامی خمسه دخایر بنت امیر عثمان دکتابخانی لپاره په هرات‌کی دخواجه علی تبریز ی‌په تصویر ا و تذهیب اود یوسف جامی په خط وکښله سوه . (استانبول نمبر ۷۸۱) .

۱۴۴۶ م ۸۵۰ ق

ځکه‌چی په‌فارس کی میرزا سلطا ن محمد یاغی سوی‌ؤ، نوشاهرخ هرات میرزاعلاء الدوله او امیر شمس‌الدین محمد صوفی تر خان ته وسپاره او پخپله شیراز ته ولاړ، اود هغه ځای فتح نامه ئی دمصر ملك الظا هر چقماق بیگ ته واستوله .

مولانا شمس بایسنقری هر وی وفات سو .

شاهرخ دهرات لوی او هنرپرور پادشاه تر ۵۰ کاله سلطنت وروسته ۷۱ کلن په ری کی وفات سو . (۲۵ ذیحجه) . د سید محمد بن اشر ف هر وی و فا ت

ملك بامی دحبیب پوپلزی زو ی‌د قندهار دابدالیانو مشرو .

۱۴۴۶– ۱۴۴۹ م ۸۵۰– ۸۵۳ ق

دمیرزاالغ بیگ بن شاهرخ‌امارت پرشمالی افغانستان اوماوراء النهر.

۱۴۴۷ م ۸۵۱ ق

میرزا علاءالدو له په‌هرات کی پاچا سو او په نیشا پو ر کی ئی میر ز ا عبد اللطیف

(c) ketabton.com: The Digital Library

ونیوی‌ء، او مهد علیاگو هر شاده‌ئی له‌بنده خلا صه‌کړه.(شنبه ۱۳صفر)

میرزا سلطان محمد فارس ته‌ولاړ اود هغه ځای پاچا سو (ربیع‌الاول)

میرزا ابوبکر د محمد جوکی زوی ختلان اوتخار او بدخشان ونیول .

میرزا الغ بیگ له‌سمر قنده اومیرزا ابوالقاسم بابر له‌جرجانه پر هرات راغلل .

شاهرخ د ۸۵۰ق‌کال دذیحجی تر آخره په ری‌کی و،خودمعدی دردورته پیښ و ترڅو چی پـه یکشنبی ۲۵ ذیحجه ۸۵۰(۱ فرو ردین ۱۳ما رچ) په‌ری‌کی وفات اوپه هرات‌کی دگوهر شادپه‌مدرسه کی دمیر زا بایسنقـر له‌قبره سره ښخ سو. (۱۵ صفـر ۸۵۱ق).

دشاهرخ ترمرگ وروسته دمیرزا عبداللطیف ملکه گوهر شاده دخوار اوری ترمنځ بندی کړله (سلخ‌ذیحجه ۸۵۰ق) .

میرزا علاء الدوله‌دهرات‌له‌محبس څخه میرزا عبداللطیف خپل پلار الغ بیگ ته واستاوه الغ‌بیگ دبلخ‌ولایت خپل زوی عبداللطیف ته‌پریښود او سمرقند ته ولا ړ.

میر زا علاء الدوله‌له‌هراته‌مشهد ته‌ولاړاود میرزا ابوالقاسم بابرسر ه ئی پرخبو شان باندی روغه‌وکړه .

دبابا حسن بن محمد ترکستانی هروی وفات او ښخیدل په هرات‌کی (۱۲ صفر) .

میرزا علاء الدوله دبایسنقرزوی‌د شاهرخ لمسی له هراتـه پربلخ او شبر غان راغی‌مگرناکام‌هرات‌ته‌ستون سو.

مولانا یعقوب چرخی دعثمان زوی مشهور نقشبندی مـرشد اوعالم او مفسر او مؤلف صوفی وفات او په حصار شادمان کی(دو شنبه ته‌نزدی) ښخ سو .

۱۴۴۷– ۱۴۵۶ م ۸۵۱– ۸۶۱ ق

دمیرزا ابوالقاسم بابر دبایسنقر زوی دشاهرخ دلمسی‌امارت په‌هرات اوټول خراسان کی .

۱۴۴۸م ۸۵۲ ق

میرزا الغ بیگ دماوراء النهر او له‌بد خشانه تر میمنی پوری لښکرو سره پرهرات راغی‌ء اود ترناب په جنگ‌کی میرزا علاءالدوله مات‌کی‌ء.

الغ بیگ سیدعمادالدین دهرات‌په وزارت او مولانا قطب الدین احمد امامی ئی لوی قاضی مقرر کړه، او خپل زوی میرزا عبداللطیف‌ئی هم‌په هرات کـی پریښو پخپله تـر آمـو واوښت .

میرزا الغ بیگ له‌هراته تربسطام پوری ونیول، خوکله چی امیر زاده یارعلی په‌هرات‌کی‌یاغی‌سو، نو الـغ بیگ بیرته هرات ته‌راغی ء اوهرات ئی چورکی‌ء ، دهرات‌باغونه اوچینی خانه‌ئی وران کړل (درمضان اواخر)

پسله‌دی‌ئی‌هرات میرزاعبداللطیف ته پریښو اود شاهرخ جنازه ئـی سمر قند ته یووړه‌چه‌دامیر تیمـور سره ښخ سو .

میرزا ابو القاسم بابر دفوشنج له‌خوا را غی‌او هرات ئـی ونیوی‌ء میرزا عبد اللطیف بلخ ته وتښتید، او امیر زاده یارعلی چی‌یاغی‌سوی و دهرات پـه چارسو کی ووژل سـو

(دذیحجی اواخر) بابر سیستان هم له هراته سره ونښلاوه .

مولانا شیخ مفسرین احمد کاریز ی پـه هـرات کـی وفـات او ښخ سو .

۱۴۴۹ م ۸۵۳ ق

میرزا الـغ بیگ له‌سمر قنده او میرزا عبد اللطیف لـه بلخه لښکر کشی وکړه اود سمرقند ددمشق په کلی‌کی الغ بیگ مات‌سو، او میرزا عبداللطیف‌خپل‌پلاراوورور عبدالعزیز ووژل، خومیرزا ابو سعید بن میرزا سلطان محمد بن میرانشاه بن‌تیمور له‌دی شخړی څخه بخارا ته‌ولاړ .

په‌هرات‌کی میرزا ابو القاسم با بر دبایسنـقر زوی سـکه وو هله ا و دخراسان پاچاسو.اومیرزا علاءالدوله او میرزا سلطان‌ابراهیم ئی‌بند یان کړه .

میرزا بابر له هراته سیستان ته ولاړ،او شاه حسین ئی هلته مطیـع کی‌ء .امیر هندو چی په‌باد غیس کی یاغی سوی ؤپه خبوشان کی‌ئی مـړ کی‌ء.

میرزا سلطان محمد چی دعراق‌او فارس حکمدارو پرهرات راغـی او میرزا بابر ئی‌دجام‌په‌جنگ کی‌مات‌کی‌ء اود هرات‌پاچا سو .

۱۴۵۰– ۱۵۲۶ م ۸۵٤– ۹۳۲ ق

دافغانی لودیانو سلطنت په هند کی. ددوی پایتخت ډهلی‌ؤ .

۱۴۵۰ م ۸۵٤ ق

میرزا ابو القاسم له هراته بلخ ته ولاړ، اوله بدخشانه ترمرغابه پوری ئی‌امیر ناصرالدین اوامیرمبارزالدین هزار سپی ته‌وسپارل.

شاه نجم الدین‌محمود په‌سیستان کی‌مړ سو .

په خراسان کی دمیرزا بابـر او سلطان محمد او علاء الدوله تیموری شاهزاد گانو خانه جنگی .

پـه سمر قند کـی خلکو میر زا عبدالطیف مړکی ء(۲٦ربیع الاول) اوپر ځای‌ئی‌په بخاراکی میرزاسلطان ابوسعید دسلطنت مدعی سو. خـو سمرقند میرزا سلطان عبدالله‌ونیواو میزراعلاء الدوله بلخ واخیست‌هرات‌د میرزا ابو القاسم بابر سره و .

۱۴۵۰ م ۸۵٤ق حدود

په خراسان‌کی‌دتعلیق اونستعلیق خط له‌گډیدلو څخه شکسته خط پیدا سو .

سید عبدالجلیل د سلطـان خلیل زوی اود سلطان محمد سبز واری لمسی (شاه مقصود)دقند هار پــه خاکریز کی وفات اوښخ سو .

۱۴۵۱ م ۸۵۵ ق

میرزا سلطان ابـو سعیـد خپل رقیب میرزاسلطان‌عبدالله دسمرقند دشیراز سره‌مات کـی‌ء (شنبـه ۲۲ جمادی الاولی) او سمرقنـد ئـی ونیوی‌ء .

دخبو شان او اسفر این ترمنځ په چناران کی دمیرزا سلطان محمد بن بایسنقر او میرزا ابوالقاسم‌جنگ اود سلطان محمد وژل اود میـرزا علاء الدو له ړندول .

سلطان بهلول‌لودی‌دملك کالازوی اوپښتو شاعر په هند کـی دلودی سلطانانو سلطنت جوړ کی‌ء.

(وفات ئی ۸۹٤ق) .

۱٤۵۲ م ۸۵٦ ق

میر زا ابو القا سم‌بابر شیر از تــر اصفهانه ونیول خوکله چی پړو نــد میرزا علاءِ الدوله‌په‌فار یاب‌او مر غاب کی‌یاغی سو نو بابر بیر ته هر ات **ته‌راغی، او علاءِ الدوله سیستان ته** وتښتید .

۱٤۵۳ م ۸۵۷ ق

دمولانا شهاب الدین احمد بــن محمد بیر جندی وفات او ښخیدل‌په هرات کی .

عبدالرحمن‌خوارزمی‌دهرات خطاط دنظامی خمسه وکښله چی‌دسلطا ن ابو سعید تصویر هم‌لری (استانبول ۷۷۹) .

دمولانا شهاب ترشیزی‌سبز واری شاعر وفات .

امیر شاهی د جمال الدیــن زوی سبزواری خطاط وفات سو .

دشیخ‌الاسلام بهاء الدین جغا ره یی‌هروی وفات اوښخیدل **دهرات‌په** عیدگاه کی (سلخ ربیع الاول).

عراق او فارس دهرات‌**له سلطنته** بیل سول، او میرزا سلطان سنجر دهغه ځای حکمران هرات ته راغیءِ نومیرزا ابوالقاسم بابر له هراته د عراق خواته په جنگ رهی ســو . (دوشنبه ۲۳ رجب) اوپه ۱۵ ذیقعده مازندران تــه ورسید خوځکه چــی سلطان ابو سعید تر آمورا اوښتی **او بلخ ئی نیولی‌و، نو بابر بیرته‌له** عراقه دبادغیس له‌لاری‌بلخ ته‌و لاړ، او ابوسعید هم تر آمو واوښت بلخ بابرونیو (۸۵۸ق) .

۱٤۵۳ م ۸۵۸ ق

میرزا بابرترآمو تیرسو اودوخش سیمی ئی ونیوی، بیائی نو سمرقند کلابندکی‌ءخوپه پای‌کی‌ئی‌دابو سعید **سره روغه وکړه اود لــوی اختر د** میاشتی په لومړیو ورځو کی دکرکی پربندر ترآمورا واوښت او هرات **ته راغیءِ .**

۱٤۵٤ م ۸۵۹ ق

په‌هرات کی پریوه قبر دنستعلیق خط خــورا اعلــی نــمو نــه کښلی **سوی ده .**

۱٤۵۵ م ۸٦۰ ق

مولانا سعد الدین‌کاشغر ی‌دهرات لوی صوفی اومرشد وفات اودهرات دعیدگاه دصحرا په جنوب کی ښخ سو. (چهارشنبه ٦ جمادی‌الاخر) .

میرزا سلطان‌ابوسعید له‌سمرقنده یوکتاب زیج‌جدیدسلطانی (الغ‌بیکی) اود لب‌الالباب رساله **دهرات میرزا** ابوالقاسم بابرته **تحفه را واستوله،** چی د خواجه ابــو الوفا خوارزمی **تالیف و.**

دحاجی محمد فراهی وفات پــــه هرات کی .

۱٤۵٦ م ۸٦۱ ق

میر زا ابــو القاسم بابر دهرات حکمدار مشهد ته ولاړ، اوهلته په چارباغ کــی مړسو (سه شنبه ۲۵ ربیع‌الثانی) دی‌ئی دمشهد دشاهرخ په مدرسه کی دحضرت امام په‌جوار کی ښخ‌کی‌ءِ.

دده پرځای یوولس کلن شهزاده میرزا جلال‌الدین شاه محمود دمیرزا ابوالقاسم بابر زوی په پاچهی‌ومنل سو. اوپه ۲٦ جمادی الاولی دهرات

باغ مختارته راغیءِ .

په‌هرات کی فساد او خانه جنگی وسوه، اومیرزا سلطان ابراهیم‌راغی هرات‌ئی ونیو، خو میرزا شاه‌محمود **له‌مشهده راغی اوپه کوسو یه کــی** جنگ وسو، او میرزا شاه محمود بیرته مشهد ته ولاړ .

ورو سته سلطان ابو سعید لــه سمرقنده راغی او میرزا ابراهیم ئی دگرزیوان غروته وتښتاوه او هرات ئــی ونیو ، ددی ښار پاچــاسو . (۲۵ شعبان) او ملکه گوهر شاده‌ئی په هرات کی مړه‌کړه (۹ رمضان) بیانو دبلخ خواته ولاړ (۱۵شوال).

سلطا ن ابو سعید کــور کــان دسلطان محمد زوی دمیرانشاه‌لمسی ټول خراسان، زا بلستان ، تو ران ونیول . اوله هرا ته ئــی پــاچهی کوله .

۱٤۵٦- ۱٤٦۸ م ۸٦۱- ۸۷۳ ق

د سلطان ابوسعید کورکان بــن سلطان محمد میرانشاه بن تیمور د سلطنت دوره له‌هراته .

۱٤۵۷ م ۸٦۲ ق

میرزا سلطان‌ابراهیم‌چی مازندران ته‌تللی‌و دترکمانانو له‌لاسه مات‌سو. (سه شنبه ۲۵ محرم) اوبیرته‌راغی هرات‌ئی ونیو (یکشنبه ۷ صفر) او شیخ‌الاسلام نورالدین‌محمد اوخواجه شمس الدین کوسو یی ئی‌بلخ تــــه واستول چی دسلطان ابو سعیدسره روغه وکی .

دشیخ الاسلام مولانا جلال‌الدین ابو یزید پورانی وفات او ښخید **لد** هرات دپو راڼ په کلی کی.

په تیموری هیواد کی ملــــو ك طوایفی :

۱-میرزا جها ن شاه ترکمان په اسفراین کــی لــه استرابــاده تــر سبز واره .

۲ میرزا سلطان ابو سعید په بلخ کی پرتږل ماوراء النهر باندی .

۳- میرزا علاء الدوله‌په ابیوردکی له‌اوز بکه تردشت قبجاق پوری.

٤- میرزا سلطان ابــراهیم پــه هرات کی.

۵- میرزا سلطان سنجر په مرو کی .

٦- میرزا شاه‌محمود دبابر زوی په طوس‌کی (متوفا ۸٦۳ ق) .

۷- ملك قاسم تر کــمــان پــــه سیستان کی تر اسفزاره.

میرزا علاءالدوله‌دخپل‌زوی‌ابراهیم په‌مرسته دهرات په‌باغ زاغا ن کــی بیا پرتخت کښینو ست (۷جماد ی الاخری) خودترکمانانو پاچاجهانشاه راغی او هرات‌ئی ونیو (۱۵شعبان) اود خراسان پاچا سو .

۱٤۵۸ م ۸٦۳ ق

میرزا سلطان ابو سعید له بلخه راغی اوپه هراتر ودکی ئی‌دجها نشا لښکر مات‌کړه اود دوی ترمنځ‌روغه وسوه، جهانشاه آذربایجان ته ولاړ اوسلطان ابوسعید په هرات‌کی پاچا سو. اوسکه ئی‌ووهله (جمعه ۱۵- صفر) .

دمرو اوسرخس تر منځ تیمــوری شاهزادگان دابو سعید په جنگ‌کی مات‌سول او میرزا سنجر وواژه‌سو. (۱۵ جمادی الاولی) .

شیخ الاسلام شمس الدین محمد کوسویی جامی وفات اود هرات د

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

جامع مسجد سره بښخ‌سو.

١٤٥٩م ٨٦٣ق

مولانا جامی هروی خپل نقدالنصوص دشیخ صدرالدین قونوی دفصوص‌په شرح کی وکیښل .

د هـــرا ت دنمـــا ز گـــاه عمارت دسلطان ابو سعید په حکم د کمال الدین میرك حسین په اهتمام جوړ سو .

خواجه شمس‌الدین محمد د هرات وزیر او صاحب دیوان‌و. ده دنیر تو کلاونیوله اود هغه ځای یاغی امیر پیرکه ئی‌مړکیء.

میرزا سلطان ابراهیم وفات اود **هرات دگوهرشاد دمدرسی په هدیره کی‌ښخ سو. (چهارشنبه ١٠رمضان).**

میرزاشاه‌محموددابوالقاسم‌بابرزوی په کابل کی دامیر بابا سره‌په جنګ کی وواژه سو .

دمولانا محمود امامی‌شیخ الاسلام وفات په هرات کی .

١٤٥٩م ٨٦٤ق

مولانا شمس الدین محمد اسد د هرات لوی روحانی مرشد و فـــات اوپه گازرگاه‌کی‌ښخ‌سو(٢٥ شعبان).

سلطان ابوسعید کابل او غزنی اود افغان سیمی ترهندوستانه پوری‌خپل زوی الغ‌بیگ ته وسپارلی چی ددغو سیمو مشران امیربابا اودده ورونه دریاخان او آفاق خان‌وو، اوددوی په ملگری دالغ بیگ لښکر تر ملتا نه ورسیدل .

له هراته‌دسلطان ابوسعیدمملکت ترماوراء النهر اوترکستان اوکاشغر او قبچاق او کابل او زاول پـــوری ورسیدیء اوغرباترمازندران اوعراق پوری .

په دغه‌کال چی ابوسعید له‌هراته مازندران ته ولاړ، امیر خـــلیل لــــه سیستانه راغی او هرات ئی کلابند کیء مگر دهـــرات خلکو د یوشا ړه (١٥ رمضان) .

امیر خلیل ونیول سو اوسیستان **نظام الدین شاه یحیی تـــه وسپارل** سو، چی دسیستانی شاهانـــو لـــه کهوله و .

په هرات کی بابا کوکی مجذوب اومولانا شمس‌الدین محمد جاجرمی اومولانا زاهد طفلکانی وفات اوښخ سول .

١٤٥٩م ٨٦٤ق حدود

امیر سید عبدالله بن عبد الر حمن حسینی (اصیل الدین‌واعظ) هروی‌په هرات کی دمزارا ت هرا ت ر ساله مقصد الاقبـــال دسلطان ابـــو سعید کورکان په نامه وکښله .

داکتاب وروسته مولانا **عبیدالله‌بن ابو سعید هروی تکمیل کی ء.**

١٤٦٠م ٨٦٥ق

میرزا علاء الدو له په رستمدار کی وفات اودهرات دگوهرشاد دمدرسی په‌هدیره کی ښخ‌سو (٢١ صفر) .

شیخ الاسلام خواجه ناصر الدین عبیدالله نقشبندی‌له‌بخاراڅخه هرات ته‌راغی(٢٣صفر). اوپه ١١ربیع‌الاول بیرته ماورا النهر ته ولاړ .

خواجه مظفر مختار سبزواری او مولانا نعمت‌الله قهستانی او خواجه امیر سمرقندی دهرات په دیوان‌کی مقرر سول .

دحافظ الدین ابونصر پارسا بن **خواجه محمد پارسا وفات اوښخیدل**

په بلخ کی .

د سلطان ابو سعید پـــه حکم د مملکت مالیه په دری قسطه سوه . لومړی قسط په‌سرطان اودوهم قسط په‌سنبله میزان‌اودریم قسطپه قو س کی .

کاله چی ابوسعید ماوراء النهر ته دمیرزا محمد جوکی مقابلی ته ولاړ، میرزا سلطان‌حسین‌له مازندرانه‌راغی اوهرات ئی کلابند‌کیء. (دوشنبه٢٤ ذیقعده) خوبیرته‌له هراته‌مازندران‌ته ولاړ (٥ محرم ٨٦٦ ق) .

١٤٦٠ـ ١٤٧٩ م ٨٦٥ـ ٨٨٤ ق

میرزا سلطان ابوبـــکر د سلطان ابوسعیدزوی دبدخشان اوتخارستان حکمران‌و .

١٤٦١ م ٨٦٦ ق

دسلطان ابو سعید په حکم امیر خلیل وواژه سو، او مازندران ئی هم له‌سلطان حسین څخه ونیو ، چـــی بیرته هرات ته‌راغیء شیخ احـــمـــد صراف ئی پوست‌کیء او خوا جـــه معزالدین‌ئی په کړایی کی وایشاوه ، چی‌بیا څوك‌له‌خلکو څخه پیسی‌وانخلی قطب‌الدین طاووس سمنانی اوخواجه شهاب الدین خوجانی په دیوان کی مقررسول، اوپخپله سلطان ابوسعید بیـــرتـــه مـــاوراء النهـــر ته ولاړ . (٢٢ جمادی الاولی) .

دروژی له میاشتی څخه بیادکال ترآخره په‌هرات کی طاعون گډ سو اوپه زرو خلك مړه سوه اوښارخالی اوخراب سو .

ملا معین مسکین هروی د معارج النبوه تالیف شرو کیء ، چی پـــه ٨٩١ق ئی ختم کیء.

دفیض آباد پر رود یوپـــل دشاه سلطان محمد له‌خوا جوړسو چـــی دیرلیك ئی ستته .

١٤٦٢ م ٨٦٧ ق

سلطان ابـــو سعید سمرقنـــد او شاهرخیه او تاشکند ونیول(محرم)

مولانـــا شهاب الـــدین فـــتح الـــله صدراعظم مړاود هرات په گازر گاه کی ښخ سو .

په هرات کی سخت یخ او واوره لویدل .

دمیر مزیـــد ارغون پـــه اهتمام د خواجه ابونصرپارساپرقبر په بلخ کی ودانی جوړه سوه .

١٤٦٣ م ٨٦٨ ق

سلطان ابوسعید ماوراء النهرآرام کیء او میرزامحمد جو کی‌ونیول‌سو اوپخپله سلطان بیرته هرات ته‌راغی (٢٢ ربیع‌الثانی) دهرات‌دیوان‌تفتیش سو اود یوانیان دخواجه شمس‌الدین محمد سره معزول سول .

په ماوراء النهراو سمرقندطاعون گډسو. او میرزا محمدجوکی دهرات دحصار اختیار الدین په محبس کی وواژه سو، اود گوهر شاد په‌هدیره کی ښخ سو .

دهرات خطاط محمدبن محمد بقال مصور البم په هرات کـــی وکیښـــن . (استانبول نمبر ١٢٩٦).

١٤٦٤ م ٨٦٩ ق

د ارس دپاد شاه دریـــم ایـــوان (١٤١٢ ـ ١٥٠٥م) ایلچی دهرات د سلطان ابو سعید دربار ته راغیء.

مولانا شر یف الدین عبد القهار دمعقول‌اومنقول جامع‌عالم‌په هرات‌کی

(c) ketabton.com: The Digital Library

وفات سو. (۲۰رجب)

۱٤٦٥ م ۸۷۰ ق

دهزاره اقا اولس چه یاغی سوی وو، سلطان ابوسعید پر دوی ورغیء خو بیا دشیخ الاسلام نورالدین محمد پهشفاعت وبخښل سوه، اودخو کالو ملیات ځنی واخیستل‌سوه، اومولانا شمس الدین علی د نصیحت لپاره ورولیږل سو، او امیر نظام الدین احمد دمالیتو اخیستنی لپاره .

په همدغه کال سلطان ابو سعید ناروغه سو، اود دربار طبیبانومولانا قطب الدین محمد نفیسی او مولانـا اصیل الدین حسین تونی ئی علاج وکیء.

۱٤٦٥ م ۸۷۰ ق(حدود)

دیوسفزو اونوروپښتنو قوموپون لهقندهاره دکابل او ننګرهار لهخوا دپیښور او سوات سیموته ، ددوی مشران مداد، مدو ، شیخ عثـمان ، سلطان شاهو چیپه کابل کی میرزا الغ بیګ مړه کړه.

سلطان ابوسعید خپل زوی میرزا الغ بیګ دکابل او غزنی اود افغان د سیمو تر اباسین پوری حکمران‌مقرر کیء، اوامیر ویس اتکه دالـغ بیګ وزیر دکابل دویسل‌آباد والهوکښله.

۱٤٦٦ م ۸۷۱ ق

شیخ صدر الدین محمد رواسیپه هرات کی وفات سو. (۱۰ رمضان) او جنازهئی جوین ته واستوله سوه.

د غسی هم مولانا جـلال الـدین لطف الله دبخارا قاضی پههرات کی مړسو (۲۰ ذیحجه) اوجنازهئیبخارا ته یوړه سوه .

۱٤٦۷ م ۸۷۲ ق

ځکه چی میرزا جهان شـاه دآذربایجان پاچا دامیر حسن بیګ پـه جنګ کیمړسو اوهلته فساد وسو، نوسلطان ابوسعید پهمروکی دخواجه ناصرالدین عبیدالله سـره مشوره وکړه اود طوس‌لهلاریپر آذربایجان اوعراق‌ورغیء،اومیرزا سلطان خلیل خپل زویئی په هرات‌کی اوبل زوی سلطان مرادئی په ګرمسیر اوقندهار کی مقرر کړل .

۱٤٦۷– ۱٤٦۹ م ۸۷۲– ۸۷٤ ق

حیدرشاه حاجی خان‌بن‌زین العابدین سواتی دکشمیر پاچاو .

۱٤٦۸ م ۸۷۳ ق

سلطان ابو سعید دهرات لـوی پاچا داران دقراباغ په جنګ کی د اوزون حسن په لاس‌کی ګرفتار سو (۱٦رجب) او وروسته په (۲۲) رجب داردبیل په شاوخواکی وواژهسو .

کهڅه هم‌په هرات‌کیمیرزا سلطان محمود دابو سعید زوی په ۳ شعبان پاچاسو، خو میرزا ابوالغازی سلطان حسین بایقرا هرات ونیوی، او پـه جمعه ۱۰ رمضان ۲۵ مارچ په باغ زاغان کی پرتخت کښېنو ست، او مولانا قطب الدین طاووس سمنانی ئی په صدارت مقرر کی ء .

سلطان حسین په هرات کی باغ جهان آرای جوړکیء.

سلطان حسین بایقرا دخرا سان او سیستان ښارونه ونیول، او پر خپلهسکهتنګه باندیئی عدل‌اوبهبود وکښل (ذیحجه) .

امیر علی شیر نوایی د هـرات دسلطان حسین دربار تـه را غیء. (رمضان– اپریل ۱٤٦۹) .

د میرزا الغ بیګ لښکرو تولی افغانی سیمی ونیولی ، اوتر ملتانه پرمخ ولاړل.

۱٤٦۸– ۱۵۰۵ م ۸۷۳– ۹۱۱ ق

دسلطان حسین بن غیاث الدین منصور بن بایقرا بن عمر شیخ بن تیمور سلطنت له هراته .

۱٤٦۸– ۱۵۰۰ م ۸۷۳– ۹۰٦ ق

سلطان غیاث شاه د محمود شاه خنجـی زوی دهند پـه مالوه کـی پـاچاو .

۱٤٦۸ م ۸۷۳ ق

دستور اعظم خواجه قطب الدین طاؤوس سمنانیپههرات کی « جوی سلطانی»وکښلهاواوبه ئیله خلو رو فرسخو څخه کوه مختارته راوستی، اودهرات شمالی دښت‌ئی ترګازرګاه پوری زرغون کی ء .

۱٤٦۸ م ۸۷۳ ق حدود

د مهمندو او یوسفزو جنګ پـه ننګرهارکی اودیوسفزولیږد داشنغر سیموتهاوددلازاکو او شلمانو شړل اوتر باجوړه مځکی نیول، دملک‌احمد بن سلطان شاه او شیخ ملی آدم‌بن یوسف په مشری .

۱٤٦۹ م ۸۷٤ ق

په ۱٤ محرم دسلطان حسین مور فیروزه بیګم دامیر تیمور دلورلهخوا لمسی په هرات کی مړه سوه ، او مولانا قطب الدین خوافی صدراعظم ۱۵۰ زره دیناره جریمه او بیر تـه صدر پاته سو .

سلطان حسین میرزا خراسان ته دمیرزا یادګار مقابلی ته ولاړ، اوپه چنا ران‌کیئی مات‌کیءاوبیر تههرات تهراغیء . (۳ جمادی الاخری).

دهرات دخانقاه شاهر خیه مشر عبدالرزاق بن اسحاق سمرقندیو. (دمطلع سعدین لیکوال) .

دمولانا درویش احمد هروی وفات‌او ښخیدل دګازرګاه سره .

۱٤٦۹– ۱٤۸۱ م ۸۷٤– ۸۸٦ ق

حسن شاه د حیدر شاه سواتی زوی دکشمیر پاچاو .

۱٤۷۰ م ۸۷۵ ق

د شمس الدین محمد تباد کانی خراسانی محدث دژوند وخت .

دهرات خلکو دډیرو مالیاتو پـر خلاف‌قیام‌وکیء خو ا میر علی شیر نوائی دغه‌مالیات لغوکړل‌اوخلك ئی آرام‌کړل .

ځکه چی سلطان حسین میرزا په مرغاب کی بوخت و، نو میرزایادګار محمدبن سلطان محمد هرات ونیو اوپه باغ زاغان کی پادشاه سـو ، (دوشنبه ۹محرم) مګر سلطان‌حسین له فاریابه راغی او یادګار میرزائی په باغ زاغان کیونیو،او مړئی‌کی ء. (چهار شنبه ۱۷ صفر).

وروسته خواجه قوام الدیـن نظام الملك بن اسماعیل خوا فی په وزارت مقرر سو.

مولانا حسین واعظ کاشفی هروی دمولانا جلال‌الدین بلخی دمثنـو ی «لب لباب »وکیښ.

عبد الرزاق سمر قندی د مطلع سعد ین دوهم ټوك تـمام کی ء . (پنجشنبه ۱۷ محرم) .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۴۷۰ م ۸۷۵ ق

دعلی بن محمدبن مسعود بسطامی هروی (مصنفك) دهرات د مشهور مؤلف او فقیه او عالم وفات پههرات کی. دی دامام فخررازی له پښته و (ولادت ۸۰۳ ق) .

۱۴۷۲ م ۸۷٦ ق

علی شیر نوایی دهرات د اعلـی دیوان امیر سو .

۱۴۷۳ م ۸۷۸ ق

دشیخ نور الدین محمد جغاره ئی وفات اود هـرات پـه خیابان کـی ښخیدل. (جمعه ۲۳ رمضان).

نوایی لهوزارته استعفاوکړهخوونه منل سوه .

دهرات قاضی قطب الدین احمـد امامی وفات سو. (۱ شوال) .

۱۴۷۵ م ۸۸۰ ق

دمولانا اظهر مشهور هرویخطاط وفات په هرات کی .

نوایی په هرات کی مـدرسه او خانقاه اخلاصیه دجوی انجیل پرغاړه جوړ کړل .

شیخمولی ادمبن یوسف دپښتنو دخرښبون سـړه بنی ښخه ، خپل کتاب دشیخ مو لی د فتر په پښتو وکیښںاود پیښور په سیموکی ئیتر سواته دمځکو دویش او اجتماعیگډ ژوند لاری چاری پکښی وښووی . دغه دژوندانه گډ اصولد ۱۸٦۹ م تربند وبست پوری په پښتنو کـی جاری وو، خو انگریزانوهغهپهشخصی ملکیت واړول .

دسلطان ابوسعیدلهخوا پهقندهار او گرمسیر کـی دده زوی سلطان مراد حکمرانو .

مولانا عبدالله طباخ هروی خطاط په هرات کی مړ سو .

۱۴۷۷ م ۸۸۲ ق

دامیر غیاث الدین منصور پرقبر په هرات کی د سلطان علی مشهدی بهنستعلیق خط یودبر لیك و کښل سو .

په هرات کی دخمسی یوه مصوره نسخه وکښله سوه چی دهر ات او سمرقند د حکمرانانو تصاویر لری (استانبول ۱۹۵) محمدبن محمدبقال هروی نقاش او خطاط د عجا ئـب المخلوقات ۱۸۹ تصویرونه پههرات کی وکښل (استانبول ٤۱۰) .

۱۴۷۸ م ۸۸۳ ق

مولانا جامی هروی نفحات الانس وکیښی .

امیر سید اصیل الدیـن عبدالله حسینی هروی مفسر او مـحدث او مؤلف دمزارات هرات لیکوال پـــه هرات کی وفات سو. (۱۷ جـمادی الاخری) .

سیف الدین جا می خپل کتاب آثارالو زرا ء تا لیف کی ء چـــی دوزیرانو تاریخ دیء .

۱۴۸۰ م ۸۸٤ ق

دمولاناجا می هر ویلو مړیدیوان فاتحة الشباب مرتب سو.

میرزا ابوبکر دسلطان ابو سعید زوی په بـــد خشـــان کـــی اقـتدار

ومونډ .

۱۴۸۰ م ۸۸۵ ق

مولانا جامی هروی شواهد لنبوه تالیف کی ء اوه رکنـــه او یـــوه خاتمه .

درویش علی په بلخ کی یاغی سو او امیر علی شیر ئـــی ایلولو تـــه ولاړ.

ملك شمس الدین محمد بنیحیی پهنیمروزکی حکمراناوملك نظامالدین یحیی مړ سو .

دشمسالدینمحمد امینزیارتگاهی هرو ی وفات .

۱۴۸۱ م ۸۸٦ ق

دمولانا جامی تحفةالاحرار منظوم سو .

دسلطان حسین بایقرا لـخوا د سلطان بایزید کتابخانی ته دسلمان ساوجی مصوردیوانچی ۱۱ تصویره لری دنعیم الدین کاتب پهخط پـــه هرات کی ترتیب او اهداء ســـوـ (استانبول نمبر ۳۵٦۳) .

مولانا عبدالرحمن جامی هرو ی اشعة اللمعاتوکیښی چیدفخر الدین ابراهیم عراقی دلمعات شرحده .

۱۴۸۱–۱۴۸۳ م ۸۸٦ – ۸۸۸ ق

محمد شاه بن حسن شاه سواتی دکشمیر پادشاهو .

میر علی شیر نوایی دهرات لوی وزیر خپل دیوان «خزاین المعانی» دسلطان حسین بایقرا په خواهشپه ازبکی ژبه تکمیل او ترتیب کی ء .

۱۴۸۲ م ۸۸۷ ق

د مطلع سعدین مؤلف عبدالرزاق سمر قندیچیمؤرخ ، عالم،سیاسی، دیوانی سړی و وفات سو. (جمادی الاخری) .

۱۴۸۳ م ۸۸۸ ق

مولانا جامی دیو سف او زلیخـا قصه نظم کړه .

خواجه عبدالقادر گوینده د هرات دموسیقی استاد په طاعون کی وفات سو .

عطاءالله جمال الدیندهرات مشهور واعـظ دحضرت محمد (صلعم) پـر ژوندانه باندی روضةالاحبابوکیښی، چی په ۹۰۰ ق تمام سوی دیء.

دشیخ کمالالدین حسن وفات او ښخیدل په هراتکی .

امیر علـی شیر نـوایـی خـپل حیرةالابرار مثنو ی په ازبکی ژبـه منظوم کی ء .

دبا بر شاه بن عمرشیخ ولادتپه فرغانه کی دقتلق نگار خانم لهنسه (٦ محرم مساوی ۱٤ فروری).

۱۴۸٤ م ۸۸۹ ق

دخواجه رزقالله دهلوی مشتاقی دلودیانو د تاریخ دلیکوال د ژونـد وخت .

امیر علی شیر نوایی خپل لیلی ومجنون پـه از بـکی ژبـه منظوم کی ء .

دغسی هم دده فر هاد او شیرین او سبعهٔ سیاره پهدغـه کال منظوم سول .

۱۴۸۵ م ۸۹۰ ق

دمولانا جا می سلسلة الذ هب دسلطا ن حسین با یقرا په نامهپـه هرات کی منظوم سو .

(c) ketabton.com: The Digital Library

امیر علی شیر نوائی په ازبکی ژبه خپل «سداسکندری» منظوم کی ء .

زین الدین محمود واصفی هروی شاعراولیکوال دبدایع الوقایع مؤلف پههرات کی وزیږیدیء.

-پښتو شاعر خلیل خان نیازی د ژوند وخت په هندکی .

اسماعیل بن عیسی بن دولت افغانی اختیار اعتماد المسا نید فی اختصار اسماء الرجال الاسانید به حجاز کی تألیف کیء(جماد ی الاخری) دده وفات پهمکه کی۸۹۲ق.

عجا ئب المخاو قات په فارسی ترجمه سو . داکتاب پهعربی دزکریا بن محمد قز وینی تألیف دی.

۱٤۸٦ م ۸۹۱ ق

مولانا حسین کاشفی هروی د حاتم طایی قصه وکښله .

امیر علی شیر نوایی په نشاپور کی دشیخ فریدالدین عطار پرهدیره گنبده جوړه کړه .

دقاضی نورالدین محمد ا ما می هروی وفات (۲۰ جمادی الاخری).

دمولانا شمس‌الدین محمدبن محمد تباد کانی دمنازل السائرین دشارح وفات او ښخیدل دهرات په خیابان کی .

۱٤۸۷ م ۸۹۲ ق

دولت شاه بن‌بختی‌شاه سمرقندی خپله تذکرة الشعراء دامیر علی‌شیر نوائی پهنامه تالیف کړه.

امیر علی شیر نوایی داستر آباد حکمران سو .

دمولانا علاء الدین‌محمد بن مو من ابیزی هروی وفات او ښخیدل په هرات کی .

مولانا عبدالرحمن جامی دخپل‌تفسیر لومړی ټ‍ـوك وکیښ (داکتاب ورك دی) .

دشرف‌الدین اسماعیل‌بن‌عیسی بن دولت او غانی فقیه او محدث اود اختیار اعتماد المسانید دمؤلف‌وفات په مکه کی .

مولانا جامی هروی‌خپل بهارستان وکیښ

۱٤۸۷ م ۸۹۳ ق

جمال الدین‌محمدبن حسام هروی دخاور نامی ناظم په خوسف کی وفات سو .

مولانا محمد معین طبیب دهرات د دارالشفا اود دربار سرطبیب وفات سو .

۱٤۸۹ م ۸۹٤ ق

دمولانا عبدالرحمن جامی دوهم دیوان واسطة العقد مر تب سو.

دشاه طیب خوافی شیخ وفات او ښخیدل په هرات کی .

۱٤۸۸ـ ۱٥۰۹ م ۸۹٤ـ ۹۱٥ ق

دسلطان سکندر بن سلطان‌بهلول لودی پښتون سلطنت په هندکی .

۱٤۹۱ م ۸۹٦ ق

امیرعلی شیرنوائی دهرات مشهور وزیر دمجالس‌النفایس‌تذ کرهٔ شعرا تالیف کړه اته دفتره

خواجه ناصرالدین‌عبیدالله‌ا حرار مشهور نقشبندی شیخ په سمرقندی کی‌وفات او ښخ سو.

محمد حسینی په هرات کی د استانبول نمبر (۸٥۷) نسخه‌وکښناه چی ۲۱ میناتوره لری.

د مولانا محمد جامی (دعبدالرحمن جامی دورور) وفات او ښخیدل په هرات کی .

دحافظ غیاث محدث وفات.

دحافظ معین الدین خلیفه دهرات دصدر وفات

میرمحمود خوشمردان سبزوا ری خطاط دخوشنو یسی رساله‌وکښله.

مولانا عبدالرحمن‌جامی‌دابن حاجب پرکافیه خپله‌مشهوره‌شرحه (الفوائد الضیائیه) وکښله چی‌د عربی نحو مشهور درسی‌کتاب دیء (شرح‌ملا).

۱٤۹۱ـ ۱٤۹۳ م ۸۹۷ـ ۸۹۹ ق

معین الدین محمد زمچی اسفزاری مؤرخ خپل تاریخی کتاب«روضا ت الجنات فی‌اوصاف مدینة هرات» د سلطان حسین بایقرا پهنامه پههرات کی تالیف کی ء .

سلطان علی مشهدی د سلطان حسین بایقرا دیوان په ٤ میناتورو مزین وکیښ (استانبول ۱٦۳٦) .

۱٤۱٤ـ ۱٤۹۲ م ۸۱۷ـ ۸۹۸ ق

دمولانا عبدالرحمن بن احمد بن محمد جامی هروی مشهور عالم او شاعر او مؤلف دژوند دوره پههرات کی ښخ دی (ولادت : ۲۳ شعبان ۸۱۷ ق ۷ نومبر ۱٤۱٤ م په جام کی .

وفات: جمعه ۱۸ محرم ۸۹۸ ق ۹ نومبر ۱٤۹۲ م په هرات کی .)

سید شمس‌الدین اندجانی دهرات صدر او شاعر وفات سو (۸۹۸ق)

محمو د ر فیقی هر و ی خطا ط د ذ خیر ة ا لملو ك نسخه پههرات کی په نستعلیق وکښله ۸۹۸ ق (دهرات موزیم) .

۱٤۹۳ م ۸۹۹ ق

ظهیر الدین‌محمد بابر دعمر شیخ میرزا زوی دابو سعید کور گان لمسی دفر غانی په اند جان کی ۱۲ کلن پر تخت کښینو ست (٥ رمضان ۱۰ جون) .

خواجه کمال‌الدین‌حسین ابیوردی دهر ا ت لوی امیر و فات‌سو. (رمضان) .

دهرات خطاط احمد شیرازی په هرات کی یوه مجمو عة خمستین او هفت او رنگ جامی وکښله ،چی میناتور او نقاشی ئی دبهزاددمکتب یاد سلطان محمدده (دکابل خطی کتابخانه) .

۹۰۰ ق

۱٤۹٤ م ۹۰۰ ق

سلطان محمود میرزا دسلطان ابو سعید زوی پهماوراءالنهر کی و، چی دده زوی خان میرزا دبابر لهخوا د بدخشان حکمران ؤ، اوبیائی زوی سلیمان میرزا او لمسی ابراهیم میرزا پر بد خشان حکمرا نی کوله .

سلطان علی مشهدی په هرات‌کی یوه نسخه وکښله چی ۳٤ میناتوره لری (استانبول ۷٦۷) .

یوه خمسهٔ نظامی دعلی شیرنوایی لپاره دغه خطاط وکښله چی‌دخطاطی اوتزئین شهکارده.

دبلخ دننه مسجد دسلطان‌حسین بایقرا په حکم په ۸۰ زره دیناره جوړ سو .

(c) ketabton.com: The Digital Library

قاضي نظام الدین‌محمد گازرگاهي دحاجي محمد فراهي زوی دهـرات لوی قا ضي او عالم په گازر گاه کې ښخ سو (محرم).

دهرات دسلطاني مدرسي دمدرس مولا نا شمس الدین محمد اسفزاري وفات (جمادی الاخری).

دابو الحسن علي بـن زکـر یـا نشاپوري مؤ رخ د تا ر یخ الر جال دمؤلف دژوند وخت.

خواجه قطب الدین‌طاوس سمناني دهرات لوی امیر ۷۰ کلن وفات‌سو.

ملاحسین واعظ کاشفي په هرات کې اخلاق محسني دسلطان حسین بایقرا په‌نا مه وکیښ .

بابو خان کاکړ په ږوب کـــې ند کرۀ غر غښت په پښتو تأ لیف کـــړه ·

۱٤۹٤ م ۹۰۰ ق حدود

دبایزید پوراني هروي عا لم او شاعر او خطاط دژوند وخت پـــه هرات او بخارا او سند کې ·

دمولا نا حاجي محمد هـر و ی نقاش او کتا بدار دژوند وخت .

دقاسم علي چهره کشا ی هروي نقاش او دبهزاد د شاگرد د ژوند وخت .

استاد محمدی دسلطا ن محمـــد هروي زوی دهرات مشهور نقاش او دبهزاد شاگر د په‌هرات کې و .

مولانا محمو د هرو ی مذهب او نقاش دامیر علي شیر نوایي سره‌و.

مولانا نظام الدین احمد جیلانـــي مشهور منجم او رمال‌له گیلانه‌هرات ته‌راغی‌ء او دلي مقیم سو .

خواجه عبدالله مروارید دهـرا ت لوی منشي او خطا ط یو قرآن پـه اعلی ثلث خط‌په‌هرات کې وکیښ ـ (مشهد رضـوی.)

دقا سم علي هرو ی‌په خـط او نقاشي یوه «خمسۀ نظامي » (لند ن موزیم نمبر۰ ٦۸۱) په‌هرات کې‌دامیر علي شیر لپاره وکښله سو ٥، چي تر بایسنقری شاهنامي ورو ستـه بهتر ینه نسخـه ده .

دبلخ دشیخ الاسلام نظام الدین عبدلهادی بن خواجه ابو نصر ثاني دژوند وخت . دی د خوا جه محمد پارسا له پښته و، اوپه بلخ کـــې دخپل نیکه سره ښـخ سو .

دابو حفص‌عمر بن‌محمد غزنوي‌عالم‌د ژوند وخت.

کجوخان راني زی دیـو سفـزو حکمران په شیخ تپورکی غوریاخیل اوپه لنگر کو ټ کې دلا زا ك ما ت کړل او دشیخ ملي دفتر یې تکمیل او ترمیم کړی‌ء ·

۱٤۹٥ م ۹۰۱ ق

میر ك جلال الد ین قاسم دهرات صدر ٥۹ کلن وفات او په‌بلخ کـــې ښخ سو ·

خان جهان خان لودی دهندامیر دمرآة الا فاغنه دتاریخ مـؤ لـــف په‌هند کې وفات سو.

خان علي‌کاتب‌په‌هرات کې‌دگیلان‌د حمکران لپاره مصورالبم ترتیب کړی‌ء (استانبول ۱٤۹۱).

مو لانا شمس الدین محـمـد د شرف الدین عثمان زوی‌د هرات د

مدرسۀ اخلاصیه مدرس او عـالـم وفات سو (ربیع الاول).

۱٤۹٦ م ۹۰۲ ق

دفیض الله بن زین العابد یـــن بنیاني ملك القضاة او صدر جهان لوی مؤلف دژوند وخت په هندکي.

دشاهرخ د مدرسي لوی مدرس مولانا بر هان الدین عطاء الله رازي په‌هرات کې‌مړسو (رمضا ن).

۱٤۹۷ م ۹۰۳ ق

بابر سمر قند ونیوی‌ء. (دربیع الاول اواخر = نو مبر) او دده په غیاب کې‌ئی وروړ جهانگیر میــر زا اند جان ونیو .

صدر جهان ملـك القضاة فیض الله بنیاني مجمع‌النوادر په هند کې وکیښ .

میر خواند محمد هروي مؤرخ د روضة الصفا مؤلف پـه هرات کـی ٦٦کلن وفـات سو (۲ذیـقعد ه)ا و دشیخ بهاءالدین جغاره یې په‌هدیره کې ښخ‌دی .

زر غوني دمـلا د یـن محمـــد کاکړ لور دقند هار په‌پنجوا ئی کې دسعد ی بوستان په پښتو منظو م کړی‌ء، دا خطاطه هم وه.

۱٤۹۷-۱٤۹۹م ۹۰۳ تر ۹۰٥ ق

امیر علي شیر نوا یي دهـر ات لوجا مع تر میم کړه .

۱٤۹۸ م ۹۰٤ ق

بابر له خپله وروره جهانگیرمیرزا څخه بیااند جان ونیو (ذی قعـــده = جون).

خواجه شمس الدین محمدمروارید دسلطان‌ابو سعید وزیر او دخواجه عبدالله انصاری د مو قو فاتو متولي په‌هرات کې وفات اوښخ‌سو .

مولانا محمد نقاش‌هروي دامیرعلي شیر کتا بدار دبد یع الزما ن‌میر زا کتابدار سو .

خواجۀ کلان محمد اکبر دمولانا سعدالدین کاشغری زوی‌په هـرا ت کې و فات سو (پنجشنبه ۱۲جمادی الا خری).

مو لانا قطب الدین محمد آد م د هرات طبیب وفات سو (محرم).

مولانا شمس الدین محمد زوجي دهرات زاهد اوعالم وفـات ســـو (شنبه ١٦ رمضان).

مو لانا میر حسین معما ئي‌وفات اودهرات په اخلا صیه مدرسه کـــې ښخ‌سو.

۱٤۹۹ م ۹۰٥ ق

خواند میر هروي مؤرخ خلا صـــة الا خبار وکیښ .

امیر جلال الدین ویسل اتکه د امیرمحمد مغول‌زوی‌په‌کابل کې‌مړسو (جمعه ٥شعبان) دبالاحصار غر بـی خواته ښخ دی .

۱٤۹۹- ۱٥۱۰ م ۹۰٥- ۹۱٦ ق

دشیبا نی خان دابرا هیم زو ی (دجوجي بن‌چنگیز خان له‌پښته) سلطنت پر ماوراءالنهر او شما لي او غربي افغانستان تر قند ها ره .

۱٥۰۰ م ۹۰٥ ق

بابر عایشه بیگم دسلطا ن‌احمد میرزا لور وکړه .

(c) ketabton.com: The Digital Library

میر زا حیدر کـور گا ن د تا ر یـخ رشیدی مؤلف وزیږیدیء .

مو لانا شمس الدین محمد پا ی گنبد دهرات عالم وفات سو .

مولانا کمال الدین‌مسعود شروانی دهرات دگو هر شاد دمد رسی‌لوی مدرس او عالم وفات سو.

دهرات طبیب مو لانامسیح‌الدین حبیب الله اومولانا حسن شاه‌شاعر مړه سول.

۱۵۰۰ م ۹۰٦ ق

امیر شیر محمد گوکلتاش دامیر ویسل اتکه زوی په‌کابل کی‌مـړ او ښخ سو (پنجشنبه ذی قـعـده).

سمر قند شیبانی خان ونیو اوبابرله اند جا نه پرده حمله‌وکړه‌او بخاراته ئی وتښتا وه .

خواجهٔ خورد محمد اصغر دسعد الدین کاشغری زوی‌پـه زمینداور کی وفات اوپه هرات کی‌ښخ سو .

حکیم یوسفی هروی په‌هرات کی دمأکول او مشروب رساله وکښله .

۱۵۰۱ م ۹۰٦ ق

امیر علی شیر نوایی دهرا تـلوی اوعلم پرور او شاعر وزیر وفات‌اوپه هرات کی ښخ‌سو.۱۲ جمادی‌الاخری ۳جنوری .

۱۵۰۱م۹۰۷ ق

میرزا الغ بیگ دسلطان ابوسعید زوی چی له ٨٦٥ ق څخه دکا بل‌او غزنی حکمران ؤ په غزنی کی مړاو ښخ سو اودده کوچنی زوی میرزا عبدالرزاق ئی پر ځای کښینوست.

مولانا حسین واعظ کاشفی پـه هرات کی مخزن الانشاء تالیف‌کیء

(دکابل خطی نسخه دده په خط).

فیض الله بن زین العا بدیـن ملـك القضاة صدر جهان قا ضی حسا[illegible] صدر بنیانی دتاریخ محمود شا هی او مجمع النو ادر اوتفسیر معظم او دستور الحفاظاوخلا صة الحکایـات مؤلف خپل کتاب تاریخ محـمـود شا هی وکیښس .

مولانا معین الدین واعظ دمعار ج النبوة مؤلف اوشاعر دحاجی محمد فراهی زوی په هرات کی‌وفات او په گازر گاه کی ښخ سو.

دمولانا سلطان‌محمود هروی‌خطاط دژوند وخت ۱۵۰۲م۹۰۸ ق

مجالس العشا ق دسلطان‌حسین بایقراپه نا مه تأ لیف سـو (؟)

بابر وایی چی ددی کتاب مؤ لـف کمال الدین حسین گازر گاهی دی.

شیخ صوفی علی هروی زاهـد او متقی دهرات‌په سر خیا بـان کی ښخ سو .

۱۵۰۳ م ۹۰۸ ق

بابر په ماوراء النهر کی‌مات سو اوشیبانی خان دشا ه بداق سلطان زوی تاشکند ونیو (جون).

محمد مقیم دامیر ذوالنون ارغون زوی دقندهار حکمران کابل له‌میرزا عبدالرزاق څخه ونیو اودمیر زاالغ بیگ لورئی وکړه .

۱۵۰٤ م ۹۰۹ ق

دبابر آواره گی دماوراء النهر په دښتو اوکوچیانو کی .

بابر پرترمذ ترآمو راواوښت اود بدخشان او تخار ستان خسرو شاه

نه‌په قندوز کی راغیء اوانه زره د خسرو شاه لښکر ی ولمسول او خسروشاه میمنی ته وتښتید .

علی دحسین کاشفی‌زوی رشحت عین‌الحیات په هرات‌کی وکیښس .

دمولانا معین الدین فراهی دهرات قاضی او عالم دمعارج‌النبوه دمؤلف وفات اود هرات پـه گازرگاه کـی ښخیدل .

دمولانا عبدالرحمن گارد گرهروی عالم و فات او پـه زیارتگاه کـی ښخیدل .

مجنون ر فیقی دهرات خطاط خپله دخط رساله تألیف‌کړه.

۱۵۰٤ م ۹۱۰ ق

بابر د هندوکش شمالی خواوی ونیولی (محرم ،جون)او دلو مـړی خور په‌منځ کی دوشی ته‌راغیء.

دوستی بدخشی د فارسی دیوان خاوند شاعر پـه بـد خشان کـی وزیږیدیء .

بابر ترهندوکش راتیر سو اود هوپیان له‌لاری ئی محمدمقیم پـه کابل کی کلابند کیء (دربیع الاول اواخر) اۍ د ربیـــع‌ا لا خـــر په پای کی محمد مقیم قند هــار ته‌ولاړ، اوبابر کابل ونیویء، دکابل اولغمان مالیات اته‌لکه شا هر خیـ وی .

۱۵۰٤- ۱۵۳۰ م ۹۱۰- ۹۳۷ ق

بر افغا نستان باندی دظهیرالـدین محمد بابر داقتدار دوره .

۱۵۰٤ م ۹۱۰ ق

بابر پاچاپه کابل‌کی (خط بابری) اختراع کیء .

سلطان ویس سواتی او سلطان علاء الدین سوا ی دسوات مشران د بابر معاصر حکمرانان وو .

طاوس‌خان یوسفزی‌دسمی دیوسفزو مشرو، چی له بابر سره ئی دروغی روابط درلودل .

شاه منصور دملك سلیما نشاه زوی دسمی دیوسفزو مشرو، چـی خپله لوربی‌بی مبارکه ئی بابر تـه ورکړه .

مولانا حسین واعظ کاشفی‌دهرات مشهور مؤلف اوعالم او مفسروفات اود هرات په خیابان کی ښخ سو، دی دمواهب‌علیه اوتفسیر جواهر او انوار سهیلی او نورو ډیرو کتا بو مؤلف دی.

دقاضی اختیار الدین حسن هروی تعلیق‌نویس اوقاضی القضات دژوند وخت .

دساغر هروی‌شاعر دژوند وخت.

قاضی برهان الدین محمد هروی دهرات صدر وفات سو .

امیر صدر الدین سلطان ابراهیم امینی دمیرك جلال الدین قاسم زوی دهرات صدر مقرر سو .

خواجه امین الدین محمود دهرات وزیر وفات سو .

۱۵۰٦ م ۹۱۱ ق

بابر غزنی ونیوی، او خپل ورور جهانگیر میرزایی هلته حاکم‌کیء.

وروسته یی‌گردیز،کوهاټ،بنو، تهل ـگومل ترکلاته‌اوشرقی خواترخیبره ونیوله .

شیبانی خان پربلخ راغیءاوسلطان
حسین بایقرا دهرات‌پاچا سیدافضل
بابر ته راواستاوه او کومك‌ئی څینی
وغوښت .

په کابل او اطرافو کی‌ئی سختی
زلزلی وسوی او ډیرځایونه ئی‌وران
کړل.

سلطان حسین بایقرا له هراته د
شیبانی خان مقابلی ته وووت، خود
بابا الهی په منزل کی ۷۰ کلن تر
۳۹ کاله سلطنت‌وروسته وفات اوپه
هرات‌کی ښخ‌سو. (۱۱ذی‌حجه٤مې).

مولانا عبدالجمیل‌دهرات عالم‌وفات
سو .

۱۵۰٦ م ۹۱۲ ق

بابر دهزاره جات له‌لاری له‌کابله
هرات ته ولاړ، اود مرو چاق په گل
باغان‌کی‌دهرات‌دتیموری شاهزادگانو
سره یوځای سو (دوشنبه ٦ جمادی
الاخری).

په کابل کی چی بابر نه‌و، نودده
دکاکازوی خان میر زا دپاچهی دعوه
وکړه اود کابل بالاحصار ئی کلابند
کیء .

صفوی لښکروپه‌هرات کی‌دمولانا
جامی قبرو شانه وئی سوا ځه.

بابر دهزاره جات له لاری په ډیر
زحمت په ژمی‌لههر اته کابل‌ته‌راغیء
اودا ښارئی بیرته له‌خان میرزا څخه
ونیویء (شوال).

د علی بن حسین بن علی بیهقی
طبیب دترویح‌الارواح دمؤلف‌دژوند
وخت .

مولانا عبدالغفور لاری د مولانا
جامی شاگرد په هرات کی وفات او
دمولانا جامی په هدیره کی ښخ‌سو.
(یکشنبه ٥ شعبان) .

۱۵۰۷ م۹۱۳ ق

شیبانی خان اوزبك هرات‌ونیویء
اود تیموریانو پاچهی ختمه سوه .
بدیع الزمان میرزا اودده وروړمظفر
حسین له هراته ولاړل (۲۱مې) او
خپل کتابونه ئی هم استانبول ته
یوړل .

بابر قندهار ونیو او هغه‌ئی خپل
وروړ ناصر میرزا ته وسپاره. مگر
شیبانی راغیء او قندهار ئی و نیو
اوبیرته هرات ته ولاړ، او قندهارئی
محمد مقیم ارغون ته‌وسپاره .

بابر له‌کابله ولاړ او ننگرهار ئی
ترکنړه و نیو، او هلته‌ئی میرزا
عبدالرزاق حکمران کیء.

بابر پر غلجو او مهمندو افغانانو
باندی حمله وکړه اوسل زره پسونه
ئی او لچه کړل، په کټه‌واز کی ډیر
بندیان ووژل او کله منارئی څنی
جوړ کیء .

مولانا نورالدین محمد زیارتگاهی
هروی عالم په قندهار کی وفات
سو .

حکیم یوسفی هروی په طب کی
فوایدالاخیار منظوم کیء.

۱۵۰۸ م ۹۱٤ ق

بابر مومند چور کړل خوده په
غیاب کی دکابل خلك یاغی سول او
میر زا عبدالرزاق‌ئی پاچا کیء.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بابر خپل تخت د کابل دښیر
دروازی غره په‌لمن کی جوړکیء چی
په ۱۰۱٦ ق جهانگیر پسی ښشړ
کیء.

دعماد الدین‌فضل‌الله‌بن علاءالدین
بن علی طوسی دشرح لوایح جامی د
لیکوال وفات .

مولانا سلطان علی‌قاینی دامیرعلی
شیر د کتابخانی خطاط اود سلطان
بایقرا دزوی معلم پـه هرات کـی
وفات سو

حکیم یوسفی هروی‌په هرات‌کی
جامع الفوائد دعلاج الامراض شرح
تالیف کړه .

۱۵۰۹م ۹۱۵ق

بابر له‌ننگرهاره راغی اوپه کابل
کی میرزا عبدالرزاق ونیوی او مر
ئی‌کیء چی په‌غزنی کی‌دخپل پـلار
الغ بیگ دخنگه ښخ سو او کابل ،
غزنی، ننگرهار دبابر لاس ته‌وړغلل
زبیر راغی په‌بدخشان کی دخلـکو
په کومك راولاړ سو او بـابر خپل
داکا زوی خان میرزا هلته واستاوه
چه زبیر را عی ئی مــــړ کی ء .

سید روح‌الله میرك نقاش‌اوخطاط
اومذهب چی دهرات دودانیو نوشتی
دده په خط وی په هرات کی وفات
سو .

خواجه عبد الرحمن دخواجه کلان
زوی دهرات قاضی اود گوهر شـاد
په مدرسه کی مدرس‌و .

۱۵۰۹ـ ۱۵۲۵ م ۹۱۵ـ ۹۳۲ ق

دسلطان ابراهیم‌بن سلطان‌سکندر
لودی سلطنت په هند کی .

۱۵۱۰ م ۹۱٦ ق

شیبانی خان اوزبك په مروکی د
پارس دصفویانو سره جنگ وکیء
چی لس زره اوزبك ووژل سول او
شیبانی‌خان هم‌په‌دغه جنگ کی‌وواژه
سو . (جمعه ۲٦ شعبان ۲ دسمبر)

مولانا شمس الدین بردعی چی د
شاهرخ په‌عصر کی هرات ته راغلی
اوپه گزرگاه کی په تدریس بخت‌و،
له‌هراته آذربایجان ته‌ولاړ. له‌دمسره
مولانا اسمعیل تبر یز ی هم له‌هراته
ولاړ.

شاه اسما عیل صفوی هـرات
ونیوی.

امیرغیاث الدین محمدبن امیریوسف
دهرات دسلطانیه مدرسی مدرس او
لوی قاضی دامیر خان په حکم‌ووژل
سو اوپه هرات کی ښخ سو .

۱۵۱۱ م ۹۱٦ ق

بابر دقندوزله‌خوا تر آمو واوښت
اود حصار ښار ئی محاصره کیء .

۱۵۱۱ م ۹۱۷ ق

بابر دخپلو (٦۰) لښکرو په قوت
دسمر قند ښارونیو اوناصر میرزا
خپل ورور ئی دکابل په حکمرانی
وټاکه . (رجب، اکتوبر) .

۱۵۱۲ م ۹۱۸ ق

عبیدالله خان او ز بك په سمر قند
کی‌بابر مات کیء اودی ئی له‌ماوراء
النهره راویــو ست (۳ ر مضان
۱۲ نـو مـبـــر) او دی د
هندو کش شمالی خواوو ته‌ورغی.

خواجه عبد اللطیف صوفی هروی
دهرات په قریه فراشان کی وفات‌او
ښخ سو .

(c) ketabton.com: The Digital Library

دهرات مشهور امیر سیدغیاث‌الدین مشهدی وفات سو .

مولانا بنا یی هر وی نستعلیق کښونکی دنجم‌ثانی دماوراءالنهر په کشتار کی ووژل سو.

د مولانا جمشید کتابدار هروی خطاط وفات .

۱۵۱۳ م ۹۱۹ ق

مولانا سلطان‌علی‌مشهدی مشهور نستعلیق لیکونکی په مشهد کی وفات سو .

مولانا فصیح الدین محمد نظامی دهرات د بدیعیه مدرسی مدرس او مؤلف وفات سو .

امیر برهان الدین عطاءالله‌دهرات عالم په مشهدکی مړسو (شوال) .

مولانا غیاث الدین جمشید قاینی دهرات صدر په قاین کی وفات سو .

۱۵۱۴م۹۲۰ق

بابر تر هندو کش راتیر سو او کابل ته راغی .

قاضی حسن اختیار الدین دقاضی غیاث الدین تربتی زوی د هرات مشهور قاضی مړ اوپه تربت کی‌ښخ سو .

قاضی بدیع دقاضی اختیار الدین هروی‌زوی‌په‌هرات اوبخاراکی‌ژوندی ؤ، دی دمعقول او منقول عالم او شاعر او طبیب اود مختار الابرار مؤلف و

خواجه جلال الدین ابو القاسم جامی دهرات معتبر سړی او خواجه ناصر الدین عبدالعزیز جامی دهرات عالم اومتقی وفات سول .

مو لانا میرکمال الدین‌حسین‌ابیوردی دهرات ددربار امیر او عالم وفات سو .

مولانا نظام الدین عبدالقادرطبسی دهرات قاضی و .

ددرویش عبدالله سلطانی بلخی خطاط وفات .

میر فاضل گوکلتاش دقندهار د باباولی (سید حسن ابدال) پرقبر یوه شنخته‌وکښله(ربیع الثا نی)

۱۵۱۵ م ۹۲۱ ق

شیخ جلال‌الدین ابو سعید پورانی هروی په قندهار کی له بامه ولوید اومړ سو

سید نظام الدین سلطان علی موسوی هروی او خواجه نعمت الله آصفی هروی امیر او شاعر وفات سول .

قاسم بن‌یوسف ابونصری هروی ارشاد الزراعه تالیف کیء .

۱۵۱۶ م ۹۲۲ ق

محمد بدخشی دمنطق عالم اود شرح الیاس رومی دحاشیی دمؤلف وفات .

مولانا شهاب‌الدین عبدالله بیانی بن خواجه محمد مروارید دهرات خطاط او شاعر او صدر اود موسیقی پوهاند په هرات کی وفات سو . (رجب) .

۱۵۱۶ م ۹۲۳ ق

بابر له کابله ولاړ او قندهار ئی له شاه بیگ ارغونی څخه ونیوی او شاه بیگ د شال اوسند خوا ته ولاړ .

یار محمد هروی خطاط په هرات کی دمخزن اسرار نسخه وکښله . (استانبول ۱۳۰۹) .

شیخ فصیح الدین محمد بن زین العابدین خوافی صوفی اوزاهد وفات سو .

بدیع الزمان میرزا دسلطان‌حسین بایقرا زوی مړ سو .

۱۵۱۸ م ۹۲۴ ق

محمد بن‌یوسف هروی طبیب او لغوی جواهر اللغه تالیف کیء .

۱۵۱۹ م ۹۲۵ ق

بابر دجندول او باجوړ له خواپر هند خپله لو مړی لښکر کښی‌وکړه په ۵ محرم ۸ جنوری‌ئی دباجوړ کلا ونیوله او خواجه کلان ئی هلته مقرر کیء .

دیو سفزو مشران شاه منصور د ملك سلیما ن شاه زوی او سلطان علاءالدین سواتی اوطاووس‌خان‌بابر ته ایل سول .

بابر دشاه منصور یوسفزی لور بی‌بی مبارکه‌وکړه. (جمعه ۲۶محرم) اود نیلاب له‌خوا پرپنجاب ورغی او بهیره‌ئی ونیوله .(۵ربیع الاول ۷ مارچ) اوبیرته کا بل ته را غی (دربیع الاخر غره ، ۱- اپر یل) .

دیو سفزو شپږ تنه مشران کابل ته راغلل او بابر ته‌ئی دهغی خوا مالیات ومنل (۱ جمادی الاخری ـ ۲۰ می).

بابر دتیره کوتل له‌خوا د گردیز اوکرماش (کورم) پر افغانانو باندی حمله وکړه (۲۹ رجب- ۲۷ جولائی) اود شعبان په دریمه (۳۱ جولائی) بیرته کابل ته راغی.

بابر دخیبر له خوا پرپیښور او اشنغر حمله وکړه. (۱۳ رمضان ۸ سپتمبر) لښکرئی‌ترپنجابه‌دوهمه پلا پرمخ ولاړل اود ی بیرته کابل ته راغی (دشوال اواخر- ۲۰ اکتوبر)

سید امیر نظام‌الدین عبدالقادر د هرات سلطانیه مدرسی مد رس او دخراسان قاضی وفات سو .

۱۵۱۹ م ۹۲۵ق حدود

دهرات د نستعلیق لیکو نکی او معمایی میر علی‌هروی دژوند وخت.

۱۵۲۰ م ۹۲۶ ق

بابر قندهارکلابندکیء خوپه‌لښکر کی ناجوړی ولویده اوبیرته کابل‌ته راغی (رجب-جون) اوددغه کال په پای کی‌یی پرهند په‌خپل‌دریم یرغل لاس پوری کیء اود پنجاب ترسیند پوری ئی‌ونیول او سیا لکوټ ئی هم فتح کیء.

سلطان الخطاطین سلطان علی مشهد ی په هرات کی‌وفات او په مشهد کی ښخ‌سو. (۱۰ ربیع الاول) .

۱۵۲۰ م ۹۲۷ ق

خان میرزا دبابر داکازوی دبدخشان حکمران مړ سواوپر ځای ئی‌دبابر له‌خوا شهزاده هما یو ن دبد خشان حکمران سو .

(c) ketabton.com: The Digital Library

مولانا هاتفی دمولانا جامی خوریی دهرات شاعر اود ظفر نامه تیموری ناظم پـه هرات کـی وفـات سو . (محرم) .

امیر رضی الله عبـــدا لاول- دهرات دغیاثیه‌اوبد یعیه مدرسولوی مدرس اوعالم وفات‌سو (ربیع الاخر) دهرات قاضی ضیاء الدین نورا لله دقاضی درویش محمد زو ی وفا ت اوپه گا زرگاه کی ښخ سو .

دهرات دواعظ مولانا حسامی‌واعظ دژوند وخت .

خواجه جمال‌الدین‌عطاءالله دهرات وزیر او عالم وفات سو (یکشنبه ۲ ربیع الاول) .

مولانا شمس الدین محمد الحنفی دهرات دسلطانیه مدرسی مدرس‌و .

۱۵۲۲ م ۹۲۸ ق

بابر قندهار دشاه بیگ ار غـون څخه ونیواوخپل‌زوی شهزاده‌کامران ئی‌هلته‌وگوماره(۱۳شوال ۱سپتمبر)

استاد کمال الدین بهزاد دشا • اسماعیل صفوی‌په فرمان دکتابخانی مشر مقرر سو (۲۷جمادی الاولی) .

شیخ زین‌الدین علی‌هرات ته‌راغی اوددی ځای شیخ الاسلام او قاضی القضات مقرر سو .

شیخ نـورالـدین محمـدشیخ زین الدین خـوا فـی لـه پښتـه د هرات مشهور مدرس چی پـــه ۹۲٦ ق کا ل له هر اتـــــه کابل‌ته تللی اودبابر پادشاه په‌حضور کی و ، په کا بل کـی وفـــات سو (جمادی الا خری).

دملك علاء الدین علی‌بن ملك‌نظام الدین‌یحیی نیمروزی وفات .

۱۵۲۲ م ۹۲۹ ق

خواند میرهروی‌مؤرخ‌خپل مشهور کتاب حبیب‌السیر وکیښ .

دوست محمد کاکړد بابړخـان زوی خپله غرغښت‌نامه‌په‌پښتو منظومه‌کړه.

۱۵۲٤ م ۹۳۰ ق

بابر خپل څلرم‌یرغل پرهندشروع کیء تر اباسین ورتیرسو اوتر سر هنده پوری ورسیدی .

عسکری میرزا دبابرزوی دقندهارد چهل‌زینی‌په جوړ ولوشروکړه اوتر (۹۵۳ق) پوری یی‌کار ختم سو.

امیر نظام الدین عبدالحی‌منشی د هرات تعلیق نویس اودامیرعلی شیر دمدرسی مدرس له هراته ولاړ او په استراباد کی مدرس سو .

شیخ‌الحرم‌مولاناجلال‌الدین‌ابوسعید مکی هروی په‌هرات کی وفات او په خیابان کی‌ښخ سو.

۱۵۲٤ م ۹۳۰ ق حدود

دمولانا محمود د ابراهیم کالوانی زوی دتاریخ ابراهیم شاهی دمؤ لف دژوند وخت .

رابعه دقندهار پښتوشا عره‌په‌دغه وخت کی ژوندی وه .

دسلطان علی او بهی هروی‌خطاط دژوند وخت .

دقاضی نظام بدخشی اودده دزوی میرحسام الدین قاضی خان د ژوند وخت. دوی دبابر دو ختقا ضیـان وو .

۱۵۲۵ م ۹۳۱ ق

بابر تـول پنجاب ونیوی او میر

عبدالعزیز ئی دلاهور حکمران مقرر کیءاو دولت خان لودی ئی هم ما ت کیء.

۱۵۲۵ م ۹۳۲ ق

بابر پرهند پخپل پنځم یرغل‌لاس پوری کیء اوکامران میرزائی دکابل اوقندهار پرحکمرانی پریښو پخپله د (۱۲) زرولښکرو سره پرهندورغی (۱ صفر ۱۷ نومبر) .

۱۵۲٦ م ۹۳۲ ق

بابر دپانی پت‌په جنګ‌کی سلطان ابراهیم لودی وواژه‌اودهند سلطنت یی‌ونیو (جمعه ۸ رجب ۲۱ اپریل).

بایزید روښان دشیخ عبدالله‌زوی چی په (روښان‌پیر) مشهور سو ، د پنجاب په‌جالند هر کی دبیبن بنت محمد امین له نسه وزیږیدی .

ملك شاه محمود دملك نظام‌الدین یحیی زوی دنیمروز حـکمران مـړ سو .

سلطان محمد خندان هروی‌خطاط وفات سو، ده دحافظ ددیـوان یـوه نسخه په‌نستعلیق‌کښلی ده‌ربیع‌الاول ۹۲٦ ق (د کابـل دخـطی نـسخو کتابخانه) .

شیخ زین‌الدین اسفر غابادی‌هروی صوفی دهرات په گازرگاه کی ښخ سو .

علی حسینی هروی خطاط دسعدی دبوستان نسخه په هرات کی وکښله (استانبول ۱٤۱۰) .

دمولانا آگهی هروی شاعر وفات.

۱۵۲٦ م ۹۳۳ ق

دسید شیر (سیدمحمد) بن سید حسین زنجیر پا وفات‌او ښخیدل د قندهار د سپیروان په سکیلچه کی . (۱۰ محرم) .

۱۵۲۸ م ۹۳۵ ق

مولانا زین الـدین محمود دامـاد هروی خطاط د سلطان علی مشهدی شاگرد مړسو .

مولانا سلطان محمد بن مولا نـا نور الله (سلطان محمد نور) هروی خطاط په بخاراکی وفات سو .

۱۵۲۹ م ۹۳٦ ق

دمولانا بدر الدین هلالی هروی شاعر وفات او ښخیدل په هرات‌کی (صفـر) د شـاه او در و یشـن ، صفات العاشقین ،لیلی مجنون ناظم.

ظهیرالدین محمد بابر شاه خپلـه بابر نامه (توزك بابری) تـا لیـف کړه .

علی‌کاشفی هروی‌لطایف الطوایف وکیښ .

همایون دبلخ امیر کمال الدیـن ونیو اود همایون اوکستن‌قراسلطان ترمنځ جنګ وسو .

۱۵۳۰ م ۹۳۷ ق

ظهیر الدین محمد بابر په‌اګر • کی وفات اود جمنا پر غاړه په چهار باغ کی ښخ سو (٦ جمادی الا ولی ۲٦ دسمبر) .

دده زوی نصیر الدین همایون دهند پادشاه سو (۹جما دی الاولـی ۲۹ دسمبر) .

حکیم یوسفی هروی خپله قصیده حفظ الصحه دبابر پادشاه پـه نامه وکښله.

۱۵۳۰– ۱۵۵۵ م ۹۳۷– ۹۶۳ ق

دنصیر الدین محمد همایون دبابر شاه دزوی پاچهی .

۱۵۳۰ م ۹۳۷ ق

شاه نظام الدین ابو اسحق بن شاه نظام الدین یحیی دنیمروز ملك وفات سو .

دبلخ دحما م سلطانی بناد کستن قرا سلطان په امر تمامه سوه اود مسجد جامع لپاره وقف سو .

۱۵۳۳ م ۹۴۰ ق

شاه حسین کامی او بهی شاعر پهاوبه کی ۷۷ کلن وفا ت سو .

۱۵۳۳ م ۹۴۰ ق حدود .

فیروزه کابلی حنفی تخلص شاعر اود موسیقی پوهاند په کابل کی ژوندی و.

عیسی مشوانی دپښتو شاعر دهند په دامله‌کی اوسیدی .

شیخ زین الدین خوا فی (وفایی) دبابر سرمنشی اود بابر نامی‌فارسی مترجم په اگره کی مړ سو .

دصادقی قندهاری شاعر ژوند په هندکی .

۱۵۳۴ م ۹۴۱ ق

ابراهیم بن قاسم بن محمد امین هروی دسلطان حسین بایقرا وزیر د تاریخ فتو حات شاهیه مؤلف وفات سو .

خواند میر هراتی مؤرخ او دجیب السیر او خلاصة‌الاخبار مؤلف په‌هند کی وفات سو .

امیر شمس الدین محمد بن شیر محمد بن امیر ویسل په کابل کی‌مړ اوښخ سو .

میر علی هروی خطاط دمیر باقر ذوالکمالین زوی‌دمدار الخطوط مولف په بخاراکی مړسو .

۱۵۳۵ م ۹۴۲ ق

په‌قندهار کی‌چی دشهزاده‌کامران له‌خوا خواجه کلان بیگ حکمران ؤ دصفوی لښکرو کلابندکیء خو میرزا کامران له لاهوره راغی او صفویان ئی له قندهاره وشړل. (شعبان) .

استاد کمال الدین بهزاد دهرات لوی نقاش په‌هرات‌کی وفات‌اوهوری ښخ سو .

مولانا رستم علی هروی نقاش او مذهب او خطاط دبهزاد خوریی په هرات کی وفات سو .

حکیم یوسفی هروی دلایل‌النبض اودلائل البول په‌هندکی تا لیف کړه .

۱۵۳۶ م ۹۴۳ ق

شاه طهما سپ صفو ی قندهار ونیوی‌اومیرزا بداغ‌خان‌ته‌ئی وسپاره خومیرزا کامران له لاهوره بیا راغی اوقندهارئی ونیوی .

دنوایی داشعارو منتخبات میرعلی بخاری دعبدالعزیز خان لپاره ولیکل چی د هراتی مذهب محمود په قلم ۸ میناتوره لری. (دترك دهنرموزیم ۱۹۴۶) .

۱۵۳۷ م ۹۴۴ ق

میرمعصوم نامی قند هاری ثم‌بکهر ی په‌بکهرکی وزیږیدی(دوشنبه ۷ رمضان) دی دسید صفایی قندهاری زوی اود باباولی لمسی دی .

۱۵۳۹ م ۹۴۶ ق

کستن قرا سلطان دبلخ حکمران

دهندوان نوی کلاجوړه کړه ، دغه وخت دبلخ ودانی شرقا و غر با له‌خواجه پلاس پوش څخه ترچهار باغ‌گلشن پوری یوفرسنگ، اوشمالا جنوبا له‌خواجه‌سنگ‌لیس‌څخه‌دستی ترکلی پوری هم یوفرسنگ‌وه .

مولانا سید په‌بلخ کی ژوندی‌و .

محمد زمان میرزا د بدیع الزمان میرزا زوی مړسو .

حکیم یوسفی هروی دمحمد زوی مشهور طبیب اوادیب‌او مؤلف‌ریاض الانشاء په هندکی وکیښ .

دده نور تالیفونه :جامع الفواید، بدایع الانشاء ،طب‌یوسفی ،ستة ضروریه وغیره .

برهان هروی کاتب‌اوخطاط دلوایح جامی یوه نسخه وکښله (دکابل د خطی نسخو کتابخانه).

جهانگیر هاشمی هراتی شاعر د مظهر الاثار او تحفة الحبیب مؤلف دحجاز په لارکی مړ سو .

۱۵۳۹– ۱۵۵۵ م ۹۴۶– ۹۶۳ ق

دسوری پښتنو پاچهی په هند کی .

۱۵۴۰ م ۹۴۷ ق

همایون پاچا په هند کی دشیرشاه سوری لښکرو مات کیء‌اود سندله لاری ایران ته وتښتیدی (۱رجب) .

په دی وخت‌کی دکابل او قندهار پادشاه میرزا کامران دبابر زوی‌و.

دبابر پاچا تابوت بی‌بی مبار کی یوسفزی دده ماینی له اگری څخه کابل ته راوی اودلته‌ئی دبابر په‌باغ کی ښخ کیء .

حسین بن علی بن‌حسین‌کاشفی هروی اخلاق محسنی په تر کی دانیس العارفین په‌نامه ترجمه‌کیء.

محمود مذهب د نظام هروی زوی دهاتفی تیمور نامه په بخارا کی وکښله (ذی‌قعده) (استانبول ۱۵٤).

۱۵۴۱ م ۹۴۸ ق

په اندراب کی دمیرزا کامران او سلیمان میرزا جنگ‌وسو اودکامران میرزا لښکرو د بدخشان مرکز قلعه ظفرونیو (۱۷ جمادی الاخری) .

محمد حیدر گورکان د تار یخ رشیدی مؤ لف کشمیر و نیوی (۸ رجب) .

۱۵۴۲ م ۹۴۹ ق

شهزاده جلال الدین محمد اکبر د همایون زوی دسند په امرکوټ کی دحمیده بانو بیگم له‌نسه وزیږیدی. (یکشنبه ۵ رجب) .

بایزید پیر روښان مشهور او غښتلی سو .

۱۵۴۲– ۱۵۸۰ م ۹۴۹– ۹۸۸ ق

دبایزید پیر روښان ولد عبدالله د ملی نهضت دوره په افغا نستان کی .

۱۵۴۳ م ۹۵۰ ق

همایون پاچا له سنده دگرمسیر پرلار سیستان ته‌وتښتیدی (شوال) اود هرات له لاری ایران ته ولاړ (ذی قعده) .

دبلخ حکمران کستن قرا سلطان لیونی سو، اود بلخ علماء مو لانا حسین اومولاناعبدالرحمن ئی‌پوست کړه .

دخواجه زاده رحیمی کابلی شاعر وفات .

(c) ketabton.com: The Digital Library

دبیخودی بلخی شاعر دژوند وخت. قدری سبزواری شاعر په هرات، کی ژوندیو .

۱۵۴۴ م ۹۵۱ ق

همایون دبابـر زوی دهـرات او مشهد له لاری په قزوین کـی دشاه طهماسپ صفوی دربار تهورسیدی. (جمادی الاولی) .

محمد قاسم بن شاد یشاه هروی خطاط دعارفی هروی گوی وچو گان په ښکلی نستعلیق وکیښ (دکابل خطی کتابخانه).

میر علی هروی خطاط په فتح آباد کی وفات سو .

۱۵۴۵ م ۹۵۲ ق

دهند لوی پښتون شهنشاه شیر شاه سوری دکالنجر پهکلابندی کی وسوځیدی او وفات سو. (۱۰ربیع الاول) .

میرزا حیدر کورگانتاریخ رشیدی پهکشمیر کی بشپړ کیء (ذوالحجه).

همایون له ایرانه دهرات پرخـوا د(۳۰) زرو صفو ی امدادی لښکرو سره راغی او فندهارئی لهخپل ورور میرزا عسکری څخهتر٦ میاشتو کلا بندی وروسته ونیوی (پنجشنبه ۲۵ جمادی الاخری) .

دبلوڅو مشر لونـگ اود پښتنو مشر میرعلی کابل تـه راغلل، اود همایـون لـه خوا لونـگ شال او مستونگ او علی دوکـی تـه مقرر سول .

۱۵۴۶ م ۹۵۳ ق

همایون له قندهاره راغی کابلئی لهخپلورور میرزاکامران څخهونیوی (۱۰ رمضان) او کامـران سند تـه ولاړ .

همایون کابل محمدعلی طغا ئـی تهوسپاره اوپخپلهیی تالقانتربدخشانه ونیول .

دده په غیاب کی میرزا کامـران لهسنده راغی غزنـی او کابل ئـی ونیول .

۱۵۴۷ م ۹۵۴ ق

همایون دهندوکش شمالی ولایات میرزا سلیمان او میرزا هـندال تـه وسپارل او پخپله دغوز بند لهلاری راغی او میرزا کامران ئی په کابل کی کلابند کیء هغه بدخشان تهوتښتید اوکابل بیرته دهمایون لاس تهورغی (پنجشنبه ۷ ربیع الاول) خوکامران غوری ،بغلان، تالقان او بد خشا ن ونیول. همایون له کابله پرده ورغی او کامران ئی وبیوی اود کال ترپایه بیرته کابل ته راغی .

شـاه حسین بـن شاه محمود د نیمروز ملك وفات سو .

دمعینالدین محمدفراهی ملامسکین مفسر او واعظ وفات .

۱۵۴۸م ۹۵۵ ق

څکه چیمیرزا کامران بیابدخشان نیولیؤ نو همایون لـه کابله ورغی تالقان اوبدخشانئی ونیول اوکامران ئیوباخښه (۱۷رجب) همایون بیرته کابل ته راغی (جمعه ۲ رمضان) .

همایون دپروان کلا ودانه کـره (اوسنی جبل السراج) .

۱۵۴۹ م ۹۵۶ ق

همایون د خلم په بابا شاهو کی دبلخ دحکمران پیر محمد خان سر ه

جنگ وکیء مگر ناکام کا بل تـــه راغی .

پهقند وز کی دمیر زا کا مران او هندال جنگ وسو چیمیرزا کامران بامیان ته ځینی وتښتیدی .

شیخ قاسم منی زی دتذ کره اولیا افغان لیکو ال دپیښور دبدنی رودپر غاړه وزیږ یدی .

۱۵۴۹ م ۹۵۷ ق

میر زا کامران پهبامیان کی یاغی سو او همایون لهکبله دده مقابلیته ولاړ، دغوربند په جنگ کی همایون مات سـو او بدخشان تـه ولاړ، او میرزا کامران راغی کابلئی ونیوی. خوتر درو میاشتو وروسته همایون بیرته له بدخشانه راغی او کبل ئی ونیوی او میرزا کامران پیښور تـه وتښتیدی .

میرزا عسکریچی پهدیجنگ کی ونیول سو، عربستان ته وا ستول سو .

شاه نصرت د شاه محمود زوی دنیمروز پاچا مړسو .

مولانا کمال الدین عاشق دبلـــخ شاعر او عالم هلته وفات سو .

۱۵۵۱ م ۹۵۸ ق

همایون اوکامران د ننگرهار پـه سرخاب کی جنگ سرهوکیء چیپه دی جنگکی میرزا هندال ووژلسو (یکشنبه ۲۱ ذیقعده) او کامرانهند ته وتښتیدی .

(دهندال ولادت۹۲۴قوچی دکابل دبابر پههدیره کی ښخ دی) .

میرزا حیدر کـور گـان دتاریخ رشیدی مؤلف ووژل سو .

مجنون رفیقی هروی خطاط وفات سو .

۱۵۵۲ ۹۵۹ ق

دهمایون له خوا شهزاده جـلال الدین محمد اکبر د غزنـی حکمران سو .

دهمایون پهامر خواجهسلطان علی وزیر پهکابل کییومسجد جوړ کیء. (دهبرلیك یيدکابل پهموزیم کی) .

۱۵۵۲ م ۹۶۰ ق

همایون دغزنی اوکابل اوننگرهار پاچاسو اودخپلورورکامران دماتولو لپاره تراټك تیرسو، کامران سلطان آدم ګهگر تـه پنا وروړه خـو هغه همایون تهپه لاسورکیءاود همایون په امر ړوند سو .

۱۵۵۳م ۹۶۱ق

همایون کابل علیقلیخان اندرابی ته پرینښو او پخپله قندهار ته ولاړ بهادر خان سیستانی یی دزمینداور او قندهار حکمران کیء او پخپله د بیرم خان سره کابل تهراغـی ا و میرزا سلیمانئی دبدخشان حکمران کیء (ذیحجه) .

میرزا محمد حکیم دهمایون زوی په کابل کی دماه چوچك بیگمالهنسه وزیږیـدی (چهار شنبه ۱۵ جمادی الاولی) .

شاه زین العابدین دشاهابواسحق زوی دنیمروزحکمدار مړ سو .

۱۵۵۵ م ۹۶۲ ق

همایون خپل زوی محمد حکیم او منعم خان په کابل کی پرینښول اود صفری په میاشت کـید (۱۵) زرو لښکرو سره پیښور ته ولاړ اولاهور

(c) ketabton.com: The Digital Library

یی ونیوی وروسته ئی ډهلی بیافتح ‌ی‌ء اوبیا دهندپاچاسو (غره‌رمضان)

شاه محمد کلاتی توخی دهمایون له خوا دقندهار حکمران و.

سیدعلی دقنبرعلی زوی (پیربابا) چی دامیر تیمور دخور له‌نسله‌و له هنده تراټك راوښت او دافغانانوپه سیمه کی میشته سو .

دشمس‌الدین محمد خراسانی‌فقیه اودبخارا دمفتی دجامع الرموز مؤلف دوفات حدود .

۱۵۵۵م ۹۶۳ق

همایون په ډهلی کی‌د کتابخار له‌بامه راولوید او ۴۹کلن‌تر ۲۵کلو پاچهی وروسته وفات اوپه ډهلی‌کی ښخ سو .

عبدالطیف بن عبدالمؤمن احمد ی دانهار الاسرار مؤ لف مړ سو .

شهزاده جلال الدین محمد اکبر ۱۳کلن دلاهور په‌کلانورکی دهمایون ترمرګ وروسته دهـنـد پـر تخت کښینوست. (جمعه ۲ ربیع الثانی).

میرزا سهلیمان له بد خشانه راغی اوشهزاده محمدحکیم‌ئی ځلورمیاشتی په‌کابل کی کلابند کیء خـو نا کام بیرته ولاړ.

۱۵۵۵ــ۱۶۰۵م ۹۶۳ــ ۱۰۱۴ ق

دجلال الدین محمد اکبر پاچشاهد پاچاهی دوره .

۱۵۵۶م ۹۶۴ق

بهادرخان سیستانی له زمینداوره پر قندهار حمله‌وکړه خوشاه‌محمدکلاتی قندهار وساتیءاووروسته بیاسلطان میرزا صفوی قندهار ونیو یء .

شهزاده کامران دبابر ږوند زوی په‌مدینه کی وفات اوپه معلمی هدیر کی ښخ‌سو (۱۱ ذی‌حجه) .

درونقی بدخشانی شاعر وفات .

۱۵۵۷ م ۹۶۵ ق

ملـــك سدود معـــروف زوی وزیږیدیء (۱۷ذی‌حجه)دی دسدوز پلار دی .

میرزا عسکری‌دبا بر زوی چـــ همایون شړلی وپه حجاز کی مړ ا ښخ سو .

نظام الدین حیدر دنیمروز ملـ وفات سو .

شاه محمدکلاتی دقندهار حکمرا په هند کی داکبرپاچا دربارته ولاړ

درکن الدین بن بایسنقر میرز دژوند وخت، چی سلطان ابرا هیـ ئی زوی و .

۱۵۵۸ م ۹۶۶ ق

میرعلی هروی خطاط او شاعـــ دسلطان علی شاګرد په هرات کی وفات سو .

۱۵۵۹ م ۹۶۷ ق

میرزا سلیمان دخان میرزا زوی دبدخشان حکمران دپیر محمد خا اوزبك سره دبلخ په چشمهٔ ګا زرا ئی وجنګیدیء او مات سو.دده زوی میرزا ابراهیم دپیر محمد خان پـــ امر وواژه سو .

اکبر شاه له‌کابله‌منعم‌خان‌وغو ښت او پخپل وکالت یی دخان خانان په لقب مقررکړیء اود منعم خان زو ی غنی خان د کابل حکمران ســــو (دوشنبه ۱۸ ذی حجه) .

آخو ند قـا ســـم پـا پـــن خیـــــل شینـــــو ا ر خیــــل پښتو کتاب فوائد الشرع وکیښی.

۱۵۶۰ م ۹۶۸ ق

دکابل حکمرانی د شهزاده محمد حکیم مور او شاه ولی اتکه کوله او غنی‌خان هندته وتښتیدی ء .

دو اصلی کابلی شاعر وفات .

۱۵۶۱ م ۹۶۹ ق

شمس الدین اتکه دمیر یار محمد غزنوی زوی داکبر پاچا ددرباراوی وزیر په هند کی دا د هم خان پـه لاس وواژه سو .(رمضان).

نیکبخته دشیخ الله داد ممـوزی لور داشنغر او سیدونکی وه چـی خپل کتاب ارشاد الفقراء ئی پـــه پښتو نظم کی ء .

۱۵۶۲ م ۹۷۰ ق

داکبر پاچا له در باره منعم خان دکابل د نیو لو لپاره راغی او د جلال‌آباد دچارباغ‌سره ئی د کابـــل دامیرانو سره جنګ وکیء، خومات سو او هند ته ولاړ. (ذی حجه) .

بایزید پیر روښان پـــه پښتنو قبیلو کی قوت وموند او داشنغرپه کلله ډیر کی مرکز ونیو . خو محسن خان د کابل حکمران دی ونیـــو او بندی‌ئی کیء .

۱۵۶۲م ۹۷۰ق حلو د

سلطان محمد بن درویش محمد مفتی خپل کتاب مجمع‌الغرائب دبلخ دپاچا پیر محمد خان په نامه‌وکیښی.

۱۵۶۳ م ۹۷۱ ق

شاه ابوالمعالی د همایون دلـــور فخر نساء بیګم میړه دمیرزا محمد حکیم مور مړه کړه او دکابل‌اختیار دار سو . دهٔدغوربند دپلــــه سره دبـــدخشا ن د میرزا سلیمان سره جنګ وکـــیء او ووژل سو (۱۷ رمضان)او میرزا سلیمان کابـــل میرزا محمد حکیم ته پریښو .

خواجه باقی بالله د قاضــــــی عبدالسلام کا بلی زوی مشهـــور نقشبندی صوفی په کابل کــــی وزیږیدیء. (دده‌وفات په ډهلی کی ۲۵ جمـــادی الاخری ۱۰۱۲ ق) دسلسلة الا حرار مؤلف دیء .

شیخ احمد سر هندی دمو لانـا عبدالاحد فاروقی کابلی‌زوی‌په‌سرهند کی‌وزیږیدیء (۱٤ شوال) .

۱۵٦٤ م ۹۷۲ ق

میرزا سلیمان له‌بدخشانه راغی‌او کابل ئی کلابند کیء ،میر زا محمد حکیم داکبر پاچا په مرسته لـــه پیښوره راغی او سلیمان ئی بیرته بدخشان ته وشاړه‌اود کابل مستقل حکمران سو .

۱۵٦۵ م ۹۷۳ ق

سلیمان میرزا ځلرمه پلاړ کابل حمله وکړه او دمیرزا محمد حکیـم ګومارلی حکمران معصوم خان ئـی کلابندکیء ، خو بیر ته‌بد خشا نته ولاړ .

مولانا محب علی هروی خطاط او نقاش او موسیقی پوهاند درستـم علی هروی زوی پـــه هرات کـــی وفات سو.

بیکسی غزنوی شاعر په پیښور کی‌وفات سو .

مولانا ماتمی هر وی شاعر پـــه هرات کی وفات سو .

صبوحی بدخشانی شاعر په هند کی مړ سو .

(c) ketabton.com: The Digital Library

آتشی قند هاری شاعر په لاهور کی مړ سو .

١٥٦٦ م ٩٧٤ ق

میرزا محمد حکیم دکابل حکمران دخپل ماما فریدون په لمسون لـــه پیښوره ولاړ اولاهوړئی کلا بندکیء، څواکبر پاچا پخپله لاهور څنـــی ونیوی او محمد حکیم پیښور تـــه راو تښتیدیء (جمادی الا ولی) او وروسته کابل ته راغیء .

مولانا ویسی هروی خطاط دمولانا جامی دنفحات الانس یوه نسخه په ښکلی نستعلیق وکښله .(د هرات موزیم).

حافظ کمال الدین حسین هروی خطاط په مشهد کی وفات سو .

ســیدحسین خــواجه نقـــیب ا لله شریف نثاری بخاری خپله تذکــرة شعراء مذکرا حبا ب وکښلــــــه (متوفا ١٠٠٥ ق) چه د افغانستان بوالعجب دکابل ظریف شاعر په دډیرو شاعرانو احوال لری .

١٥٦٧ م ٩٧٥ ق

کابل کی وفات سو .

خردبیگی کابلی شاعر وفات سو.

١٥٦٨ م ٩٧٦ ق

قاسم کاهی کابلی شاعر او عالم خپل کتاب په ادبی علومو کی دهند په تونك کی تالیف کیء .

مولانا مسیحی بلخی شاعر٨٠کلن په بلخ کی وفات سو .

١٥٦٩ م ٩٧٧ ق

شهزاده سلیم (جهانگیر) دجلال الدین اکبر زوی داگری په فتح پور کیدجوده بائی له‌نسه وزیږید یء.

(چهار شنبه ١٧ ربیع الاول).

دمولانا والهی بلخی شاعر وفات په بلخ کی .

١٥٧٠ م ٩٧٨ ق

پیر رو ښان بایزید خپل کتـــاب صراط التو حید په فارسی ژبــــــه تالیف کیء .

دنیمروز ملك شاه حسین‌غیاث ـ الدین محمد وزیږیدیء .

١٥٧١ م ٩٧٩ ق

د خواجه حسن هروی شاعــــــر وفات په کابل کی .

قاسم خان موجی بدخشی شاعر دلیلامجنون اویوسف زلیخا نا ظـم په آگره کی وفات سو.

١٥٧٢ م ٩٨٠ ق

بایزید پیر روښان له بنده ایله سو اوبیائی په‌تیراه کی دآزادیخواهی تبلیغ شرو کیء .

د مولانا عیشی هروی خطــــاط دژوند وخـــــت .

دمولانــــا یاری هروی نقاش او مذهب اونستعلیق لیکونکی اوشاعر وفــــــات .

١٥٧٢ م ٩٨٠ ق حدود

بایزیدپیرروښان خپل خیرالبیان په څلور ژبی : پښتو ، فارسی ، عربی ، پنجابی وکیښ .

دعلی محمد مخلص پښتو شاعــر دژوند وخت . دی دپیر روښـــــان مخلص و .

د پښتو شاعر ارزانی خویشکــی روښانی دژوند و خت.

محمد یو سف کابلی شاعر دشاه بیگ کا بلی زوی دهند په سورت

ئی ووژل سو .

١٥٧٣ م ٩٨١ ق

دسید امانی کابلی شاعر وفــات دهند په جونپورکی .

١٥٧٤ م ٩٨٢ ق

محمدبن علاء الدین زره هرو ی دامیر خسروخمسه‌په خفی نستعلیق په خاف کی وکښله چی تصاویر ئی دمحمدی مصور په قلم دی (رجب) (دکابل دخطی نسخو کتا بخا نه).

خواجه امین الدین محمود هرا تـــی خطاط په هند کی وفات سو.

معزی هروی شاعر په هند کـــی وفــــات سو .

١٥٧٥ م ٩٨٣ ق

په بدخشان کی‌دمیرزا سلیـــــمان اودده دلمسی شاهرخ تر منـــــځ جنگونه وسوه ، څو چی‌شاهرخ‌قندوز ونیویء مـیــرزا سـلیمــا ن هــم بدخشان او تالقــان ورپریښودل او پخپله هند اوبیا حجازته ولاړ .

مجنون هروی خطاط دکمال الدین محمود رفیقی زوی د«توامان» خــط مخترع اود آداب المشق مؤلف په هرات کی وفات سو .

ویسی هروی شاعر او خطاط په مکه کی اوسیدیء او دمذکر احباب یوه نسخه‌ئی‌وکښله (دبرلین‌موزیم).

خلقی قلندر بلخی شاعر دبلـــخ په مزار شریف کی‌وفات سو .

سید میرك وصالی بلخی شاعراو خطاط دبلخ په سمانه‌کی‌او سیدیء.

میرزاقلی میلی هروی شاعردهند په مالوه کی مسموم اومړ سو.

میر کلان هروی عالم سل کلـن دهند په اکبر آباد کی وفات سو.

١٥٧٦ م ٩٨٤ ق

د شاه طـهمـا سپ صفـو ی دهرات بدیع الزمان میرزا مړ کیء (محرم)،شاه طهما سپ صفــــو ی د هرات د تصاویر والبم سلطان مراد ته اهداء کیء ،چی د عبدالله هروی خط او دشاه غریب میرزا او بهزاد تصاویر هم لری (داستانبول پو هنتون١٤٢٢).

عـبـدا لـخا لـق بـن حبیب‌ـ الله هروی خطاط یو قرآن شریــف په‌ښکلی نسخ و کیښ (د ایرا ن باستان موزیم) .

١٥٧٧ م ٩٨٥ ق

دنیمروز دملکانو شخړه د افشار او قزلباش سره .

دخان محمد خانی کابلی شاعـــر دژوند وخت .

١٥٧٨ م ٩٨٦ ق

دنیمروز ملك اسحاق بن ملــــك محمد وفات سو .

استاد محمدی هروی نقـــاش د سلطان محمد نقاش زوی ژوندی و.

دملا محمد حسین تبریزی خطاط وفات چی دمیرعماد قزوینی‌استادو.

حاجی عارف قندهاری مورخ پــه هند کی خپل کتاب (مقطع)وکیښ چی دهند تاریخ ئی‌د سلطان محمود له‌وخته تراکبر پاچا پوری راوړی ء دیء . دده بل کتاب مطلع یاتاریخ اکبری دیء.

حاجی عارف قندهاری مورح په هند کی داکبر پاچا په حکم‌دپنجاب په دیوانی مقرز سو .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۵۷۹م ۹۸۷ق

میرزا سلیمان دایران او هرات او قندهار له خوا کابل ته راغی او دمیرزا محمد حکیم په مرسته ئی بیا په تالقان کی دخپل لمسی شاهرخ سره جنگ وکی ء، اوله تالقانه ترهندو کشه مخکی ئی ونیولی ، او بدخشان شاهرخ ته پاته سو .

عباس خان سروانی (تاریخ شیر شاهی) په هند کی تالیف کیء .

۱۵۸۰ م ۹۸۸ ق

میرزا محمد حکیم له کابله ولاړ او لاهور ئی کلابند کیء، خوداکبرپاچا حکمران سعید خان دغه ښار په کلابندی کی وساتی او تسلیم نسو (ذیحجه) .

پیر روښان دشنوارو په تور راغه کی د کابل د حکمران محسن خان سره جنگ وکیء او په دغه جنگ کی (٥٦) کلن ووژل سو .

ابوالقاسم نجم الدین قاسم کاهی کابلی شاعر اومؤلف په‌اکره کی وفات سو (۲ ربیع الثانی) .

حاجی‌عارف قندهاری مورخ‌دهند په حصار تانده کی د مظفر خان سره وواژه سو .

۱۵۸۰ ـ ۱۶۰۰م ۹۸۸ـ۱۰۰۹ ق

جلال الدین دبایزید پیر روښان زوی‌دپښتنو دآزاد یخواهی دحرکت رهنما و .

۱۵۸۱ م ۹۸۹ ق

پخپله اکبر پاچا د میرزا محمد حکیم مقابلی ته پرلاهور راغیء او میرزا محمد حکیم ئی بیرته کابل ته راوشاړه . خو اکبر کابل ته‌پسی راغی ء ، او میرزا محمد حکیم ئی وباخښه ، ادکابل او زابل‌حکمرانی ئی ورکړه (۱٤ صفر) .

جلال الدین دبایزید پیر روښان ۱٤ کلن زوی په تیراه کی د خپل پلار پر ځای کښېښو ست اود افغانانو آزاد یخواهان پر راټول سول .

د نیمروز ملك حیدر بن ملك محمود وفات سو (۲ رمضان).

د نیمروز ملك غیاث الدین محمد مړ سو (۹ذی حجه) .

۱۵۸۲ م ۹۹۰ ق

جلال الدین روښانی شل زره پلی او پنځه زره سپاره لښکر له‌تیراهه راوستل او دپیښور حکمران سید حامد بخاری ئی‌په جنگ کی وواژه.

قاضی محمدسالم‌لغمانی ددرویش محمد خان غازی جنگنامه تالیف‌کړه چی نوم ئی (صفت نامه)دی او دکافرستان ددرو دخلکو سره جنگونه بیانوی (دروما طبع ۱۹٦٥).

محمد صالح فارغی کابلی شاعر په هند کی ژوندی و .

عشقی کابلی شاعردشیخ‌اسماعیل له پښته په هند کی وفات سو .

شیخ قاسم دشیخ قدم زوی «ذکرة الاولیاء افغان »و کښلـه (دا کتاب ورك دیء) .

ملا محمد هروی عالم په هند کی وفات سو .

۱۵۸۲ م ۹۹۰ ق حدود

دمیر کلان غزنوی شاعر او

حکران د ژوند وخت .

دغیوری کابلی شاعر دو فات وخت په هند کی .

دفاضل منشی کابلی دژوند وخت په کابل اوهند کی .

امیر دپښتو تجوید نظم کیء.

میرزا محمد حکیم د همایون زوی په کابل کی سکه ووهله .

۱۵۸۳ م ۹۹۱ ق

سید صفایی دقندهار دبابا ولی لمسی دبکهر شیخ الاسلام هلته وفات سو (ذیقعده) **محمد هاشم** کشمی بدخشی د محمد قاسم زوی دحضرت مجددمکتو باتو ددریم‌جلد جامع او مولف صوفی وزیریدیء «ارجب» پیر بابا سید علی قندوزی په باجوړ کی وفات اوښخ سو .

۱۵۸٤ م ۹۹۲ ق

پربدخشان او تالقان باندی عبدالله خان اوزبك حمله وکړه او میرزا سلیمان اوشا هرخ کابل ته راغلل او شمالی ولایات عبدالله خان ونیول .

قاضی نظام غازی خان بدخشی عالم او دشرح عقاید محشی ۷۰کلن دهند په او د هکی وفات سو .

ملا عالم گلبهاری دفواتح الولایه او صلصلة الجرس مؤلف په هند کی وفات سو .

۱۵۸٥ م ۹۹۳ ق

شهزاده محمد حکیم دهمایون‌زوی چی له کوچینوا لی څخه د کا بل حکمران و، وفات سو او په کابل کی دبابر په هدیره کی ښخ سو. (جمعه ۱۲شعبان)اوکابل مستقیما دکنورمان سنگه تر اداری لاندی سو ، چی‌اکبر له هنده رالیږلی وو. (دمحمد حکیم ولادت ۱٥ جمادی الاولی ۹٦۰ ق) د خواجه محمود بن اسحاق شهابی هروی خطاطدژوند وخت .

په جارو نك کی دنیمروزدلښکر مقابله له صفوی مظفر حسین میرزا سره .

۱۵۸٦ م ۹۹٤ ق

میرزا پاینده حسن غزنوی دبابر نامی دشیږ وکاو برخه په فارسی ترجمه کړه او وروسته بیا محمد قلی حصاری هغه د ۹۳٥ ق کال‌تر تروااقعو پوری ترجمه کړه .

داکبر پاچا له خوا کنور مان سنگه دکابل سرلښکر او میر شریف ئی صدرو .

داکبر پادشاه او دجلال الدین روښانی جنگونه په خیبر ، تیراه، ننگرهار کی .

میر شمس الدین داعی کشمی شاعر دمیر جلال الدین زوی په کابل کی مړ سو .

خواجو ملیزی مؤرخ ، تواریخ افاغنه یاتو اریخ خا ن کجو په یو سفزوکی تالیف کیء . داکتاب پیر معظم شاه په‌هندکی دتواریخ‌رحمت خانی په نامه‌لنډ کړی دیء (دپیښور چاپ ۱۹۷۰)

۱۵۸٦ م ۹۹٥ ق

میرزا سلیمان له لغمانه پر تالقان ورغی ، خو عبدالمؤ من خان د بلخ حکمران دی مات کیء اوهندوستان ته ئی وشاړه .

دکتور مان سنگه پر ځای د اکبر پاچا له خوا زین خان کوکه د کابل حکمران مقرر سو اوهغه له کابله تراټکه خپل حاکمان دلارو دساتنی لپاره مقرر کړل .

عبدالله خان دتوران پاچا پــــر خراسان حمله وکړه (۲۸ جمـــادی الاخری).

۱۵۸٦ م ۹۹٦ ق

عبدالله خان اوزبــك سیستــــان ونیوی ء .

سلطان حسین میرزا دبدیع الزمان میرزا زوی سیستان ته راغیء .

په سوات ،باجوړ ،وزیرستان ، تیراه کی داکبر پادشاه دلښکـــرو جنگونه دجلال الدین روښانی سره.

۱۵۸۸ م ۹۹۷ ق

داکبر پاچا لښکر پــه باجوړ او سوات کې پر پښتنو ور غلل ، او پخپله اکبر دوهمه‌پلا کابل‌ته راغیء، اوقاسم علی خـــان کابلی ئی ددی ځای حکمران مقرر کیء.

میرزا سلیمان دخان میرزا زوی دبدخشان پخوانی حکمـــران (۷۷) کلن په لاهور کی مــــړ سو، دی دفارسی او اوزبکی ژبی شاعرهم‌و.

شیخ بوستان‌بړیخ «بستان الاولیاء» وکیښ (پښتو) .

دنیمروزملك محمد بن غیاث‌الدین محمد مړسو.اوسیستان اویوپووی‌ء.

۱۵۹۰ م ۹۹۸ ق

عبدالرحیم خان د بیرم خان زوی داکبر پاچا په امر بابر نامه له‌ترکی ژبخه په فارسی ترجمه کړه .

ملك جلال الدین محمود د نیمروز پاچاسو . (ذی قعده) رستم میر زا صفوی پر نیمروز راغیء او دملـك نصرالدین نیمروزی ئی له خپلـــو زامنو سره وواژه (رجب) .

سید معصوم قندهاری د تاریخ سند مؤلف داکبر پاچاپه **عسکر ی** ماموریت کی داخل سو .

دشیخ ابن یمین کو سوی‌هر وی وفات او په سینان کلی کی‌ښخیدل.

د اکبر پاچا په امر د شهباز کلا د هندوکش په لمنـو کـی جـوړه سوه .

۱۵۹۰ م ۹۹۹ ق

په سیستان کی وچ کالــی او کاختی راغله .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۵۹۱م ۱۰۰۰ ق

دجلال الدین روښانی لـــــړی جنگو نه داکبر **پاد شاه له لښکرو** سره په سر کاوی ،مینی ،تــــوره بیله کی چی د جلال‌الدین وړونــه شیخ عمر ،خیر الدین ،نور الدین پکښی و وژل سول .

سلطان محمود گدون د مهابـــن په‌لمنو کی د آزادی غور ځنگ وکیء.

اخوند پنجو مولانا عبد الو هـــاب اکبر پوری د ده ملگری و .دوی د غرو د کاپرانو سره غزاری کولی، او اخوند **ځالاك ختك ئی تاریـــخ د** (سلوك الغزات) په نامه په پښتـــو وکیښی .

د شهباز خان ختك د خوشحال خان دپلار ولادت د ختکو په اکوړه کی .

ملك علی د مـــلك اسحق زوی د نیمروز امیر وفات سو (رمضان) .

عبدالله نیازی عارف او صوفـــی **۹۰ کلن په سر هند کی وفات سو.**

۱۵۹۱م ۱۰۰۰ ق حدود

الله یار د شیخ صالـــح الکوزی قند هاری زوی خپل کتاب (تحفـــهٔ صالح) وکیښ .

سلطان قند هاری شاعر په هند کی ژوندی و .

د ابتری بد خشی د ژوند وخت.

۱۵۹۲م ۱۰۰۱ ق

جلال الدین رو ښانی له تیراهه تر سواته پښتنا نه سره را غونـــډ کړل او د اکبر پاچا ۵۰زره‌لښکرئی تباه کړل .د هند وزیر راجه‌بیربل ئی مړ کیء اوزین خان کو که بـــل لوی امیر اټك ته ځنی وتښتیدیء .

۱۵۹۲ م ۱۰۰۱ ق حدود

ملا عمر خو یشکی رو ښانی عالم او مؤلف په اکوزوکی هستیدیء او پر تصوف ئی‌رسالی کښلی دی .

مولانا سلیمان هروی انصاری پـــه هند کی مقامات العـــارفین و مـــرآة السا لکین و کیښی .

عبدا لر حمن مانکړ وی د هزاره ضلع عا لم او قا ئـــــد او مؤلـــف ژو ندی و .

۱۵۹۳م ۱۰۰۲ق

د اکبر پاد شاه له خوا شاه‌بیگ خان کابلی د قند هار نیو لوتـــــه را واستول سو ،او هغه ښار ئـــی له مظفر حسین صفوی څخه‌ونیوی‌ء (۱۰۰۳ ق) او د اکبر پاد شاه پـــه مملکت کی داخل سو .

راجه تو در مل او قاسم خـــــان کابلی د خیبر او کابل دلاری پـــه ساتنه مقرر وو .

شیخ بستان بړیځ پښتون شاعر او زاهد د گجرات په احمد آبادکی وفات سو (۱۱ ربیع الثانی) دی د اولیای افغان مؤلف دیء .

مقصود هروی خطاط او هنر مـــن او د اسطرلاب او کرو پوهاند په هند کی ژوندی و .

عبد الر حیم ما نگـــراوی عالـــــم در دالبدع مولف ژوندی و .

۱۵۹٤ م ۱۰۰۳ ق

د اکبر پاچا لښکرو قند هار

(c) ketabton.com: The Digital Library

ونیوی‌ء .

میر معصوم نامی دسید صفا ئی قند هاری زوی د قند هار کومکی مقرر سو .

خواجه نظام الدین احمد هروی د محمد مقیم زوی د طبقات اکبری لیکوال مؤرخ په هندکی وفات سو .

ملك جلال الدین محمود دنیمروز ملك قلعهٔ سبز ته نقل مکان وکړی‌ء .

عیسی د اخوند پنجو شا گرد او عالم د اهل بیت پر فضیلت‌یو کتاب و کیښی .

۱۵۹۵م۱۰۰۴ق

جلال الدین رو ښانی د اکبرپاچا عسکری مشر قلیچ خان کابل ته وتښتا وه ،او له تیراهه تر کابل او غزنی پوری ئی د پښتو نخوا سیمی و نیو لی .

شاه بیگ خان کابلی چی داکبر پادشاه له خوا دقندهار حکمران‌و، د کاکړانو ښو ربښته ئی کښیناوه، او قند هار د اکبر په پاچا هی پوری اړه در لوده .

ملك جلال‌الدین محمود د نیمروز ملك د ملك شاه حسین سره د قند هار نیو لوته ولاړل .

شاه محترم شاه کتهور چی ځان ئی د هرات د سلطان حسین له پښته باله په چترال کی د حکمرانی کورنی تاسیس کړه .

مولانا آګه ابن یمین شبر غانی شاعر او عالم په شبر غان کی وفات سو ،د شعر د یوان لری.

سید معصوم نامی د قندهار په سپیر وان کی د خپل نیکه سید شیر قلندر سبز واری بن سید میر انصا ری تر مذی پر مزار یو. ډېر لیك و کیښی (۱۹ شوال) .

عماد هروی خطاط د محیی هروی خطاط زوی په‌بلخ کی دعبدالمؤ من خان لپاره د مولانا بلخی د مثنوی یوه مزینه نسخه وکښله.(د کابل دخطی نسخو کتابخانه) .

صادق محمد خان د محمد باقر هر وی زوی د هند عسکری مشر په دهو لپور کی وفات سو .

عیانی کابلی شاعر د هند په یوه جنگ کی و وژل سو .

شیخ هاشم کشمی د خواجه قاسم زوی مشهور نقشبندی‌صوفی دزبدةالمقامات مؤلف په هند کی ژو ندی و .

۱۵۹۷ م ۱۰۰۶ ق

ملك شاه حسین د نیمروز له تر قون خخه قند هار ته ولاړ .

۱۵۹۸ م ۱۰۰۷ ق

جلال‌الدین روښانی‌غزنی ونیوی‌ء او د پښتنو منلی‌ء مشر سو .

د سیستان ملکان او خلك له هراته قلعهٔ فتح‌ته راغلل ، او ملك حسین د شاه عبس لید و ته قند هار ته ولاړ .

۱۵۹۹م ۱۰۰۸ ق

د نیمروز ملك شاه حسین په هرات کی د شاه عباس لیدو ته ولاړ

عبد الله د ملا رکن الدین زوی دپښتو شاعر ژوندی و

۱۶۰۰م۱۰۰۹ ق

د اکبر پاچا لښکر و په غزنی‌کی پر جلال‌الدین رو ښانی حمله‌وکړه، او د جنگ پر میدان د شاد مان نومی په لاس تپی سو او شریف خان اتکه د اکبر پاچا سپه سالار، مراد بیگ مقرر کړی‌ء چی‌جلال الدین مړکی ،او سرئی د ډهلی دربار ته واستوی .

تر جلال الدین رو ښانی وروسته د ده ورا ره احداد دعمر شیخ زوی د بایزید لمسی ئی پر ځای کښینو ست .

۱۶۰۰_۱۶۲۵م۱۰۰۹ _ ۱۰۳۵ ق

احداد د عمر شیخ زوی دپښتنو دآزادیخوا هی دنهضت مشر و .

میر معصوم نامی قند هاری‌شاعر اوعالم او دډیرو آثارومؤلف،تا ریخ سنه یا تا ر یخ معصو می وکیښی (۱۰۰۹ ق)

دو لت خان لودی د هندپښتون قائد په احمد نگرکی مړسو .

۱۶۰۱م۱۰۱۰ق

شیخ متی کاسی افغانی زاهد او صوفی په هند کی وفات سو.

مولا نا نیازی شاعر د مولا نا وصالی بد خشی زوی له دکنه‌حجاز ته ولاړ اړ هوری مړسو .

سدو خان د معروف زوی د قندهار په مشر توب دشاه عبا س صفوی له خوا پیژندل سوی و او مرکزیی ارغسان و .

زین خان کوکه د خواجه مقصود هروی زوی د لاهور صوبدار او شاعر مو سیقی دان وفات سو .

د نیمروز ملك شاه حسین په مروکی دشاه عباس ملگری و.

میر درست کابلی خطاط او عیار شناس‌په هند کی ژوندی و .

۱۶۰۲م۱۰۱۱ق

میرزا حسن د شا هرخ‌بدخشانی زوی پر قند هار حمله وکړه ،خو شاه بیگ کابلی د قند هارحکمران دی مات کړی‌ء او چخچران ته وتښتیدی‌ء (ذی حجه) .

محمد صالح ندایی چی په کا بل کی دخسرو شیرین مثنوی دخواجه حسن خالدار په‌نامه او صرف‌بهائی هم‌نظم کړی‌و، په دغه کال هند او حجاز ته ولاړ .

۱۶۰۳ م ۱۰۱۲ق

میر معصوم نامی قند هاری د تاریخ سند مؤلف داکبر پاچا له خوادایران صفوی در بار ته سفیر واستول سو او د ده زوی میر بزرگ چی ور سره و، د فراه او قند هار ترمنځ ئی د ښوراو پرغره یو ډ برلیك و کیښی .

خواجه محمد باقی‌کابلی نقشبندی صو فی او عالم په هند کی وفات سو .

۱۶۰۴م ۱۰۱۳ ق

د احمد بن ابی القاسم بن محمد بن سالم بن عبد العزیز بن شعیب هروی صو فی د ژوند وخت (ولادت ۹۲۰ ق) .

۱۶۰۵ م ۱۰۱٤ ق

جلال الدین محمد اکبر د همایون زوی ٦٤ کلن پسلسه (۵۲) کالو

(c) ketabton.com: The Digital Library

پاچهی دهند په اکبر آباد کی وفات سو (١٣ جمادی الا خری) او د ده زوی شاهزاده سلیم د نور الدین **محمد** جها نگیر په لقب په آگره کی ٣٨ کلن پر تخت کښینو ست (١٨ جمادی الاخری) .

١٦٠٥ــ ١٦٢٧ م١٠١٤ــ١٠٣٧ ق

د نور الدین **محمد** جها نگیر بن اکبر پادشاه د پاچهی دوره .

د صفویانو لښکر له هراته‌راغلل او قندهار یی کلابند کیء خو د جهانگیر له در باره **میرزا غا زی** ترخان راغیء اوقند هاریی وساتی، صفوی لښکر ئی و شړل (١٢شوال ١٤ ق) ورو سته د قند هارحکمران میرزا غازی و .

شیخ محمد صالح الکو زی په قندهار کی ژوندی و دی د پښتو شاعراو عالم‌او زاهد سړی و چی ملاالله یار د ده پر احوال باندی تحفهٔ صالح وکیښی .

ملا یحیی (محیی) با غد شتی هروی **خطاط او شاعر د محمدحسین** زوی د هرات په گاز رگاه کی یوه نو شته په عالی ثلث و کښله چی د(عمل امام قلی خاتم بر)لیك هم لری . **یحیی د فتوح الحرمین ناظم** او ددیوان خاوند دیء .

عبدالکریم د اخوند در ویزه‌زوی د خپل پلار پښتو مخزن اسلام تکمیل کیء .

١٦٠٦م١٠١٤ق

د علی بن محمد سلطان هروی مشهور په ملاعلی قاری مشهور فقیه اومؤلف وفات په مکه‌کی. دی دخورا ډیرو کتابو مؤلف دی .

١٦٠٦م١٠١٥ق

جهانگیر پاچا د پیښور له **خواکابل** ته راغیء (١٨ صفر) دشیر خان افغان دپیښور او **عرب خان** جلال‌آبادحکمرانان‌او عارف‌دملاصادق **حلویی زوی ئی د کابل په قضا** **صدارت** مقرر کړل **او د کابل** حکمران کفالت ئی تاش بیگ خان نه‌وسپاره .

د جها نگیر په امر د کابل پــ بالا حصار کی ودانی جوړی سوی

د نیمروز ملك غیاث‌الدین محمود وفات سو .

١٦٠٧م١٠١٦ق

خان دوران شاه بیگ خان کابلی د جها نگیر له خوا د کابل او تیرا او **بنگښ** او **بنیر صو بدار مقرر** سو (جمادی الاولی) دی تر ١٠٢٦ق پوری د کابل صو بدار و .

د جها نگیر په امر د بابر پاچا د قبر شنخته **د ده پر قبر په کابل** کی و درول سوه .

محمد صد یق هدایت کشمی د «مبداء و معاد» رساله دشیخ احمد مجدد سر هندی له افاد اتو څخه و لیکله د شیخ قاسم متی زی د تذکره اولیای **افغان د** مؤلف وفات د هند په چنار گړ کی .

١٦٠٨ م ١٠١٧ ق

دنیمروزملك **شاه حسین** دهرات له لاری حجاز او حج ته ولاړ .

١٦٠٩ م ١٠١٨ ق

د نیمروز **ملك** شاه حسین له مکرانه را ستون سو (١٥ شعبان).

١٦١٠م١٠١٩ق

میر **معصوم** نامی قند هاری په بهکر کی امین الملك و ، اوپه دغه ښار کی وفات او ښخ سو (جمعه ٦ ذی حجه) .

د نیمروز شاه ابو القاسم او شاه حبیب الله او امیر سید علی ازامیر حسن مړه سول .اوملك شاه‌حسین له فراه څخه اصفهان ته ولاړ .

قند هاری ملا الف هوتك خپل پښتو **بحر الایمان منظوم کیء.**

حسن بن محمد الخاکی شیرا زی احسن التوا ریخ و کیښی ،چی د افغانی شا هانو احوال هم پکښی سته .

١٦١١ م ١٠٢٠ ق

احداد د عمر شیخ رو ښانی‌زوی دپښتنو قائد ، پر کابل **حمله وکړه** اوپه بالاحصار کی یی د معزالملك سره جنگ‌وکیء،چی‌داحداد ملگر ی بارکی په دی جنگ کی مړ سو ، نو احدادبیر ته‌لوگر ته ولاړ (دوشنبه ٢ صفر .

د جها نگیر له د رباره د پنجاب حکمران قلیچ خان کابل ته داحداد مقابلی ته مقرر سو .

احمدخان کنبودبهیگ خان زوی معدن اخبار احمدی (مجمع التواریخ) په هندکی دپښتنو پا چها نو پر احوال و کیښی .

امام الدین متی زی د شیخ کبیر زوی دتاریخ افغانی‌مؤلف په پیښور کی وزیږیدیء.

١٦١٣م١٠٢١

خواجه نعمت الله بن خوا جه حبیب الله هروی نور زی خپل د پښتنو تاریخ(مخزن افغانی) د هند په‌بر هان پور کی تمام کیء(جمعه ١٠ ذی حجه ــ ٢٢ جنوری) په فارسی ژبه .

اخوند درو یزه ننگر هاری خپل فارسی کتاب تذ کرة الا برار والا شرار و کیښی .

خوشحال خان ختك د شهباز خان زوی د ختکو دا کوړی په‌سرای کی‌وزیږیدیء. دی د پښتو لوی شاعر او قومی زعیم و (ربیع‌الثانی ــمئی).

احمدیادگار په هند کی تاریخ شاهی ، یاتاریخ سلاطین افا غنه) وکیښی (دکلکتی چاپ ١٩٣٩م).

١٦١٤م١٠٢٣ق

ملك شاه حسین له نیمروز څخه کیچ او مکران‌ته‌ولاړ(١٧ شعبان) .

١٦١٥م ١٠٢٤ق

احداد رو ښانی په چرخ کی د جها نگیر پاچاله لښکرو سره‌جنگ وکیء چی دری زره تنه ملگری یی مړه سول .او احداد د قند هار خواته **ولاړ** .

عبداللطیف د عبد الله عبا سی **زوی د بنیر** او **سیدونکی په تیراه** کی د مولوی معنوی د مثنوی اتیا خطی نسخی سره مقابله کړی ،او یوه صحیحه نسخه یی ځنی جوړه کړه (د کابل او پیښور خطی کتابخانه).

میر عماد حسنی مشهور خطاط اونستعلیق لیکونکی چی ډیر وخت په هرات کی و، دشاه عباس په

(c) ketabton.com: The Digital Library

امر د مسعود بك مسګر پـه لاس وواژه سو، مولانا ابوالبقا ,و د وی خرا سانی خطاط د ده معاصر و.

۱۶۱۶ م ۱۰۲۵ ق

میرزا ارشد برنا بادی هـــروی شاعر او مولف او خطاط په برنا باد کی وزیریدیء .

د نیمروز ملك غیاث محمو دی او میر محمد وفات سول .

ـــ ۱۶۱۷ م ۱۰۲۶ ق

مهابت خان دبنګښ د صو بـــی حکمران مقرر سو او رشید خان یی کۆمکی و . (ربیع الاول) .

خان دۍ ران شاه بیګ‌خان کابلی دټهټی صو بدار سو ، او په عوض کی قلیچ خان د کابل صو بـــدار سو .

۱۶۱۷ م ۱۰۲۷ ق

د لاور خان کـــاکـــړ د کشمیر صوبدار مقرر سو .

شاه حسین بن ملك غیاث الدین **محمد دسیستان دملکانو تاریخ‌احیاء** الملوك تالیف کیء .

۱۶۱۸ م ۱۰۲۸ ق

د احداد روښانی او امان الله د مهابت خان زوی دجهانګیری لښکر مشر جنګ او د احداد ماته .

د نیمروز ملك جلال الدین محمود اصفهان ته ولاړ .

ملایحیی محیی دهرات خطاط او شاعر وفات سو .

۱۶۱۹ م ۱۰۲۹ ق

د جهانګیر له خوا خواجـــــه **عبد العزیز نقشبندی د بهادر خان اوزبك پر ځای د قندهار صوبدار اوبا یا خواجه ئی کومکی مقرر سو.**

۱۶۲۰ م ۱۰۳۰ق حدود

پیر محمد حنیف پلوسی پران‌مجموعهٔ تاریخ افغانان وکیښن . له‌مخـــزن انغا نی او اسرار الا فغان‌اوتذکرهٔ ابرارو اشرار څخه اقتباس(دپیښور موزیم خطی نسخه) .

ابراهیم بیټنی دنعمت‌الله هروی پرمخزن افغانی‌باندی الحاقات زیات کړل .

۱۶۲۱م۱۰۳۱ق

د شاه‌عباس صفوی لښکر وقندهار ونیویء او خواجـــه عبـد العـزیز دجهانګیر حکمران تسلیم سو(جمادی الاولی).

شیر خان ترین د پښنین ملـــی مشرو .

۱۶۲۲ م ۱۰۳۲ ق

د شاه عباس صفوی له خوا ګنج **علی‌خان دقندهار حکمران سو .**

حسین خان په پښتو او فارسی تواریخ افغان وکیښی .

۱۶۲۳ م ۱۰۳۳ ق

مدار المها م خواجه ابوالحسن د کابل حکمران اودده زوی احسن‌الله ظفر خان یی په وکالت دجهانګیرله خوا مقرر سول .

د پیر سباك د کلی پیر معظم شاه په هند کی تواریخ حافظ رحمـــت خانی د خواجو ملیزی د توار یــخ افاغنه څخه اقتباس او لنډ کیء .

۱۶۲۴م۱۰۳۴ق

شیخ احمد مجد د الف ثانـی د مولانا عبدالاحد کابلی نقشبند ی زوی ۶۳ کلن په سر هند کی وفات

او ښبخ سو (سه شنبه ۲۸ صفر) .

میر محمد صلاح او بهی خطـاط د شرازی عرفی کلیات پـه هرات کی وکیښس (د هرات د ملا محمد علی خطاط نسخه)

مولانا شیرعلی هروی‌خطاط ژوندیو

۱۶۲۵ م ۱۰۳۵ ق

جهانګیر د پیښور له خوا کابل ته رغی (یکشنبه۲۱ شعبا ن) دی له‌کابله ددی کال پـه آخـر کښی **هند ته ولاړ .**

د احداد روښانی پـه مشری د تیراه د پښتنو او د جهانګیر دکابل دحکمران ظفر خان ترمنځ جنګ‌اود **احداد وژل او دده پری کړی سر** ډهلی ته استول .

تر ده وروسته ئی زوی عبدالقادر روښانی پر ځای کښینوست .

۱۶۲۵ ــ۱۶۳۴ م۱۰۳۵ ــ۱۰۴۴ق

عبدالقادر د احداد روښانی زوی د پښتنو مشرو .

۱۶۲۶ م ۱۰۳۵ ق

د بهاکـو خـان یـوسف زی او د کی .

شهباز خان ختك جنګ‌په‌جهانګیره کی امیر خلیل قلندر هـراتی خطاط په حیدر آباد د کن کی وفات سو.

د کابل په جلګه کی دراجپوتانو او کابلیانوجنګ‌او د۹۰۰ راجپوتو **وژل او ۵۰۰ را جیـوت نیـول او خرخول .**

یحیا سبز واری هروی منشی او شاعر په مکه کی وفات سو .

۱۶۲۷ م ۱۰۳۶ ق

د نـظام الدین بن عبدالشکـو ر بلخی حنفی‌مفسر دریاض القدس **او شرح لمعات عراقی د مو**لف وفات .

۱۶۲۸ م ۱۰۳۷ ق

جهانګیر د جلال الدین اکبر زوی په لاهور کی ۶۰ کلن پسله ۲۲ کاله پاچهی وفـات شو او د ده ز وی شاهزاده خرم د شهاب الدین محمد شاه جهان په نامه په آګره کی پاچا سو (دوشنبه ۷ جمادی الثا نیه

۱۶۲۸ ــ ۱۶۶۵ م ۱۰۳۷ــ۱۰۷۶ ق

د شاه جهان ین جهانګیر پاد شاه د پاچهی دوره .

۱۶۲۸ م ۱۰۳۷ ق

ندر محمد خان د ماورا النهر پاچا او **د دمزوی عبدالعزیز بامیان ونیوی او په قلعه ضحاك کی خنجر خا ن** محاصره کیء (۱۵رمضان) وروسته ئی دری میاشتی‌کابل هم کلابندکیء **خوچی شاه جهان خواجه ابوالحسن** مهمند او مها بت خـان د ۳۵ روز **لښکرو سره کابل ته راواستول (۱۵ ذیقعده)**

۱۶۲۹ م ۱۰۳۸ ق

د شاه جهان لښکر راورسید ل **او کابل ئی د ندر محمد خان لـــه** محاصری څخه خـلاص کیء(جمعه **۱۶ محرم) ندر محمد خان دغوری** **له لاری بلخ ته ولاړ .**

د مهابت خان له خوا عوض بیګ د ضحاك د کلا په قلعه داری مقرر سو .

شیر خان ترین د حسن خان زوی د قندهار او هند تر منځ دپښنین‌لار **ونیوله او د قندهار د صفوی‌حکمران** علی مردان خان سره ونښت .

کامران خان سد وزی په قندهار کی خپل کتاب **(کلید کامرانـــی)**

(c) ketabton.com: The Digital Library

وکیښښ .

پیر علی‌هروی خطاط د عبدالرحیم عنبرین قلم زوی د سعدی گلستا ن په ښکلی نستعلیق د شاه جهان د کتابخانی لپاره وکیښښ (۲٤ صفر غره آبان دکا بل د خطی نسخـــو کتابخانه) مخلص الدوله افتخارخان کابلی د احمد بیگ اتکه زوی دجمون فوجدار شو .

۱٦۲۹ م ۱۰۳۹ ق

د کمال الدین پښتون غور ځنگ او په یو لم گذر کی د عبدالقادر او کریمداد او محمد زمان روښانیا نو په ملگری د دهلی له لښکرو سره جنگ او د پیښور کلابند کول او د سعید خان صوبدار مقاومت .

۱٦۳۰ م ۱۰٤۰ ق

پیرا خان د دولت خان زوی چی په (خان جهان لودی) مشهور او د هند لوی امیرو دشاه‌جهان دلښکرو سره په جنگ کی و واژه ســـو (دوشنبه غره رجب)

میرزا خان د نورالدین روښانی زوی د پښتو شاعر په دکن کـــی وواژه سو .

احمد بیگ‌اتکه کابلی دشاه‌جهان له خوا د ملتان فوجدار شو .

دریا خان رو هیله دا و دزی په هند کی ووژل سو .

محمد عالم بن شیخ محمد صالح ندایی سمر قندی د غزنی خان لپاره دغزنی دمشایخو تاریخ (مرآه‌الاولیا) وکیښښ . (د تاشکند خطی نسخـــه ۱۰۹٦ ق)

سید عبدالوهاب د سید غـاز ی زوی مشهور مجاهد او عالم اومولف (اخوند پنجو) د پیښور په اکبر پوره کی ۹٦ کلن وفات او ښخ ســو (دوشنبه ۲۷ رمضان) دی په ۹۹۰ ق اکبر پوری ته راغلی و او دپښتو کنزالد قایق ئی‌منظوم کی‌ء.

۱٦۳۱ م ۱۰٤۱ ق

خواجه خضر خان د سدو خان زوی د قند هار مشر شو د ده نور ورونه مغدود خان ـ زعفران خا ن کامران خان ـ بهـادر خان ورسره ملگری وو .

شیر خان ترین له پښینه پرسیوی لشکر کښی‌وکړه او د صفوی‌لښکرو مشر علی مردان خان له قند هاره پرپښین حمله وکړه او شیر خاند ملتان له لاری د شاه جهان در بار ته پناه ورووړه (رمضان)

۱٦۳۲ م ۱۰٤۲ ق

رحمان بابا د پښتو صوفی شاعر د پیښور په بهادر کلی کی وزیږیدی دی دعبدالستار مومند زوی‌و (وفات ئی ۱۱۱۸ ق)

اسد خان د معصوم کابلی زوی د غزنی تهانه دار شو .

۱٦۳٤ م ۱۰٤٤ ق

سعید خان دکابل حکمـــرا ن عبدالقادر روښانی او الله داد د جلال الدین روښانی زوی ونیول او په هند کی بند یان شول .

۱٦۳٦ م ۱۰٤٦ ق

عبدالقادر د روښانی احداد زوی په پیښور کی محبوس وفات سو.

۱٦۳۷ م ۱۰٤۷ ق

کریمداد د جلال الدین روښانی زوی په پیښور کی د شاه جهـا ن په حکم واژه سو . (رمضان)

شاه جهان د کابل حکمران سعید خان وگو ماره چی د قندهار دنیولو هڅه و کی ، د قندهار حکمران علی مردان خان د ملك مغدود او ملـك کامران د سدو خان د زامنو پـــه ملگری د صفو یانو اقتدار په‌قندهار کی‌ختم کی‌ء اودشاه جهان لښکرو قندهار ونیو (۲۳ شوال) او سعید خان‌دشاه جهان‌له خوا دلته‌حکمران سو (۱۷ ذیقعده)

سیاوش د صفوی لښکرو مشر پرقندهار راغـی او د سعید خـان سره ئی په سنزری کی جنگ وکي. خو مات سو نو اولاړ او د قندهار د غربی خوا کلا وی د شاه جها ن لښکرو ونیولی (دوشنبه ۲٦ذیقعده)

۱٦۳۸ م ۱۰٤۸ ق

سعید خان د شاه جهان لښکر مشر د قند هار مشران ملك‌مغدود سدوزی او ملك علاول ترین اوحیات ترین د خان ملگر ی کړه او ساروان کلائی ونیوله وروسته ئی د زمیـن داور ښار کلابند کی ء او په ۱٦ صفر ئـی له رو ښن سلطان څخه ونیوی .

سعید خان په ۲۳ دربیع الثا نی کلابست له محراب خانه څخه ونیو اود ربیع الثانی په ۲۱ ورځ ئـــی له صفی قلی څخه گریشں هم ونیو او په‌دی‌ډول‌دقندهار ټوله سیمه د شاه جهان لښکرو لاسں ته کـړه (۸ جمادی الاولی)

اخوند درویزه ننگرهاری‌د گدای زوی په پیښور کی مړ او ښخ سو (د پښتو مخزن اسلام او فار سی تذکره الابرارو والاشرار او ارشاد الطالبین مولف)

۱٦۳۹ م ۱۰٤۹ ق

شاه جهان له پیښوره کابل‌ته راغی (۲۵ محرم) داراشکوه ئـــی غزنی ته واستاوه اوسعید خان ئی دهزاره‌جات دپلنگتوش د غورځنگ مقابلی‌ته واستاوه اوهغه دهـــزاره مشر میراسماعیل‌د ۲۷ تنو مشرانو سره کابل ته راوستل (۲۱ صفر)

دقندهار مشران ملك مغـدوداود کامران سدوزی په کابل کی شاه جهان ته راغلل او پخپله پاچا له کابله لاهور ته‌ولاړ (۲۵ ربیع‌الثانی) قلیچ خان د قند هار اوسعید خان د کابل حکمران سول .

ملك او دل د قندهار قومی مشر او ملك حمزه د سیستا ن د ملـك جلال‌الدین زوی سره ملگری سو ل اردهلمند په خانشین کی په ملـی غور ځنگ لاس پوری کی‌اء خوملك او دل په جنگ کـنی ووژل سو او حمزه د سیستان قلعهٔ فتح ته ولاړ (شعبان)

اشرف خان هجری د خوشحال خان زوی د پښتو دیوان خاوند شاعر په اکوړه کی وزیږیدی .

قاضی تولك د بلخ قاضی القضاة په بلخ کی وفات شو .

د ښیر عبدالطیف عـباسی د مولینـا بلخـی د مثنوی او حدیقه سنایی د نسخو مرتب او د لطایف اللغات مولف وفات شو .

۱٦٤۰ م ۱۰۵۰ ق

محمود ابن‌ولی‌خیل دائرة‌المعارف د بحرالا سرارفی مناقب الاخیار

(c) ketabton.com: The Digital Library

په نامه د نذر محمد خان لپاره په بلخ کی په فارسی وکیښس دا کتاب په ١٠٤٤ ق شرو سوی و (خطی د شوروی کتابخانی) علی مردان خان د کشمیر حکمران د کابل او صفدر خان د قند هار او سردار خان د بنگښس په صوبداری مقرر شول (شوال)

ملك مغدود خان او کا مران د سدو خان زامن د قندهار مشر ان دهلی ته ولاړل .

دمولانانورالدین هروی‌خطاط وفات.

خواجه محمد صدیق هدا یت بدخشانی نقش‌بندی صوفی اوشاعر په‌دهلی کښی وفا ت شو (شوا ل)

حسین شهابی هروی‌خطاط په هرات کی ژوندی و.

١٦٤٠ م ١٠٥٠ ق حدود

داخوند قاسم شنواری پاپین خپل د پښتو فواید الشریعه د مولف د ژوند وخت .

په همدغه وخت کی با بوخا ن د پښتو بل مولف ژوندی و .

خدا داد سلطان (خود کـــی) سدوزی دخضر خان زوی دقندهار مشرو ده د خپلی سیمی تك له غلجو سره د جلدك پل سنگی وتاکه ، زوب او بوری ئی هم ونیول .

١٦٤١ م ١٠٥١ ق

دخوشالخان ختك حکمرانی په ختکو کی

– ١٦٤٢ م ١٠٥٢ ق

دشاه صفی صفـوی سپه سا لا ر رستم خان گر جی دقند هار نیو لو ته وگو مارل سو، خوشاه جهان‌شهزاده دارا شکوه اومرادبخش دډیرولښکرو سره قندهار ته را واستول.

ځکه‌چی شاه صفی په١٢ صفر مړ سو، نو پر قند هار لښکر کشی‌هم وځنډیده او دواړه شهزادگان بیر ته هند ته لاړل (١٥جمادی‌الاخری)

حسن خان شاملو دهرات حا کم‌او تکړه نستعلیق لیکول په هرات کی وفات او ښخ سو.

دسعادت‌خان دخوشحالخان دزوی ولادت (٦محرم–١٧ اپریل)

١٦٤٣ م ١٠٥٣ ق

مللك مغدود سدوزی د قنـد هار مشر دکابل دیوان میر یحیی سره په جنگ کی وواژه سو.

نودی معزول سو او پر ځای ئی میر صمصام الدو له کابل ته مـقرر سو.

خلیل بیگ دغوربند اوقلعهٔضحاك تهانه دار سو .

بهرام خان دخو شحال خان ز وی وزیږیدیء (ربیع‌الاول – جون) .

١٦٤٤ م ١٠٥٤ ق

صفدر خان دقند هار صو بدارمړ سو او پر ځای ئی سعید خان ظفـر جنگ مقرر سو .

را جه جگت دکلات قلعه دار کابل ته مقرر او پر ځای ئی خا نه زادخان دسعید خان زوی مقرر سو .

پر دل خان بریخ دبست او گریش قلعه دار سو وروسته نو خان زاد خان دزمینداور قلعه دار سو او دده ورور عبدالله کلات ته مقرر سو.

ندر محمد خان خپل زوی سبحان قلی دپلنگتو ش پـــر ځای بلخ ا و بدخشان ته را واستاوه او پر قندهار هم دصفو یانو دحملی خطرو، نوراجه

جگت اوقلیچ‌خان قندهارته واستول سوه (ربیع‌الاول)

١٦٤٥ م ١٠٥٥

محمد طا هر بن قاسم (ابولقا سم) خپل کتاب عجائب الطبات په بلخ کی دندر محمد خان لپاره تا لیف کی ء (دکابل خطی کتا بخانه اوداز بکستان اکادیمی علوم) .

اصالت خان او علی مـردان خان دندر محمد خان مقا بلی ته له کا بله غوربندته ولاړل (٢٦ جمادی‌الاولی) او په هندو کش او اندراب کی‌جنگونه وکړه. نو شا هزاده مراد بخش د٦٠ زرو لښکرو سره د شمالی‌افغانستان دنیو لو لپاره له لاهوره کابل ته را رهی سو.

خو شحال خان ختك دشاه جها ن په لښکرو کی تر اندراب‌اوبد خشانه ولاړ .

١٦٤٦ م ١٠٥٦ ق

شاهزاده مراد بخش له پیښو ره کابل ته راورسیدیء (٩ربیع‌الثانی) اوپه ٢١چاریکارته ولاړ اودربیـــع الثانی بغه ٢٢پخپله شاه جهان هم دوهمه پلا کابل ته راغیء .

شاهزاده مراد بـخش مراد بخش شمالی افغا نستان تر بلخه پو ر ی ونیوی (٣جمادی الثانیه) ندر محـــمد خان دشبر غان په جنگ کی ما تې او مرو ته و تښتیدیء.

شهزاده مراد بخش دبلخ تر نیولو وروسته کابل راغیء اود شاه جهان له خوا مـدا‌المهام ســعـد الله خان دشمالی‌و لایاتو‌حکمران‌او نورحاکمان هم داسی مقرر سول:

دبـلخ صو بـدار بـهـا در خا ن داؤود زی.

دبد خشان حا کم قلیچ خان اونظر بهادر خو یشکی .

داند خود حا کم رستم خـان او راجه پهار.

دغوری حاکم شاه بیگ خان.

دمیمنی حاکم شاد خان.

اند خود قلعه دا ر دو لت خان.

دخان آباد حا کم حیات ترین.

درستاق حاکم خنجر خان.

د شبر غان حاکم جبار قلی .

دسر پل او سان چار یك حاکـم خوشحال بیگ.

دآقچی حاکم شاد مان پکلی وال.

دخلم حاکم خوا جه عبدالعزیز.

ددره گز حاکم پهار لوا نی.

دبابا شا هو حاکـم محـمـد شاه قدیم.

دنارین حاکم شاه محمد.

دمو من آباد حاکم شیخ فتح الله .

دایبك حاکم افلا طون بیگ.

درباط ریز گان حاکـم سلـطـان بایزید.

دخنجان حاکم میرك‌بیگ.

ددو شاخ حا کم عبد ا لغفو ر بیگ .

دفتح آباد حاکم فرخ حسین .

دقر یشك حاکم محمد زمان.

داندراب حاکم قاسم بیگ.

دکو لاب حا کم جلال‌الدین‌درواز ی.

شیبرو زرو الما نانو پر قندوزحمله وکړه، خو را جروپ دقند وزلښکری مشر دوی و شړل او ښارئی وسا ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

(رجب) دړی اندخود چوړ کیء او تر آمو واو ښتل .

دشاه جهان په امـــر دبا بر شاه دمر مرو سپین مسجد په څلو یښت زره روپۍ جوړ کړه سو.

دشاه جهان په امر دنملی باغودان سو .

محمد صالح کمبود (محاربهٔ بلخ) کتاب ددی ښار دکلا بندۍ په شرحه کې و کیښی (دبر تا نیا دموزیم خطی نسخه)

محمد یوسف دشیـــخ رحمت الله اتکی زوی منتخب التواریخ وکیښی (دکیمبرج خطی کتابخانه) دشاه جهان له خوا خواص خان دقنـــد هار پـــه صوبداری او خواجه عبدالـــر حمـــن دبد خشان بخشی او سعا دت خا ن دتر مذ په قلعه داری او سید اسدالله دزمینداور په حکمرا نی اوذوا لقدرخان خان دکابل په قلعه داری مقرر سول او پخپله پیښور ته لاړ (۲۶ شعبان)

۱۶۴۶ م ۱۰۵۶ ق حدود

الهام داد دالله داد رو ښنا نی زوی دهند په نا ند یر کې و فات سو .

۱۶۴۸ م ۱۰۵۸ ق

شاه عباس صفـــوی د (۵۰) زرو لښکرو سره قند هار تر دوو نیمـو میا شتو کلابندۍ وروسته و نیـــو (۹صفر) او محراب خان ئی دکلابست او زمینداور په نیولو و گو ماره ا و پخپله بیر ته دهرات له لاری ایر ا ن ته ولاړ.

څکه چی دا فغا نستان پر شما لی ولایاتو حملی کیدی او عبدالعز یز خان دندر محمد خان زوی پر بلـــخ راتیء او پخپله ندر محمد خان هم له ایرانه راغیء نو شاه جهان کابل تـــه راغی او شهزاده او رنگ زیـــب ئی دهندو کش شمـــال ته واستاو ه (سلخ ربیع الاول) دهٔد عبدا لعز یـــز خان له لښکر و سره سخت جنګونه وکړه او هغه ناچاره سو چیٖ ور آمو آمو واړوی (۱۸ جمادی الاولی) .

شاه جهان د رجب په میاشت کـــې له کابله پیښور ته رهـــی سو ا و شهزاده او رنگ زیب هـــم پـــه ۱۴ شعبان له بلخه کابل ته ولاړ.

له بلخه تر میمنی پوری سیمـــی ندر محمد خان او دده زوی عبدالعزیز خان ته پا ته سوی.

الله داد دجلال الدین رو ښنا نی زوی (رشید خان) په دکن کې و فات سو.

۱۶۴۹ م ۱۰۵۹ ق

دو لت خان سدوزی دقـــند ها ر کوتوال ته دو هم صفوی شاه عبا س یو ددوستنی فر مان صادر کیء اود قندهـــار مشر سو ، ده د صفـو ی حکمران زمان خان سره جنگـــو نه وکړل، او آزاد حکمران و، دده پـــه وخت کی حیات سلطان او لښکر خان دسلطان خدا داد زامن دشمن و زرو ابدالی کورنیو سره ملتان ته ولا ړل شهزاده او رنگ زیب دملك حسن افغان په ملگری راغیء اود قند هار په ښار کې صفوی حکمران محراب خان کلابند کیء (۱۴ جمادی الاولی) شاه عباس دمحراب کو مك ته ۳۰ ز ر ه سپاره واستول او دقندهار په سیمه کی سخت جنګو نه و سوه. په د غه

وخت کی شاه جهان څلر مه پلا کابل ته راغی، خو قند هار ئی صفویانو ته پر ینښوواد اود روژی په میا شت بیر ته لاهور ته ولاړ، او رنگزیب هـــم دقندهار محاصره پـــــر ینښوه او لاهور ته ولاړ (ذیقعده).

مولانا نور محمد (محمد یـــو نس) داباسین د کـــوهستان مجـــاهد او مدرس وفات سو .

۱۶۵۰ م ۱۰۶۰ ق

شاهزاده شیر خان دخضر خا ن سدوزی زوی دقندهار مرز بان وو ده خپل ر قیب حسین دمغدود خان زوی ملتان ته و شاړه او ټولو ابـــدالـــیو تر فراه پوری دی په مشری و مانه، بدال خان با میزی اومیر الکو ز ی هم دده تا بعان وو .

حاجی عبدالعلی تالقانی منشی او دانشاء دکتاب مؤلف په هند کی مړ سو .

شیخ امام الدین محمد عنا یت الله دشیخ کبیر بالا پیر متی زی ز و ی دتاریخ انساب افغانی مولف په پیښور کی مړ او ښخ سو (ولادت ۱ محرم ۱۰۲۰ق).

۱۶۴۳ م ۱۰۶۱ ق

شاه جهان خپل زوی او رنګزیب د۶۰ زرو لښکرو ۴۰ تو پو او لسو جنګی فیلانو سره دملتان له لا ر ی پر قند هار را واستول (۱جمادی ـ الاولی) او شاه جهان هم پنځمه پـــلا کابل تـــه راغـــیء (۱۶ ربیع الاول) قند هار دوی میا شتی کلا بند سو، خو او رنگ زیب نا کامه کا بل ته ولاړ، او شاه جهان هم له کا بله پـــه ناکامي هند ته ستون سو (رمضان) او دارا شکوه ئی دکابل په حکمرا نی پر ینښو.

میر من نازو تو خی دسلطان ملخی لور دمیرویس خان مـــــور دپښتو شاعره دقلات په توخو کی و زیږیده.

قاضی محمد اسلم هروی مشهور عالم اود کابل قاضی و فات او پـــه لاهور کې ښخ سو .

میرك بلخی شا عر (فکـــری) پـــه اصفهان کې و فا ت سو.

۱۶۵۱ م ۱۰۶۲ ق

شاه جهان خپل زوی دارا شکـــوه دیو لکو لښکرو او ۵۴ تو پو او ۱۷۰ جنګی فیلانو سره دکابل له خوا پر قندهار را وا ستاوه ا ودریمه پلائی محراب خان صفوی په قند هار کـــی کلابند کیء خـــو تـــر (۵) میا شتو کلا بندی ورو سته نا کامه هند ته ستون سو (ذیقعـــده) او قند هار صفو یانو ته پا ته سو.

خواجه فاضل بیگ دکابل ا میر وفات سو، قبر او شنخته ئی د کابل په عاشقان او عارفان کی ده.

۱۶۵۲ م ۱۰۶۳ ق

دشیخ رحمکار کستیر کاکا صاحب بن ابك صاحب مشهور صو فـــی او مر شدوفات ۸۰ کلن جمعه ۲۴ رجب مساوی ۲۱جون. دی دپیښور د نـــو ښاره سره ښخ اود کاکا خیلو نیکه دی. (ولادت جـــــمعه ۱ ر مـــضان ۹۸۳ق).

رشید خان بدیع تو نـــی لطایف الاخبار یا تاریخ قند هـــار و کیښی، دتیر کال دکلابندی حال .

(دبر تانیا دموزیم او انډ یاآفیس خطی نسخی).

۱۶۵۳ م ۱۰۶۳ق

عبدالقادر خان دخوشحال خان‌زوی دپښتو شاعر او مؤلف و زیږ یدیء (۲۵ ذی حجه = نومبر) .

موبد شاه په دبستان مذا هب کې دروښانیانو ښه معلومات وکښل.

توکل بیگ بن لو یــــك (تولك) بیگ حسیني وا قعه نو یس په غزني کې دشا هنا می منتخب او منشــور کتاب (تاریخ‌دلکشای شمشیر خاني) دغزني د حکمران شمشیــر خــا ن لپاره و کیښ.

(دکابل خطي کتابخانه اودبر تش موزیم خطي نسخه).

۱۶۵۴ م ۱۰۶۴ق

بنگښو سره د خوشحال خان او ختکو جنگ.

مبارك خان نیازی دمحمد خان زوی دبنگښ د صو بې تنها نه دارسو.

۱۶۵۵ م ۱۰۶۶ ق

هادیداد دجلال الدین رو ښا ني زوی دهند په نا ندیر کی وفات‌سو.

۱۶۵۶ م ۱۰۶۷ ق

بهاا در خان افغان دکابل مستقــل صو بدار معزول او پـــــر ځای ئــی دشاه جهان‌له درباره رستم‌خان‌مقرر سو. ددغه کال دلوی اختردمیاشتی په اومه شاه جهان نا رو غه سو ا و او رنگ ز یب پر و لیعهد داراشکوه غالب سو او ډهلی ئی و نیوی‌ء.

دصا لح محمد زایر بد خشي‌شاعر وفات.

۱۶۵۷م۱۰۶۸ق

شاهزاده او رنگ زیب عا لمگیر محی الدین خپل پــلار شاه جــهان ونیوی‌ء اود هند پاد شاه سو(غره ذیعقده) دی دشاه جهان دریم زو یؤ چی‌په ۱۵ ذیقعده ۱۰۲۷ق زوکړی‌و ۴۰ کلن پر تخت کښېښو ست اوخپل ورور دارا شکوه ئی ووژه.

حیات تر ین دعلي خان تر ین زوی دکابل حکمران سو.

۱۶۵۸ م ۱۰۶۹ ق

شاه حسین دمغدود خان سدوزی زوی دهند په رنگپور کې مړ سو . دی دملتان دسدوزو ناظمانو شجا ع خان‌او شریف خان اومظفر خان رکن الدو له نیکه کیږی.

داو رنگ زیب‌له‌خواپه افغانستان کې دغه مأ مورین وو.

مهابت خان دکابل صو بدار.

مغزل خان او سعادت خان دکابل کومکیان

رعایت خان او اسحاق خان‌دکابل بخشیان..

میر یعقوب دکابل دیوان.

شمشیر خان دغزني حاکم.

سعــــید خان دبنپراو نو ښا ر فوجدار.

۱۶۵۹ م ۱۰۷۰ ق حدود

ښالم خان دکرم خان هو تك زوی دکلات دسیمی مشر و ، چی نا ز و دسلطان ملخی تو خی لورئی وکړه.

ملا شاه بد خشي عالم او صو في وفات سو .

۱۶۶۰ م ۱۰۷۱ق

میرك هروی عالم دداراشکوه‌معلم او دیوان حرم په هند کې مړ سو .

۱۶۶۱ م ۱۰۷۲ ق

عبدالکریم (کریمداد) داخــو ند در ویزه زوی دپښتو مؤلف و فات سو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۶۶۲ م ۱۰۷۳ ق

محمد حسین بن حسین‌سبز واری محدث اواخباری زبدة الاخبار تألیف کړیء ۱۷ ربیع الاول.

۱۶۶۴ م ۱۰۷۴ ق

سید امیر خان دپیښور صو بدار خوشحال خان بندی‌کړیء (جمادی ـ الثانیه = جنوری) او ډهلی ته ئی بندی واستاوه (رمضان = اپریل)

ضیاء الــد ین حسین اسلام خـــان (والا) تخلص قطغني خوستی شاعر اود کشمیر صو بدار په اکبر آبادکی مړ سو .

۱۶۶۵ــ م ۱۰۷۵ ق

خوشحا ل خان له ډهلــی څخــه رنتبو رته بندی واستول سو.

خر می بد خشي شا عر اولیکوال رو ضة العشاق دسعــدی دگلستان په تقلید و کیښ (خطي) .

۱۶۶۵ م ۱۰۷۶ ق

خو شحال خان دستار نا مه پـــه پښتو نثر و کښله . (۱۷ربیع الاول = ستمبر) داکتاب دده دجهانداری سیاسی نظریه ځرگندوی .

شاه جهان چی ۳۱ کاله د هند او افغانستان پاچا ؤ ، تر اته کاله حبس وروسته ۷۶ کلن په آگره کی مړ سو (دو شنبه ۲۴ رجب).

۱۶۶۶ م ۱۰۷۷ ق

امیر خان دکابل صو بدار معزول سو او پر ځای ئی محمد امین بخشي مقرر سو (ذیقعده)

په پکهلی او مهابن‌کی دباکواوملا ځالاك او سلطان محمود گډون پــه مشری دپښتنو یوسفزو غور ځنگ اوداتك د فوجدار کــامل خان سره دوی جنگونه، چی‌دهزاره په‌جنگ‌کی دوه زره تــنــه مــړه سوه (شوال)

خو شحال خان دډهلی په بازار کی له آسه ولو یدی او پښه‌ئی ما ته‌سوه (غره رجب = دسمبر) .

توماس هیکس دجان هیکس‌زوی انگر یز ی گ ر ز ند و ی په کا بل کې مړ او ښخ سو. (۱۱ اکتــو بر)

۱۶۶۷ م ۱۰۷۸ ق

دډهلی له خوا حکمران شمشیــر خان اودیوسفزو جنگ‌په‌شاه منصور کې، او د شمشیر ما ته (دمحــرم منځ = دجولائی اوایل)

مهابت خان دسیدامیرخان پرځای دکابل صو بدار مقــرر سو او هغــه د یوسفزو دایلولو لپاره خــوشحال خان هم له ډهلی څـــخه ور ســره را وست .

۱۶۶۹ م ۱۰۷۹ ق

مهابت خان دمغو لیه دربار له‌خوا دکابل او پیښور صو بدار دیوسفزو په سیمه کې دلنگر کوټ جنگــی‌کلا جوړه کړه.

علی مکی بن طیفور بسطـــا می د شاهنامی دلغاتو شرح او کښلــه

۱۶۶۸ م ۱۰۷۹ ق حدود

ایمل خان مهمند په خیبر کـــی دایمل شاه په نامه سکه وو هله ا و محمدامین دکابل صوبدار ئی مــات کیء اودخوشحال خان ختك په گډه او رنگزیب ته ولاړ مو ل.

۱۶۶۹ م ۱۰۸۰ ق

داور نگزیب دلښکر مشر اغر خان دکابل دصو بدار فدایي خان پـــه مرسته په علی مسجد کی دپښتنــو سره و جنگیدی، خو تر خیبر ر اتیر

نسو .

خوشحال خان کابل ته راغیء .

میا محمد معصـــو م مجـــددی نقشبندی د حضر ت شیخ احمـــد مجدد زو ی په سر هند کی و فات سو .

محمد صالح هرو ی خطاط دهرات دسعد په مسجد نو شته و کنبلله .

۱۶۶۹ م ۱۰۸۰ ق حدود

سر مست خان‌دشیر خان سدوزی زوی دقندهار مشرؤ .

عبدالحلیم دعبدالله زوی دا خو ند درویزه لمسی دپښتو مـــو لـــف ژوندی ؤ.

حاجی یاد گاربلخی استادنستعلیق لیکونکی ژوندی ؤ .

۱۶۷۰ م ۱۰۸۱ ق

مها بت خان دکابـــل صـــو بدار پیښور ته ولاړ (۱۰ ربیع الاخر = اگست) .

شهزاده محمد اعظم له کا بلـــه لاهور ته و لاړ او امیر خان دخلیل خان زوی دکابل صو بدار‌اواغر خان ئی کو مکی سو .

او رنگ زیب دری کاله پـــه‌حسن ابدال کی پښتنو په مقابله کی تیر کړه او ډهلی ته ولاړ .

میر محمد شفیع هروی (شفیعا) مشهور خطاط ، ادیب، نقاش‌اومذهب وفات سو.

۱۶۷۲ م ۱۰۸۳ ق

دایمل خان او خو شحا ل خان‌په مشری دپښتنو غـــور ځنګـــګ دهـــند دمغولی حکو مت پر خلاف .

دخیبر په لنډی خانه او تا تره‌کی دمحمد امین خان صو بدار د ۴۰زرو لښکرو سره دشنوارو او مو مند و او اپریدو جنـــګ د ایمل خـــان په مشری اود مغولو دلښکر تبا هـــی (۳محرم = امئی)

امیر خان دکابل صو بدار اوا غر خان فو جی کو مکی دایمل‌خان سره په لغمان کی سخت جنګ و کی ء .

فدا یی خان داور نګز یب نو ی صو بدار پیښور تـــه را غـــیء ا و مستحاب مو مندنی مړ کی ء . تردی ورو سته دده پر ځای بیا مها بت‌خان مقرر سو .

۱۶۷۳ م ۱۰۸۴ ق

دخوشحال خان جنګونه له خټـــل زوی بهرام خان سره چی‌دمها بـــت خان صو بدار په لمسون جنګیدیء .

خو شـــحال خان له دریـــا خان اپریدی اوتا تارخان‌او شاه بیګ کرهاټی اوملك خواص خان اونورو پښتنو مشرانو سره دتیراه‌په‌راجګل کی لویه جر ګه و کړه او پر نو ښار باندی دحملی کو لو فیصله ئی‌وکړه.

ددی کال په منځ کی خـــوشحال اوتاتار اپریدی د اپریدو او خـــټکو په‌کومك پرنو ښارحمله وکـــړ ه او عالمګیر دپښتنو مقا بـــلـــی تـــه شجاعت خان اومها راجه جسو نت سنګه را ولیږل (۱۷ شعبان) .

ایمـــل خـــان مومند او پښتنـــو کړپه‌کی دعالمګیر صوبدار شجاعت خان اودده په زرو لښکرو وو ژ ل (۱۸ ذی قعده = فبروری) .

ددغه کال په آخره میاشت ذی‌حجه کی دریا خان او اپریدو دکو هاټ

پر کلا حمله وکړه، خوشیر محمد خان دکلا ساتندوی دوی و شړل اوتاتار خان ددریا خان اپریدی ورور په‌دی جنګ کی ووژل سو .

۱۶۷۴ م ۱۰۸۵ ق

او رنګ زیب عا لمګیر دهند پاچا دپښتنو دمقابلی اود خو شحال خان دماتولو لپاره حسن ابدال ته راغیء. (۱۱محرم = اپریل) او خو شحا ل خان تیراه ته‌ولاړ(غره ربیع الا ول= جون) وروسته نو دیوسفزو سیمـــو ته راغیء او عا لمګیر پیر محمد اغر خان دپښتنو مقا بلی ته مقرر کیء .

شهزاده محمد اکبر اوفدایی‌خان صو بدار دعا لمګیر له خوا کابل ته وامستول سوه (رجب = اکتوبر) دوی دپښتنو سره ډیر جنګو نه و کړ ل اوددی کال په آخر کی فدا یی خا ن له کابله پیښور ته را غیء.

۱۶۷۵ م ۱۰۸۶ ق

دپښتنو قبایلو دایمل خان او دریا خان په مشری دعا لمګیر لښکر چی مکرم‌خان او شمشیر خان ئی‌مشرانؤ په خا پخ کی تو له تباه کړل،شمشیر خان ددریا خان په لاس وو ژ ل‌سو اومکرم خان زخمی وتښتیدی ء . دخاپخ دپښتنو فتح‌په ربیع الاول= جون کی وه.

د خاپخ ترماتی وروسته عالمګیر بخشی الملك سر بلند خان‌دنوزرو سپرو سره دپښتنو مقابلی تـــه مقرر کیء اغر خان ئی دجـــلال آباد تهانه دار او هر بزخان ئی جګدلك او الله داد خان یی لنډی کوتل او خنجر خان ئی بنګښوته ولیـــږل (۳۰ ربیع الاول) ددغه کال پـــه جمادی ا لاخر کی (ستمبر) پښتنو هزبرخان په جګد لك او عبدالـــله خان دعالمګیر منصب دار ئی پـــه باجوړ کی وواژه .

پـه‌دغه کال کی خو شحا ل خا ن داورنګزیب مقابلی تـــه د پښتنو قبایلو په تیاره‌ولو بخت و، خـــو اورنګزیب نا کام له حسن ابدالـــه لاهور ته رهـــی سو (۱۵ شوال ، دسمبر)تردی وروسته دګنبت په جنګ کښبی شیر محمد خان بنګښی پر خوشحال خان غالب سو او دی په جنګ کی زخمی‌سو (۹ذی حجه) نظام خان‌دخو شحال خان زوی وفات سو دجمادی الاولی = اګست) دده ولادت ٤ مـــحـــرم ۱۰۶۰ ق

۱۶۷۶ م ۱۰۸۷ ق

عالمګیر پاچا خپل زوی محمـــد معظم دشاه عالم بهادر په لقـــب دپښتنو د مقابلی لپاره کابل تـــه راواستاوه او آمیر خان ئی دده په ملګری مقر ر کیء .د و ی په ۲۵ جمادی الاخری (۲۵ اګست) کابل ته ورسیدل .

۱۶۷۷ م ۱۰۸۸ ق

اعظم خان کو که (فد ایی خا ن مظفر حسین)دکابل صوبدار مقرر سو .

په دغه کال سخته وچ کالی وه.

۱۶۷۹ م ۱۰۸۹ ق

خوشحال خان خپله فضلی نامـــه په پښتو مثنوی منظو مه کړ ه .

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۶۷۹ م ۱۰۹۰ ق

سلطان ملخی توخی د زابـــل حکمران او دډهلی لهخوا پهرسمیت پیژندل سوی و .

قاسم خان دپښتو دیوا نخا وند شاعر ژوندی و.

سید حسین دپیر بابا لمســی دپښتو دیوان خاوند او دجنگنامه حسنین او خلاصة الا سلامليکونکی ژوندی و .

۱۶۸۰ م ۱۰۹۱ ق

دکوهاټ په ډوډه کی د خوشحال او بنګښو جنګ اود بنګښو ماتــه (رجـب = اګست) دا جـنګـك د عالمګیر دماموریـنو پــه لمسون د پښتنو په منځ کی اچول ســوی و خوشحال وایی :

چه پـه نــام پښتون غـو
ځیـږی پـری خوښیږ ی
اوز نـګـك ز یـب هسـی
پــا چــا دی د اســلام

اخوند ملاسید ابلخی شاعر، خپل فارسی دیوان پهبخاراکی تکمیل کیء.

۱۶۸۱ م ۱۰۹۲ ق

میر محــمد عیسی همتخان امیر الامرآء اود اجمیر صوبدا ر قطغنی شاعر په اجمیر کی وفات سو .

۱۶۸۲ م ۱۰۹۳ ق

اشرف خانهجری دخوشحالخان زوی دهند په بیجاپو رکی بنـــدی سو .

۱۶۸۲ م ۱۰۹٤ ق

جلال خان (دلیرخان روهیله)داؤد زی دهند لوی پښتون صــو بــدار مسموم او مړکړ سو .

ملاشر ف الدین سمر قندی تاریخ راقم یا تاریخ کثیره وکیښ ، چیډ افغانستان دشمالی خواو احوال هم لری .

عبدالرحمن چشتی دمراة مسعو دی مؤلف پــه هند کــی وفات سو. دا کتاب دسالار مسعود غزنوی دژوند احوال دی .

۱۶۸۳م۱۰۹۵ق

ددی کال په محرمه میاشت کــی دخوشحال ماتیشروسوی (دسمبر) او امیر خان دعالمګیر صوبدار په پښتنو کی نفاقواچاوه. اود ریاخان چیپه جنګکی زخمی سویؤ خپلو ملګرو خوست ته یووی او هلته مړ سو .

فقیر الـله سیف خــان خوستی (تخاری) دکشمیر صوبدار چی یــو کشف الایات اوبل کتابئیدهند پر راګك او موسیقی باندی کښلی وو وفات سو (۲۵ رمضان).

۱۶۸٤ م ۱۰۹۵ ق

د خوشحال خان د پښتو اشعارو دیوان ٤۰ زرو بیتو ته ورسیدیچی په آخرکی ٤۵ زره بیته سوه .

۱۶۸۵ م ۱۰۹۷ ق

په دغه کال دپیښور په سیموکی وچ کالی او کاختی آو وباوه .

۱۶۸۶ م ۱۰۹۸ ق

شیخ محمد امین بدخشی عالم او زاهد دقطراتدر ـ اورساله ضروریه مؤلف په کشمیرکی ۷۰ کلن وفات

سو (۱۱ رمضان) .

سکندر خان د خوشحالخان ختك زوی چی دپښتو شعر دیوان هملری دمهر او مشتری قصه په پښتونظم کړه (د۹۸ق حدود) .

۱۶۸۹ م ۱۱۰۰ ق

خوشحال خان داپریدو په ډنبره کښی ۷۸ کلن وفات اوپه اکوړهکی ښخ سو (جمعه ۲۸ ربیع الثانی ۲۰ فروری ـ حوت) دی جنګی مشر او دپښتنو لوی شاعر او لیکوال دی.

حاجی عادل دسلطان ملخی تو خی زوی دکلات د شاوخوا حکمران و.

تاش محمد قندوزی حجة الاورنګ شاهیه تالیف کی (دکابــــل ارګ کتابخانه) حافظ نظام مومند دلیلی مجنون قصه په پښتو نظم کړه .

د محمو د بن علی میمنــــــدی خراسانــــی امامی عالم د اشراف العقائد ـ حدایقا لاحباب ـ حیاة القلـــو ب دمولف وفات .

۱۶۸۹ م ۱۱۰۰ ق حدود

الله یار بن حاجی محمد یــــار بلخی ، خپل دوه کتابونه او صاف نامه عالمګیری او اعظمنامهپه هنــد کښی وکښل .

قاضی عبدا لکر یم راجن غزنوی دملتان په امیر پــور کښـــی انیس الشعراء دملتان دوالی احمد خــان بن پیر خان پــهنامــه دشعـــر اوو پراصطلاحاتو باندی تالیف کی ء .

اخوند میاداد محمد زی داشنغر او سیدونکی دشیخ رحمکار مریــد او دپښتو شاعر دژوند وخت .

نازو د سلطان ملخی توخی لـــور دحاجی میرویس خان مور د پښتو شاعره ژوندیه وه .

۱۶۹۰ م ۱۱۰۲ ق

آغر خان د کابلفوجدار له کابله پیښور ته تیء په لار دی پښتنو مړکیء او خپل انتــقا م ئــی ځنی واخیست .

امیر الا مرا شیر علی خان لودی دمراةالخیال تذکره پههند کــــی وکښله .

۱۶۹۳ م ۱۱۰۵ ق

شیر خان سدوزی پهکــوږك کی دصفویانو لښکر پوپنا کــړل ، دی دقندهار د پښتنو مشرو .

۱۶۹٤ م ۱۱۰۶ ق

آشر ف خان ختك (هجــــری) دپښتو شاعر د خوشحال خانختك زوی په بیجــا پورکی تر ۱٤ کــالو قید وروسته پردیس وفات سو .

۱۶۹۵ م ۱۱۰۷ ق

مصطفی خان خښی د محمدسعید زوی افغانی عالم او لښکری مشـــر دامارات الکلم په نامه یو کشـــف الایات په هند کی تالیف کیء.

۱۶۹۷ م ۱۱۰۷ ق

شیخ محمد ضیا او شیخ نیازخرقه شریفه له بخارا او بلخه دجوزجان فیض آباد ته راوړه (یــکشنبه ۲٤ محرم)چی اوسپه قندهار کی ده.

۱۶۹۸ م ۱۱۱۰ ق

خواجه محمد بنګښ دپښتو دیوا ن خاوند شاعر ژوندی و.

محمد بدیع بن میرزا بــد خشـــی دروضة الانساب تاریخ وکیښ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

امیر خان هجری چی د پښتو شعر دوه دیوانه لری دپیښور په سیمو کی ژوندی و (دانه یا آفس خطی نسخی)

۱۶۹۹ م ۱۱۱۱ ق

قاضی میر محمد زاهد هروی دقاضی محمد اسلم زوی مشهور عالم او مولف دزواید ثلاثه مؤلف اوعسکری محتسب اود کابل‌وقایع نگار وفات آوپه کابل‌کی ښخ سو.

۱۷۰۰ م ۱۱۱۲ ق

مصطفی محمد د نور محمد زوی دکریمداد لمسی داخوند درویزه پرمخزن اسلام باندی په پښتو الحاقات زیات کړل .

عبدالقادر خان خټك پښتو یوسف وزلیخا نظم کړه (څلور زره بیته)

۱۷۰۲ م ۱۱۱٤ ق

دپښتنو مشر پردل خان له خوسته پرکابل راغی ،خودشهزاده محمد معظم لښکرو دی مړکی .

میرزا محمد ارشد د خواجه علی اکبر بر نابادی هروی زوی ،شاعر او منشی او خطاط او مورخ په برناباد کی وفات سو (ولادت ئی ۱۰۲۵ ق)

شاه حسین هوتك دمیرویس‌خان زوی دکلات په سوری کی وزیږیدی .

۱۷۰۳ م ۱۱۱۵ ق

دولت خان سدوزی دسر مست خان زوی دقندهار مرزبان او دده زوی نظر محمد خان په ښار صفا کي دقندهار بیگلر بیگی گر گین خان گرجی پەیوه شبخون کښی ووژل .

بای خان دحاجی عادل توخی‌زوی دزابل حکمرانو .

دسید حسن بن عبدالله بن سید محمود پیښوری قادری مرشد وفات په پیښور کی .

غلام محمد د شیر خان موگاخیل زوی داشنغر ددواوی‌او سیدو نکی معراجنامه په پښتو نظم کړه دسیف الملوك دقصی ناظم هم‌دی.

۱۷۰٤ م ۱۱۱٦ ق حدود

رستم خان دخپل پلار دولت خان سدوزی پر ځای دسرور خان بامیزی او کته خان الکو زی په مرسته د قندهار مشر سو . دده کشر ورور زمان خان په کرمان کی دصفو یانو سره یرغمل و، او ده دبلوڅو په لاس صفوی لښکر دقندهار جنوب ته تباه کړل .

۱۷۰۵م ۱۱۱۷ ق

حاجی میرویس خان دقندهار په کوکران کی لو مړی لو جر گه وکړه او دصفوی پاچا پر خلاف‌دآزادی غورځنگ شرو سو .

محمد صلاح سیاه گردی بلخی، سبحان قلی نامه وکښله .

۱۷۰٦ م ۱۱۱۸ ق

اورنگ زیب عالمگیر تر ۵۰کلو پاچهی وروسته نیوی کلن دهندپه احمد نگر کی مړ سو (جمعه ۲۸ ذیقعده) دده زوی شهزاده محمد اعظم په احمد نگر کی پاچا سو (۱۰ ذی حجه) بابا سعید دپښتو

شاعر په پیښور کی ژوندی و.

صدر خان خټك د خوشحال خان زوی ددلی اوشهی قصه په پښتو مثنوی نظم کړه .

په همدغه کال ده دآدم خان اودر خانی قصه پښتو کړه .

عبدالرحمن مومند د پښتو صوفی شاعر وفات او دپیښور جنوبی خواته په هزار خانی کی ښخ‌سو.

خیر الله عارف لاهوری مسعود نامه د سلطان مسعود غزنوی پر احوال‌باندی په فارسی‌نظم کړه.

عبدالرسول د سید علی زوی دملك فتح خان په غوښت خپل‌کتاب مجمع اللغات والاسماء وکیښ (دکابل ارگ کتا بخانه)

۱۷۰۷ م ۱۱۱۹ ق

حاجی میرویس خان دقندهار دمانجی په دوهمه لوجرگه کی داستقلال اعلان وکیء ، اودصفویانو بیگلر بیگی گرگین خان ئی وواژه (۲۹ذی قعده) په قند هار کی ملی حکومت جوړ سو .

۱۷۰۷– ۱۷۱۵ م
۱۱۱۹ –۱۱۲۷ ق

د حاجی میرویس خان د ښالم خان زوی ملی ریاست په قندهارکی

۱۷۰۷ م ۱۱۱۹ ق

شهزاده معظم بهادر شاه چی دپلار د مرگ پروخت په کابل کی و، له دی ښاره ولاړ ، اوپه لاهور کی پاچا سو (دمحرم‌سلخ) ده خپل ورور محمد اعظم ددهولپور په جنگ کی مړ کی ء.

۱۷۰۷ – ۱۷۱۲ م
۱۱۱۹ – ۱۱۲٤ ق

دمعظم شاه بن عالمگیر د پاچهی دوره .

۱۷۰۸ م ۱۱۲۰ ق

گوهر خان د خوشحال خان زوی خپل کتاب قلب السیر په پښتو دافضل خان بن اشرف خان بن خوشحال خان په نامه تا لیف کیء داد سیر نبوی یوه مجموعه ده (دپیښور موزیم خطی نسخه)

۱۷۰۸ م ۱۱۲۰ ق حدود

ملا نور محمد غلجی دملایار‌محمد کندهاری زوی په پنجوایی کی خپل پښتو کتاب نافع المسلمین داخوند درویزه په ډول وکیښ (د پښتو ټولنی خطی نسخه)

مهری هروی شاعره په هند کی ژوندی وه .

ملا محمد علی هروی خطاط د سلطان حسین صفوی لپاره دمیر خواند دروضة الصفا یو ټوك وکیښ (دکابل خطی کتابخانه)

۱۷۰۹ م ۱۱۲۱ ق

محمد خان بلوڅ د هرات صفوی حکمران دقندهار میرویس خان ته په سفارت راغی ،

۱۷۱۰ م ۱۱۲۲ ق

دهرات له خوا صفوی لښکرو پرقندهار حمله وکړه او میرویس خان مات کړل اووئی شړل .

۱۷۱۱ م ۱۱۲۳ ق

(۲۵) زره تنو صفوی لښکرو دخسرو خان گرجی په مشری

قندهار محاصره کدء، مګردمیرویس
خان ۱۶ زرو لښکرو دوی تـــــول
ووژل او خپله آزادی ئی وساتله .
(۲۸ رمضان)
حیات سلطان د حـداد د سلطان
سدوزی زوی د هرات مشر و .
معزالدین جهاندار شاه د بهادر
شاه زوی په دهلی کی پاچا سو .

۱۷۱۲ م ۱۱۲٤ ق

معظم بهادر شاه تر (۵) کالــو
پاچهی وروسته په ډهلی کی مـړ
سو (محرم) عبدالقادر خان ختـك
دسعدی ګلستان په پښتو ترجمـه
کړی او نوم ئی ګلدسته پر کښیښو
(۲٤) رمضان

۱۷۱۳ م ۱۱۲۵ ق

حاجی میرویس خان خپل ورور
حاجی امکو دډهلی در بار تــــه
واستاوه او دډهلی تیموری دولـت
دقندهار ملی حکومت د حـــا جی
میرویس خان په مشری پـــــه
رسمیت وپیژانـد .

۱۷۱۳ م ۱۱۲۵ ق حدود

میرمن مسری د قاضی احمدګل
ختك لور ژوندی وه چـی دپښتـو
فالنامه ئی نظم کړه .

۱۷۱٤ م ۱۱۲۶ ق

رستم خان صفوی حکمران دڅپر
لښکر پر قندهار راوستل ، خـــو
میرویس خان دوی بیا وشړل .
محمد مظفر د ملا اسماعیل زوی
دافضل خان ختك په غوښتنه داعثم
کوفی تاریخ له فارسی څخه پـــــه
پښتو تر جمه کړء (دپیښور دفتح
محمد ختك قلمی نسخه)

۱۷۱۵ م ۱۱۲۷ ق

حاجی میرویس خان دقندهارملی
مشر تر ۸ کالو مشر تابه وروسته
وفات او په کو کران کی ښخ سو .
(۲۸ ذی حجه) دده ورور عبدالعزیز
ئی پر ځای کښینو ست.

۱۷۱۵ــ۱۷۱۶ م
۱۱۲۷ــ ۱۱۲۹ ق

دعبدالعزیز د ښدلم خـــان زوی
اقتدار په قند هار کی .

۱۷۱۵ م ۱۱۲۷ ق

مهین دپښتو شاعر خپل کتـاب
تذکره الابرار دعظمت داود زی په
ښو ښت منظوم کړء.دیپښتو غزل
هم لری .

۱۷۱۶ م ۱۱۲۸ ق

صدر دوران امیر الامرا بهادرخان
دقندهار دشاه حسین هوتك ددربار
سپه سالار او دپښتو شاعر دژوند
وخـــت .

۱۷۱۶م ۱۱۲۹ق

عبدالعزیز خان د میرو یس خان
ورور دقندهار دنارنج له مانۍ څخه
راولوید او مړ سو،یا خلکو ووا ژه
(مارچ) او پر ځای ئی شاه محمو د
دمیرویس ۱۸کلن زوی پاچا کړء.

۱۷۱۶ــ۱۷۲٤م ۱۱۲۹ ــ۱۱۳۷ق

شاه محمود دمیرو یس‌خان زوی
له قندهاره تر اصفها نه پاچاو .

۱۷۱۶م ۱۱۲۹ ق

په‌هرات کی دسدوزواوابدالیو ملی
حکومت جوړ سو .
عبدالله خان بن حیات سلطا ن
سدوزی او دده زوی اسدالله خان‌په
هرات کی پرعبا سقلی شاملو صفوی

(c) ketabton.com: The Digital Library

حکمران باندی ورغلل ، اوهرات‌ئی
له‌جعفر خان څخه ونــــیوء (۲۶
رمضان)
بابو جان‌بابی‌داته غر اوسیدونکی
دکرم خان زوی دشهبا او ګلان قصه
په‌قندهارکی په پښتو نظم کړه .
دمحمد حسن بن‌محمد خراسا نی
کیمیاوی پوهاند دشرح المفتا ح فی
الصناعه او شرح شذ و ر الـذ هب
مؤلف وفات.

۱۷۱۷م ۱۱۳۰ق

ټول هرات او غوریان او کوسان
اومرغاب او بادغیس او غور دهرا ت
دسدوزو ترملی حکو مت لانـد ی
راغلل.

په‌قند هارکی دهو تکوشا هی‌وه.
محمد شاه دخجسته ا ختر زو ی
په‌ډهلی کی پاچا سو (ذیقعده)
محمدحسن دملایحیی‌زوی هرو ی
خطاط وفات سو .

دمحمد یونس خیبر ی د پښتو
دیوان خاوند شاعر دژوند وخت .

۱۷۱۷ م ۱۱۳۰ ق حدود

ملا پیر محمد هوتك دملا سرور
اخوند کند هاری زوی (پیر افغان)
خپل کتاب افضل‌الطرایق په‌پښتو
مثنوی نظم کی اوبل کتاب‌القرا یض
فی ردالروافض ئی وکیښ .

۱۷۱۸ م ۱۱۳۱ ق

فرخ سیردعظیم‌الشان زوی‌دډهلی
پاچا ووژل سو او رفیع الدرجـات
درفیع الشان زوی مړ سو او رفیع
الدوله وروړنی **پرځای ودرید یء .**

۱۷۱۹م۱۱۳۲ ق

ددلا رام په جنګ کی‌اســدا لله
خان سدوزی دشاه محمود هوتك‌په
مقابل کی ووژل سو. او دهـرا ت
حکومت زمان خان ددولت خـــان
سدوزی زوی ته وسپارل سو .

۱۷۱۹ م ۱۱۳۲ق حدود

محمد فاضل برېخ دقندهار پــه
ښبور اوك کی **درو ضهٔ ربا نی کتاب**
وکیښ .

۱۷۲۰ م ۱۱۳۳ ق

زمان خان **سدوز ی‌دهرات ملی‌مشر،**
صفوی حکمران صفی قلی خان پــه
کافر کلا کی مات کــیء او جعفـر
خان صفوی **بیګلر بیګی ئی وواژه.**
میر زاعبدا القادر بیدل(متولـد
۱۰۵٤ق) په شاه جهان آباد کــی
وفات او ښخ سو .

۱۷۲۰ م ۱۱۳۳ ق حدود

محمد حافظ د محمد اکبر بارکزی
زوی په‌قندهار کی د تحفهٔ و ا عظ
پښتو کتاب وکیښ .

۱۷۲۱ م ۱۱۳٤ ق

شاه محمود هوتك له قندهـــاره
پرکرمان ورغی او دهغه ځای‌دحاکم
لطف علی خان سره ئی روغه‌وکړه.
وروسته بیا پــراصفهان ورغی او
دصفو یانو پا یتخت‌ئی‌محاصره‌کړء.
شاه حسین هوتك د میرویس‌خان
زوی په قندهار کی پاچا و.

۱۷۲۲ م ۱۱۳۵ ق

دګناباد په جنګ‌کی د شاه‌محمود
هوتك لښکرو صفویان مات کړل .
(۸مارچ).
شاه محمود هو تك اصفهان تـر ۸
میاشتی کلابندی وروسته ونیوی‌او

(c) ketabton.com: The Digital Library

دایران پاچا سو، دصفویانو سلطنت ئی ختم کیء (۱۵محرم) شاه حسین صفوی دایران تاج، شاه محمود تـه وړاندی کیء (اکتو بر) زمـان خان سدوزی دهرات ملی‌مشر وفات سو اوپرځای ئی محمد خان دعبدالله‌خان زوی کښېنو ست. احمد خان‌ابدالی دزمان‌خان سدوزی زوی دزر غونی‌له نسه په هرات‌یاملتان کی‌وزیږیدی .

۱۷۲۲ـ۱۷۳۷م ۱۱۳۵ـ۱۱۵۰ق

شاه حسین دمیر ویس خان زوی دکندهار پا چاو .

۱۷۲۳م ۱۱۳۶ ق

محمد خان سدوزی‌له هراته ولاړ: او مشهدئی څلور میاشتی کلا بنـد کیء مگر ذوالفقـار خان دزمانخا ن مشر زوی له ښو راوکه راغـی اود هرات ملی مشر سو (تـر ۱۱٤٤ ق پوری).

داؤد خان هوتك دقادرخان ز وی دپښتو شاعر دکندهار په‌کوکـرا ن کی وفات سو.

ریدی خان‌موسندغیات خان زوی له کندهاره دشاه‌محمودهو تك سره اصفهان ته ولاړ، چی بیرته‌راغی په پښتو ئی محمودنامه نظم کـړه . د پښتو شعر دیوان ئی هم در لود.

استا دالعلماءملا یار محمدهوتك دشاه حسین هو تك ددر بار مـلا د مسایل ارکان‌خمسه کتاب وکیښی .

۱۷۲۵م۱۱۳۷ق

شاه محمود هو تك په اصفـهان کی ۲۷ کلن تر اتو کلو پاچـهـی وروسته ووژل سو. (۱۲ شعبان) او دده پرځای‌شاه اشرف‌دعبدالعزیز زوی دمیر ویس وراره په اصفـهان کی پاچاسو.

۱۷۲۵ ـ۱۷۲۹م ۱۱۳۷ـ۱۱٤۲ ق

شاه اشرف دعبدالعزیز هو تـك زوی دایران شهنشاه و.

۱۷۲۵م ۱۱۳۷ ق

عبدالحمیدماشو خیل دشاه‌گدای قصه په پښتو مثنوی منظو مه کړه (۱۲۰۰) بیته.

میر من زینبه دحاجی میر ویس خان لور په کندهار کی‌ژوندی وه، اوپه پښتو ئی دخپـل‌ورور شـاه محمود ویر نه وویله .

۱۷۲۵م۱۱۳۷ ق‌حدود

دهو تکو دسلطنت په‌وخت کی‌د ایران اداری تشکیلات او مالیـات یوه نامعلوم مو لف دتذکرةالملو ك په‌کتاب کی دشاه اشرف هوتك په نامه سره را ټول‌کړل (دمینار سکی طبع لندن ۱۹٤۳م)

۱۷۲۵م۱۱۳۸ق

دهرات ملی‌جرگی بـاخـر ز او بادغیس ذوالفقار خان او فراه ئـی رحمان خان دعبدالـله خان زوی او هرات‌ئی الله یارخان دعبدالله خان زوی ته وسپارل(تر۱۱٤٤ ق‌پوری)

۱۷۲٦م۱۱۳۹ق

احمد پاشا دبغداد والی پرایران لښکر راوستل، خو شاه اشـر ف هوتك دوی مات کړل.

شاه اشرف هوتك په‌اصفهان کی جامع مسجدجوړ کیء چی دملازعفران اویعقوب خان افغان نو شته دمحمد علی مولوی په خط لری.

۱۷۲۷م۱۱٤۰ق

شاه اشرف هوتك عثمانی لښکر وشړل ، اوله عثمانی دولت سره‌ئی

روغه وکړه.

شاه اشرف هوتك افـغان پـه اصفهان کی سکه ووهله.(داصفهان موزیم) شاه حسین‌هوتك دکند هار پاچا له هرات اوفراه څخه تر غزنی اوگومل اوډیره اسماعیـل خـان او ملتان اودره‌بولان‌پوری پاچهی‌کوله.

ناصر خان دکابل او پیښـور او باقرخان دغزنی حکمرانان و.

۱۷۲۷م۱۱٤۰ق حدود

میا عبدالحکیم کاکړ نقشبنـدی عارف په کند هارکی خپله (مقا له) وکښله ، چی په‌هند کی چاپ سوی هم ده.

نصر الدین خان اندړ دغـزنـی اوسیدونکی په کند هار کی دنصر به تخلص خپل پښتو دیـوان دشاه حسین هوتك په‌دربار کی تر تـیب کیء.

۱۷۲۸م۱۱٤۱ ق

الله یار خان سدوزی په تر بت جام او کافرکلاکی دنادر شاه‌افشار سره جنگونه وکـړل اونادر پښـه زخمی سوه اوبیرته مشهد ته‌ولاړ .

محمد هو تك دداود خـان زوی‌د شاه حسین هوتـك‌ددر بارمنشـی په‌کندهار کی (پټه خزانه) تالیـف کړه . دده بل‌تالیف خلاصة‌الفصاحة دی.

محمد عادل بړیځ دمحمد فاضـل زوی دکند هار په ښـوراوك کـی محاسن الصلوة په پښتو نظم کیء

۱۷۲۸م۱۱٤۲ ق

دهرات دملیونو مشر تــو ب ذوالفقار خان‌ته‌وسپارل سـو . (۳ شوال)

۱۷۲۹م ۱۱٤۲ ق

دخلیفه سلطان احمد خان ثا لث له خوا راشد پاشا اصفهان ته‌دشاه اشرف هوتك در بار ته دسفیر په توگه راغی اود شاه اشرف له خوا هم محمد علی خان بلوڅ استا نبول ته سفیر ولیږل سو، اود افـغان‌او ترك روابط قائم سول.

۱۷۲۹م۱۱٤۲ق

شاه اشرف هوتك تر ٥ کالـو ۷میاشتو سلطنت وروستـه دنادر افشار له‌خوا مات سو اود ښوراوك په ژیړ غره کی دابراهیم بلوڅ پـه لاس ووژل‌سو.(ذی حجه ۲۹ نومبر) پر ایران د پښتو سلطنت هم ختـم سو.

۱۷۳۰م۱۱٤۳ق

ذوالفقار خان دهرات ملی مشـر داتو زرو لښکرو سره مشهدکلابند کیء (۱۳محرم)

۱۷۳۱م۱۱٤٤ق

الله یار خان له مرو چا ق څخه راغی او دهرات ددفاع کار ئی پـه لاس کی ونیو (۱۸ صفر) ذوالفقار خان دخپل کشر ورور احـمد خان سره کندهار ته ولاړل.

هرات تر یوه کال محا صـری وروسته نادرافشار ونیو (۱رمضان) اود هرات دابد لیانو دمشری وخت ختم سو .

۱۷۳۲م۱۱٤٥ق

محمدفهیم دکاکا صاحب لمسـی پښتو نور نامه په لنډ بحر منظومه کړه.

۱۷۳۳م۱۱٤٦ق

میا عبدالحکیم کاکړ عارف دشاه

(c) ketabton.com: The Digital Library

حسین هوتك په حکم له کندهاره ویوست سو.

۱۷۳٤م۱۱٤۷ق حدود

ملا زعفران تره کی دکندهار د شاه حسین ددر بار طبیب اوریاضی دان اوشاعر دگلدسته‌زعفرانی کتاب په طب کی وکیښ.

۱۷۳٥م۱۱٤۸ق

نا در شـاه دا مـا م قلی افشار زوی دایران پاچا سو.

ملایونس توخی د قندهار د شاه حسین د دربار مدرس د جامـع فرایض کتاب وکیښ .

عبدالحمید ماشو خیل درکـن الدین محمد بخاری شرعة‌الاسلام په ۱۵۰۰۰ بیته په پښتو مثنوی نظم کیٔ (۲٦ شوال) .

۱۷۳٦ م ۱۱٤۹ ق

نادر افشار دسیستـان او هلمنـد له خوا راغی او شاه حسین هوتك ئی په‌قند ها ر کی کـلا بند کی ٔ (دذی قعدی اوائل) .

۱۷۳۷ م ۱۱۵۰ ق

نادر افشار قندهار تر یوه کـال کلابندی وروسته لـه شاه حسین هوتك څخه ونیوی(دذی حجی‌اوائل) اودهوتکو پا چهی تر (۳۰) کا لو وروسته په قندهار کی ختمه سوه.

نادر شاه افشار دقندهار نـادر آباد بناکیٔ اودلته ئی‌سکه ووهله.

سیدآل خان دابدال خان نـاصر زوی افغانی لـوی سپه سالار او دایران دجګړو فاتح اودپښتو شاعر په کلات کی‌دنادر شاه افشار په‌لاس کښیووت اوړوند کړ سو .

شاه عالم دعلی‌خان زوی دسلطان ملخی توخی وراره د زابل او کلات حکمران و .

تاج خان افغان (ممنون شاعر)په هندکی مړ سو .

دمسری خان مردانی پښتو شاعر دژوند وخت . دی داشعارو دیوان لـری .

عبدالحمید ماشو خیل دپښتولوی شاعر دپیښور په ماشو خیلو کـی وفـات اوښخ سو (ولادت ئی د ۱۱۰۰ (حدود) دپښتو دیوان خاوند او دنیرنګ عشق پښتو مترجم .

سعادت خان د پښتو مثنـوی کیمیای سعادت‌منظوم کیٔ.

عبدالرحیم هوتك قندهاری شاعر له قندهاره فرار سو او د خراسان په ورامین آو بخارا کی اوسیدی . دپښتو دیوان لری .

قلند راپریدی د پښتو دیـوان خاوند په خیبر کی اوسیدی .

۱۷۳۸ م ۱۱۵۱ ق

دنادر افشار له خوا عبدالغنـی خان الکـوزی د هرات مشر سو ، پیر محمد خان هروی دبلوچ حاکـم او حاجی اسماعیل‌الکوزی داسفزار او اشرف خان غلجی دکلات‌حاکمان سول . نور محمد خـان علی زی (میرافغان) د ٤۰ زرو پښتنو لښکرو مشر سو ، او ذوالفقار خان اواحمد خان ته‌په ما زند را ن کی جا ګیر ورکړه سو .

شاه حسین هوتك مازندران تـه نفی سو او هلته پـه زهرو ووژل سو (۱۰ شعبان) دده پاچهی پـه

قندهار کی ۱۵ کاله وه. نا در شاه دقندهار ښار وران کیٔ.

نا در افشار غز نی و نیو او د کابل دناصر خان او شـر زه خان سره ئی جنګ وښلاوه ، رحیم‌داد خان د کابل کوتوال ئی کلابند کی، څوچی دا ښار ئی ونیو بیر ته ئـی ناصر خان ته‌وسپاره‌او ترهندوکش او بامیانه سیمی ئی فتح کړی .

۱۷۳۹م ۱۱۵۲ ق

نادر افشار دپیښور له لاری پر لاهور او ډهلی حمله و کړه او هندوستان ئی ونیوی ٔ او د۷ ۸ ملیونو پونډو ثروته سره بیرتـه کابل ته راغی ، او تربنګښ اوډیرو پوری ئی ونیول او ددرهٔ بو لا ن له خوا قندهار او هرات ته‌ولاړ .

سید جعفر روهی تدقیق‌التحفیق وکیښ .

مجهربن عیسی داود (اشـرف العنوان فی معر فة انساب افغا ن) وکیښ‌دبمبئی دملافیروز کتابخانه)

۱۷٤۰ م ۱۱۵۳ ق

نادر شاه افشار دخپلو فتوحاتو جشن په مشهد کی جوړ کیٔ،دد ه مملکت له سنده تر فراته اولـه سیحونه تر بلوچو پوری رسیدیٔ.

میان عبدالحکیم بن سکـند ر شاه سنتیا کاکړ دقـندهـار د سیمـی نقشبندی مشهورپیر اودحصن‌الایمان مولف وفات اوپه تهل چو ټیالی‌کی ښـخ سـو (ولادت ئـی ۱۰۷۰ق)

۱۷٤۱م ۱۱۵٤ ق

نادر شاه افشار احمد خـان ابدالی له مازندرانه را وغوښت او دخپلو همرکابو ابـدا لیانـو پـه مشر تو ب ئی وګو ماره.

۱۷٤۲ م۱۱۵۵ ق

خوشحال خان توخی د علی خان زوی دکلات حکمران و .

حافظ عبدالکبیر در درمجالس او مناجات او معجزاتو ناظم خپل در مجالس په پښتو نظم کی .

۱۷٤۵ م ۱۱۵۸ ق

محمد اکرم هروی خطاط د هرات دسعدیه مدرسی نوشته وکښله .

۱۷٤۷ م ۱۱٦۰ ق

نادر شاه افشار دخبو شان پـه فتح آباد کی دخپلـو در باریانـو له خوا ووژل سو (دیکشنبی شپه ۱۱ جمادی الاخری) احمد خـان ابدالی او نور پښتانه د هرات لـه لاری له مشهده قندهار ته راغلـل (رجب) د قندهار په شیر سرخ کی دپښتنو لو جرګه جوړه‌سوه او پـه نهمه ورځ ئی آحمد خـان سدوزی دزمان خان زوی ۲۵ کلن ځوان په افغانی‌سلطنت د احمد شاه درانی‌په نامه انتخاب کیٔ او دغمو ورځ‌ئی دده په پګړی کی وږوميه رشو ا ل ۱۱٦۰ق اکتو بر).

تیمور شاه په مشهد کښـی وزیږیدی ٔ.

۱۷٤۷–۱۷۷۲م۱۱٦۰– ۱۱۸٦ ق

داحمد شاه بابا ابدالی دزمان خان سدوزی دسلطنت دوره چی‌پایتخت ئی قند هار و.

تقی خان اخته بیګی ۲۶ کـروره روپۍ دپیښور او کابل مالیات نادر شاه افشار ته وړی ، چـی قندهار ته راغلل نواحمد شاه دغه خزانه واخیستله .

احمـــد شاه غزنی او کابل او پیښور له ناصر خان څخه ونیول .

اشرف خان او الله یار خـــان دخوشحال خان توخی زامن د کلات اوتوخو سرداران وو ، اواحمدشاه ابدالی منلی وو .

اخوند ګدادپښتو نافع المسلمین ناظم اوددیوان خاوندشاعرژوندیو.

معزالدین خټك خپل پښتو کتاب ربقة الاسلام په پښتو لنډ مثنـوی منظو م کړیء، دیدشعردیوانهملری.

محمد نظام معجز کابلی شاعر په ډهلی کی وفات سو.

۱۷۴۸ م ۱۱۶۱ ق

احمد شاه ددیرش زرو لښکـرو سره د کابل او پیښور لـــه لاری تراټك او جیلم پوری ونیول . اود لاهور څخه تر۱۳ربیع‌الاول ۱۱۶۱ق سرهند تهورسیدی، په سند هـ کی ئی میان نورمحمد کلهور مپاچا کړیء

دده په امر محمد قاسم دعندلیب‌په نامه یوتوپ په‌پیښور کی جوړ کړیء.

احمد شاه د محمد شاه ګورکانی زوی په ډهلی کی پاچا سو .

شاه حسام الله‌پرهند داحمدشاه دلو مړ ی یر غل «فتح نا مه » پـه فارسی منظومه کړه (دپاریس ملـی کتابخانه).

علمخان اپریدی خپل پښتودیوان ترتیب‌کی (دهند دټونك کتابخانه)

سردار زاهد خان‌سدوزی‌له ۱۱۳۲ق تر ۶۱ق پوری دملتان‌حکمران و.

۱۷۴۸ م ۱۱۶۲ ق

لاهور ته داحمد شاه جنګی سفر او دپنجاب دمالیاتوتولونه ومیرمنو معین الملك ته سپارل .

دنور محمد خان‌علی زی میرافغان او ګد وخان او محبت خان‌دسیسه او ددوی وژل په قندهار کی .

۱۷۴۹ م ۱۱۶۲ ق

میافقیر الله جلال آبادی ښکـــا پوری مرشد له ښکا پوره دحجازپه سفر ولاړ اوپه ۱۲ دجمادی الاولی په‌مد ینه کی و .

قاضی نصر الله بار کزی خوانچه زی دارغسان او سیدونکی د احمد شاه له خوا دقندهار قاضی سو ، دخان علوم کورنی‌دده له‌پښته دی.

دده زوی محمد اسماعیل ژلی بیکه او دهغه زوی قاضی محمد سعیدو.

ملامحمدی (املا) دعلاءالد ین‌زوی دسنګ چارك شاعر او صوفی پـه بخاراکی وفات ســو، دوشنبــه ۱۸ ربیع الاول (ولادت ۱۱۰۰ ق).

لقمان خان د ذوالفقار خـــــان سدوزی زوی د قندهار نائـــــب الحکومه وفات سو .

۱۷۴۹ م ۱۱۶۳ ق

احمدشاه هرات ونیو او میر زا شاهرخ دنادر شاه لمسی ته ئـــی مشهد وسپاره اوپه هرا ت کـــی دزویش علی خان هزاره‌مقرر کړیء. عـــابد خان سدوزی مـغدود خیـــل

دشاه حسین کـــړوسی د ملتـــان دپښتنو مشر مړ سو .

میا محمدعمربن ابرا هیم دپیښور دڅوکنو اوسیدونکی خپل شمایـــل نبوی په پښتو منظوم کړه .

۱۷۵۰ م ۱۱۶۴ ق

احمد شاه قلات ونیو اومیـــــر نصیر خان بلوڅ ته ئـــی‌وسپاره . دهراته پرنشا پور حمله او نیول‌او عباسقلی خان ته سپارل .

وزیر شاه ولی خان مرو ــ میمنه اندخود ــ تربد خشانه ونیول .

شاهرخ د نادر شاه افشارلمسی په مشهد کی داحمد شاه په نامـــه سکه ووهله :

یافت از الطاف احمد پـــاد شاه
شاهرخ برتخت شاهی تکیه ګـــــاه

احمد شاه له زور آباده ملامیرزادملا محمد سلجوقی زوی راوست او د هرات د پای حصار په مدرسه کی مدرس کړیء .

دوزیر شاه ولیخان بامیزی په‌امر شاه نظیر توپ ساز «توپ زمز مه» په لاهور کی داحمد شاه بابا پـــه نامه جوړ کړیء .

۱۷۵۱ م ۱۱۶۵ ق

احمد شاه دلاهور جنګی سفـــــر و کړیء او ښا غا سی عبدالله خا ن کشمیر ونیوی ء.

قلندر خان دهلی ته داحمد شا ه له خوا په سفارت ولاړ او پنجاب ــ سند ــ کشمیر په احمد شاهـــی سلطنت کی داخل سوه .

حاجی ملاولی ساکزی قندهـــاری ملاباشي و .

محمد علی حزین ایرانی شاعـــر «متولد ۱۱۰۳ ق متو فا ۱۱۸۰ ق» په‌تذکرة‌الاحـــوا ل کـــی د پښتنـــو په لاس دایران او اصفهان دنیولو احوال په هند کی و کیښی.

کامګارخټك دپښتو شاعر وفا ت سو.

۱۷۵۲م۱۱۶۶ق

سر دار خان جهان پو پـــلزی د احمد شاه په امر دکابل کـــلا ترمیم کړه اولس در وازی‌ئی ورکړی.

سید فتح علی حسینی ګـــردیـــز ی دسید عوض خان زوی‌مورخ اوشاعر او مو لف په هند کی تذکره ریخته ګویان وکښله (دده وفات ۱۲۲۴ق)

۱۷۵۳ م ۱۱۶۷ ق

احمد شاه سند ته ولاړ اوبیا ئی مشهد محاصره‌کړیء او نورمحمدخان افغان ئی دشاهرخ‌میر زا نایب‌وټاکه اوټول خراسان‌ئی په هرات‌پو ر ی ونښلاوه.

میرمنو دلاهور حاکم مړ ســو او احمد شاه دده‌زوی‌میر مومن ته‌لاهور وسپاره.

په ٤ دمحرم ۱۱۶۷ ق احمد شاه سند ته ورسیدی او دښکار پـــور ولایت ئی په قندهار پوری وتاړه او محمد مراد یاب خان دنور محمدزوی یی دسر بلند خان په لـــقـــب دسند پرتخت کښیناوه.

ملامحمد غوث دا خوند تر کمان بن تاج خان زوی چی له کنـــدهاره پیښور ته تللی و داحمد شاه له‌خوا دپیښور لوی قاضی سو دده‌منطقـــو پر میر زا باندی حاشیه کښلی اود احمد شاه بابا عر فانی خبری ئی د

(c) ketabton.com: The Digital Library

شرح الشرح په کتاب کی بیان کړی.

میر زا هادیعشرت داحمد شاهی دربار منشی په پیښبور کی یو قصر جوړ کیء چی تاریخ ئی «مسکن عشرت هادی آباد » دی.

دکندهار په دربار کی دسندسفیر گدومل هند وو، اود احمد شاه سفیر په سند کی اسماعیل خان پنی و.

دوهم عالمگیر دجهاندارشاه ز وی دډهلی پاچا سو.

١٧٥٤م١١٦٨ق

په کندهار کی لو مړی مــوزیم (بیــت الاشــراف) جــو ړ ســـو (ربیع الثانی)

١٧٥٥ م ١١٦٩ق

آزاد خان افغان په اصفهان کــی سکه ووهله (داصفهان موزیم).

غلام محی الدین خان افغان په هند کی داحمد شاه ابدالی (ظفر نامه) د میرمنو قمر الدین خان په نامه وکښله (دلاهور پو هنتون خطی نسخه) ملا عبدالرشید دحسین زوی پــه لنگــر کوټ کی پښتومثنوی اودرسی کتاب رشید البیان وکیښ (دفقه احــکام)

ــ١٧٥٦م ١١٧٠ق

دشا هزاده تیمور په امر خصـــم افگن توپ په لاهور کی جوړ سواوپه پنجاب کی ٢٠٠ کښتی جوړی سوی.

احمد شـــاه دهـــلی پـــه ٧ د جمادی الاولی ١١٧٠ق ونیوی دوهم عالمگیر ئی دهغه ځای پر تخت کښیناوه اودهغه وریره ئی شهزاده تیمور ته وغوښته ، نظام الدوله ئی ددهــلی وزیر او نجیب الدوله ئی سپه سالار مقرر کیء.

په مکه کی دافغانی حاجیانو لپا ره سلیمانی کاروانسرای دا حمد شاه په امر حاجی عبدالکریم بارکــزی او حاجی محراب خان نور زی جوړ کیء (ربیع الاول غره ١١٧٠ق)

په هرات کی نوی کلاوی اوپل مالان جوړ سول.

بی بی صا حبه بنت کامران دشاه محمود هوتك ماینه په کابل کی مړه اوښخه سوه. (سه شنبه ٩ رجـب شنخته ئی په کابل کی ده).

واقف بټالوی مشهور شاعر پــه لاهور کی دشهزاده تیمور حضورته راغی.

شاکر خان سدوزی له ١١٦٣ تر ١١٧٠ق دملتان حکمران و.

١٧٥٧م ١١٧١ق

محمود المنشی دابراهیم حسینی زوی داحمد شاه ددربار منشی (تاریخ احمد شاهی) له ١١٦٠ تر ١١٧١ ق پوری وکیښ. (دبرټش موزیم اولینن گراد خطی نسخی).

١٧٥٨م١١٧٢ق

یوه خراسانی شاعر چی دقاسمی تمسی ودحسین خان فراهی دخراسان دحاکم په خوا هښت نادرنامه په ١٧ زره بیته کی داحمد شاه بابا په نامه منظومه کړه (ربیع الاول) (دکراچی موزیم خطی نسخه) په کندهار کی د شاه واله (اشرف الانهار) جوړه سوه.

اختیار خان بامیزی دا حمد شا هی دربار مهر بر دار و.

١٧٥٩م١١٧٣ق

احمد شاه دهند و دتا (٨٠) زره لښکر په شمالی هندکی مات کــړل جمادی الاخری).

١٧٦٠م١١٧٣ ق

شاه عالم ددوهم عالمگیر زوی د ډهلی پاچا سو.

محسن الملك معتمدالد و لــــه یعقوب علی خان بامیزی په ډ هلی کی داحمدشاه له خوا مقررسو چی دانبارله مر هټانو څخه وساتی .

یاقوت خان خواجه سرا دملتا ن صو بدار سو.

سر دار علی محمد خان سدوز ی په ملتان کی دپښتنو مشر و.

١٧٦٠م١١٧٤ق

احمد شاه د (٦٠) زرو لښکــرو سره دپانی پت پر ډگر دلسو لــکو مرهټانو اوهندوانو سره جنگ وکیء اوپه ٦ دجمادی الاخری ١١٧٤ ق ئی بری ومومند دڼه لکه تنه ووژل سوه ٥٠ زره آسان او٢ لکه غوایی او ٥٠٠ فیلان او ٢٢ زره بندیان ئی ونــیول وروسته ئی شاه عالم دډهلی پرپاچهی بریښو.

په همدغه کال کی احمــد شاه د کندهار اوسنی ښار بنا کیء اوشهزاده تیمور ئی دهرات حکمران کیء.

سر دار شجاع خان سدوزی لومړی پلا تر ١١٩٧ق پوری دملتان حکمران و.

١٧٦١م١١٧٥ق

په پنجاب کی دجیسا سنگه شورش اوپه ١١ درجب ١١٧٥ق له دوی سره داحمد شاه جنگ اوماتول اوپر دوی بری اوتر ١١٧٧ق پوری په پنجاب کی پائیدل.

احمد شاه بابایو سفارت چین ته واستاوه .

دتاشقر غان (خلم) دښار بنا چی په ١١٦٥ ق نوی شروع سوی وه ، په ١١٧٥ق دشهـــزاده سلیمان او عبدالله خان په امر بهرام خان دهغه ځای حاکم تمامه کړه.

ملا شیر محمد هوتك کــندهاری داسرارالعارفین پښتوناظم اودتجوید افغانی لیکوال په کندهار کی وفات سو (ولادت ئی ١٠٩٢ق)

١٧٦١م١١٧٥ق حدود

شاه عزت الله مجد دی له کابله یارکند ته تللی وچــی اولاده ئـــی هوری وه.

١٧٦٢م١١٧٦ق

حافظ مر غزی دمردان پښتوشاعر احمد شاهی شاهنامه په پښتومثنوی نظم کړه.

١٧٦٣م١١٧٧ق

احمد شاه سلطان مصطفی خا ن خلیفه عثمانی ته ولیکل چه دی پـــه مدینه کی یو مسجد جوړول غوا ړی مگر خلیفه جواب ورکی اووئی نه منل. دالیك په دفتر همایون نمبر٣ کــی ساتلی دی (استانبول).

داحمد شاه په امر زمان خان دلاش کلا په فراه کی جوړه کړه.

په هرات کی دحسین شاملو باغ جوړسو. معراج الدین ختك خپل طبی مثنوی دلیل العلیل منظوم کیء .

١٧٦٤م١١٧٨ق

شاه غلام محمد مجد دی نقشبندی صوفی په پیښورکی وفات او ښـــخ سو، دده اولاده په کندهار کی وه.

١٧٦٥م١١٧٩ق

واقف بټالوی مشهور شا عـــر کندهار ته راغی .

١٧٦٦م١١٨٠ق حدود

محمدی صا حبزاده دمــیا عمــر خوکنی زوی دپښتو دیوان خاونــد

شاعر خپل دیوان تر تیب کیٔ .

استاد احمد علی خان دتوره‌باس باروت ساز زوی له ملتانه کند هار ته راغی او دده زوی پاینده خان په کابل کی دآهنگری‌اوباروتوکارخانی جوړی کړی.

قاضی دل محمد افغان په طب‌کی بحرالفوائد تالیف‌کیٔ ۵۵۸ مخه .

سر دار محمدشجاع خان‌سدوزی دوهمه پلا تر ۱۱۸۶ پوری دملتــان حکمران و.

۱۷۶۷م ۱۱۸۱ق

شاه ولی خان وزیرله کند هاره د((٦) زرو سپرو سره بلخ ته ولاړ او وروسته پخپله احمد شاه هــمد هرات له لاری میمنی ته ورسیدی‌او دبخارا دپاد شاه مراد بی سره ئی دریای آمو سر حد وټاکه.

پیر معظم شاه دپیر محمد فاضل دپیښور دپیر سباك او سیدو نکــی دپښتنو تاریخ(تواریخ رحمت خانی) په پښتو وکیښ(یوه‌مقدمه په‌فارسی اوه مقامات) دا کتا ب په هنـــــد کی دحافظ رحمت خان بړیخ لپـاره کښل سوی دی ،چی دمو لف ماخذ یوبل پښتو کتاب (تواریخ‌افاغنه)و، چی په ۱۰۳۱ق کښل ســوی و، او مولف‌ئی خواجو ملیزی و. کاظم‌خان شیدا دافضل خان‌ختك زوی چی‌هند ته شړلی سوی و، خپل دپښتــو دیوان ئی تر تیب کیٔ.

علی خان دپیښـــــور دشاوخــوا اوسیدونکی خپل پښتو دیوان‌بشپړ کیٔ.

میر غیاث الدین غیاثی دمیـــرك بدخشی زوی‌چی‌دفارسی شعردیوان بیگ مفتی و.

ئری په بدخشان کی‌وفات او پــــه فیض آباد کـــی ښــخ ســو (ولادت ۱۱۱۷ق)

۱۷٦۸م۱۱۸۲ق

احمد شاه په سندکی دحیدرآباد ښار بناکیٔ .

خرقه شریفه له جوز جانه دکابل له‌لاری شاه ولی‌خان‌کندهار ته‌یووړه (یکشنبه ۹ربیع الاول)

وکیل الدوله عبدالله خان‌پوپلزی په‌میدان کی(قلعه‌درانی) ودانه کړه.

۱۷٦۹م ۱۱۸۳ق

احمد شاه مشهدته‌ولاړ او نصیر خان بلوځ همد ۲۰ زرو بلو څانــو سره دده ملگری و. هلته‌ئی نصرالله میرزا دشاهرخ زوی دنادر افشا ر لمسی پر تخت کښینا وه او گوهر شاد دشاهرخ لو رئی تیمورشهزاده ته وغوښتمه په ۸د صفر ۱۱۸٤ ق قندهار ته راور سیدیٔ د مجمل التواریخ لیکوال‌وایی چی احمد شاه په دغه سفر کی دری لکه سپاه ا و اوه سوه تو په لرل.

میرز ا محمد هاد ی متخلص په عشرت هروی دهرات منشی با شی او شاعر ژوندی و.

ملا عبدالله زوری او ابا سهل ا و ملامسکین په هــزاره گــی لهجــه شعرونه ویلی دی .

دکابل د شاه شهید «ا سحا ق ختلانی» پر هد یره‌گنبده جوړه‌سوه.

شهزاده داراب‌په‌کابل‌کی حکمران او ملا عبدالله قاضی او ملا شا ه

(c) ketabton.com: The Digital Library

دافضل‌خان ختك داشــر ف‌خان زوی د خو شحال خان لمسی و فات دی دپښتو تاریخ مر صع او پښتو کلیله د منه مو لف دی .

محمد مسعو د پیښو ر ی لو ی نقشبندی صوفی وفات سو(ذیحجه)

۱۷۷۰م ۱۱۸٤ق

حافظ رحمت خان بړیخ په‌بر یلی کی دپښتنو خلا صه‌الانساب وکیښ (رجب)

حافظ محمد صادق په هند کی‌په فارسی تواریخ رحمت‌خا نی‌و کیښ (اوه مجلسه دلندن موزیم).

۱۷۷۱م ۱۱۸۵ق

دشهزاده تیمور په امر په هرات کی یولوی توپ جوړ سو .

قاضی عبدالر سول‌درانی پوپلزی چی دعسکر قاضی و دخان با لا ستقلال مر تبه ور کړ ه‌سوه . او شیخ‌الاسلام سو.

محمد اعظم د خیرالزما ن حسینی دومړ زوی چی مورخ‌او مفسر ووفات سو. د ه دقرا ن تفسیر او معیا ر العلو م لیکلی دی .

اخوندی ملا گندم علی د هرا ت دخلچان کلی د مشهو رعا رف ۸۵ کلن وفات سو . (ولادت ئی ۱۱۰۰)

۱۷۷۲ م ۱۱۸٦ق

احمد شاه پسله ۲٦کاله سلطنته په‌جمعه ۲۰ رجب۱۱۸۸ ق دقندهار دتوبی په غره کی مړاو په قندها ر کی‌ښخ سو په قند هار کی‌دده زوی شهزاده سلیمان دشاه‌ولی‌خان وزیر په‌سعی پادشاه سو ،خو شهزاد ه تیمور له‌هراته راغی ، او شا ه ولی خان ئی په‌بکوا کی مړکــیٔ اوپــه قندهار کی پادشاه سو .

دشاه ولی خان وزیر سره اعتماد الدوله دوست محمد خان‌او شکرالله خان دده زامن هم ووژل سو ه.

سردار محمد شر یف خان سدو زی تر ۱۱۸۷ ق‌پوری دملتان حکمران‌و.

۱۷۷۳-۱۹۷۲م ۱۱۸٦ - ۱۲۰۷ ق

تیمور شاه شیخ عبداللطیف د دلوی افغانستان پاد شاه و .

۱۷۷۲م ۱۱۸٦ ق

شجاع خان سد وز ی د ملتا ن حکمران په بهاولپور کی مړ سو .

تیمو ر شاه شیخ عبد الطیف د وکالت په‌منصب او التفات‌خا ن‌خواجه سرای خز انه‌داراو نور محمد خا ن بابړئی امین الملك او فتح الله خان سدوزی ئی خپل ندیم او میر هزار خان الکو ز ی ئی د خپل قوم په سرداری او قاضی فیض ا لله ئی مدار المهام او ملا عبدا لغفا ر جدید الاسلام ئی ددیوان‌په‌مستو فی گر ی وټاکل .شاهزاده هما یو ن دقندهار او شاهزاده سلطان محمود د هرا ت حکمرا نان سول .

نظام الدین عشرت سیا لکو تی «شهنامۀ احمدی» په فا ر سی نظم کړه داحمد شاه بابا په نا مه .

پیرمحمد کاکړخپل‌کو چنی کتاب «معرفة الافغانی» دشهزاد ه سلیمان بن احمد شاه ابدا لی‌په‌نامه وکیښ.

۱۷۷۲م ۱۱۸٦ ق حدود

حسن علي یو سفـزاده داحمدشاه بابا «کرامت نامه» و کښله «دکابل خطي کتابخانه».محبت خان د حافظ رحمت‌خان بړیخ زوی (اخبار محبت) په هندکی وکیښ.

۱۷۷۳م ۱۱۸۶ق

تیمور شاه پایتخت له قند ها ره کابل ته تبدیل کیء اوپه‌کابل کـــی دسردار جهانخان‌اودیوانبیگی‌عبدالله خان‌اوقاضی فیض الله خان اومراد خان پو پلزائی او علی رضا خـــان موسوی مستوفي او اځکزو په نامه کوڅي جوړې سو ی.

۱۷۷٤ م ۱۱۸۸ ق

په‌قندهار کی عبدا لخا لق خا ن سدوزی یاغی سو ، خو تیمور شا ه دی رونیو ی‌او ړوند ئی کیء اوسردار پاینده خان بار کزی ته ئی د سر فرازخان لقب ورکیء .

حافظ رحمت‌خان دشاه عا لم خان بړیخ ز و ی دهند پښتو ن جنگی سردار او مورخ او شاعر د خلاصة الانساب مو لف په‌جنگ کی ووژل سواو دهند په بریلی کی ښخ سو . کودیزی شاعر د جلات‌او محبوباقصه په‌پښتو مثنوی نظم کړه .

۱۷۷۵ م۱۱۸۹ ق

وکیل الدوله دیوان بیگی عبدالله خان پو پلزی په‌کابل کی یوه ما ڼۍ دبالا حصار سره جوړه کړ ه.

وکیل الدوله پر فراه رودپل جو ړ کیء.

سردار فتح‌الله خان سدوزی له ملتانه د تیمور شاه دربار کا بل ته راغیء او دشاهی دربار خاص ندیم سو .

۱۷۷٦ م۱۱۹۰ ق

تیمور شاه داحمد شاه بابا دقبر گنبده اوباغ په قند هار کی جو ړ کړه.

میاعمر څو کنی د پښتنو مشهور پیشوااو مو لف وفات اود پیښو ر په څوکنو کی ښخ سو .

استا د محمد یا سین معما ر له قندهاره د تیمور شاه په‌امر کابل ته راغیء ،دکابل دمعما رانو کور نی دده او لاده ده .

۱۷۷٦ م۱۱۹۰ ق حدود

محمد نو ر بن محمد حسن بن عبدالحبیب تو خی نور خیلی جا مع السلوك عربی په قندهار کی وکیښ دی دمیا فقیر الله شاگرد د ی .

مسعود گل پا سنی په پښتو یو تاریخی مثنوی نظم کیء (د لـندن موزیم خطی نسخه).

اخوند ملا خدابخش د قند هار او سند ملا باشی و، دی د ملاو لی ساکزی زوی دیء چی‌تر ۱۲۱٦ ق پوری لاژو ند ی‌و .

فیض الله دملا بابړ موسی خیل کاکړ زوی په قندهار کی دتحقیق التوبه رساله په‌عر بی و کښله .دده بله رساله د منطق مبادی د ی .

۱۷۷۷ م ۱۱۹۱ ق

سر دار جهان خان پو پلزی‌سپه سالار دقندهار په‌دل‌آرام‌کی مسموم

او په قندهار کی ښخ‌سو.

۱۷۷۹ م۱۱۹۳ق

په‌پیښور کی د فیض الله خا ن خلیل او ارسلا خان مو مند بغاو ت اودهغو وژل اود ځمکنو کلی چورول اود یاقوت خان خواجه سرای وژل.

دپښتو شاعر بیدل دژوند و خـــت داشنغر په اتمانزو کی .

دکا بل با لاحصا ر نو ی کلاجوړه سوه .

کاشی راوپه هندکی دا حمدشاه او مرهټانو د جنگ تار یخ و کیښ (دبر تا نیا موزیم خـــطی نسخـــه)

کریمداد خان بامیزی داحمدشاهی دربار عرض‌بیگی‌دکشمیرحکمران و. مظفر خان دشجاع‌خان سدوزی زوی تر ۱۲۳۲ق پوری دملتان حکمران و.

نواز خان ختك د خوشحال خا ن کړوسی د پښتو شا عر او خطا ط په‌کابل کی و. دده ژوند تر۱۱۹۷ق پوری یقینی دی.

۱۷۸۰م ۱۱۹٤ ق

خواجه عبد الکریم‌کشمیر ی‌له‌نادر افشاره تر تیمور شاه پوری وقا یع په «بیان واقع» کتا ب کی و کښل (دلندن دموزیـــم خطـــی نسخـــه)

۱۷۸۰م ۱۱۹۵ق

میرزا محمد رفیـــع سوداد میرزا محمد شفیع کابلی زوی داردو ژبی مشهور شاعر او ملك‌الشعراء پـــه هندکی وفات سو «ولادت ئی ۱۱۲۵ ق‌په ډهلی کی»

ملاعبداللطیف صدرالعلماء وفات سو .

شاه فقیر الله بن عبدالر حمـــن حصار کی جلال آبادی نقشبنـــدی مشهور عالم او روحانی مر شد پـــه ښکار پور کی وفات او ښخ ســـو (۳صفر) دی داحمدشاه‌ابدالی‌مرشدو. دقطب‌الارشاداومکتوباتواوفتح الجمیل او ډیرو نورو پښتو اوفا ر ســـی اوعربی تالیفاتو خاوند. په‌هند کی‌د عروج وخروج احمد شاه ابدا لـــی کتاب تالیف سو (دما نچستر خطی نسخه) دتیمورشاه په فر مان‌دکروخ دموقوفا تو متو لی تو ب خوا جـــه محمدسعیدته‌وسپارل‌سوچی‌د سلطان بابا لاش له اولادی څخه یو عارف‌او شاعر متخلص په (سیـــدا) و، اود شعر دیوان لری.

۱۷۸۱م ۱۱۹٦ ق

تیمور شاه‌ملتان له سکهانو څخه بیا ونیو او هغه ئـــی شـــجاع خان سدوزی ته وسپاره.

محمد علی انصاری دهدایت الله خان زوی په‌هندکی‌تاریخ احمدشاهی وکیښ . (دبر یتانیاموزیم) پیرمحمد کاکړخیل دپښتو دیوان ترتیب‌کیء.

۱۷۸۲م ۱۱۹۷ق

نائب امین الله خان دمیر زایـــی خان لو گری زوی دلو گر په برکی راجان کی وزیریدی ، مور ئی‌دکمال خان وردگ لور وه.

میر عبدالله دپښتو سواتی‌شاعر دننگرهار او سیدونکی‌دپښتو دیوان (جام محبت) خاوند او صوفی‌وفات سو (۲۵ رجب) ولادت ئی ۱۱۳۰ ق

(c) ketabton.com: The Digital Library

کال دی.

۱۷۸۴م۱۱۹۹ق

دفارس میر زا محمد کلانتر چی دنادر افشار معا صر او ملگـری و، تر ۱۱۹۹ ق پوری ئی خپلی لید نی وکښلی چی دهو تکو آخرنی حال‌هم لری (دتهران چاپ ۱۳۲۵ش)

قاضی محمد اکبر شاه دقاضـی محمدغوث زوی‌دپیښور لوی قاضی‌و.

محمد شاه خان هزاره دهــرات بیگلر بیگی (حکمران) و.

محمد خان هزاره دمحمد شاه‌خان زوی دتیمور شاه په‌فر ماندباخرز حاکم‌بالاستقلال‌مقرر سو (۸ذی‌حجه)

۱۷۸۵م ۱۲۰۰ق

امو خان داشرف‌خان تو خی زوی دکلات دسیمی مشر و.

میان محمد عمر دمحمد ابراهیـم زوی دباجوړ دمیا کلی او سیدونکی (دخو کنو میا) مشهور عالم‌اومرشد او مولف وفات‌اودپیښوردخوکنو کلی کی ښخ سو (یکشنبه ۱۶ شعبان) ولادت ئی ۱۱۰۰ق. تالیفو نه‌ئی:(۱) معالی شرح‌امالی(۲) تو ضیح‌المعانی پښتو منظوم (۳) دافغا نانو شجره نسب (۴) شمایل نامه په ۱۱۶۳ ق پښتو (۵) مخمس درود شریف به پښتو.

حافظ الپوری خپل پښتو د یوان تو تیب کیء.

مسعود بن عبدالله دآدم خان او درخانی قصه تالیف کړه.

محمد نور بن محـمد حســن بن عبدالحبیب تو خی کندهاری خپـل کتاب جامع السلوك وکیښ (عربی).

۱۷۸۵م ۱۲۰۰ ق حدود

بابه خان ریکا باشی او دده زوی سر فراز خان دکابل د ریکا نـــی مشران اود لښکر منصبداران وو، دریکا قبیله احمد شاه له کردستانه راوستلی وو.

سر دار رحیمدادخان دحاجی‌جمال خان بارکزی زوی دافغانی دربار د سلطنتی اسنادومحافظ اومهر بردارو.

دجلال آباد دبهسود اود ښکار پور د گړی یاسین محمد زی دده له پښته دی.

میرزامحمد هاشم بهشتی‌داحمد شاه بابا اوتیمورشاه دحضو ر منشـــی (نگارستان سلطانی) وکیښ چـــی سیاسی او ادبی معلو مات لری.

یـوه نامعلـو م مـولـف پښتـــو تــذ کـــر ة الـــمـلـــو ك د سدوزو په تا ریخ کی و کیښـــس (درا ورتی خطی نسخه)

محمد جعفر شاملو خراسانی چی داحمد شاه سره دپانی پت په جنگ کی ملگری‌و، په‌هندکی منازل‌الفتوح ددی جنگ پراحوال‌وکیښ (دبرتانیا موزیم خطی نسخه)

۱۷۸۶م ۱۲۰۱ ق

مدد خان دتیمور شاه له خواځخه په سندکی دتالپورانو سرو کو تلی اوبیائی میر فتح خان دسندحکمران کیء . ملاحسن‌ساکزی‌دکندهاردتلکان پښتو اوفارسی شاعر او عارف‌خپل فارسی‌دیوان‌تکمیل‌کی (تحفة‌المدایح)

دکابل په بالا حصار کی دو کیـــل الدو له عبدالله خان پو پلزی په امر یوه خا نقاه جوړه سوه (پنجشنبـــه (۱) جمادی الاخری).

وکیل الدو له عبدالله خان پوپلزی دعلی خان قند هاری زوی چی‌شاعر، اداره چی، او لښکری لوی وزیرو ، په غــزنی کـــی وفات او ښخ ســـو (دو شنبه ۲۲ذی قعده).

۱۷۸۸ م ۱۲۰۲ ق

دعلیم الله بن عتیق الله بن فضل‌الله بلخی حنفی صو فی او فقیــــــه او دزبدة الروایات دمؤ لف وفات . (ولادت ئی ۱۱۰۹ق)

۱۷۸۸م ۱۲۰۳ق

په کشمیر کی دآزاد خان‌تیمورښت اودهغه آرامو لدغه وقایع په«جنگ نامه آزاد خان »کی‌په فارسی منظوم سوی دی .

دتیمور شاه په فر مان شهد اد خان پو پلزی دننگر هار مستأ جر او حا کم دجلال آباد کلا جو ړه‌کړه.

میر هو تك خان افغان پو پــلز ی دخپلو فار سی اشـــعا رو کلــیا ت تر تیب‌کیء (۱۴) زره بیته.

۱۷۸۹ م ۱۲۰۴ ق

دبخــارا شـــاه مــــراد معـــصو م مرو و نیو له، او تیمور شاه در یای آمو دده سره سر حد و تا که.

تیمور شاه په‌کابل کی یولوی قصر جوړ کیء .

۱۷۹۰ م ۱۲۰۵ ق

مولوی محمد عمر ساکزی دپښتو تجوید مؤلف په قند هار کی و فات سو .

۱۷۹۱م ۱۲۰۶ق

دشاهزاده محمود ـ د هـــــرات دحکمران په امر خان علوم ا قضی القضاة احمد خان دهرات جا مع بیا ودانه‌کړه .

سید ابو الحسن عنوان د جر م بـــد خشان شا عـــر ووژل ســـو (ولادت ئی ۱۱۲۳ق)

۱۷۹۲م ۱۲۰۶ق

اسدالله خان نـــورزی پــه دهلی کی دتیمور شاه سفیر او غلام احمد خان‌ئی و قایع نگارو. دهند له‌خوا وجیه الدین سفیر کابل ته را غیء چی تیمور شاه وجیه الدو له لقب ور کی ء .

۱۷۹۳م ۱۲۰۷ ق

تیمورشاه تر (۲۲) کلـــو سلطنت وروسته (۴۶) کلن په کابل کی په یکشنبه ۷ شوال و فات او ښخ‌سو ولادت ئی ۱۱۶۰ق پر ځای یی دده زوی شاه زمان پادشاه سواود کابل پر تخت کښینو ست .

۱۷۹۲ ـ ۱۸۰۰م ۱۲۰۷ـ۱۲۱۵ق

زمانشاه دتیمور شاه زو ی دلوی افغا نستان پاچا و.

۱۷۹۲م ۱۲۰۷ ق

رکن الدولـــه نـــواب مظفر خـــان سدوزی او امین الدو له ســـر دا ر محمد خان دیار محمد خان سدو زی زوی کابل ته راغلل ،او دواړه بیرته دملتان او کچړی حکمرا نان سو ل.

نواب مستجاب خان بړیځ په‌هند کی گلستان ر حمت و کیښ .

سید انور شاه دتیراه په کلایه‌کی دپښتو دیوان تر تیب کیء.

قنبرعلی خان اور کزی د پښتو

(c) ketabton.com: The Digital Library

دیوان خا وند شا عر په پیښبورکی مړ سو (پنجشنبه ۱۱ رجب).

میر زا محمد خلیل مر عشی په مجمع التوا ریخ کی دهو تکوفتوحات په ایران کی بیان کړه (د تـهـران چاپ ۱۳۲۸ ش)

شاه زمان حافظ شیر محمد خان

دشاه ولیخان و زیر زوی تـــه دمختار الدوله اشرف الو زراء لقب ورکیء او قاضی القضات مدارالمهام فیض‌الله دولت شاهی‌ئی بندی کیء (شوال)

۱۷۹۳م ۱۲۰۷ ق

دشوال په‌اومه تیمور شاه پسلـه ۲۲ کاله سلطنته په‌کابل کی‌مړاوښخ سو اوشهزاده زمان په کابل کــی پر تخت کښینوست .

شهزاده همایو ن چی دقـلا ت ، نصیر خان بلوڅ‌ئی پناه وروړی وه، دغه خان‌ئی شفا عت نامه دشاه‌زمان حضور ته را و لیږ له .

۱۷۹٤ م ۱۲۰۸ ق

دکابل شاهی باغ اود لکشا قصر له‌بالا حصار سره جوړ سو ه.

شاه زمان دسکها نو ددفع لپاره پیښور ته و لاړ، خو بیر ته قندهارته را و گر زید او خپل ورور هما یون ئی په‌لهیه‌کی ونیواو دحسن قزلباش پــه لاس ئی ړوند کیء ، بلخ یـــی هم بیا ونیو. دانگریزانو دوه تنـه استاځی کابل ته راغله، چه‌یو ئــی سیدغلام محمد خان نومیدی ء .

۱۷۹۵ م ۱۲۱۰ ق

قاسم علی افر یدی خپل پښتو دیوان په هنــد کی تـر تیب کیء (۲۰ ربیع‌الاول ۱٦ اکتوبر)

۱۷۹۵ م ۱۲۰۹ ق

محمد علی خان انصاری په‌هندکی (بحر مواج) ددر نو د عصر پراحوال باندی تالیف کیء (دلنډن موزیم).

ملا سعد الله خروټی قندهار یچی

پر جلالین او مو لوی عبدالغفور ئی حا شیی لیکلی دی و فات سو.

دزمان شاه له خوا خــخه شا ه غفران لله مجددی بخا را او خوقندته په سفارت ولاړ.

۱۷۹۵م۱۲۱۰ ق

دکابل دچهل ستو نقصر په هند کی دشاه زمان لپاره جوړ سو.

په‌حسن ابدال کی شاه زمـــا ن دسکها نو سره و جنگید، او لاهور ئی بیا و نیو .

رحمت داوی قندهاری شـا عر ، دلیلی مجنون قصه په پښتودسردار عبدالله الکو زی دکشمیر دوا لی اود شاه زمان سدو زی په نامه نظم‌کړه، دی پښتو دیوان هم لری.

آقا محمد خان قا جار پر مشهد تعرض و کی ء او شا هرخ‌ئی بندی کیء دده زوی نادر میر زا دهرا ت له‌لاری شاه زمان ته پناه را و ړه.

قا جاری پاچامحمد حسین قراقوزلو کابل ته سفیر را وا ستاوه او شاه زمان هم خپل سفیر گدو خان درانی ایران ته و لیږ لی ء .

ړوند شهزاده هما یـــو ن په کابل کی بندی ‌ږ.

۱۷۹۵ م ۱۲۱۰ ق

قا ضی مـحـمد حسین خان‌مـلا

پیښوری دمیرزاهددمنطق پر حاشیه بله حا شیه و لیکله.

گل محمد دهلمـند دما لگیـــر او سیدو نکی پښتو شا عر خپـل پښتو دیو ن بشپړ کیء.

حاجـی در و یش بهـا در خا ن صوفی او شا عر د حا جی جما ل خان بارکزی زوی په قند هار کی ژونـــدیؤ (دمحـــمد ر حیم خا ن امین الملك او محمـــد اکر م خان امین الملك پلار) .

شیخ الا سلام میر خیر ا لد ین دشاه زمان ددربار ملا او قا ضی ــ القضات ؤ .

۱۷۹٦م ۱۲۱۱ ق

دډهلی سفیر سید محمود خا ن کابل ته راغیء اوشاه زمان دډهلی دمیر زا محمد اکــبر د ولیعهـدی تصدیق وکیء.

شاه زمان دجیلم اوسند دوابی ته احمد خان بار کزی او درا و ی ا و چناب ناوی ته حسن خان قز لبا ش حا کمان مقرر کړل. محمد خان‌توخی او بو ستان خان اونورالله خان خټك د۷زرو سپرو او سلو ز نــبور کو اوځاورو تو پوسره ددغو دووولایاتو دسر حداتو سا تنی ته و گو ما رل سوه.

شهزاده قیصر دهــرات نائب ــ الحکو مـه او ســـر دار احمد خان نورزی اوسردار زمان خان بامیز ی دهرات دانبکر مشران او مشکـــی خان خوجه سراد ضراب خانی ا و باروت سازی مشر او قلیچ خا ن تیموری دهرات قلعه بیگی سو.

شیر محمد خان با میزی نا درمیرزا افشار بوت اود افغا نستان پـــه حمایت‌ئی د مشهد پر تخت‌کښیناوه.

هارون خان دحاجی جـمال خا ن محمدزی زوی دفارسی‌ژبی خورانبه شاعر په‌گریشس او قندهار او کابل اوهندکی ژوندیو،دده دشعر دیوان هم سته .

۱۷۹۷م۱۲۱۲ق

شاه‌زمان سدوزی د جنوری پــه اوله لاهور ته ولاړ، اوپه ١٦ ما رچ بیر ته کابل‌ته راغی ء.

دهند درامپور نواب غلام محمـد خان دفیض لله خان رو هیله ز و ی کابل ته راغیء اود شاه زمان‌څخه‌ئی کومك و غوښت، چــی دده و لایت بیر ته ور و نیسی . (رجب)

پــه دی کال شاهــزاده سلطا ن منصور دکابل حاکم، او جان نثا ر خان امیر الا مراء قوللر اقاسی ئی مختار کار ؤ. حسن خان تو پساز په کابل کی دشاه زمان په امــــر دزبر زنگ توپ جوړ کی ء.

د کابل په بالا حصار کی بنگله طلا جوړه سوه.

۱۷۹۸م۱۲۱۲ق

په هرات کی شهزاده محمودیاغی ســـو، او شاه زما ن ور غــــی، هرات‌ئی و نیـوی‌ء، او شهـــزاده قیصرئــــی دهرات حــکمران کیء (۱٤ اکتوبر) محمود، کا مـران او فیروز الدین سدو زی شاهزادگا نو تهران ته فتح علی شاه ته پناه‌یووړه (۲۸ رمضان).

شاه زمان گدو خان سفیر تهران دشاه زمان په امــر سر دا ر ته واستاوه، چی قـاجـاری پا چا ،

(c) ketabton.com: The Digital Library

سدوزی شا هزادگان دشاه ز ما ن پرخلاف وته لمسوی.

شاه زمان له هراته کابل ته ر ا ستون سو او لاهور ته رهی ســو (دسمبر).

زمان شاه له خرا سانه ۱۲ ز ره کوره نا قلین دکابل سیمو ته را وکو چول.

مظفر خان رکن الدو له د شجاع خان سدوزی زوی دتیمور شاه لــه خواد ملتان ناظم سو .

رنجیت سنګه د شاه زما ن په فرمان دپنجاب حکمران سو، او د مهارا جه لقب ور کړ سو .

شاه زمان خپل ۱۵کلن زو ی شجاع الملك دپیښور حکمر ان کیء.

شاه صفی الله صفی‌مجددی شاعر او صوفی د یمن په حدیده کی وفات او ښخ‌سو، دی دشعر دیوان لری ا و څلور کتابونه ئــی په تصوف کی کښلی دی . (دلا دت ئــی ۱۱۵٦ ق)

میر عزت الله له اټکه خپل سفر د یار کند، پــر خوا ، بلــخ ، بامیان، کابل، پیښوزاوبخارالەلاری شروکیء (۲۷ رجب) ده په ۱۲۲۷ ق د ولیم مور کرافت په‌حکم خپله سفر نامــه هم وکښه ، چی یوه برخه ئی پــه ۱۸۲۵ م له کلکتی څخه چاپ سوه .

شیخ رحم علــی هندی د ایسټ انډ یا کمپنی په امر راغی ، او (بیان حالات منازل کابل ازبلدهٔ شاه‌جهان آباد) ہی وکیښں .

۱۷۹۸ م ۱۲۱۳ ق

شاه زمان د خپل ورور د مقابلی لپاره قند هار ته ولاړ (٦ جولایی)

د شاه زمان د وژلــو دسیسه چی د میان غلام محمد هندی په لمسون

دده پهکوټه‌کی پهکندهار کی جوړ

سوی کشف‌سوه‌او۱۳ تنه‌سرداران‌چی‌پ

دسیسه‌کی‌ئی‌لاس درلود، دشاه زما

په مخ کی ووژل سوه ، چی سردا

پاینده خان بار کزی هم و ، مګر دد

زوی فتح خان ایران ته وتښتید ، ا

هلته شهزاده محمود ته‌ورغیء .غلا

محمد درویش هم‌هند ته وتښتیدی

خو پرلاری ونیول سو او ووژل سو

(۱۳رمضان).

علامه حبیب‌الله قند هاری محــق

دمولوی فیض الله موسی خیل زو

په قندهار کی وزیږید .

د افغانستان صادرات ایران

د کاله څاور ملیونه روپی وی ، او

ایرانه واردات تر ۳۰ ملیونو روپــ

رسیدل .

شاه زمان د هند د بیانیولو لپار

دیولك عسکر سره پیښور ته ورسید

(۲۵) اکتوبر .

انګریزانو د هند د دفاع لپاره دایرا

په‌دربار کی دافغانستان پر خــلا ف

فعالیت شروع کــیء چی قا جاری

حکومت پر هرات حمله وکی ، او د

شاه زمــان تــوجه د هنــد له خــوا

راوګرزوی .

امام الدیــن حسینی چشتی پــه هندکی تاریخ حسین شاهی‌دسدو زو پراحوال اوشاه زمان باندی وکیښں. و کیښں

معتمد الد وله رحمت الله خــان سدوزی دشاه زمان په فرمان وزیر اعظم سو ، او توره باس خان پوپلزی تهران ته واستول سو ، چی د ایران صدر اعظم حاجی ابراهیم د شهزاده محمود له لمسولو لاس واخلی .

د شاه زمان د سلطنت رجال :

رحمت الله خان سدوزی صدراعظم معتمد الد وله .

مختار الد وله حافظ شیر محمدخان وزیر او د درانو سردار .

امین الملك نور محمد خان بابړ مهتمم دیوان مالیات .

میرزا علــی رضا خان قــزلباش مستوفی دیوان اعلی .

میرزا میر ابراهیم‌موسوی مشرف .

میر محمــد علــی خان مــوسوی کفــایت خان منشی .

میر احمد خــان موسوی منشی

میرزا شریف خان قزلباش منشی باشی.

میر هوتك خان پوپلزی دا روغه دفتر او هر کاره باشی .

التفات‌خان اویوسف‌خان خواجه‌سرا.

د شاه زمان کار داران :

۱ــعبدالله خان مخلص الد ولــه پوپلزی د کشمیر حکمران په ٤۰ لکه روپی اجاره چی‌فقط ۷لکه‌ئی خزانی ته رسیدی نقدی یا تحــفه .

۲ــ مظفرخان صفدرجنګ سدوزی د ملتان حکمران دری لکه روپی .

۳ ــ عبد الرحیم خان هــوتك د ډیرو اجاره دار په نه لکه روپی .

٤ ــ میر فتح علی خان تالپور د سند میر شپږ زره لښکر .

۵ــ دقلات‌بلوڅان‌خانان نصیرخان او محمودخان شپږزره سپا ره.

٦ ــزر داد خان پوپلزی د پیښور حکمران په اوه لکه روپی اجاره .

۷ ــ عبد الله جان نثار خان د کابل حکمران .

۸ ــ امین الــد ولــه محمد خــان سدوزی د لیهیه حکمــران .

۹ ــ شهــزاده قیصر د هــرات حکمران .

۱۰ــ شهزاده حیدر دقندهار حکمران .

۱۱ ــ په شمالی ولایاتــو کــی محلی میران .

۱۲ــا حمـــدخا ن با رکـــز ی شا هنچی باشی دجیلم حکمرا ن .

۱۳ــ نــواب جمال خان دقصور حکمران .

۱٤ــ ملك محمد عظیم خان دکا لا باغ حکمران .

۱۵ــ امیر ګونه‌خان زعفران لورد خبوشان حکمران

۱٦ــ ابراهیم خان شادلو افشار داسفراین حکمران .

۱۷ــ ابراهیم خان کرد داسفزار حکمران .

۱۸ــ عباسقلی خان بیات اوجعفر خان بیات دنشاپور حکمران .

۱۹ــ جلال خان پوپلزی د کابل مستوفی .

په‌دی دول دشاه زمان مملکت له لاهوره او کشمیره او سنده تــــر نشاپوره‌و، چی‌جنوبی‌خواته‌ئی بحیره عرب و.

دشاه زمان عسکر :

۱۲ زره غلامان مغول اوقزلباش.

۱۲ زره سپاره همرکــا بــه چی امین‌الملك ئی مشرو .

۳۰ زره قندهاری سپاره .

۳۰ زره پیاده .

۱۵ زره‌سپاره‌په سند اوملتان‌کی.

په جنګی سفرو کی ګــرده سل زره سپاره .

۱۷۹۹ م ۱۲۱٤ ق

دشهزاده محمود اووزیر فتح‌خان خطر له‌ایرانه ډیر سو ، شاه زمان خپل ورور شجاع الملك په پیښور کی پرېښو ، کابل اوقندهارته‌راغی

(۳۰ جنوری) .

هارون خان دحاجی جمال خان بارکزی زوی ددری تکړه شاعر د گرشک حکمرانؤ .

۱۸۰۰ م ۱۲۱۵ ق

د توره باس خان ابدالی افغانی سفیر ترمذاکراتو وروسته فتح‌علی شاه قاجار دشاه زمان په نامه یو خط وکیښ اوخراسان یی خپله پدری موروثه وبلله، مگر شاه‌زمان پخپل جوابی فرمان (۱۸ جمادی ا لاخری ۱۲۱۵ ق) کی ورته وکښل، چی‌که پرافغانی حدودو تجاوز وسی، جواب به‌یی په‌توره درکړه سی .

حضرت شاه دمردان اوسیدونکی پښتو شاعر خپل دیوان ترتیب‌کیء.

مدرس فیض الله اخوند زاده داشنغر او سیدونکی دپښتو ذخیرةالقراء کتاب وکیښ. (رمضان)

۱۸۰۱ م ۱۲۱۶ ق

جان ملکم دانگریز سفیر په‌تهران کی له‌فتح علی شاه سره معاهده وکړه، چی‌که‌د افغانستان پاچاپرهند حمله وکی، نوبه دقاجاریانو لښکرپر افغانستان باندی راځی .

شهزاده محمود او وزیرفتح‌خان له‌ایرانه راغلل اوقندهار یی ونیویء شاه‌زمان له کابله ورغی او سردار احمدخان نورزی دشاه‌زمان د۳۰زرو لښکرو سره وزیر فتح‌خان ته اوړواړ ستل اوشاه‌زمان مات سو، له تازی رباطه. کابل‌ته راغی (صفر).

شاه محمود سدوزی ته‌په قندهار کی دایران دقاجاری پاچا د تبریک مکتوب ورسیدیء او انگریز انو د هندو ستان دنیولو رقیب شاه‌زمان

په‌دی چم هیسته کی ء.

شاه زمان له‌بالا حصاره دننگرهار پرخوا رهی سو او شاه محمود په بالاحصارکی پاچا اوسردار فتح خان شاه‌دوست یی‌وزیر سو (دربیع‌الاول اوائل) .

شاه زمان ونیول سو او پوند کړ سو، وزیراعظم سردار رحمت‌الله خان بامیزی او ورورپی سردارخان اومحمد زمان بامیزی په‌بالاحصارکی ووژل سوه .

دوزیر فتح‌خان په فرمان ملامحمد علی قزلباش دکابل دمرادخانی ـ خیابان ـ وزیرآباد دامامیانو په قضا مقررسو. (شعبان)

دشاه محمود سدوزی په فرمان نائب امین‌الله لوگری دلوگر او بتخاک خان سو، چی لقب یی (امین‌الدوله او نائب‌السلطنه) و .

شجاع الملک دشاه زمان سکه وروردپېښور له خوا حمله وکړه، داشپان په‌جنگ کی مات‌سو او بیرته خیبر ته و لاړ .

دوزیر فتح‌خان‌فرمان دفتح‌الله‌خان امین الملک په‌نامه صادر سو، چی دامین الله خان بره‌کی‌لوگری لپاره دوه سوه تومانه مواجب مقرر د یء (۱۹ صفر ۱۶ق) .

۱۸۰۲ م ۱۲۱۷ ق

شهزا ده کامران دخپل پلار شاه محمود له خوا دقندهار نائب الحکو مه سو.

۱۸۰۳م ۱۲۱۸ق حدود

میرهوتک خان (افغان) دزمان خان پوپلزی زوی خپل دفارسی شعر دیوان ترتیب کیء .

غلجی قبایل شاه محمود ته وسورېدل اووزیر فتح‌خان دلسوزرو لښکرو په مرسته له دوی سره ډیر جنگونه وکړه، او شپږزره‌تنه‌ئی مړه کړه.

غلجیان چی شاه محمود ته یاغی سوی‌ؤ په سجاوند کی مات سول، او د دوی مشر عبدالرحیم خان او دوه زامن یی‌په توپ کی‌والوزول سوه، په کابل کی دمختار الدوله شیر محمد خان نبوربنت .

۱۸۰۳ م ۱۲۱۹ ق

په کابل کی دشیعه اوسنی جنگ ونښت‌اوخلکو بلوا وکړه، شاه‌محمود ونیول سو، اوشاه شجاع‌پادشاه سو بالاحصارته‌راغی(۱۳جولایی)او وزیر فتح خان قندهار ته ولاړ. پانده شاه‌زمان نه پرېښو چی دشاه‌محمود سترگی ړندی سی، دی یی په بالا حصار کی بندی کیء ، او د شاه شجاع د سلطنت لومړی دوره تر ۱۲۲۵ق پوری‌وه .

شاه شجاع تر جلوس وروسته دغه لوړ مامورین مقرر کړل .

مختار الدوله شیر محمد خان بامیزی وزیر .

شهزاده حیدر دشاه زمان زوی دقندهار نائب‌الحکومه .

گلستان خان اخکزی مستو فی الممالک .

محمد اکرم‌خان‌پوپلزی‌امین‌الممالک

گل‌محمد خان پوپلزی‌نظام الملک

جلال‌خان پوپلزی د کابل مستوفی

فتح‌الله خان شاهی مهر بردار .

شیردل خان درانی دکابل‌حاکم.

میر هوتك خان پوپلزی د شاهی دفتر مهتمم اودا روغه .

میرزا علی عسکر منشی .

ابوالحسن خان خزانه دار .

شیخ الاسلام محمد یوسف دقندهار لوی قاضی.

حاجی رسول خان هوتك شاه‌عالم خیل غلجی (دمیرویس‌خان‌له کورنی څخه) په‌کابل‌کی اوسیدی .

۱۸۰۴ م ۱۲۱۹ ق

شاه‌شجاع‌د ۳۰ زرو لښکروسره کشمیر او پنجاب ته ولاړ اوسندیی بیاونیو، دکامران او قیصر مخالفت له‌شاه شجاع سره جاری ؤ.

۱۸۰۵ م ۱۲۲۰ ق حدود

قاضی محمد اکبر خان ملادقاضی محمدغوث زوی په پیښورکی دمحمد زاهد بن محمد اسلم پرتعلیقاتو یوه شرحه وکښله، دغه تعلیقات دعلامه جلال‌دوانی پرشرح تهذیب باندی دی .

قاجار یانو بیا د انگریزانو په لمسون پرهرات حمله وکړه خو ناکام ولاړل .

۱۸۰۶ م ۱۲۲۰ ق

نواب‌محبت‌خان دحافظ رحمت‌خان بړیځ زوی ریاض المحبت د پښتنو تاریخ په هند کی وکیښ .

میان محمدی صاحبزاده د میان عمر څوکنی زوی دپښتو دیوان خاوند .شاعر وفات اود پیښور په څوکنو کی ښخ سو .

آثاریی ریاحین الصلوه ۱۱۹۰ق
مقاصد الفقه ۱۲۰۲ ق
د پښتو شعر دیوان .

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۸۰۶م۱۲۲۱ ق

نواب محبت خان بړیخ دریاض المحبه په نامه دپښتو گرامر په هندکی وکیښس .

دوهم اکبر د شاه عالم زوی په دهلی کی پر تخت ناست و تر ۱۲۵۳ ق پوری .

۱۸۰۷ م ۱۲۲۲ ق

عبدالله خان مخلص الدوله د جمعه خان الکوزی زوی د کشمیر حکمران هلته وفات سو ، او پرځای ئی د شاه شجاع له خوا عطا محمد خان بامیزی د شیر محمد خان مختار الدوله زوی مقرر سو .

دوهم الکسندر د روس پاچا او ناپلیون په تیلسیت کی د هند د گډ یرغل نقشه د ایران له خوا وتړله .

د هرات مشهور صوفی اسلام کروخی د قاجار یانو سره دشکیبان په جنگ کی شهید او په کروخ کی ښخ سو (ولادت ئی دمیمنی به‌هبرک کی ۱۱۳۸ ق) .

میرزا سنگ محمد بدخشی

۱۸۰۹ م ۱۲۲۳ ق .

د بدخشان د امیرانو تاریخ دی .

مصطفی د محمد ابراهیم هروی زوی (مخلص) د خپل پیر شیخ سعدالدین انصاری شرح حال «نشأة القدس» په کا بل کی‌وکیښس.

سید محمود الموسوی د افغانی څلورو قبیلو احوال او شجری ترتیب کړی د (چهار قبیله افغان) په نامه (د برتانیا موزیم خطی نسخه).

عبدالرحمن عارض بدخشی شاعر وفات سو .

۱۸۰۹ م ۱۲۲٤ ق

شاه شجاع د کابل له بالاحصاره پیښورته ولاړاوملاعاشق‌شنواری ئی چی شاه زمان ئی شاه محمود ته په لاس ورکړی‌و، په‌توپ کی‌والو زاوه نود کوه نور غمی‌ئی واخیست .

په پیښور کی د انگریز ایلچی ایلفنستون له شاه شجاع سره دفاعی معاهده د فرانس او ایران‌د حملی پر خلاف وکړه ، چی په ۱۷ جون ۱۸۰۹ م لارډ منتو د هند ویسرای تصدیق کړه .

میر مجتبی الفت د میر مرتضی کابلی زوی د دری شعر دیوان خاوند په کابل کی وزیږ یدیء.

امین الملك وزیر اکرم خان د حاجی درویش خان محمدزی زوی و عبد الغفور خان پوپلزی د نملی په جنگ کی ووژل سوه .

۱۷٤۹– ۱۸۰۹م ۱۱٦۳– ۱۲۲٤ ق

د پیښور د سیمو مالیات د افغانستان د سدوزو حکومت ته (۵۵۰ر ۷۵۹) روپی وی هره رو پی ۱۰ شاهی. ملاولیداد کاکړ په‌قندهار کی دعین‌العلم ترجمه په‌پښتومثنوی وکړه .

۱۸۱۰ م ۱۲۲۵ ق

شیخ سعد الدین احمد انصاری د عبد الغفار زوی مشهور مجذوب صوفی او شاعر او مؤلف ۸۵ کلن وفات اوکابل‌په‌ده یحیی‌کی ښخ‌سو،

سو (ولادت ئی رمضان ۱۱٤۰ ق) دده منثور او منظوم آثار تر ٤۳ پوری رسیږی .

شاه شجاع پیښور ته ولاړ او وزیر فتح خان د شهزاده قیصر په ملگری له‌قندهاره راغی ، او شاه شجاع هم له پیښوره را وگرزید او په ده مزنگ کی ئی شهزاده او وزیر فتح خان مات کړل ، او دوی بیر ته قند هار ته ولاړل .

میر واعظ سید احمد د کابل د ښار پیش امام په کابل کی ووژل سو (داگست اوایل د جمادی الاولی اواخر) اشرف الوزراء مختار الدوله حافظ شیر محمد خان او حاجی میراحمد خان د شاه ولی خان بامیزی وزیر اعظم زا من په پیښور کی و وژل سوه.

۱۸۱۱ م ۱۲۲۵ ق

شاه محمود د بالا حصار له زندانه ووت او د وزیر فتح خا ن په مرسته ئی شاه شجاع د قندهار په جکان کی مات کی او هغه ملتان ته ولاړ ، خو شاه محمود کابل ته راغی بیا په بالا حصار کی پاچاسو.

شهزاده عباس د تیمور شامزوی له بند ښخه وتښتید او په کوهدامن کی ئی دپاچهی اعلان وکیء.

ملا یوسف عطار متخلص په مقتول‌دغه واقعی‌په فارسی‌مثنوی‌نظم کړی .

۱۸۱۲ م ۱۲۲٦ ق

شاه محمود او وزیر فتح خان د کشمیر د نیولو لپاره پیښور ته ولاړل ، شهزاده عباس د سید اشرف او نظر محمد او شاخل په ملگری کابل ونیوی‌ء . خو سردار دوست محمد خان له پیښوره راغی او بالاحصار ئی ونیو ، او سید اشرف اوسید عطائی‌دپیل ترگوندو لاندی کړه .

په پیښور کی‌سخته وچ‌کالی وه.

مور کرافت انگریز د روس او شمال غربی هند پر تجارت خپل راپور ترتیب کیء (دهند آرشیف)

ابراهیم خان جمشیدی د کابل د عاشقان و عارفان (عبدالسلام او عبد الصمد د جابر زامن د خواجه عبدالله انصاری هروی لمسیانو) هدیره جوړه‌کړه چی دبر لیک‌لری.

۱۸۱۲ م ۱۲۲۷ ق

وزیرفتح‌خان له‌عطامحمد خان‌بامیزی بن‌شیرمحمد خان مختارالدوله څخه کشمیر ونیوی‌ء اوسردار محمدعظیم خان ته ئی وسپاره.

امیر محمد انصاری د میرمحمد زوی په کلکته کی د سعدی گلستان په پښتو ترجمه کیء (د لندن‌موزیم خطی نسخه) .

۱۸۱۳ م ۱۲۲۸ ق

انگریزانو چی میر عزت‌الله‌هندی یارکند او بخاراته لیږلی و ، له بلخ او کابله بیرته هند ته ولاړ (ذی حجه) دده سفر نامه په ۱۸۲۵ م په کلکته کی چاپ سوه ، چی اصل ئی په انډیا آفیس لندن کی دیء .

قاضی عبدالکریم د قاضی دادالله زوی د قاضی محمد غوث لمسی په پیښور کی نصاب‌التوحید وکیښی .

مسعود گل د قاضی عبدالرحمن پیښوری محتسب زوی د سردار محمد عظیم خان په‌نامه خپل فارسی کتاب ((عجائب الاخبار)) وکیښی ٤٦٧ مخه (د پیښور موزیم خطی نسخه) .

نواب الله یار خان بړیخ دحافظ رحمت خان زوی پښتو عجائب اللغات په هندکی تألیف کیٔ .

١٨١٣ م ١٢٢٩ ق

حاجی رحمت الله خان د حاجی دریا خان پوپلزی زوی د کوهدامن او سیدونکی وزیر او سردار وفات او هوری ښخ سو. (١٧ شعبان).

١٨١٤ م ١٢٣٠ ق

وزیر فتح خان بیا سند او کشمیر ونیول ، سکهان ئی په اټك کی مات کړل او کشمیر ئی سردار محمد عظیم خان ته‌وسپاره.

میا نعیم متی زی د قند هارپه ناکودك کی خپل پښتو دیوان بشپړ کیٔ (١٦ ربیع الثانی)

قاسم علی اپریدی په هند کی دخپلوپښتواشعارو کلیات ترتیب‌کی. (د پیښور اسلامیه کالج خطی نسخه)

شهزاده فیروز الدین د تیمور شاه زوی په هرات کی مشر و .

١٨١٥ م ١٢٣١ ق

آغا اسمعیل شاه د سند د میرانو له خوا د سفیر په توگه پیښور ته د شاه محمود سدوزی در بار ته راغیٔ .

١٨١٦ م ١٢٣٢ ق

قاجاریانو بیا هرات محاصره کیٔ خو هراتیانو له هغه ځایه وشړل‌او وزیر فتح خان هرات ته راغیٔ .

عایشهٔ درانی د یعقوب علی خان بار کزی لور خپل فارسی دیوان په کابل کی ترتیب کیٔ (١٦ رجب ٣٢ ق) .

میر عبدالکریم ندیم بن‌اسماعیل بخاری افغانی (احوال خوانین‌افغان و کابل و بخارا و خو قند) په فارسی وکیښی چی تراحمد شاهی جلوس وروسته د افغانستان تاریخ لری .

١٨١٧ م ١٢٣٣ ق

وزیر فتح خان تر کهسانه مخکی په هرات یوری بیاونښلولی (ذی حجه) .

ملا احمد بن اسماعیل الکوزی قند هاری لوی قاضی او محقق په قند هار کی وفات سو (٦ ربیع الثانی) .

دده تالیفونه :

(١) بیان الوافیه لطوایف الصوفیه.
(٢) رسا له کا شفه د تو حید وجودی او شهودی تحقیق .
(٣) رساله فارقه.

ملا پیر محمد د اسماعیل الکوزی یعقوب زی زوی د ملا احمد قاضی ورور، خپل کتاب عقیدة المشا یخ

(c) ketabton.com: The Digital Library

والعلماء په قند هار کی وکیښی ، دده بله رساله وافی نومیږی .

عبیدالله احمدی میاگل د څوکنو د میا عمر صاحب زوی د هفت‌پیکر لیکوال او د پښتو عبرت نامی او شمایل نبوی او د دیوان شعرناظم (غریب تخلص) وفات سو .

١٨١٧ م ١٢٣٤ ق

آغا اسماعیل شاه د حیدر آباد سند د میرانو او حا جی شیر محمد خان د خیر پور د میرانو له خوا په افغانی دربار کی سفیران‌وو اود وزیر فتح خان سره هرات ته ولاړل .

شاهزاده کامران عبد المنصور خان بارکزی مشهد ته د سفیر په توگه فتح علی شاه قاجار ته واستاوه او هغه د قاجاری پاچا مکتوب کامران ته راوړی چی باید وزیر فتح خان ړوند کی .

شاهزاده کامران له قندهاره هرات ته راغی او وزیر فتح خان‌ئی ونیویٔ او ړوند ئی کیٔ چی په ټول افغانستان کی کورنی جنگ ونښت .

١٨١٨ م ١٢٣٤ ق

دبارکزو سردا رانو او کامران او محمود جنگونه اود وزیر فتح خان وژنه دوردگو په سید آباد کی.

شاه زمان ړوند پاچا له مدینی منوری څخه دسلطان محمود ثانی په نامه یوخط وکیښی (محرم) .

دوزیر فتح‌خان ورونو دده دمرگ په انتقام دسدوزوسره جنگونه‌وکړه چی سردار دوست محمد خان کابل ونیوی، نویی‌پرشهزاده سلطان علی بن تیمور شاه دپاچا نوم کښیښو .

ملا عبد الحلیم کاکړ قند هاری په عربی ژبه خپل کتاب (ردحلیمیه‌علی مطاعن احمد یه) دملااحمد قاضی د بیان الوافیه په ردکی وکیښی .

عبد الکریم کاکړ قندهاری دعین العلم عربی پښتو منظومه ترجمه د زین العلم په نامه وکړه .

١٨١٩ م ١٢٣٥ ق

ټول افغانستان د بارکزو ورونو (د سردار پاینده خان د زامنو) په لاس کی ولوید. فقط هرات شاه محمود ته پاته سو . رنجیت سنگه کشمیر ونیویٔ .

١٨٢٠م ١٢٣٦ ق

علامه حبیب الله قند هاری دامام غزالی منهاج العابدین په پښتو په قند هار کی منظوم کیٔ .

ملا زبردست کاکړپه قند هار کی روضة النعیم په پښتو نظم کیٔ .

١٨٢٣ م ١٢٣٨ ق

سردار محمد عظیم خان ٣٨ کلن په لته بند کی وفات او په عاشقان و عارفان کی ښخ سو (ذی حجه)

کابل دده د ناپوه زوی سردار حبیب‌الله په لاس کی ولوید .

(ولادت ئی ١٢٠٠ ق) .

محمد فضل الله ولد غلام نبی مجددی په قند هار کی ٥٤ کلن

(c) ketabton.com: The Digital Library

وفات سو ، دی دعمدة المقامات مؤلف دی . (ولادت ۱۱۸٤ ق قنه هار) .

شمس‌الدین کاکړ د قنه هار د کلچا باد او سیه ونکی خپل پښتو دیوان ترتیب کیء .

لعل محمد عاجز د پیر محمدزوی چی د عبد الشافی په لقب د تیمور شاه د دربار طبیب او د دیوان خاونه شاعر و په کابل کی وفات سو .

۱۸۲٤ م ۱۲۳۹ ق

په کابل کی د سردار حبیب‌الله او شیردل خان او دوست محمد خان مقابله او د بارکزو ورونو په منځ کی د لوی افغانستان د خاورو سره ویشنه .

جنیدالله حاذق هروی د یوسف زلیخا قصه په فارسی نظم کړه (طبع لکهنو ۱۳۳۳) دده وفات ۱۲۵۹ ق .

۱۸۲٤ م ۱۲٤۰ ق

نور محمد بن‌میرزامحمد خراسانی خپل‌کتاب سراج‌التواریخ دهندپه‌کرنا ټک کی بشپړ کیء (۱۹ جمادی الا ولی) .

عبد المنصور خان بارکزی ابازی افغانی آخرنی حاکم له ښکار پوره نواب ولی محمد خان لغاری را ویوست .

۱۸۲٤ م ۱۲٤۰ ق حدود

علی اکبر اورکزی د قاسم خان زوی د تیراه اوسیدونکی خپل پښتو او فارسی دیوان گلشن افغان ترتیب کیء . (دایروان شوروی خطی نسخه ۵۳۸) .

امیر د مردان د سوابی پښتو شاعر دتمیم انصاری قصه نظم‌کړه.

دوستم د سوابی دزیدی شاعر خپل پښتو کتاب مدح الا برار نظم کیء .

۱۸۲۵ م ۱۲٤۱ ق

هندی مها جرین سید احمد بریلوی او مولوی اسماعیل قندهار او کابل ته راغلل .

ویلیم مور کرافټ د لنډن جراح اوآس پیژوندونکی د ایسټ انډیا کمپنی له خوا دا سانو د پلټنی‌لپاره له کشمیره کابل او بلخ او میمنی ته راغی ، او په اندخوی کی مړ سو ، دده سفر نامه په ۱۸٤۱ م له لنډن نه ویلسن چاپ کړه.

شیخ فرح الدین د قند هار نقشبندی صوفی او مؤلف ۸۲ کلن وفات او په هرات بازار کی ښخ‌سو (۱۱ ذیقعده) .

۱۸۲٦ م ۱۲٤۱ ق

شاه شجاع الملك سدوزی خپله روزنامه له ۱۲۱٦تر ۱۲٤۱ق پوری ولیکله چی په‌کابل کی په ۱۳۳۳ش چاپ سوه .

انگریزی ترجمه ئی په ۱۸۲۷ م په کلکته کی ختم او په ۱۸۳۹ م خپره سوه . یوه نسخه ئی د برتانیا په موزیم کی سته چی له ۱۸۱٦ تر ۱۸٤۵ م احوال لری .

۱۸۲٦ م ۱۲٤۲ ق

سردار دوست محمد خان دغزنی حکمران کابل ونیو .

دسردار پاینده خان زامنو د لوی افغا نستان د تقسیم میثاق سره لاس لیك کی ، ۱۰ ربیع الثانی (د کابل موزیم) .

سردار شیردل خان د سردار پاینده خان زوی ٤۱ کلن په قندهار کی وفات او ښخ سو .
(جمعه ۲۵ محرم) .

محمد علم خان وکیل الدوله د عبد الله خان زوی ۸۵ کلن په میدان کی وفات او په غزنی کی ښخ سو (۲۷ جمادی الثانیه) .

گل احمد د کریم شاه بتنی زی زوی د پښتو جواهر الانبیا او شهزاده رت ویپدمن او د توتی او میناد قصو ناظم وزیږیدی .ده هدایة المؤمنین په۵ذی‌حجه ۱۲۹۵ق پښتو نظم کیء .

۱۸۲٦ـ۳۸ م ۱۲٤۲ ـ۱۲۵٤ ق

چار لس میسون په افغانستان کی و ، او خپل یاد داشتونه ئی په دری ټوکه کی په لنډن کی چاپ کړل ۱۸٤۲ م .

۱۸۲۸ م ۱۲٤٤ ق

د پیښور د یو سفزو په سیمه کی سردار یار محمد خان محمدزی د سید احمد او هندی مهاجرانو په جنگ کی ۳۹ کلن و وا ژه سو (محرم) .

میان عبد الغفور د سوات آخوند ډیر شهرت وموند ، او د هندی مهاجرینو سید احمد او مولوی اسماعیل سره په جهاد کی ملگری سو .

۱۸۰۰ـ۱۸۲۹ م ۱۲۱۵ـ۱۲٤۵ ق

شاه محمود د تیمور شاه زوی د افغانستان پاچا و (په وقفو) .

۱۸۲۹ م ۱۲٤۵ ق

په هرات کی شاه محمود د کامران په امر ووژل سو .

سردار غلام محمد طرزی د سردار رحمدل خان محمدزی زوی‌په قند هار کی وزیږیدیء .

ملا حسن ساکزی د قند هار د تلکان اوسیدو نکی شاعر او عارف چی پښتو او فارسی دیوان لری ٦۸ کلن په تلکان کی وفات او ښخ سو (ولادت ئی ۱۱۷۷ ق) .

سردار پردل خان محمد زی په قند هار کی وفات او ښخ سو (شنبه ۳۰ ذی قعده) .

سردار دوست محمد خان په کابل کی د عبدالصمد خان تبریزی په مشری په نوی ډول زر تنه فوج نظام ترتیب کیء .

نوره دین د پښتو عامی شاعر د پیښور په سیمو کی اوسیدیء .

مستوره غوری شاعره د سید محمد عظیم لوردپرچمن اوسیدونکی چی دشعر دیوان لری ژوندی وه .

۱۸۳۱ م ۱۲٤٦ ق

سید احمد بریلوی مجاهد او مولوی اسماعیل د هلوی د ۱۳۵

(c) ketabton.com: The Digital Library

مجاهدینو سره په بالا کوټ کی سکهانو شهیدان کړل (۲٤ ذی قعده ۱۰ میء) .

حاجی فیروز الدین د تیمورشاه زوی په سلطان آباد کی د کامران په تونګ وواژه سو (رمضان) .

۱۸۳۱ م ۱۲٤۷ ق

قاضی محمد حسن د قاضی اکبر شاه پښو ری زوی (خان علما) د شاه شجاع مشاور او پیش نماز د رنجیت سنګه او میر مراد علی خان تالپور دربار وته د سفیر په توګه واستول سو او هم ده په ۱۲۵٤ق دلاهور مثلثه معا هده دشاه شجاع له خوا امضا کړه .

شاه شجاع دسند دوالی میر مراد علی خان تالپور په مرسته له لود هیانی څخه ښکار پور ته راغیء خو مراد علی خان مړ سو ، او سندیان د سید کاظم شاه په مشری د شاه شجاع جنګ ته راغله ، مګر شاه شجاع غالب سو ، سید کاظم ووژل سو، او شاه شجاع ښکار پور و نیوی‌ء .

۱۸۳۲ م ۱۲٤۸ ق

الکسندر برنس د بخارایی سوداګر په‌بڼه په شمالی افغانستان او بخارا کی وګرزیدی .

عباس میرزا د قاجاری کورنی نائب السلطنه د هرات د نیولولپاره شهزاده محمد میرزا را واستاوه ، او شهزاده کامران سدوزی ئی په هرات کی محاصره کی‌ء . خوبیر ته ئی صلح وکړه او ایرانی لښکر مشهد ته ولاړل ، هرات شهزاده کامران او وزیر یار محمد خان ته پاته سو .

میر یزدان بخش د بهسود هزاره مشر د حاجی خان حکمران هزاره جات په لمسون ووژل سو .

اخوند زاده محمد اکرم دمیان احمد زوی د بنون او سید ونکی (عمدة الاملا) وکیښ .

۱۸۳۳ م ۱۲٤۹ ق

د سند میران نور محمد خان او محمد نصیر خان او د خیر پور میر شاه شجاع ته یاغی سول . خو په آخر کی روغه وسوه او هغو ٤ لکه روپی شاه شجاع‌ته ورکړی ، څوچی شاه ددغه کال د میانی د میاشتی په سر کی له ښکار پوره قند هار ته رهی سو .

سعادت یار خان بړیڅ د حافظ رحمت‌خان بړیڅ‌لمسی (ګل رحمت) د هند د پښتنو تاریخ وکیښ .

د ملا عبدالغفور هروی خطاط د ژوند وخت .

۱۸۳٤ م ۱۲۵۰ ق

رئیس العلماء خا نملا قاضی عبدالرحمن خان دخانملا قاضی محمد سعید خان ابدالی بارکزی قندهاری زوی نصیحة‌المؤمنین وفضیحة‌الشیاطین وکیښ، چی‌دروافضوردډی (دقندهار دسلیمی کتابخانه) .

قاضی طلامحمد بن قاضی محمد حسن په پیښور کی لوی عالم او مؤلف او شاعر او خطاط ؤ. دی د فارسی او عربی شعر دیوان لری

او د سلوة‌التحریر او نفحة المسلك او تسلیة العقول مؤلف دی .

عزیز خان رڼا خیل په پښتو جنګنامه هرات منظومه کړه .

دشاه شجاع او رنجیت سنګه معا هده ۱۲ مارچ ۱۸۳٤ او د شاه شجاع حمله پر قندهار (۱محرم ۵۰ق) او محاصره .

دوست محمدخان له‌کابله قندهار ته راغی، او شاه شجاع‌یی مات‌کی او دی بیرته هند ته وتښتید .

سردار امیر محمد خان ددوست محمد خان ورور ٤۱ کلن وفات او په کابل کی ښخ سو .

رنجیت سنګه پیښور و نیوی او سردار سلطان محمدخان باجوړ ته ولاړ، دپیښور حکمران هری سنګه سپه سالارو .

نایب عبدالصمد خان د سردار دوست محمد خان سره دقندهار په جنګ کی خیانت وکی او وشړل سو .

۱۸۱۰ـ۱۸۳٤ م ۱۲۲۵ـ۱۲۵۰ ق

دپیښور د سیمو مالیات بارکزو سردارانو ته (٦٩۲ر۵۰۹) روپی وی .

۱۸۳٤ م ۱۲۵۰ ق حدود

محمد حسین قندهاری د مداح الکوزی زوی په قندهار کی د میرزاهد هروی پر تصور اوتصدیق (شرح انکشافیه) په عربی وکښله (دقندهاری سلیمی خطی نسخه) .

ملا عبدالاحد هوتك قندهاری د قاضی غلام محمد زوی دایقاظ النیام رساله په عربی وکښله .

نیاز محمد هوش دحافظ رحمت خان بړیڅ کړوسی دهند در وهیل کهنډ دپښتنو تاریخ په هند کی وکیښ .

ملا عبدالحق دملاعبدالغفورخروټی زوی په قندهار کی په پښتو یاقوت السیر منظوم کی او شرح اربعین‌یی وکیښ .

۱۸۳۵م ۱۲۵۱ق

سر دار دوست محمد خان د کابل او قندهار مستقل حکمران سو.

کلب علی خان شرر قند هاری شاعر او منشی ژوندی وچی دشعر دیوان هم لری.

خواجه ملا دکابل عارف او عالم داحمد زنده پیل له‌پښته ۷۹ کلن‌په خواجه ملاکی وفات سو (۵ رجب) کله چی سردار دوست محمد خان د سکهانو مقابلی ته دجهاد له پاره له کابله پیښور ته ولاړ، نو دشیخان‌په کلی کی دسوات اخوند میان عبدا لغفور دزرو مریدانو سره دامیر په‌جهادکی ملګری‌سو (تر۱۱می۳۵م)

۱۸۳٦م ۱۲۵۲ق

علامه حبیب الله قند هاری خپل کتاب ابجد التوا ریخ‌داسلام په‌تاریخ کی په عربی په‌قند هار کی وکیښ

۱۸۳۷م ۱۲۵۳ق

پوټنجر پرنګی داسانو دسوداګر په لباس کی کابل ته راغی، او بیا دملایانو په کالیو کی هرات ته ولاړ، او هلته‌ئی دهرات‌دمحاصری په‌وخت کی ملایی او خپل پټ سیاسی کار کاوه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

عبدا لعظیم سواتی شاعر دپښتو دیوان خاوند وفات سو (ولادت ئی ۱۱٦۷ق) .

سردار دوست محمد خان دهری سنگه د مقابلی لپاره پیښور تــه لښکر وا ستول.

سر الکسانــدر برنس دهنــد د ا نگریزی حکومت له خوا دمذاکری لپاره کابل ته راغیء. او په اپریل ۱۸۳۸ ولاړ.

دروس ایلچی ویتکویچ هم کابل ته راغی(دسمبر ۳۷ترجون۳۸پوری)

سردار سلطان محمد خان له‌باجوړه کابل ته راغیء چی دسردار دوست محمد خان څخه دپیښور د نیو لـو کومك واخلی.

ددوهم بهادرشاه (ظفر)جلوس‌په دهلی کی.

۱۸۳۸ م ۱۲۵٤ ق

محمد شاه قاجار دهرات دنیولو لپاره پــه۷ شعبان غوریان ته راور سیــدیء اود هرات پــه ښار کــی شهزاده کامران او وزیر یار محمد خان کلابند کړه، خو هرا تیا نــو د جهاد اعلان وکیء اود ایرانیانو سره یی مقابلی کولی.

دامیر دوست محمد خان لو مړی جلوس دکابل په امارت ـسکه‌وهل او خان امیر المؤ منین بال.

دامیر دوست محمــد خــان او د روسیه دنما ینده ویتکو یچ ترمنځ سیاسی مذا کری په کابل کی.

دشاه شجاع او انگر یزی ویسرا اورنجیت سنگه تر منځ د لا هــو ر دفاعی معاهده په ۲٦ جون ۱۸۳۸ م امضا سوه‌چی‌شاه‌شجاع دافغانستان پاد شاه کی.

مولوی عبدا لحق توخــی دهرات لوی عالم دهرات پــه محاصره کـی وفات سو.

لارډ اکلینډ دهند ویسرا داکتوبر په اوله دافغا نستان سره لومړی جنگ اعلان کیء چی د ۱۸٤۳م تر نومبر پوری جاری ؤ.

سید جمال الدین افغانی دشرق سیاسی‌ویښوونکی‌دکنړپه اسعدآباد کی وزیږ یدیء.

عصمت الدین دمحمد اسما عیل زوی دمیر محمد لمسی د امیردوست محمد خــان دژوند حــال خــلا صة الاخبار په نامه وکیښ (دبنگال د آسیائی ټولنی خطی نسخه)

۱۸۳۹م ۱۲۵٤ق

انګوس ارمی او شاه شجاع دسرجان کین په مشری دسند او بولان لـــه لاری پر قندهار راغلل (فروری۳۹) او په ۲۰د اپریل ۱۸۳۹م ۱۲۵۵ ق ئی قند هار ونیو او شاه شجاع بیا پر تخت کښینو ست (دوشنبه ۱۳ صفر ۱۲۵۵ق)

برنس د انگریــز استا خــی او میسن احوال لیکونکی لــه کابلــه د بتخاك پر خوا هند تــه رهــی سول (۲٦ـاپریل)مکناټن انگلیسی‌نماینده دشاه شجاع سره په قند هار کــی نوی‌معاهده وکړه‌چی شاه‌شجاع‌تش په‌نامه پادشاه وی، نور ټول اختیار به دپرنگی په لاس کی وی (۷مــی ۳۹م ۲۲ صفر ۵۵ق).

۱۸۳۹م ۲۳ جولای ۱۲۵۵ ق

د انگریــز لښکر او شاه شجاع غزنی ونیو او سردار غلام حیدر هم ونیول سو.

دهرات کلابندی لس میاشتی وه اوهرا تیانو د محمد شاه قاجارسره جنگونه کول، خو چــی محمد شــاه ناچار سو اوپه۱٦دځلورمی خپر۵۵ ق ئی هرات پریښو او بیرتــه ناکــام تهران ته ولاړ.

سردار کندل خان او دده زامن‌په ایران کی پناهنده سول .

شاه شجاع دانگریز دنما ینــده مکناټن له خوا دکابل پر تخت بیــا کښینول سو او امیر دوست محمد خان بخارا ته ولاړ (۱۷اگست ۳۹م غره جمادی الاخری ۵۵ق) شاه‌شجاع ملا عبد الشکور دکابل نائب‌الحکومه او شهزاده تیمور ئی نایب السلطنه وټاکه.

دامیر دوست محمد خان دپاچهی مالی عایدات ټولــه ۲۳۹ر ۵۰۹ر ۲ کابلی روپی وی چه‌لــه ۲۲۲٦ر۹٤۳ کمپنی د روپو سره برابری وی .

رنجیت سنگه دسردار مهن‌سنگه زوی دپنجاب مها راجه په لاهورکی مړ او ښخ سو (۲۷ جون).

کاله چی دپرنگی لښکر دکرنــل ویډ په مشری دشا شجــاع د زوی تیمور سره کابل ته تلل ، اپریدی په خیبر کی له دوی سره ونښتل.

سپینه دنور محمد الکوزی لــو ر دپښتو شاعره په هرات کي ژوندی وه اود هرات دکلابندی حال ئی په یوه حماسه کی منظوم کیء.

اخوند مصطفی هروی په کابل کی دشاه شجاع پــه غوښت د شیــخ سعدا لدیــن انصاری شــرح حــال (نشاة القدس) وکیښ .

ملا عبدا لاحد سلجوقی دملامحمد میرزا زوی دهرات مشهور مدرس او صوفی وفات سو (۲۵ محر م)

۱۸٤۰ م ۱۲۵٦ ق

یوسفزی او خیبر یان پرانگریزانو باندی را ولاړ سول.

دکابل په شمال کی دمیرمسجدی خان په مشری خلك ولاړ سول، او امیر دو ست محمد خان لــه بخارا څخه بیرته راغیء.

په ایبك کی امیر دوست محمد خان دانگر یزانو څخه مات سو، او خان ئی په کابل کی انگر یزانو ته‌تسلیم کیء (۲۸ ستمبر ٤۰م).

انگر یزانو امیر دوست محمدخان دخپل ټبره سره کلکتی ته واستا وه (نومبر ٤۰م)

شا هزاده کامران دشاه محمــود سدوزی زوی دهرات حکمران هڅه ووژل سواوهرات وزیریارمحمدخان الکوزی ته پاته سو، په هرات کی د ده اقتدار له ۱۸۱۸م ۱۲۳٤ق څخــه شرو سوی و.

حاجی خان کاکړ ته دشاه شجاع له خوا دنصیر الدوله لقب ور کــړ سو، خو وروسته‌دی بندی‌هندوستان ته ولیږل سو او هوری مړ سو.

ویگنی T.VIGNE دافغا نستان

(c) ketabton.com: The Digital Library

دسفر احوال مصور له لندنه په۴۷۹ مخه کی ۱۲ فصله خپور کیء.

معین الدین پیښوری دوئه‌ق او عذارقصه په پښتو نظم کړه.

میر واعظ میر معصوم دمیرواعظ سید احمد زوی ،دخپل عصر متنفذ روحانی او شاعر او سیاسی سړی په استالف کی ژوند کاوه.

میرزا محمد ابراهیم گـو هـری هراتی شاعر او مؤلـف او خطـاط مذهب چی په ۱۳۰۰ ق کابل تـــه راغلی و په‌هرات کی وزیر یدی ،دی تر ۱۳۲۱ق پوری لا ژوندی و.

میر محترم حافظجی دکابل د میر واعظ د کورنۍ ددری شعر خاونـد ژوندی و.

شاه‌شجاع‌خپل زوی صفدر جنگ دقندهار په حکمرانی مقرر کیء.

۱۸۴۱ م ۱۲۵۷ ق

په ټول افغا نستان کی پرانگریزانو باندی خلك‌راولاړسول، اوپه ۲نومبر ۴۱م ۱۷ رمضان ئی‌په کوهستان‌کی دانگر یزانو یوغنډ لښکر و وژل.

سردار اکبر خان اوعبدالله خان اڅکزی اونور مجاهدین په کابل‌کی پرانگر یزانو راولاړ سول او برنس پرنگی ئی په۲ نومبر ۴۱م مړ کیء، بیایی نودانگریزانو لوی سیاسی‌مشر مکنا ټن په ۲۳د دسمبر په کابل کی و واژه.

لوی مجاهد عبد الله خان اڅکزی په کابل کی دانگر یزانو په لسمون وواژه سو (۲۷ رمضان) عـلا مـه حبیب الله قند هاری محقـق خپـل ابتکاری کتاب مغتنم الحصول فــی علم الاصول په قندهار کی‌په عرب وکینبس.

میر مسجدی خان د کـو هستان مجاهد چی په غزا کی زخمی سوی و (یاد انگریزانو په لسمون زهرو کړه سوی و) شهید سو.

(۱۱ شوال ۲۶ نومبر)

محمد بدرالرحمن د (واقعات درانی کتاب له احمدشاهه تر شاه شجا پوری وکینبس(دکانپورچاپ) داکتا له اردو ژخخه سید حسین شیراز پــه فارسی ترجمه کیء (د برتان موزیم اود تهـران پوهنتون خط نسخی)

سر الکسندر برنس urnes خپل کتاب (کابل) وکینبس چی د سکونت له ۱۸۳۶ تر ۳۸ پوری کابل بیانوی او دده تر قتل وروس په ۱۸۴۲ له لندنه خپور سو.

پرتنجر انگلیس په پـټ ډول دکابل په شمالی سیمو کی فعالی کاوه‌او ۱۹ لکه روپی‌یی خرڅی‌کړی

میر عصمت الله کشوری د بلخ دهدادی شاعر وفات ســو، دشعـ دیوان لری.

۱۸۴۲م ۱۲۵۸ق

په اوله‌دجنوری ۴۲م‌دملی مجاهدی اوانگریزانو تر منځ معاهده وسو چی له افغا نستانه و وزی.

له ٦ تـــر ۱۳ جنوری د انگریزان قتل عام شرو سو.

په ٦مارچ غزنی هم ملی مجاهدی ونیو، او انــگریزان ئــی هلته تبا کړل‌ء .

دده زوی فتح جنگ په بالا حصار دکابل خلکو شاه‌شجاع هم وواژه (۲ صفر ۵۸ ق ۳ اپـریـل ۴۲ م) کی پاچا سو.

وزیر اکبر خان دفتح جنگ‌شاه سره داطاعت عهد نامــه وکــړه او هغه دی پخپل وزارت وټاکه، مگـر فتح جنگ وروسته دلباس په تغییر جلال‌آباد ته و تښتیدی اود جنرال پالك سره ئی پر کابل حمله رکړه اوپه بالاحصارکی پرتخت کښیناست (۱۸ شعبان ٦ ستمبر) خــو وزیر اکبر خان بامیان او تاشقر غان تــه ولاړ.

جنـرال پالك اوناتهه دخیبـر له خوا جلال آباد ته‌راغلل اوپه‌لار کی اپریدو پردوی په‌خیبر کی اور بـل کی (۱۸ اپریل‌تر ۱۱ ستمبر۴۲م)

انگر یزان چی‌په جنگ کی‌وځبل سوه، نوله افغانستانه‌تر ۱۲ اکتوبر ۴۲ م پوری ووتل .

اود شاه شجاع ټبر هم‌دپرنگیانو سره هند ته ولاړل (لومړی جنگ ختم سو)

جیمس اټکین سون د انـډس د لښکر جــراح خــپل کتاب (لښکر کښی په‌افغانستان کی) ۸۲۴ مخــه له لندنه خپور کیء، چی‌د ۱۸۳۹ تر ۴۰ پوری دافغا نستان دلومړی‌جنگ احوال دیء.

۱۸۰۳ــ۱۸۴۲ م ۱۲۱۸ــ۱۲۵۸ ق

شاه شجاع دتیمور شاه زوی په وقفو دافغا نستان پاچا و.

۱۸۳۸ــ ۴۲م ۱۲۵۴ــ ۱۲۵۸ ق

جنرال‌ایبټ دافغان او انگلیس د لومړی جنگ روز نامچه په لندن‌کی چاپ کړه ۱۸۷۸ م.

۱۸۴۲م ۱۲۵۸ق

چــارلس میسون د افغانستان او بلو چستان دسفر احوال په ۳ ټوکه کی له لندنه چاپ‌کیء چی‌له ۱۸۲٦ تر ۱۸۳۸م پوری دده مشاهدات‌دی.

سر الکسندر برنس چی خپــل کتاب (کابل) په ۱۸۴۱م لیکلی و، په ۱۸۴۲م له لندنه خپور سو.

جنگی عملیات په افغانستان کی دونسنت ایر تالیف له لندنه په‌دری ټوکو کی خپور سو .

احمد گل مومند شاعر او مدرس عالم دپښتو دیوان احمدی خاوند د ننگرهار په گلایی کی وزیږیدی .

۱۸۴۳م ۱۲۵۹ق

دافغا نستان دشبخون روز نامچه دلیډی سیل په قلم پــه لندن کــی خپره سوه (۴۵۱ مخه) دا وقایع د ۱۸۴۱م دی.

په خیبر کی داپریدو غــزاوی د پرنگی له هغو لښکرو سره چی له افغانستان ته‌په ناکامی راوتل.

امیر دوست محمد خان له هنده راوستل سو او بیاد کابل پر تخت کښینوست او نائب امین الله خان لوگری یی بالاحصار کی بندی کیء

Allen دافغا نستان دسفر یاد داشتونه (۱۱) فصله په لندن کی خپاره کــړه، دی دجنرال سرولیم ناټهه سره افغانستان تــه راغلی و .

ملا غلام محمد اخــند زاده دمــلا

محمد جی اخوند زاده گدون د تیمورزوی متخلص په غلامی کوهستانی (متوفا ۲۰ رجب۱۳۰٦ ق) دافغان اوانگر یز دلوړی جگړی (جنگنامه) په دری نظم کړه .

ملاجمعه بارکزی قندهاری دپښتو دیوان خاوند شاعر په قندهار کی وفات سو .

جنید الله حاذق بن صوفی اسلام هروی شاعردديوانخاوند اوديوسف زلیخا د مثنوی ناظم په قند هار کی وفاتسو .

۱۸٤٤ م ۱۲٦۰ ق

شاه زمان دتیمور شاه زوی د افغانستان ړوند او مخلوع پاچا په سر هندکی وفات او ښخ سو .

حمید کشمیری مولوی حمید الله (متوفا ۱۲٦٤) فارسی مثنوی اکبر نامه دافغان او انگریز دلوړی جنگ پراحوال باندی منظومه کړه .

میرزا محمود سالك بالاحصاری دفارسی دیوان خاوند ژوندیو .

امیر عبدالرحمن خان په کابل کی وزیږیدی .

د افغانستان د جنگړنو پرحال (ظفر نامه کابل) منظومه سوه. د شاعر نوم ندی معلوم (د برټش موزیم خطی نسخه) .

قاسم علی خان دمحار به کابل کتاب په نامه نه‌زره بیته فارسی مثنوی په هند کی منظوم کیٔ (دآگری چاپ ۱۲۷۲ ق) .

۱۸٤٤ م ۱۲٦۰ ق حدود

محمدجی آخوندزاده گدون دپښتو شاعر اوفقیه دشرح الوقا یه شارح ژوندی ؤ .

محمد سلیمان خان دموسی بړیخزوی (متخلص په اسد) دپ تاریخ (نقش سلیمانی) په هند وکیښ .

قاضی عبدالرحمن خان علوم بار دقاضی محمد سعید قندهاری قاضی القضات و .

۱۸٤٥ م ۱۲٦۱–۱۲٦۲ ق

علامه حبیب الله قندهاری م خپل لوی کتاب ریاض المهند تالیف کیٔ (خطی) چی دریاض تو لو علو مو مجموعه ده او روضی لری :

۱– دصوری اقلیدس د هند ترجمه اود ثاوذو سیوس د اک مانا لاوس داکر شرح ۲۹ ذی

(۲) علم حساب له صحاح بیاتر جبرو مقابلی پوری .

(۳) علم هندسه : مساحه تکسیردوائر استخراج مقادیر جی واظلال اود مثلثاتو مسایل او ن

(٤) علم الا بصار او مناظر او م اوعلم الانعکاس او احکام ابـ

(٥) عام هیئت: افلاك ، مرا اورصدی آلات اود ابعاد اواجر معرفت.

(٦)دهوا مرات زیج و تقویم

میر اشرف علی په‌بمبئی کی ار تاریخ افغا نستان چاپ کیٔ چی افغا ن او انگلیس دلو مړی جن وقایع لری (۳۳۱ مخه)

دلیل خان محمد زی دنو ښ دکندی او سیدو نکی دپښتو خ شاعر وزیږیدی (وفات ئی ۱۹٤۰

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۸٤٦ م ۱۲٦۲ ق

علامه حبیب الله قند هاری د قیدالحیثیة په انتقادی شرح کی مرآةالحق په قندهار کی تالیف کی (خطی) موهن لال کشمیر ی دامیر دوست محمدخان دژوند کتاب ۲ټوکه په انگریزی لەلندنه خپور کیٔ . چی دافغانستان مهم معلومات لری .

مازوخان او صاحبزاده جانان په ننگرهار کی یاغی سول، خو سردار شیرعلی خان دلښکرو سره پر وړغی اوجانان یی وواژه اودوی یی ایل کړه.

۱۸٤٦ م ۱۲٦۳ ق

نواب محمد زمان خان په کابل کی مړ او په عاشقان وعارفان کی ښخ سو .

وزیر اکبرخان په‌جلال آبادکی ۳۱ کلن وفات اوپه مزار شریف کی ښخ‌سو. پرځای یی سردار غلام‌حیدر خان ولیعهدسو (ولادت یی۱۲۳۲ق).

منشی عبدالکریم دمحاربه کابل و قندهار کتاب وکیښ (دلکهنو چاپ ۱۲٦٤ ق) .

له پرنگی سره دپنجتار دمخدری دپښتنو غزا .

په کابل کی سخته وبا راغله .

ماما خیلو بغاوت وکی او وزیر اکبرخان ددوی سرکوټلو ته ولاړ .

سردار شیر علی خان دغلام حیدر خان پرځای دغزنی حکمران سو .

دلغمان غلجی دمحمد شاه خان بابکړ خیل په‌مشری یاغی سول، خو امیر دوست محمد خان پخپله وړغی او دوی یی دنورستان غرو ته ترشا کړه .

محقق قندهاری علامه حبیب الله بن مولوی فیض الله موسی خیل په قندهار کی وفات اوښخ سو، عمر یی ۵۲ کلن ؤ ، دی عربی –فارسی– پښتو لوی مؤلف اودمعقولو او منقولو علومو استادو. دمغتنم الحصول فی علم الاصول او ریاض المهند سین او پښتو منهاج العا بدین مؤلف (رمضان) .

دوزیر ستان پر گمبتی انگریزی کیمپ باندی احمد زو حمله وکړه او ملك سوهان خان دپرنگی ملگری کوله .

نایب محمد حسن دبلوڅو دقلات سیاسی او ادبی سړی چی فارسی او بلوڅی دیوان اشعار هم‌لری، خپل فارسی اول دیوان یی بشپړ کی . (متوفا ۱۲۷۰ ق) .

۱۸٤۷ م ۱۲٦٤ ق

محجوبه دسکندر خان هروی لور دفار سی شاعره په هرات کی ژوندی‌وه .

قاضی غلام محمدهوتك قندهاری عالم ارشاد الحق په قندهار کی په عربی وکیښ (۱٤ جمادی الثانیه پنجشنبه) .

قاضی غلام‌محمد قندهاری دخپل کتاب تنزیه الخلفاء عن مطا عن الاعداء په‌عربی په قندهارکی تالیف کی (یکشنبه ۷ ربیع الثانی) .

منشی عبدالکریم علوی خپل کتاب (تاریخ احمد یا واقعات درانی) د امام الدین حسینی دتاریخ حسینی څخه اقتباس کی (دهند چاپ ۱۲٦٦ ق) .

برن هارډ ډورن دپتر سبرګ د اکاډیمی غړی دپښتو منتخبا ت (کرستو ماتهی) په هغه ښار کی چاپ کړه .

۱۸۴۸ م ۱۲۶۵ ق

سردار محمد اکرم خان بیاد هندو کش شمالی ولایات په مرکز پوری ونښلول .

دا ملا عبدالقیوم دمحمد نبی زوی دخلم صوفی شاعر دمجمع الاشعار قیامت نامه او فارسی او ترکی دیوان خاوند شاعر وزیږیدی .

محمد کلان خان امین الوجو هات عضد الدوله دمحمد عالم خان پوپلزی زوی وفات اوپه‌غزنی کی دخپل نیکه وکیل الدوله عبدالله خان دقبرسره ښخ سو .

۱۸۴۹ م ۱۲۶۵ ق

امیر دوست محمدخان دپرنګیانو په مقابل کی اټک ته ولاړ، خو چتر سنګه اوشیر سنګه‌ماته وکړه، او امیر دوست محمد خان له‌سلطان محمد خان او پیر محمد خان اوسید محمدخان خپلو وروڼو سره کابل‌ته راغی او انګریزانو تر پیښوره ونیول .

۱۸۴۹ م ۱۲۶۶ ق

په شمالی ولایاتو کی د میرانو بغاوت اود سردار محمد اکرم خان مرګ ۳۳ کلن په مزار شریف کی، او پرځای ئی دسردار محمد افضل خان‌مقرری (ولادت‌یی ۱۲۳۳ ق) .

قاضی غلام قادر د قاضی حسن پیښوری زوی‌په پیښورکی دسردار سلطان محمد خان سره ؤ .

میر محمد امین دقلیچ علی بیګ زوی دتاشقرغان‌والی دفارسی‌شعری دیوان خاوند دآمو سره و فات سو .

۱۸۵۰ م ۱۲۶۷ ق

ظهیر الدوله وزیر یار محمدخان دهرات حکمران دلاش په رباط میر کی وفات اوپه هرات کی ښخ سو. (دشعبان سلخ) زوی ئی سعید محمد خان پرځای کښېنوست .

مشهور عالم اود سراج الاخبار افغانستان مؤسس مولوی‌عبدالروف په قندهارکی وزیږید (صفر ۶۷ق).

دسوات اخوند عبدالغفور صاحب دپښتنو لویه جرګه جوړه کړه اود ستهانی سید اکبرشاه یی په‌شرعی امارت وټاکه، پخپله دی شیخ‌الاسلام سو .

دکوهاټ داپریدو او بنګښوغزاوی له‌پرنګیانو سره .

مولانا زین العابدین پیښوری چی په حساب، ریاضی، نجوم کی‌استاد اود استخراجات جبر یه مؤلف و ژوندی و .

دبهادر خیلو خټکو غزاله پرنګی سره .

منشی عبدالکریم د محاربه کابل وقندهار کتاب دکانپور په مصطفایی مطبع کی چاپ کیء .

۱۸۵۱ م ۱۲۶۸ ق

له لنډ نه‌د (ځوان مصر) په نامه یوکتاب خپور سو، چی یو فصل یی دافغانستان او سنه. پر احوال دی‌او دلومړی جنګ انګلیسی سیا ست غندی .

(c) ketabton.com: The Digital Library

میر عبدالرحمن د افغانستان مشهور خطاط په هرات کی وفات او د سید عبدالله په ګنبده کی ښخ سو .

له‌پرنګیانو سره د مومندوغزا او دمیچنی لومړی جنګ .

سردار شیر علی خان دکلات غلجی ایل کړه .

۱۸۵۲ م ۱۲۶۹ ق

سردار محمد افضل خان دتخته پل ښار دبلخ په ولایت کی جوړکیء .

د مومندو سره د پرنګی دوهمه د میچنی جګړه او هم د پړانګ غار غزا .

د امیر دوست محمد خان او سردار کهندل خان یوله‌بله‌مخالفت دکلات پر کلا او د نواب جبار خا ن په بو ګانښ د دوی روغه .

په مله کنډ کی د پرنګی سره درانی زو غزا .

د بهادر خیلو خټکو د و همه غزا له پرنګی سره او د سپری جنګ

میر محمد نبی اختر بدخشی د شعر ددیوان‌خاوند‌او دحدایق‌الحقایق اوهشت بهشت مؤلف په‌رستاق‌کی وفات سو .

فیض‌الله قریشی د تر بیلی او سیدونکی د پښتو لیکوال او شاعر خپل ګنج سعادت نظم‌کیء چی‌ددغه عصر ښه تاریخی معلومات لری .

میر احمد اظهر مجددی د هفت مجلس او مناقب الطاهر ین مولف او ددیوان خاوند شا عر وفات ښو (ولادت یی ۱۲۰۶ ق) .

۱۸۵۳ م ۱۲۷۰ ق

دغلجو شورش په کلات کی .

د بلخ د ولایت د دار الامان خلیفه میرزا امان معروف صوفی ۸۴ کلن وفات سو .

دپرنګی او مو مند و معاهده نمبر ۱۵،۷۸ نومبر ۵۳ م .

محمد رسول شهید مار ملی بلخی شاعر ددیوان خاوند ژوندی و .

سردار فتح‌محمدخان دوزیراکبرخان زوی د کلات حکمران او جنرال فرامرز خان یی دلښکر مشر مقرر سول .

د کوهاټ د غانښی غزا وی له پرنګیانو سره . دبوری غزا له ۱۵ نومبر۵۳ څخه‌تر ۱۴جنوری۵۴م پوری .

نواب جبار خان د سردار پاینده خان زوی ۷۳ کلن وفات او دکابل په عاشقان وعارفان کی ښخ سو . (ولادت ۱۱۹۷ ق) .

دسلیمان بن خوا جه ابرا هیم قبلان حسینی نقشبندی قندوزی دینابیع المودة د مؤلف وفا ت په استا نبول کی . (ولادت ئی ۱۲۲۰ ق)

استاد عبد العلی هروی د میرزا باقر کابلی زوی د هرات مصوّر ژوندی و .

۱۸۵۴ م ۱۲۷۰ ق

د مهدی بن اسماعیل موسوی هروی امامی فقیه او اصولی وفات او په مشهد کی ښخیدل .

۱۸۵۴ م ۱۲۷۱ ق

(c) ketabton.com: The Digital Library

سرار کهندل خان د قند هار حکمران ٦٣ کلن پسله ٢٦ کالو حکومته په سه شنبه ۷ ذی حجه په قندهار کی مړ سو (ولادت یی ١٢٠٨ ق)

پرنگیانو پر مومندو حمله وکړه (اگسټ) او د پنډ یالی د مومندو سره تر ١٨٦٠ م پوری وجنگیدل .

میر محب بیگ هزاره دیکه او لنگ اوسیدونکی یاغی سو ، خو سردار محمد اسلمخان دی بیرته کښیناوه.

سردار مهردل خان مشرقی ٥٩ کلن په قند هار کی وفات او ښخ سو جمعه ٢٧ جمادی الاخری (ولادت ئی محرم ١٢١٢ ق)

حاجی دوست محمد قند هاری د ملا علی اخوند یوسفزی زوی د بنون د دامان مشهور نقشبندی عارف ژوندی و ، او دده د مناقبو کتاب معزالدین د عبدالکریم زوی تألیف کیٔ (خطی) .

میرزا حنان بارکزی شاعر په قند هار کی خپل پښتو دیوان ترکیب کیٔ .

١٨٥٥ م ١٢٧٢ م

سردار غلام حیدر خان دامیر دوست محمد خان له خوا په پیښور کښ د مودت معاهده له سر جان لارنس د پنجاب له کمشنر سره په ٣٠ دمارچ ١٨٥٥ م امضا کړه او له انگریزی هنده سره روابط قائم سول .

په قندهار کی خانه جنگی وه خو امیر دوست محمد خان قندهار ونیوی او خپل زوی سردار غلام حیدر خان ته یی وسپاره .

شهزا ده محمد یوسف د ملك قاسم زوی د فیروز الدین لمسی د عیسی خان بر درانی په مرسته هرات ونیوی او سعید محمد خان الکوزی ئی مړ کیٔ ، خو په آخر کی محمد یوسف هم ووژل سو او هرات پر دو ته پاته سو .

مولوی محمد حسن او محمد عثمان د هرات قاضیان او شیخ مرتضی د شهزاده محمد یوسف وکیل و .

امیر دوست محمدخان پهقند هار کښ قاضی محمد سعید خان علوم بار کزی قاضی القضات وټاکه .

د کوهاټ د اکا خیلو سره د پرنگیانوجنگونه تر ١١ جنوری ٥٦م پوری جاری و .

١٨٥٦ م ١٢٧٣ ق

د ناصر الدین شاه قاجار لښکرو هرات ونیو ، خو سردار سلطان احمد خان د هرات حکمران سو ، او د ایران لښکر ولاړل .

راورټی انگریز مستشرق او لښکر مشر د پښتو گرامر په انگریزی ژبه په کلکته کیچاپ کیٔ .

د امیر دوست محمد خان عسکر ١٦ غنډه پیاده ٣ غنډه سپاره د توپخانی سره گرده ٧٠٠ ر ١٣ منظم عسکر او ٨١ توپه وو .

امیر دوست محمد خان قند هار سردار غلام حیدر خان ولیعهد ته وسپاره او پخپله کابل ته ولاړ .

١٨٥٧ م ١٢٧٣ ق

علی قلی میرزا د فتح علی شاه

قاجار لمسی (اعتضادالدوله متوفی ١٢٦٨ ق) خپل کتاب (تاریخ وقایع وسوانح افغانستان) په تهران کی چاپ کیٔ . چی د احمد شاه بابا له وخته احوال لری .

په جمرود کی دامیردوست محمد خان او سر جان لارنس ترمنځ د دوستۍ او امداد معاهده ٢٦ جنوری ٥٧ م ٢٩ جمادی الاولی ٧٣ ق .

قاجاری لښکرو هرات تخلیهکیٔ ٢٧ جولائی ٥٧ م .

میجر لمسډن د انگریزانو له خوا په قند هار کی سیاسی مبصر مقرر سو .

د پاریس په معاهده کی انگریزانو ته وویل سوه چی د ایران او افغانستان په شخړ وکی منځگړی سی .

مولوی غلام جیلانی د پیښور محقق عالم کابل ته راغی .

د ستهانی سیداکبر شاه دسوات د پښتنو امیر وفات سو (١١ می ٥٧ م) پهسوات کی نفاق ولویدی.

سید مبارکشاه په نارنجی کی په ١٨ جولای ٥٧م له انگریزانوسره غزا وکړه .

کله چی امیر دوست محمد خان د هند دوایسرای تر ملا قات وروسته جمرودته راغی، کوکیخیلود پرنگیانو پر لښکرو په خیبر کی حمله وکړه او د هغو مشر افسرئی مړ کیٔ .

١٨٥٧ م ١٢٧٤ ق

د لمسډن سیاسی ډله په افغانستان کی وه ، ددی ډلی رویداد دډاکټر بیلیو په قلم په ١٨٦٢ م په لندنه چاپ سو .

١٨٥٨ م ١٢٧٤ ق

سردار سلطان احمد خان په هرات کی حکمران سو . سردار غلام حیدر خان ولیعهد په کابل کی په جمعه ٢١ ذیقعده ٧٤ ق نه دیرش کلن مړ سو (ولادت ١٢٣٥ ق) .

روسی استاځی خانیکوف هرات ته راغی .

له پرنگی سره د پنجتار په چنگلی کی د پښتنو غزا (اپریل ٥٨ م)

نائب امین الله خان لوگری دامیر دوست محمد خان په محبس کیپه کابل کی مړسو .

١٨٥٩ م ١٢٧٥ ق

مراد خان اتالیق د قطغن میر، وښمړریدی، خو سردار محمد افضل خان دی مات کیٔ او کولاب ته وتښتیدی .

جرنیل شیر محمد خان (کلیول انگلیس چی په ١٢٤٩ ق کال د قندهار پهجنگکی زخمی اومسلمان سویو) په تخته پل کی عسکری قوماندان وهلته مړسو .

سردار رحمدل خان ٦٤ کلن وفات اود نجف په وادی السلام کی ښخ سو (رجب) دده ولادت ١٢١١ ق.

١٨٥٩ م ١٢٧٦ ق

دکورم دخلکو غزا لهپرنگی سره (٢٠ دسمبر) .

سردار عبدالر حمن خان شمالی ولایات سرهسم کړل. او کله چی

(c) ketabton.com: The Digital Library

امیر مظفر خان دبخارا پاچا تر آمو راتیر اوچارجوی ته راغی، نوسردار محمد افضل خان او افغانی مشرانو دی بیرته دآمو خواته وشاړه .

له پرنګی سره په میدانی غره کی دمسیدو او ختکو غزا .

پر وزیرستان باندی دسر نیول چمبر لین دلښکرو حملی تر ۱۸۶۰ م پوری .

۱۸۶۰ م ۱۲۷۷ ق

د تیرا دتورغره پښتنوله ۱۸۵۸م څخه بیاتردی کاله پوری دپرنګی له لښکرو سره جنګونه کړل .

سردار محمد شریف خان دفراه او پشت رود حکمران غور ته ولاړ، اود تایمنو سردار عبدالغفور خان یی ایل کی.

۱۸۶۱ م ۱۲۷۸ ق

سردار محمد اعظم خان د قطغن حکمران دهغه ځای اداره سردار عبدالغیاث خان دنواب جبار خان زوی ته وسپارله اوپخپله له‌خان‌آباده کابل ته راغی .

دسردار سلطان احمد خان زامن له‌هراته‌راغلل‌اوسردار میرافضل‌خان یی په فراه کی حکمران کی . مګرامیر دوست محمد خان دمیانی‌یی‌په میاشت ورغی او هغه ښاریی ونیوی .

سردار عبدالرحمن خان دقطغن حکمران سو .

په کابل وباګیه سوه او سردار پیرمحمدخان ٦٤ کلن ۲۲ دربیع‌الاول وفات سو . دغسی هم سردار سلطان محمد خان ٦٨ کلن په پنجشنبه ۱۸ ربیع الثانی په کابل کی وفات سو .

د دوړو پښتنو غزا له پرنګی سره .

دپیښور مشهور عالم صاحبزاده غلام جیلانی وفات سو (چهار شنبه ۹ شوال) .

۱۸۶۲ م ۱۲۷۹ ق

دفراه تر نیولو وروسته امیر دوست محمد خان دهرات نیولو ته لښکر بوت، او سردار سلطان احمد خان اود هغه زامن‌یی په هرات کی محاصره کړل. (۱۰ صفر) .

دسردار سلطان احمد خان ماینه چی دامیر دوست محمد خان لور وه دهرات په کلابندی کی مړه سوه .

میرزا رضا هروی مصور اونقاش دامیر دوست محمد خان او سلطان احمد خان دجنګک تصویر په هرات کی وکیښ (دهرات موزیم) .

ملاصفی الله ختك د مسری باندی اوسیدونکی په پښتو مخزن الاسرار اوبدرمنیر اوپه فارسی نظم الدررفی سلك‌السمیر وکښیل .

سیف الدین حسینی دانشآ کتاب په کابل کی تالیف کی .

دکتر بلیو دهغی ډلی دسفر ورځ لیك له لنډن نه په ۱۱ فصلو د ۸ تصویرو سره خپور کړ ، چی په ۱۸۵٦ م د لومسډون په مشری افغانستان اوقندهار ته راغلل او تر ۱۸۵۸ م هلته‌و اود افغانستان په‌به معلومات لری دکتاب نوم: (په افغانستان کی دیوه سیاسی وفد ورځ لیك) .

ډیویس دپنجاب‌دحکومت سکرتر دافغانستان پرتجارت‌باندی‌یومفصل راپورټ چاپ کړ (جولای) چی د لکهنو د نولکشور په‌مطبعه‌کی‌په‌اردو هم چاپ سو ۱۸۷۱ م .

ډیویس انګریز دافغانستان اوهند دتجارت په‌راپورکی(۱ جولایی ٦۲) دافغانستان ټول واردات له‌هنده ۳۱۸،۳۸۳ پونډه او صادرات یی ۳۰۳،۵۳۵ پونډه او ګرده تجارت‌یی ٦۲۱،۹۱۸ پونډه ښوولی‌دی .

۱۸٦۳ م ۱۲۷۹ ق

سردار سلطان احمد خان دهرات حکمران په رمضان ۱۲۷۹ ق ٦ د اپریل ٦۳م دهرات په محاصره کی مړسو اوزوی‌یی شهنوازخان پرځای ودرید ی .

امیر دوست محمد خان په ۸ ذیحجه ۷۹ق۲۷می٦۳م هرات ونیو، اوهلته په ۲۱ دذیحجی ۷۹ق۹ جون ٦۳م مړ او ښخ سو او امیرشیرعلی خان‌یی پرځای امیر سو .

سلطان محمد خان دسعادت خان مومندزوی دانګریزانو سره‌وجنګیدی خود امیر شیرعلی خان لښکرو دی باجوړ ته وشاړه .

سیدجمال‌الدین‌افغانی په‌افغانی‌دربار کی‌داصلاح اوتجددحرکت شروع‌کړ

استاد ابراهیم په هرات کی د امیر شهنواز خان لپاره یو لوی‌توپ جوړکی .

دسوابی په‌تورپی‌کی‌دملك عیسی‌خان حدون او مولوی عبدالله په مشری له انګریزانو سره د پښتنو غزا.

دقتل ګړلوی جنګونه تر سوات او باجوړ پوری .

له پرنګی‌سره دسورکاوی‌اوامبیلی دپښتنو غزاوی (د اکتوبر ٦۳م)

۱۸٦۳ م ۱۲۸۰ ق

د سوات د اخوند عبدالغفور او مولوی عبدالله مجاهد په مشری د امبیلی په کوتل کی دانګریزانو (۷) زرو لښکرو سره جهاد ، چی ۹۰۸ تنه پرنګیان مړه اودری زره تنه پښتانه شهیدان سول .

دنومبرپه ۱۸ ورځ دقتل ګرجهاد د ۱۵ زرو تنوغازیانولخوادپرنګی سره شروسو،او‌تر۱۵دسمبرپوری‌جاری‌و.

شرو سو

امیر شیرعلی خان خپل څورلس کلن زوی یعقوب‌خان دهرات‌حکمران اوجنرال فرامرزخان‌یی لښکرمشر مقررکړ . قاضی عبدالسلام خان‌یی دهرات قاضی او ملاشاه محمدیی مفتی او میرزا غلام صدیق‌یی سر دفتری مقرر کړ اود قندهارله لاری کابل ته راغی .

حاجی عبدالرازق دمولانا عبدالخالق اندړ زوی دغزنی دپای لوچ په کلی کی وژبریدی (۱٦صفر) .

میرزا احمدخان کابلی مستوفی اود شعر ددیوان خاوند وفات سو .

په خان‌آباد‌کی‌دسردار محمداعظم خان دفوجونو یاغی توب پر سردار عبدالرحمن‌خان باندی‌اوددوی‌اراموال.

میراتالیق په قطغن‌کی ولاړسو، خو سردار عبدالرحمن بیر ته پرځای کښیناوه اومالیات یی څنی‌واخیستل.

دسوات د اخوند میان عبدالغفور او انګریزانو روغه اود اخوند تګ سیدو شریف ته (۲۷ دسمبر) .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۸٦٤ م ۱۲۸۱ ق

دامیر شیر علی خان سره د ده‌د وروڼو کورنی جنګونه .

دباجګاه په جنګ کی محمد افضل خان مات او ګرفتار سو او سردار عبدلرحمن بخارانه وتښتید .

جلالی دیوسف مسکین زوی دقادس د ده ګزك او سیدونکی دسیاه موی او جلالی دقصی هیرو وزیږ یدی .

پر مومندو دپرنګی حمله اودمیچنی خلورمه غزا .

۱۸٦٥ م ۱۲۸۲ ق

امیر شیرعلی خان په کابل کی دوه زره تنه لو یــی جــرګی تــه راوغوښته چی ده ته دده دوروڼو د اختلاف په باب کی مشوره ورکړی تردی لویی جرګی وروسته امیر د خپلو وروڼو جنګ ته متوجه سو.

دامیر شیر علی خــان او سر دار محمدامین خان دکجباز جنګ ، اود محمد امین او محمد علی یوله بلــه سره وژل ۱۰ محرم ۸۲ق .

امیر شیر علی خان دخپل ورور او زوی پــه مرګ غم جن ســو او قندهارته‌ولاړ، اودبنارئی ونیوئ .

میرزا محمد محسن دبیر دمیر زا علی‌خان زوی ددربار منشی اوشاعر په‌کابل کی‌وفات‌سو (ولادت ۱۲۲۷ق)

مراد علــی کاموی د عبدالرحمن زوی پښتو تفسیر یسیر وکیښ .

۱۸٦٦ م ۱۲۸۲ ق

امیر شیر علی خان شمالی ولایات ونیول اوله تاشقرغانه تخته پل ته ولاړ، بیا‌و کابل ته راغی .

سردار عبدالرحمن خان چی‌بخارا ته تللی‌و، بیرته راغی اود بلخ‌ولایت یی ونیو او بیا پر کابل راغی، امیر شیر علی خان له‌قندهاره راووت او دوږدګو په سید آباد کــی د امیر شیر علی خان اوسردار عبدالرحمن جنګ وسو، خو امیر شیر علی خان مات سو او قندهار ته ولاړ.

۱۸٦٦م ۱۲۸۳ق

امیر محمد افضل خان دکابل‌امیر سو او امیر شیرعلی خان قندهارته ولاړ .

مستوره غوری حورالنساء دمیر سید اعظم لور (بی‌بی سپیده پوش) دفارسی د یــوان تــحفة العاشقین خاونده دغور دپرچمن او سیدونکی شاعره وفــات ســوه (ولادت یــی ۱۲٤۸ ق) .

میرزا عبدالواسع‌طبیب‌دلعل‌محمد عاجز زوی دشعر دديوان خاوندوفات سو (ولادت‌یی ۱۲۰۸ ق)

امیر شیر علی خان لــه قندهاره راووت چی کابل ونیسی، مګرسردار عبدالرحمن خان دی په کلات‌کی‌مات کیء .

سرداز فیض محمد خــان دامیر دوست محمد خان زوی په بلخ کی وښوریدی او امیر شیر علی خــان دهرات او میمنی له‌لاری بلخ‌ته‌ولاړ اوسره ملګری سوه .

د ســردار احمــد خــان د امــیر دوست محمد خان دزوی په امر دده داشعارو دیوان په باخ کــی ترتیب او وکیښ سو (۲۷ شعبان) (دکابل خطی کتابخانه) .

سردار عبدالرحمن‌خان دخپل‌پلار امیر محمد افضل‌خان لخوا وګومارل سو چی دامیر شیر علــی خان او سردار فیض محمد خان مقابلی تــه ولاړ سی .

د دواړو خواو لښکر د پنجشیر په بازارك کی سره ونښتل، په دی جنګ کی سردار فیض محمد خان دتوپ په ګولی ووژل سو او امیر شیرعلی خان بیرته بلخ ته ولاړ .

امیر محمد افضل خان ٥٤ کلن په جمادی الثانیه ۸٤ق په کابل‌کی مړ اوښخ سو او پرځای یــی امیر محمداعظم‌خان پادشاه‌سو. (دافضل ولادت ۱۲۳۰ ق) .

میر سعدالدین د سعدالله زوی دتنګبی سیدان دديوان خاوند شاعر وفات سو (ولادت‌ئی ۱۱۹۸ ق) .

سید جعفر رستاقی د عبدالصمد زوی دګلشن عشق او چــمن عشق ناظم وفات سو .

سردار عبدالرحمن خان بلخ تــه ولاړ او امیر شیر علی خان له‌هغه خایه ووت اوهرات ته ولاړ .

سردار عبدالرحمن خان شبر غان میرحکیم خان تــه وسپاره اود هغه لوړبی وکړه .

حیات خان دپښتنو تاریخ حیات افغانی په اردو پــه لاهور کی چاپ کیء .

ملامحمد یعقوب فراهی د فارسی او پښتو مقتدر شاعر او عالم په‌فراه کی وزیږیدی .

۱۸٦۸ م ۱۲۸٥ ق

د امیر محمداعظم‌خان سره دامــیر شیرعلی خان جنګونه اوپه شش ګاو از زنه خان کــی دامیر محمد اعظم خان ماته او دده او عبدالرحمن‌خان تښتنه ایران او روس ته .

د شوال پــه میاشت کــی امیر شیرعلی خان‌بیا کابل ونیواوپادشاه سو اودهندویسراد ۲ نومبر ۱۸٦۸ م په مکتوب دده سلطنت ومانه .

ډګټر ډبلیو بیو انګریزی افغان پوهاند دپښتو ګرامر په انګر یزی په لاهورکی چاپ کیء .

منصور غزنوی دمحمودخان مومند شالیجی زوی دفارسی لــیکوال او شاعر په غزنی که وفات‌سو (ولادت ئی ۱۲۲۰ ق) .

بهاول خان دبندای خــان زوی د بنون دسیمو او سیدونکی جنګنامه زیتون په پښتو منظومه کړه .

۱۸٦۹ م ۱۲۸٥ ق

انګریزانو دوو لس لکه روپی او دوولس زره توپك امیرشیرعلی‌خان ته ورکړه .

امیر شیر علی خان دهند دویسرا‌په بلنه دانبالی سفر هندته وکیء او‌په رسمیت ومنل‌سو، مګر دده ولیعهد عبدالله جان یی ونه مانه .

د روس او انــګریــز مــذاکــره دافغا نستان دشمالی سر حداتو د ټاکنی لپاره شرو سوه .

پر انمانخیلو او مومندو پښتنود پرنــګی حمای او دمیچنی شپږمــه غــزا .

امیر محمد اعظم خان دفرار پــه

حال کی پیخومی کلی وفات اود

شاعر پښتو کتابونه وکښل:
بایزید بسطامی په مزار کی ښخ سو (ولادت ئی ۱۲۳٦ق)

۱۸٦۹م ۱۲۸٦ق

له پرنګی سره دکابل خیلو وزیرو غزا.

سردار فتح محمد خان د هرات حکمران سو او سردار محمداسماعیل خان دسردار محمد امین خان زوی په چند اول کی یاغی سو، خو دی ونیول سو او هند ته فرار سو.

دامیر شیر علی خان له خواسردار شیر علی خان قند هاری دقند هار حکمران سو .

امیر شیر علی خان دنوی کابل شیر پور په جوړولو دناظر حسین علی‌خان تر کتنی لاندی پیل‌وکیٔ .

۱۸۷۰م ۱۲۸۷ق

سردار محمد یعقوب خان په قندهار کی یاغی سو او هرات یی ونیو، دهرات حاکم سردار فتح‌محمد خان او سردار محمد عزیز خان په جنګ کی مړه سول .

امیر شیرعلی خان په افغانستان کی دنوی مدنیت په خپرولو پیل وکیٔ .

سپه سالار فرامرز خان په هرات کی دجمعی په‌شپه ۲۷ ربیع الاول وواژه سو .

دافغانستان لومړی کابینه د سید نور محمد شاه قندهاری صدراعظم په‌مشری جوړه سوه‌چی دغه وزیران یی درلودل :

(۱) سید نورمحمد شاه قندهاری دپښین دسید سلیمان شاه‌زوی لوی

~~حال کی پښتو... کلن وفات اوسد~~

ږول مختار (صدراعظم) .

(۲) میرزا حبیب الله خان وردګ لوی ملك (مستوفی الممالك = وزیر مالیه) .

(۳) ارسلا خان جبار خیل لوی مینی دباندی (وزیر خارجه) .

(٤) عصمت الله خان دعزیز خان غلجی زوی لوی مینی دغرو (حشمت الملك وزیر کوهستانات) .

(٥) میرزا محمد حسن خان لوی کښل (دبیر الملك = سر منشی حضور).

(٦) حسین علی خان پنجشیر ی ټولمشر (سپه سالار)

(۷) احمد علی خان چغتائی لوی ټولو ل (معیر الملك = وزیر خزانه)

شیخ محمد اکرم افغانی چی د خیبر له اپریدو څخه و، او په شام اومصر کی علمی شهرت در لود او مشهور مدرس و، په قاهره کی وفات سو (ربیع الثانی).

شاه عبد الباقی مجد دی د شاه صفی الله مجد دی زوی د کابل د مجدد یانو نیکه په کابل کی ۹٤کلن وفات او ښخ سو (سه شنبه ۲۱ ربیع الاول) دشعر دیوان ئی درلود او متخلص په باقی و.

میر زا محمد اسما عیل د پیښور دحکومت سر محرر تسهیل القواعد افغانی– نصاب افغانی– قواعدافغانی ولیکل.

مولوی احمد دنواز خان اخوند زاده زوی دپیښور دتنګی عیسی‌خیل

شاعر پښتو کتابونه وکښل:

آدم درخانی– توتی نامه– قصهٔجمجمه او نور.

۱۸۷۱ م ۱۲۸۸ ق

د افغانستان لومړی اخبار شمس النهار په کابل کی دمرزا عبدالعلی په اهتمام خپور سو .

سید نوار محمد شاه صدراعظم دپالـك انګریـز سره د سیستان د سرحداتـو او اوبـو دویشلو لپاره هلته ولاړ، او بیایی دمذاکراتو لپاره تهران ته هم سفر وکیٔ اود بمبئی له‌لاری کابل ته راغی .

امیر شیر علی خان یومنظم لښکر جوړ کیٔ چی شمیرئی ٥۲ زرو ته رسیدیٔ .

شیخ الاسلام ملاخدا بخش دملا محمد قاسم زوی (عـط) شاعر اود شرح کلمه طیبه لیکونکی په هرات کی وفات سو .

صوفی محمد رسول ساکـزی د قندهار مشهو ر عالم او نقشبند ی مقتدا ٥٥ کلن وفات سو (دوشنبه ۱۳ ذی‌حجه) .

سید خان شبرغانی دقاضی سید نعمان زوی نستعلیق لیکونکی‌خطاط او شاعر اذنب تخلص ژوندیو .

ولی طواف دمحمد علی کابلی زوی ناخوانه شاعر په کابل کی ژوندی و .

سردار محمد یعقوب خان له‌هراته دامیر شیرعلی خان حضور ته راغی او معافی یی وغوښته او بیرته‌هرات ته مقرر سو .

۱۸۷۱ م ۱۲۸۸ ق

محمد زردار خان ناغر افغان په هندکی صولت افغانی دپښتنوتاریخ په اردو وکیښ. (دنو لکشور طبع ۱۲۸۹ ق) .

۱۸۷۲ م ۱۲۸۹ ق

سردار محمد یعقوب خان کابل ته راغیٔ او بندی سو او سردار محمد ایوب‌خان په هرات کی دپلار مخالف سو .

سردار حبیب الله خان دسردار عبدالرحمن خان زوی په سمرقند کی په دوشبه ۲٥ د ربیع الثانی وزیږید .

دانګریز دولت او روسانو ترمنځ دګرینویل او ګورچاکوف معاهده وسوه چی افغانستان د روسانو د نفوذ دسیمی څخه وتلی دی .

دکابل په بالاحصار کی دپلو لښکرو دمشق دقواعدو کتاب ۳۸۲ مخه مصور دقاضی عبدالقادر له‌خوا چاپ سو چی بولی یی پښتو دی .

دامیر شیرعلی خان منظم عسکر ٥۱٫۹۹۰ تنه او غیر منظم ۲٤٫۰۰۰ تنه‌وو چی ٤۰ زره ټوپك او ۳٦۹ توپونه‌یی درلوده .

برهان الدین لاغر دمیر یو سف علی بدخشی زوی دجام‌جم او دیوان اشعار ناظم ژوندیو .

نعمت‌الله محوی دمیمنی شاعر او احمد قلی بن سکندر هروی دآتش نشان دتذکری مولف ژوندی وو .

پر شمالی وزیرستان دپرنګی‌حمله اود کجوری لوی جنګ اود بادی فقیر شهادت .

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

١٨٧٢ م ١٢٨٩ ق حدود

قاضی عبدالرحمن خانملا دقاضی محمد سعید بارکزی قندهاری زوی درفیصل التفرقه‌بین الضال‌والناجیه) رساله‌ولیکښله (دکابل‌خطی کتابخانه)

١٨٧٣ م ١٢٩٠ ق

نائب محمد علم خان د ترکستان نائب الحکومه دامیر شیرعلی خان په امر میمنه ونیوله .

روسانو خیوا فتح کړه .

سید نور محمد شاه صدراعظم دشملې په کنفرانس کې شامل‌سو.

دامیر شیر علی خان پـه فرمان (رمضان ١٢٩٠ ق) عصمت‌الله خان جبارخیل حشمت الملك او (لـوی میڼی دغرو) وزیر داخله‌سو. امـیر عبدالرحمن خان دی په ١٨٨٠ م په دار وځړاوه .

قاضی عبدالقادر پیښوری د امیر شیر علی خـان ددربار ښوونکی او مصاحب یا عسکری سکر ترو، چی دښتارای امیری یاتشریح الجرایم‌اود عسکری تعلیماتنامو او وعظ نامـو مؤلف دی. دی دقاضی فضل قادر زوی او د خان علـما قـا ضی حسن لمسی دی. خـود انگریز جاسوس

قاضی عبدالسلام دقـاضی محمد سعید بارکزی قندهاری زوی قاضی القضات‌ؤ .

دوست‌محمد ختك په‌قندهارکی‌په پښتو بدرمنیر اوبحرالعلوم اواخلاق احمدی منظوم کړه .

امیر محمد بـن عبد القادر بـن محمد اعظم سلیمان خیل کتوازی‌د امیر شیر علی خان په نامه الدافعه لشکوك الطایفة الوهـابیه پـه عربی تالیف کړه .

دمحمد عظیم ابکم نقاش ژوندپه کابل کی .

عبدالرسول قندهاری‌شاعر دسفر نامی اوازاد نامی مؤلف دخپل شعر دیوان جوړ کیٔ .

امیرشیرعلی خان دبالاحصـارپه خاصـه سراچه کی دولیعهدی‌جلسه وکړه او سردار عبدالله‌جان ولیعهد سو. (١ شوال ١٢٩٠ق)

دشوال په دوهـمه شپه دسردار عبدالله‌جان دولیعهدی جشن وسو او په هرات کی سردار محمد یعقـوب خان مخالفت وکیٔ .

په دغه کال دشمالی ولایاتو(مزار شریف)مالیات پنځه لکه روپی وی اونائب محمد علم په‌مزارکی تړپونه جوړول.

دقندهار پلټنی دوه کاله کابل‌ته راغلـی، چی دلته عسکـری قواعـد زده‌کی.

سردار ولی محمدخان دکورم لوی ناب دهغه ځای دیاغی قبائلو تـوبـه نامه امیرته راواستوله اوصـدراعظم نورمحمد شاه ددوی‌مشرانوته‌خلعتونه ورکړه.

امیرشیرعلی خان خپل‌ولی عهـد دسوات آخوندته معرفی‌کیٔ اوآخوند هم‌هغه ومانه اوتبریك‌ئی ورته‌ووایـه (دوشنبه ١٤شوال ٩٠ق)

صـاحبزاده غلام جان دپنجشیر او نجراوکم ناب اوعلی محمد خان دکنر حاکم اوخدای نظرخان دغزنی‌حاکم‌و.

میر عنایت‌الله بـدخشی داصول

الشمس نظم‌اود دیوان‌خاوندوفات سو.

١٨٧٤م١٢٩١ق

دنائب محمد علـم‌خان مـرګ.

د شاغاسی شیردل خان لوی نـاب مقرری دشمالی ولایاتوپه حکمرانی.

امیرشیرعلی خان دکوچنی اخترپه ورځ دنولمشر حسین علی خان‌پـه سالاری اود قاضی عبدالقادر پـه ملګری دکابل‌دلښکرونمایش‌دمرنجان پرغونډی سره وليد، ٣٧ پلی کنډکه څلور رجمنټه سپاره لس‌توپخانی.

د کابل په سیمو کی سخته زلزله وسوه چی له پنجشیره تر کوهدامنه ٧٠٥٢ تنه مړه او ٣٩٠٠ تنه زخمی سوه . په پروان کی ١٣٠٠ تنه اوپه کابل کی ١٤ تنه مړه سوه (شمس النهار ٦ـ٧ رمضان ٩١ ق) .

میر عبدالرحمن دواخان حاکم مړ سو (١٥ صفر ٩١ ق)

نظام الملك د چترال د میر زوی دامیر شیر علی‌خان دربارته‌راغیٔ .

شاغاسی شیر دل خان ته دلوی ناب او دده زوی خوشدل خان تـه د کمکی ناب او میرزا محمد حسن خان د بیر ته د کمناب لقبونه ورکړه سوه او میرزا محمد نـبـی خان وا صل وفات سو.

سردار شیر علـی خان هـزاره وفات سو .

سردار نصـرالله خـان د امـیر عبدالرحمن خان زوی په سمر قنـــد کی وزیریدی (چهار شنبه ٣٠ صفر ٩١ ق).

د افغانستان د لـومـړی جنګ تاریخ د جان ولیم کـی تالیف دری ټوکه دریمه طبعه په لندن کی‌خپور سو .

هنری والتـر بلیوچـی په ١٨٧٢ م افغانستان ته‌راغلی و، په‌خپل کتاب (له انډوس ترتا یګریس پوری) کی دافغانستان احوال‌له‌لندنه خپور کیٔ (١٣ فصله) .

ملا شاه پسند پوپلزی د قند هار د نیش اوسیدونکی عارف او شاعـر د قادری طریقی خلیفه په نیش کـی ٧٥ کـلـن وفات سو (ولادت ئـی ١٢١٦ ق) ده زاد الرحلین په پښتو نظم کیٔ (دلاهور طبع ١٣٤٧).

١٨٧٥ م ١٢٩٢ ق

میرزا نیازی دملابرات زوی‌دسمنګان شاعراوخطاط چی دوه‌دیوانه‌یی لرل وفات سو .

د امیـر شیر علـی خان نصیحت نامه ((تحفـة العلـماء)) د قاضی عبدالقـادر پیښوری په اهتـمام او د میرزا بیضا خان په خط ٨٠ مخه پـه کابل کی چاپ سوه .

د باجوړ د فیض طلب خان او د ناوه‌ګی د غلام حیدر خان اختلاف د امیر شیر علی خان په توصیه فیصله سو (٢ شوال ٩٢ ق) .

مـلا سکندر اخند پـه کابل کی قاضی عسکر و .

١٨٧٦ م ١٢٩٣ ق

نواب عطا محمد خان د انګریـز سفیر له‌امیر شیرعلی‌خانه وغوښتل چی دروسانو دپیش قدمی، دنیولو لپاره د انګریزانو مامورین افغانستان ته پرین دی خو امیر شیر علی خان

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه و منله .

انگریزانو کوئټه ونیوله .

سید نور محمد شاه صدر اعظم او میرا خور احمد خان او میرزا محمد باقر افغانی سیاسی ډله د مذاکراتو لپاره پېښور ته ولاړه .

اخوند زاده حضرت ملا یحیی دملا عبدالله زوی د هرات عالم او مدرس دهرات په دښت یلان کی وفات سو.

محمد عمر خان د محمد کلان پوپلزی زوی د خپل وخت پښتو او فارسی شاعر او خطاط او مؤلف په مزار شریف کې وفات سو .

محمد علم خان وکیل الدوله پوپلزی د عبدالله خان زوی په کابل کی وفات سو.

عبدالعلی مستغنی د فارسی او پښتو مشهور شاعر د ملا رمضان هوتک زوی د ملا قضا لمسی د ملا رسول داد کړوسی د کابل په بالا حصار کی وزیږیدی (۱۷ ذی حجه)

مستوفی حبیب الله خان له هراته کابل ته راوغوښتل سو، او پرځای یی سردار محمدعمرخان دسردار محمد عظیم خان زوی د هرات په حکومت مقرر سو .

د امیر شیر علی خان له دربار احمد خان ساکزی د جلال آباد حاکم سوات ته د اخوند عبدالغفور د لیدو لپاره استاځی ولاړ .

د لوګر دموسیی فیض محمداخوند زاده پښتو روضة المجاهدین د امیر شیر علی خان په نامه نظم کیٔ (د کابل خطی کتابخانه) .

پیر امان الله د مولانا رحمت الله قاندهاری زوی دخپل عصر مشهور صوفی او زاهد په غزر کی وفات سو.

۱۸۷۷ م ۱۲۹٤ ق

د پېښور په کنفرانس کی دسید نور محمد شاه صدر اعظم او سر لیویس بیلی مذاکرات ناکام سول (۳۰ جنوری) او سید نور محمد شاه په پېښور کی مړ سو ، او میرزا حبیب الله خان مستوفی د ملا شاه محمد او تاج محمد پوپلزی او میرزا محمد طاهر سره پېښور ته دمذاکری لپاره ولاړل ، مګر له جمروده بیر ته نګریزانو راواستول .

ارسلا خان وزیر خارجه مړ سواو پر ځای ئی ملا شاه محمد قطب‌خیل وزیر خارجه مقرر سو .

سردار محمدعلم خان دپښت‌رود حاکم معزول سو او پرځای ئی سردار محمد یوسف خان د امیر دوست محمد خان زوی مقرر سو .

د سلطان عبدالحمید له خوا حاجی محمد حسن خان بگرامی وال د کابل دربار ته د خاص استاځی په ډول راغی ، او دعثمانی دولت سفیر فوزی افندی و ، چی مستشارئی هدایت الله او با شکاتب ئی حسین او د وه تنه غړی یی منیر او خیری بیك وو.

د اګریز سفیر په کابل کی نواب محمد حسن خان اونائب یی عطامحمد خان اومنشی یی بختیار خانو .

د قاضی عبدالقادر (ښوونکی صاحب بهادر) وعظ نامه د بالاحصار په چاپخانه کی چاپ سوه .

د پست ټکټ (محصول چاپارخانه دارالسلطنه کابل ۱۲۹٤) خپور سو چی د زمری سر ئی په منځ کی کښل سوی دی .

اخوند عبدالغفور بن عبدالواحد (اخوند سوات) لوی نقشبندی او قادری مرشد او مجاهد د سوات په سیدو شریف کی په ۱۲ جنوری وفات او ښخ سو . (ولادت ئی دلوړ سوات په شامیزی صافیو کی د ۱۷۹۰ م حدود) دی د سوات د ریاست او شرعی حکومت مؤسس دی .

د سلیمان بن ابراهیم قندوزی بلخی حسینی صوفی مؤلف وفات . داجمع الفراید ، مشرق الا کوان ، ینا بیع الموده مؤلف (ولا د ت ۱۲۲۰ ق)

۱۸۷۸ م ۱۲۹۵ ق

په ۲۲ جون ستیلا ټوف د روس نماینده کابل ته راغیٔ . اوپه ۱۱ اگست دامیر شیر علی خان دربارته ورسیدی او د یوی معاهدی مذاکره ئی ور سره وکړه .

امیر شیر علی خان د انگریز رالیږلی نماینده سر نیول چمبرلین نه را پرینښو چی افغانستان ته راسی کلنل کرودیکوف لهسمر قنده هرات ته راغی (نومبر) په ۳۱ د اکتوبر لارډ لیټن د هند ویسرا افغانستان ته اولتیماتوم ورکیٔ په ۲۲ دنومبر د انګریز او افغان دوهم جنګ ونښت اوانګریزی لښکر پر افغانستان راغلل

سردار عبدالله جان ولیعهد ۱۷ کلن وفات او په حرم باغ کی ښخ سو (د نقیب باغ) د ۱۷ شعبان شپه ۱۲۹۵ ق .

پر راتلو زو پښتنو د انګریزانو لښکر کشی دمله کنلو پرخوا .

میر محمود شاه بدخشی د میر احمد شاه زوی د دیوان اشعار خاوند وفات سو .

سردار محمد یعقوب خان چی بندی وله قیده ایله سو او د کابل حکمران مقرر سو او سردار محمد ایوب خان هم له مشهده هرات ته راغیٔ .

ددغه کال تقویم د ملا عبدالرحیم او عبدالرحمن استخراج د کابل د شمس النهار په‌چاپخانه‌کی چاپ‌سو.

دغه د وه وروڼه د عزیز الله اخند زاده قند هاری زامن وو .

د کابل د شمس النهار په مطبعه کی مجمع البحرین یعنی مقابله حکمت قدیم و جدید د حکیم او ډاکترچتین شاه تالیف چاپ سو . او داله‌لمړیو مطبوعاتو څخه دی .

قاضی طلا محمد د قاضی حسن خان زوی د پښتو – فارسی – عربی لیکوال او شاعر او تکړه مؤلف په پېښور کی اوسیدیٔ . د عربی او دیوان خاوند او د جواهر النغز – سلوة النقریر – نفحة المسك – تسلیته العقول سلوة الکئیب مؤلف.

د افغان وار په نامه د جنرال‌ایبټ ورځ لیک ۳٤٦ مخه له لندنه د افغانستان پر احوال له ۱۸۳۸ تر٤۲ م پوری خپور سو .

نور محمد نوری قند هاری د افغانستان تاریخ وکیښ چی د

سدوزو او محمد زو احوال لری . (د لندن د انډیا آفیس خطی نسخه) ده د امیر شیر علی خان په نامه یو پښتو گرامر هم کښلی دیء .

دی دگلشن امارت هم مؤلف دی د امیر شیر علی خان سوانح تر ۱۲۸۷ ق پوری (د کابل چاپ ۱۳۲۵ ش) پر کور مـی د پرنگیانو حمله او له دوی سره د خلکو غزا .

ارباب عبدالرحمن خلیل دعبدالکریم زوی دپښتو او فارسي او عربی لیکوال اوشاعر دمردان اوسیدونکی ژوندیو .

۱۸۷۹ م ۱۲۹۶ ق

پر افغانستان دانگریزی لښکرو حمله اود انگریز او افغان ددوهم جنگ پیل .

امیر شیر علی خان له کابله بلخ ته ولاړاو ۵۸ کلن په پنجشنبه ۲۹صفر ۱۲۹۶ په مزار شریف کی مړاوښخ سو (ولادت ۱۲۳۸) .

په کابل کی امیر محمد یعقوب خان پادشاه سو . (ربیع الثانی ۱۲۹۶) .

جنرال رابرټس کابل پـه ۱۲ د اکتوبر ۷۹م ونیویء .

دگندمك معاهده په ۲۶ می امضاء سوه (٤جمادی الثانیه ۱۲۹۶) .

په ۲٤ جولایی ۷۹ دانگریز سفیر کیوناری کابل ته راغیء خوپه ۱٦د رمضان ۹٦ ق ۳ دسمبر ۷۹ پـه بالاحصار کی و وژل سو او خلکو پر انگریزانو حملی شروع کړی . انگریزانو بالاحصار وران کیء اود ذیحجی په میاشت یی امیر یعقوب خان دیره دون ته واستاوه .

محمد جان خان وردگ، ملامشك عالم اندړ، محمد عثمان صافی پـه کابل کی جهاد شروع کیء اود تپه مرنجان از کـوه اسمایی جنگونـه وسوه. محمد عثمان خـان شهید سو .

امیر شیر علی خان لهمزاره خپل آخری مکتوب جنرال کو فمان تـه تاشکند ته دیوه سیاسی هیئت سره واستاوه: سردار شیر عـلی خـان قندهاری ـ شاه محمد خان وزیـر خارجه ـ قاضی عبدالقادر پیښوری

ملا دین محمد مشك عالم مشهور عالم اومجاهد اوملا عبدالغفور لنگری اومحمد جان خان وردگ پـه جهاد کابل ته راغلل .

پرنگیانو دگندمك دمعاهدی سره سم کورمه خپله وبلله، خو پښتنو لهدوی سره دریمه غزا شروع کړه، اوغازی محمد سرور خان چکی دغزا مشرو .

دنیراه لام اولـه پرنگیانـو سره غزاوی. چی دپرنگی ۵۳ زره لښکر پر پښتنو باندی ورغلل .

دټا لك پر بازار دپښتنو مجاهدینو حمله اود ٦۵۳ تنه انگریزی سپاهیانو وژل . (شنبـه ۱۰ جـنوری ـ ۲٦ محرم) .

۱۸۸۰ م ۱۲۹۷ـ۹۸ ق

دمیوند جنگ اود انگریزانو ماته ۱۷ شعبان ۹۷ ق ۲۷ جولایی ۸۰م.

جنرال رابرټس له کابله قندهار ته ور سیدی او سردار محمدایوب

خان یی مات کیء ۳۱ اگست ۸۰م سردار عبدالرحمن خـان لـه سمر قنده تر آمو را واوښت قندوز ته راغی (٤ جمادی الثانیه ۹۷ ق) .

د سردار عبدالرحمن او گریفـن مذاکره او موافقه په زمه کی .

امیر عبدارحمن خان په ۵ درمضان ۹٦ق (جولایی ۸۰م) په کابل کـی پادشاه سو او انگریزانو هم ومانه او کابل یی ورو سپاره .

۱۸۸۰ـ۱۹۰۱ م ۱۲۹۷ـ۱۳۱۹ق

دامیر عبدالرحمن خان د امـارت دوره .

جنرال رابرټس د قندهار د پیر پایمال په جنگ کی په ۲٤ رمضان سردار محمد ایوب خان مات کیء . او ایران تـه ولاړ. امیر عبدالرحمن دشوال په میاشت کی قندهار تـه ورسیدیء .

۱۸۸۰ م ۱۲۹۸ ق

امیر عبدالرحمن خان دقندهارله علماو څخه ملاعبدالرحیم اخوندزاده کاکړ اوملاعبدالاحد پوپلزی دقندهار پـه خرقه شریفه کی ووژل (شوال) سردار عبدالرسول خان د قندهار حاکم او سپه سالار غلام حیدر خان توخی عسکری مشر او ملا یوسف رستاقی کوتوال او ملا سعد الدیـن خان قاضی مقرر سول .

مولوی احمد جان تاجر الکوزی په قندهار کی دامیر عبدالرحمن خان د فتح مدحیه دالیه قصیده ویله .

سلطان محمد خالص قندهاری د موسی خان بارکزی زوی خپل (تاریخ سلطانی) دامیر محمد ایوب خان په نامه په بمبئی کی چاپ کیء داکتاب په ۱۲۸۱ق شر وسوی او تر ۱۲۹۷ ق پوری وقایع لری .

په وزیرستان کی پرمکین باندی دپرنگی حمله اود خلکو جهادونه تر ۱۸۸۱م پوری جـاری و او مولانـا گلابدین شهید سو .

د پرنگی سره دمومندو جهاد اود میچنی اومه غزا .

په ذیحجه کی سردار عبدالقدوس خان هرات ونیو .

د سردار شیر علی هـزاره زوی تسلیم سو، سید محمود کنری او محمد اکبر خان دلال پوری بغاوت وکیء ، سید محمود راولپنډی تـه وتښتیدی او اکبرخان په کابل کی نظر بند سو .

امیر عبدالرحمن خان دپنځه لکو روپو اخیستلو لپاره ملا ابوبکر او محمد اکبر تاجران دپیښور کمشنر واټر فیلډ ته معرفی کړل، دغه خط دپیښور په موزیم کی دی (۲۷صفر ۱۲۹۸) .

امیر عبدالرحمن دهند دویسرا په خواهش جنرال مـیر احمدخـان د افغانستان په وکالت په ډهلی کـی مقرر کیء اود ویسرا په نامهیی پـه ۲۵ صفر اود پیښور دکمشنر پـه نامهیی په ۲۷ صفر مکتوبونه ولیکل (دپیښور موزیم) .

میرمحبتی الفت دمیر مرتضی زوی په کابل کی ۷٤ کلن وفات سو . (ولادت ۱۲۲٤) د فـارسی ښـه شاعرو .

دا ملا عبد الله بن مراد محمدبدخشی شاعر دخپل شعر دیوان ترتیب کیء.

(c) ketabton.com: The Digital Library

سردار غلام محمد طرزی د خپلی کورنی سره دهند کراچی ته فرار سو.

دبرگه یرناټ په افغا نستان کی د ۱۸۳۸ تر ۴۲م پوری احوال په ۱۱۳ مخه کی په بمبئی کی چاپ سو

قاضی عبد الرحمن داماز و گړهی (مردان) افسانهٔ دلپذیر په پښتو نظم کړه.

۱۸۸۱ م ۱۲۹۹ ق

انگریزانو په اپریل ۸۱م کی قندهار امیر عبد الرحمن ته وسپاره او دی بیرته په ۲۲ محرم ۹۹ق کابل ته را ور سید.

جنرال فرا مرز خان هرات ته مقرر سو.

دشوال په میا شت کی ناظرمحمد سرور خان دسردار عبدالقدوس خان پر ځای دهرات حکمران مقرر سو او دغه سردار بندی سو.

سردار محمد صدیق خان د نظر محمد خان زوی دسر دار امیر محمد خان لمسی په پیښور کی دمیوند جنگنامه په فارسی مثنوی نظم کړه (۱۷ شعبان ۹۹) ق

دامیر عبد الرحمن خان لښکرو لغمان ونیوی‌ء.

۱۸۰۲- ۱۸۸۲م ۱۲۱۷- ۱۲۹۹ ق

دمحمد تقی بن حسین هروی عالم، دنهایت الامال او توضیح الحساب او عیون الا حکام دمؤلف دژوند وخت.

سردار عبد الر سول خان دقندهار نائب الحکومه معزول سو او دخلکو اتیا زره روپی اود حکومت لس زره ځای پی سردار نورمحمدخان دسردار سلطان محمد خان زوی دقند هار نائب سو.

دهراوت دخلکو ښو ښت آرا م سو او صاحب خان علی‌زی د هغه ځای حاکم دښور ښتیانو مشر نائب اکرم ونیوی‌ء وکابل ته یی راواستاوه.

سردار محمد یوسف خان د امیر دوست محمد خان زوی دفراه حاکم، سردار ابراهیم بلوخ په چخانسور کی تاراج کی‌ء اوسردار تاج محمدخان بلوخ هم افغا نستان ته راغی‌ء.

سپه سالار فرامرز خان په هرات کی دهغه ښار کلااو دچار باغ عمارتو نه ترمیم کړه اودغوریانو کلائی هم جوړه کړه.

مخدوم قلی خان له مرو څخه امیر عبدالرحمن خان ته عرض وکی‌ء چی مرو په افغا نستان پوری ونښلوی (لکه پخوا) برنلجو تره کو باندی دامیر دلښکرو بری اوکنړ نیول اود میمنی دوالی راپتول له شنوارو سره دامیر دلښکرو جنگ .

۱۸۸۲ م ۱۳۰۰ ق

دانگر یزانو یو مسلمان نماینده عطاء الله خان په کابل کی مقررسو ،تر دی وخته گریفن او قاضی عبد القادر پیښوری په پټه په کابل کی وو.

امیر عبدا لرحمن خان ،محمدجان خان وردگ اودعصمت الله خان جبارخیل کورنی او نور دری زره تنه بندیان کړل.

د ربیع الاول په پنځلسمه امیر

په قند هار کی دمنز لباغ او د جلال آباد دشاهی باغ ودانونه.

دهرات دمصلا ورا نونه.

شهزاده لوبا نوف او لارډ گرینویل دروس او انگر یز له خوا د۱۸۷۳م دگور چا کوف پر موافقه نامه باندی دافغانستان په باب کی خبری وکړی

مولوی عبد الرؤف قند هاری د سراج الاخبار مؤسس په کابل کی دمدرسهٔ شاهی مدرس او د حضور عربی ترجمان مقرر سو (وروستنی ملای حضور) .

په دغه کال دامیر عبد الرحمن گرده لښکر ۷۴۰ ر۵۸ تنه وو.

سردار محمد حسن خان سیاه او سعدو په منگلو کی وښورېدل، خو جنرال غلام حیدر خان اور کزی دوی دتیراه خواته وشړل او زرمله ئی ونیوله.

مو لوی احمد جان دپښتو تکړه نثر لیکونکی دگنج پښتو او تاریخ افغا نستان لیکوال په پیښور کی ژوندی و.

مولانا محمد عثمان بن محمد علی پاد خانی لوگری دعجائب الاخبار او گلشن اسرار اونورو تألیفاتو خاوند عالم ژوندی و.

رحمت بدخشی دمیرزا اسماعیل زوی دپنځو دری دیوانو خاوندشاعر ژوندی و.

دپنجشیر دخلکو ولاړېدل او ددوی بیرته ارا مول.

دقند هار داخکزو ښورښت اوبیرته ارا مول.

۱۸۸۳ م ۱۳۰۱ ر۲ق

روسانو دتجن رود مجاری دهرات شمال غربی سیمی ونیولی.

انگر یزانو دکوټی تو له سیمه و نیوله.

امیر عبد الرحمن خان شغنان او روشان ونیول.

امیر عبد الرحمن خان ته دوولس لکه روپی دکاله انگر یزانو کومک منظور کی‌ء.

دانگر یز او روس گډ کمیسیون دافغا نستان دشمالی او غربی سر حداتو دټاکلو لپاره مقرر سو.

او امیر عبدالر حمن خان په پنجشنبه ۲۶ذیقعده ۱۳۰۱ق ددی کمیسیون د منلو فرمان صادر کی‌ء او خلکو ته ئی هدایت نامه صا دره کړه.

سردار محمد نادر خان دهند په دیره دون کی وزیږیده (۲۱ حمل ۱۲۶۲ شمس ۱۳۰۱ق) .

سردار محمد ایوب خان په تهران کی و، دمیمنی دوالی دلاورخان په غوښتنه له تهرانه پټ د دغو مشرانو سره مشهد ته راغی (۱۰ ربیع الاول) سپه سالار حسین علی خان -جنرال پرویز شاه خان- خوشدل خان لوی ناب- سردار محمد هاشم خان- قاضی عبدالسلام خان- عبد الله خان ناصر-احمدعلی خان - مگر دغه ډله دایران حکومت د انگر یزانو په غوښتنه ونیول او په قوچاق کی نظر بند کړه.

په دغه واقعه کی دلاور خان هم په میمنه کی یاغی سو، خو امیر عبد الرحمن خان میرمحمد حسین خان هلته والی وټاکه او میمنه آرامه سوه

(c) ketabton.com: The Digital Library

دکتاتر او کنبیر دکا فرانو حمله
پر ئې شنګ اود لغمان دحـاکـم
سردار ګل محمد خان په مشرۍ د
دوی شړنه.

محمد علی غریب دسید علی زوی
دپینبور دسیمې اوسیدو نکی عالم
دپښتو او فارسی شاعر دپیرو عربی
کتابو حاشیه لیکونکی ژوندی و.

۱۸۸٤ م ۱۳۰۱ ق

(۱۵ جمادی الاولی ــ۱۳ مارچ)
سید جمال الدین افغانی په پاریس
کی دعروة الوثقی جریده په عربی
خپره کړه.

دوهمه طبع ئی په قاهره کی
۱۳۲۸ق دتوفیق مطبع ۲۳۲مخه.

دامیر عبدالرحمن خان پخپل خط او
انشا دهرات حکمران محمد سرور
خان ته یوه مفصله هدایت نامه
صادره سوه.

۱۸۸٤ م ۱۳۰۲ ق

سر پیټر لمسډن انګریز د سرحد
ویشلو دلی‌مشر هرات ته‌ورسید او
دافغانستان له خوا قاضی سعدالدین
خان ورغیء .

انګریزانو دکو تی دریل لارجوړه
کړه او روسانو پل خاتول ونیویء.

امیر عبدالرحمن په پنجشنبه
۲٤ جمادی الاولی ۱۳۰۲ ق له‌کابله
راو لپنډی ته رهی سو اوپه‌پنجشنبه
۱٦ جمادی الثانیه ای دهند ویسرا
لارډفرن سره ولیدل اوپه ٦ درجب
جلال آباد ته را ور سید.

انګریزانو دروسانو دپیشرفت د
مخ نیوی لپاره خپل ۵۰ زره مجهز
لښکر کو تی ته راوستل .

درجب په میاشت لمسډن هند ته
ولاړ اود سرحد ویشلو کاری کرنل
رجوی ته وسپاره .

نظام الدین انصاری دکمال‌الدین
مزاری بلخی زوی دخپل عصر خطاط
او شاعر او مولف د (اعتقاد د
لمتحققین) په نامه بر اسلا می فرقو
باندی یوه رساله په‌کابل کی وکښله
(یکشنبه ۲۲ ربیع الثانی ۲ ق)

سردار غلام‌محمدخان‌طرزی دسردار
رحمدل خان فند هاری زوی ددری
شاعر او لیکوال او خطاط
هنر مند چی دامیر عبد الرحمن‌خان
په امر هند ته فرار سوی‌و له
٤٥ تنو خپلوانو سره له کرا چی
څخه بغداد ته ولاړ .

په‌راولپنډی کی دامیر عبدالرحمن
خان او دهند دوایسرای دمذاکراتو
راپور (سوال وجواب دو لتی) په
پښتو او دری له کابله چاپ اوخپور
سو دپښتو مترجم ئې ملا غلام جان
لغمانی دی .

امیر عبدالرحمن خان دهرات د
ساتنی لپاره په شل لکه روپی
دیرش‌زره لښکر تیار کړل، انګریزانو
۲۸ لوی، توپونه او ګولۍ ورکړی
او ٤٠٠ تنه تو پچیان هم تیار
سړل .

دسوات او بنیر دخلکو نما ینده
ګان امیر عبد الر حمن ته راغلل او
امیر د دوی اطاعت ومانه او د
افغانستان دساتلو اطمنانی ورکیء
(۲۲ ذی حجه) .

دروس او انګلیس پر شمالی
افغانستان د سر حد و یشنی

قرارداد عملی سوآو دهنه ذوالفقار
او مروچاق افغانستان‌ته پرینبول
سوه .

سردار محمد هاشم خان (وروستنی
صدراعظم) په دیره دون کی
وزیږیده ی.

۱۸۸٥ م ۱۳۰۳ ق

روسانو دذوالفقار خواته آق رباط
ونیو او پنجده ته پرمخ راتله .

دمارچ په ۱۸ روسا نو په‌تاښـ
کیپر یون کی افغانان مات کړه او
پنجده یی ونیو .

دانګریز او روس دسرحد ویشلو
دلی په نو مبر کی بیا سر ەولیدل
اود افغان ــ روس دسرحد لومړی
خلی یی رسماو درا و ه.

کرنل ستیوارت انګریز ی منصب
دار دهرات استحکا مات وکتل ا و
خلور لکه کلداری یی داستحکا م
لپاره ور کړی .

ملا مشک عالم دین محمد اندړ
ددوهم جنګ لوی‌مجاهدپه پنجشنبه
۱۰ــ ربیع‌الاول ۱۳۰۳ق‌وفات‌سو.

مستو فی حبیب الله خان وردګ
(لوی ملک) د امیر شیر علی خان
مشر وزیر په راولپنډ ی کی دفرار
په حال‌کی وفات سو دده و لا دت
دوردګ په‌جغتو کی ۱۲٤۸ ق و.

قا ضی عبد الوا جد صریر د
سمنګان شاعر او عالم او خطاط ۸۰
کلن په بخارا کی‌وفات سو (۲۲
شوال) سردار غلام محمد طر زی
له‌بغداده شام او استانبول ته ولاړ
او دعثمانی سلطان میلمه و .

دجلال‌آباد شاهی باغ دعبدالسبحان
خان په مهندسی جوړ سو .

امیر عبدالرحمن خان خپله پند
نامه دنیا ودین په‌کابل کی دروژی
په میاشت کی وکښله (د کابل
دخطی نسخو کتا بخا نه او هم د
کابل چاپ)دامیر لښکروته‌ول لغمان
راایت‌کیء .

رضوان الله رضو ان ماما خیل
دهوتی مردان اوسیدو نکی فقیه او
طبیب او دپښتو شاعر او لیکوال
«طب اکسیر » په‌پښتو وکښلی .

۱۸۸٦ م ۱۳۰٤ ق

دانګریزانو قبضه پر تهول پنیین
اوسیبوی ، دروسانو د جلوګیری په
بها نه انګر یزا نو دبولان دریل
لارجوړه کړه .

دسر حداتو دویشلو دله په‌اکتوبر
لـه کـا بـلـه هـنـد تـه ولاړه
اوسر حدی قرار داد په جو لایی
۱۸۸۷ م په پتر ز برګ کی امضا
سو .

اندړ و او غلجو اقوامو دملا مشک
عالم دزوی ملا عبدالکر یم په مشری
سر واخیست .

قاضی سعد الدین خان دهرا ت
حکمران مقرر سیو .

سردار نورمحمد خان دو لی‌محمد
خا ن ز و ی پـه خـو سـت کـی
اوتیمور شاه خان نایب سالار په
هرات کی یاغی سیول ، او د سردار
محمد ایوب خان راتګ هرات تـه
ناکام‌سو او خان یی په مشهد کی
انګر یزا نو ته وسـپا ر ه چی

(c) ketabton.com: The Digital Library

هندوستان ته ولاړ سی .

دهــوتکو اوتــره کو ولاړیدل او ددوی رایتول .دآخوند ملا نجم الدین ظهور دننگرهار په قبایلو کی .

۱۸۸۷ م ۱۳۰۵ ق

روسا نو کر کی ونیو .

دروسانو اوانګریزانو حکو متــو د افغانستان او روس د سرحداتو پرویشنه باندی آخرنی موافقه وکړه ملاولی الله تیراهی دقبایلو مشر مړ سو .

شاه ابو الفیض او شا ءمحمــود خان دروازی مشــران او ورو نــه سردار عبد الله خان دقطغن حکمران ته تسلیم سول او کا بل ته‌راغلل امیر عبد الر حمن جلال آباد ته ولاړ .

مفتی عیسی مخدوم دنیاز محمد بلخی زوی ، عالم او شا عر په‌بخارا کی مړ سو (دده ولادت ۱۲٤۲ ق) دعایشه درانی فارسی دیــوان پــه کابل کی دامیر عبدالرحمن په امــر چاپ سو .

سید فخر الدین مجنون شــاه د سید هاشم کابلی زوی دبوستا ن خیال شاعر (طبع لاهور ۱۳۲۸ ق) دکابل په ده افغانان کــی مړ سو سه شنبه ۸ ربیع الاول (ولادت یی ۱۲٤۲ ق) .

دپرنګی حمله پر بونیر باندی.

پرنګیانو پر کور می بیایرغلونه وکړل اوخلکو څلرمه غزا ور سره ونښلوله .

میر محسن قند هاری دسیدنعیم خان زوی دیورپ جغرا فیا له عربی ښخخه تر جمه کړه (دکابل خــطــی نسخه)

احمد پیښبوری پــه پښتو انیس الواعظین او قصص الا نبیاء نــظم کړل .

میا حسیب گل کا کا خیل دپښتــو دافع‌الغم اوزاد الفر ح او گلدسته حکایات مولف ژوندی و .

سید محسن دمیر حســن زو ی متخلص په (شا مل) بالا حصاری کابلی شاعر وفات سو دوه دشعر دیوا نه لری (ولادت یی ۱۲۳۸ ق)

۱۸۸۸ م ۱۳۰٦ ق

سر دار محمد اسحق خان پــه مزار شریف کی‌یاغی سو، په‌پنجشنبه ۲۰ محر م یی دنایب سالارغــلا م حیدر خان سره په‌غزنی گك کی‌جنگ وکیء ، او مغلوب سو بــخارا تــه وتــښــتــید .

امیر عبدالر حمن په ۱۹ دصفــر له کابله د بلخ و لایت ته رهی‌سواو په‌مزار شریف کی دتو پک وار پر وسو خوخطا ولاړ او امیر زخــمی نسو .

په ۲۸ دجماد ی‌الاولی امیرفرمان صا در کیء چی چمن انګـــر یزی حکو مت ته وسپاری چی هلته دریل درید ځای جو ړ کی.

په باجوړ کی دجنډول دعمراخان او ددیر دخان جنګ .

سردار غــلام محمد طرزی په شام کی اخلاق حمید ه کتاب دسلطا ن عبدالحمید په‌نامه وکیښس .

له پرنګی سره دپښتنو جنګ په کوتکی کی .

سعد الله دغلام حضرت قند ـ هاری زوی خپل تفسیر کــشــف المحجو بین عن‌خدی تفسیرالجلالین تالیف کیء .

دغلجو ښور ښت آرام سو او په کونړ کی صافی وښور ید ل .

۱۸۸۹ م ۱۳۰۷ ق

قاضی میر جمال الد ین پښد ی پــه مزار شریف کی پــه ۹ محرم مړسو .

د انګریز حکومت پر ژوب باندی جاری سو .

جنرال میراحمدخان دافغا نستان سفیرپه‌کلکته کی مړ سو او پرځای یی دده زوی کر نیل ولی احمد خان هلته سفیر مقر ر شو .

په ۲۲ دذیقعد ی امیر عبدالرحمن خان له مزار شر یف ښخخه کابل ته را ستون او شاغاسی محمد سرور خان دهغه ځای حکمران وټاکل سو (۲۱ شوا ل)

دهزارد قبا یلو یاغی توپ او د هغو د رایتو لو لپــاره ذ سر دار عبدالقدوس خان مقررول .

میرزا یعقوب‌علی‌داحمد علی‌خافی زوی دکابل دچند اول اوسیدونکی چی دسر دار محمد اسحاق سر ه سمرقندته فرار سوی‌و دافغانستان دمتاخر و پاچها نــو تاریخ لــیکل یی په سمر قند کی شروع کړ ه (رمضان) دده ولادت په کابل کــی ۱۲٦۷ ق‌و .

دارمستتر مشهــور فرا نسو ی مستشرق خــپل پــښتو کــتــا ب د پــښتو نخــوا هــا ر و بــهــا رد پښتو پر ملی سندرو باندی پــه پاریس‌کی چاپ‌کیء .

خان علو م سعد الدین خــا ن قاضی القضات دازالة الشین فی‌حق الو الدین رساله‌دحضرت محمد(ص) دوالدینو دایمان په باب کی وکښله (دکابل خطی کتابخانه) .

د مالیاتو او رسمی دفترو اصلاح او فرد په کتاب تبدیلول .

دانګریز د سفیر کرنیل عطاالله خان پرځای محمد افضل خان گنډه پور په کابل‌کی سفیر سو (شعبان)

دهزاره سیمی دتسخیر لــپاره د امیر عبدالرحمن فرمانو نــه صادر سول .

په باجوړ کــی چی ددیر خان او عمراخان جګړه نښتی‌وه ددیر خان ماتسو او عــمراخان دیــر ونیوی (جون) .

د بــد خشان دمــیر لــور امیر عبدالرحمن خان نکاح کړه او کابل ته راغله (جون) .

سردار محمد یوسف خان دامیر دوست محمد خان زوی پــه شمالی افغانستان (بلخ) کی حکمران سو.

(جولائی) جنرال غلام حیدر خان اورکزی عسکری مشرو .

روسانو دپنجده مرکز تخت بازار دافغانستان سره دتجارت مرکزکیء (جولایی) .

دامیر عبدالرحمن خان لښکر پر فیروز کوهیانو باندی بری و موند (جولایی).

(c) ketabton.com: The Digital Library

امیر عبدالرحمن خان خپل مشر زوی سردار حبیب الله دملکی کارو مشر او سردار نصراللهیی د کابل عسکری مشر وټاکه (جولایی) .

سردار محمد ایوب خان په مری او ر ولپنډی کی عمر تیراوه .

امیر عبد الرحمن خان انګلیسی انجنیران منع کړل چیدکابل پررود دافغانستان خواته راتیر نسی .

دهندوستان انګریزی اخبارو خپل حکومت‌ته انتباه‌ورکړه چی داحرکت دوستانه ندی (ستمبر = محرم) .

دپیښور دباړی ور جو او دبر غاله تنباکو تخمو نـه افغا نستان تـــه راوغوښتل سوه (ستمبر) .

میرمحمدعلی‌دافغانستان دپوستی‌مشر په پیښور کی مقرر سو (سپتمبر)

د تعمیرانجنیر مسترپائن انګریز کابل ته راغی .

دری تنه خارجیان یو روسی بل رومی بل سمرقندی له افغانستانه دخیبر پرلار وایستل سوه (دسمبر)

منګل و ښوریدل اولـه خوسته ددوی مـقا بـلی تـه لښکر راغلل (دسمبر).

ښاغاسی محمد سرور خان دبلخ نائب الحکومه سږی‌هوا ناجوړکیٴ اوپه‌کابل کی دډاکترغلام قادر خان‌تر علاج لاندی سو (دسمبر) .

جان‌محمد خان خزانه‌دار دخیانت په‌الزام موقوف سو . (ستمبر).

انګریزانـو ږوب او قـدرزی او شیرانی او وانـه ونیول اولاری‌یی جوړی کړی (نومبر– ربیع الاول) .

حاجی ملاعبدالخالق اننهر عالم د کابل دشاهی مدرسی مـدرس ۹۵ کلن وفات سو(۱٦ ربیع‌الثانی) .

مریم کنیزک دسید عبدالله لـوز د هرات د کرو خ فارسی ښا عره ددیوان خاونده وفات سوه(ولادت‌ئی ۱۲۵۷ ق

دافغا نستان سره دروسی تجارت انکشاف او په پنجده کی دبریکوف او لوګو ئینوف سودا ګرانوفعالیت (جولا یی)

سر ادرمحمد شریف خان‌دامیر دوست محمد خان زوی ٦۵کلن مړ او په بغداد کـی ښخ سو (ولا دت ۱۲٤۳ق)

سرور سلطان دلویناب شیردل‌خان بارکزی لور چی په ۱۲۹٤ق زیږیدلی وه پنځلس کلنی دسردار حبیب‌الله سره‌واده سوه (۲۷ رمضان) داد اعلیحضرت امان الله خان مور وه.

ملارمضان هوتک‌دسردار نصرالله‌خان لپاره عقاید نسفی په فارسی ترجمه کیٴ (دکابل خطی کتابخا نه)

۱۸۹۰ م ۱۳۰۷ ق

داسمار نیول او ددغه ځای دخان راینول.

۱۸۹۱ م ۱۳۰۸ ق

دکوزک سوری کول ختم سوه او دمارچ په‌میاشت کی‌دهند سپه‌سالار فتتاح کیٴ.

دسر رابرټ سنډ یمن له خوا د ږوب دپښتنو او کاکړ انو دایلولو لپاره انګریزی لښکرې استول سوه.

۱۸۹۱ م ۱۳۰۹ ق

دافغا نستان او انګلینډ دوالشر لوټ کمپانی ترمنځ لومړی تجا رتی قرار دادوسو (۱محرم) چی‌دبدخشان لاجورد او هم وړی، یاقوت، دارچی لرګی به له افغا نستان نه وړی.

علی محمد خان دلاجوردو اوسرپو دتان آمر مقرر شو .

په قند هار کی وبا ولویده او د هزاره جات شورشن جاری و.

انګر یزانو دکورمی سیمی ونیولی او توریان ئی ایل کړل.

دربیع الاول په (۱٦) امیر فرمان صادرکیٴ چی کافرستان دی ونیول سی او سپه سالار غلام حیدر خان څرخی په لښکر کشی پیل وکیٴ.

سردار محمد علی خان دقند هار حکمران مړسو (۱٦ ربیع الثا نـی)

دناوګی مشر صفدر علی خان په اسمار کـی څرخی سپه سالار تـه تسلیم سو.

سردار عبد الله خان تیمـوری د قند هار حکمران سو.

جنرال مکلین انګریز په هشتادان کی دافغا نستان او ایران سرحدونه وټاکل.

محمد شریف خان د دیر رئیس ایل سو.

سردار محمد عزیز خان دبلخ‌والی مقرر سو.

څرخی سپه سالار اسمار ونیو.

دمولوی احمد جان قند هاری پـه قلم دحکومتی قاعدو کتابچه٦۳فقری خپره اود تعمیل فرمان ئـی صادر سو، او دا لومړی حکو متی اداری هدایت نامه اود ستورالعمل و چی‌د حکا مو وظایف ئی ټاکل .

غـلام رسول خان دکرنیل ولی احمد پرځای په‌کلکته‌کی دافغانستان سفیر مقرر سو (۲۸ رمضان) .

سردار **ګل‌محمد خان دشرقی او** جنوبی سرحداتو په سرحد دا ری مقرر سو .

دتاشقران دباغ جهان نمادو دانی کار داستاد محمدشاه په مهندسی پای ته ورسید .

میر سلطان مشهور ظالم‌کاردار د امیر په امر په پغـمان کی په و نه وځړول سو .

اعلیحضرت امان الله خان دپغمان ددره زرګر د حاجی اسد خان پـه کورکی وزیږید (۵ذیقعده ۱۳۰۹ق دپنجشنبی شپه).

دکابل په ماشین خانه کی مهلتن او استورټ نومی انګلیسی‌انجنیران مقرر سول اوپه کارتوسو جوړولو پیل وسو. دکابل په دارالضرب‌کی په دقیقه کی ۵۰ رو پی جوړیـدی (جنوری = جمادی الاخری) .

دکوهاټ خان چی انګریزا نـو تـه پورته سویؤ دده د ایلولـو لپاره دمیران زی سالار جنرال لوکهارټ هنګوته ولیږل سو (۱۷ جنو ری) .

شاغاسی محمد سرور خاند شمالی افغا نستان (بـلـخ) حکمران سو (جنوری) .

شیخ علی هزاره و ښو ریـد ل (جنوری) .

دږوب کاکړو د انګریزانو سـره جهاد شروع کیٴ، اوسررابرټ سنډ یمن ددوی مقابلی ته وګومارل سو (جنوری) .

امیر عبدالرحمن خان دوه زره‌نور اپریدی په لښکر کـــی واخیستل (جنوری) .

میرزامحمد نبی واصل دمحمدهاشم

(c) ketabton.com: The Digital Library

زوی دامیر شیرعلی خان او امیر عبدالرحمن خان دبیرالملك اوددری تکړه شاعر په‌کابل کی وفات سو . (پنجشنبه ۱٤ شوال) دشعر دیوان لری .

سردار غلام محمد خان طرزی‌خپل کتاب وقوعات ستة (تحفه شامی) په دمشق کی تالیف‌کیٔ (دکابل خطی کتاب‌خانه) .

۱۸۹۲ م ۱۳۱۰ ق

دقندهار حکمران اود مزارشریف سپه سا لار غلام حیدر خان او ډیر لښکر په هزاره جات کی د سردار عبدالقدوس خان کومك ته ورسیدل اود هغه ځای دهزاره گانو شورش په زور ختم کړسو .

دوزیرو او مسیدو اطاعت نامه امیر ته ورسیدله .

قاضی بابا مرادخان اندخویی‌عالم دکابل قاضی مقرر سو، چی د امیر حبیب‌الله په وخت کی قاضی عسکر هم‌و .

میر ابوالقاسم د دربار لوی دبیر مقرر سو.

په کابل کی دمهمان خانی باغ‌او ودانی ذاستان ولی محمد قندهاری په معماری جوړه سوه.

تاجو خان ساکزی دپښت رود د کوچیانو مشر مړ سو.

لو مړی پلار ددو لت لخوا د تجارت دانکشاف لپاره تاجرانو ته تقاوی ور کول سوه.

سید عطا محمد شاه قند هاری خطاط دجما دی الثانیه په اومه ددربار خوش نویس مقرر سو .

ددولت کاتبانو ته امر وسو چی متشابه کلمات دی په حرکت (زور- زیر- پیښ) لیکی.

دچترال شیر افضل خان دکابل در بار ته پناه را وړه.

دمیمنی کلا اود تل عاشقان برج ترمیم سول.

ملا فیض محمد هزاره دسراج التواریخ مولف دملا محمد سرور ساکزی په سپارښت په تاریخ لیکلو وگمارل سو.

دامریکائی پنبه تخم په جلال آباد اولغمان کی وکرل سو .

په کابل کی دمستر نارنتن په مشری دخرمنی کارخانه جوړه‌سوه.

سردار کاکو جان دفقیر محمدخان زوی چی دسردار ایوب خان سره ایران او بغداد او هند ته فرارسوی و بیرته وطن ته را غیٔ.

کرنیل ییټ انگریز دکښك او چهل دختران د افغا نی روسی سر حداتو دټاکلو لپاره دهرات‌شمال ته ولاړ.

انگر یزانو وانه- گومل- دوړ ونیول.

محمد اکبر خان دلالپوری مومند خان تسلیم او په کابل کی میشته کړ سو .

ټولو محمد زوته دسن په لحاظ نروته‌له ۲۰۰تر ٤۰۰ روپواوښځو ته ۳۰۰ روپی‌نسبی کالنی تنخواه‌مقرره سوه په‌دی شرط چی دحاجی جمال نیکه له‌نسله وی .

سردار غلام محمد طرزی خپل

کلیات په کرا چی کی د خپل زو ی محمدزمان په خط چاپ کیٔ .

د امیر عبدالرحمان گرده مسلح عسکر ٤۰۰ ر ۱٤۸ ته رسیدلی چی ایله جاری هم ورسره شامل دی .

مهتر امان الملك دچترال حکمران‌چی دامیر شیر علی خان سره‌یی ښه روابط لرل وفات سو .

دجنرال‌سر لاکهارټ پرنگی‌لښکری دتوچی پر سیمه ورغلی، پښتنو د محی الدین ملاپونده په مشری په غـزا لاس پوری کیٔ او غازی گلستان خان دوړ شهید سو.

په‌همدغه کال دشگتوی غزا وسوه‌چی‌پښتنو۱۳۳۵پرنگی سپاهیان او ۹ تنه لوی افسران ووژل اوغازی شیرعلی خان له ۲۵۷ تنو پښتنو سره شهید سو.

غلام محمد پوپل زی دچار سدی او سیدونکی دمولانا حالی مدو جزر اسلام په پښتو منظوم او محمدی قاعده یی ولیکله .

ملااحمد جان پیښو ری په پښتو ورقه گلشاه- قصه ممتاز- شهزا ده بهرام‌گل اندام او نوری قصی نظم کړی .

ملا نعمت‌الله نو ښاری زبردست قصصی پښتو شاعر دلیلی مجنون فتح‌خان – موسی، گل‌مکی او نورو کتابو ناظم ژوندی‌و .

۱۸۹۳ م۱۳۱۱ ق

دمالستان دورشو گانو ټاکنه د کوچیانو او هزاره گانو تر منځ .

دډیورنډ دهند خارجی‌سکرتردهند او افغانستان دسرحداتو دټاکلولپاره مقرر او په ۲۱ ربیع الاول کابل ته راغی، چی له‌پامیره او بدخشانه بیا تر کاکړو اوچغیٔ پوری ډیورنډ لین وټاکل سو، اودکابل په دربار کی‌په دوشنبه ۳ جمادی الاولی اعلان سو.

اومعاهده یی په ۱۲ دنومبر امضا سوه دامیرتنخواه ۱۸ کلداری‌مقرره سوه اود وسلو درانیولو اجازه یی وه‌ و ندله.دا ویش ملت ندیٔ منلیٔ

ملا احمد جان توخی په مدرسه شاهی کی مدرس مقرر سو .

انگریزانو په نوی چمن کی دریل دریدځی جوکیٔ .

پادری هیوز خپل پښتو منتخبات کلید افغانی په لاهور کی چاپ کیٔ .

دمریانو د خرخلاو ممانعت .

دډیورندلین دټاکلو اوخلوایښوولو له‌پاره د افغانستان له خوا لومړی سپه سالار غلام‌حیدر خان اوسردار گل‌محمد خان اوسردار شیریندل‌خان وټاکل سوه او په پښتو دولتی اعلاناتو د ویش ښو و لو خپاره سوه .

شاطر باشی بابا ډرق دغلو په نیولو او په دار ولو او په ۱ منیت جوړ ولو وگمارل سو .

له انگریز شخه دری ملیونه او شپږ سوه زره کارتوس رانیول .

دهزاره جات ورشوگانی حکومتی سوی .

دکابل دعیدگاه مسجد د ودانولو کار په دو شنبه ۱٦ شوال ۱۱ ق داستاد محمداکبربن استادمحمدعمر په معماری شروع سو، چی په ۹

جمادی الاولی ۱۳۱۵ ق ختم سو . مساحت ۴۳.۶۸۰ فـت ۷۷ گنبد ۸ مناری په ۳۴ فټ لوړتیا. رواق ۴۴ فټ .

نوی ونی او نوی زرا عتی تخمونه اود مرغانو نسلونه‌په افغانستان‌کی خپاره سوه .

دامیر عبد الرحمن فارسی رساله مرآت‌العقول په کابل کی چاپ سوه (۵ ذی حجه ۱۱) .

دمولوی احمد جان الکوزی‌اساس القضات گرده ۱۳۶ قاعدی دوهمه‌پلا په کابل‌کی ۱۲۳ مخه چاپ سو .

پیر احمدعلی‌شاه قندهاری‌چشتی صوفی شاعر د دیوان خاونـد پـه امرتسرکی وفات‌سو (۲رجب۱۱ق).

۱۸۹۴ م ۱۳۱۲ ق

دقند هار تاجر دوست محمدخان دعبید الله توخی زوی په کراچی‌کی تجارتی نماینده مقرر سو او ۱۸فقری هدایت نامه ور کړه سوه.

میرزا عبد الله قند هاری کاکړ د میر زا محمد یوسف پرځای په‌مشهد کی وقایع نگار مقرر سو.

جنرال تاج محمد خان بدخشان‌ته ولاړ، چی هلته دشغنان پر سرحدو دروسیانو سره دتصادم دفاع وکی .

لارډ کرزن دواخـان او بدخشان سرحدونه له روس سره وکتل اود چترال له‌لاری هند ته ولاړ (ربیـع آلاخر) او بیاپه ۲۰ دجمادی الاولی دپیښور له لاری کابل ته راغی‌ءاو په ۳ دجمادی الثانیه دقندهار له لاری هند ته ولاړ .

ملك امیر محمد خـان لوگری د قندهار حکمران مقرر سو .

د غزنی بند چی ډك سوی‌و بیا تعمیر او ترمیم سو.

سید دلاور عـلی شاه لاهوری د دمیرزا محمد تقی پرځای د انگریز گماشته په قندهار کی مقرر سو .

دمسیدو په تنگی کی د ملاپوندہ او انگریزانو جنگ .

شیر افضل خان چترالی له‌کابله دباجوړ عمراخان ته وتښتید، او د امیر الملك او انگریزانو سره ئـی جنگ وکیء.

دهند ویسرا امیر عبدالر حمـن وباله چی لنډن ته ولاړ سی، مگـر امیر خپل دوهم زوی سردارنصرالله خان‌پـه ۱۱د شوال دهند لـه لاری لنډن ته واستاوه او هغه ته ئی یو مفصل پرو گرام ورکیء چـی لـه وکتوریـا څخه دا وغـواړی چـی د افغا نستان سفیر په لنډن کی ومنی

انگر یزانو پر باجوړ حمله وکړه اوعمرا خان افغانستان ته پناه راوړه او کابل ته راغی ء.

شیر محمد خـان گنـډه پـوری پښتون دخور شید جهان په نامه د پښتنو تاریخ اود قبیلو څانگی پـه لاهور کی چاپ کړی.

دوزیر ستان دوانه پـه غزا کی ۴۷۰ تنه وزیر اومسید شهیدان‌سوه اود پرنگی له لښکره (۱۷۶۳) تنـه و وژل سوه.

دمولانا همز الله په مشری دمکین دریمه غزا (۲۱ دسمبر)

ملا قطب الدین توخی قند هاری (دمحمودنامی) شرح‌په‌فارسی وکښله

(c) ketabton.com: The Digital Library

قاضی نقیب الله دقاضی میرجمال کنړی زوی دخانملا قاضی عبدالرحمن خان دنصیحة المو منین رساله شرح کړه (قند هار ۱۳ رمضان)

۱۸۹۵ م ۱۳۱۳ ق

سپه سالار غلام حیدر خان تـه فرمان صادرسو، چی ټول‌کافرستان بیخی ونیسی، هغه دکال تر پایـه ټول کافر ستان په نور ستتان بدل کیء اوټول خلك‌ئی مسلما نان‌سول

دپـا میر دسرحد اتـو ټاکنه د انگر یزانو او رو سانو په وسیلـه ۲۰ ربیع الاول.

میر مرتضی خان دهرات دگازرگاه میر په ۴د ربیع الاول په هرات کی مړ سو او زوی ئی میر محمد عثمان پر ځای کښینوست.

شهزاده حفیظ الله دامیر عبدالرحمن زوی مړ سو (دربیع الثانی لومړی ورځی)

سردار نصر الله خان دلنډن لـه سفره دکراچی ،قندهار له لاری په یکشنبه ۲۹ جمادی الاولی کابل ته راغیء.

عمرا خان بلجوړی دقندهار او هند له لاری حج ته ولاړ.

امیر محمد خان دقندهار حکمران مړسو، او محمد علم خان قا بو چی باشی په یکشنبه ۲۸شوال دقندهار حاکم مقرر سو.

په قند هار کی هراتی او نورزی سپاهیانو جنگ سره وکیء اوپـر برگډ محمد صادق خان‌یی بلوا وکړه چی په ۲۵ دلـوی اختر کابل تـه

را وغوښتل سوه.

چترال او دیر انگر یزانو ونیول اوغازی مهتر امیر الـملـك ئی پـه مدراس کی بندی کیء.

دمله کنډ په گنډوکی دانگریزانو او پښتنو جنگ اود راڼی زو سره معاهده (۱۲ ستمبر ۹۵م)

امیر عبد الرحمن خان دخپل کتاب پندنا مه دنیاودین لو مړی‌برخه‌پخپل خط ولیکه (کابل دروزی میا شـت اصل نسخه دکابل دخطی نسخوپه کتابخانه کی سته) .

دسر رابرټ سنډ یمن ژونـد او کارونو کتاب دهنری تهارن ټون په قلم له لند نه ۲۹ فصله ۷ ضمیمی خپور سو، چی دافغان او انگلیس د دوهم جنگ ښه تفصیلات لری.

سردار ولی محمد خان مشهور په لاټی دامیر دوست محمد خان زوی ۷۲ کلن په امرتسر کی مړسو .

(ولادت ۱۲۴۱ق)

۱۸۹۶ م ۱۳۱۴ ق

دمحرم په میاشت امیر عبدالرحمن دضیاء الملة‌والدین لقب غوره کیء اوسکه یی هم پدغه نامه ووهله .

ملاپوونده پـه وزیرستان کـی د انگریزانو سره ونښت او بیا کابل ته‌راغیء اوافغانستان ته‌یی دمهاجرت درخواست وکیء .

په ۲۴ ربیع‌الاول چهارشنبه‌قاضی عبدالرحمن خان علوم مـړ سو، او سعبدالودود زوی یی دکابل په‌شرعی محکمه کی دده پرځای مقرر سو .

دروازچی روسانو نیولی و، افغانستان ته وسپارل سو .

امیر عبد الرحمن خان په ټول افغانستان کی ۱٤٨ر٤۰۰ تنهمجهز لښکر درلود چی پیاده او سپاره او توپخانه او خاصه شاهی اوپلیس‌او ایله جاری وو .

۱۸۹۷ م ۱۳۱٥ ق

دآزادو سرحدا تو پښتنو له انګریزانو سره جنګونه وکړه .

ملارجب بلخی خطاط وفات سو .

دسوات په لنها کی کیدپښتنو او انګریز جنګ د غازی ملا مستان بونیری سر تور فقیر په مشری (۲٦ جولایی ۹۷م) .

دپرنګی حمله پر بونیر باندی .

د ډیورنډ دویش پرخلاف دمومندو غزاله پرنګی سره، اود میچنی اتمه غزا اود پړانګ غار دریمه غزا .

سید جمال الدین افغانی د سید صفدر کنړی زوی دشرقلوی فکری پیشوا په استانبول کی وفات‌اوښخ سو (ولادت یی دکنړ په اسد آباد کی ۱۲٥٤ق = ۱۸۳۸م) دده هډوکی په ۱۰ جدی ۱۳۲۳ش کابل ته راوړل سوه اود پوهنتون په منځ‌کی ښخ سوه .

دکوهاټ لهخوا دپرنګیانو حمله پر اورکزو باندی اود خلکو دفاعی جهادونه :

دخمکنو غزاوی له پرنګیانو سره .

دسوات دپیر زامنو عبدالحنان‌او عبدالخالق په ملهکنډ کی دپرنګی سره غزا وکړه .

له پرنګی سره دمده خیلو وزیرو غزاچی ٥۳ تنه شهیدان سوه او ۹٥۷ تنه پرنګیانیی ووژل .

عباس خان دسردار سلطان محمد خان محمدزی زوی جواهر خمسه‌یا عناصر اربعه په بحر متقارب‌مثنوی منظوم کړه (دکابل خطی کتابخانه) دی دګل عباسی اویوه تفسیرمؤلف هم دی .

سردار احمد خان د امیر دوست محمد خان‌زوی دفارسی‌شعر دیوان لرونکی ۷۰ کلن وفات او په پیښور کی ښخ سو (ولادت‌یی ۱۲٤۷ ق) .

۱۸۹۸ م ۱۳۱٦ ق

صاحبزاده حبیب الله فاروقی عشرت قندهاری په کابل کی فارسی شراره عشق نظم کیء (غره رجب) پر بونیر دپرنګیانو بله‌حمله.

دمیر بشیر خان ملك دین خیل په مشری په تیراه کی یو حکومت غوندی جوړ سو او دخرمنی نو ټونه یی جاری کړه، خو تر شپږ و کالو ورروسته بشیر خان افغانستان ته راغیء .

۱۸۹۹ م ۱۳۱۷

دشهر آرا برج او باغ په کابل کی د امیر عبدالرحمن په امر جوړ سوه .

حمیدالله د امیر الله زوی دسوابی د کالو خان او سیدونکی د پښتو احوال النساء ناظم ۹۲ کلن وفات سو (ولادت ئی ۱۲۲٥ ق) .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۹۰۰ م ۱۳۱۸ ق

روسانو د ۲ فروری په یاد داشت کی انګریز ته وویل ، چی له شمالی سرحداتو څخه د افغانستانه سره مستقیم روابط قایمول غواړی .

سردار غلام محمد طرزی افغا ن شاعر او مؤلف او هنر من دشام په دمشق کی وفات او ښخ سو (د جمعی شپه ۱٥ شعبان ۱۸ ق)

دافغا نستان ګوده تجار ت ٤۰٥ر ۱٥٦ر ۱ رو پی و ی

میرزا محمد عبدالقادر خان‌کابلی د(او یماق مغل) کتاب په هند کی وکیښ چی د افغا نستان‌اوهزاره او مغولو احوال او قبایل پکښی لیکل سوی دی . (د امر تسر چاپ ۱۹۰۲ م) .

د سید جمال الدین افغانی تتمة البیان فی التاریخ الافغان‌کتاب په عربی په مصر کی چاپ سو (قاهره ، العلم العثمانی) ۱۹۲مخه.

میر محمد عثمان بن قاضی میر حسین خان کابلی شاعر خپل دیوان انیس المخزونین ترتیب کیء ده جمع النصایح په ۱۳۱٦ ق لیکلیو.

د منشی سلطان‌محمد هندوستانی په قلم دوه ټوکه (لائف آف امیر عبدالرحمن) له لندنه نه چاپ او خپور سو چی فارسی ترجمه ئی د (تاج التواریخ) په نامه دوه‌ټوکه د غلام مرتضی خان او حسین علی شیرازی په قلم له مشهده چاپ‌سوه (۱۹۰۱ م) او بیا په بمبئی کی په (۱۳۲۲ ق) دوهمه طبع لری .

۱۹۰۱ م ۱۳۱۹ ق

امیر عبدالرحمن خان دکابل‌په‌باغ‌بالا کی د نقرس په ناروغی پسله ۲۱ کالو امار ته مړ سو ۱۹ جمادی الثانیه ۱۳۱۹ ق = ۱– اکتوبر ۱۹۰۱

په ۳ داکتو بر دده مشر زو ی حبیب‌الله خان په کابل کی پرتخت کښینو ست دده امارت ۱۸ کا له و،له ۱۹۰۱ څخه‌تر ۱۹۱۹م = ۱۳۱۹ تر ۱۳۳۷ ق پوری .

په ۹ د نومبر دهند شمالی غربی صوبه د هندوستان په قانون کی داخله سوه .

دسر دار محمد نادر خان کورنی له دیره دونه کابل ته راغلل .

ملا رمضان د ملا قضا هوتك زوی د عقلی او نقلی علومو استاد ۷۰ کلن په کابل کی وفات سو (۷ ذی حجه) مشهور مجاهد عالم او مرشد ملا نجم الدین کاکړ (دهډی صاحب) په هډه کی وفات او ښخ سو (۲۱ رمضان) الرضی الی‌الله امیر حبیب الله ټول مفرورین چی خارج ته تللی وو ، معاف کړه او د راتګ فرمان ئی صادر کیء (جمادی الثانیه) .

ملا عبدالباقی افغان خپل کتاب تبیین الواجبات لتخریب‌العا دات په قندهار کی په پښتو نظم کیء .

۱۹۰۲ م ۱۳۲۰ ق .

په افغانستان کی کاختی او وبا وه ..

انګریزی استازی سر هنری دابس دافغان– روس د سر حدا تو

(c) ketabton.com: The Digital Library

خلي په ۱۹۰۲ – ۱۹۰۳ م کې بید
نوی کړل .

له شلمه کابل ته د محمود طرزی بیرته راتګ .

مولانا خال محمد خسته د فارسي شاعر او لیکوال او مولف دملارستم تاجیک زوی په مزار شریف کې وزیږیدی .

سید ضیاء الدین د عربی اقوم المسالک فی تدبیر الممالک په فارسی ترجمه کړ .

سردار عبدالله خان توخی د عبدالرحیم زوی ملکی نائب سالار او د مزار شریف نائب الحکومه و .

۱۹۰۳ م ۱۳۲۱ ق .

مکما هون دانګریزی دولی مشر په سیستان کې د افغانی سرحداتو خای ودرول .

دارالعلوم حبیبیه (اوسنی حبیبیه لیسه) لومړی عالی مکتب په کابل کې پرانیست سو .

انګریزانو د کوټې او نوشکې په رباوی جوړ ولو پیل وکړ .

سردار محمد نادر خان په عسکری منصب زر مشری (کند کمشری) مقرر سو ۱۳۲۱ ق = ۱۴۸۲ ش سردار محمدعزیزخان د سردار شمس الدین خان زوی د بلخ نائب الحکومه او د فارسی شعری دیوان خاوند وفات او په مزار شریف کې ښخ سو .

حمیدالله اخوند زاده (حمید) د پښتو شاعر او عالم د سید و شریف او سیدونکی وفات سو .

مولوی رحیم بخش خیل کتاب دولت درانیه (اردو) وکیښې چې

له ۱۱۶۰ تر ۱۲۱۳ ق پوري د افغانستان واقعې لري (قومی پرس دهلی) دا کتاب د دهلی په رفیق اخبار کې هم له اکتوبر تر نومبر ۱۹۰۳ م پوري خپور سوی دی .

۱۹۰۴ م ۱۳۲۲ ق .

سردار عنایت‌الله خان د امیر مشر زوی د هند ویسرا لارډ کرزن په بلنه هند ته ولاړ (۱۲ د سمبر) .

محمد یوسف اشنغری پښتو نثر لیکونکی د توبة النصوح قصه له اردو ژبې ترجمه او چاپ کړه .

حاجی محمد محسن قند هاری متخلص په شباب چې په ۱۳۰۰ ق له قند هاره فرار سوی و خپل د شعر دیوان ئې تکمیل کړ (د هند پټیاله طبع ۱۳۲۸ ق) .

شیخ عبدالوهاب د مانکی پیر د سوات د اخوند خلیفه د نوښار په مانکی کې وفات او ښخ سو .

میرزا یعقوب علی خافی کابلی مورخ د(پادشاهان متاخر افغانستان) کتاب وکیښې .

دوه ټوکه د کابل طبع ۱۳۳۴ ر ۱۳۳۶ ش .

امیر حبیب‌الله خان د ټولو هزاره ګانو فراریانو د معافی او وطن ته د بیرته راتګ فرمان صادر کړ (یکشنبه ۱۲ رمضان ۲۲ ق) دغسی هم د لوی اختر په میاشت کې یو چاپی فرمان د اشتهار په ډول خپور سو ، او د دولتی کارو د تنظیم لپاره داسی مقرری و سوی :

۱ – سردار نصرالله خان د نائب السلطنه په لقب چې د پاچا

نائب و .

۲ – شهزاده عنایت الله خان د معین السلطنه په لقب د سردار نصرالله خان نائب .

۳ – شهزاده امان‌الله خان د عین الدوله په لقب .

٤ – سر دار عبدالقدوس خان ایشک آقا سی د اعتمادالدوله په لقب .

٥ – میر زا محمد حسین خان پر ګهیر کوتوال د افغانستان مستوفی الممالک . ملکی او نظامی جرنیل .

٦ – خو شدل خان لوی ناب دکابل نائب الحکومه.

۷ – سردار عبدالوهاب خان امین المکاتب سو ، چې ټول د نائب الحکومګانو تر اختیار لوړ لیکونه به ده ته راتلل او نائب السلطنه یا پاچاته به ئې وړاندی کوی .

۸ – سردار محمد یونس خان امین الوجوهات یعنی د تجار باشیانو او بندو یانو او قافله باشیانو مشر .

۹ – فتح محمد خان د کوتوالانو مشر .

۱۰ – ناظر محمد صفر خان امین الاطلاعات چې د میزانو او اخبار چیانو مشر و .

۱۱ – سردار عبدالله خان قوم تیموری دامین الزکات په لقب د زکاتچیانو مشر .

۱۲ – د شرعی او حقوقی مرافعه تو او دعوا وو لپاره د (۲۲) تنو علما وو یوه ټولنه د (میزان الشرع) په نامه جوړه سوه چې مشر ئې میر علی جان خطیب او نائب ئې ملاعبدالرزاق خان دی او دوی به د « دستورالعمل میزان الشرع » سره سم کار کوی (د امیر حبیب الله مهر) .

۱۹۰۵ م ۱۳۲۳ و ۲٤ ق .

لویس ولیم ډین د هند خارجه سکرتر کابل ته راغی او د امیر حبیب‌الله خان سره ئې په ۲۱ مارچ = ۱٤ محرم داسی معاهده لاس لیک کړه چې د مخه امیر عبدالرحمن خان په ۱۸۸۰ – ۱۸۹۳ م له انګریزانو سره منلی وه .

د سراج الاخبار د انجمن تاسیس او په کابل کې د مولوی عبدالروف خان قند هاری په مدیری د سراج الاخبار افغانستان لومړی شماره خپره سوه ، پنجشنبه ۱۵ ذیقعده ۲۳ ق ۱۱ جنوری ۱۹۰٦ م (فقط یوه شماره نشر سویده) .

سردار محمد نادر خان غندمشر سو .

محمد شهاب الدین خان ثاقب خپل تاریخ (افاغنه) دوه ټوکه په اردو په لاهور کې چاپ کړ .

۱۹۰٦ م ۱۳۲٤ ق .

د ایران پادشاه دمکما هون حکمیت د هلمند داوبو په ویشنه کې رد کړ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

محمد یوسف ریاضی هروی د محمد حسن سدوزی زوی (دحیات سلطان ابدالی له پښته) چی مورخ اولیکوال په سیاست لگیا سړی و، خپل کتاب بحر الفوائد (کلیات ریاضی) یی په مشهد کی ۵۷۲مخه چاپ کیء چی دافغانستان او ضا ع ښه ښکاره کوی. (ولادت په هرات کی ۱۲۸۸ ق) .

افغا نستان د اوگسټ هملتون تالیف په لندن کی چاپ اوخپورسو د کتاب دافغانستان مفصل جغرافی اواجتماعی معلومات لری .

۳۱ می ۱۸۲۵ ــ ۲۰ اکتوبر ۱۹۰٦ م ۱۳۲٤ ق

دهنری جارج را ورتی مشهور پښتو پوهاند او مورخ اوپر پښتو دډیرو تالیفاتو خاوند دژوند دوره .

یوخو تالیفات یی: (۱) پښتو گرامر په انگلیسی دریمه کامله طبعه ۱۸٦۷م (۲) پښتولغت دوهمه طبعه ۱۸٦۷م (۳) گلشن روه ۱۸٦۰م (٤) دافغانی شاعرانو منتخبات د ۱۸٦٤ م طبعه (۵) دطبقات ناصری انگریزی ترجمه ۱۸۸۱م .

۱۹۰۷ م ۲۵ر۱۳۲٤ ق

امیر حبیب الله خان دهند د ویسرا لارډ منټو په بلنه هند ته ولاړ (۲ جنوری) .

ده په ۱٦ جنوری غره ذوالحجه ۱۳۲٤ دعلی گړ اسلامی کالج وکوت اوالطاف حسین حالی دهند شاعر په فارسی دده استقبا لیه قصیده وویله، امیر دی کالج ته ۲٦ زره کلداری اعانه ورکړه اود لاهورکالج ته یی ۲۰ زره روپۍ اعانه ورکړه او بنیادیی پخپل لاس کښیښو په ۷ مارچ لههنده وطن ته راغی .

د عبدالباقی افغانی کابلی عالم دژوند وخت، دی دمشق ته تلای و یوه رساله لری : رسا له فی ا لا خذ بخبرالبرق لاثبات ر مضان و غیره

لومړی طبی مکتب په کابل کی جوړ سو .

انگریز او روس په ۳۱ داگست په افغانستان او ایران او تبت کی دخپل نفوذ دسیمو د ټاکلو لپاره معاهده سره وکړه .

دجبل السراج داوبو د برېښنا کارخانه جوړه سوه .

امیر حبیب الله خان دگرد افغانستان پهدوره ولاړ (۱۳۲۵ق = ۱۲۸٦ ش) .

دقند هار نهر سراج دهلمندلهرود څخه افتتاح سو .

دزخهخیلو اپریدو غزاوی لهپرنگی سره پهوادی بازار کی .

شیخ محمد رضا هروی د امیر حبیب‌الله په نامه (خزاین السکوك فی مسکوکات الملوك) دافغانستان پر مسکوکاتو باندی وکیښ .

محمد عبد الحکیم خان لودی د پښتنو تاریخ (حیات لودی یا شوکت افغانی) دری ټوکه په آگره کی په اردو خپور کیء .

هتورام (تاریخ بلوچستان) په لکنهو کی چاپ کیء چی دبلو څو او پښتنو تاریخ دی .

۱۹۰۸ م۱۳۲٦ ق

سردار محمد نادر خان دجنرالی (لوامشری) منصب ته ورسیدی .

پښتنو پر پرنگی حملی شروکړی او اتمان خیلو د پرانگ غار څلرمه غزا وکړه اوڅ میچنی نهمه غزا وښته .

پهلندن کی دافغان ا نگلیس ددوهم جنگ تاریخ چاپ سو .

داملاعزت‌الله عزت‌انصاری‌بلخی‌عالم اوشاعر په صالح آبادکی وفات سو .

خیر الله خیری نعمت خیل دبر سوات اوسیدونکی پښتو شاعروفات سو .

شاپسند محمدز ی پښتو شاعر دکندی نوښار او سیدونکی ۸۰کلن وفات‌سو (ولادت‌یی ۱۸۲۸م) .

ملتان زخه خیل اپریدی دخیبر د جنگو نو پهلوان او پر پیښور ښار حمله کوونکی دپر نگی دښمن‌ژوندی و.

دعبد الحکیم افغانی قند هاری حنفی فقیه او زاهد او مؤلف وفات په دمشق کی، دکشف الحقاق او شرح شاطبیه اوحاشیه شرح‌بخاری او شرح هدایه او حاشیه تفسیر نسفی او شرح المنار مؤلف.

(ولادت ئی ۱۲۵۱ ق)

شیخ محمد رضا هروی د غزنی دښتختو او تاریخی ډېر لیکنو په بیان کی په خورا ښه خط (ریاض الا لواح) دامیر حبیب الله لپاره تالیف کیء (عکسی چاپ کابل ۱۳٤٦ ش) .

۱۹۰۹ م ۱۳۲٦ ق

دانډی کوتل غزاله پرنگی سره .

جی- پی ټیټ TATE دافغانستان او بلوچستان او ایران دسرحدونو دسفر کتاب ۹ بابه مصور دنقشو سره لهلندنهخپور کیء. دی‌دافغانستان دسرحداتو دټاکنی دډلی یوغړی و .

۱۹۰۹ م ۱۳۲۷ ق

دمارچ په میاشت کی د اخوان افغان دسیاسی او مشرو طیت غو ښتو نکی ډلی غړی ونیول سوه او مولوی‌محمد سرور واصف‌قندهاری او دده ورور سعد الله قند هاری دمولوی احمدجان الکوزی زا من او لعل محمد کابلی او جوهر شاه غور بندی او محمد ایوب پوپلزی قند هاری و وژل سوه او ۳۵ تنه بند یان سول.

۱۹۱۰ م ۱۳۲۸ ق

دکابل او جلال‌آباد ترمنځ دتیلفون لو مړی لین جوړ سو.

لو مړی مکتب حربیه په کابل کی جوړ سو.

دافغا نستان گز یټیر په هند کی مرتب او چاپ سو.

د سراج الا حکام فی معا ملات الا سلام فارسی فتاوی لو مړی ټوك

(c) ketabton.com: The Digital Library

۶۷۴ ـ مخصه میر علمی جان خطیب دار السلطنه او مولوی عبد الرازق مدرس تالیف او د میزان التحقیقات الشرعیه علما وو تصحیح کړه چی د امیر حبیب الله خان په نامه دکابل په شاهی مطبعه کی چاپ سوه (یوه مقسمه ۲۱ بابونه)

عمر دین عمرد زین العابدین اتمان خیل زوی د مردان او سیدونکی خپل پښتو دیوان ترتیب کیء (۷ می ء)

۱۹۱۱ م ۱۳۲۹ ق

سراج الاخبار افغانیه د محمود طرزی په مدیری خپور سو (۱۵ شوال ۱۳۲۹ ق ۱۶ میزان ۱۲۹۰ شس)

سردار عبد الله خان توخی دبلخ د ولایت حکمران مړ سو او سردار عبد الوهاب خان دمخنی امین المکاتیب دهغه پر ځای حکمران سو.

عبد الرحیم خان دهرات دعسکرو په جر نیلی مقرر سو (رمضان)

دنیلاب پل په گل بهار کی د مستر هالیدی په انجنیری په ۱۷ شوال ۱۱ اکتوبر ۱۸ میزان ۱۲۹۰ ش افتتاح سو.

په کابل کی لومړی یتیم خانه جوړه سوه ذیحجه ۲۹ ق

په کابل کی دامیر حبیب الله خان په فرمان دطرابلس غرب د شهیدانو او یتیمانو لپاره بسپنه ټوله سوه (ذیحجه)

له انگریزانو سره دباړی دملا صاحب (میر سید جان) دشبقدر غزا (پدی په ۱۳۴۲ ق په چار منگ کی مړ دی)

۱۹۱۱ ـ م ۱۳۳۰ ق

دجلال آباد او لغمان پر لاره، د کابل پر سین د مستر هالیدی په انجنیری په درو نته کی یو ۳۰۶ فټ اوږد معلق د اوسپنی پل جوړ سو
(صفر ـ جدی)

دجلال اباد نهراج سراج جوړ سو (صفر ـ دلو)

دوست محمد خان ناظم بار کزی په ۱۲ محرم د دار العدالت سرکرده مقرر سو.

دلغمان دقلعة السراج و دانی جوړه سوه.

سردار عنایت الله خان په کابل کی مطبعهٔ عنایت جوړه کړه.

سردار محمد عزیز خان د سردار محمد یوسف خان زوی ایشیک اقاسی خارجه مقرر سو.

سید شاه خان نایب سالار د جلال آباد عسکری مشر مقرر سو.

دمنگاو ښورښت او ددوی دآرامولو لپاره دحضور دجرنیل سردار محمد نادر خان لیږل (۲۳ جمادی الاولی) دغه ښورښت د روژی په میاشت کی تمام سو او سردار محمد نادر خان دحضور نایب سالار مقرر سو.

په پغمان کی ځنی نوی ودانی لکه سهیل ـ ستاره ـ بیت الصیف.

سراج الاخبار په دوهم کال کی په حروفی چاپ او مصور خپور سو

(۱۵ شوال = ۲۷ سپتمبر = ۴ میزان ۹۱ شس.)

دهند دسرحدی صوبی په پېښور او مردان کی معارف او مکتبونه جوړ سول چی دنوی بیداری اثرونه ئی پر پښتنو وکړه.

مولوی شاه عباس مجذوب د شاه عبد الرحیم دهلوی زوی د شاه عبد العزیز وراره چی په ۱۲۴۲ ق ئی له دهلی ځخه کابل ته هجرت کړی و ۱۱۵ کلن په کابل کی وفات سو (جمعه ۱۵ رمضان)

حاجی ملا عبد الله هروی خطاط دملا دلدار زوی په هرات کی ژوندی و.

۱۹۱۲ م ۱۳۳۱ ق

سراج الاخبار دپښتو پر قدامت او اصالت خاصه مقاله نشر کړه (۱۵ صفر ۲۳ جنوری ۳ دلو.)

برگد عبد الوکیل خان دقندهار عسکری قوماندان مقرر سو (جوزا ۹۲ شس)

سردار عنایت الله خان دمعارفو په نظارت وگمارل سو.

په وزیرستان کی دمسیدو او تیه یو قبیلوی جنگ (۳ اگست)

درالعداری دتذکری نظامنامه په (۱۱۰)ـ ماده کی دامیر حبیب الله خان په امضا خپره سوه (۲۵ سنبله)

سیاچاه او شکنجه کول منسوخ سول (شعبان)

انجمن معارف دسردار عنایت الله خان په نظارت جوړ سو او نظامنامه ئی نشر سوه (۹ عقرب)

قومی باغ په کابل کی جوړ سو (وزو ننتنی وزارت حربیه)

په قندهار کی په یکشنبه ۱۹ دشوال خلکو پر سردار محمد عثمان خان نائب الحکومه باندی بلوا وکړه او قاضی امر الله دقاضی میرجمال پشندی زوی اود هغه زوی حمیدالله ئی مړه کړل. سردار محمد عثمان خان موقوف او پر ځای ئی سردار محمد یونس خان امین الوجوهات مقرر سو او د قندهار دسپاهیانو پر معاش دمیاشتی ۲ روپی زیاتی سوی (۲۴ ذیقعده)

مهدیخان دانگریزی هند سفیر له کابله ولاړ او پر ځای ئی سیف الله خان کابل ته راغیء.

دسراج التواریخ اول او دوهم ټوك دفیض محمد هزاره په قلم په کابل کی چاپ او خپور سو.

اخوند ملا محمد عمر سلجوقی دملا محمد ایوب زوی دهرات مشهور مدرس او مؤلف دالملهم فی الاصول او شرح کافیه ـ رسالهٔ امکان خاص وعام ـ حاشیهٔ ایسا غوجی او نورو کتابو مؤلف په هرات کی وفات سو.

محمد عمر خان بردرانی هروی خطاط او هنرمند ملاك په هرات کی مړ سو په هغه وخت کی دهرات بل

(c) ketabton.com: The Digital Library

خطاط محمد رحیم خان الکوزی هلته ژوندی و.

۱۹۱۳ م ۱۳۳۲ ق

دشرکت موټر کار افغانیه په نامه لومړی دحمل ونقل شرکت په کابل کی جوړ سو. (قوس)

دوزیرو روحانی او مجا هد مشر ملا پونده په وزیر ستان کی وفات سو (جدی)

دحکومت مالـی مشاور بـرگـد عبد الاحد خان دسمت مغربی لوی خان په کابل کی ووژ سو (دیکشنبی شپه ۷ صفر)

لومړی دار المعلمین په کابل کی افتتاح سو (ربیع الاول) مـد یر ئی مو لوی عبد الرب خان و.

لومړی دهند وانو ابتدائی مکتب په کابل کی جوړ سو (محرم)

حاجی شاه بیك خان په ډهلی کی دافغانستان سفیر سو.

دوړینو کالو ماشین خانه په کابل کی افتتاح سوه (یکشنبه ۱ جـمادی الثانیه)

دمعا ریفو دماموړینو نظامنـــامـــه (۸۵) مادی دسردار عنایت الله خان له خوا نشر سو (۱۵محرم)

محمد نعیم خان نائـب سالار د هرات عسکـری قـومـانـدان سو (۲۷ جمادی الثانیه)

سردار محمد ایوب خان دمیوند مجاهد په سه شنبه ۱۷ د اپر یـل ۱۹۱۴م ۱۱ جمادی الاولی ۳۲ ق = ۱۷ حمل ۹۳ش په لاهور کی وفات او په پیښور کی ښخ سو. عمر ئی ۵۷ کاله و.

سردار محمد نادر خان نائب سالار دسپه سالار امیر محمد خان پرځای دافغا نستان سپه سالار سو.

(سه‌شنبه ۲۱ رجب ۳۳۲ق)

عمومی لومړی جنگ ونښت (رمضان = اگست ۱۹۱۴ = اسد) او امیر حبیب الله خان دشوال په لوله ورځ په یوه لـوی دربـار کـی د افغا نستان بیطرفی اعلان کړه، او بیا ئی په شنبه ۱۲ ذیقعده ۱۳ اکتوبر ۱۴م په بل لوی دربار کی تـایید کړه.

شهزاده امان الله خان دمحمود طرزی دلـور ثـر یـا سره واده وکـړه (چهار شنبه ۲۲ ذیحجه ۱۹ عقـرب ۱۱ نومبر)

په شرقی سرحداتو کی دانگریزا نو پر خلاف دقبایلو نهضتونه.

محمد عبد السلام خان عمر خیل پښتون په هند کی دنسب نـامـهٔ افغا نان کتاب چاپ کړ (رامپـور ۱۹۱۴)

ندیم بلخی دسردار نصر الله خـان لپاره (ندیم المحافل فی تـر جمـه نزهت المجالس) په فارسی وکیښ

(خطی) محمد رحیم اندړ په قند هار کی هزار مسایل په پښتو نظم کړ

میا فضل حق مجددی د میا محمد عمر شهید زوی پـه هرات کی وفات او ښخ سو.

نعمان الدین احمد کساکا خیل د پښتو ظفرالنسا تالیف کړ او دده ماینی زینت النساو کیښ .

شیخ عبد الو هاب دمانکی ملاصاحب مشهور مرشد اود پښتو عقـا یـد المؤ منین مؤلف په مانکی شریـف کی وفات او ښخ سو.

قاری رحمت الله واضـح بخاری (تحفة الاحباب فی تذکرة الاصحاب) وکیښ چی دافغا نستان د شمالی خوا دشاعرانو حال هم لری.

(دتا شکند چاپ)

۱۹۱۴م ۱۳۳۳ ـ ۳۴ ق

دجبل السراج دبر یښنا کا رخانـه افتتاح سوه (صفر جدی جنـــوری)

غلام محی الدین خان دقطـــغن او بدخشان نائب الحکومه په ۱۱محرم مړ سوه او پرځای ئی امین الاطلاعا ت نا ظر محمدصفر خان مقـرر ســو

په کابل کی پنځه ابتدایی مکتبونه دمو لوی عبد الرب خان په مدیری افتتاح سوه (سه‌شنبه ۱۲ جمادی الثانیه)

د اکتوبر په میاشت دنـــدر مایر او هنتهنگ په مشری دالمان او ترکیی او استریا یوه ډله دایران او هرات له خوا کابل ته راغله، چی دافغا نستان حکومت پر انگریزانو را وپا روی د۱۹۱۶ ترمئی پوری په کابل کی وو، له دی ډلی سره راجه مهندر پرتاب او مولوی برکت الله هندی آزا دیخوا هان هم وو.

مولوی عبد الروف قنـد هـاری مشهور عالم اود امیر حبیب الله خان ملای حضور په شنبه ۱٦ شوال په کابل کی وفات سو.

په کا بل اونورو ښـــارو کـــی دکولرا ناروغی خپریدل (رمضا نـ شوال)

مولوی عبد الرب خان د دار المعلمین مدیر اود ابتدائی مکتبو سر ښتـه دار دخپل پلار مولوی عبد الروف پر ځای ملای حضور هم سو.

دسندا کی ملا احمد جان دهاسیـن دکو هستان او سید ونکی مجا هد سید عبد الجبار شاه له ستانی څخه را وغوښت او هغه ئی امیر وټاکه، پخپله قاضی القضا ت سو، او لــه انگریزانو سره یی دجهاد اعلان وکړ او چکدری او مله کنډ غزاوی ئـی شرو کړی.

ملا محمد حسین سلجوقی د ملا عبد الاحد هروی زوی چی خطاط او عالم او صوفی سړی و ۹۸ کلن پـه هرات کی وفات او ښخ سو.

شاه محمد سدوزی د شهزا ده ایوب لمسی دسند په تهلی ښار کی دخپل خاندان تاریخچه ولیکله دآغا بدردرانی کتابخانه په گړی یاسین کی)

عبد الله پوپلزی شاعر د پښتو عبرت نامی او دیوان خاونـد پـــه قند هار کی وفات سو.

سید میر مشوانی هروی زبردست شاعر ا و نقاش او خطاط اود دیوان خاوند په هرات کی وفات سو.

(ولا دت ئی ۱۲۸۰ ق)

۱۹۱۵م ۱۳۳٤ـ ۳۵ ق

پښتو ژبه د حبیبیه مدرسی پـه نصاب کی داخله سوه .

د وزیرستان دخلکو جنگونه لـه انگریزانو سره .

(c) ketabton.com: The Digital Library

محمود طرزی دسراج الاخبار په سرمقاله کې د (حی علی الفلاح) تر عنوان لاندی دافغانستان داستقلال تحریك علنی کیء، اودغه سر مقاله ښتسر سوه. (غره ربیع الاول ۳٤ق ۱٦ جدی ۹٤ ش).

په جمادی الثانیه= حمل ۱۲۹٥ کی دافغانستان مشهور مشایخ کابل ته دعوت سوه چی دامیر سره وگوری لکه داسلام پور پاچا دموسهی آخوند زاده ـ دتگاب ملا ـ د هډی آخوند زاده ـ دبسرومیا صاحب ـ میا نصاحب حصارك شمس الحق ـ استاد هډه ـ دشوربازار حضرات شیخان صاحبان ـ حافظ جی صاحب صوفی صاحب ـ ملامحمد مرید ـ ملا عبدالغفار آخوند زاده.

ددغو مشایخو اود خلکو دوکیلانو په شمول یوه لویه جرگه دامیر په حضور کی جوړه سوه اود ملت دانفاق اودولت دسیاست (بیطرفی) تا یید یی وکیء (جمادی الثانیه اپریل ـ حمل).

دهندوستان دآزادیخوا هانو مهاجرین افغانستان ته دراجه مهندر پرتاپ سفره راغلل چی دبابر په باغ کی واوسیدل.

سردار عنایت الله خان ناظر حربیه سو.

فضل واحد دترنگزو حاجی صاحب دمومند ویه ملگری پر شبقدر حمله وکړه.

عبد الغفور ندیم دکابل شاعر د غلام حیدر زوی ۳۸ کلن په کابل کی وفات سو. (سه شنبه ۱۳ رجب دده دیوان په ۱۳۰۹ ش په تیهران کی چاپ سو. (ولادت یی ۱۲۹٦ ق)

سرمست اپریدی په تیرا کی له پرنگی سره دغزا اعلان وکی.

محمد عثمان فرحت کابلی شاعر خپل کلیات ترتیب کیء.

نیك محمد چاریکاری عمدة الفرایض په فارسی وکیښ چی دکابل په سنگی چاپ په دغه کال دمعین السلطنه عنایت الله په امر خپور سو.

۱۹۱٦ م ۱۳۳٥ ق

په وزیرو قبیلو کی شورښتونه.

سید عظیم شاه مشهور په شاه آقا دقلعه قاضیی، په جمعه ۲٤ د رمضان ۳٥ق وفات سو.

د افغانستان داستقلال غوښتنی دبلبل گرفتار په رمزی شعر کی د ښاغلی عبدالهادی پریشان له خوا په فارسی اود مولوی صالح محمد قندهاری له خوا په پښتو په سراج الاخبار کی نشر سوی (ربیع الثانی ۲٥ق ٥ دلو).

محمد حسن راقم اڅکزی شاعر او محاسب او مؤلف چی په ۱۳۲۷ق دمشروطیت په حرکت کی بندی سوی و په محبس کی وفات سو

(ولادت ـ ۱۲۹۰ ق).

ناصر الملك دچترال مصلح مهتر دتحفة الابرار او مشرق الانوار او صحیفة التکوین مؤلف. دچترالی ژبی دلیك او لوست بنیاد کښیښو اود دی ژبی مخصوص حروف یی رواج کړه (متوفا، ۱۹٤۳ م).

ندیم بلخی د رحمت الله زوی د دیوان خاوند شاعر وفات سو (ولادت یی ۱۲٥٤ ق).

۱۹۱۷-م ۱۳۳٦ ـ ۳۷ ق

میان گل عبدالودود دعبدالخالق زوی دسوات داخوند لمسی په سوات کی دامارت اعلان وکیء.

په نورستان کی (٦) ابتدایی مکتبونه جوړ سوه. (جمادی الاخری ۳٦ ق)

۱۹۱۸ـ۱۹۱۹ـ۱۹۲۰ م ۱۳۳۷ـ۳۸ـ ۳۹ ق

دپښتنو غزاوی له پرنگی سره: دمغول کوټ غزا ـ دتانك غزا ـ د اپوزی غزا ـ دتوچی غزا ـ دکسی غره غزا ـ دکاوړ غزا ـ دمانجی گری غزا دژژی غزا ـ ددراین غزا ـ دترکی غزا دقلعه دوه غزا ـ

۱۹۱۸ م ۱۳۳۷ ق

لومړی موزیم په کابل کی جوړ سو.

په ۲٤ دلو ۹٦ش ۱۳ فروری ۱۸م سراج الاخبار دافغانستان داستقلال په باب کی یوه مفصله مقاله خپره کړه چی دافغانستان داستقلال غوښتلو فکر ئی تقویه کیء (سراج الاخبار ۷ کال ۱۳ گڼه).

د افغانستان د ابتدایی او عالی مکتبو او دارالمعلمین نصاب ترتیب او خپور سو (۱٥ میزان ۹۷ ش ۱ محرم ۳۷ ق).

میر غلام نبی دخپل پلار میر محمدعثمان پرځای دهرات دگازرگاه میر وټاکل سو.

محمود طرزی یود کوچنیانو اخبار له کابله دسراج اطفال په نامه خپور کیء (غره محرم ۳۷ ق ۱٥ میزان ۹۷

دسراج الاخبار آخرینه شماره په ۱٥ ربیع الاول ۳۷ق ۱۹ دسمبر ۱۸م ۲۷ قوس ۹۷ ش خپره سوه.

(اتم کال ٦ شماره) تردی وروسته ندی خپور شوی.

اخوند ملا محمد حسن اوبهی دملا شمس الدین توخی زوی نقشبندی صوفی او عالم په اوبه کی ۸۰ کلن وفات سو.

د شوروی ترکستان خارجه کمیساریت امیرحبیب الله خان ته پیغام وکیء چی دوستانه روابط سره ولری.

عبدالله بن محمد سبرو ستانی هروی دحاجی عبدالرحمن اسحقزی په غوښت دعربی ترتیب الدول کتاب دقوانین الحکما په نامه په فارسی ترجمه کیء (۱٦ ذی حجه ۳۷ ق).

دافغانی آزادی خوا هانو له خوا مولوی برکت الله او کاظم بیگ د شوروی ترکستان جمهوریت ته د

(c) ketabton.com: The Digital Library

د مذاکری له پاره واستول سوه .

۱۹۱۹م۱۳۳۷و۳۸ق۱۲۹۷ـ۹۸ش

امیر حبیب‌الله خان تر ۱۸ کاله سلطنت وروسته دلغمان په‌کله‌گوش دره کی په تفنگچه و وژل سو (د پنجشنبی شپه دری بجی ۱۸ جمادی الاولی ۳۷ق ۱۹ دلو ۹۷ش ۲۰ فر وری ۱۹ م) لوپه جلال‌آباد‌کی دسردار نصرالله خان سره په امارت بیعت وسو .

مولوی عبدالرب دامیر حبیب الله خان دحضور ملا اود ابتدایی مکاتبو او دارالمعلمین مدیر په جلال‌آباد‌کی دحوت ۹۷ ش په اولورخو کی وفات او موری ښخ سو، دغسی هم دچارباغ ضیا معصوم نقشبندی لوی روحانی پیر هلته وفات سو. امان افغان دامیر حبیب الله مرگ د سلطنت دمقام اود مولوی عبدالرب مرگ یی دشریعت دریاست اودضیا معصوم مرگ یی دطریقت دریاست خالیتوب وگانه، چی په یوه واردری سره مقامه خالی سول (امان افغان لومړی‌گنه ۲۲حمل ۱۲۹۸ ش) .

د فروری له ۲۱ تر ۲۸ پوری امان‌الله خان په کابل کی دخپل امارت لپاره اقدامات کول .

او په جمعه ۲۱ فروری ۱۹ م ۹حوت ۹۷ش ۱۹ جما دی الاولی ۳۷ق اعلیحضرت امان الله خان په کابل کی پر تخت کښینوست .

په ۲۸فروری دافغانستان کامل استقلال دکابل په لوی دربار کی اعلیحضرت امان الله خان اعلان‌کیء او سردار نصرالله خان له‌جلال‌آباد په پنجشنبی ۲۵ جما دی الا ولی ۱۳۳۷ق خپله بیعت نامه ور ته راوا ستوله دغسی هم سردار عنایت الله او حیات‌الله په جمعه۲۶ جمادی الاولی دبیعت مکتوب ورته راولیږلی. (امان افغان ۲ گڼه ۷ثور ۹۸ ش .)

په ۳ مارچ ۱۹ م = ۱۲۹۷ ش امان‌الله خان دهند ویسرا ته‌دافغان او انگریز د نوی معاهدی پیشنهاد دافغانستان دکامل استقلال اومتساوی حقو قو پر اساس باندی وکیء

محمود طرزی د سراج الاخبار مدیر ناظر خارجیه مقرر سو (حمل ۱۲۹۸ ش) .

دشورا خاص مجلس په کابل کی افتتاح سو (ثور ۹۸) .

په افغانستان کی دوهمه پلا کابینه جوړه او وزیران (ناظران) ئی په سر کی مقرر سول (ثور ۹۸ ـ می ۱۹) .

(۱) دائره نظارت عدلیه ـناظر عدلیه محمد ابراهیم خا ن.

ځای: عین العمارت .

عین العمارت .

(۲) دائره نظارت حربیه ـ ناظر حربیه صالح محمدخان سپه‌سالار ځای قومی باغ.

(۳) دائره‌نظارت خارجیه ـناظر خارجیه محمود بیگ طرزی . ځای بیت الشوری .

(٤) دائره نظارت معارف ـ ناظر معا رف عبد الحبیب خا ن ځای: قصر شهر آرا .

(٥) دائره نظارت مالیه ـ ناظر مالیه میرزا محمود خان . ځای باغ مهمانخانه .

(٦) دایره‌نظارت تجارت :نا ظر تجارت غلا م محمد خان . ځا ی: باغ مهمانخانه .

(۷) دایره نظارت نقلیات : ناظر نقلیات میر زا عبدالقا در خا ن ځای: اصطبل عا مره .

(۸) دایره نظارت زراعت ـ ناظر علی جان خان . ځای : محکمه مراد خانی .

(۹) دایره صدارت عظمی اعتماد الدوله عبدالقدوس خا ن. ځا ی : قصر باغ مهمانخانه .

په ۲۷ مارچ ۱۹ م ۷ حمل ۱۲۹۸ ش د شوروی روسی ترکستان د خار جی امورو کمیسار بوکو یا ولینسکی د افغانستان حکومت ته ولیکل ،چی دشوروی حکومت ټول زاړه قرار دادونه لغو کړل ، او دټو لو اسلامی دو لتو او افغانستا نه سره د دو ستی روا بط غواړی او استقلال ئی منی ، او له مسکوه بنا غلی براوین تا کلی سوی دی چی د افغانستانه سره سیاسی دوستانه روابط او تجارتی مناسبات ونیسلوی .

په ۷داپریل ۱۹م ۱۸ حمل . ۱۲۹۸ ش رجب ۱۳۳۷ ق :

اعلیحضر ت امان الله خا ن لینن ته یولیک واستاوه چی‌د افغانستان استقلال او ددوستی خوا هشو نه ومنی .

په همدغه تاریخ د افغانستان خارجه وزیر محمود طرزی دشوروی دولت خارجه کمیسار چیچر ین ته یولیک واستاوه ، چی د افغانستان دوستانه خواهشو نه او استقلا ل ومنی او د اعلیحضرت امان الله خان مکتوب لینن ته ورلاندی کی ددی لیک جواب د لینن له خواه په ۲۲ می ۱۹ م ثور۹۸ دمبارکی او خوښی سره راورسید .

په ۲۱ داپریل ۱۹ م ۳۱ حمل ۱۲۹۸ ش .

امان الله خان لینن ته ددو ستی لیک او د افغانستان د استقلال د اعلان د کامیابیدو لیک واستاوه او جنرال محمد ولی خان ئی د فوق العاده سفیر په ډول د مذاکری‌لپاره ورته معرفی کیء، دی دمی په ۲۸ تاشکند ته ورسید . او په ١٤ اکتوبر ۱۹ م ئی دلینن سره په مسکو کی ملاقات وکیء

د امان افغان لومړی شماره د سراج الاخبار پر ځای د بناغلی

(c) ketabton.com: The Digital Library

عبدالنهادي په مديري خپره سوه (۲۲ حمل ۹۸ ش ۱۱ رجب ۳۷ ق ۱۲ داپريل ۱۹ م) په دی شماره کی د امير حبيب‌الله خان د وژلو او د امير امان الله خان د جلوس احوال چاپ سو .

سردار عبدالقدوس خان صدر اعظم د قند هار د مجاهدينو مشر مقرر سو او هلته ولاړ (حمل ۹۸ ش) .

افغانستان درولیت بل پر خلاف خپل پرو تسبت د هند حکومت ته واستاوه (می ۱۹ م ثور ۹۸)

سپه سالار محمدنادر خان دعسکرو سره په ۲۱ رجب ۳۷ ق ۳ ثور ۹۸ش ۲۳ اپریل ۱۹م له کابله ولاړ ، او گردیز ته ورسید ، او ملی قوائی د استقلال جنگ ته تنظیم کړل . په جمعه ۱۵ شعبان ئی د گردیز په جامع کی د جهاد خطبه وویله سوه . او د قبایلو په منځ کی دجهاد اعلان وسو ، او مسیدو د انگریز پر فوج حملی شروع کړی دافغان او انگریز دریم جنگ ونښت (۳ مئی ۱۹ م) .

د سپین وام تانه مجاهدینو په ۲۵ شعبان و نیول ـ او دوانا او سرویکی چو نی مسید و ونیولی (۲۰ شعبان ۳۷ ق ۳۱ ثور ۹۸ش ۲۱ می ۱۹ م) .

دانگریزانو طیارو پر ډکه جلال آباد ـ کابل ـ سپین بولدک بمباری وکړه (ثور ۹۸ ش) .

په ٦ جوزا ـ ۲۷ شعبان ۲۸می دټل ښار افغانی مجاهدینو دسردار محمد نادر خان سپه سالار په مشرتوب ونیو ، دجنگ استقلال متارکه ۳ رمضان ۱۲ جوزا ـ ۲ جون (۱۳۹۸ ش) .

په هندوستان کی د خلکو شورښت زیات او د هجرت تحریك تود سو . (جوزا ـ سرطان)

د هندوستان د آزادیخواهانو موقتی ملی حکومت (په کابل کی) جوړ سو او د وزير داخله مولوی عبیدالله سندهی او عزیز هندی په امضا یو اعلان خپور سوه ، چی د هند خلك پر انگریزانو راوالاړ سی (جوزا ۹۸ش) ددی موقتی حکومت مشتر راجه مهندر پرتاب هندی آزادیخواه و .

د اتحاد شوروی له خوا پاکوف زاخار و یچ سو ریتس په منځنی آسیا او افغانستان کی د فوق‌العاده مختار نماینده په ډول معین سو ، چی د افغانستان او د بلوچستان دآزاد و قبایلو او خیوا او بخارا او د هندوستان او کشمیر او تبت له آزادی خواهانو سره رابطه ونیسلوی او انقلابی د آزادی غوښتنی تحریکات وروزی . (۲۳ جون ۱۹م جوزا ۹۸ش) دغه سفیر په سپتمبر کی کابل ته راغی .

عبدالشکور خان د افغانستان سفیر دبخارا دامیر دربار ته ورسید (سرطان ۹۸ ـ جولائی ۱۹) .

حسین د اسحاق زوی د شوروی دو لت لوی سفیر کابل ته را غیء (سرطان ۹۸ـ۱۹ جولای).

دافغان اوانگلیس روغ لیك چی په راولپنډی کی په (۸) اگست په ۵ مادو کی امضا سوی و په (۲۸) اسد ۹۸ ش ۲۰ ذی قعده ۳۷ ق (۱۸) اگست ۱۹ م د افغانستان پاچا اعلیحضرت امان‌الله خان تصدیق کیء اوداستقلال اعلان او لوړی جشن وسو .

دمعرف معارف مجله دوزارت معارف له‌خوا په‌کابل کی‌چاپ سوه (۱سنبله ۹۸)

د سردار محمد نادر خان غازی سپه سالار قوا فاتحانه کابل ته راغلل .

(۲۸ میزان ۹۸ ش ۲۱ اکتوبر ۱۹ م) او ده ته داعلی‌لمر نښان‌ورکړ سو اود استقلال ځلی دده په نامه‌په کابل‌کی جوړسو اودی (وزیرحربیه) سو اوهم په‌دغه کال ۱۲۹۸ ش د سمت مشرقی رئیس تنظیمه مقرر سو (ربیع‌الاول ـقوس ـدسمبر)

د حوت په اولولسو ورځو کی د مشرقی داقوامو جرگه په جلال‌آباد کی وسوه اود اتحاد مشرقی جریده هم خپره سوه ۱۲۹۸ ش (ربیع‌الاول ـحوت ـ دسمبر) .

د افغانستان د روغی د مذاکری یو هیئت دعلی احمد خان په مشری راولپنډی ته ولاړل (دلو ۱۲۹۸ش) او د روغی لیك ئی امضا کیء (۸) اگست ۱۹م (۱۱ ذیقعده ۱۳۳۷ق) .

د افغانستان د استقلال د جنگ پروخت دترنگزو حاجی صاحب او مولانا سیف الرحمن‌الکوزی دمومندو په ملگری دشبقدر دوهمه غزا له پرنگی سره وکړه .

قاضی القضات‌خان‌علوم سعدالدین خان بارکزی په کابل کی وفات سو (٤ میزان ۱۲۹۸ ش) .

او دده پسر ځای یی زوی قاضی عبدالشکور خان قاضی القضات‌سو.

محمد ابراهیم حیرت کابلی شاعر د تحفه شهنشاهی او دیوان اشعار خاوند و فات سو په پنجشنبی ۲۵ جمادی‌الاولی ۱۳۳۷ (ولادت ۱۲۵۰ ق) .

د اعلیحضرت امان الله خان په امضاء (کتابچه قانون گذاری حکام افغانستان) په کابل کی چاپ او خپره سوه ۱۲۹۸ ش .

سردار محمد سلیمان خان وزیر معارف سو (۹۸ ش) .

د ۱۲۹۸ ش کال مالی واردات خلوینښت ملیونه کابلی او مصارف ۳۱ ملیونه او ذخیره ۹ ملیونه‌وه .

۱۹۲۰ م ۱۳۳۸ ـ ۳۹ق ۱۲۹۹ش

دافغانستان لومړی د مالیی نظامنامه خپره سوه (۱حمل ۹۹ ش ۲۱ مارچ ۲۰ م) .

په کابل کی لومړی ملی‌کتابخانه جوړه سوه (حمل ۹۹) .

(c) ketabton.com: The Digital Library

دمحمود طرزی په مشری دسیا سی مذاکری لپاره یوه افغانی ډله دهند مسوری ته ولاړل اود هنری ډابس انگریزی نمایندہ سره یـی خبری وکړی (۱٦ اپریل تـر ۱۸ جولایی ۲۰ م) داډله په ۱۰ر اسد ۱۲۹۹م کابل ته راورسیده .

په نظارت معارف کی لومړی‌علمی انجمن افتتاح سو (۲۰ رمضان۳۸ق ۱۸ جوزا ۹۹ ش) .

د افغا نستان لومړی سفیرسردار عبد العزیز خان تهران تـه ورسید (۷ شعبان ۳۸ق) په جمعه ۲۸ جوزا ۹۹ ش یی د افغانستان بیرغ‌پورته کیء.

په کابل کـی دافغان روزنامه د محمد جعفر په مدیری خپـره سوه (دوشنبه ۱٤ سرطان ۹۹) .

په کابل کی لومړی پلا داصول دفتری مکتب‌افتتاح‌سو (۱۲ ذیقعده ۳۸ق سرطان ۹۹ ش) سپه سالار محمد نادر خان له سمت مشرقی څخه کابل ته راغی (ذیقعده ۳۸ق اسد ۹۹ ش آگست ۲۰ م) .

په جلال آبادکی ابتدایی مکتبونه جوړ سول (اسد ۹۹) .

سردار محمد هاشم خان دسمت مشرقی ملکی او نظامی نایب سالار مقرر سو (اسد ۹۹ ش) .

په ١٤ اگست ۲۰م اسد ۹۹ یود بیسیم تلگرافی د ستگاه د شوروی دمیخانیکانو سره کابل ته راورسید او لومړی دتشکر تلگرام داماں الله خان لەخوا لینن ته ولیږل سو ۱۸ ستمبر ۲۰م سنبله ۹۹ ش .

د بخارا دشوروی جمهوریـت د رئیس فیض‌الله خو اجه لـه‌خوا د افغانستان پاچا ته‌تلگرام راورسیدی چی دهغه جمهوریت سره‌روابط قایم سی (۱۵ ستمبر ۲۰م) دافغانستان خارجه وزیر محمود طرزی په جواب کی دبخارا دمملکت استقلال وغوښت اودښاغلی عبدالـهادی خان مقر ری یی دبخاراپه سفارت ورته ولیکله .

په هرات کی داتفاق اسلام هفتگی جریده دعبدلله قانع هروی‌په مدیری نشر سوه (۱ سنبله ۹۹) .

په مرکزی آسیا کـی د شوروی روس‌فوق‌العاده سفیر سورتس‌په‌یوه لیك کـی دافغانستان خارجه وزیر محمود طرز ی تـــه و کنبل چـی عبدالشکور خان افغانی نماینده په بخاراکی پـرو پاگنـد او عسکر ی فعالیتو نه‌کوی‌چی باید جلوگیری‌یی وسی ۲۱ ستمبر ۲۰ م) .

دهندی مهاجرانو ډلی افغانستان ته راغلی، دمهاجرینو انجمن په کابل کی تاسیس ســو (سنبله ۹۹ ش ستمبر ۲۰ م) یوه ډله مهاجرین د شوروی له لاری اناطول ته ولاړل .

غلام نبی خان څرخی د مزارشریف عسکری قوماندان مقرر سو (میزان ۹۹ ش) .

د افغانستان سفیر عبدالهادی خان بخارا ته واستول سو (جمعه ۸میزان ۹۹ ش) .

په پختیا (جنوبی خوا) ولایت‌کی ابتدایی مکتبونه‌جوړسول (عقرب۹۹)

جمال‌پاشا دترکیی دحرب وزیرکابل ته‌له تاشکنده راغیء (٦عقرب۹۹ش نومبر ۲۰ م)

اعلیحضرت امان الله خان او محمود طرزی دلینن او چیچرین په نـامـه مکتو بونه ؤا ستول چی دافغان او شوروی لو مړی‌معا هده ترتیب‌سوی او در ولیږل سوه چی تصدیق سی (اول دسمبر ۲۰م قوس ۹۹ شس)

دستارهٔ افغان هفتگی جریده د میر غلام محمد په مدیری له جبـل السراج څخه خپره سوه (۹ قوس ۱۲۹۹ شس)

سپه سالار محمد نادر خان دقطغن او بد خشان رئیس تنظیمیه مقرر سو (جمادی الاولی ۳۹ جدی ۹۹)

د افغا نستان خارجه وزیر محمود طرزی د شوروی اتحاد خارجه وزیر چیچرین ته د دواړو دولتو دمعاهدی دتشکر مکتوب دبدری بیگ په لاس واستاوه او دشرق دآزادی دتحریك مننه ئی وکړه او د جمال پا شا پـــر راتگ یی خوښی وکړه (دسمبر۲۰م) ۱۹۲۱م ۱۳۳۹ق ۱۲۹۹ور ۱۳۰۰ شس

سر هنری ډابس دانگر یزانو نماینده دمعا هدی لپاره دافغانستان سرحد ډکی ته را غیء دده سره‌یوه ډلـه نـور مامو رین هم ملگری وو (۱۵ جدی ۹۹شس ٥جنوری ۲۱ م)

دوی دجدی په ۲۰ = ۱۰ جنوری د دلکشا په ماڼی کـی د اعلیحضرت امان الله خان حضور ته په یوه لوی در بار کی ور غلل.

دسمت مشرقی داقوامو جرگه کابل ته را غله (۲۱ جدی ۹۹ شس)

موسیو برا وین دشوروی دولت سفیر چـی پـه ۱۲۹۸ شس ئـی د افغا نستان تابعیت قبول کړی و،او غوښته ئی چی دقند هـار له لاری هند تـــه ولاړ سی، دچهار شنبی دما ښام پر ۷بجو ۲۹جدی ۱۲۹۹ش په غزنی کی و واژه سو.

پاینده محمد فرحت داماں افغان دجریدی مدیر سو (۲دلو ۹۹ جنوری ۲۱ دانـا طـــــو لـی د ملیو نـو هیئت د عبد ا لـر حـمـن بیـــگ پیښوری پـه مشری بخا را تـــه را ورسیدیء (۲٤ جنوری ۱۹۲۱م)

دافغا نستان سفیر عبد الهادی‌خان د بخارا دربار ته‌ور سیدیء (۲۱دلو ۹۹ شس)

په کابل کی دنجونو لومړی مکتب مستورات‌افتتاح‌سو (دلو۹۹جنوری۲۱)

عبد العزیز خان دحضور یاور په نظارت داخله مقرر اومحمود خان د ده پـر ځـای د حضور یـاور سو متوفا ۱۹ جدی ۱۳۵۰) .

محمد یعقوب خان دحضور شاغاسی سو (دلو ۹۹ شس)

دافغا نستان او شو رو ی تر منځ لو مړی معا هده په مسکـو کـــی د افغا نستان له خوا محمد ولی خان او مرزا محمد خان اوغلام‌صدیق خان اود شوروی دولت له خوا چیچرین

(c) ketabton.com: The Digital Library

او قره خان په ۱۲ مادوکی امضا کړه ۲۸ فبروری ـ۲۱ م ـ ۱۰ حوت۹۹

اودافغانستان فو ق الـعاده هیئتد محمد ولی خان په مشری د مارچ په او له و رځ له مسکوه غربی ارو پاته رهی سو. دا معا هده داسد په ۲۲ ورځ ۱۳۰۰ ش پـه پغمـان کـی اعلیحضرت امان الله خان امضا کړه.

دافغانستان او تر کیی لو مړی معا هـده پـه مسکو کـی امضاء سوه (۱۱ حوت ۹۹ ش ۲مارچ ۲۱م) دافغانستان له خوایی امضا کوونکی محمد ولی‌خان فوق‌العاده سفیر اود ترکیی له‌خوا یوسف کمال بیگ د اقتصاد ناظر او ډاکټر رضا نوربیگ دمعارفو ناظروو .

دامعاهده دجمعی په‌ورځ ۲۷میزان ۱۳۰۱ ش ۱۹ اکـتـو بـر ۲۱م د داعلیحضرت امان الله خان له خوا دکابل په عید گاه کی خلکو ته‌اعلان سوه .

سلطان احمد خان دافغانستان د وفدمشر دانا طولی دولت ته‌دباکو له خوا ولاړ (۲۱ حوت ۱۲۹۹ ش) .

د ۱۲۹۹ ش دولتـی واردات ٤٥ ملیونـه او مصارف ۳٦ ملیونه او ذخیره نه ملیونه‌وه .

ددولت دنبنانو لو مړی نظامنا مه خپره سوه (۹۹ ش) .

داعلیحضرت امان الله خان‌دوژلو یوه دسیسه کشف سوه، چی پـه هغه‌کی میرزا محمد علی تائب دمیرزا سیف‌الدین تره‌کی زوی شاعـر او خطاط او منشی (متولد ۱۲۹۵ ق) او اختر جان د ناظر صفر زوی او دلوخان پنجشیری او محمد امیـن ـ عبدالله ـغلام حیدر ووژل سوه ـ

له پرنگی سره دجوری د پښتنو غزا (۳۹ ق) .

قاضی عبد اللطیف سواتی پښتو تفسیر تیسیر تالیف کیء (۳۹ ق) .

محمد ابراهیم خان عدلیه وزیر د مزار شریف رئیس تنظیمیه او بیا محمد سـرور خـان دهـغه ځـای نائب الحکومه سو (۹۹ ش) .

(۱۹۲۱ ر ۲۲م ۱۳٤۰ ر ٤۱ ق)

دافغا نستان‌دښځو لو مړی‌جریده ارشاد النسوان له کابله د محمود بیگ طرزی د مـاینی (اسما) پـه مدیری او د روح افزاءدمحمدزمان خازن الکتب دلور په‌سر محـر ری خپـره سـوه (پنجشنبه ۱ حـمل ۱۳۰۰ ش)

دبخارا لومړی سفیر یوسف‌زاده عبدالرحیم کابل تـه راغی (٦ حمل ۱۳۰۰ ش) دی دبـخارا د رئـیس فیض‌الله خواجه‌د (٦ جنـوری ۲۱ ۲۵ربع الثانی ۳۹هـ) په مـکتوب د افغانستان خارجه وزیر تـه معرفی سوی‌و .

دمصطفی کمال له‌خوا داناطولی لومړی فوق‌العاده سفیر عبدالرحمن بیگ پیښوری دبخارا او هرات له لاری کابل ته راورسید (۱۵ حمل ۱۳۰۰ ش) .

په قند هار کی لو مړی ابتدایی مکتب تجار افتتاح سـو (۲۰ حمل ۱۳۰۰ ش) .

سید عالم خان دبخارا امیر کابل تـه دپناهنده پـه توگه را ورسید (پنجشنبه ۱۵ ثور ۱۳۰۰ ش) .

له ایتالیاسره‌دافغا نستان‌لو مړی معاهده امضا سوه (۳ جـون ۲۱م ۱۷ جوزا ۱۳۰۰ ش) .

دشوروی دو لت نوی‌سفیر رسکول نیکوف ته دچیچرین وزیر خار جه له‌خوا هدایت ورکړ سوچی دروسیه شوروی اوانگلیس دمعاهدی مراعات په افغانستان کی وکی ،او په دی مملکت کی دکمو نستی لمسو نـــه ځان وژغوری ،دافغانستان پـــه پیشر فت کی همـــکار وی ،او د ار تجا عی محا فلو «داسلا مـــی دولنو اتحادیه » چی دانگریزانو له خوا تلقین کیږی با ید جلو گیری وشی، ځکه چـی زمونـږ دمنځنـی آسیا حا لـت ته خطـر نا که ده(۳ جون ۲۱ م جوزا ۱۳۰۰ ش)

دوه سوه‌تنه افغانی محصلان هنـد او اروپاتـه واستـول سـو ه (جوزا ۱۳۰۰ ش جون ۲۱ م)

په وزیر ستان کی دحاجی عبد ـ الرازق په‌مشری دانگر یزا نو سره دجهاد دوام (جوزا ۱۳۰۰ ش)

سپه سالار سردار محمدنادرخان وزیر حرب ته د اعلی لمر نښا نور کړ سو (جوزا ۱۳۰۰ ش‌جون۲۱م)

دافغا نستان او ایران لو مړی د مؤدت معاهده (۲۲جون ۲۱م‌سرطان ۱۳۰۰ ش)

سپه سالار غازی محمد نا در خان‌د علی آباد په کلا کی امانیه طبی‌مکتب تاسیس کیء (سرطان ۱۳۰۰)

د طلوع افغان هفتگی جریـده د مولوی صالح محمد په مدیری پـه

(c) ketabton.com: The Digital Library

قند هار کی تاسیس سوه. (۱۵ سرطان ۱۳۰۰ ش ۳۰ شوال ۳۹ ق ٦ جولائی ۲۱ م)

مکتب حکام په‌کابل کــی افتتاح سو (۷ سرطان ۱۳۰۰ شس) نظارت یی په وزیر داخله اړه درلوده.

دشوروی روسی دولت نوی لوی سفیر رسکول نیکـوف دهـرات او قند هار له لاری کابل تـه راغـی (شنبـه ۲۵ سرطـان ۱۳۰۰ شـس ۱۵ جولائی ۲۱ م)

د افغانستان داساسی تشکیلاتو اود ملکی تقسیماتو نظامنامی خپری سوی (سرطان ۱۳۰۰ ش ۳۰ مـی ۲۱ م) .

مولوی غلام محی‌الدین افـغان د دارالمعلمین مدیر اود آخوان افغان رکن په څهار شنبه ۱۲ اسد ۱۳۰۰ وفات سو، دی قند هاری جمریانی‌و.

دبخارا ددولت بیـرق دکابـل د بخارا په سفارت کی ورپول سو ، دلته دشوروی سفیران سورتس ـ او رسکول نیکوف اود انا طولی د حکومت سفیر هم حاضرو (پنجشنبه ۲٦ اسد ۱۳۰۰ ش) .

د شوروی نـوی سفیر رسکول نیکوف دافغانستان وزیر خارجه ته اطمینان ورکیء چی دافغانستان په داخلی چارو کی به مداخله نه کوی اوپه افغانستان کـی دکوم انقلاب راوستوا راده نلری (۳۰ جولایـی ۲۱م اسد ۱۳۰۰) .

دارگ په‌شمالی‌برج کی دشورای دولت افتتاح وسـوه (چهار شنبه ۱۱ اسد ۱۳۰۰ ش) .

مولانا نوردل خان دشیردل خان قمبر خیـل اپریـد ی زوی مشهور مجاهد وفات اوپه تیراه کی ښخ‌سو (۲۰ اسد ۱۳۰۰) .

په ۲۱ اسد ۱۳۰۰ ش اعلان‌وسو چی دپست محصول به وروسته‌نیم اخیستل کیږی .

دشوروی دولت افغا نستان تـه دنظامی او فنی بی عوضو کومکونو وعده ورکړه .

(۲٤ جولائی ۲۱م اسد ۱۳۰۰ ش)

دبرتانیا دنماینده‌سر هنری‌ډابس نخه د افغانستان د خارجه‌وزیررسمی خواهش چی دترك او یونان په جنگ کی دیـونان سره کومـك ونکړی (۲۰ سنبله ۱۳۰۰ ش) .

عبدالبا قی‌خان‌دافغا نستان‌لومړی جنرال قونسل په مشهد کی مـقرر سو (میزان ۱۳۰۰) .

دمکتب قضات افتتاح په کابل‌کی (عقرب ۱۳۰۰) .

مجموعه عسکریه مجله له حـربیـه وزارت ته‌څخه‌خپره‌سوه(۱عقرب۳۰۰)

دافغا نستان او بر تانیا لو مړی معاهده ۱٤ مادی ۲ ضمیمی په کابل کی دمحمود طرزی وزیر خارجه او سرهنری ډابس له خوا لاس لیـك سـوه (۳۰عقـرب ۱۳۰۰ ش ۲۲ نـــو مبر ۲۱ م).

۱۹۲۲ م ۱۳٤۱ ق ۱۳۰۰را ش

له کندهاره محمـد عـلی خان د نائب الحکومه قایم مقام ولاړ اوپر

ځای یی عبدالعزیزخان دتنظیم‌رئیس مقررسو (سه‌شنبه۱۹جدی ۱۳۰۰ش جنوری ۲۲ م) .

د جـدی پـه ۲۰ ورځ ۱۳۰۰ ش ولایاتو ته دغه دتنظیم رئیسان مقرر سول :

قطغن او بدخشان تـه سپه سالار محمد نادر خان غازی وزیر حربیه پـه وزارت حربیه کی قایم مقام سردار محمد هاشم خان نائب‌سالار عبدالعزیز خان وزیر داخله قند هار تـــه . وزارت داخـله قایم مقـام محمدسرورخان .

محمد ابراهیم خان وزیـر عدلیه مزار شریف‌ته . دوزارت عدلیه قایم مقام میر زمان الدین عدلی مستشار جمعه‌خان دوزیر عدلیه‌معاون میمنی ته .

شجاع الدوله خان وزیـر امنیه هرات‌ته . دوزارت امنیه قایم مقام محمود خان یاور .

صدراعظم سـردار عبد القدوس خان لـه قندهاره کابـل ته راغـی (پنجشنبه ۱٤ جدی ۱۳۰۰ ش) .

د ایـران لـومړی لـوی سفیر اعتلا الملك کابل ته دپیښور له خوا راغی (شنبه ۹ جـدی ۱۳۰۰ ش)

شیر احمد خان دایتالیا په روم‌کی دافغانستان لومړی لوی سفیر مقرر سو او سفارت خانه‌یی هلته افتتاح کړه (جدی ۱۳۰۰ ش) .

د افـغا نستان لومـړی جـنرال قونسل محمد حیدرخان ډهلی تـه ولاړ (۱ دلو ۱۳۰۰) .

د افـغا نستان لـو مړی سفیر عبدالهادی خان په ۱۵ دلو ۱۳۰۰ش دپیښور له لاری لندن تـه رهـــی ســو .

داصلاح هفتگی جریده په خان‌آباد کی دبشیر احمد پـه مدیـری خپره سوه (۲۹ دلو ۱۳۰۰ ش جمادی ـ الاولـــی ۱۳٤۰ ق ۱۸ فـــرو ری ۲۲م) .

داتحاداسلام‌جریده‌په مزار شریف کی دعبدالر زاق خان په‌مدیری نشر سوه (دوشنبه ۱ حـوت ۱۳۰۰شس ۱۹ فروری ۲۲م) دوی‌هفتی‌وروسته د (بیدار) په نامه تبدیل سوه.

دافغانستان وزیرمختار غلام‌نبی خان مسکـو‌ته ورسیدی (جـمعه ٤ حوت ۱۳۰۰شس ۲۲ فـروری ۲۲م)

دبرتانیا دوزارت مختاری لومړی ډله دتورخم له لاری کابل ته راغلـه (۱۵حوت ۱۳۰۰شس مارچ۲۲م)

غلام جیلانی خان دهرات‌لوامشر سو (دوشنبه ۱۵حوت ۱۳۰۰)

فرا نسیس همفر یز دبر تانیا وزیر مختار او فو ق‌العاده سفیرخپله‌اعتماد نامه اعلیحـضرت امان اللّه‌خـان تـه وړاندی کړه (۲۲ حوت ۱۳۰۰شس ۱۳ مارچ ۲۲م)

په ۱۳۰۰ ش کال دغـه دولتـی نظامنامی خپری سوی :

۱ ـ د نکاح ، واده، ختنه سوری نظامنامه .

۲ ـ دگمرک دمحصول اخیستلو نظامنامه .

۳- دمالیاتو د کار کتنی نظامنامه .

٤ ـ دعباراتو او القا بـو د لنـډونی نظامنامه .

٥ ـ د ډاکخانـو نظامنامـه (۹ سنبله) .

٦ ـ د عسکری جزا نظامنامه .

۷ ـ د عسکری کالیو نظامنامه .

۸ ـ د افـغانستـان د ملـکـی تقسیماتو نظامنامه .

غازی تریـن خان تـوری خیل وزیر د توچی د محمد خیلو په غزا کی شهید سو .

مولوی عبدالمجید افغانی اتمان خیل په پیښور کی (جمال افغانی) تالیف کیء.

قاضی خیر الله پیښوری پښتو قاموس خیراللغات وکیښی .

عمر دین مر دانی پښتو تکـړه شاعر ژوندی و .

د۱۳۰۰ ش کال مالـی‌وار دات ۵۱ ملیونه کابلی ، مصارف ۴۰ ملیونه ذخیره (۱۱) ملیونه وه .

عجب خان اپریدی د غـلام حیدر خان ادم خیل زوی د پرنګـی سره غزا وکړه اودیوه پر نګی لورئی‌ختنی بوتله افغانستان ته راغی اوتر آخره په مزار شریف کـی په احترام او سیدی ځو چی۹۵کلن په ۱۳۴۰ق وفات سو (ولادت ئی ۱۲٤٥ ش) دده د بیرته ورکولو لپاره انګریزی حکـومت افغانستان ته التیما تـوم ورکی ، خو افغانستان ونه مانه .

مولـوی عبدالواسع قند هاری دوه ټوکه تمسک القضات الامانیه داعلیحضرت امان الله خان په فرمان تالیف او چاپ کیء (کابل ۳۰۰ش) لومـړی ټوک حقوق . دوهم جـزا (۱۱۱۳) مادی .

په کابل کـی د ابلاغ په نامـه دیواری روز نامه د میرزا محمداکبر په‌مدیری خپره سوه . ـ ۱۳۰۰ش.

۱۳۰۱

۱۹۲۲ م ۱۳۰۱ ش

د پاسپورټ قانون په کابل کی دوزارت داخله له خوا خپو ر سـو (حمل ۱۳۰۱ ش اپریـل ۲۲ م)

د مکتب اصول دفتـری افتتاح په کابل کی (چهار شنبه ٦ ثـور

د افغانستان بیرق د لندن پـر افغانی سفارت بانـدی پـورته سو (جمعه ۸ حمل ۱۳۰۱ ش ۷ اپریل ۲۲ م) .

(c) ketabton.com: The Digital Library

دافغا نستان او فرانس لو مړی د سیاسی او اقتصـادی روابطـو معاهده لاس لیک سوه . (۲۸ اپریل ۲۲ م ۷ ثور (۳۰۱) .

موسیو فوشه لرغون پوهاند له فرانسی څخه د هرات له لاری کابل ته راغی (چهـار شنبه ۲۰ ثـور (۱۳۰۱) .

محمد ولی خان دافغـا نسـتان فوق العاده نماینده داروپا او امریکا له سفره کابل ته راغی. ددهٔسفر مطـلب د آزاد افغانستان پیژنــه ګلوی په ټوله دنیا کی وه (پنجشنبه ۱۱ جوزا ۱۳۰۱ ش ۳۱ می ۲۲م)

د ایتالیا لومړی وزیر مختار او سفیر مار کویس پیټرو نو کابل ته راغی (پنجشنبه ۱۱ جوزا ۱۳۰۱

سلطان احمد خان په انقره کی د افغانستان سفیـر مقرر سـو (سرطان ۱۳۰۱ جولائی ۲۲) .

فخری پاشا دترکیی سفیر کابل ته‌راورسید (۵ سر طان ۱۳۰۱ ش ۲۵ جون م).

د شوروی دولت لومړی قونسل تایز نیک هرات تـه راغـی (۱۳ سرطان ۱۳۰۱ ش ۳ جولائی ۲۲)

د چین سیاسی و فد د جنګ ـ لن ـ یو نك په مشری کابل‌ته‌راغی (۱۵ سرطان ۱۳۰۱) .

دافغا نستان بیرق د بمبئـی پـه افغانی قونسل خانه کی د حاجـی محمد اکبر قونسل له خوا پورتـه سو (۲۰ـاسد ۳۰۱).

د افغانستان لـومړی جنـرل قونسل محمد شریف خان چینـی تـرکستان تـه ولاړ (۸ سنبلـه ۳۰۱ ش ۳۰ اګست ۲۲ م) ددهٔسره د چین نمایند ګـان جنګ ـ لن ـ یونګ (او) تـوک ـ تانګ هـم ولاړل .

غلام صدیـق خان د افغانستان وزیر مختار برلن (جرمنی) ته‌ولاړ (۱۱ سنبله ۳۰۱ ش ستمبر) .

وزیر خارجه محمود طرزی تـه د اعلی لمر نښان ورکړ سو ، او په پاریس کـی د افغـانستان سفیـر مقرر سو .

دده پر ځای محمد ولیخان خارجه وزیر سو (پنجشنبه۲۵ جوزا۱۳۰۱) محمودطرزی‌پاریس‌ته‌ولاړ (۱۷سنبله ۱۳۰۱ ش ۸ ستمبر ۲۲ م) .

(c) ketabton.com: The Digital Library

دافغا نستان لو مری بو دجـه ترتیب سوه (دوشنبه ۱۹ سنبله ۱۳۰۱) .

سردار حیات‌الله خـان وزیـر معارف او میر هاشم خان وزیرمالیه او محمـد سلیمان خان د قطغن او بدخشان نائب الحکومه او محمـد سرور خان د قندهار نائب الحکومه او امرالدین خان د سمت جنوبی اعلا حاکـم مقـرر سو (۱۹ سنبله ۱۳۰۱) .

انور پاشا دکو لاب په‌بلغوان کی شهید سو (سنبله ۱۳۰۲ش اگست ۲۲ م)

دالمجاهد پنځلس ورځنی اخبار له چمر کنده (مهمنده) دفضل‌الهی هندو ستانی په مدیری د جمعیت عالیهٔ مجا هدین هندی له خوا نشر سو (محرم ۴۱ق سنبله ۱۳۰۱ شس)

قند هار ته دبر طـانیا لو مـړی قونسل نواب محمودخان سد وزی راغیء (یکشنبه ۱میزان ۱۳۰۱ شس ۲۲ ستمبر ۲۲ م)

عبدالجبار خان داماان‌افغان ناشر او سرمحررسو (۱۵ میزان۱۳۰۱ش ۱۷ اکتوبر ۲۲ م)

سید عطا محمـد شـاه د سید تاج محمد قند هـاری زوی مشهور خطاط او عالم په کابل کی وفات سو پنجشنبه ۱۹ میـز ان ۱۳۰۱ ش ۲۰ صفر ۴۱ق (ولادت ئی په‌قندهار کی ۱۲۶۹ ق)

دافغا نستان‌سفیر سر دار جمعه‌خان له مزارشریف‌څخه بخارا ته‌ورسیدی (جمعه ۲۰ میزان ۱۳۰۱)

د افغانستان او فرانسی‌تر منځ دلر غونو آثارو دلټون معاهده‌وسوه (میزان ۳۰۱ شس ۹ستمبر ۲۲)

دافغا نستان او سینور دات‌ایتا لوی شرکت تر منځ دموټرو د حمل‌ونقل قرار داد (۸عقرب ۱۳۰۱ شس)

نوی گمرکی اصول تـر تیب او معمول سول (عقرب ۱۳۰۱ شس)

دکابل دارنگ په‌برج شمالی کی دمولوی عبد الوا سع قند هاری په ریاست دپښتو مرکه جوړه سوه، او خپل لوړی پښتو اعلان ئی خپور کی. (عقرب۱۳۰۱ش‌اکتوبر ۱۹۲۲م)

سپه سالار محمد نادر خان پـه پنجشنبه ۱قوس ۱۳۰۱ کابل تـه راغی، او پرځای ئی قطغن‌اوبدخشان ته سردار محمد سلیمان خان نائب الحکومه مقرر سو.

په هرات کی ابتدائـی مکتبونـه تاسیس سوه (قوس ۱۳۰۱)

د افغا نستان پاچا اعلیحضرت امان الله خان دانگلستان پاچا تـه تلگرام وا ستاوه چی دترکیی مسئله دټولو مسلمانانو شریکه ده، خپلو نما ینده‌گانو ته‌دلوزان‌په کنفرانس کی هدایت وکړیء چی منصفانه فیصله سی (۳قـوس ۱۳۰۱ شس) د دی تلگرام جواب دپنځم جارج له خـوا دده له اطمینانه‌سر ه کا بـل تـه

راورسیدی (۲۸ قو س ۱۳۰۱ ش)

هاشم شایـق دبخارا سفیر اوږد فوق العاده دلی رئیسس په کابل کی له خپله سفارته استعفا وکړه. (۶ جدی ۱۳۰۱ ش) اود افغا نستان تابعیت یی ومانه.

دافغا نستان دمصنو عاتو داستعمال فرمان اعلیحضرت امان الله‌خان‌صادر کیء (جدی ۱۳۰۱ دسمبر ۲۲)

سید قاسم خان داماان افغان مد یر سو (۸ جدی۱۳۰۱ش ۲۹دسمبر۲۲)

په وزیر ستان کی نا آرامی او د انگریزانو سره جنگو نه‌اود افغا نی اخبارو سخـت احتـجاج (جـد ی ۱۳۰۱ ش دسمبر ۲۲)

په ۱۳۰۱ شس کال دغه نظامنامی د دولت له خوا خپری سوی.

۱ـ دللمی کرنی نظامنامه (۱قوس)
۲ـ د خار ویو دمحصول نظا منامه (۱ قوس)
۳ـ د دولت دخزانو نظامنامه.
۴ـ دتجارتی تقاویو نظامنامه.
۵ـ دتجا رتی شخـرو دشرعـی محکمی نظامنامه.
۶ـ د حاضری نظا منامه (حمل).
۷ـ دنفوسو دتذکری نظا منامه .
۸ـ دتعزیه داری نظامنا مه.
۹ـ د دولتی تعمیر اتو نظامنامه (سر طان)
۱۰ـ دعمومی بودجی نظا منا مه (۱ قوس) .
۱۱ـ د خورد ضابطانو د مکتبو نظا منا مه .

له پرنگی سره دومندو دریمـه غزا.

جمال پاشا دتر کـیی مشـر او گرزنده وزیر په تفلس کی و وژل سو (۱۳۰۱) دی له کابله تللی و.

عظیم الله خان په ایتالیا کـی د افغا نستان سفیر وټـاکل سـو (۱۳۰۱)

د۱۳۰۱ ش کال دولتی‌وار دا ت ۵۸ملیونه کابلی او مصـا رف ۴۰ ملیونه او سپما ۱۵ ملیونه وه.

۱۹۲۳ م ۱۳۰۱ شس

امانیه مکتب (استقلال) په کابل کی افتتاح سو (جنوری ۲۳)

خوشدل خان‌لوی ناب او علی‌احمد خان دمځنی ناظر داخله اواسلم‌خان میر شکار اوعبدالاحد خان مصاحب چی په‌مجا زات بندیان سوی ومعاف سول(دلو ۱۳۰۱ فبـــر وری ۲۳)

دافغا نستان او بلژیك دمودت‌معاهده امضـاء ســو ه (۲۴ فـبـرو ری ۲۳م ۵حـوت) . د ۱۳۰۱ شـــ لو یـه جـر گـه په یـکشنبـــه ۷دحوت په‌جلال‌آباد کی‌د۸۷۲ نماینده گانو په شمول‌د اعلیحضرت امان‌الله خان په حضور کی جوړه سوه ، او لومړی اساسی قانون ئی ومانه چی په جوزا ۱۳۰۲شس ۱۰ اپریل ۲۳م چاپ اوخپور سو .

له کابله دوکی ترشرقی سرحده پوری دتلگراف لین‌جوړاودهند سره و نښت (حوت ۱۳۰۱)

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۱۹۲۳ م ۱۳٤۱ ر ٤۲ ق)

دنفوسو دعسکری اجباری جلب
نظا منا مه نشر سوه. (حمل ۲)

دافغا نستان او انگلستان تجارتی معا هده امضا سوه (سرطان ۲ ـ جو لائی ۲۳)

فیض محمد خان دوزارت‌معارف‌په وکالت مقرر سو (سر طان ۲ شس جون ۲۳ م)

سید محسن قند هاری لیکوال او عالم پـه قند هـار کی وفـات سو (۱۳ سر طان ۲)

دافغا نستان او برتانیا لو مړی تجارتی قرار داد (٥جون ۲۳)

داستقلال په جشن کی لومړی‌پلا دتیاتر صحنه جوړه سوه (اسد۲)

سلطان محمد خان علی زی پـه زمیندارو کی یاغی سو، وزیر داخله عبدالعزیز خان ئی دسر کو بی‌لپاره راغیء ،هغه ونیول سو اود ډیـرو ملگرو سره اعدام سو.
(سنبله ۲ ستمبر ۲۳)

عبد الکریم خان بار کزی‌دمزارشریف نائب الحکومه سو (سنبله ۲ شس)

دافغا نستان او ایران لو مـړ ی معا هده دجمعی په ورځ ۱٥ سنبله ۱۳۰۲ شس دکابل په عید گاه کـی اعلیحضرت امان الله خان اود ایران وزیرمختار اعتلاء الملك خلکو تـه اعلان کړه . دامعاهده په‌تهران کی د سر طان په اوله ورځ ۱۳۰۰ شس ۱٥ شوال ۱۳۳۹ شس ۲۲ جون۲۱م دایران خارجه وزیر محتشم‌السلطنه او افغانی سفیر عبد العزیز خـان امضا کړی وه .

فوشه دفرانسی وزیـر مختار د هند له لاری کابل ته را ورسید او په چهار شنبی ۳میزان ۲شس ئـی خپله‌اعتمادنامه‌تقدیم‌کړه (ستمبر۲۳)

د دار الامان دبـنار په جوړ ولـو پیل وسو (چهار شنبه ۲٤میزان۲ش ۱۷ اکتوبر ۲۳ م)

هاشم شایق دبخارا پخـوا نـی سفیر چی افغانی تابعیت منـلی‌ود دار التالیف معاون سو (عقرب ۲)

امیر محمد یعقوب خان د امیـر شیر علی خان زوی په هند کی مړ سو (۲۲ عقرب ۲)

داعلیحضرت امـان‌الله خـــان او سپه سالار محمدنادر خان تر منـځ فکری اختلاف پیښس سو اود۱۳۰۲ په قوس کی مریض او مستعفی‌سو
(نادر افغان)

المانی سفارت په کابل کی‌افتتاح سو (دسمبر ۲۳ جدی ۲)

د ۱۳۰۲ شس کال مالی عا یدات ٦٦ ملیونه مصارف ٥۱ ملیونه‌سپما ۱٥ ملیونه افغانی وه.

دسوات والی میاگل عبد الودود بونیر او چکیسر هم په سوات ورگډ کړل.

په ۱۳۰۲ شس کال دغه دو لتـی نظامنامی خپری سوی :

۱ـ د افـغـا نستان داساسـی تشکیلاتو لو مـړی نظامنا مـه (۱٥ جوزا)

۲ـ دمستو فیانو او اعلی سر شته دارانو وظایف (جدی)

۳ـ دسر کاری تحـو یلخانـو د مالونو دخرخولـو نظا منـا مـه (۱٥ عقرب)

٤ـ دتیـرو محـاسبو د تصفیی نظا منا مه (۲۰ حمل)

٥ـ دناقلینو نظامنامه (٤ میزان)

٦ـ د مهاجرینو نظامنامه ۱۸سرطان

۷ـ دسر کاری املاکو دفروشی نظا منا مه (۱۷ ثور)

۸ـ دمعارفو دنبیانو نظامنا مه

۹ـ دقو نسلگریو نظا منامه.

۱۰ـ دماموړینو درخصتی نظامنامه (۱۲ حمل)

۱۱ـ دملکی ما مورینو د استعفا نظا منا مه (۱٥ دلو)

۱۲ـ دتو قیفخانو او محبوسخانو نظا منا مه .

۱۳ـ دتذ کرۀنفوس او پاسپورټ او تابعیت نظا منامه (٥ جوزا)

۱٤ـ د دار الامان دودانیو نظامنامه (۱۹ اسد)

۱٥ـ دخا نگی مکتبو نظا منا مه (۱٦ سنبله)

۱٦ـ دحا کمانو او ما مو رینود وظا یفو دتفریق نظامنامه (میزان)

۱۷ـ دقطعاتو اود لوازمو د دایرو دکا تبانو دوظایفوتفریق (۳۱میزان)

۱۸ـ دما مـوریـنو دمد یریتـو نظا منا مه (۱۰ عقرب)

۱۹ـ دخارجه وزارت دمحا سبی دمد یریت نظا منامه (۱٤ عقرب)

۲۰ـ دحربیه وزارت نظا منا مه (۲٥ عقرب)

۲۱ـ دمدیریت اودفتر اوراق او مدیریت مکتوب‌نظامنا مه(۱۰عقرب)

۲۲ـ دزراعت دما مو رینو وظایف (۲٥ قوس)

۲۳ـ دوکیل التجاره نظا منا مه (۱۹ جدی)

۲٤ـ دلیلیه اداری اعلان نامـه (۲۱ جدی)

۲٥ـ دبلدیو نظامنامه (۲٥ دلو)

۲٦ـ دمامورینو دجزایی محا کماتو اصول (۲۰ حوت)

۲۷ـ دصنایعو دتشویق نظا منامه

۲۸ـ دپغمان دتعمیراتو نظا منامه

۲۹ـ دعمومی جزا نظا منـا مـه (عقرب ۲ اکتوبر ۲۳)

۳۰ـ دنکاح نظا منامه (قوس۲)

۳۱ـ دزراعت دمد یرانو دوظایفو نظا منامه (سه شنبه ۲۲ جوزا ۲)

سردار عبدالحمید خان دوزارت عدلیه وکیل شو (۱۳۰۲)

دتنگی غارو اوسا لنگ دلاروپه جوړولو پیل وسو.

میرزا محمد یعقو ب کابلی تکره خطاط وفات سو .

مولوی عبد الوا سع دپښتو مر کی رئیس د محا کماتو رئیس سو ، او عبد الرحمن خـان لودین د پښتـو مر کی رئیس مقرر شو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

شیر احمد مخلص جلال آبا دی شاعر امان الغزات دجر نیل شا ه محمود خان لپاره په فیض آباد کی منظوم کیء (۱۸ محرم ۴۲ ق) پرنگیانو دوزیر ستان زر مـــــك ونیوىء.

۱۹۲٤ م ۱۳۰۲ شں

لوی لینن په ۲۱ جنوری ۲٤ = ۱ دلو ۱۳۰۲ په مسکوکی مړ شو،او په افغانستان کی دده پر فقـــدان د تأسف مجلس جـــوړ ســـو او د شوروی دولت دخلکو دهمـــدر دی تشکر وکیء (۳ دلو ۱۳۰۲)

لومړی مستو راتو شفا خا نـــه په کابل کی جوړه ســـوه (دلو۲ جنوری ۲٤)

سر دار محمد ها شم خان نائب سالار دغلام نبی‌خان پر ځای پـــه مسکو کی دافغا نستان وزیر مختار شو (دلو ۲)

دهرات دااتفاق اسلام جریدی‌نوم په فریاد تبدیل او صلاح الـــد یـــن سلجوقی ئی مدیر سو (دلو ۲فروری ۲٤)

اعلیحضرت امان الله خان دلینن پر مرگ دتاء ســف او همـــد ردی تلگرام کالینن ته‌وا ستاوه (۹فروری ۲٤ دلو ۲)

دسیا سی علوءو مدرسه په خارجه وزارت کی افتتاح سوه (حوت۲)

دبلژیك سره دافغا نستان سیاسی روابط ونبنتل (حوت۲)

دمزار شریف دااتحاد اسلام‌جریده په ۱۵حوت ۲وتړلـــــه سوه اوپـــر ځای‌ئی دبیدار جر یده نشر سو ه (حوت۲)

محمـــد ولـــی خـــان دسپه سالار محمد نادر خان پر ځای وزیر حربیه سو (پنجشنبه ۲٤ حوت۲)

په کابینه او لوړو رتبو کی دااسی نوی مقرری وسوی (حوت ۱۳۰۲ش)

محمد ولی خان وزیر خارجه ـ وزیر حربیه سو.

سر دار محمود بیگ خان طرزی دپاریس افغانی سفیر ــ بیا وزیـــر خارجه سو.

غلام محمد خان وزیر تجا رت ـ وزیر داخله سو.

سر دار حیات الله خان وزیـــر معارف ــوزیر عدلیه سو.

سر دار فیض محمد خان دمعارفو وکیل ــ وزیر معارف سو.

عبد الهادی خان د لند ن افغانی سفیر ــ وزیر تجارت سو.

سر دار شیر احمد خان د رومـــا افغانی سفیر ــرئیس شورا شو .

زمان الدین خان دکابل وا لـــی ـ دهرات نائب الحکومه سو.

محمد سرور خان د داخله وزارت وکیل ــ دفراه‌اعلی حاکم سو.

غند مشر حبیب‌الله خان دوزارت حربیه معین شو.

غلام نبی خان افغانی د مسکـــو

سفیر ــ دخارجه وزارت معین سو.

سردار عبد الحمید خان د عدلیه وکیل ــ دداخله وزارت معین سو.

میرزا محمد ایوب خان سرمنشی ــدءالیی دوزارت معین سو.

علی محمد خان رئیس تدریسات دوزارت معارف معین سو.

میر زا محمد خان دخارجه مستشار ــ دتجارت دوزارت معین سو.

۱۹۲٤ م ۱۳۰۳ شں

په سمت جنوبی کی دملاعبد الله او مـــلا عبد الرشید له خوا بغاوت شروسو (حوت۲) اومحمد ولی خان وزیر حربیه هلته دبغاوت د مقابلی لپاره ولاړ (حمل ۳) .

په‌کابل کی لو مړی‌پلا ښار وا لی (بلدیه) جوړه‌سوه (۱٤ حمل ۱۳۰۳

المانی ډیر مستخدمین دهرات او قندهار لـــه لاری کابل تـــه راغلل. (ثور ۱۳۰۳) .

دااعلیضرت امان الله خـــــان امـــــر صادرکیء چی دقندهار طلوع افغان دی په پښتو هم خپریږی (جوزا ۳ جون ۲٤) .

دآئینه عرفان مجله دمعرف معارف‌پر ځـــای د معارفو د وزارت لـــه خـــوا د دارالتالیف ښخه خپــــره ســـوه (جوزا ۳) .

ستهارك دااتحاد شوروی‌نوی سفیر کابل ته راغی (٤ سرطان ۳) .

دوهمه لویه جرگه په کابل کی دتول افغانستان له نماینده گانو ښخه په پغمان کی دااعلیحضرت امان‌الله‌خان په‌وینا افتتاح‌سوه (شنبه ۲۸سرطان ۱۳۰۳ ش) دا لویه جرگه دااسد په اتمه ختم‌سوه او ۱۹ فقری تصویب سوی .

سردار محمد نادرخان سپه‌سالار اود مخنی وزیر حربیه پاریس تـــه پـــه افغانی سفارت مقرر سو اوپـــه پنجشنبه ۱۹ سرطان ۳ لـــه کابله پاریس ته ولاړ .

دپغمان دطاق‌ظفر افتتاح(پنجشنبه ۱۹ سرطان ۳) .

عبدالعزیز خان داخله وزیردحرب دوزارت پـــه و کـــالت مقـــرر ســـو (اسد ۳) .

په‌کابل‌کی دوزارت‌حربیه‌له‌خوادسمت جنوبی‌دخبرودخپرولولپاره‌د(حقیقت) روزنامه دبرهان‌الدین کشککی پـــه مدیری تا سیس سوه (چهار شنبه ۲۲ اســـد ۱۳۰۳ ش ۱۹۲٤ م) دا روزنامه یوکال‌تر ۱۳۹ شماری‌پوری نشریده .

دسمت جنوبی دعلماوو نوی‌بیعت نامه پادشاه‌ته راورسیده (۲۸سنبله ۳ش اگست ۲٤ م) .

دعمومی جزا لو مړی نظا منامه بشپړه خپره سوه (۱ میزان ۳) .

افغا نستان لو مړی پلادوی‌طیاری رانیولی (اسد ۳) او بیایی‌له‌شوروی روس ښخه ٥ طیاری رانیولی، چی‌په چهار شنبه ۹ میزان ۳ کابـــل تـــه راغلی .

(c) ketabton.com: The Digital Library

د سمت جنوبی یاغیانو ته د اعلیحضرت امان‌الله خان وروستنی داخطار فرمان له طیارو څخه خپور سو ۱۳ میزان ۳ ستمبر ۲۴ م) .

محمودطرزی وزیرخارجه‌له پاریسه کابل ته راغی (۱۳ میزان ۳) .

دبند غازی دجوړولو کار تمام‌سو چی لس زره جریبه مځکه اوبوی . مصرف یی (۲٤۰ر۷۲۰) کابلی دی. افتتاح یی په ۲۳ عقرب ۳ وسوه .

دکابل موزیم افتتاح سو (دوشنبه۲۵ عقرب ۳)

افغانی قونسلخانه په‌مرو کی افتتاح سوه (دوشنبه ۹ قوس ۳) .

د هرات نائب الحکومه میر زمان الدین خان په هرات کی‌په مفاجات مړ سو (پنجشنبه ۱۹قوس ۳ش ۱۲دسمبر ۲٤م)

چیچرین دشوروی دولت خارجه وزیر دافغانستان سفیر سردارمحمد هاشم خان ته اطلاع‌ورکړه چی دکشك ـ هرات ـ قندهار ـ کابل دتلګرام دلین په جوړولوکی‌فنی او دسامان امداد کوی (۱۰ دسمبر ۲٤م قوس ۳)

دسپه‌سالار غازی محمدنادر خان د ۱۳۰۱ ش یادداشتونه ذ رهنمای قطغن وبدخشان) په‌نامه په کابل کی دمولوی برهان الدین کشککی په اهتمام چاپ سول ٤٥٦ مخه د نقشواو جدولو سره.

(کابل دوزارت حربیه سنګی مطبع اول جدی ۳)

ـ۱۹۲٥م ۱۳۰۳ش

دافغا نستان دمطبو عاتو لو مړی نظامنامه خپره سوه (۱۰ جدی ۳ ۱جنوری ۲٥م) دا قانون ۱۸مادی لری .

دکابل درو ښسا نولو لپاره دتنویر شرکت جوړ سو (جدی ۳)

محمد ابراهیم‌خان دمخنی وزیر عدلیه دهرات نائب الحکومه او عبدالر حمن خا ن بار کز ی ئی فرقه مشر سو (جدی ۳)

عبدلکریم دامیریعقوب خان زوی چی دانګریزپه لمسون ئی دسمت جنوبی په بغاوت حصه اخیستی وه ، هندته‌و تښتید ،دسمت جنوبی نه میاشتنی اغتشاش خلاص سو،

ملا عبدالله او ملاعبدالر شیدونیول سوه او کابل ته راوستل‌سوه (دلو ۳)

عبدالکریم رنګون ته ولاړ اوهلته د مولوی یارمحمد تره‌کی په لاس ووژل سو.

دبی وزلانو داداری لومړی‌لایحه‌د پاد شاه په امضاء نشر شوه (۸دلو ۳ شں ۲۹ جنو ری ۲٥ م)

شجاع الدوله دافغانستان وزیر مختار لندن ته ولاړ (۸ حوت ۳)

وزیرواومسیدود پرنګی دانی‌تنګی پر کیمپ حمله وکړه او اته سوه سپاهیان او۱۳ منصب داران ئی ور ووژل.

دپښتوپښتویه (ګرامر) په کابل کی دپښتومرکی‌چاپ کړه ۱۳۰۳ش.

پر نګیانو په تمن او تره کی‌دوزیرو او مسیدو پر لښکر حمله وکړه چی ۳٤۰۰ تنه سپا هیان او (۲۳) افسران یی پکی مړه سول او څلور سوه غازیان شهیدان سو ل.

د ۱۳۰۳ ش کال مالی‌عایدات ۷٥ ملیونه کابلی ، مصارف ٦۸ملیونه سپما ۷ میلیونه وه.

۱۳۰٤ ش

۱۹۲٥ م ۱۳۰٤ش ۱۳٤٤ ق

میرزا فقیر دهرات نقاش‌وفات سو

مولوی عبدالراز ق اندړ عالم ا و سیاسی مجا هد په‌کابل کی ۳ ٦ کلن وفات سو (جمعه ۱٦ رمضان ٤۳ ق ۲۲ حمل ۱۳۰٤)

میرزا عبدالطیف منشی او مستوفی په کندهار کی وفات سو یکشنبه ۲۹ حمل ٤ ش ۲٥ اپریل ۲٥م)

مکتب امانی (چی المانی ژبه پکښی زده کیږی)دډاکتر ایوان په‌ریاست په‌کابل کی جوړ شو (۲٥ ثو ر ۱۳۰۳ ش)

علی احمد خان بارکزی دکابل والی سو (جوزا ٤)

ملا عبدالله‌لنګ اوملاعبدالرشید او ٥٤ نور اشرار چی دسمت‌جنوبی په‌بغاوت کی ګرفتار سوی وو په دوشنبه ٤جوزا ۱۳۰٤ ش ۲٦ می ۲٥ م دکابل په سیا سنګ کی ووژل سوه.

په‌پرنو ایتالوی مستخد م چی یو افغا نی پو لیس یی وژلی و په دار وځړ و ل‌سو (دو شنبه٦جوزا ٤ش ۲۸ میی۲٥ م) دایتالیاحکومت ددی واقعی په‌باب کی یوه نوټه افغانستان ته ورکړه او منا سبات یی‌خړ کړل .

دقند هار مشهور واعظ اومفسر علی محمد اخند زاده تو خی وفا ت شو (شنبه ۹ اسد ٤ش ۱۷ اګست ۲٥ م)

میر زا محمد یحیی دمحمد علی زوی کابلی شاعر ۷٦ کلن په‌کا بل کی وفات شو (۲۳ اسد ٤ش ٤ ۲ محرم ٤۳ ق) دی دفارسی شعر دیوان‌لری او ولادت یی ۱۲٦۷ق‌وو.

دشوروی اتحاد له سر حده تر هراته دشوروی دولت په امداد د تلګراف لین جوړ سو (سنبله ٤ ستمبر ۲٥ م) اما ن‌الله خا ن قند هار ته په تفتیش ولاړ(دوشنبه ۱۹ میزان ٤ تردوشنبی ۲٤عقربه پور ی) لوی ناب خوشدل خا ن‌په کابل‌کی وفات‌سو(شنبه ۱٥عقرب٤)

اعلیحضرت امان الله خان وزا رت معارف‌ته امر و کړ. چی د پښتو ژبو هلکا نو لپاره په پښتو تعلیم سی .(پنجشنبه ٤قوس ۱۳۰٤ ش)

شوروی روسی عسکرو پر در قد

(c) ketabton.com: The Digital Library

باندی تجاوزو کی (۲۷ قوس ۱۳۰٤ ش).

مگر د حکومت داقداماتو په اثر یی بیر ته په ۱٥ ددلو تخلیه کیء او افغانی عسکرو ته یی وسپاره .

په قند هار کی ښاروالی (بلدیه) تاسیس سوه (قوس ۱۳۰٤ ش) او لومړی ښاروال عبدالر حمن لودین و .

ملا عبدالبا قی کاکړ قندهاری متخلص په افغا ن دپښتو تبیین الوا جبات لتخریب العا دات نا ظم په قند هار کی وفا ت سو (٦ دلو ٤)

۱۹۲٦ م ۱۳۰٤ ش ۱۳٤٤ ق)

سردار محمد یوسف خان په هندکی وفات او په جمعه او ل حو ت ٤ د لغمان دمهتر لمك په هدیره کی ښخ سو.

د عشر ی نظا م دمیا سا تو **(تول، سکی، ظول) سیستم جار ی** سو او قا نون یی نشر سو ا و پخپله پادشاه په شنبی ۲۹ حوت ٤ رسما اعلان کیء.

دافغا نستان او آلمان د مو د ت معاهده (۳ مارچ ۲٦ م ۱۲ حوت ٤) د ۱۳۰٤ ش کال گرده ما لی عایدات ۸٤ میلونه کابلی، مصارف ٦۰ میلونه، سپما ۲٤ میلو نه وه.

۱۹۲٦ م ۱۳٤٥ ق

اعلیحضرت امان‌الله خان سمت مشرقی ته په رسمی سفر دتفتیش لپاره ولاړ (٥ ثور).

او مړ ی ډله افغا نی ضابطان دعسکری زده کړ ی لپاره ترکیی ته ولاړل (۱۸ ثور ٥)

سر دار شاه‌محمود خان د سمت مشرقی اعلی حاکم شو (۱۸ جوزا ٥)

دا تعطیل ورځ له جمعی څخه پنجشنبی سوه (٤ سرطان ٥) .

اعلیحضرت امان‌الله خان د امیر د لقب پر ځای (شاه) وبلل شو (۷ جون ۲٦ سر طان).

ددر قد دجز یر ی مشتر ك (افغان ـ شوروی) کمیسیو ن خپلی مذاکری خلاصی کړی ، او هغه جزیره بیر ته افغا نستان ته وسپارله سوه (سه‌شنبه ۲۵ اسد)

په پغمان کی دعلم وجهل دجنگ دپغمانی شهیدانو څلی جوړ سو ، (شنبه ۳۰ اسد ٥) .

دافغانستان او المان دمودت معاهد ه ٤ مادی یو پروتو کو لچی په ۱۲ حوت ۱۳۰٤ ـ ۳ مارچ ۲٦ م په برلین کی امضا سوی وه په پغمان کی تصدیق‌سوه (۲۲ سنبله ۱۳۰٥ ش).

دافغانستان او شوروی روس‌تر منځ دبیطر فی او عدم تجا وزمعاهده (۷) مادی په پغمان کی دوزیرخارجه محمود طرزی او لیو نید ستارك شوروی سفیر له خوا امضاء سوه (۳۱ اگست ـ ۲٦ م سنبله ٥)

په مجلس وزرا کی فیصله‌وشوه چی په‌حجاز کی دافغانی حاجیا نو لپا ره یوتاتوبی جوړ سی (۲۲ میزان ٥)

سر دار محمد نادر خان دافغا نستان له سفار ته په‌پاریس کی‌استعفاوکړه (۳۰ نوامبر ۲٦م) او پر ځا ی یی غلام نبی خان په سفارت مقررسو.

دبر تا نیا دسفارت سره په کابل کی **موافقه وسوه چی و یزه** دی وړیا او بی قیمته وی (۲۲ عقرب

اعلیحضرت امان‌الله خان قندهار ته په رسمی تفتیشی سفر ولاړ (۲ شنبه ۱٦ـ۱۷ عقرب ٥ ش) .

دزاړه قندهار لوی ډبرین لوښی (دبودا کچکول) دپادشاه په امر د **کابل موزیم ته‌یو وړسو (قو س** ٥ ش) ددی زاړه شی فارسی نستعلیق نوشتی په ۹۱۹ ق لیکلی سوی او وقف نامی دی .

۱۹۲۷ م ۱۳۰٥ ش ۱۳٤٦ ق

اعلیحضرت امان‌الله خان د سمت مشر قی په رسمی سفر ولاړ . (چارشنبه ۲۸ جدی ٥) .

دفرانس نوی وزیر مختاراوسفیر **کوستاف مار سلفت خپله‌اعتمادنامه وړاندی کړه (کابل ۱٦ جدی ٥) .**

په هرات کی ددیزلی بر یښنا کارخانه افتتاح شو ه (۲۷ دلوه ٥)

علی محمد خان دافغانستان وزیر مختار روماته ولاړ (جمعه ۱٥ دلو ٥)

انگریزانو دمیان گل په وسیله سوات اشغال کیء چی پر پښتنو قبایلو او افغانستان یی‌بداثرو کیء

ملامحمد صا فی لغمانی دپښتو شاعر اوعرض بیگی (افغانی‌نویس) په‌کابل کی وفات شو .

قاضی میر احمد شاه رضوا نی په پیښور کی دپښتو گرامر (وافیه)

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۱۲ مخه تالیف‌اوچاپ کړه(اردو) له پرنګیانو سره دمو مندو ځلرمه غزا د حاجی ترنګزی په مشر ی .

په افغا نستان کی دکا بلی روپی پرځای افغا نی (۱۰۰ پوله) رواج سو ه .

په ۱۳۰۵ ش کال دغه دو لتی نظام‌نامی خپری سوی :

۱ ــ دعسکری رتبو نظا منامه.

۲ــ دعسکری‌داخلی خدماتو نظامنامه

۳ــ دتعلیقات دولت نظامنامه .

٤ــ دآمرانو او ضابطانو د تعلیم ګاه نظا منامه (۲۹ سر طان).

٥ــ لایحه‌مساکین (۱۱ عقر ب)

٦ــ آذوقه (۲۲ جدی) .

۷ــ دیتیمانو تر بیه (۲۳ جد ی)

۸ــ د سمت شمالی دنهر رزاق نظا منا مه (۲٦ دلو)

۹ــدوزارت‌معارف‌اساسی نظامنامه (٥ دلــو)

د۱۳۰٥ ش کال ټول دولـــتـــی واردات ۷۲ ملیو نه افغانی، مصارف ٥۰ملیونه ، سپـــما ۲۲ ملیو نه وه.

(۱۹۲۷ م ۱۳٤٦ ق)

دکابل په خواجه ملاکی دپیله کا ری دعمار ت تــهداب کښیښول ســو، (۲۸ حمل ٦) .

دراډیو اداره دکابل په دلکشاکی دوزارت داخله له‌خوا جــوړه سوه (حمل ٦) وروسته دجوزا په‌میاشت کی کوټی لندنی ته نقل سوه .

علیحضرت امان‌الله‌خان دسلطان عبدالعزیز بن‌سعود په‌نامه یومکتوب واستاوه چی په حجاز کی افغا نـــی حاجیانو ته د دینی مناسکو آزادی ورکی او اسلامی مقدس ځـــایو نــه محترم وساتی (حمل ٦) .

دکابل را دیو خبر ورکیء چی د دریمی لویی جرګی دانعقاد فرمان د رئسیس شورای دولت په‌نامه صادر سو چی په ۱۳۰٦ یا ۱۳۰۷ ش کی او جر ګه وسی(ثور٦).

دانیس دهفتګی جریدی تاسیس دغلام محی‌الدین انیس‌له‌خوا په‌کابل کی (۱٥ ثور ٦ ش ٥می ۲۷) .

عبدالعلی مستغنی دکابل مشهور شاعر خپله منظومه بهار نامه ګلزار مستغنی دعبدالحی قنــد هاری پـــه غوښتنه وویله (۲۸ثور ٦) .

اعلیحضر ت امــان الله خــان د مزار شریف دتفتیش لپاره‌په رسمی سفرولاړ (سه‌شنبه ٦ثور تردوشنبی ۲۳ جوزا ٦ پوری) .

عبدالرحمن لودین دقندهارښاروال دکابل دګمرك مدیرسو (جوزا ٦).

دطیاری الوزولو دزده کړی‌لپاره (۱٥) تنه محصلان‌فرانس ته‌واستول سوه (٤جوزا ٦) .

مهمندو قبیلو د شبقدر پرانګریزی سرحد باندی حم لـــــه و کړه او انګریزی طیارو دوی بمباری کړه. (۱۲ جوزا ٦ش ٤ ذیحجه ٤٥ ق) .

دجرایمو لپاره د شرعی محکمو نظامنامه خپره سوه (۳۰ جوزا ٦).

اعلیحضرت امان‌الله خان سمت جنوبی (پکتیا) ته ولاړ (اسد ٦) .

د ترکستان نوم دمزار په ولایت تبدیل سو (۸ اسد ٦) .

دکابل په بوستان سرای‌کی اعدادی مکتب دپادشاه په وینا افتتاح سو (۱٥ سنبله ٦) .

دکابل او ګردیز پرلار دتیره‌کوتل سړك جوړ سو (سنبله ٦) .

د اعلیحضرت امان الله خــان د اروپا دسفر دعزمه سره دغه مقرری وسوی :

محمد ولی خـــان وزیـــر حربیه د پادشاه و کیــل اود خارجه وزارت وکیل .

عبدالعزیز خان دا خله وزیـــر د شورای دولت وکیل .

محمود خان یاور دکابل د والی وکیل .

کالینن د شوروی دولت رئیس، اعلیحضرت امان الله خان تـــه د شوروی دسفر دعوت ورکړ (تلګرام ۲٤ اکتوبر ۲۷م عقرب ۱۳۰٦ ش).

د افغانستان او پولینډ د مـــودت معاهده په انقره کی تر تیب سوه (۳ نومبر۲۷ م ۱۰ عقرب ۱۳۰٦ش)

(c) ketabton.com: The Digital Library

اعلیحضرت امان الله خان په ۷قوس ۱۳۰٦ دکابل له خلکو سره وداع وکړه اود قندهار– بمبئی له لاری اروپا تـه رهی سو، دی پـه ۱۸ قوس له قندهاره چمن ته ولاړ، په ۲۲ قوس په بمبئی – په ۱۰جدی په‌قاهره – ۲۰جدی په‌روما – ۲۹دلو په‌برلین – تر ۲۲ حوت په پاریس کـی‌و، پـه ۲۳ حـوت ۱۳۰٦ ش ۱۳ مارچ ۲۸م لندن ته ورسید. دا سفر لـه دسمبر ۲۷م تر جولایی ۲۸م پوری و .

د افغانستان او ایران دبیطرفی اوتامینیه‌معاهده ۸ فصله‌په کابل‌کی امضا سوه (٦ قوس۱۳۰٦ ش ۲۷ نومبر ۲٦)

مجموعه صحیه دکابل د مدیریت مستقله‌طبیه‌لخوا نشرسوه.(٦قوس)

د افغانستان او شوروی دهوایی پست موافقه نامه (کابل– تاشکند) دغلام صدیق خان وزیر خارجه او لیونید ستهارك شوروی سفیرترمنځ په ۱۷ مادوکی امضا سوه (۲۸نومبر ۲۷م قوس ۱۳۰٦ ش) .

۱۹۲۸ م ۱۳۰٦ش ۱۳٤٦ ق

د نسیم سحر هفتگی ادبـی او انتقادی جریده داحمد راتب له‌خواپه کابل کی تاسیس سوه (۷ دلو ٦ش ۲۷ جنوری ۲۸) .

د افغانستان او سویس دمودت معاهده دری‌مادی په‌برن کی غلام‌نبی خان دافغانستان سفیر او موتـا د سیاسی دفتـر مشـر امضا کـړه (۱۷ فروری ۲۸ م ۲٦ دلو ٦) .

دکاکا سید احمد خان قندهاری لودین وفات په کابل کی (۱٤حوت یکشنبه ٦) .

د افغانستان او شوروی جماهیر تخنیکی هوایی موافقه په کابل کی امضا سوه (۱۷ حوت ٦ ش ۷مارچ ۲۸م) .

اعتماد الدوله سردار عبدالقدوس دمخنی صدراعظم په کابل کی وفات سو (چهار شنبه ۲۳ حوت ٦ ش) له پرنگی سره دومندو پنځمه غزا (٦ ش) .

مولوی تاج الدین دملا محمد طیب زوی دچار یکارقاضی دتحفة‌الامیرفی بیان سلوك الملوك والتدبیر مؤلف دکوهدامن دقره‌باغ او سیدو نـکی ۹۸ کلن وفـات سـو (ولادت ئـی ۱۲۰۸ ش) .

تر ۱۳۰٦ ش پوری ددارالامان په ودانیو پـه څلورو کالو کـی (٤۰) ملیونه افغانی مصرف سوی .

د ۱۳۰٦ ش کال مالـی واردات ۸۲ملیونه‌افغانی، مصارف ٦٤ملیونه سیما ۱۸ ملیونه وه .

په دغو کلو کی دافغانستان‌مالیات:

په سراجیه دوره کی :

یوجریب آبی مځکه دکاله ٥روپی
یو اوښ رر ۳ رر
یو آس رر ۲ رر
یو غویی رر ۱ رر
یوخر رر۱۲ پیسی
یوپسه رر ۷ رر

په امانی دوره کی:

آبی ۱درجه مځکه۱٦ تر۲۰افغانی
رر ۲ رر رر ۹ رر ۱٥ رر
رر ۳ رر رر ٥ رر ۸رر

اوښ ٤ رر
آس ۳ رر
غویی ۲ رر
پسه ٥۰ پوله

دمواشی نظامنامه ۱۳۰٦

اوښ ۷۰ر۳ افغانی .
آس ۸۰ ر ۱ رر
غویی۹۰ ر
خـر ۹۰ ر
پسه ۲٥ ر

(ریسنر –افغا نستا ن)

دافغانستان عواید او مصارف :

عواید :

مالیات	٥۰ ملیونه
گمرك	٤۰ رر
متفرقه	۱۹ رر
مواشی او صکوك	۱۰
گرده	۱۱۹ ملیونه

مصارف :

دحرب وزارت	٤۰ ملیونه
دربار	۲۰ رر
تعمیرات	۱۰ رر
داخله	۱۲ رر
تجارت	٤ رر
معارف	۱٥ رر
عدلیه	۲ رر
مالیه	۳ رر
گرده	۱۱۳ رر
پس انداز	٦ ملیونه

(افغانستان – ریسنز)

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۹۲۸ م ۱۳۴۷ ق

دگنو څخه دقندجوړولوکار خانه په ۱٤۲۲۷ پونډه دزانگر هوزن له تجارت خانی څخه دجلال آباد لپاره رانیول سوه چی دورځی ٥ ټن بوره جوړولای سی (۲۳ – اپریل ۲۸م).

دآلمان دلیندی‌مان دماشین‌سازی له‌شرکته سره دافغانستان لپاره د وړیو دانډی کولو کارخانه په ۳۰۰۰ پونډه قیمت‌پلابرلین‌کی قراردادسوه چی په‌قندهار کی‌ودرول‌سی‌اودورځی اس ټنه وړی انډی کوی (۲٤ اپریل ۲۸م ثور ۷).

دوړینو کالو دکار خانو رانیولو اودرولو قرار داد په برلین کی د اونیون ماتکس له شر کته سره په ۳٤۰۸۰ پونډه قیمت امضا سوې چی دورځی ٥۰۰ متره پشمی ټوکـــر او دلاسی (۲٥اپریل ۲۸ م) .

دالمان دهوفمن له شر کته سره د کاغذ جوړولو دکارخانی قرار داد ، په . ۳٦٦٥ پونډه قیمت امضاسو، دورځـــی یـــو لـــك تـــختی کـــاغـــذ جوړولای شی . (اپریل ۲۸ م)

د نخی کا لو د کار خا نی‌قرار داد په برلین کی‌په ۲۳۷۲۰ پو نډه قیمت امضا سو چی د ورځی ٤۰۰ کیلو سپنسی بـــاسی او زر مـــتره ټوکر ویی (۲٥ اپریل ۲۸)

دافغانستان او لهستان (پولینډ) د جمهور یت سره دمودت معاهـــده غلام جیلانی خان په‌ترکیه کی افغانی سفیر او هلته دلهستان دسفیـــر تر منځ ٥مادی تصدیق سوه (ثـــور ۷ش ۳۰ اپریل ۲۸ م) .

دافغانستان او جنوبی امریـــکا د لیبریا دمؤدت معاهده (۱۱) مادی په پاریس کی دغلام نبی خان افغانی سفیر اوبارون لیمن‌له‌خوا امضاسوه (ثور ۷ ش ۱٦ می).

اعلیحضرت امان الله خان‌په‌۱۳ثور ۷ش په ورسا (پولنډ) کی‌و .

دافغانستان له‌خوا شیراحمدخان دشورا رئیس دالمانی شرکت سره دلاجوردو انحصاری قرارداد نه‌مادی په برلین کی امضا کیء چی‌دکاله به ٦۰۰ کیلو اعلی لاجورد هرکیلو په ۲۰پونډه او زرکیلو متو سطلاجورد هرکیلو په ۱۲ پونډه او ۱٥۰۰کیلو دریمه درجه لاجورد هرکیلو په ٥ پونډه اخلی (۱۸ می ۲۸م۲٥ثور۷)

اعلیحضـــــرت امـــا ن الله خان پـــه مسکو کی دکالینن له‌خوا استقبال سو (۳ می ۲۸م ۱٤ ثور ۷ش) پـــه ۳ جوزا په ترکیه‌کی‌و، پـــه ۹ جون ۱۹ جوزا ۷ ش ایران ته راغی، اود هرات له‌لاری‌په سه‌شنبی ٥ سرطان ۷ پسله شپږ نیمو میاشتو مسافرته قندهار ته را ورسیدیء (د سفـــر مصارف او خریداری گرده ۲۰تر۳۰ ملیونه افغانی) .

محمد سرور خان دسمت مشرقی اعلی حاکم مقرر سو (جوزا ۷) .

دافغان او ترکیی دمؤدت معاهده نه‌مادی دوه پروتو کوله په انقره‌کی غلام‌صدیق‌خان دوزارت خارجه‌وکیل **او توفیق رشدی بیک دتر کیـــی** خارجه وزیر لاسلیك کړه (٥ جوزا ۷ش ۲٥ می ۲۸ م) .

دافغان او ترکیی عرفانی قرارداد

دافغانی محصلا نو په باب ٤ مادی امضاسو (۷ جوزا ۷ ش ۲۷ مـــی ۲۸ م) .

دافغان او مصر دمودت معاهـــده څلور مـــادی او پنـــځه الحاقیـــی د افغانستان له خواعـــلی احمدخان د کابل والی اودمصـــر له خوا واصـــف بطرس غالی خارجه وزیر امضـــاکړه (۱۰ جـــوزا ۷شـــ ۳۰مـــی ۲۸ م)

دافغانستان ـــایران، دتامینیه‌تړون٦ قوس ٦ ش‌منضـــــم‌پرو تو کـــول څلور مادی په تهران کی دغلا م صدیق خان دخارجه وزارت دکفیل اوفتح الـــله‌پاکروان‌دایران دخارجه وزارت دکفیل له‌خوا امضآ شـــو . (۲٥ جوزا ۷ ش ۲٥ جون ۲۸ م–

دمجرمینو دبیرته ورکولو پروتو کول دافغانستان اوایران ترمنځ په تهران کی دلسلو کالو لپاره‌امضاسو (۲٥ جوزا ۷ ش ۱٥ جون ۲۸م)

دافغانستان اوبلژیك عرفانی‌قرار داد دافغانی محصـــلانو دمنلو لپاره څلور مادی امضا سو (جوزا۷)

افغانستان دالمانی شرکت‌ارنست هامبورگر سره دوړیوپریولو دکار خانی دراوړلو او چلو لو تړون پـــه ۱۷۹۰۰ پو نډ ه قیمت امضا کـــیء (جوزا ۷ ش)

دافغانستان او فرانس ترمنځ د امانیه مکتب دمحصـــلانو دمنلوموافقه وسوه چی دفرانسس په‌پوهنتونوکی به منل کیږی (جوزا۷)

په‌۱۷ سرطـــان ۷ دوزارت دربار له خوادډریمی لویی جرگی اعـــلان صـــادرسواوپه ۲٤ سرطـــان‌دقندهار نائب الحکـــومه ته په تیلفون کـــی وویل سوه چی ٦ تنی بنسځی‌نمایند گانی هم کابل ته راولیږی‌چی‌دملکی سره جرگه سی.

دافغانستان او فنلنډ دمؤدت‌معا هده (۱۷ ژویه ۲۸م ۲٦ سرطـــان ۷)

دنوروز هفتگی جریده په کابل کـــی نشر سوه (اسد ۷)

د افغانستان د طیـــاری جمعیت جوړ او مرامنامه ئی خپره سوه (۸ سنبله ۷) .

د فرانسوی دو و شرکتو سره د افغانستان د شمال تـــر جنوبـــه د ریل جوړ ولو قرار داد (سنبله۷)

د استقلال او تجدد د گـــونـــد مرا منامه‌دپادشاه له خواخپره‌سوه (۲۰ سنبله ۷) .

شاغـــاسی محـــمد سرور خـــان (بابا) په کابل کی وفات سو .

په کابـــل کـــی تور – سور ـ زرغون ـ کلـــوب جـــوړ سو (۲۲ سنبله ۷) .

دریمه لویه جرگه په پغمان کی په چارشنبه ٦سنبله ۱۳۰۷ش‌دپادشاه‌په وینا د زرو تنو وکیلانو په مخ کـــی افتتاح سوه . او دغه مهم تصاویب یی وکړه: (۱) شو رای دولت پـــه شورای ملی تبدیل سوه .

(۲) د مجازاتو عفو یـــوازی د پـــاد شاه حق دی . (۳) د تفتیشس عمومی دیوان تأسیس سو (٤) هر **وزارت به دتفتیشس یوه‌دائره ولری** (٥) د بی وزلانو او لیونیانو لـــپاره ناتوبی جو ړول. (٦)دعسکری‌مکلفیت

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوره دږی کاله‌سوه . (۷) دعسکری مکلفیت نقد بدل ممنوع سو (۸) ټول نښانونه لغو سول .

(۹) ملکی رتبی لغو سوی .

(۱۰) ټول رسمی القاب لغو سول فقط د عزیز کلمه په له نومو سره لیکی .

(۱۱) په نظامنامو کی دی دهر جرم جزا و ټاکله سی. (۱۲) نقدی جریمه دی هم د یوی نظا منا مـی سره سـمه اخیستله سی . (۱۳) تجارتی اونوری عصری محکمی دی جوړی سی .

(۱۴) تدریس او وعظ په شهادت نامه پوری مربوط دی د د یو بنـد ملایان افغا نستان ته نښی را تلای (۱۵) دافغا نستان پنځلسس کلنی سالم خلك دی هر کال پنځه افغانی او مامورین دی دیـوی میـا شتـی تنخواه د عسکری وسلو د رانیولو لپاره ورکوی ، ددی بسپنی لایحـه دی شورای ملی جوړه کړی .

(۱۶) شورای ملی دی درشوت د بندولو لپاره لایحی جوړی کړی.

(۱۷) که مـجرم محکمی ته حاضر نشی دده په غیاب کی دی جزا ورته وټاکله شی ، او قانون دی شورای ملی جـوړ کـی . (۱۸) شهـزاده رحمت الله خان ولیعهد سو. (۱۹) د افغانستان د بیرغ رنگ تور ـ سور ـ زرغون و ټاکل شو ، چـی پر غرو د لمر ختو منظر ولری او دوړا دور ئـی دغنـمو وږی وی ، لوړ (الله ـ محمد) پرلیکلی وی .

(۲۰) پسله هروپنځو کلو به لـــو جرگه جوړیږی .

د ۱۳۰۷ ش کال مالی مصارف ۶۹ ملیونه وه د اغتشاش په سبب مالی وار دات و نه ټاکل سوه .

د ۱۳۰۷ د سنبلی په میاشت کـی د افغانستان د هـوا بـازی محصلان په خارج کـی دونی وو : ۲۵ تنه په روسیه شوروی کی ، ۱۵ تنه په فرانسه کی ، ۲۵ تنـه په ایتالیا کی .

له ۱۳۰۲ تر ۱۳۰۷ ش د سنبلی تر میاشتی‌پوری افغانستان دخارجی دولتو سره دغه معاهدی کړی وی:

(۱) د شوروی سره د بیطرفـی او عدم تجاوز تړون (۲) د ایران سره د بی طرفی او د تامین تړون (۳) د ایران سره د سر حدی مناز عاتو دمختلطو جرگو تـړون (۴) د پیښور او کوټی د افغانی ویزی د دفترونه (۵) د جنوبی امریکا دلیبر یا سره معاهده (۶) د سویس سره معاهده (۷) د پولنډ سره معاهـده (۸) د جاپان سره معاهده (۹) لـه ترکیه سره د مودت معاهده (۱۰) د مصر سره معاهده (۱۱) د ایران سره دتامینیه معا هدی پرو تو کـول (۱۲) د حقوقی مجـر مینو د استرداد تړون له ایرا نـه سره . (۱۳) د فنلاند سره معاهده (۱۴) د ترکیه سره قونسلی موافقه (۱۵) په‌ترکیه ـ ایران ـ شوروی روسیه کـی د افغانستان وزارت مختاری په لویو سفارتو وا وښتی . (۱۶) دیمن سره دسیاسی روابطو مذاکره (۱۷) دحجاز سره د سیاسی‌روابطو

مذاکره (۱۸) دچین سره د سیاسی ارتباط مذاکره (۱۹) د برتانیا سره دسر حدی اتباعو دمالـی او ځانـی تلفاتو د بند ولو لپاره د یوه کـډ کمسیون موافقـه .

دامیر حبیب‌الله خان په وخت‌کی دمعارفو مصرف ۶۰ زره روپی و په ۱۳۰۷ ش کـی ۱۵۰ لـکـــو تـه ورسیدیٔ .

له ۱۳۰۳ تر ۱۳۰۷ پوری ۳۲۲ مکتبونه نوی جوړ سوه او په دغـو څلورو کاوکی ۴۸۲۳ تنه له‌ابتدایی مکتبو څخه فارغ سوه ،له عالی‌مکتبو څخه ۱۵۸ تنه راووتل، ۱۵۱ تـنه شاگردان خارج ته واستول سول، ۱۷ تنه فارغان له خارجه راغلل .

د ابتدائـی مکتبو شاگردان تـر ۱۳۰۳ پوری ۱۹۰۰۰

تر ۱۳۰۶ پوری ۳۶۰۰۰

په ۱۳۰۷نوی داخل‌سوه ۱۵۰۰۰

ټوله‌په ۱۳۰۷ ش‌کال ۵۱۰۰۰

ابتدائی معلمان ۶۵۰

دعالی مکتبو محصلان په ۱۳۰۷ ش ۳۰۰۰ .

په ۱۳۰۷ ش عالی مکتبو ته‌نوی داخل شوی شا گردان ۱۶۰۰

دعالی مکتبو دمعلمانو شمیر پـه ۱۳۰۷ ش ۱۰۰ .

دوزارت معارف‌تالیف‌کړی کتابونه ۱۳۳ جلده د وزارت معارف چـاپ کړی کتابونه‌له ۱۳۰۳ تر ۱۳۰۷ش ۵۷۵ ر ۶۹۳ جلده.

لـه ۱۳۰۳ تر ۱۳۰۷ ش پـوری گمرکی واردات اضافـه سوی دی (۶۵۱ ر ۳۲،۰۲۷) افغانی .

تر ۱۳۰۷ ش پوری دغه تجارتی شر کتونه جوړ سوی وو. شرکت المان ـ شرکت تنویرات شرکت موتر رانـی ـ شرکت دوا فروشی ـ شرکت رفقای افـغان‌ـ شرکت تشویق افغان‌ـ شرکت‌اتحاد افغان په کابل کی. شرکت قمر په مزار شریف کی‌ـ شرکت ضیا په قندهار کی .

په ۱۳۰۷ ش دغه کارخانی وی‌ـ

(۱) د موټرو د ترمیم او پـرزو کارخانه .

(۲) دصابون او عطرو اوواسلین کارخانه .

(۳) دسمنټو کارخانه .

(۴) د اور لگیتو کار خا نه پـه کابل کی .

(۵) دیخی جوړولو کار خانه پـه قندهار کی .

(۶) دکالـکو او غوړو او صابون کارخانه په مزار شریف کی .

(۷) دسپنسو جوړولو فابریکه په هرات کی .

(۸) داوړو ژرنده پـه انـد خوی کی .

په ۱۳۰۷ ش دغه کار خانی پـه پلان کی ټاکل سوی وی.

(۱) دقند کارخانه .

(۲) دکاغذ جوړ ولو کار خانه .

(۳) دنخی ټوکرانو کارخانه .

(۴) دپشمی ټوکرانو او کشمیری کارخانه .

(۵) دغوټو کارخانه .

(۶) دمیوی ساتنی کارخانه .

(۷) د پـیو او کوچـو او پنیر کارخانه .

(۸) داوبو کبنلو اوتیل‌خاك‌ماشین

(c) ketabton.com: The Digital Library

په ۱۳۰۷ ش دالـمان ـ پولنډـ شوروی سره تجارتی او ترانزیتی تړونونه سوی‌وو .

په ۱۳۰۷ ش‌دکابل‌دبر یښناتنویر ۱۸۰۰۰ څراغوته ورسیدی .

تر سنبلی ۱۳۰۷ ش پوری ۲۶۶ کیلو متره لارپخه سوه .

دمملکت مالی عایدات که‌په ۱۳۰۳ کی پنځه وه په ۱۳۰۷ کی اته‌سوه دامیر حبیب الله تر وخت دوه چنده سوی دی .

له ۱۳۰۲تر۱۳۰۷ ش پوری ٤٩١ کانونه کشف سول.

په سمت جنوبی کی دځنګلو ریاست جوړ سو.

دطبابت قانون خپور سو چی بی اجازی ئی څوك نسخی کو لای.

دافغانستان دملی شورا دانتخاباتو نوی قانون (٥١) مادی خـپور سـو (۷ سنبله ۷).

دافغانستان دولایاتو دجرګو قانون ٤ مادی خپور سو (۱۱ سنبله ۷).

له ۱۳۰۳ تر ۱۳۰۷ ش پوری د افغانستان په روغتـو نـو کـــی : ٦٣٣٧ جوړ شوی نارو غان .

٥٣٣٠٦٣ تنه کتل سوی نارو غان.

۱۱۲۷۰کوچنیانوته‌دکوی رګ وهل.

٦۱۰ مړه .

دپښتون ږغ ٥۱وږ ځنی مجله پـه کابل کی نشر سوه ۱۳۰۷ شس.

افـغـا نستان پـه ۱۳۰۷ کـال ٥۰۰ر ۳٥ توپکه (۱۰٦) توپه (۸) طیاری (٥) زره پوشه (٦)مترالیوز (٦) ټانکه را نیول.

په مزار شریف‌کی دبی سیم تلګراف مرکز جوړ سو . دخان آبادــ میمنه ــ خوست لپاره‌دتلګراف دستګاهونه را نیول سوه اود کابل دتلګراف او بی سیم لوی دستګاه را نیول سو . (۱۳۰۷)

د۱۳۰۷ شس په سفر کی اعلیحضرت امان الله خان په پاریس او برلـن کی دغه فابریکی را نیوی :

(۱) دوړیو ور یشلو فابریکه.

(۲)د کشمیری‌اودلو فابریکه .

(۳) دخړسان اودلو فابریکه .

(٤) دکوره جیم اودلو فابریکه .

(٥)د غوټو جوړ ولو فابریکه .

(٦)د میوی ساتنی ماشین .

(۷)د کوچو ماشین .

(۸)د زراعت ماشین .

(۹)د فولادی کار ماشین .

(۱۰)د دور بینو ماشین .

(۱۱)د طیارو ماشینونه .

(۱۲) دجراحی آلات.

دافغا نستان نوی لـوی سفیـر غلام جیلانی خان خپله اعتماد نامـه دترکیی دجمهور رئیس ته وړاندی کړه (۲میزان ۷)

محمد سرور خان بارکزی دقند هار نایب الحکومه دکابل والی سو، او پر ځای یی عبد الکریم خان بارکزی دقندهار نایب‌الحکومه سو(۳میزان۷)

محمد ولی خان ته دعلاج لپاره د اروپادتګ رخصت‌ورکړسو(عقرب۷)

محمود طرزی داستراحت لپاره لـه کاره سبکد وشی سو، او پـر ځای یی غلام صدیق خان خارجه وزیـر سو (عقرب ۷)

احمد علی خان دمخنی افغانی د بر ‌لن سفیر دکابل رئیس بلدیه‌سو (۱عقرب ۷)

د شنوارو سنګو خیلو لومړی‌پلا بغاوت شروع کیء (سـه شنبه ۲۱ عقرب ۷) محمد ګل خـان دسمـت مشرقی عسکری قوما ندان دوی ته اخطار ورکیء چی لـه بغاوتـه لاس واخلی (نومبر ۲۸م)

یاغی قبایلو جلال آباد محا صره‌کیء (جمعه ۷قوس۷)

سید محمد عمر پیله کشس دمیر عبد الر حمن خطاط لمسی، چی یـو خطاط او هنری سړی و، په هرات کی سل کلن وفات سو.

دستوری په ماڼی کی اعلیحضرت امان الله خان خپل نوی پرو ګرام اعـلان کیء اود ښځو نقـاب یی وا خیست، (۱٥ میزان ۱۳۰۷ م) پـه دغه مجلس کـی افغانی نجونـی د تعلیم لپاره ترکیی تـه وا ستولـی سوی، اوپه قبایلو کی خورا بد اثر خپور سو.

بچـه سقاو او سید حسین او د دوی ملګرو په سمت شمالـی کـی ارتجاعی بغاوت وکیء اواحـمدعلـی خـان هلتـه رئیس تنظیمیـه سو (۱٥ قوس ۷شس دسمبر ۲۸م)

اعلیحضرت امان الله خان په یـوه اعلان کی ۱۸ فقری دخلکو خواهشونه ومنل (۲۹ قوس ۱۳۰۷ شس ۸رجب ۱۳٤۷)

والی احمد علی خان دقوس پـه میاشت ۱۳۰۷ سمت مشر قـی تـه رئیس تنظیمیه سو، خود جدی په میاشت یی هلته پخپله د پادشاهی اعلان وکیء.

دقوس ۱۳۰۷ شس په آخر کـی دسمت مشرقی او سمت شما لـی بغا وتونه وخیم سول، اوداعلیحضرت امان الله خان مور او ملکه او نوره کورنی دغلا م‌صدیق‌خان وزیرخارجه او حسن جان سره په ٤ طیارو کی قند هار ته راغله (جمعه ۲۹ قوس ۱۳۰۷ شس)

علی احمد خان دسمت مشر قـی رئیس تنظیمه په اداره کـی نـاکا م سو، په کابل کی دمجلس اعیـان افتتاح اعلام سوه (جدی ۱۳۰۷ ش)

دبچه سقاو حملی پر قلعهٔ مرادبیګ او باغ‌بالاجاری وی(۷ جدی۱۳۰۷ش)

پر پغمان هم بچه سقاو حمله وکړه (۸جدی) طیارو اشرار بمباری کړل، داجنګونه تر ۲٤ جدی پوری جاری وو او په همدغه ورځ امان الله خان کابل پریښو او قند هار ته ولاړ.

غلام نبی خان دافغا نستان نوی لوی سفیر ماسکو تـه ور سیدیء (۲جدی ۱۳۰۷ شس ۲۳ دسمبر۲۸)

سلطان احمد خان لوی سفیرخپله اعتماد نامه په تهران‌کی اعلیحضرت

(c) ketabton.com: The Digital Library

رضا شاه پهلوی ته وړانـدی کـړه (جدی ۱۳۰۷ ش) .

۱۹۲۹ م ۱۳۰۷ ش ۱۳٤۸ ق

جنرال کاظم پاشا داتـو نـو رو

ترکو منصبدارانو سره دهنـد لـه لاری قند هار او بیا کابل‌ته‌را غلل (شنبه ۱۵ جدی ۷) .

دوولسو انگریزی طیاروانگلیسی اتباع له کابله پیښور ته بو تلـل ، (۳ جدی ۷) .

امان‌الله خان له سلطنته استعفا وکړه اوپه ۲٤ دجدی قندهار ته‌ولاړ پرځای‌یی مشر وروړ عنایت‌الله خان پادشاه سو، مگر بچه سقاو ارگ محا صره کیٔ او په جمعه ۲۸جدی ۷ دوی انگریـزی طیاری راغلی او عنایت الله‌خان دخپلی کورنۍ سره په هغو کی پیښور ته ولاړ، پخپله حبیب‌الله بچه سکقاو دخادم د یـن رسول الله‌په نامه امیر ـسیدحسین نایب السلطنه او وزیـــر جنـگــ عطاالحق وزیر خارجه ـ عبدالغفور تگابی وزیر داخلهـ شیر جان وزیر دربارـ ملك محسن دکابل والی ـ میرزا مجتبی خان د وزارت مالیـه وکیل سو. (جمعه ۲۸ جدی ۷ ش ۱۸ جنوری ۲۹ م) .

علی احمدخان خپله پادشاهی په جلال‌آبادکی اعلان کړه (۲۵جدی۷) مگرپه ۱۲ دلو خلکو دی چور کیٔ نود لغمان او کنړ له‌لاری مهمندو او بیا پیښور ته ولاړ .

دامان افغان پرځای هفتگی جریده حبیب الاسلام دغلام محی الد یـــن په سر دبیری له کابله خپره سوه (۹حوت ۱۳۰۷ ش ۱۷ رمضان ٤۸).

سپه‌سالار غازی محمد نادر خان اودده وروڼه دفرانسی‌دنیس له‌بناره دافغا نستان دامنیت‌لپاره‌را یا ښیدل (۵دلو ۷ش) اوپه ۲۱ ددلو بمبئی‌ته راورسیدل. سپه‌سالارغازی دپیښور اوکوهاټ له لاری دپښتیا سر حدته داخل سو (۱۹ حوت ۷) .

په پنجشنبه ٤ دلو ۱۳۰۷ ش ۱٤ جنوری ۲۹م امان‌الله خان په‌قندهار کی بیا پـه فعالیت شرو وکړه او خلکو بیعت ورسره وکیٔ .

په قنـد هـار کی د اعلیحضرت امان‌الله خان په تایید خلك راټول سول، او خرقه شریفه یی راویستله (یکشنبه ٦ حوت ۱۳۰۷ ش) .

د قندهار علماوو د بـچه سقاو امارت نه‌وه مانه، او دده سره یـی دجنگ فتوا صادره کړه (جمعه ۲٦ شعبان ۱۳٤۷ ق) .

د برتانیا سفیر همفریز له کابله پـه طیاره کـی پیښو ر تـه ولاړ (۱٤ رمضان ۱۳٤۷ ق ۲۵ فروری).

عبـد الکریـم خـان د قند هـار نایب‌الحکومه دهزاره‌جات حاکم‌مقرر سو (۱۲ حوت ۱۳۰۷ ش) .

۱۳۰۸ ش

۱۹۲۹ م ۱۳٤۹ ق

دسمت جنوبی (پښتیا) دقو مونو لویـه جرگه دسپه سا لار غـازی محمد نادر خان‌حضورته‌په جاجیو کی راغله (۱حمل ۲۱مارچ ۲۹ م)

په ۷ حمل۸ ش سپه سالارگردیز ته راغی اوپه ۱٦ حمل ارگون تـه ورسید .

په ۳۰ حمل ۸ ش دسمت مشرقی (ننگرهار) داقوامو جرگه دمحمدگل خان مومند سره دسپه سالار حضور ته راغله .

د شوروی دولت رسماً دایران‌دولت ته اخطار ورکیٔ ،چی‌دافغا نستان‌په کورنیو کارو کی لاس ونه وهی، او دهرات خواته تر خپلو سرحدوتیری ونه‌کی ، که‌پر افـغا نستان مسلح تجاوز وسی، شوروی دولـت دغـه نسی زغمـلای (۱۵ اپریـل ۱۹۲۹م ۲٦ حمل ۱۳۰۸ ش) .

اعلیحضرت امان‌الله خان دقندهار دپنځو زرو تنو سره دبچـه سـقاو د مقابلی لپـاره کابل تـه حرکت وکیٔ .

(سه شنبه ٦ حمل ۱۳۰۸ ش) په سه شنبه ۲۰ حمل ۱۳۰۸ ش مقر ته ورسیدی اوپه ۳۰ حمل یی غزنی محاصره کیٔ خوپه ٦ ثور ۱۳۰۸ش امروسو، چی قنـدهاری لښکر دی بیرته مخ پر قندهار رهی سی، پـه ۱۱ ثور مقرته ور سیدل اود ثـور تر آخره پرشا تلل ، اوپه ٤ جوزا ۱۳۰۸ شـ جـــو لائـی ۱۹۲۹ م اعلیحضرت امان الله خان دمهمندو له رباطه دسپین بولدك تـر سر حد ووت، اودا دده آخره ورځ وه پخپل وطن کی !

د حبیب‌الله بچه سقاو پـه حکم والی علی احـمد خـان او مولو ی عبدالواسع قندهاری پـه کابل کی ووژل سول (دجوزا اواسط ۱۳۰۸)

اخوند صاحب آدینه محمد شاعر او عالم دفیض آباد دخرقی شریفی دمدرسی مدرس ۷۰ کلـن وفـات سو .

غلام نبی خان مزار شریف دبچه سقاو له لښکرو څخه ونیو (۱۸ثو ر ۱۳۰۸ش) مگردی دجوزا ترمیاشتی پوری هلته و، په ۹ جوزا تلگرام‌ورته راورسیدیٔ چی امان الـلـــه خـان لـه وطنـه وو ت .نـو دی هـم‌په ۱۰ جوزا تر دریای آمو دشورو ی خاوری ته دپنه کیسرله خواتیرسو.

وزیـرو او مسیدو دپـر نـگی د ساړه راغه پر کمپ حمله وکړه خو طیارو بمباری پر وکړه اواته سوه کورونه ئی وروران کـړل ۳۲ تـنه شهیدان سول (۲۹م)

د اصلاح داخبار لومړی شماره د ربیع الاول په اوله ۱۳٤۸ق له‌جاجی څخه دسپه سالار غازی محمدنـادر خان په نامه دده دملگرو له خوا چاپ او خپره سوه، چی دافغا نستان‌خلك ئی دبچه سقاو دنا مشروع حکومت مقابلی ته را بلل (سنبله ۸) مدیر ئی نصر الله و.

دسپه سالار ملی قوا په ٦ ثـور دبچه سقاو دلښکرو سره په څرخ کی وجنگیدل ،دغه جنگونه‌په مختلفو ځایو کی د۱۳۰۸ شس دمیزان تـــر میاشتی پوری جاری‌وو،خوچی‌ملی‌قوا

(c) ketabton.com: The Digital Library

ترچهار آسیا او چهل ستون پوری راوزسیدل ،اوپه ١٦ میزان ٨ ش (١٤ اکتوبر ٢٩ م) ئــی کابل ونیو، او بچه سقاوله ارگه کــوهدامن ته وتښتید،او پــه ٢٣ میــزان ٨ ش ١٧ اکــتــو بــر ٢٩م اعلیحضر ت محمد نادرشاه‌په‌کابل‌کی دافغانستان په پادشاهی ومنل سو .

دشوروی دولت دخارجی امو رو معین قره‌خان دخپل دولت له‌خوا په افغانستان کی د اعلیحضرت محمد نادر شاه جلوس په خوښی ومانــه (١٩ اکتــو بــر ٢٩م ٢١ میــزا ن ١٣٠٨ ش) .

د اتحاد جماهیر شوروی سفیرکبیر ستارگ دکالینن پــه امضا خپلــه اعتمادنامه اعلیحضرت‌محمدنادرشاه ته تقدیم کړه.١٩ دسمبر ٢٩م قوس ١٣٠٨ ش .

د ١٣٠٨ ش کال مالی مصارف تر سنبلی پوری ٤ملیونه‌وه، داغتشاش په سبب نورخه ندی معلوم .

بچه سقاو اودده ملگری په کابل کی ووژل ســوه (٣ نــو مبر ٢٩م ١١ عقرب ١٣٠٨ ش) .

١ـ بچیله حبیب الله بچه‌سقاو.
٢ـ حمیدالله ورور یی .
٣ـ سید حسین وزیر جنگ .
٤ـ ملك محسن دکابل والی .
٥ـ شیرجان ددربار وزیر .
٦ـ محمد صدیق فرقه مشر .
٧ـ محمد محفوظ امنیه قوماندان.
٨ـ قلعه بیگی .

سردار محمد هاشم خان‌صدراعظم سو (٢٢ عقرب ١٣٠٨ ش) ده خپله کابینه داسی اعلان کړه ٢٣ عقرب:

سردار شاه محمودخان دحرب‌وزیر سردار فیض محمدخان خارجه وزیر محمدگل‌خان داخله وزیر ـ الله‌نواز خان وزیردربار ـ حضرت‌نورالمشایخ وزیر عدلیه ـ وزیرمعارف‌احمدعلی‌خان محمد اکبرخان وزیر تجارت ـ محمد ایوب‌خان وزیر مالیه ـ محمد نوروز خان سر منشی ـ سر دار محمداکبر خان صحیه مستقل مدیر ـ

١٩٣٠ م١٣٠٨ ش ١٣٤٩ ق

سردار محمدعزیزخان دافغانستان لوی سفیر په مسکو کی د غلام نبی خان پر ځای مقرر او خپله اعــتماد نامه ئی کالینن ته وړاندی کړه (٢٤ فروری ٣٠ حوت ٨) .

سردار شاه‌ولی خان په لندن‌کی افغانی وزیر مختار و .

د افغانستان د کرنی وړ مځکی (١٣٠٨ ش) .

د هندوکش جنوبی خــوا آبــی مځکی ١٣٣ زره هکتاره .

د هندوکش جنوبی خوا للمــی مځکی ٧٦ زره هکتاره .

د هندوکش شمال آبی مځــکی ٢٧٠ زره هکتاره .

د هندوکش شمال للمی مځکــی ٤٦٠ زره هکتاره .

ټولی آبی ٤٠٣ زره هکتاره ـ للمــی ٥٣٧ زره هــکتاره ـ گــرده ٩٣٠ زره هــکتــاره (افغــانستان ریسنر) .

میر هاشم دمخنی وزیر مــا لیه ٦٣ کلــن په کابــل کــی مــړ سو (جمادی الاولی) .

١٣٠٩ ش .
(١٩٣٠م ١٣٤٩ ق)

محمد گل خان مومند د شمالــی سمت رئیس تنظیمیــه مقــرر سو (حمل ٩) .

اپریدو او نورو پښتنو په ١٣ اگست ٣٠ م‌دپیښور پربنار حملــه وکړه او دکجوری غزا وسوه

اعلیحضرت محــمد نادر شاه د افغانستان او بــریتانیا د ١٩٢١ ـ ١٩٢٣ معاهدی تصدیق کړی (جوزا ـ می ٠)

د اعلیحضرت محمد نادر شاه‌په فرمان په کابل کی لو جرگه جوړه ســوه (١٣٠٩ ش)اونــوی قانــو ن اساسی ئی ومانــه ،اوهم دشور ای مای د انتخاباتو لایحــه جوړه سوه (٢٨ سنبله ٩) .

ملا فیض محمد هزاره د محمــد خواجــه زوی د محمد سعید لمسی دسراج التواریخ اوتحفتة الحبیب‌او تاریخ حکماء او فیضی ازفیوضا ت لیکــوال په کابــل کــی وفات سو (چهــار شنبه ١٦ رمضان ٤٩ ق ولادت ئی ١٢٨٩ ق) .

سیــد احــمد ادیب پشاوری د شهاب الدین زوی د فارسی مشهور شاعر او عالم په تهران کــی وفات سو .

(ولادت ئــی پــه خیبر کــی ١٢٦٠ ق) .

د افغانستان سفارت په قاهره (مصر) کی د افغانی وزیر مختار محمد صادق مجددی له‌خوا افتتاح او افغانی بیــرغ پــر و ر پیــدی (پنجشنبه ٢٢ میزان ٩) .

د جاپان او افغانستان د مودت معاهده د سردار شاه ولیخان افغانی وزیــر مختــار او د جاپان د سفیر ترمینځ په لندن کــی امضاء سو ه (٢٧ عقرب٩ ش ١٩نومبر ٣٠م).

دافغانستان او اتحــاد شــورو ی ترمنځ د بیطرفــی او عــدم تجاوز معاهده تجدید سوه ، د افغانستان له خوا فیض محمد خان خارجه‌وزیر او د شوروی له خــوا لــوی سفیر ستارك امضا کــړه (٩) مادی ٢٤ جون ٣٠ م عقرب ١٣٠٩ ش .

د کابل والی محمد یعقوب خان دشمالی ولایاتو ر ئیس تنظیمیــه مقرر سو (عقرب ١٣٠٩ ش) خــو په دغه کال مړ سو .

جمعیت العلماء په کابل کــی افتتاح او اعضاء ئی د حکومت لــه خوا مقرر سول او د حی علی الفلاح مجله ئی نشر کــړه .

دارالعلوم عربی په کابل کی‌جوړ سو ، چــی رئیس یــی سردار عبدالرسول خان و .

سید هاشم خان افغانی جنــرال قونسل په تاشکند کی په یکشنبه ٢٤ عــقرب ١٣٠٩ ش دشــورو ی ترکمنستان دعشق‌آباد په حدودوکی ووژه سو .

ابراهــیم بیگ پــه قطــغن کــی بغاوت وکیء او سردار شاه محمو د

(c) ketabton.com: The Digital Library

خان وزیر حربیه دهغه مقا بلـی تــه ولاړ .

مکتب حربیه په شهر آرا کـی د اعلیحضرت محمد نادر شاه په وینا بیا افتتاح سو (یکشنبه ۸ قـوس ۱۳۰۹ ش) .

عبدالرحمن تره‌کی دمقر په اوبنـد کی‌یاغی ســـو ،خـــو په۲۰قوس ۱۳۰۹ عسکرو دی دسرحد خوا ته وشاړه .

د شنوارو (۸۰) تنه نمایندگا ن په کابل کی د جـرگـی په ډول د اعلیحضرت محمد نادر شاه حضور ته راغلل (د قوس اواخر ۹) .

شیر محمدخان ناشر (خـرو ټـی) د میمـنی اعـلی حاکـم مقرر ســو (۲ جدی ۹) .

د مامورینو لپاره درسمی القابو د استعمال امـر بیـا صــادر ســو ، (جدی ۹) .

غلام فاروق خان دسمت مشرقی حاکم اعلی مقرر سو (۵جدی ۹ش) د هرات انجمن ادبـی جـوړ سو (جدی ۹ ش) .

محمد گـل خان داخله وزیـر د قندهار رئیس تنظیمه سو (سه‌شنبه ٦ حوت ۹ش) .

شیر احمد خان پخوا نی رئیس شورا پــه تهران کی افغانی سفیر کبیر سو (حوت ۹ ش) .

مجله اقتــصاد دوزارت تجـا ر ت له‌خوا نشر سوه (۱۳۰۹) .

د ۱۳۰۹ ش کال مـالی واردات ٦٤ ملیونه ، مصارف ۱۲٦ ملیونه اوکسر ٦۲ ملیونه‌و .

محمد شریف خسته دل دمحمد کریم زوی دکابل شاعر دبیدل پیرو اود دیوان خاوند ٤۲ کلن په کابل کی مړ سو (۹ش).

اتمان خیلو پښتنو دپړانګ غار پنځمه غزا له‌پرنگی سره وکړه اود مله کنډ پولټکل ایجنټ ټامس‌گلور یی وواژه او پـر نگیا نـو اگـر ه بمباری کړه . د مو مندو غزاوی هم لــه پـرنگـی ســره جـاری وی . (۹ ش) .

۱۳۱۰ ش
۱۹۳۱ م ۱۳۵۰ ق

غلام صدیق خان په بر لن کی‌افغانی وزیر مختار مقرر سو (جوزا ۱۰) .

احمد علی خان افغانی مختار وزیر له پا ریسه لنــد ن تــه‌تبدیل سو (جوزا ۱۰ ش) اوسردار شاه‌ولیخان په پاریس کی سفیر سو .

کاروان زرد دهرات لــه لاری افغانستان تــــه ورسیــدی (دجوزا اوائل ۱۰ ش) .

دعلی آباد روغتون د اعلیحضرت محمد نادرشاه په شخصی مصرف (جوزا ۱۰) شروسو، او پــه اسد ۱۳۱۲ ش ئی کارختم سو.

دکابل انجمن ادبی تاسیس سو او دکابل ادبی مجله‌یی خپره کــړه (۱۵ جوزا ۱۰ ش ٥جون ۳۱م ۱۸ محرم ۵۰ ق) .

ددی انجمن مهم غړی داؤ :ـ

۱ـ احمد علی خان درانی مدیر .
۲ـ میر غلام محمد غبار .
۳ـ محمد کریم نزیهی .
٤ـ سرور گویـا .
٥ـ سرور جویا .
٦ـ غلام‌جیلانی اعظمی .
۷ـ غلام جیلانی جلالی .
۸ـ قاری عبدالله .
۹ـ عبدالعلی مستغنی .
۱۰ـ امین الله زمریالی .
۱۱ـ محمدقدیر تره‌کی .
۱۲ـ احمد الله کریمی .

دافغا نستا ن او شورو ی اتحـاد ترمنځ‌دبیطرفی اوعدم تجاوز معاهده په (۹) مادوکی دفیض محمد خـان خارجه وزیر او لوی سفیر ستارك په امضا تجدید سوه (۲٤جون ۳۱ م سرطان ۱۰ ش)

خواجه هــدایت الله دهزاره جـات رئیس تنظیمیه کابل ته را ستون سو (سرطان ۱۰)

اعلیحضرت محمد نادر شاه شورای ملی پخپله وینا افتتاح کړه(دوشنبه ۱٤ سرطان ۱۰ شں جولائی ۳۱ م)

دقطغن نا آرامی خلاصه سوه اووزیر حربیه کابل‌ته راستون سو (دوشنبه ٤ اسد ۱۰ شں) ده ته داعلی لمـر نښان په مکافات کی ور کړ سو . (جولائی ۳۱) په ستمبر کی ابراهیم بیگ تر آمو وا وښت .

دافغا نستان نوی اصول اساسي دشورای ملی له خــوا داعلیحضرت محمد نادر شاه په امضا خپور سو (۳۱ اکتوبر ۳۱م ۸عقرب ۱۳۱۰ش)

اعلیحضرت محمد نادر شاه مجلس اعیان (دمشرانو جرگه) پخپله وینا افتتاح کــړه (دوشنبه ۲٤ عقـرب ۱۳۱۰ شں)

عبد الجمیل خان دمزار شریف نائب الحکومه سو (عقرب ۱۳۱۰)

عبد الرحیم خان دقطغن او بدخشان دنائب الحکومه وکیــل مقــرر سو (عقرب ۱۰)

دنادر افغان کتاب دبرهان الدین کشککی تالیف طبع سو (کابل عقرب ۱۰)

عبد الاحد خان دشورا رئیس دفراه او چخانسور رئیس تنظیمیه سو (۵ قوس ۱۰ شس)

بودار دفرانسس نوی مختار وزیر خپله اعتماد نامه ددلکشا په ماڼی کی وړاندی کړه (۲۰ جدی ۱۰)

دافغا نستان حکومت چی دجنگ د تحریم معاهده امضاکړیده، دمنچوریا دشخړی په نسبت ئی دجاپان او چین حکومتو ته دجنګ څنګ ولو نوټه ور کړه (دلو ۱۰)

کابل په گذرگاه کی دارالمجانین جوړ سو (دلو ۱۰)

د ۱۳۱۰ شس کال مالی وار دات گرده ۸٤ ملیونه افغا نی‌مصارف۱۱۸ملیونه کسر ۳۳ ملیونه و.

په دته خیلو کی دپرنگی پرکیمپ دغاز یانو حمله ، چی دپرنگی په بمباری کی ۳۰تنه شهیدا ن سو ل (۳۱ م)

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۳۱۱ شس
(۱۹۳۲ م۱۳۵۱ق)

په کابل کی عمومی مکتبونه او د طب مکتب چی په اغتشاشس کی‌بند سوی وو بیرته‌جوړ سول (حمل۱۱)

دافغانستان اوعربیه‌سعودیه لومړی معاهده وسوه (۵ می ۳۲م ۱۷ ثور ۱۱ شس)

افغا نستان د دوکالم سر حدی سیمه له چترال څخه وا خیسته ۱۱۱ جریبه مځکه (جوزا ۱۱)

دافغا نستان ددار الفنون (پوهنتون) لپاره داعلیحضرت محمد نادر شاه‌په حضور یومجلس‌وسو ،اوددارالا مان ماڼی ئی د دار الفنون لپاره وټاکله (جوزا ۱۱)

محمد تقی اسفند یاری دایران لوی سفیر خپله اعتماد نامه وړاندی کړه (۱۳ سرطان ۱۱)

دعبدالوکیل خان نائب سالار منار په‌ذه‌مزنګ کی جوړسو .(جوزا ـ ۱۱)

دسر حدی پیښو د فیصله کولو موافقه دشوروی اتحاد له سفیرکبیر ستارك سره (۱۷) مادی په کابل‌کی امضا سوه (۲۲ سنبله ۱۱)

پنځه و لایته (کابل ـ قندهار هرات ـ مزار ـ قطغن اوبدخشان) او څلور اعلی حکومتونه (فراه ـ سمت جنوبی ـ سمت مشرقی ـ میمنه) اعلان سول (۲٤ اگست ۳۲) .

سردار شاه محمود خان د حرب وزیر اروپا ته دعلاج لپاره ولاړ، او شهزاده محمد ظاهر خان دحرب د وزارت کفیل سو (عقرب ۱۱) .

سردار شاه ولیخان سفیر له پاریسه کابل ته راغی اودده سره غلام‌نبی خان هم راغی (عقرب۱۱).

غلام‌نبی خان څرخی په کابل کی ووژل سو . (۸ نو مبر ۳۲م ۱٦ عقرب ۱۱) .

په پختیا کی دری خیل ولاړسول اوژربیر ته ددوی اغتشاش کښېنول سو (۲۱عقرب ۱۱ش اکتوبر ۳۲).

په قندهار کی پښتو ادبی انجمن افتتاح سو (پنجشنبه ۹ قوس ۱۱) دپښتو میاشتنی مجله یی هم نشر کړه (۲۰ دلو ۱۱) .

سردار محمد عزیز خان په مسکو کی افغانی سفیر په برلن کی لوی سفیر سو. (قوس ۱۱) .

عبدالحسین خان دروما سفیر په مسکو کی لوی سفیر سو. قوس۱۱

سردار محمدنعیم خان په‌روما کی افغانی وزیر مختار سو (قوس ۱۱).

د عراق اوافغانستان لومړی د مؤدت معا هده (۲۰ ستمبر ۳۲م ۲۸ قوس ۱۱) .

۱۹۳۳ م ۱۳۱۱ ش ۱۳۵۱ ق

د ښکاری دری لار جوړونه ختمه سوه (جدی ۱۱) .

د دولتی خزانو اصولنامه خپره سوه (۱۷ میزان ۱۱) .

محمد گل خان مومند دشمالی ولایاتو رئیس تنظیمیه مقرر سو او پرځای یی غلام فاروق خان دقندهار نایب الحکومه سو .(شنبه ۱۰ جدی ۱۱) .

(c) ketabton.com: The Digital Library

شوکت بیگ دترکیی لوی سفیر کابل ته راغی (جدی ۱۱) .

اعلیحضرت محمد نادر شاه وزارت معارف ته فرمان صادرکړ چی د ۱۳۱۲ ش کال له ابتداء څخه په معارفو کی دپښتو ښو ونی اقدام وکی (٦ دلو ۱۱) .

په بالا حصار کی دمکتب حربیه لپاره دودانۍ فرمان صادر سو. (حوت ۱۱) تهداب یی په۱۷ ثور ۱۲ کښیښو سو .

د افغانستان او برازیل دمودت معاهده په انقره کی امضا سوه . (۲حوت ۱۱ ۲۰ فروری ۳۳)

په ۱۳۱۱ کال دتلگراف خط په گرده افغانستان کی ۸۸۹۵ کیلو متره و .

د ۱۳۱۱ ش کال مالی عایدات ۱۳۳ ملیو نه افغانی مصارف ۱٤۰ ملیونه او کسر اوه ملیونه‌و .

۱۳۱۲ ش
۱۹۳۳ م ۱۳۵۲ ق

د شیبر اودره ښکاری لارافتتاح سوه (حمل ۱۲) .

داستوانی او لیتوانی د حکومتو سره دافغا نستان دمؤدت معا هدی په‌مسکو کښ‌امضا سوی(جوزا_۱۲)

دخلع سلاح په کنفرا نس کی دافغا نستان نماینده سلطان احمد خان دانقری افغانی سفیر وټاکل سو (جوزا_۱۲) .

سر دار محمد عزیز خان په برلن کی افغانی سفیر ، دسید کما ل په تفنگچه وویشتل سو (١٦ جوزا ۱۲ ش ٦ جون ۳۳) په پنجشنبی ۸ سرطان په کابل کی ښخ سو.

علی محمد خان دمعارفو وزیر د افغا نستان له خوا دلندن دااقتصادیاتو په کنفرانس کی شامل سو (۲٥جوزا ۱۲)

په قند هار کی دحاجی میرویس‌خان دمزار گنبده دااستاد نعیم جان په معماری جوړه‌سوه (جوزا _۱۲)

دفوائد عامه په نامه نوی وزارت تشکیل او الله نواز خان ئی وزیر سو (سرطان ۱۲)

دتجاوز دتعریف قرارداد دافغانستان _ایران _استوانی_ ترکیه _رومانیه شوروی اتحاد_ لیتوانیا ترمنځ په لندن کی امضا سو (جولائی۳۳_ سرطان ۱۲)

دعلی آباددروغتون (رفقی سناتوریم) دجوړولو کار چی په ۱۳۱۰ ش شرو سوی و، په اسد (۱۲ ش) ختم سو.

حبیب الله خان طرزی په جاپان کی دافغا نستان وزیر مختار سو (اسد ۱۲)

دښکاری دری لار افتتاح سوه (۱۹ اسد ۱۲)

علی محمد خان په لندن کی افغانی وزیر مختار سو، او پر ځای ئی احمد علی خان وزیر معارف سو (سنبله ۱۲)

محمد عظیم منشی زاده د کابل د برتا نیا په سفارت کی‌دری تنه‌مړه کړل(۱٥ سنبله۱۲)دی په ۲۱سنبله اعدام سو .

رفقی سنا توریم دکابل په علی آبادکی افتتاح سو.(١٤سنبله ۱۲)

خواجه هدایت الله دهزاره‌جات د مخنی رئیس تنظیمه په‌کا بل کی اعدام سو (۲۲ سنبله ۱۲)

غلام جیلانی خا ن _شیر محمد محمد مهدی _فقیر احمد په‌کا بل کی اعدا م سول .
(۲٤ سنبله ۱۲)

شر کت سها می افغان په کابل‌کی جوړ سو، چی دطلا درانیو لو او پلو رنی امتیا ز ئی در لو د (۲۸ سنبلی ۱۲)

دانگریزانو اووه مندو جنگونه (میزان ۱۲)

دکابل دمکتب امانیه نوم‌استقلال او دامانی مکتب نوم نجات کینبول سو (میزان _۱۲)

اعلیحضرت محمد نادر شاه د دلکشا دمانۍ په چمن کی دعبد الخالق د

تفنگچی په گولی شهید سو ،او په همدغه ورځ المتو کـل علی الـلـه محمد ظاهرشاه دده زوی‌دافغانستان پاد شاه سو.
(۸ نومبر ۳۳م چهار شنبه ۱۶عقرب ۱۲د ماپښین دری بجی)

دترکیی لوی سفیر ممدوح شوکت بیگ په ۱۰ قوس اود المان نـوی وزیر متخار تسمیکی په ۱۲ قوس ۱۲ خپلی اعتماد نامی تقدیم کړی .
عبدالخالق‌داعلیحضرت‌محمد نادرشاه قاتل په کابل کی اعـدام سو (۲٦ قوس ۱۲)
سردار محمد هاشم خان ته د پاچا فرمان صادر سو، چی دی‌صدراعظم دی، او ده خپله کابینه داسی معرفی کړه :سردار شاه محمود خان دحرب وزیر– فیض‌محمد خان‌خارجه وزیر– محمدگل خان‌داخله وزیر –فضل‌احمد خان عدلیه وزیر– احمد علی خـان دمعارفو وزیر– میرزا محمد خان د تجارت وزیر اود مالیی دوزیر کفیل الله نواز خان دعامو گتـو وز یـر محمد اکبر خان دطب مستقل مدیر– رحیم الله خان دپست او تلگراف‌او تیلفون مستقل مدیر (قوس ۱۲)
دپترولو دانحصار شرکت په کابل کی تاسیس سو (قوس ۱۲)
محمود طرزی دافغا نستان دصحافت او سیاست پلار په استانبول کـی وفات او ښخ سو (۲۲ نومبر ۳۳ م قوس ۱۲)

۱۹۳٤ م ۱۳۱۲ ش ۱۳۵۲ ق

سر دار محمد قاسم خان په رو ما کی افغانی وزیر مختارسو (حوت۱۲)

دمامورینو د مدیر یتونو اصو لنامه خپره سوه (۱۱ قوس ۱۲)
ذ شرکت سهامی افغان اودشوروی اتحاد دسو افغان تورك ترمنځ د۱۵ زروتنو بوری قرار داد لا سلیـك سو (حوت ۱۲)
ښاغلی محمد داؤد دسمت مشرقی عسکری قوماندان اوملکی آمر مقرر سو (حوت ۱۲)
دافغان– ایران سر حدی موافقـه د ترکیی دحکمیت مناو لپـاره امضا سوه (چهار شنبه ۱۷ حوت ۱۲)
عبد العلی مستغنی‌دملا رمضان‌هوتك زوی دافغا نستان مشهور شاعـر (٦۰) کلن پـه کابل کی وفات سو (۲۱ حوت ۱۲)
دپښتون شرکت پـه قند هار کـی افتتاح سو (۲۹ حوت ۱۲)
د ملـی شـــورا د دو همـی ور ی د انتخا بـا تو فرمان صادر سو (حوت ۱۲ش ۱٦فرور ی ۳٤ م)
په ۱۳۱۲ ش کال په گرد افغانستان کی (۳۷) مکتبونه وو چـی ٤۵۹۱ شاگردان او ۱٦۵ تنه معلمان ئی‌در لودل .
د ۱۳۱۲ ش کال مالی عایـدات ۱۰۸ ملیونه‌افغانی‌مصارف ۱۲۰ملیونه کسر ۱۲ ملیونه و.

۱۳۱۳ ش
(۱۹۳٤ م ۱۳۵۳ ق)

د قره قلی انحصار ملی بانك‌ته وسپارل سو (مارچ ۳٤م حمل۱۳ش)
دبلخ دنوی ښار دودانی کار شرو سو (حمل ۱۳)
فریزر تتلر دانگلیس نوی وزیر مختار خپله اعتماد نامه وړاندی کړه (۲۰ حمل ۱۳ ش)
قاری عبدالله ته **دملك‌الشعراء لقب** ور کړ سو (حمل ۱۳)
د سویس دتقلیل سلاح په جرگه کی جنرال محمد عمر خان دحربـی ارکانو رئیس دافغا نستان له خـوا شامل سو (جوزا ۱۳ ش جون ۳٤)
دخارویو (مواشی) دمحصول اصولنامه خپره سوه (۱۵ ثور ۱۳۱۳)
دگمر کـــو نو دمحصول‌اصـــولنامه خپره سوه (ثور ۱۳)
د امریکا دتازونی دولت ،افغانستان په رسمیت ومانه (۱۱ اگست ۳٤م ۲۹ اسد ۱۳)
دافغا نستا ن او مجـار ستا ند مودت معاهده(۲۵ اگست۳٤م۱سنبله ۱۳ ش)
شهزاده احمد شاه وزیر یـدیء (۲۳ ستمبر ۳٤م ۳۱ سنبله ۱۳ش)
په کابل کی داو لمپیك تولنه جوړه سوه (سنبله ۱۳ ش اگست ۳٤ م)
افغا نستان په مجمع ملل کی داخل سو (۲۵ ستمبر ۳٤م میزان ۱۳)
دافغا نستان خارجه وزیر فیض‌محمد خان دافغان– ایران سر حداتو تـه نژدی داعلیحضرت رضا شاه پهلوی حضور ته ور غیء (۲۲ میزان ۱۳)
دکابل په پوهنتون کـی دسائنس پوهنځی افتتاح سو (۲۹میزان ۱۳)
جنرال فخر الدین التای د ترکیه دحکمیت مشردافغان–ایران سرحدی شخړو دحل‌لپاره په‌یکشنبه ۱۸عقرب ۱۳ کابل ته را غیء او په ۱قوس۱۳ هرات ته ولاړ .
دقند هار په سنگین کی دنهـر سراج دکیندلو کار بیا شروع سو (قوس ۱۳)
ریوټر له تهرانه په ۲۳ قوس ۱۳یو خبر خپور کیء چی دزور آباد پـه سرحد کی دافغا نستان خلکو پـر ایرانی خاوره حمله کړیده ،افغانی اخبارو داخبر ترتردیدکیء (۲٤قوس ۱۳)
مو لوی محمد بشیر هندی مهاجر او په‌چمرکندکی دالمجاهدخپروونکی ووژل سو(قوس ۱۳ش دسمبر۳٤م)
سید کمال دسردار محمد عزیز خان قاتل په‌برلن کی اعدام سو(۲۲جدی ۱۳)
جنرال فخر الد ین التای خپـل سر حدی حکمیت تمام کیء او پـه ۲۸ جدی ۱۳ دشوروی له خوا انقری ته ولاړ.
دهندو ستان دعسکری نما یش دلیدلو لپاره عبد الاحد خان فرقـه مشر او عبد الغفور خان فرقه مشر ډهلی ته‌ولاړ (۲۸ جدی ۱۳)
دزور آباد پر شخړو دافغا نستان‌او ایران موافقه امضا سوه (٤دلو ۱۳)

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

دلندن افغانی وزیر مختار علی‌محمد خان په سویس کی وزیر مختار او په بین المللی مجمع کی نماینده سو (حوت ۱۳)

الله نوازخان‌په المان کی‌وزیرمختار مقرر سو (حوت ۱۳)

محمد اکبر خان په روما کی افغانی وزیر مختار سو (حوت ۱۳)

غلام یحیی خان دخارجه وزارت لومړی معین دطب مستقل رئیس‌سو (حوت ۱۳) .

محمد صادق خان مجد دی په مصر کی افغانی وزیر په حجاز کی هم‌وزیر مختار سو (حوت ۱۳)

افغانستان دجامعه ملل دبنځو د خر ځولو دانسداد په مجاهده کی شامل سو (حوت ۱۳)

کابل او مزار شریف په تیلفون سره ونښلول سوه (حوت ۱۳) .

د ۱۳۱۳ ش کال مالی وار دات ۱۲۰ ملیو نه مصارف ۱۶۱ ملیونه کسر ۴۱ ملیونه افغانیو .

دافغانستان ملکی تشکیلا ت په۱۳۱۳ ش کال داسی ؤ

ولا یا ت	حکو مات کلان	محلی‌حکو متو نه	علا قد اری
۱- کابل	۳	۲۵	۳
۲- قندهار	۳	۱۷	۲۱
۳- هرات	۲	۸	۱۹
۴- مزارشریف	۱	۱۲	۱۳
۵- قطغن و بدخشان	۱	۱۷	۱۷
۶- سمت‌مشرقی	۱	۱۱	۱۰
۷- سمت‌جنوبی	۰	۵	۲۵
۸- میمنه	۰	۵	۶
۹- فراه	۰	۲	۶

په ۱۳۱۳ ش کال په افغانستان کی گرده (۳۹) مکتبونه‌وو، چی ۶۱۵۷ تنه‌یی شاگـر دان او ۲۰۶ تنه معلمان‌وو .

میر احمدشاه‌رضوانی دشکو ستا ن افغانی او بها رستان ا فغا نی او نورو کتابونو مؤلف په پیښو ر کی وفات سو (۳۴م – ۵۳ق. ولادت یی په اکبر پوره کی ۱۲۷۹ ق)

سردار عبدالرحمن خان دسردار عبدالو هاب خان زوی چه عالم ، فکور او شاعر سړی و، په‌فراه کی وفـات سو ۳۴ م ۱۳ ش ۵۳ق (ولادت‌یی ۱۲۸۹ ق) .

د افغا نستان او اتحاد جماهیر شوروی تر منځ دمچخـو دمبار زی موافقه نامه ۱۲ مادی فیض‌محمدخان خارجه وزیر او ستارگ د شوروی سفیر امضا کـړه . (۱۶ مئی ۳۵م ثور ۱۴) .

دامریکا لو مړی سفیر و هار نی بروگ کابل ته راغـی (ثـور ۱۴ مئی ۳۵) .

ملامحمد یعقوب فراهی دملامحمد خان نورزی زوی عالم او مؤلـف او شاعر په‌فراه‌کی‌وفات‌سو. (۱۳۱۴ش ۵۴ق) (ولادت‌یی ۱۲۸۴ ق) .

آثاریی : تذکره آتش فشان ـ گنج شهیدان ـ دیده یعقوب ـ حواشی پر اقلید س .

هورنی بروك دامریکا لومړی وزیر مختار، خپله اعتماد نامه تقدیم‌کړه. (۱۳ ثور ۱۴ـ می ۳۵).

دایران نوی‌لومړی سفیر علی‌اکبر بهمن خپله اعتماد نامه تقدیم کـړه (۱۸ثور ۱۴ ـمی ۳۵)

کرنل لارنس چی دافغانستان په اغتشاش ۱۳۰۷ ش کی لاس ذرلود په لندن کی مړسو (۲۸ ثـور ۱۴ مئی ۳۵) .

دکوټی لو یه‌زلزله وسوه‌چی‌په‌جنوبی افغا نستان کی‌هم اثروکیء (جمعه۹ جوزا ۱۴ جون ۳۵) .

دملی شورا اجلاس وپرانست‌سو (۸جون ۳۵ جوزا ۱۴) .

صحیه اود پست او تـلگراف او تیلفون وزارتونه تا سیس سـول، غلام یحیی خـان وزیر صحیه ، او رحیم الله خان دپست او تلگراف او تیلفون وزیر مقرر سو (جوزا ۱۴ جون ۳۵) .

دقندهار نهر سراج دهلمند لـه روده بیاجوړ اوافتتاح‌سو (دوشنبه ۲۶ جوزا ۱۴ـ جون ۳۵) .

عبدالر حیم خان دهرات نا ئـب سالار وزیر فواید عامه سو، اوپـر ځای ئی غلام فـاروق‌خان دهـرات نایب‌الحکومه مقرر سو (۲۷ جو زا ۱۴ـ۳۵)

دقندهار په باباولی کی دبریښنا کارخانه افتتاح سوه (سه شنبه ۱۷ سرطان ۱۴ـ جولائی ۳۵) .

دحاضری اصولنامه نشر سوه . (۱۰ سرطان ۱۴) .

د تجار تـی تقاوی او کوریـری اصولنامی خپری‌سوی ۱۰سرطان۱۴

نباغلی محمد داؤد دقندهار ملکی اوعسکری مشر قند هار ته راغـی (جمعه ۲۷ سرطان ۱۴ـ جولایی ۳۵)

مفتی جزایری دمصر وزیر مختار په‌کابل‌کی خپله اعتمادنامه وړاندی کړه (۱۴ ش) .

اسلطان احمد خان د افغانستان وزیر مختار په قاهره کی مقرر سو (اسد ۱۴ـ آگست ۳۵) .

محمد صادق‌خان مجد دی په جده کی وزیر مختار سـو (اسـد ۱۴ـ اگست ۳۵)

(c) ketabton.com: The Digital Library

محمد انورخان نایب سالار دحرب دوزارت معاون سو . (اسد ١٤ – اگست ٣٥) .

دقندهار ادبی انجمن کــابــل ته نقل کړ سو، (اسد ١٤– اگست ٣٥)

دقندهار دنوی‌ښار ودانی‌جوړی‌سوی (سنبله ١٤ ستمبر ٣٥) .

انگریزانو ته دمو منــدو قبیــلو ولاړیدل. (ستمبر ٣٥ میزان ١٤) .

لــه گمرك شخه د دیپلو مــاسی مالونو او بگاژونو دمعافی اصولنامه (١٢ میزان ١٤) .

دانگلیسی لښکروپر مومندوباندی حملی وکړی، اود افغانستان اخبار وخپل تشویش وښو، که انگلیسی لښکر خانونه د ډیورنډ برید ته را رسوی‌دابه دافغانستان‌لپاره خطروی او به سرحدی قبیلو کی به عام غاو بورته سی (میزان ١٤–ستمبر ٣٥)

دایران خارجه وزیر کاظمی دهنا او قندهار له‌خوا کابل ته دسیاسی مذاکراتو لپاره په دو ستانه سفــر ردغلی‌ء (١٦عقرب ١٤ ،نومبــر٣٥)

دبی وزلو دروزنی اصولنامه، اود عمومی گټو لپاره داستملاك‌اصولنامه خپره سوه (٨عقرب ١٤) .

کاغذی نوټونه د مالیی د وزارت له‌خوا خپاره سوه او اصولنامه یی هم خپره سوه(قو س ١٤ دسمبر٣٥)

دجاپان سفارت په کابل کی جوړ سو (نومبر ٢٥قوس ١٤).

پرو فیسور غلام‌محمد خان‌مشهور نقاش پــه کابل کــی و فــات سو (قوس ١٤– دسمبر ٣٥) .

دلوگر دسرخاب دم جــوړ سو، چی دری لکه جریبه مځکه اوبــوی (١٩ قوس ١٤– دسمبر ٣٥) .

١٩٣٦ م ١٣١٤ ش ١٣٥٤ ق

جاپان ته داوړو تحصیلا تو لپاره

یوه ډله محصلان وا ستول ســوه (جدی ١٤ جنوری ٣٦) .

دجو هری رنــگو نــو د راوړلو اصولنامه خپره سوه. (٢٥جدی١٤).

سردار علی شاه خان د قندهار عسکری او ملکی آمــر مقــر ر سو (٢٦ جدی ١٤ جنوری ٣٦) .

عبد الصمد خان پــه روما کی د افغانستان وزیر مختار مقرر سو . (٢٤ دلو ١٤) .

په قند هار کی دوړیو دسوداگری لپاره دوطن شرکت تا سیس سو. (حوت ١٤– مارچ) .

د خارجی اتــباعــو د ا ستخدام اصو لنامه خپره‌سوه(١١ حوت ١٤).

سپه سالار شاه‌محمود خان‌دحرب وزیر، دعلاج لپاره اروپا ته ولاړ، او سردار شاه‌ولیخان د حرب دوزارت کفیل سو (٨ حــو ت ١٤ مــا رچ)

د ١٣١٤ ش کال مالی واردا ت ١٢١ ملیونه‌مصارف١٣٤ ملیونه‌کسر ١٣ ملیونه افغانیو .

په ١٣١٤ ش کال ٥٠ مکتبونه په افغا نستان کی‌و چــی ٦١٨٦ تنــه شاگردان او ٢٠٩ تــنه معلما ن یی لرل.

١٣١٥ ش
١٩٣٦ م ١٣٥٥ ق

د امریکا سره د مــؤدت معاهده (٢٦ مارچ ٥ حمل ١٥).

دشوروی اتحاد سره‌دعدم تعرض وتجارتی تړون (مارچ–١٢حمل١٥)

دشوروی نوی سفیر کویر ســکی اگریمان صادر سو (١٥حمل ١٥ش اپریل ٣٦) .

دافغانی ١٦ورزش کارانو شمول دبرلن په اولمپیك تو لنه‌کی(١٦حمل ١٥– اپریل) .

شرکت سهامی ملی په بانك ملی تبدیل سو (٢حمل مارچ).

دملکی او عسکری مامورینو پــه معاش کی زیاتوب (دوشنبه ١٧حمل ١٥–مارچ).

د پل خمری د نساجی شرکت تاسیس سو (١٦ثور ١٥ می)

په کابل کی د ښځو سناتو ریم افتتاح سو (٢٥ جوزا –١٥– جون ٣٦).

ددوا خانو اصو لنامه خپره سوه (١٥ ثور ١٥) .

په قندهار کی دوړیو او بــدلــو کارخانه افتتاح سوه (٢٨ جــوزا، ١٥–جون ٣٦) .

په‌افغانستان‌کی لومړی قرآن‌شریف چا پ ســو . (١٠ سنبلــه ١٥ – ستمبر ٣٦) .

دکابل پو هنتون دطب دپو هنځی تهداب په علی آباد کی کښینبول‌سو (٢٤ سنبله ١٥–ستمبر ٣٦)

دهلمند د اوبو په باب کی دافغان ایران گډ کمسیون په چخانسور کی ختم سو (٢٥ سنبله ١٥ ستمبــر ٣٦) .

په غزنه کی دحکیم سنایی دمزار تعمیر (١٥ میزان١٥ر٨ اکتوبر٣٦).

سر دار شاه محمود خان دحرب وزیر په مسکو کی (٣ میزان ١٥– ستمبر ٣٦)

سردار محمدهاشمخان صدراعظم دعلاج لپاره اروپاته ولاړ (١٩میزان ١٥ – ١٤ اکتوبر ٣٦) د صدراعظم وکیل سردار شاه ولیخان و .

د پست اصولنامه خپره سوه . (٧ میزان ١٥) .

د پښتو در سمیت او ملی ژبی والی فر مان صــا در ســو، چــی مامورین ئی تر درو کالو زده کــی (عقرب ١٥ نومبر ٣٦) .

د تابعیت اصولنامه خپره سوه. (١٦ عقرب ١٥) .

سید عبدالله د خارجــه وزارت عمرمی سیاسی مدیر په دریای آمو کی غرق سو (جمعه ١٩ قوس ١٥ د سمبر ٣٦) .

د شورای ملی د دریمی دوری لپاره د وکیلانو د انتخاب په شاهی اعلان سره امر وسو (١٥ جــدی ١٥ د سمبر ٣٦) .

په ١٣١٥ ش کال په افغانستان کی ٩٢ مکتبو نه‌و، چی‌٩٢٧٥ تنــه شاگردان او ٣٠٩ تنه معلمان ئــی لرل .

د ١٣١٥ ش کال مالی واردات ١٦١ ملیــونــه مصارف هــم ١٦١ ملیونه افغانی و .

(c) ketabton.com: The Digital Library

دکابل د ۱۳۱۵ ار تزا قی مواد: اوړه ۲٤٦۲ خرواره ــ غــو ړی ۳۳۰ ــ نری وریجی ۱٤٥۲ ــ پنډی وریجی ٥۹٥ ــ مالګه ۸۸٤ ــ ماش ۱٥۲ کورت ۱۰۹ خرواره ــ پسونه ۱٦٥۱٥۹ ، وزی ۲۱۰۲۸ غــویــی ۱٥٦۷ .

میرزا سکندر نقاش د میرزارضا هروی نقاش شاګرد په هرات کــی وفات سو . (۱۳۱٥ ش) .

دمصر د وزیر مختار عبدالرحمن عزام اګریمان صاذر سو (حـــــوت ۱٥ مارچ ۳۷) .

۱۳۱٦ شن .

(۱۹۳۷ م ۱۳٥٦ ق) .

یو ولس ترکــی منصبداران د عسکری چارو لپاره استخدام سول (٦ حمل ۱٦ ش ۲۷ مارچ ۳۷) .

سردار احمد علی خان په تهران کی افغانی لــوی سفیر او سردار محمد نعیم خان وزیر معار ف سو (۱۷ حمل ۱٦ ش اپریل ۳۷) .

د نفتــو د استخــراج لپــاره د افغانستان او انلانه اکسپلو ریشن شرکت تړون ۲۳ مادی (ثور ۱٦ش اپریل ۳۷) .

سردار محمد نعیم وزیر معارف د انجمــن ادبــی رئیس سو (۲٥ جوزا ۱٦ ش مئی ۳۷) .

د انګستــان د پاد شاه د تاج اغو ستلو په جشن کی په‌پار یس کی د افغانستان مختار وزیر سردار شاه ولیخــان او عبدالصمد خان د رومــا وزیــر مختــار او سردار سد الله خان‌ذشاهی فر قـــــی قــومنــدان د افغانستان لــه خــوا اشتراك وکــی (۱۲ مئــی ۳۷ م جوزا ۱٦) .

د افغانستان ــ ایران ــ عــراق ترکیی تر منځ د سعد آباد تــړون امضا سو (۱۷ سرطان ۱٦ ش ۷ جولائی ۳۷) .

پښتو تــولنــه په کابــل کــی افتتاح سوه او انجمن ادبی ورسره ګډ سو (سرطان ۱٦ جــون ۳۷)

په زرغون ښار او کټه وازکی ځنی قبایل ولاړ سول ، مګــر ژر مطیع سول (سنبله ۱٦ شں اګست ۳۷) .

دالمان دنور نبـــرګ په جـــرګه کی عبدالمجید خان د ملــی بانک رئیس او محمــد احسان هــوایــی قومندان شرکت وکــی (۸ میزان ۱٦ ش ۱ اکتوبر ۳۷ م) .

پر پښتو ژبه بانــدی د وینا و تولنــه د فیض محــمد خان وزیــر خارجه په وینا د کابل په سینماکی افتتاح سوه (۱۰میزان ۱۳ــاکتو بر)

شیر احمد خان د دولت وزیر مقرر سو (۱۷ میزان ۲۰ اکتوبر)

د شرقی اتفاق شورا په جینوا کی د سعد آباد د تړون د مملکتو په ګــډون وسوه (۲۱ ستمبر ۳۷)

د چکوسلواکیا سره د مــؤدت معاهده لاس لیک سوه ۲۰ میزان

۱٦ ش ۱٤ ستمبر ۳۷ م) .

د افغانستان او برازیل د مؤدت معاهده په پاریس کی امضا سوه . (۱۸ عقرب ۱٦) .

د هند د تجارتی وکالت اداره په کابل کی جوړه سوه (۱٥ عقرب ۱٦ ش ۸ نو مبر ۳۷ م).

عبدالشکور خان پخوانی قاضی القضات په قند هار کی وفات سو (۲۰ عقــرب ۱٦ ش ۱۳ نــومبــر ۳۷ م) .

د ابن سینا د ۹۰۰ کال تلینه په کابل کی وسوه (۲۰ عقرب ۱٦ش ۱۳ نومبر ۳۷ م) .

د ترنګزو حاجی صاحب په آزاد سرحد کی وفات سو (قوس ۱٦ش نومبر ۳۷ م) .

د بی سیم تلګراف دستګاه پــه میمنه کی و درول سوه (۱ قوس ۱٦ ش ۲۳ نومبر ۳۷) .

په کابل کی شرکت ارزاق افتتاح سو (جدی ۱٦ د سمبر ۳۷).

پــه کابل کــی د میوی شرکت افتتاح سو (جدی ۱٦ ش د سمبر ۳۷) .

د کونستنتین الکزند رویــچ د شوروی لوی سفیر اګریمان صادر سو (٥ جدی ۱٦ د سمبر ۳۷) .

د افغانستان او ترکیی د مؤدت او اقتصا دی‌تړون تر لسو نورو کلو پوری په انقره کــی تجـدیـد سو (۱۰ جدی ۱٦) .

۱۹۳۸ م ۱۳۱۷ ش ۱۳٥۷ ق

د کــابــل پــوهنتــون د طب د پوهنځی لومړی ډله‌محصلان راووتل (۱٥ جدی ۱٦ش ٥ جنوری۳۸).

دمعارفو وزارت دپښتو درســی کتابونو په تالیف شرو وکړه (۲۰ جدی ۱٦ ش ۱۰ جنوری ۳۸ م) .

د کابل په ارګ کی کتابخانه تاسیــس سوه (۲دلو ۱٦ شں ۲۱ جنوری ۳۸ م) .

د چك وردګ د بریښنا کــار خانــه جــوړه سوه (۱۹ دلــو ۱٦ فروری ۳۸) .

محمد ګل خان مومند د پښتو قاموس په کــابل کــی چاپ کیء (۱۳۱٦ ش).

د ۱۳۱٦ ش کال دولتی عایدات ۲۲۰ ملیونه اومصارف هم دغونیو.

د لوفت هــنزا طیارو هفتګــی الوتنی د کابل او برلن تــر منــځ شرو سوی (۱۳۱٦) .

په ۱۳۱٦ کال په افغانستان‌کی ۱٥۰ مکتبونه و ، چی شاګردانئی ۱۷٥۲٦ تنه او معلمــان یــی ٥۸٤ تنه وو .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۳۱۷ ش .
(۱۹۳۸ م ۱۳۵۷ ق) .

د قره قلی انحصاری شرکت په کابل کی جوړ سو (۱۰ حمل ۱۷).

د بدخشان او پامیر لار جوړول شروع سوه (۱۰ حمل ۱۷) .

دودانیـو شرکـت (۱ بـاگـك) د افغا نستان او چکو سلواکیا په‌گډه په کابل کی جوړ سو (۱۱ حمـل) ۱۷ ش ۲ اپریل ۳۸) .

دشوروی دولت دمزار اومیـــمنـی او هـرات قـونسل خـانـی او د افغا نستان دتا شکند او مـــر و قو نسلگری لغوسوی(۱۲ حمل ۱۷ ش ۱۳ اپریل ۳۸) .

د جـاپان سره د افـغانستان تجارتی تړون وسو (۱۸ حمل ۱۷ ش ۹ اپریل ۳۸) .

د شوروی اخبار داتور چـی د افغانی سفارت یو غړی د روس او جاپان اختلاف تودوی رد ســو، او افغانستان پردی خبـره دشوروی دولت ته پرو تست وکی (۲۸ حمل ۱۷ ش ۲۸ اپریل ۳۸) .

د قـند جـوړ ولـو او پنبو ولو انحصاری شر کت په کابل کی‌جوړ سو ،(۳۱ حمل ۱۷ش اپریل ۳۸).

علامه اقبال‌دلاهور مشهور شاعر اوپوهاند وفات اوپه لاهور کی‌ښخ سو، دده پروفات په ټول‌افغانستان کـی تاسف وسو. (۳ ثـور ۱۷ش ۲۲ـاپریل ۳۸).

دلته بند لار دجلال آباد پر خوا جوړه سوه (۸ثور ۱۷ش اپریل۳۸).

دخوشحال خان مکمل کلیات پـه قندهار کی عبدالحی حبیبی چاپ او خپور کیء ۱۱۲۸ مخه (جوزا ۱۷ش مئی ۳۸ م) .

داکار دقندهار دملکی او عسکری مشر ښاغلی محمد داؤد په حمایت وسو .

د افغانستان او شوروی تر منځ دمضرو خزندو ددفاع موافقت نا مه په کابل کی امضا ســوه (۲٦ مئی ۳۸م جوزا ۱۳۱۷ش) .

دافغا نستان‌هوایی‌قوا په‌خریداری سوو طیارو له ایتالیاـ برتانیا څخه تقویه سول اود هوا بازی دزده‌کړی لپاره محصلان برتانیاـ شـو روی اتحاد ـ ایتا لیا ته واستـول ســوه اووسلی هم رانیولی سوی‌دمی ۳۸ـ جوزا ۱۷).

محمد علی‌خان قندهاری دافغانستان دشطرنځ قهر مان سو (جوزا ۱۷ـ جون ۳۸) .

په شنوارو کـی د محمد افضل عبدل خیل سرکوبی (۵ سرطان۱۷ جولایی ۳۸) .

سعدی شا می او محمـد علـی چـی لـه هنده د اغتشاش لپاره سلیمانخیلو ته راغلی و هند تــه وتښتیدل ۱۰ سر طان ۱۷جولایی۳۸

دښتو مستعجل دارالمعلمین په کابل کی جوړ سو . (۱۲ سرطان ۱۷ جولایی ۳۸) .

دکوچی یاغیانوسرکوبی (سرطان ۱۷ جولایی ۳۸) .

دافغانستان اوترکیی دمؤدت معاهده تجدید سوه (۲٤ جون سرطان۱۷).

دتیلو داستخراج شر کت انلا نـه اکسپلور یشن دخپله قرار داده‌څخه دځینو سیاسی چارو له سببه انکار وکیء او خپله عذر نامه یی وړاندی کړه (۱٤ اسد ۱۷ش ٦ اگست ۳۸)

د افغانستان او ایـران د پست موافقه نامه په کابل کی امضا سوه (۱۰ـاسد ۱۷ ش ۲ـاگست ۳۸).

عبدالرحیم خان دوزیر په رتبه د صدارت معاون او عبدالحسین خان دفوایدعامه وزیر او عبدالمجید خان دتجارت وزیر او میرزا محمد خان‌د مالیی وزیر سو (۲۳ سنبله ۱۷ش ۱٤ ستمبر ۳۸) .

باقر کاظمی د ایران لوی سفیر خپله اعتماد نامه وړا نـدی کـړه، (۲۵ سنبله ۱۷ش ۱٦ستمبر ۳۸) .

د سیاسی علو مو پوهنځی په کابل کی دوزارت معارف لـه خوا جوړه سوه (۱۱ میزان ۱۷) .

دافغانستان خارجه‌وزیر دانگلیس خارجه وزیر ته دفلسطین پـه باب دزیرمی تلگرا ف ولیږه (میزان ۱۷ اکتوبر ۳۸) .

دهند خارجی سکرتر سراو بری متکاف کابل ته‌راغیء ، پراقتصادی او سرحدی اقوامو اود فلسطین پر شخړو ئی دافغا نستان‌دخارجه‌وزیر سره خبری و کړی (میزان ۱۷ش اکتوبر ۳۸ ش).

غازی مصطفی کمال اتاترك پـه پنجشنـبه ۱۸ عقـرب ۱۷ ش ۱۰ نومبر ۳۸م په استانبول کی وفات سو او دده پاتا په افغا نستان کی په ډیر افسوس وا خیستله سوه او په جنازه کی ئی سردار شاه‌ولیخان اشتراك وکیء.

سر دارفیض‌محمد خان په تر کیه کی افغانی لـوی سفیر مقــرر سو (۲٤عقرب ۱۷ش ۱٤ نو مبر ۳۸)

علی محمد خان وزیر خارجه سو (۵ قوس ۱۷ ش)

سلطان احمدخان په‌مسکو کی‌افغانی لوی سفیر سو (۸ قو س ۱۷ ش)

محمد قاسم‌خان‌دهرات‌نائب الحکومه سو .(۲۵ قوس ۱۷ ش)

۱۹۳۹ م ۱۳۱۷ ش ۱۳۵۸ ق

ښاغلی محمد داؤد دسمت مشرقی دتنظیم رئیس سو (۱۰جدی ۱۷ش ۱۷ جنوری ۳۹)

په قند هار کی دعبد القادر خان‌ختك پښتو دیـوان لومړی پلاد ښاغلـی محمد داؤد پـه حمایت دعبد الحی حبیبی په تصحیح او اهتمام دمقدمی سره خپور سو.

دانه ملیونه افغانی دصنعتی پلان لپاره منظوری سوی،چی دپنبی کرلو اود اودلو کارپرمخ‌بوزی (دلو۱۷ش ۱۱ فروری ۳۹)

دهامند داوبو دویشنی تړون دایران له سفیره سره په خارجــه وزارت کی ترتیب سو(٦دلو ۱۷فروری۳۹)

(c) ketabton.com: The Digital Library

چی وروسته ملی شورا هغه رد کیء دسیاسی علومو اکا ډیمی دحقوقو پــه فاکولته تبدیل سوه (۸ حــوت ۱۷ ش ۲٤ فروری ۳۹) .

د۱۳۱۷ ش کال دولتی وار دات ۱۷۳ملیونه مصارف ۱٦۳ ملیو نـــه سپمالس ملیونه وه.

په ۱۳۱۷ ش کال په افغا نستان کی ۲۲۸ مکتبونه‌و ، چی ۱۸۸۷۷ شاگردان او ۸۳۳ معلمان یی‌لرل .

۱۳۱۸ ش
(۱۹۳۹ م ۱۳۵۹ ق)

د افغا نستان لوی سفیر سردار شاولیخان له‌پاریسه کابل‌ته راغیء (٥ حمل ۱۸شں ۲٦ مارچ ۳۹) .

په زمینداور کی هحمد افضـل خان علی زی یاغی او ونیول سو (۱حمل ۱۸ ش ۲۱ مارچ ۳۹)

محمد نوروز خان په‌ایران کی‌افغا نی لوی سفیر او احمد علی خان په‌لندن کی وزیر مختار او ذوالفقار خان په جاپان کی وزیر مختار مقــرر سول (۱۰ حمل ۱۸ ش ۱ اپریل ۳۹)

دتجارت دوزارت نوم په ملی اقتصاد بدل سو (۱٥ حمل ۱۸ش ۱٥اپریل ۳۹)

دعراق دپاچا امیر غــازی دمړینــی تعزیت په‌کابل‌کی (۲۰ حمل ۱۸ش ۲۰ اپریل ۳۹)

سر دار احمد شاه خان وزیر دربار دایران دولیعهد دواده په مراسمو کی گډون وکیء (۲۰ حمل ۱۸)

وزیرخارجه علی‌محمدخان دسعدآباد دترو ن په مجلس کی د شمـــو ل لپاره تهران ته ولاړ (۱۳ حمل ۱۸)

شیر محمد خـان ناشر دقطغن او بد خشان نائب الحکومه په کابل‌کی وفات سو(۲۸حمل ۱۸ش ۱۸اپریل ۳۹) .

دقندوز دتیلو کنبلو فابریکه‌افتتاح سوه چی هره ورځ پنځلس زره‌کیلو کالکی کاروی (۱۰ ثور ۱۸ش ۱می ۳۹)

په کابل کی دعمران شرکت جــوړ سو (۱۸ سرطان ۱۸شں ۱۱جولائی ۳۹ م)

دافغا نستان او هالینډ دمودت‌معاهده (۲٦ جولائی ۳۹م ۲اسد ۱۸)

دافغا نستان او المان دتجا رتی مبا دلاتو او تادیاتو تړون (۱۰ اسد ۱۸ ش ۳ اگست ۳۹) .

ملا پاینده محمدچی دهډی داستاد په نامه مشهور اود مــلا نجم الــدین مرحوم خلیفه و په کابل کی وفات سو (۲۰ اسد ۱۸ ش اگست ۳۹) .

سر دار علی شاه خان دقنــد هــار ملکی او عسکری مشر مقــرر سو (۹ سنبله ۱۸ش ۲ ستمبر ۳۹)

په شاهی‌فرمان‌په دوهم‌عمومی جنگ کی دافغا نستان کامله بیطرفی‌اعلان سوه (۱۳ سنبله ۱۸ ش ٦ ستمبر ۳۹)

سر دار محمد نعیم خان وزیر معارف د صدارت عظمی معاون مقــرر سو (۱۳ سنبله ۱۸) .

غلام فاروق خان دداخله وزارت‌وکیل سو (۱میزان۱۸ ش۲۳ ستمبر۳۹)

محمد اسماعیل خان دکابل والــی سو (۱ میزان ۱۸ ش)

په ۱۳۱۸ کال دغه اصو لنامی خپری سوی :

(۱) ترډمونو او ولو لاندی کیدونکو مځکو دخرڅولو اصو لنامه ۲۲میزان

(۲) دښاروالیو دمحصو لاتو اصولنامه ۱۰ قوس

(۳) دپاسپورټ اصو لنا مه.

عسکری قــوا ښه تجهیز سول (۱۲ اکتوبر ۱۹ میزان ۱۸)

دپښتو لومړی مفصل گرامر په کابل کی دمحمد اعظم ایازی له قلمه‌پښتو ټولنی چاپ کیء (عقــرب ۱۸ شں نومبر ۳۹ م)

آقای سهیلی دایران لوی سفیر په کابل کــی مقرر سو، (٤عقرب ۱۸ش ۱۸ اکتوبر ۳۹) .

په کابل کی د سید جمال‌الدین افغان‌دسلمی تلیني‌مراسم اجراسول (قوسں ۱۸شں۹ دسمبر ۳۹) .

په کابل‌کی‌وزارت معادن تاسیس او رحیم الله‌خان یی وزیرمقرر سو (۱٦ قوس ۱۸ش دسمبر ۳۹) .

د مطبوعاتو مستقل ریاست پــه کابل کــی جــوړ او صلاح الدیــن سلجوقی‌یی په کابینه کــی مستقل رئیس ســو، (٤ جــدی ۱۸ش ۲٦ دسمبر ۳۹).

دعسکری مکلفیت قانون نافذسو (۱۲ جنوری ٤۰ جدی ۱۸) .

دکابل راډیو ۲۰ کیلوواټه‌منځنی څپه افتتاح سوه (۱۲ جــنوری ٤۰ جدی ۱۸) .

۱۹٤۰ م ۱۳۱۸ ش ۱۳۵۹ ق

د ملــی شورا د خلورمــی دوری دوکیلانو د ټاکنی لــه پاره اعــلان خپور سو (۱ دلو ۱۸) .

دپښتو لومړی جیبی قاموس پــه قندهار کــی دلعل محمد کاکــړ او عبدالحی حبیبی‌له‌خوا چاپ او خپور سو (دلو ۱۸م).

د۱۳۱۸ ش کال دولتــی وار دات ۱٦۷ ملیونه مصار ف ۲۰۰ ملیونه کسر ۳۳ ملیونه افغانی و .

په ۱۳۱۸ ش کال په افغانستان کی ۳۱۲ مکتبونه‌او ۵۰ زره‌شاگردان او ۱۵۰۷ تنه معلمان‌وو .

په دغه کال دافغانستان دقره‌قل تجارت له‌امریکا سره شروسو، چی گـــرده صـــاد رات ٦۰۸، ۱۷۱۱ ډالره‌وه .

محمد عبیدالله خان افغا ن دهند د پښتنو تاریخ (یادگار سلف) پــه ډهلی کی چاپ کیء (۱۸شں).

میرزا محمدجان دمیرزاسعیداحمد زوی دکابل شاعــر او محاسب او خطاط په عاشقان وعارفان کی ښخ سو (۱۸ ش) ده دامیر شیرعلی‌خان دولیعهد په تبر یك کی هــم یــوه قصیده ویلی‌وه ۱۲۹۰ ق .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۳۱۹ ش
۱۹۴۰ م ۱۳۶۰ ق

ملا محمد یوسف هراتی دقندهار سابقه دار معلم په گرشک کی وفات سو (حمل ۱۹ مارچ ۴۰)

دافغا نستان بانك اساس نامه‌خپره سوه (۵ جوزا)

دتجارت داطاقو اصو لنامه خپره‌سوه (۵ جوزا)

د۱۳۱۹ ش کال دولتی واردات ۱۴۸ ملیونه مصارف ۱۷۲ ملیو نه کسر ۲۴ ملیونه افغانی و.

په ۱۳۱۹ ش کال په افغا نستان کی ۳۲۴ مکتبونه ۶۰ زره شاگردان او ۱۹۹۰ تنه معلمان وو.

په دغه کال دقره قلی صا درات ۳۵۴، ۶۷۴، ٤ ڇالرو ته ور سیده.

میرزا خداداد ثاقب دمزار شر یف فارسی شاعر وفات سو (یکشنبه۱۳ ذی الحجه ۵۹ق).

میر زا محمد اسحاق زرین قلم دغوث الدین زوی دکابل خطا ط وفات سو (۱۹ش)

داحمد شاه ابدالی پښتو دیوان د عبد الحی حبیبی په ترتیب اواهتمام پښتو ټولنی چاپ کیء (کابل)

۱۳۲۰ ش
(۱۹۴۰ م ۱۳۶۰ ق)

دچك وردگ دبریښنا کار خانه چی په ۱۳۱۶ ش کال شرو سوی وه بریښنا یی ٤٤ زره ولټه کابل‌ته جاری سوه (حمل ۲۰) .

دبوری اوقند اونساجی شرکتونه جوړسول (مئی ۴۰ـ جوزا ۲۰ ش).

دا فغانستان او شور وی اتحاد تجارتی قرار داد(۲۹ جولایی ۴۰م اسد ۲۰).

دافغانستان تاریخ په دوه ټوکه کی زرمخه په فارسی ژبه داحمدعلی کهزاد تالیف چاپ اود تاریخ ټولنی خپور کی، له‌قبل التاریخ څخه بیاد اسلام تر راتگه .

۱۹۴۱ م ۱۳۲۰ ش ۱۳۶۰ ق

اقتصادی پلان اعلان سو چی په ۵ کالوکی به‌افغانستان ۵۰فیصده‌خپل دلباس اړتیا او ۸۰ فیصده به‌دبوری اړتیا پوره کوی (جنوری ٤۱جدی ـ ۲۰) .

ژو زف هاکن فرانسوی‌مستشرق چی‌له ۱۹۲۴م څخه‌یی په افغانستان کی تاریخی تحقیقات کړی وو ، داسپانیا دشمال غرب په دریاب‌کی په کښتی کی ډوب سو (۲٤فروری ٤۱ حوت ۲۰) .

دپښتو جیبی قاموس (لس زره لغتونه)دمحمد اعظم ایازی تا لیف، پښتو ټولنی چاپ کیء (کابل) .

دعسکری مکلفیت نوی اصولنامه خپره سوه (١٤ میزان ۲۰) .

د ۱۳۲۰ ش کال دولتی واردات ۱۶۱ ملیونه مصارف ۱۶۶ ملیو نه کسر (۵) ملیونه افغانیو .

د ۱۳۲۰ ش کال افغانستان ۳۳۱ مکتبونه ٦٤ زره شاگردان ۲۱۹۰تنه معلمان درلودل .

۱۳۲۱ ش
۱۹۴۱ م ۱۳۶۱ ق

افغا نستان خپله بیطرفی په‌دوهم جهانی جنگ کی بیا تایید کړه (۲۸ جولائی ٤۱سرطان ۲۱)

افغا نستان دبر تانیا او شوروی اتحاد په غو ښتنه جر منیان او ایتالو یان له مملکته وایستل(۱۹ اکتو بر ٤۱ میزان ۲۱)

حاجی‌ولی محمدمخلص دسلطان‌محمد زوی دقند هار تکړه نقاد پښتوشاعر هلته ٦۲ کلن وفات سو (۳دلو ۲۱) (ولادت ئی قند هار ۱۲۵۹ ش)

شیخ محمد رضا هروی خطاط‌نقاش، منجم ،مورخ او شاعر په کابل کی وفات سو. (۱۵ صفر ٦۱ ق)

دپښتنانه شعراء لو مړی ټوک دعبد الحی حبیبی تالیف دپښتو ټولنی له خوا په کابل کی چاپ سو.

په ۱۳۲۰ کال دغه اصو لنامی خپری سوی :

(۱) دتجارت اصو لنامه ۳۰ جوزا

(۲) دتجارت دثبت‌اصو لنامه۳۰جوزا

(۳) دتجارتی دفترو نو اصو لنا مه ۸سرطان

(٤) ددلالی اصو لنامه ۲۳سرطان.

(۵) دافلاس او دیوالی توب اصولنامه ۱۵ قوس.

د ۱۳۲۱ ش کال دولتی واردات ۱۰۳ ملیونه مصارف ۱٦۳ ملیو نه کسر ٦۰ ملیونه افغانی و.

په ۱۳۲۱ ش کال افغا نستان ۳٤۲ مکتبونه ۷۲۲۰۳ شا گردان او ۲۵٤۸ تنه معلمان لرل.

۱۳۲۲ ش
(۱۹٤۳ م ۱۳٦۲ ق)

قاری عبدا لله ملك الشعراء د حافظ قطب الدین زوی په کابل کی ۷۵ کلن مړ او ښخ سو (جمعه۹ثور ۲۲) ولادت ئی کابل ۱۲۸۸ ش و.

دافغا نستان قو نسلگری‌په‌نیویارك کی افتتاح سوه (۱۵ مئی ٤۳ م)

د افغانستان لومړی وزیر مختار عبد الحسین عزیز خپله اعتماد نامه دامریکا رئیس جمهور ته وړاندی‌کړه (۵ جون ٤۳ جوزا ۲۲) .

د ۱۳۲۲ ش کال دولتی واردات ۱۱۷ ملیونه مصارف ۱۸۰ ملیونه کسر ٦۳ ملیونه افغانی و.

په ۱۳۲۲ کال ټول د قره قلی صادرات ۸۳۹ ، ۱۸۰۱ پوسته په ٦۹۰، ۰۸۳ ، ۸ ڇالره قیمت وه.

سرا ورل ستین مشهور انگلیسی مستشرق او پوهاند په کابل کی مړ اوښخ سو(سه شنبه ۲ عقرب ۲٦ اکتوبر ٤۳)

دسعد آباد تړون تر پنځو کالو وروسته پخپله تجدید سو (۲۸ دسمبر ٤۳ قوس ۲۲)

په ۱۳۲۲ ش افغا نستان په ۳۵۳ مکتبو کی ۱۲٦، ۸٤ تنه شا گردان او ۲٤۵٤ معلمان لرل.

دلوی احمد شاه بابا شرح حال دمیر غلام محمد غبار تالیف په‌کابل کی په فارسی چاپ سو ۳۵۲ مخه.

۱۹٤٤ م ۱۳۲۲ ش

د افغانستان او چین دمودت معا هده لاسلیك سوه (۵ مارچ حوت ۲۲)

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۳۲۳ش

(۱۹٤٤ م ۱۳٦٤ ق)

دهرات لوی مسجد نوی تر میم او تزئین سو.

دپښتو شاعر عبد العلی اخندزاده خالوزی کاکړ دملا عبد الخالق زوی دملا عبدالرحمن لمسی په۱۹۳۰ م دخان قلات قاضی القضات، په ۱٦ شوال ٦٤ق دپښنین په خالوزو کی وفات او ښخ سو (ولادت ئی خالو زی ۱۸۷۲ م ۱۲۸۹ ق)

میر سید عالم محمد دامیر سید عبد الاحد زوی دبخارا پخوانی پاچا په‌کابل کی ٦٤ کلن و فات او په شهدای صا لحین کی ښخ سو (شنبه ٥ جمادی الاولی ٦۳ق ۹ثور ۲۳) دده جلوس په بخارا کی ۱۳۲۹ ق.

میر محمد علی آزاد دقاضی میر محمد حسن زوی دفارسی شاعر او منشی او مولف په کابل کی وفات سو (پنجشنبه ۲۰ ذیحجه ٦۳ ق ۱٥ قوس ۲۳) ددهولادت‌په بالاحصار کی رمضان ۱۲۹٥ ق.

دسید جمال الدین افغانی تابوت له استانبوله کابل ته را وړل سو او په پوهنتون کی ښخ سو(یکشنبه ۱۰ جدی ۲۳)

پته خزانه دپښتو تذکرهٔ شعراء د محمد هوتك تالیف (۱۱٤۲ ق) د عبد الحی حبیبی په اهتمام کشف او له کابله چاپ او نشر سوه (۲۳ ش)

دعبد الرؤف بینوا تالیف پښتنی میر منی په کابل کی چاپ سو.

د ۱۳۲۳ ش کال دولتی واردات ۲۱۹ ملیونه مصارف ۱٦۷ ملیو نه سپما ٥۲ ملیونه وه.

په ۱۳۲۳ ش کال د افغا نستان په ۳٤۸ مکتبو کی ۸۷،٥۳۹ تنه شا گردان او ۲٥۲۲ تنه معلمان‌لرل.

د۱۳۲۳ کال ټول دقره قلی صا درات ۱،۹۱۰،۰۱۹ پو سته په ۱۲،۷۱۱،۲٦٥ ډالره وه

۱۳۲٤ ش

(۱۹٤٥ م ۱۳٦٥ ق)

د پښتو ادبیاتو تاریخ لو مړی ټوك دعبدالحی حبیبی په قلم له کابله چاپ سو.

دوهم ټوك ئی په ۱۳٤۲ ش کال په‌کابل کی چاپ‌سوی دی ٤ .

حاجی اسماعیل سیاه د اخوند ملاعبدالاحد نوروزی هروی زوی، ظریف او ناقد شاعر (متخلص په گوزك) دفارسی دیوان خاوند په هرات کی وفات سو (۱۰ عقرب ۲٤ش ۲٦ ذی قعده ٦٤ ق) د ده ولادت په کرخ کی ۱۲۷۲ق‌و.

غلام جیلانی اعظمی دخوشدل‌خان یو پلزی زوی شاعر او لیکوال په کابل کی مړ سو (سه شنبه ۲٦قوس ۲٤ق ش ۱۳ محرم ٦٥ ق) د ده ولادت : ۱۳۱٦ ق.

د ادبیاتو فاکولته دمعارفو د وزارت له خوا جوړه سوه او لومړی رئیس یی عبد الحی حبیبی وټاکل سو.

د ۱۳۲٤ ش کال دولتی واردات ۲۲٦ ملیونه مصارف ۲۲۹ ملیو نه اودری ملیونه افغانی کسر دی .

په ۱۳۲٤ ش کال افغا نستان‌په ۳٤٦ مکتبو کی۹۳،۲۷۹ تنه‌شاگردان او ۲٥٤٦ معلمان لرل.

په دغه کال ټول دقره قلی‌صادرات ۳،٤۰٦،۳۷٥ پو سته په ۲۷،۰۲۱،۱۳٤ ډالره وه.

په ټول افغا نستان کی ۷٦٦٦ حقوقی او ٦۱۱۳ جزائی دعاوی په محکمو کی فیصله سوی وی.

په ۱۳۲٤ کال دغه اصو لنا می نشر سوی :

(۱) دخارجی اتباعو دمسا فر ت او هستو گنی اصو لنا مه ۱۷ دلو

(۲) دملکی مامورینو او متقاعد ینو اصو لنامه ۱٤ قوس

(۳) دابتدایی او مرافعی او تمییزد دعوا گانو دمیعاد ټاکنه ۲۷ سنبله

(٤) دملی صنعتی مؤسسو دکار او کار گرانو اصو لنامه ۲٤ جدی.

۱۳۲٥ ش

(۱۹٤٦ م ۱۳٦۷ ق)

دافغا نستان او شوروی اتحاد سر حدی موافقت نامه د سر دار سلطان احمد خان افغانی لوی سفیر او مولوتف وزیر خارجه له خوا په مسکو کی (٥) ماری او یوپروتوکول امضاء سوه (۱۳ جون ٤٦ جوزا ۲٥)

سر دار محمد هاشم خان صدراعظم دناروغی په سبب استعفاء وکړه او پرځای ئی سپه سالار شاه‌محمودخان

(c) ketabton.com: The Digital Library

صدر اعظم سو (۹مئی ۴٦ جوزا۲۵)
ایران سره هوایی موافقه وسوه (۲٦ میزان ۲۵)
په ملل متحدکی دافغانستان لومړی نماینده عبد الحسین خان شامل سو (۱۹ نومبر ۴٦ عقرب ۲۵)
دملل متحد عامی غونډې دافغانستان ګډون په هغه موسسه کی وما نه (۹ نومبر ۴٦ عقرب ۲۵)
عبد الرحیم خان دعامو ګټو وزیر دحکومت دمخالفت په تور ونیول سو (۲۹ جنوری ۴٦ جدی ۲۵)
دکابل پوهنتون دطب او حقوقو او ادبیاتو دفا کو لتو په شمول جوړ سو (۲۵ ش)

په ۱۳۲۵ کال دغه اصو لنا می خپری سوی .
۱ـ دعایداتو دمالیاتو اصو لنا مه
۲ـ د حکومت د اداری چارو د عمومی تفتیش اصولنامه ۱۰ ثور .
۳ـ دملکی مامورینو دمحاکمی اود محکمو دتشکیل اصول ۷ جوزا .

په ۱۳۲۵ کال توله د افغا نستان ساتلی طلاوی دنیویا رك په فدرا ل بانك کی (۹۳۷،۷٦۷) او نسه طـلا په (۷٦۳، ۲۳۵، ۴۳۵) افغا نی قیمت وه اوهم (۱۸٦۹۴۵) مســکو کــی طلاوی په (۵۱۸۰٦۵۰) گر مه وز ن ای (۵۱۲۵٦۴۷۳۵) افغانــی قیمــت موجودی وی .

په ۱۳۲۵ کال تول د قـره قلـی صادرات ۱،۰۵۹۸،۲۸۹ پوستکه پـه ۴۲۲، ۱۹۸، ۲۱ دالروه .

په ۱۳۲۵ کال افغا نستان پـه ۳۲۹ مکتبو کی ۳۴۴، ۹۳ شاګردان او ۲٦۷۷ تنه معلمان درلو دل .

د ۱۳۲۵ ش کال گـرده دولتی عایدات ۳۳۸ ملیونه مصار ف ۳۴۴ مایونه اوکسر ٦ ملیونه افغانی وی.

په ۱۳۲۵ کال دافغا نستان ځینی احصائیی :
پو سته‌خانی : ۲۳٦ پیاده رو ۴۲ موټر رو .
محکمی :
۱ تمیز + ۱۰ مرافعـی + ۱٦۱ ابتدائی = گرده ۱۷۲ .
ما لی د وایر : ۷ مستو فیه + ۳ سر بنته داری + ۱٦٦ کنترو لـی اداری = گرانه ۱۸۴ .
پښتو ملکی کور سونه : گـرده ۴۴٦، معلمانئی ۲۰۹ـ زده کوونکی ۱۳۳۸۰ .
نشر الصوت : یو براډ کاسټینګ
ناشر الصوت ۱۳ـ تر احصائیی لاندی شخصی راډیو گانی ۳٦۲۰ .
دنخی کار خـانـو محصـــو ل : ۷۲۴،٦۹۳، ۱۰ متره توکر او ۲۸۰۲۱ کلچی صابون .
د کابل نقلیات: ۳۸۷۵ بایسکله ۸٦۲ تیزرفتار موټرونه، ۱۳۲۱ لاری ۷۵۱ گاډی، توله دکراچیو او موټر سایکل سره = ٦۸۲۵ .
د کابل حیوانات: ۷٦۷، ۳،۸۸۰
دزراعت دائری : ولایات ۹ + امتحانی قوریه ۲ + سیروم ســازی ۱ + د څاروپوروزنه ۱ + دکرنی ازموینیت ځایونه ۴ = تول ۱۷ .
دکابل ودانی : کورونـه ۹۵۰۰ سرایونه ۱۱۲ـ دکا نونه ۵۴٦۲ ـ حمامـونـه ۲۷ـ یـخـــدان ۱۵ داوبو نـلو نـه ۱۵۲ کیلو متره ـ مسجدونه ۲۰۰ .

معادن : دتالقان مالگه ۱،۱۳۲،۸٦۴ سیره ـ داندخوی مالگه ۱،۲۰۹،٦۷۲ سیره ـ دهرات دغو ر یان ما لــگه ۸۴٦،۲۹۴ سیره ـ دتاشقرغان مالگه ۱۱۳،۲۸۱ سیره ـ دقندهار مـالگه ۱۲۰،۰۰۰ سره ـ دغو ر بند مالگـه ۴۴۰۰ سیره مساوی توله ۳،۴۲٦،۵۱۱ سیره ـ ډبـرین سکاره (۱۷٦۸۸) سیره.

دحکو متواداری: نائب الحکو مگی ۷ اعلی حکام ۳ لـوی حاکـمان ۲۲ لومـړی درجه حاکمان ۲۰ دوهـمه درجه ۳۳ـ دریمه درجه ۳۸ـ څلورمه درجه ۴۱ـ علاقه‌داری ۱۴۲ـ توله ۳۰٦ .

قضا: په تول افغانستان کی ۲۴۷۵ حقـوقـی او ۱۸۷۲ جـزایـی فیصلی سوی وی .

دکابل نفوس: چی دپوری کوپون یی ا خیستی دی (۱۰٦،۱۹۱) تـنه .

دخارجی تو کر واردات : ۰۲۸، ۹۴۸، ۹۱ متره.
دامریکا اوږه: ۴۱۲، ۲٦۵ سیره
خـارجی بوره: ۸۸۴، ۲۷۰ سیره
روغنتو نونه: ۱۹۲، ۳۷۱ تنورجوع کړیده

دکابل ښار دکانونه:
ډوډۍ هوټلو نه ۳۵ـ سماوار چی ۱۵۱ ـ کلچه پزی ۴۴ ـ وریجی والا ۵۰ ـ کبابی ۳۵ ـ سابه والا ۳۵ پالوده والا ۵۹ ـ میوه والا ۵۳ ـ بقال ۴۰۸ ـ ډوډۍ والا ۱۰۴ـ بنیـهٔ گـر ۱٦۵ ـ قنـاد ۱۵۱ ـ عطـار ۱۷۵ـ زرگر ۱۷۷ـ درملتو نونه ـ ۱۰

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۳۲۶ ش .
(۱۹٤۷م ۱۳٦۸ ق)

د افغانستان او شوروی درادیو تلگرافی معاهده ۱٦ مادی په کابل کـی امضاء سوه (۱۳ اپـریل ٤۷ حمل ۲٦) .

دافغانستان و فـــد تا شکنـــد ته ورسیدی چی د شوروی مملکته سره سرحدونه و ټاکی (۲٤ اپریل ٤۷م ثور ۲٦).

څکه چی دهندوستان ویش ومنل سو، نو افغانستان برتانیا اود هند حکومت ته ولیکل، چی دافغانستان له سر حداتو تر ابا سینه پوری خلك پښتانه دی او ښایی چی دوی پخپله دافیصله وکړی، چی آزاد پاتیږی، که له افغا نستان یاهندیاپا کستا نه سره گډیږی (۱۳جون٤۷ جوازا۲٦).

بر تانیا افغانستان ته جواب ورکی چی د ۱۹۲۱ کـال پـه تړون کـی سرحدونه منل سوی دی، نو څکه هندو ستانیا نو ته دقدرت دانتقال پـه وخت کـی باید افغانستان په شمال غربی سرحد کی هـیڅ ډول مداخله و نـه کړی (۳ جولایی ٤۷ سرطان ۲٦) .

افغانستان دپښتو نستان د خلکو دحـقوقـو مـطالبه بیا برتـانیاتـه وکړه(۱۰ جولایی ٤۷ سرطان ۲٦).

سردار شامحمود خان صدراعظم لـندن ته ولاړ (۲٦ جولایی ٤۷ م اسد ۲٦) .

سردار شاه محمود خان نیویارك ته ورسیدیء (۳ ـاگســت ٤۷ م اسد ۲٦) .

ایران په سیستان کی دهلمند د اوبو دلږوالی شکوه وکړه (۱۸ستمبر ٤۷م سنبله ۲٦) .

افغا نستان دپښتنو په طرفداری دپاکستان دشاملیدو پر خلاف د ملل متحد غونډه کی رای ورکړه . (۳۰ستمبر ٤۷ میزان ۲٦) .

د افغانستان او سویډن د مؤدت معاهده (۲۲ـاکتوبر ٤۷م۲۸ میزان ۲٦).

نجیب‌الله خان دافغانستان نماینده دپښتونستان دخکلو دحقوقومذاکره د پاکستان د مشرانو سره وکـړه (نومبر ٤۷ عقرب ۲٦) .

دصافو او نورستانیانو د جنگ په بندو نه کی دعسکر و مدا خلـه (۲۹ نومبر قوس ۲٦) .

۱۹٤۸ م ۱۳۲٦ ش ۱۳٦۹ ق

عبد الحسین عزیز د افغانستان نماینده په کشمیر کانفرانس کـی وغوښته چی دقبایلی سیمو پروضعیت باندی د افغـانستان ســره مشوره رسمی (۲۲ جنوری ٤۸ دلو ۲٦).

په ۱۳۲٦ کال دغه اصولنا مـی خپری سوی .

۱ـ دترافیك اصو لنامه ۱۷سنبله.
۲ـ دښاروالیو اصو لنامه۱۰سنبله.
۳ـ دعسکری جزا اصولنامه۳میزان.
٤ـ دعسکری محاکماتو اصولنامه ۱۳ میزان .

د ۱۳۲٦ ش کال دولتی واردات ۲۸۱ ملیونه او مصارف ۲۸۳ ملیونه کسر دوه ملیونه افغانیو .

په ۱۳۲٦ ش کال افغانستان په ۳۳۸ مکتبو کی ۹۸،٦۳۱ شاگردان او ۲۷٤۷ معلمان لرل .

په دغه کال ټول دقرقلی صادرات ۲،٤۱٦،۲۰۸ پوسته په ۱٦،۲۵۰،۹۹۷ ډالره وه .

دکابل صحی اداری: سناتوریم ۲ دکوچنو روغتون۱ـ دښځو روغتون۱ دبندیانو روغتون۱ گرزنده روغتون۲ عمومی روغتو نونه ۳ـ گــرده ۲۱ شفاخانی :قنــدهار ٥ـ مـــزار ٦ هرات ۷ قطغن ۸مشرقی٥ میمنه ۳ فراه ۲ بدخشان ۱ = گــــرده ۷ دکابل ښار ۲۱ مساوی گر ده ٦۷

۱۳۲۷ ش
۱۹٤۸ م ۱۳٦۹ ق

سردار محمد نعیم خان په انازونی کی دافغانستان لوی سفیر مقررسو: (۱ اپریل ٤۸ حمل ٤۷ حمل ۲۷)

شاه عبدالله بدخشی د بــــدخشان د جــــرم د میــــر محـــمـد سید خـــان زوی چی لیـکوال او محقق سړی و په کابل کی په ۲٦ حمل ۱۳۲۷ ش وفات سو (ولادت ئی په جرم بدخشان کی ۱۳۳۰ ق)

محمد یحیی نادم میمنه وال د دیوان خاوند شاعر په میمنه کـی ۷۹ کلن وفات سو (سه شنبه ۷ ثور ۲۷) .

سر گیلیس سکوائر په کابل کی د بر تانیا سفیر سو (۲۳ اپریل ٤۸ ثور ۲۷) .

سردار فیضـ محمد خان پـه بر تانیا کی د افغانستان لوی سفیر سو (٦ می ٤۸ ثور ۲۷).

دامریکا وزارت مختاری په کابل کی په لوی سفارت بـدله سوه او لو مړی لوی سفیر ای ـ پـالمیـــر خپله اعتماد نامه وړاندی کړه (٥ جون ٤۸ جوزا ۲۷) .

افغانستان په راډیو او مطبوعاتو کی د پښتونستان تحریك شروع کیء او پاکستان خان عبدالغفار خان بندی کړیء (۱٦جون ٤۸جوزا ۲۷)

د افغان او شوروی اتحاد گـډ کمسیون د سرحداتو ټاکنه بشپړه کړه او موافقت نامه ئی امضا سوه (۲۹ ستمبر ٤۸ سنبله ۲۷) .

کسر شپږ ملیونه افغانی و .

د ۱۳۲۷ ش کال دولتی واردت ۳۱۱ ملیونه مصارف ۳۱۷ملیو نـه

پـه ۱۳۲۷ ش کـال پـه ۳۲٥ مکتبو کی ٦٦۰ ، ۹۸ شاگردان او ۲۷٥۸ معلمان وو .

په دغه کال گرده د قـرقلـی صادرات ۸٦٦ ، ۳٦٥ ، ۱ پوسته په ۲۲،٦۰٥،۷۲۱ ډالره وه.

په دغه کال د مالگـی واردات مالیه وزارت ته (۳٥۷، ٤۲۲ ، ۱) اود ډبرینو سکرو (۱۹٥ ، ٥٦۱)

(c) ketabton.com: The Digital Library

په دغه کال کی د کابل د سینما گانو عایدات (۲٦۹ ، ٤۸۷ ، ۱) افغانی وی .

په دغه کال افغانستان له خارجه ۱٤۱،۳٥۱ بوری بوره ٥ـ۹۸،۰٤٤ سیره په (۳۹٦، ٤٦٥، ٤۱) افغانی را نیولی وه . او داخلی د بغلان بوره لـه ... ، ۳۲ تـنو لبلبو څخـه ٤۲،٦۸۳ بـــو ر ی ٥٤۷،۲۲٥ سیره سوی وه.

درا ډیواصو لنامه خپره سوه(٥اسد) داحمد تو کلی کتاب (روابط سیاسی ایران وافغانستان)لەتهرانه چـاپ سو (۲۷شں)

۱۳۲۸ ش
(۱۹٤۹م ۱۳۷۰ق)

خارجه وزارتوویل چیدپاکستانی گورنرجنرال داخبرەچیقبایلیسیمی دپاکستان نەجلاکیدونکی برخی دی دجناحد۱۹٤۸م لەوینا سره مخا لفه ده (۲٤مارچ ٤۹م ٤ حمل ۲۸).

د افغانستان شارژ دافرپه کراچی کی د وزیرستان پربمباری بانـدی دپاکستان حکومت تـه غـاوو کـی (۲ اپریل ٤۹ حمل ۲۸) .

لویس ډر یفیوس پـه کابل کـی دامریکا لوی سفیر سو (۲۰ اپریل ٤۹ ثور ۲۸) .

افغانستان پر سرحداتو باندی د پاکستان خواته دگاډیو تگ‌راتگ بندکیء (٤ جون).

پاکستانی طیارو پرمغلگی بمباری وکړه او ۳۲ تنه افغانان ییمړه‌کړل اود افغانستان حکومت پردی واقعه سخت احتجاج وکی (۱۲ جون ٤۹ جوزا ۲۸) .

افریډ گاردنر په کابـل کـی د برتانیا لوی سفیر سو (۲۰ جـون ٤۹ جوزا ۲۸) .

فیض محمد خان دافغانستان لوی سفیر پـه لندن کی وویـل، چـی افغانستان بەدپاکستان سره دخپلی شخړی د فیصلی لپاره د بـرتانیا کړ مك وغواړی،مگر پاکستانوویل: چی په سرحدی صوبه کی دمخه د خلکو رایه اخیستله سویده ، اود داکار دپاکستان په داخلی چاروکی مداخلەده (جوزا ۲۸) .

د شورای ملی اومه دوره چـی آزاده شوراوبلله سوه افتتاح‌سوه (۳۰ جون ٤۹ ســـر طـــان ۲۸).

دپاکستان خارجه وزیر وویـــل : چی پاکستان بەدافغا نستان‌سره د اقتصادی همکاری خبری وکی، خود قبایلی سیمو مسئله بەردکی. (۱۱ جو لایی ٤۹ سر طان ۲۸).

د افغانستان ملی شورا ډیورنډ لین ردکیء، اود پښتو نستان‌دخلکو جهادیی دآزادی لپاره تاییدکیء .
(۲٦ جولایی ٤۹م اسد ۲۸) .

مولوی سیف الرحمن الکوزی د افغانستان قاضی عسکر ۱۱۰ کلن دپینښور دچار سدی پـه دوابـه او مهتره کلی کی وفات او ښخ سو . (شنبه ۷ جـمادی الاولـــی ٦۹ ق ۱۳۲۸ ش) .

د سوات والی میانگل عبدالودود

خپل زوی عبدالحق جهان زیب خپل جا نشین کیء اودریاست حکمرانی ور وسپارله سوه (۱۲ دسمبر ٤۹ قوس ۲۸) .

۱۹٥۰ م ۱۳۲۸ ش ۱۳۷۱ ق

د افغا نستان او هند دروغـی او مؤدت معاهده وسوه (٤جنوری ٥۰م ۱٤ جدی ۲۸)

افغا نستان دچین دخلکو حکومت په رسمیت وپیژاند (۱۳ جنـوری ٥۰ جدی ۲۸)

سلطان احمد خان افغانی لوی سفیر خپله اعتماد نامه پـه مسکو کـی د شوروی اتحاد مشر ته وړاندی کړه (۲٦ جنوری ٥۰ دلو ۲۸)

دافغا نستان پاد شاه پـه رسمی میلمستیا مصـر تـه ولاړ (۸ مـارچ ٥۰ حوت ۲۸)

۱۹٤۹ م ۱۳۲۸ ش ۱۳٦۹ ق

دمنهاج سراج جوز جانی دطبقات ناصری کامله نسخه دعبـد الحـی حبیبی په تعلیق او تحشیه په لاهور او کوټه کی سنگی چاپ سوه.
دوهمه طبع ئی له کابله دوه ټوکه او مکمله ۱۹٦۳ ر ۱۹٦٤ م

د ۱۳۲۸ ش کال دولتی وار دات ۳۲۹ ملیونه مصارف ۳۳٦ ملیونەاو کسر اوه ملیونه افغانی و.

په ۱۳۲۸ ش کال په ۳۲۸ مکتبو کی ۹٥،۹۸۲ زده کوونکـی او ۲۸۳۳ ښوونکی وو.

په دغه کال گرده دقـره قـلـی صا درات ۱،٦٥٦،٦۱٦ پو سته په ۱۰،٤۳۷،۲۳۷ ډا لره وه.

په دغه کال‌مالیەوزارت‌ته دمالکی عاید ات (۲،۰۲۷،۹۲۰) اود ډبرینو سکرو (۱،۱٦۰،۹۸۷) افغانی او د کابل د سینما گـانـو عـا یـدات (۱.٦٥٥،۸۸۷) افغانی اود دولتی املاکو عایـد ات (۱،٦٥٤،۳۸۹) افغـانـی اود گـمـرك مـحصـول (۱۳٥،۹۲۲،۸۸٥) افغا نی وی. او افغا نستان ته گرده (۲،۹٦٥،۹۰۷) گیلنه پټرول را وړل سوی وو.

دافغا نستان بانك دارا ئی:

طلا	٥۱۲،٥۸٤،۹٥٥
نقره	٦٤،٥٦۸،۲۸٥
خارجه اسعار	۱٤۱،۷۸۳،۷۲۱
دو لتی نوټ	۱۷٥،۹۳۷،۱۳٥
مسکوك	۱،۳۸٦،۹۷۳
بانکی نوټ	۸٥،۳۹٦،۷۲٥

گرده (۹۸۱ ،٦٥۷.٦۹٤) افغانی.

دافغا نستان بودجه :

دمځکی او څاروو مالیه ۱۱٤ملیونه

د گمرك محصول	۱٥۰	رر
پر عایداتو مالیات	۳٥	رر
دبانکو گټی	۱٥	ملیو نه
دو لتی انحصا رات	۱٦	رر
کا نونه او متفرقات	٦۰	رر
گرده عایدات	۳۹۰	رر

مصارف هم دغونی دی.

دافغا نستان دبرېښنا دپیدا ینښت اندازه :

دجبل سراج اوبه ۱۰۰۰ کلیواټه
دچك وردگك اوبه ۲۳۰۰ ږر
دقند هار اوبه ۳۳۰ ږر
د هرات اوبـه ۹۰ ږر
دیزلی ۱۵۰کلیواټه
د پـغمـان ۵۰ ږر
دپل خمری ۴۸۰۰ ږر
د سروبی ۲۴،۰۰۰ ږر

ټوله تخمینی دبر یښنا قوه (۳۴) زره کیلواټه .

دافغا نستان صادرات خارج ته:

وچه میوه ۴۰ زره ټونه
قیمت ۱۲۵ ملیونه افغانی
لنده میوه ۱۵ زره ټونه
قیمت ۴۵ ملیو نه افغا نی
عقاقیر او لرگی ۱۵ زره ټونه
قیمت ۴۰ ملیو نه افغا نی
پنبه ۱۲ زره ټو نه
قیمت ۱۲ ملیو نه افغا نی .
قره‌قلی اونور پوستونه ۲ملیونه
قیمت ۲۵۰ ملیو نه افغا نی .
وړی ۸ زره ټونه
قیمت ۴۰ ملیو نه‌افغانی .
غالی ۶۰ زره متر مربع
قیمت ۷ ملیو نه افغانی .

نور مواد ، کو لمی ، کمبلـی، پو ستین ، څرمن ۵ ملیونه افغانی.

اودلی شیان شل ملیو نه افغانی.

گرده صادرات :یولـك ټونـه او تخمینی قیمت‌ئی ۵۵۰ ملیونه افغانی

دافغا نستان دمځکی له۳۰۰،۰۰۰ مربع میل ځخه فقط پنځمه بر خه‌آبی یاللمی کرل کیږی چه له‌هغه ځخه

۱۹۱،۰۰۰ ټو نـه غنم ۱۲۸،۰۰۰
ور بشی ۳۴۷،۰۰۰ جو ار۲۵،۰۰۰
پنبه ۳۵،۰۰۰ قندی لبلبو۲۵،۰۰۰
ور یجی – ۱۸۹،۵۰۰ حبوبات – ۱۰۰،۰۰۰ ټونه‌میوی اخیسته‌کیږی.

دافغا نستان واردات لکه کالی ، بـوره، چـای، دواوی، دخا نیـات، ماشینونه ، موټرونه ،دبریښناسامان د ودانی لوازم، لوښی، فلزات اونور تر ۳۰ زره ټونه.

څلور ملیونه گیلنه تیل.

ټول: ۵۰۰ تر ۶۰۰ ملیونه افغانی

دکانی او مصنوعی مالگی پیدا ښت ۱۵ زره ټونه په لس ملیونه افغانی، کانی سکاره لس زره ټونه په لس ملیونه افغانی.

د افغانستان بانك‌سرمایه ۱،۱۸۲ ملیونه .

دکاغذی نوټ خپرونـه ۸۴۵

د نیویارك په ریز رو بانك کـی پشتونونه (۷۶۷، ۹۳۷) اونس‌طلا .

دکابل‌په خزانه کی(۶۵۰، ۵،۱۸۰ گرامه)

بی سکی طـلا او (۱۸۶،۹۴۵) دمسکوکه طلا .

او (۵۶۷،۰۰۰، ۶۴) مسکو ك نـقره .

دریز رو بانـك دطلا قیمـت : (۷۳۵ ، ۵۶۴ ، ۵۱۲) افـغـا نـی

(د افغانستان بانك رسمی راپورټ ۱۳۲۸ ش) .

په ۱۳۲۸ ش کال د افغا نستان

(c) ketabton.com: The Digital Library

نـفوس ۱۲ ملیو نـه تخمین سوی دی .

په ۱۳۲۸کال دغه اصو لنا مـی خپری سوی :

۱ـدنکاح اوسنتی اوواده اصولنا مه ۸حمل .

۲ـ دپاتا مراسم ۲۸ حمل .

۳ـ دصنایعو دتشویق اصولنامه ۳۰ حمل .

۱۳۲۹ ش
(۱۹۵۰م ۱۳۷۱ ق)

د افغانستان پادشاه په ر سمی میلمستیا ایران ته ولاړ (۲۷ مارچ ۷ حمل ۲۹) .

د افغانستان حکو مت وغوښتل چی دپاکستان‌دلوی سفارت غـړی دی ددی ځای قوانین نه‌ماتوی (۲۶مارچ ۵۰م۶ حمل ۲۹) .

د افغانستان او شوروی داجناسو دمبادلی موا فقت نامه ۱۴ مـا د ی امضاء سوه (۱۷ جـو لا یـی ۵۰ سرطان ۲۹) .

دمتحدو ملتو دتخنیکی امداد ډله کابل ته راغله چی په انکشافی‌پلانو کی مشوره ورکـی (۲۲ جـون ۵۰ سرطان ۲۹) .

جون ۱۹۵۰ – اپریل ۱۹۵۲ م جوزا ۱۳۲۹ – ۱۳۳۱ ش دقندهار په شمال شـر قـی ۴۰ کیلو متری دهله کی دارغند او پر رود یـو دم جوړ سو: لوړتیا ۵۰ متـره – اوږد والـی ۵۳۰ متره– پسور ۱۰متره– ظرفیت یوملیون جریـب مکعب– د دم نس ۳۰۰، ۲۵ جریب– ددم داوبو اوږد والی ۱۸کیلو متره– پسوریی اوسط ۲کیلو متره– مځکه تر اوبو لاندی ۴۸۰،۰۰۰ جریبه – دبریښنا قـوه ۶۴۰۰ کیلواټه .

د یونسف سره دسلو زرو ډالرو دامداد قرارداد د کوچنیانو دمړینی دلږولو لپاره (۱۱ جـولا یـی ۵۰ سرطان ۲۹) .

دافغانستان او اتحاد شـوروی د څلورو کالو تجارتی قـرارداد (۱۸ جولایی ۵سرطان ۲۹).

دافغانستان اوشرق اردن دمودت معاهده (۲ ستمبر ۵۰م ۱۰ سنبله ۲۹ ش) .

د افغانستان او لبنان د مـودت معاهده (۶ ستمبر ۵۰م ۱۴ سنبله ۲۹ ش) ..

د افغانستان او سوریه دمودت معاهده (۱۲ اکتوبر ۵۰م ۱۹ میزان ۲۹ ش) .

د سردار شاه محمود خان نوی کابینه داسی‌اعلان سوه :(۱۴اکتوبر ۵ میزان ۲۹) .

ښاغلی محمد داؤد دحرب وزیـر علی محمد خار جه و ز یــــر – عبدالاحد داخله وزیر– محمد نوروز مالیه وزیر– میر سید قاسم عدلیه وزیر – عبدالمجیددمعارفو وزیر – میر محمدحیدر دملی اقتصاد وزیر

(c) ketabton.com: The Digital Library

غلام فاروق صحیه وزیر ـ محمداکرم دفواید عامه وزیر ـ محمد نعیم‌دکانو وزیر .

له افغانستا نـه یهود اسرایيل ته‌لاړل (اکتو بر ۵ میزان ۲۹).

افغانستان دپاکستان‌داتور ردکی چی په ۳۰ ستمبر ددی خاى قبایلی یا عسکری خلك تر سرحداتو تیر سویدی (۲٤ اکتوبر ۵عقرب ۲۹).

له‌اوومنارو څخه چی دهرات پـــه مصلاکی پاتـه وی یـوه ونړیده .
(چهار شنبه ۱۸ دلو ۲۹) .

۱۹۵۱ م ۱۳۲۹ ش ۱۳۷۲ ق .

د امریکا دمتحده ایالاتـو سـره دتخنیکی مرستی قرارداد (۹فروری ۵۱ حوت ۲۹) .

جارج میریل دامریکا لوی سفیر کابل ته وتاکل سو (۱۹ مارچ ۵۱م ۲۸ حوت ۲۹) .

د ۱۳۲۹ ش کال دولتی واردات ۳۹۷ ملیونه مصارف هم دغونی‌و .

پـه ۱۳۲۹ ش کـال پـه ۳۳٤ ښوونځو کی ۷۸۸، ۹۹ زده کوونکی او ۳۰۰۷ ښوونکی‌وو .

په دغه کال کـی گـرده مالیات برعایدات ۲٤۹ ملیونه وه . دمځکو مالیه ۱۷۹ر ٤۲٦ ر۲۸ـ دمواشـــی مالیه ۲۸،٤۷۱،۲۷۲ـ اصنافی مالیه ۰۲٦، ٤۲۸ـ او گـــر ده مـالیـه (٤۷۸، ۳۲۵، ۵۷) افغانی‌وه .

د افـغـا نستان بانـك دا رایی ۱۳۲۹ ش :

طلا ۸۱٤، ۵۰۲، ۵۱۲ افغانی .
نقره ۲۸۵، ۶۰۳، ٦٤ رر
خارجه اسعار ۹۵۲، ۱۳۱، ۳۵٦ افغانی .
دولتی نوټ ۹۰۲، ۹۸۰، ۱۷۵ افغانی .
مـسـکـــو ك ۵۵۲ ، ۳۲٤، ۱ افغانی .
بانـکی نـوټ ۸۱۵، ۵۱۷، ۷۱ افغانی .
گـــر ده ۰٦۲،۳۲۰ ، ۱،۱۸۲ افغانی .
دافغانستان بانك‌مفاد ٤۲،۱۰۷،۲۰٦ افغانی .

داسعارو قیمتونه (۱۳۲۹ ش) .
سل‌ډالره په‌رسمی قیمت۱٦۷۵ـ افغانی. په‌آزادقیمت ۲۰۹۵ـ افغانی.
سل هندی کلدا ری قیمت ۳۵۱ افغانی په آزاد قیمت ٤۳۹ افغانی
سل پاکستانی‌کلداری قیمت ۵۰٦ افغانی په‌آزاد قیمت ٦۳۳ افغانی.
سل‌سویسی فرانکه قیمت ۳۸۷ افغانی په‌آزادقیمت ٤۸٤ افغانی.

۱۳۳۰ ش
۱۹۵۱ م ۱۳۷۲ ق

سردار شاه‌محمودخان صدراعظم امریکا ته په رسمی میلمستیا ولاړ (۲۵ اپریل ۵۱ ثور ۳۰) .

دملل متحده کومك دشمال دنفتو دکشف لپاره (۲۸ مئی ۵۱جرزا۳۰)

۱۹۵۲ م ۱۳۳۰ـ ۳۱ .

صوفی عبدالحق بیتاب دعبدالاحد عطار زوی ته چی په ۱۳۰٦ق دکابل پـه قصاب کوچه کـی زیږیدلی‌و . دملك‌الشعراء لقب‌ورکړسو (۱۸دلو ۳۰ ش) .

سید صدیق‌گوهری دمزارشریف دسیدعثمان زوی شاعر او خطاط او نقشبندی صوفی ٦۸ کلن په‌مدینه کی وفات او په جنت البقیع‌کی ښخ سو، (۳۰ ش) .

د افغانستا د پنبی تولیدات چی پخوا شپږ زره ټنه‌وو، اوس ۱۳زره ټنو ته ورسیده .

د ۱۳۳۰ ش کال‌واردات اومصارف ۳۸۸ ملیونه افغانی وی .

په ۱۳۳۰ ش کال په ۳۹۷ نارینه مکتبو او ۱۱ د ښځو مـکتبو کـی ۹۳،۳٦۷ متعلمان او ۵۳۷۱ متعلمات او ۲۸۷۸ معلمان او ۲۵۰ معلمات‌وو.

د ۱۳۳۰ کال ترپایه دافغانستان دقـره‌قلی صـادرات ٦٦۳ ، ۹۲۱ پوستنه .

د پنبی صادرات ۵۰۰ ټنه شو روی اتحاد ته ـ ۱۵۰۰ ټنه هند ته ـ ۱۰۰۰ ټنه جرمنی ته .

۱۳۳۱ ش
۱۹۵۲ م ۱۳۷۳ ق

افغانستان د اتحاد شوروی هغه نوټه ردکړه، چی گوندی دملل‌متحده دتخنیکی امداد متخصصان دشوروی سرحدونه نږدی کوم فعالیتونه‌کوی (۲۳ ستمبر ۵۲ میزان ۳۱) .

۱۹۵۳ م ۱۳۳۱ ش ۱۳۷۳ ق

امریکا دغنمو رانیولو لپاره یونیم ملیون ډالره پور افغانستان ته‌ورکی (۸ جنوری ۵۳ جدی ۳۱) .

د هند سره هوایی موا فقت‌نامه وسوه (٦ دلو ۳۱ ش) .

سلطان احمد خان خارجه وزیـر مقرر سو. او علی‌محمد خان یوا ز ی دصدارت معاون پاته سو (۱۸ مارچ ۵۳ حوت ۳۱) .

د ۱۳۳۱ ش کال دولتی واردات ۵٤٦ ملیونه مصار ف ۵۳۵ ملیونه افغانی کسر ۹ ملیونه افغـــا نـی

په ۱۳۳۲ ش کـال د نارینه وو ښوونځی ۵۲۸ دښځو ښوونځی ۱۷ وو، چی په دغو کی ٦۲۲، ۹۹ تنه هلکان او۲٦۳ ، ٦ نجونی‌وی، معلمان ۳۰٦٤ تنه‌وو‌ښځی ښوونکی‌یی ۲۸۷ تنی‌وی .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۳۳۲ ش
۱۹۵۳) م ۱۳۷٤ ق

سر دار شاه‌محمود خان دناروغی په سبب له صدار ته استعفا وکړه او ښاغلی محمد داؤد تــه دکابینی جوړولو فرمان صادر سو (٦ ستمبر ۵۳ سنبله ۳۲)

ښاغلی محمد داؤد خپله کابینه‌داسی اعلان کړه:

علی محمد دصدارت عظمی معاون- محمد عارف ددفاع وزیر- سر دار محمد نعیم خارجه وزیر- عبد الملك دمالیه وزیر کفیل- عبد الحکیــم د فواید عا مــه و زیر- عبدالمجیــد د معا رفو وزیر ـ غلام فاروق صحیــه وزیر ـ محمد یوسف دکانو وز یر ـشمس‌الدین مجروح دقبایلو‌مستقل رئیس ـ میر محمد یوسف دزراعت مستقل رئیس-صلاح الدین‌سلجوقی دمطبو عاتو مستقل رئیس.

سر دار محمد هاشم خان چی له ۱۹۲۹ څخه تــر ۱۹٤٦ م پــو ری صد راعظم و، په کابل کی وفات سو (۲٦ اکتوبر ۵۳ ـ ۳ عقرب۳۲)

دامریکا دصا دراتو- وار داتو بانك

اتلس نیم ملیونه ډالــره دهلمند د سیمی‌دانکشاف لپاره‌پور افغانستان ته ورکیء .(نومبر ۵۳ قوس ۳۲)

ښا غلی محمد داؤد صد راعظم ، پاکستان ته دامریکا عسکری ا مداد، دافغا نستان دروغی‌اود ساتنی لپاره خطر ناك وگاڼه (۳۰ دسمبر ۵۳جدی ۳۲)

دهلمند پر رود دکجکی لوی ډم جوړ سو (۵۳ م ۳۲ ش ۷۳ ق)

ظــرفیت ئی ۶،۳۰۰،۰۰۰ جریــب مکعب.

لوړتیا ۱۰۰ متره.

پنډ والی :لوړ ۱۰ متره، کښتنــه ۲۰ متره.

د ډم نس: ٦۰،۰۰۰ جریبه.

د اوبو اوږد والی ۵۸ کیلو متره.

تر اوبولاندی مځکی : ۵۵۰، ۰۰۰ ایکړه.

میرزا میر آقا حسینی هروی‌خطاط دمیر محمد کاظم زوی په هرا ت کی وفات سو. (۲۲ سرطان ۳۲)

دپل خمری کار خانی د۱۵ زرودوکو نوی ماشینونه پر کار سوه.

د گل بهار د او داو کار خــا نــه چه ۱۸۰۰ دستگاه هونه او ٦۰ زره دوکه لری .

او د کاله ۵۸۵۰ ټنــه سپنسی وریښی بشپړه سوه (اپریــل ۵۳ حمل ۳۲) .

۱۳۳۳ ش
۱۹۵٤ م ۱۳۷٤ ق

افغانستان د آسیا لپاره دمتحــدو ملتو داقتصادی کمسیون غړی سو. (۲۰ اپریل ۵٤ ثور ۳۳) .

هاشم شایق دمحمد یعقوب‌بخاری زوی دبخارا پخوانی سفیر په کابل کی وفات او ښخ سو (چهار شنبه ۱۵ ستمبر ۱۹۵٤ م سنبله ۳۳) .

ښاغلی محمد نعیم خار جه وزیر کراچی ته ولاړ ،چی د افغانستان‌او پاکستان پر روابــطو خبری وکــی (۱۷ستمبر ۵٤م سنبله ۳۳) .

ښاغلی محمد نعیم خار جه وزیر په‌یوه هفتی‌رسمی میلمستیاسعودی عرب ته ورسیدی (۲۸ اکتوبر ۵٤

ښاغلی محمد نعیم خارجه وزیـــر اعــلان و کــی چی د پښتو نستــان مسئله دسیمی نیولو خبره نده،بلکه غواړو چی د هغه ځای پښتنو تــه موقع ورکړسی، چی خپل‌خواهشونه ښکاره کړای سی (۷ نو مبــــر ۵٤ عقرب ۳۳) .

د افغانستان او یوگوسلا ویــا د مودت معاهده (۳۰ دسمبر ۵٤م ۸ جدی ۳۳ ش) .

۱۹۵۵ م ۱۳۳۳ ش ۱۳۷۵ ق

دمخنی صدراعظم سردار شاه‌محمود غازی دپاکستان دصد راعظم سره ولیدل (۱٤ جنوری ۵۵ جدی ۳۳)

افغا نستان اودچین دخلکوجمهوریت خپل سیاسی روابط دلویو سفارتو په کچه ومنل (۱۹ جنوری ۵۵جدی ۳۳) .

دمشرانو په جرگه کی دافغا نستان دعسکری تقویت تصویب ومنل سو (۲۵ جنوری ۵۵ جدی ۳۳)

دافغا نستان ددایرة المعارف ټولنی یو ټوك دافغا نستان په نامه خپور کیء چی عمومی معلومات لری.

له چکو سلوا کیا څخه یوه د سمټــو کار خانه رانیوله سوه (۱۵ فبروری ۵۵ دلو ۳۳) .

جاپان دقندوز دچینی جوړ ولو پــه کار خانه کی دسر مایی ور کو لو موافقه وکړه(۲۵بروری ۵۵دلو ۳۳).

د ۱۳۳۳ ش کال دولتی وار دات ۱٤٤۱ ملیونه‌اومصارف ۱۱٤۱ملیونه

او سیما ۳۲۷ ملیونه افغانی وی.

د ۱۳۳۳ ش کا ل پو هنشمیــر .

(۷۷۰) دنرو ښوونځی ـ۲۱دنجونو ښوونځی- نارینه زد ه کو ونـــکی ۲۷۰ ر۱۰٦- نجونی زده کوو نکی ۸،٦۷۸- نارینه ښوونکی ۳٤۷۵- ښځی ښو ونکی ۲٦۸ ـ

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۳۳٤ ش
۱۹۵۵ م ۱۳۷۵ ق

ښاغلی محمد داؤد صد راعظم پاکستان ته اخطار ورکیٔ چی په‌غربی پاکستان کی د پښتو نستان دسیمو گډول ناوړی نتیجی لری .
(۲۹ مارچ ۵۵ م ۸ حمل ۳٤) .

په کابل کی مظاهره کوونکو د پاکستان د سفارت او د سفیر د ماڼوبی سره مظاهره وکړه .
(۳۰ مارچ ۵۵ م ۹ حمل ۳٤) .

په قندهار کی د پاکستان د قونسل خانی سره مظاهری و سوی (۳۱ مارچ ۵۵ م ۱۰ حمل ۳٤) .

په پیښور کی پر افغان قونسل خانه باندی حمله وسوه (۱ اپریل ۵۵ حمل ۳٤) .

په جلال آباد کی د پاکستا ن د قونسل خانی سره مظاهری وسوی (۱ اپریل ۱۹۵۵ حمل ۳٤) .

انگریز ــ ترکی ــ امریکا په کابل کی د پاکستان د سفارت سره پر مظاهرو تشو یش ښکاره کیٔ (٤ــ اپریل ۵۵ حمل ۳٤)

پاکستان د افغانستان د حکومت جواب و نه مانه، او ددپلوما تا نو کورنی ئی له کابله وایستی په جلال آبادکی خپله قونسلگر ی وتړله (۱۲ اپریل ۵۵ حمل ۳٤) .

وزیر خارجه ښاغلی محمد نعیم د بندونگ کنفرانس ته ولاړ (۱۸ اپریل ۵۵ حمل ۳٤)

د افغانستان اوانډ ونیزیا دمودت تړون لاسس لیك سو . (۲٤ اپریل ۵۵ ثور ۳٤) .

جمال عبدالناصر د مصر لوی مشر په رسمی میلمستیا کابل ته راغی . (۲۹ اپریل ۵۵ ثور ۳٤) .

افغانستان موافقه وکړه که په پیښور کی د افغانی بیرق دسپکاوی تلافی و سی . نو به‌په کابل کی د پاکستان دبیرق دسپکاوی تلا فی وسی ، او د سفارت د تلفاتوعوض به ورکړه‌سی . (۲۹ اپریل ۵۵ثور ۳٤) .

افغانستان پاکستان د هغواموالو دتاوان مسؤول و گاڼه. کوم چی د پیښور یا کوټی له لاری راغی .
(۱٤ می ۵۵ ثور ۳٤) .

پاکستان خپلی قونسل خانی په افغانستان کی وتړلی او خواهش ئی وکیٔ ، چی افغانستان دی هم خپلی قونسل خانی په پاکستان کی بندی کی (اپریل ۵۵ ثور ۳٤) .

په افغانستان کی د عسکرو د تیاری سیٔ امر صادر سو (۱٤ می ۵۵ ثور ۳٤) .

افغانستان او پاکستان دسعودی عرب بو گاڼې (منځگړی) ؤ منله (۱۳ می ۵۵ ثور ۳٤) .

د شوروی اتحاد سره د پنځو کالو موافقه وسوه ، چی دواړه مملکتونه دی خپل اموال دوړ یا ترانزیټ په‌ډول د یوه بل په‌مملکت کی ږړی راوړی .

(۲۱ جون ۵۵ جوزا ۳٤) .

د افغانستان‌اوشوروی‌د ترانزیت موافقه نامه ۸ مادی په ماسکو کی امضا سوه (۲۸ جون ۵۵ سرطان

د سعودی عرب منځگړی د خپل تجویز ناکامی اعلان کړه (۲۸ جوز ۵۵ سرطان ۳٤) .

د چین د خلکو د حکومت لو ی سفیر تین ــ کوو ــ یوخپله اعتماد نامه په‌کابل کی وړاند ی کړه (۵ جولائی ۵۵ سرطان ۳٤) .

افغانستان د بین‌المللی بانك غړی سو (۱٤ جولائی ۵۵ سرطان

په افغانستان کی دتیا سیٔ او اضطرار حالت ختم‌سو (۲۸ جو لای ۵۵ م اسد ۳٤).

دافغا نستان او شوروی د پستی اتحاد موافقه (۱٤ اگست ۵۵ م اسد ۳٤) .

هندو ستان د کوټها طیار ی افغا نستان‌ته را واردوی (۱۷اگست ۵۵م اسد ۳٤) .

دافغانستان خارجه وزیر اودپاکستان لوی سفیر د مخالفانه انگروزو (پرو پاگند) دبندولو موافقه وکړه ــ (۹ ستمبر ۵۵ سنبله ۳٤) .

د پاکستان پر لوی سفارت دهغه دولت بیرق بیرته په کابل کی وریول سو (۱۳ ستمبر ۵۵ سنبله ۳٤) .

د جلال آباد د پاکستان پرقونسل گری دهغه دولت بیرق بیرته جگ سو (۱٤ ستمبر ۵۵ سنبله ۳٤) .

دپیښور د افغان پرقو نسلگری بیا د افغانستان بیرق و درول سو (۱۵ ستمبر ۵۵ سنبله ۳٤) .

افغانستان په پاکستان کی دیوه یونټ دجوړو لو سره مخالفت وکیٔ خو پاکستان ونه مانه .

(۱۱ اکتو بر ۵۵ میزان ۳٤).

افغانستان خپل لوی سفیر له کراچی څخه راوغوښت او سیاسی روابط ئی ورسره پری کړه (۱۷ اکتوبر ۵۵ میزان ۳٤) .

پاکستان هم خپل لوی سفیر له کابله وغوښت (۱۸ اکتوبر ۵۵ میزان ۳٤) .

افغانستان پر پاکستان پروټسټ وکیٔ چی‌ولی داافغانستان ترانزیت مالو ته زیات اړیکی اچوی (۸ نومبر ۵۵ عقرب ۳٤) .

په کابل کی لویه جرگه جوړه سوه چی پس له پنځو ورځو خبرویی دپښتونستا ن دخلکو څخه را ی اخیستنه وغوښته چی خپل مقر رات پخپله فیصله کی. جرگی وغوښتل‌چی حکو مت با ید د پا کستا ن سره د قوت تعادل چی د امریکا وسله ئی اخیستی ده و سا تی. او پښتونستان د پاکستان یو ټوکونه پیژنی (۲۰ نومبر ۵۵ عقرب ۳٤).

فاطمه د ښځو د مکتب لومړی معلمه او شاعره په کابل کی وفات سوه جمعه ۱۱ عقرب ۳٤ش (ولادت ئی په بالاحصار کی ۱۲۸۸ ق) .

د دفاع وزیر محمد عارف استعفا وکړه (٦ دسمبر ۵۵ قوس ۳٤) .

دشوروی‌دولت‌مارشال‌ورشیلوف کابل‌ته‌راغی (۱۸ دسمبر ۵۵قوس

داتحاد شوروی مشر و زیر بلگانین او دکمو نسټ پا ر ټی سکرتر خرو شچیف په رسمی میلمستیا کابل ته راغلل (۱۵ ــ۱۸ دسمبر ۵۵ قوس ۳٤) .

اتحاد جماهیر شوروی د پښتونستان په باب د افغانستان موقف تایید کیء (۱٦ د سمبر ٥٥ قوس ۳٤) .

د افغانستان او اتحاد شوروی دری تړونونه امضا سوه (۱۸دسمبر ٥٥ قوس ۳٤) .

۱ ــ دسلو ملیونو پور تړون .

۲ ــ د ۱۹۳۱ م د بیطرفي او عدم تعرض د تړون تجدید .

۳ ــ د خارجي سیاست داصولو توضیح ، چې د افغانستان بیطرفي قوي کوي .

د امریکا حکومت وغوښتل چې د افغانستان او پاکستان تر منځ د پښتونستان په‌شخړه کی دمنځګړی بوګانیس وکی (۲۱ دسمبر ٥٥قوس ۳٤) .

۱۹٥٦ م ۱۳۳٤ شں ۱۳۷٦ ق

د پاکستان په‌غوښتنه د افغانستان قونسل له کوټې څخه کابل ته راستون سو او دغسی هم دپاکستان عسکری اتاشه له کابله وغوښت سو (۸ جنوری ٥٦ جدی ۳٤)

په ۱۳۳٤ ش کال ټول دولتي‌واردات ۱۳۰۱ ملیونه افغانی او مصارف همد غونی و.

د ۱۳۳٤ پو هنشمیر: ۷٥۰ دنرو ښوونځی ــ۲۳ دنجونو ښوونځی ــ ۱۱۱،۱۲۱ تنه هلکان ــ۹۹٦۹نجونی ــ۳٥۸٤ نر ښوونکی ــ۳۲۹ ښځی ښوونکی ــ

۱۳۳٥ ش
(۱۹٥٦ م ۱۳۷٥ ق)

دافغا نستان او شوروی اتحاد د هوایی سرویس موافقه لس مادی په کابل کی امضا سوه (۲٤ مارچ ٥٦م ٤ حمل ۳٥)

افغا نستان دسیټو دغه ادعا رسما رد کړه ،چې ډیورنډ لین‌دافغا نستان او پاکستان سرحد دی.
(۲٦ مارچ ٥٦م ٦ حمل ۳٥)

داتا زونی (امریکا) دبین المللی همکاری اداری ۹۹۷ زره ډا لـره دکو لمبیا دپو هنتون دار المعلمین ته ور کړه چې دانګریزی ژبی پرو ګرامونه دافغا نستان په متو سطو مکتبو کی تقویه کی، اود انګریزی معلمان په ورو زی. (۳۱ مارچ ٥٦م ۱۱ حمل ۳٥)

دشو روی اتحاد له خوا دکابل ښار والی ته ۱٥ بسو نه اودسل بستره شفا خانی اسباب اهـداء سو (۳۱ مارچ ٥٦ م حمل ۳٥)

خلیفه قزل ایاق نقشبندی پیر د شبر غان په قزل ایاق کی ۹٦ کلن وفات‌سو.

(۲۱ حمل ۳٥ شں ۲۹ شعبان ۷٥ق. تولد ئی پـه کرکی کـی : ۱۲۷۹ ق)

راتګ ئی له بخارا څخه افغا نستان ته: ۱۳۳۸ ق

د افغا نستان عسکـری هیئـت چکو سلواکیا ته ولاړ (٤ــ۱۸ اپریل ٥٦ حمل ۳٥)

دافغا نستان او پاکستان هوائی موافقه امضا سوه، چې دکراچی لـه لوری اروپا ته سفر وسی (۷ مئی٥٦ ثور ۳٥) .

د افغا نستان دملکی هوا بازی لپاره ۱٤ ملیو نو پور موا فـقه لـه اتازونی سره وسوه (۲۷ جون ٥٦ جوزا ۳٥) .

د ترکو صدراعظم عدنان مندرس په رسمی میلمستیا کابل ته راغـی (۲٦ــ۳۰ جولایی ٥٦م اسد ۳٥) .

دننګرهار داوبو لګولوپروژه اتحاد جماهیر شوروی‌برخپله غاړه‌واخیسته (۲٦ جو لایی ٥٦ م اسد ۳٥) .

د افغانستان او پولینډ تجار تی قرارداد (٤ اګست ٥٦ م اسد ۳٥)

دپاکستان صدر اعظم اسکندرمیر زا کابل ته راغیء (۷ــ۱۱ اګست٥٦م اسد ۳٥) .

ښاغلی محمد داؤد صدرا عظم د عسکری وسلو رانیولو موافقه نامه له چیکو سلواکیا او شوروی اتحاد سره اعـلان کـړه (۲٥ اګست ٥٦ سنبله ۳٥) .

دپان امریکن سره موافقه وسوه چی‌له ۱٤ ملیونو ډالرو پور څخه په دوه‌نیم ملیونه پیلو تـان اود ملکی هوایی میدانو کار کوونکی و روزی، اوپه ٥ ملیونه به‌د قندهارهوایی‌ډګر جوړوی. (۱۲ ستمبر٦٥ سنبله۳٥)

دایران سره هوایـی تګ راتګ شرو وسو (٤۲ ستمبر ٥٦ میـــزا ن

(c) ketabton.com: The Digital Library

له شوروی اتحاد او چکوسلواکیا څخه لومړی جوپه وسله راورسیده (۲۷ستمبر ۵٦ میزان ۳۵) .

ښاغلی محمدداؤد صدراعظم شوروی اتحاد ته ولاړ (۱۷ـ ۳۰ ستمبر ۵٦ میزان ۳۵) .

یوولس جټ طیاری د شوروی اتحاد لهخوا دافغان هوایی قواو ته ورسیدی (۲۸ اکتوبر ٦عقرب ۳٤).

د افغانستان حکومت دملل متحد توجه را وګرزوله چیداسرا ئیـل برتانیاـ فـرانس حمله پـر کانال سـویـز بـا نـدی د ملـل متـحد دمنشور مخـالفت دی (۵نومبر ۵٦ م ۱٦ عقرب ۳۵) .

د افغانستان اوبرما دمودتتړون (۸ نومبر ۵٦م ۱٦ عقرب ۳۵ ش) .

جنرال محمد عمر پـه هند کـی دافغانستان لوی سفیرسو (۱۰نومبر ۱۹۵٦ عقرب ۳۵).

افغانستان د سویز کانال لپاره دملل متحده په پولیسی قواوو کی خپله برخه وړاندی کول ومنله . (۱٦ نومبر ۵٦ عقرب ۳۵) .

ښاغلی محمد داؤد صدراعظم په کراچی کی د پاکستان له مشرانو سره پر پښتو نستان باندی خبری وکړی. (۲ دسمبر ۵٦ قوس ۳۵) .

۱۹۵۷ م ۱۳۳۵ ش ۱۳۷۷ ق

داتحاد شوروی سره تجار تـی پروتوکول امضا سو (۸جنوری ۵۷ جدی ۳۵) .

چاوـ انـ لای دچین دخلـکو د جمهوریت صدراعظم افغانستان تـه راغیء (۱۹ـ۲۳جنوری ۵۷جدی۳۵)

م – سی ګیلیټ په کابل کی د برتانیا لوی سفیر سو (۲۷ جنوری ۵۷ دلو ۳۵) .

په کابل پوهنتون کی د اقتصاد دپوهنځی دجوړولو سپارښت وسو (۳۰ جنوری ۵۷ دلو ۳۵)

د افیونو دکنترول دموافقتنامی تائید پهملل متحده کی دافغانستان دنماینده لهخـوا وسو ٤ فـر و ری ۵۷ دلو ۳۵) .

راډیو مسکو پښتو پروګرام شرو کیء (۱۰ فروری ۵۷ دلو ۳۵) .

د ۱۳۳۵ ش کال دولتی واردات ګرده ۱۸۲۲ ملیو نـه افغانـی او مصارف هم دغونیو .

د ۱۳۳۵ ش کـال پوهنشمیر : ۷٤۸ د نرو مکتبو نهـ ۲٦ د نجو نو مکتبو نـهـ – ۹٦۷ ، ۱۱٤ هلکانـ ۱۲۵، ۱۱ نجونیـ ۳۵۹۰ معلمانـ ۳۷٤ معلمات .

په ۱۳۳۵ ش کال د افغانستان تجارتی صادرات ۲۰۷۹ ملیو نـه او واردات ۲۳۰۷ ملیونه وه .

۱۳۳٦ ش

(۱۹۵۷ م ۱۳۷۷ق

د امریـکا د میانه شرق خاص لوی سفیر جیمز ریچارډ کابل تـه راغی او یوه مشترکه اعلامیه خپره سوه چی افغانستان د ایـزنهـاور اقتصادی پروګرام د منځنی شرق لپاره په خـوښی منی (۳۱ مارچ۳ اپریل ۵۷ حمل ۳٦ .

ښاغلی محمد داود صدر اعظـم ترکیی او چکوسلواکیا او پولینـډ او استریا او مصر تـه ولاړ (۱٤ اپریل تـــر ۱۹منی ۵۷ حمل – ثور ۳٦) .

ښاغلی محمد نعیم خارجه وزیر ترکیی او پاکستان ته ولاړ (۱٤ – ۲۹ اپریل ۵۷ حمل ۳٦) .

له چکوسلواکیا سره د امداد د زیاتوب موافقه وسوه (۲۷ اپـریل ۵۷ حمل ۳٦) .

دپاکستان صدراعظم سهروز دی کـابـل تـه راغی ، دواړو مملکتـو د سیاسی روابطـو د بیانښلولـو موافقه سره وکړه ، د ۱۹۵۵ پـه اکتـو برکـی سیاسی روابـط سره شلیدلـی وو (۸ – ۱۱ جـون ۷۵ جوزا ۳٦) .

افغانستان د اتومیک انرجـی د بین الملـلی اختیار اصول ومنل (۱۵ جون ۵۷ جوزا ۳٦) .

اتازونی ... ، ۷۵۰ ، ۵ ډالـره پـور د هلمـند د سیمی لـپاره او ۰۰۰ ، ۸٦۰ ۲ دلارو او د پر سونل روزنی لپاره افغانستان ته ورکـی (۳۰ جون ۵۷ سرطان ۳٦) .

د پاکستان سرههوایی موافقت نامه وسوه (۱ سرطان ۳٦) .

عبدالملک وزیر مالیه معزول او بندی سو (۷ جولایی ۵۷ م اسد ۳٦) .

یـوه پتـه ناکامـه د اغتشاش اچولو دسیسه کشف سوه اوعاملین یی ونیول سوه (۱۱ جولایی ۵۷م اسد ۳٦) .

د افغانستان پادشاه د شوروی اتحاد مملکت ته رسمی سفر وکـی (۱۷ – ۳۱ جولایی ۵۷ سرطان ۳٦) او په رسمی ګډه اعلامیه کی وویل سوه : چی اتحـاد شوروی بـه د افغانستانه سره د تیلو په تلاښ کی کومک وکی – او هم به د سرحدی شخړو لپاره یـو خـاص کمیسون وټاکی – او هم به د مشترکو اوبـو د استعمال لپاره یوه موافقـه سره وکی .

د افغانستان او چین د خلکو د جموریت تجارتی قـرار داد (۲۸ جولایی ۵۷ م اسد ۳٦) .

په پاریس کی د افغانستان لوی سفیر غلام محمدشیرزاددتجارتوزیر سو (۱۰ دګست ۵۷م اسـد ۳٦)

ښاغلی محمد نعیم وزیر خارجه وویل ، چی د وسلـی رانیـولـو د موافقت نامـی سره سم چـی پـه ۱۹۵٦ کال دشوروی اتحاد سـره امضا سوی وه ، د ۲۵ ملیونو ډالرو

(c) ketabton.com: The Digital Library

وسلی راسیدلی دی (۳۱ اگست۵۷ ۷۵ سنبله ۳۶) .

ښاغلی محمد داؤد صدر اعظم په چین کی خپل سفر شروع کی (۲۲ اکتوبر ۵۷ عقرب ۳۶).

د افغانستان او اسپانیا د مؤدت معاهده (۲۸ اکتوبر ۵۷ م ۶ عقرب ۳۶ ش) .

اندری گرو میکو د جماهیراتحاد شوروی خارجه وزیر د افغانستان‌له استاځو سره په مسکو کی د نوی سر حدی موا فقت نامی په باب‌کی خبری وکـــړی (۲۱ د سمبر ۵۷ قوس ۳۶) .

د سید قاسم رښتیا تا لیـــــف (افغانستان در قرن ۱۹) په کابل کی چاپ سو .

۱۹۵۸ م ۱۳۳٦ ش ۱۳۷۸ق

شوروی اتحاد په افغانستان کی دتیلو سروی ومنله (۸ جنوری۵۸م ۱۸ جدی ۳۶) .

ښاغلی محمد داؤد صدر اعظـم د اتحاد جماهیر شوروی دپیشنهاد تایید وکی ،چی دلویو مشرانـــــو کنفرانس دی جـوړ سی . (۱۱ جنوری ۵۸ م ۲۱ جدی ۳۶) .

د افغانستان او شوروی اتحاد د سر حداتو قرار داد (۵۱) مادی په مسکو کی امضا سو (۱۸جنوری ۵۸ م ۲۸ جدی ۳۶) .

د افغـانستان پادشاه پاکستان ته په رسمی میلمستیا ولاړ . (۱ ـ ۵ فبروری ۵۸ دلو ۳۶).

د ترکیی سره هوایی مـوافقت نامه وسوه (۲۵ دلو ۳۶) .

دافـغـا نستان پادشاه د (۲) هفتو په رسمی میلمستیا هند تـه ولاړ (۱۱ ـ ۲٦ فبروری۵۸ حـوت ۳٦) .

د ۱۳۳٦ ش کال دولتی واردات ۲۱۱۳ ملیونه افغانـی او مصارف ۱۳ عمدونی و.

د ۱۳۳٦ کـــال پـو هنشمیر : ۸۵۰ د هلکانـو مکتبـونه ـ ٦٤ د نجـونـو مکتبونـه ـ ۹۵۸ ، ۱۲۸ هلـکان ـ ۵۷۸ ، ۱۲ نجـونـی ـ ۳۷٦۵ معلمان ـ ٤۳۱ معلمات.

په ۱۳۳٦ کـال د افغـانستان صادرات ۲٦٤۸ ملیونه او واردات یی ۲٤۱۵ ملیونه افغانی وی .

۱۳۳۷ ش .

۱۹۵۸ م ۱۳۷۸ ق) .

دعربو دمتحد جمهوریت (مصر) سره کلتوری موافقت نامه امضا ء سوه (۳۰ مارچ ۵۸ حمل ۳۷) .

دافغانستان دملل متحده نماینده په افغانستان کی دافیونو دکرلو او وړلو منع کول اعلان کړل (٦ مئی ۵۸ ثور ۳۷) .

د افغانستان او إتازونی کلتوری موافقت نامه (۲٦ جون ۵۸ جوزا۳۷)

دشوروی اتحاد سره دآمو له‌اوبو څـخه دگټی اخیستو پروتو کـول (۲٦ جون ۵۸ جوزا ۳۷ .

ښاغلی محمد داؤد صدر ا عظم دإتازونی په سفر ولاړ (۳۰جون ۵۸ جوزا ۳۷) .

اتازونی موافقه وکړه‌چی دافغانستان سره له سپین بولدك ترکابله‌دلویی لاری جوړ ولو کومك وکی ، اوهم پاکستان ته ۰۰۰، ۷۰۸، ۷ ډالره ورکی، چـی دحمل ونـقل لاری د افغانستان خواته‌سمی‌کړی ۳۰جون ۵۸ جوزا ۳۷) .

دمځکنی لاری څخه دپاکستان‌سره دمال راوړلو موافقه (۱۷ جولایی ۵۸ سرطان ۳۷) .

داطریش سره هوایی موافقت‌نامه (۲۰ سرطان ۳۷) .

افغانستا ن دعراق نوی حکومت په رسمیت وپیژاند . (۲٦ جولایی ۵۸ سرطان ۳۷) .

دچکوسلواکیا صدراعظم کابل ته راغی (۲ـ۵ ستمبر ۵۸ سنبله ۳۷ جکوسلواکیا ومنله چی په قند ها ر کی دتیلفون دمبادلی مرکز جوړکی. (۱۱ ستمبر ۵۸ سنبله ۳۷) .

د افغانستان دمتحده‌ملتو نماینده داخبره ردکړه، چی‌گوندی افغانستان دایران‌ـ ترکیی او پاکستانه سره یوکنفدراسیون جوړوی (۱ـاکتوبر ۵۸ میزان ۳۷) .

د هالینډ سره هوایی موافقت‌نامه (۲٤ میزان ۳۷) .

مارشال ورو شیلو ف د اتحاد جماهیر شوروی مشر افغانستان ته راغی (۱ـ۵ اکتوبر ۵۸ میزان ۳۷)

دافغانستـــان تجا رتـی اود حـــمل ونقل قرار دادونه دچکوسلواکیا او پولینډ سره‌نوی سوه (۷ نومبر ۵۸ عقرب ۳۷) .

دخارجی سر مایه گذاری قانون نشر سو (۱۸ نومبر ۵۸ عقرب ۳۷)

۲ افغانیگی او پنځه افغانیگی سکی چالوسولی (۷دسمبر ۵۸ قوس۳۷)

۱۹۵۹ م ۱۳۳۷ ش ۱۳۷۹ ق

ښاغلی محمد نعیم خارجه وزیر دشوروی اتحاد په سفر ولاړ (۱ـ٦ جنوری ۵۹ جدی ۳۷) .

اتازونی پنځوس زره تـنه غنـم افغانستان ته راولیږل (۱۲ جنوری ۵۹ جدی ۳۷) .

هنری بایروډ په‌کابل‌کی داتازونی لوی سفیر ســو (۲۰ جنوری ۵۹ جدی ۳۷) .

د إفغانستان او شور وی اتحاد درادیو تیلفونی ارتباط موافقت نامه ۱۳ مـادی وسـوه (٤فبـروری ۵۹م ،

ښا غلی محمد داود صدر اعظم هندوستان ته ولاړ (۵ـ۱۳ فبروری ۵۹ دلو ۳۷

ښاغلی محمد داؤد صدراعظم د بغداد پکټ، د بین‌المللی تشویش سبب وگاڼه (۹ مارچ ۵۹ حوت۳۷)

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۳۳۸ ش

۱۹۵۹ م ۱۳۷۹ ق

دمتحدو ملتو سکرتر جنرال ډاګ همرشولډ کابل ته راغیء (۲۲ــ۲٤ مارچ ۵۹ حمل ۳۸) ٠

دامواالو دمبادلیپروتوکول داتحاد شور وی ســره (۲۳ اپــریل ۵۹ ثور ۳۸) ٠

ښاغلی محمدداؤد صدراعظم اتحاد جماهیر شوروی ته ولاړ (۱۸ــ۲۲ مئی ۵۹ ثور ۳۸) ٠

د شوروی اتحاد سره د قندهار هرات‌ــ کشک‌د ۷۵۰ کیلومترولویی لاری دجوړولو موافقت نامــه وسوه (۲۸ مئی ۵۹ جوزا ۳۸) ٠

د افغانستان او شوروی اتحاد د اقتصادی همکاری دتوسعی موافقت نامه اود هرات‌ــ قندهار دلاری‌پخول ۷۵۰ کیلــو مــتره (۲۸ مــئی ۵۹ جوزا ۳۸) ٠

د افغا نستان او شوروی اتحاد موافقت نامه ددروپلو جوړ ولو لپاره په بهسود ــ کا مــه اسمــار کــی ټوله اوه مادی (۱۸ جــولا یــی ۵۹ سرطان ۳۸) ٠

دافغا نستان یوه عسکری ډلــه ترکیی اود عربو متحد جمهور یت (مصر) ته ولاړه (۱۵ جولائــی ۵۹ سرطان ۳۸)

دجلال آباد دکانال او بر یښنااو اړبولو پروتو کول ۵مادی له‌شوروی اتحاده سره (۲۳) اگســت ۵۹م۳۱ اسد ۳۸) په‌دی پروژه کی د درونټی دبند ارتفاع ۲۲متــره او دا وبــو بهیدنگ ئی په یوه ثانیه کی ۱۳۰ مکعب متره اود بریښنا اندازه ئــی یوولس زره کــیلواته ده. دکــانال اوږدوالی ۷۰ کیلومتره دی،چی ګراده ۱۲۹ زره جریبه مځکه‌او بوی، اوهر جریب په‌لس زره افغا نــی‌(۲۰۰ ډالره)تما میږی .ټول مصار ف ئی ۳٦٦ ملیونه مساو ی۱۸ ملیو نــه ډالره دی اوعایدات ئی دکاله ۲۱٤ ملیونه افغانی‌ تخمین سوی وو ٠

ننــگر هار داوبو لــود پرو ژی لپاره اتحاد جماهیر شورو ی نو ر امداد ومانه «۲۳ اگست ۵۹سنبله ۳۸» دښځو دلځ مخی‌ اعلان وســو اود استقلال په جشن کی‌په لځ‌مخ راو وتی. «۳۱ ا گست ۵۹ سنبله ۳۸» جواهر لال نهرو د هندو ستان صدراعظم افغانستان ته راغی ،ا و دده په میلمستیا کی افغانی ښځــو په‌لځ مخ ګډون وکی .«۱٤ستمبر۵۹ سنبله ۳۸».

ښا غلی محمد نعیم خارجه وزیر دچین په سفر ولاړ (۵ ستمبر ۵۹ سنبله ۳۸)

ښاغلی محمد نعیم خار جه وزیر واشنګټون ته ولاړ، اود پاکســتا ن دایوب خان دنوی حکومت له‌نماینده سره ئی‌لومړی لید نه وکــړه (۱۱ اکتو بر ۵۹ عقرب ۳۸) ٠

ښاغلی محمد نعیم خار جه وز یر یوګو ســلا ویــاته ولاړ (۲۰ــ ۲۸ اکتوبر ۵۹عقرب ۳۸) ٠

دافغان اوسو یټ ددو ستی ټولنه تأسیس سوه (۲۸ اکتوبر ۵۹عقرب ۳۸).

دافغانستان او ترکیی کــلتو ری موافقت نــامه «۷نومبر ۵۹ عقــر ب ۳۸».

دآمو دریا ګډه سرو ی داتــحا د شوروی او افغانستان له خواشروع سوه چی دبریښنا او اوبو لو لپا ره ډم‌پر جوړ کی. (۱دسمبر ۵۹قوس ۳۸).

داتا زونی دجمهو رمشر ایزنهاور شپږ ساعته په‌کابل کی تیر کړه‌او افغا نستان ته‌ئی داقتصادی مرستی داوږ دولو ډاډ ورکیء .

(۹ دسمبر ۵۹ قوس ۳۸)

په‌قندهار کی‌دیوه‌مرتجعا نه‌حرکت کنښینول دپو لیسو او عسکرو پــه وسیله (۲۱ سمبر ۵۹جد ی۳۸) ٠

الله بخښ یو ســفی دپښتــنو تارخ (تارخ آزاد پټهان) دوه‌توکه په‌اردو وکیښس «کرا چی چاپ ۵۹م»

د۱۳۳۷ شی کال عایدات اومصارف ۲۱۱۳ملیو نه افغانی و ی.

د۱۳۳۷ کال پوهنشمیر :۸٦۳ د هلکانو ښوونځی ــ٤٠ دنجو نــو ښوونځی ــ۱٤٠،۹۷۸ هلکان۱٤٠۳٦ نجونی‌ــ ۳۸۹۷ نارینه ښوو نکی ــ ٤٦۱ښځی ښوونکی ٠

په ۱۳۳۷ کال دافغانستان‌صادرات ۲٠۸۸ملیونه او وار دات ئی ۳۲۷٤ ملیونه افغا نی وی ٠

دټول افغانستان دمیو ی‌صادرات خارج ته (۱٤٤،۵٠۲۵٤٠)افغا نی وی ٠

(انیس ۷ جون ۱۹۵۹)

۱۹٦٠ م۱۳۳۸ ش ۱۳۸٠ق

دافغا نستان اویو ګو سلا ویاد تجارتی او اقتصادی ا و تخنیکــــی همکاری قرار داد «٦جنوری ٦٠جدی ۳۸».

ښاغلی محمد نعیم خارجه وز یر پاکستان ته ولاړ (۱٠ جنــوری ٦٠ جدی ۳۸).

افغا نستان دشوروی اتحاد ه‌سره دکابل پرزود داوبو لو او بریښنــا دپروژی موافقت وکی ء «۱۹جنوری ٦ جدی ۳۸».

سپه سالار شاه محمودخا ن‌غازی دمخنی صدراعظم اویاکلــن وفــا ت سو. (د۳جدی شپه ۳۸).

دیوګوسلا ویا سره هوایی موافقت نامه «۱٦جدی ۳۸».

دغربی آلمان سره هوایی موا فقت نامه وسوه (۲٠ جدی ۳۸) ٠

داتحاد شــو روی صــد راعظــم خرو شچیف کابل‌ته راغی، دسویټ دکومك پروژی‌ئی وکتلی ، دکلتوری همکاری قرار دادئــی‌امضا کی، ا و افغانستان ته‌ئی دپښتو نستان پــه شخړه کی دتایید وعده ورکړه(۲ ــ ۵مارچ حوت ۳۸).

دافغانستان او اتحاد شور و ی فرهنګی موافقت پاڼه په‌پښتو ٦مادو

(c) ketabton.com: The Digital Library

په کابل کی دور صدراعظمانولاسس لیك کړه . (٤مار چ ۱۶۰حوت ۳۸) .

پاکستان دپښتو نستان پهشخړه کی داتحادی شوروی‌تایید دپاکستان په داخلی چارو کی مدا خله وبلـله (٦ مارچ ــ٦حوت ۳۸).

اتحا دشوروی پنځو سن زره ټنه غله افغا نستان ته اهداکړه «٦مارچ ٦ حوت ۳۸»

ښاغلی محمد دا ؤد صدرا عظـم وویل چی پاکستان په افغا نستا ن کی داصلاحاتو پر خلاف پرو پاګنډ کوی، خود افغانستان دولت غواړی چی خلکو ته دحکومت دطرز دټاکلو اود سیاسی ګوند ود جوړو لو حق ورکی (۷ مارچ ــ٦ حوت ۳۸)

ښاغلی محمد دا ؤد صدرا عظـم ایران ته ولاړ .(۱۷ مرچ ــ٦ حو ت ۳۸).

د ۱۳۳۸ ش کال دولتی واردات و مصارف ۲٤۲۸ ملیونه افغانی وی

د ۱۳۳۸ ش کال پو هنشمیر :

۱۰۲۸ دنرو ښوونځی ــ٦٥ دنجونو ښوو نځـی ــ ۱٤۸،۲۹٥ هلکسان ۱۷،۳۰۱ نجونی ــ ٤۱٥٦ ښوونکی ــ۵۲۱ ښځی ښوونکی.

په ۱۳۳۸ کال دافغانستان صادرات ۲۷۱٦ ملیونه او وار دات ئی۳٦٤۹ ملیونه افغانی وی.

۱۳۳۹ ش

(۱۹٦۰ م ۱۳۸۰ ق)

د قند هـار او هرات او کشک دلویی لاری بـه جوړولو پیل وسو (۳ اپریل ٦ حمل ۳۹)

اعلیحضرت امان الله خـان غازی دسویت زرلیند په زوریخ‌کی ٦۸کلن وفات سو (دوشنبه ۲٥ اپریل ٦۰م ٥ ثور ۳۹)

په شنبی ۷ مئی ٦۰م مازد یګـر ٤ بجی په جلال آباد کی دخپل‌پلار امیر حبیب الله دخنګه ښخ سو .

(ولادت ئی دپغمان ددرهٔ زرګر د حاجـی اسـد خان په کور کـی ٥ ذی قعده پنجشنبه ۱۳۰۹ ق)

دیوګو سلاویا خارجه وزیر کابل ته راغیء (۲۷ اپریـل ٦ ثـور ۳۹)

جکن ناته دهامی جی په کابل کی‌د هندوی سفیر سو(٦مئـی ٦ثـو ر ۳۹)

ښاغلی محمد داؤد صدرا عظم چـی مسکو ته دعلاج لپاره‌تللی و، داتحاد شوروی دصدرا عظم خرو شچیف سره ئی ولیدل (۱۳ می ٦ثور ۳۹

دافغا نستان خارجه وزیر پاکستان ته اتازونی ته پرو تسټ ور کیءچی ولی داتا زونی (یـو ــ۲) طیـاری دافغا نستان پر خاورو تجاوز کړی دیء (۱۸ مئی ٦ ثور ۳۹)

دقزل کلا دبندر دفنی معـا ونت پروتو کول دافغا نستان او شوروی اتحاد ترمنځ ٥ مادی امضا سو(۲٥ مئی ــ٦ جوزا ۳۹)

دافغا نستان او ایران ترمنځ دحمل ونقل موا فقت نامه امضا سوه (۲٦ جون ــ٦ جوزا ۳۹)

دجنګلك دموټر دترمیم کار خانه افتتاح سوه (۲ جولائی ٦۰م اسـد ۳۹)

د شوروی اتحاد دتیلو دپلټنی ډلـی په شمالی افغا نستان کی دپټرولو او طبیعی ګاز دپانګو دپیدا کو لـو اعـلان وکیء (۱٥ جولا ئـی ٦۰ م اسد ۳۹)

چکو سلوا کیا دیو ملیونو ډالرو تخنیکی مرسته ومنله (٤ اګسـت ٦۰ سنبله ۳۹)

دافغا نستان او سویډن سیا سی روابط دلوی سفارت په کچانه لـوړ کړل سوه (۸ اګست ٦۰ سنبله۳۹)

د شوروی اتحاد سره ددوو کالو دحمل ونقل قرار داد(۱۰ اګست ٦۰ سنبله ۳۹)

دوو پاکستانیو طیارو دافغا نستان پر فضا دقنده هار پر سیمه تجاوز وکیء (۱۳ اګست)پاکستان وویل چی دا سهوه ده ،نوطیاری اوپیلوټان ئی بیرته پا کستان ته ستا نه سول (۱۷ ستمبر ٦۰ میزان ۳۹)

د درونټی کانال داتحاد شوروی په مرسته جوړ او افتتاح سو(۱۸ اګست ٦۰ سنبله ۳۹)

دچین دخلکو د جمهوریت خارجه وزیر چین- یی افغا نستان ته راغی (۲۱ــ۲٦ آګست ٦۰ سنبله ۳۹) .

د افغا نستان او چین دمودت او عـدم تعر ضـ معاهده امضا سوه (۲٦ اګست ٦۰م ٤ سنبله ۳۹ ش)

تجارتی اوږد ادائنی موافقت‌نامه هم‌تجدید سوه .(۲ ستمبر٦۰سنبله ۳۹)

د اتازونی دانکشافی پانګی څخه یو لك ډالره مرسته دآریانا هوائی شرکت ته ور کړه سوه (۲ستمبر ٦۰)

دیو لینډ صد راعظم کابل ته‌راغیء اودتخنیکی همـــــکاری قرار داد وسو (۱۹ ستمبر ٦۰ سنبله ۳۹)

کابل راډیو داخبره رد کړه چی ګوندی افغا نستان دپاکستان پـر سر حداتو باندی خپل عسکر زیات کړی دی .(۲٦ ستمبر ٦۰ میزان ۳۹)

دالمان دفیډرالی حکومت داقتصاد وزیر لوډ ونګ ار هارډ کابل تـه را غیء (۳ اکتوبر ٦۰ میزان ۳۹)

د افغا نستان پاچا دعربو متحد جمهوریت (مصر) ته ولاړ. (۲۲ــ ۳۱ اکتوبر ٦۰ عقرب ۳۹) او پـه (۳۱ اکتوبر ٦۰ عقرب ۳۹) یوګو سلا ویا ته ور سیدیء.

خارجه وزارت پـر پـا کستان پروتسټ وکیء چی ولی پاکستانی عسکرو پر تومن خیلو باندی حمله کړیده (۳۰ نومبر ٦۰ قوس ۳۹)

دایران صد راعظم کابل ته‌راغیء او تجارتی او ترا نزیتی قرار داد ور سره امضا سو (۳ دسمبر ٦۰ قوس ۳۹)

(c) ketabton.com: The Digital Library

دباختر اژانس د تاس اژانس قرار داد سره وسو (۱۹ دسمبر ٦ قوس ۳۹)

۱۹٦۱ م ۱۳۳۹ ش ۱۳۸۱ ق

د افغا نستان او هند دتجارت دزیا توالی موا فقت نامه إمضا سوه (۱۵ فبروری ٦۱ دلو ۳۹)

پر باجوړ باندی دپا کستان بمباری (۱ مارچ ٦۱ حوت ۳۹)

دجاپان سره دتخنیکی امداد موا فقت نامه (۱۵ مارچ ٦۱ حوت ۳۹)

د۱۳۳۹ شس کال دولتی واردات او مصارف ٤۵۰۰ مليونه افغا نی وی.

د ۱۳۳۹ یں کال پو هنشمیر :
۱۱۱۲ دهلكانو ښوو نځی– ۱۲٦ دنجونو ښوو نځی – ۹۳۳، ۱۷۰ هلکان ٦٤۱ ،۲۲ نجونی –٤۳۵٤ ښووونکی ۷۰۰ ښځی ښووونکی .

په ۱۳۳۹ کال دافغانستان صادرات ۲۲٤٤ مليونه او واردات یی ۳۹۰۵ مليونه افغانی وی .

۱۳٤۰ ش

۱۹٦۱ م ۱۳۸۱ ق

ښاغلی محمد داود صدرا عظم پسله طبی عملیاتو لەروم څخەمسکو تەولاړ، او هلتەیی د خرو شچیف سره مرکه وکړه، دپراودا روزنامی ولیکل چی دپښتنو لەوضعیته سره شوروی اتحاد بی علاقی ندی . (۵ اپریل ٦۱ حمل ٤۰) .

د افغانستان او فیډرال جر منی کلتوری موافقت نامه امضا سوه (۱۸ اپریل ٦۱ حمل ٤۰) .

د افغانستان او چکو سلوا کیا کلتوری موفقت نامەامضا سوه (۲٤ اپریل ٦۱ حمل ٤۰) .

افغانستان دپاکستان هغه تور ردکیء چیگوندی دافغانستان عسکر په سرحدی جنگو کی برخه لری (۱۹مئی ٦۱ ثور ٤۰).

دفرانسس سره هوایی موافقت نامه (۲۵ ثور ٤۰) .

دافغانستان او بلغاریا تجارتی تړون وسو (۳ جون ٦۱ جوزا ٤۰)

ښاغلی محمد داوذ صدراعظم وویل– چی پاکستان د وحشیانو په څیر پر پښتنو پەهغو طیاروبمباری کوی چی داتازونی له خوا ورکړی سوی دی.اوهم یی په ۵ وږځوکی تر ۱۲۰۰ تنو پوری دپښتنو مشران په پیښور کی په جزا محکوم کړی دی ده داخبره ردکړه چی افغانستان د دپښتنو قبایل ولاړیدو تەلمسوی (٦ جون ٦۱ جوزا ٤۰) .

دافغانستان پاچا دملی شورا په افتتاحیه وینا کی دپښتونستان دخلکو لپاره دخود مختاری حقوق وغوښتل اوډکتر عبدالظاهر دملیشورارییس کړسو (۸ جون ٦۱ جوزا ٤۰) .

پاکستان پر افغانستان دتیری او لمسون تورولگاوه او پرو تست یی ورکیء ۱۵ جون ٦۱ جوزا ٤۰) .

د افغانستان جټ طیاره دکابل د بدیهوا په سبب په پیښور کی کښینسته (۱۸ جون ٦۱ جوزا ٤۰).

دراډیوکابل په قول دافغا نستان دپادشاه اود پاکستان د صدرایوب خان دملاقات امکان سته. (۲۰ جون ٦۱ سرطان ٤۰) .

پاکستان إعلان وکیء چی افغانی پونده بیله پاسپورټه او ویزی او بین المللی صحی اجازته پاکستان تەنسی را تلای (۲۲ جو ن ٦۱ سرطان ٤۰) .

پاکستان وویل : چی بایه د مشرانو تر سره لیدنی دمخه د افغانستان او پاکستان تر منځ یوه دوستانه فضا موجوده سی . (۲۳ جون ٦۱ سرطان ٤۰) .

د اتازونی سره د پنځو سوزرو ټنو غلی راوړلو قرار داد (۲۳ جون ٦۱ سرطان ٤۰) .

ښاغلی محمد داؤد صداعظم په لنډن کی د انګریز د خارجه وزیر هوم او د ملکه الیزابت سره ولیدل (۲٦ جون ٦۱) .

د باجوړ او کورم پر کلو باندی د پاکستانی عسکرو حملی (جون ٦۱ سرطان ٤۰) .

ښاغلی محمدنعیم وزیرخارجه وویل چی دپښتنو خو د مختاری غوښتنه هغه یوازینی خبره ده چی د افغانستان او پاکستان روابط یی سره خراب کړی دی ، او پر هغه باندی باید خبری وسی .

دلته د پاکستان د تمامیت او سیمی خبره نسته ، بلکه د پښتنو په قبیلو کی د پاکستان جار حانه اعمال نه زغملی کیږی . (۲۸ جون ٦۱ سرطان ٤۰) .

افغانستان او مکسیکو خپل سیاسی روابط د لوی سفارت تکانی ته لوړ کړل (۲۹ جون ٦۱ سرطان ٤۰) .

افغانستان او نیپال هم خپل سیاسی روابط د لوی سفارت تکانی ته لوړ کړل (۱ جولایی ٦۱ سرطان ٤۰) .

ښاغلی محمد داؤد فیلډ رال جرمنی جمهوریت ته ولاړ . (۳ – ۸ جولایی ٦۱ سرطان ٤۰) .

د اتحاد شوروی د اتومی انرجی هیئت له وزیر خارجه ښاغلی محمد نعیم سره وکتل . (۸ جولایی ٦۱ سرطان ٤۰)

پەاتازونی کیافغانیلوی‌سفیردرئیس جمهور کنیډی د لیدنی پر وخت د خپل حکومت عمیق تشویش پردی خبره ښکاره کی ، چی پاکستان امریکایی وسلی پر پښتنو قبایلو باندی استعمالوی . (۲۳ جولایی ٦۱ م اسد ٤۰) .

د بلجیم سره هوائی موافقت نامه (۱۹ اسد ٤۰) .

د افغانستان او چکوسلواکیاملکی هوائی موافقت نامه (۳۱ جو لا یی ٦۱) .

د إفغانستان او متحده عربی جمهوریت ملکی هوائی موافقت نامه

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۲آگست م ۱۰ اسد ۴۰).

پاکستان دافغانستان قونسلگری او تجارتی وکالتونه وتړل ، اوټولی دترانزیټ اسانی ئـی هم پـر افغانستان بندی کړی (۲۳ اگست ۶۱ سنبله ۴۰) .

افغـانستان د پاکستان د ۲۳ اگست د نوټی په جواب کی وویل چی د پاکستان دغه اقـدام یـو د دښمنی عمل بولـی او دسیاسـی روابطو سره پر یکول به ئی نتیجه را وخیـژی ۰ (۳۰ اگسـت ۶۱ سنبله ۴۰) .

ښاغلی محمد داؤد صدراعظـم د نامنسلکو مملکتـو د کنفـرانس لپاره بلگراد ته ولاړ (۳۰ اگست ۶۱) .

پاکستان په یوه سپین کتاب کی پـر افغانستان تـورولگاوه چـی د توسیع غوښتنی سیاست لـری اود پاکستان د قونسلگریو د کارو مانع دی (!) (۲ ستمبر ۶۱سنبله ۴۰) دافغانستان اوپاکستان سر حدو نه وتـړل سوه، او دما لو ترانـز یـټ هم بندسو.(۳ستمبر۶۱ سنبله۴۰).

افغانستان خپل سیاسی روابط د پاکستانه سره وشلـولـه . (۶ ستمبر ۶۱ سنبله ۴۰) .

افغانستان هغه پیشنهاد ردکـی چی برتانیا د پاکستان منافـع پـه افغانستان کی وساتی (۷ ستمبر ۶۱ سنبله ۴۰) .

دیـروشلـم اسلامـی کـانگرس خواهش وکیء چی افغانـــستان او پاکستان خپل اختلافونه سره حـل کی (۱۲ ستمبر ۶۱ سنبله ۴۰) .

ښاغلی محمد نعیم خارجه وزیر جماهیر اتحاد شوروی تـه ولاړ ۰ (۱۶ـ۲۰ ستمبر ۱۶ سنبله ۴۰)

افغانستان د پاکستان هغه ادعا تکـذیب کـړه ، چـی د افغانستان اقتصادی محاصره پخپله دافغانستان له لاسه ده چی د پاکستان له لاری د خپلو تجارتی اموالـو د تیرولـو لپاره نور وسایل نه منی . مگـــر افغانستان وویل . پاکستان غواړی چی د قونسلگریو اوتجارتی وکالتو په بنـدولـو سره افـغانستان پـه اقتصادی محا صره اخته کیء.(۱۷ ستمبر ۶۱ سنبله ۴۰).

پاکستان ۰ دایران منځګړ یتــوب د پښتونستان د شخړی د حـل لپاره ومانه (۱۸ ستمبر ۶۱ سنـبله ۴۰)

سعودی عـربـی حـکومت پـه افغانستان کی د پاکستان د منافعو ساتنه ومنله (۱۹ ستمبر ۶۱) .

د عربو متحده جمهوریت ومنله چی د افغانستان منافع په پاکستان کی وساتی (۲۱ ستمبر ۶۱ سنبلـه ۴۰) .

د افغانستان خارجه وزیر ښاغلی محمدنعیم وویل : چیافغانستان بـه تر هغه وخته خپل ترانزیتی مالونه د پاکستان له خوا رانوړی څوچـی د افغانستان قونسلگری او تجارتی

دفترونه هلته بیا خـلاص نسی ۰ (۲۷ ستمبر ۶۱ میزان ۴۰) .

د پاکستان صدر ایـوب خان د افغانستان د سیاسی او تجـارتـی ادارو بیا خلاصول نه ومنل ، ځکه چی دده په قول هغه اداری دتخریبی چارو لپاره استعمال کیدی ۰ (۲۹ ستمبر ۶۱ میزان ۴۰) .

د اتازونی رئیس جمهور کنیډی د افغانستان پاچا او صدر ایوبخان ته پیغامونه راولیږل چی هغه دولت بـه د افغانستـان او پاکستـان د سیاسی روابطو د بیا ښښلونی لپاره خپل ښه مساعـی ونـه سپموی ۰ (۴ اکتوبر ۶۱ میزان ۴۰) .

راډیو کابل هغـه خبر رد کـی چی گوندی افغانی عسکرو د باجوړ پر د وو کلو حمله کړیده ، بلکـه دایی وویل . چی هلتـه پاکستان بمباری کوی . (۹ اکتوبـــر ۶۱ میزان ۴۰) .

دشوروی اتحاد عســــکری ډله د ۱۱ ورځو میلمستیا لپاره کـابل ته‌راغله ۱۱اکتوبر ۶۱ میزان ۴۰).

د افـغانستانـه سره د اتحـاد شوروی د تخنیـکـی او اقتصادی همکاری موافقت نامه ۱۶ اکتوبـــر ۶۱).

افغانستان د امـریکا د متحـدو ایالاتو د رئیس کنیډی له خوا دده دشخصی نماینده په ډول دلیونگ ستهون مرچنټ تاکنه ومنله ، چـی دی به خپل ښه مساعی دافغانستان اوپاکستان دشخړی دپـــر یکړی لپاره په کار واچوی ۰ (۱۹ اکتوبر ۶۱ میزان ۴۰).

د سویس سره هوایی موافقت نامه (۲۵ میزان ۴۰) .

دشوروی اتحاد دفواید عامـــه‌د وزیر معین کابل ته راغی چی هغـه پروژی وگوری کومی چی د شوروی اتحاد په کومک جوړیږی ۰ (۲۴ اکتوبر ۶۱ عقرب ۴۰).

د رئیس جمهور کنیډی خاص نمایـنده لیونگ ستهـون مـرچنټ افغانستان او پاکستان ته راغی خو د پښتونستان د شخړی حل یـی نه وموند ، او دایی ومنل چی خپل ښه مساعی به له دیپلو ماسی لاری جاری وساتی . (۲ ـ ۸ نـومبـر ۶۱ عقرب ۴۰).

د چکوسلوا کیـا سره تـجارتی پروتوکول امضاسو، چیدافغانستان ډیره میوه به رانیسی. (۵ نومبر ۶۱ عقرب ۴۰) .

افغانستان او پاکستان دواړو یو دبل پر سرحداتو دعسکرو ټولولو شکـوه وکـړه ، (۱۲ نـومبر ۶۱ عقرب ۴۰) .

ښاغلی محمدداؤد صدراعظم وویل چی افغانستان به د خپلی بیطرفی پالیسی ساتی، مگر پاکستان ته‌یی دلمسون اخطار ورکیء . (۱۴نومبر ۶۱ عقرب ۴۰) .

(c) ketabton.com: The Digital Library

یوه ضمیمه ترانزیتی موافقت‌نامه دشور وی اتحاد سره امضاء سوه چې د افغانستان ترانزیتی مالوته نوری اسانی هم په هغه مملکت کی وکړه سی . (۱۹ نو مبر ۶۱ عقرب ۴۰) .

۱۹۶۲ م ۱۳۴۰ ش ۱۳۸۲ ق

دافغانستان نماینده په ملل متحده کی وویل :

چی افغانستان دپښتونستان‌لپاره دحقیقت پالونکی ډلی راتلو ته تیار دیء، خوافغانستان به هغه وخت داشخړه ملل متحده ته راوړی کەد مذاکری له‌لاری حل‌نسی. (۹جنوری ۶۲ جدی ۴۰) .

دافغانستان او شوروی اتحاد د مصرف عامه د اجناسو ور کولو موافقت نامه اتهمادی امضا سوه (۱۳ جنوری ۶۲ جدی ۴۰) .

په پاکستان کی دایران لوی‌سفیر دپاکستان ــ ایران ــ افغانستان فیډریشن پیشنهادکیء . ۲۰جنوری ۶۲ جدی ۴۰) .

محمد انور بسمل دناظر صفرخان زوی ددری شاعر او صوفی په‌کابل کی وفات سو (۳جدی ۴۰) .

دشوروی اتحاد سره د هواشناسی دانکشاف لپاره دخلورو کالوموافقت نامه (۲۳جنوری ۶۲ دلو ۴۰) .

جان ایم ستهیویس په کابل کی دامریکا نوی لوی سفیرسو (۲۴جنوری ۶۲ دلو ۴۰) .

افغانستان خپل سرحدونه اته هفتی له پاکستانه سره خلاص کړل چی دامریکا متحدی ایالاتو امدادی مالونه راوړل سی. (۲۹ جنوری ۶۲ دلو ۴۰) .

دامریکا دجمهور رئیس کنیډی بل شخصی نماینده چستر باولیس کابل ته راغیء (۲۷ فروری ۶۲ حوت ۴۰) .

د ۱۳۴۰ ش کال دولتی عایدات او مصارف ۲۰۱۲ ملیو نه افغانی وی .

د۱۳۴۰ کال پوهنشمیر : ۱۲۴۸ دهلکانو مکتبونه ــ ۱۷۸ نجو نو مکتبونه ــ ۲۰۳۶۱۲ هلکان ــ ۳۱،۶۸۹ نجونی ــ ۴۸۲۸ ښوونکی ــ ۸۷۰ ښځی ښوونکی .

په۱۳۴۰کال دافغانستان صادرات ۴۰۲۵ ملیونه او وارداتیی ۴۴۵۹ ملیونه افغانی وی .

۱۳۴۱ ش

(۱۹۶۲ م ۱۳۸۲ ق)

د افغانستان او شوروی اتحاد دکورجوړولو اودکابل ښار پراخولو د همکاری موافقت نامه لس مادی امضاسوه (۲۲ حمل ۴۱ش ۱۱اپریل ۶۲)

ښاغلی محمد داؤد صدراعظم دوهم پنځه کلنی پلان اعلان کیء چی ۳ر۳۱ بلیونه افغانی مصرف لری.له دغو څخه یوه دریمه برخه په کانو او صنایعو او یوه څلورمه به په اوبو لگولو او کرنی ــ او یوه څلورمه په موا صلاتو او لارو خرڅیږی (۱۴ اپریل ۶۲ حمل ۴۱)

له ایرانه سره دپنځو کالو ترانزیټ موافقت نامه امضا سوه. (۲۰ اپریل ۶۲ حمل ۴۱)

د پل خمری دبرېښنا فابریکه دشوروی په امداد افتتاح سوه(۶ مئی ۶۲ ثور ۴۱)

دافغانستان او شوروی اتحادد (۱۸) ملیونو روبلو او ۲۵ ر ۱۶ ملیونو ډالرو دپور موافقت نامه د سالنگ دلاری‌جوړ ولو اودجلال‌آباد دکانال دنورو چارو لپاره وسوه (۱۷ مئی ۶۲ م ۲۷ ثور ۴۱)

پاکستان دایران دپاد شاه هغه پیشنهاد ومانه چی دافغانستان سره دپاکستان داختلاف په پر یکړه کی منځگړی‌وکی. (۱ جولائی ۶۲ سرطان ۴۱)

افغانستا دایران دپاد شاه هغه پیشنهاد ومانه ، چی دپاکستانه‌سره دافغانستان دااختلاف په پریکړه‌کی منځگړی‌و کی ۱۲جولای۶۲ــسرطان ۴۱. دپولنیډ سره دافغانستان هوائی موافقت نامه (۶ سرطان ۴۱)

په کابل کی داعلیحضر تینو محمد ظاهر شاه اومحمد رضاپهلوی او په راو لیږلوی کی د اعلیحضرت محمد رضا پهلوی او جنرال ایوب خان ابتدائی خبری وسوی، چی څنگه دافغان ــپاکستان اختلاف‌سره حل کاندی. (۲۷ــ ۳۱ جولائی ۶۲ سرطان ۴۱)

په‌کابل اوتهران کی‌یوه‌مشترکه‌اعلامیه خپره سوه چی اعلیحضرت محمدرضا پهلوی به خپل ښه مساعی جاری و ساتی، چی دافغانستان اوپاکستان روابط سره ښه سی. (۱ اگست ۶۲ م اسد ۴۱)

جنرال ایوب خان دپاکستان رئیس جمهور په کوټه کی وویل :چی که دپاکستان ــافغانستان ــایران ترمنځ‌یوکانفیډریشن جوړ سی، نو به دوی دخارجی فشاره سره مقابله وکړای سی. (۶ اگست ۶۲م اسد ۴۱)

دافغانستان پاچا شوروی اتحاد ته په سفر ولاړ (۶ــ۱۵ اگست۶۲م اسد ۴۱)

دپاکستان دجمهور رئیس ایوب‌خان بیاد درو مملکتو دکانفیډریشن خبره تکرار کړه او دائی و ویل : چی ددغو درو هیوادو مشران مدی‌په تهران کی ژر سره وگوری. (۱۵ اگست ۶۲ م اسد ۴۱)

...abton.com: The Digital Library

په تهران کی دافغا نستان او پا کستان دخارجه وزیرانو مجوز ملا قات دوخت نلرلو په سبب و ځنډ یدیء.
(۱۲ ستمبر ۶۲ سنبله ۴۱)

ایرن غاوو کیء چی پرهلمند باندی دم جوړ ولو له ایرانه اوبه گرزولی او کنبتونه ئی سوځلی دی. (۱۹ اکتوبر ۶۲ میزان ۴۱)

دافغا نستان دجرمنی دفیډرال جمهوریته سره د (۲۰۰) ملیو نو مارکو دپور قرار داد امضا کیءچی دبرېښنا دفابریکی اودزیم دوچولو اودچنبنگ داوبو اود صنعتی چارو لپاره گټه ځنی واخیستله سی.
(۲۴ اکتوبر ۶۲سنبله ۴۱)

دپاکستان خارجه وزیر وویل : چی دافغانستان اوپاکستان دنمایند گانو مجوزه لیدنه داعلیحضرت محمد رضا شاه پهلوی سره معطله سوه ۱۲ اکتوبر ۶۲ سنبله ۴۱

دافغانستان یوی تجا رتی ډلی دایران لهمامورینو سره دافغانستان دمالونو دوړو راوړو او په خر مشهر اومشهد کیدگدامواونورو مشکلاتو دهیسته کولو خبری وکړی. (۱۰ــ ۳۰ نومبر ۶۲ قوس ۴۱)

ښاغلی محمد نعیم وزیر خارجه ، پاکستان دشخړو پهاوږدولو وغانده (۱۴ دسمبر ۶۲ قوس ۴۱)

د خواجه عبدالله انصاری طبقات الصو فیه په۷۳۸ مخه کیدعبدالحی حبیبی دتعلیقاتو سره په کابل کی چاپ سو (میزان ۱۳۴۱)

۱۹۶۳م ۱۳۴۱ ش ۱۳۸۲ ق

جان ستیویسن داتا زونی لوی ښخره باندی درئیس جمهورکنیډی سفیر دافغا نستان او پا کستان پر سره خبری وکړی. (۱۸ جنوری ۶۳م

دننگرهار پوهنتون دطب دپو هنځی جدی ۴۱)

سو (۵ فروری ۶۳ دلو ۴۱)

په افتتاح سره په جلال آباد کیجوړ

اتا زونی ټول دمرستی مالونه دایران له لاری افغا نستان ته وا ستول (۱۲ فروری ۶۳ دلو ۴۱)

داتحاد جما هیر شو روی دمرستی موافقه نامه دافغا نستان سره (۲۵ فروری ۶۳ دلو ۴۱)

ښاغلی محمد داؤد صدراعظم استعفا وکړه (۱۰ مارچ ۶۳ م ۱۹ حوت ۴۱)

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library